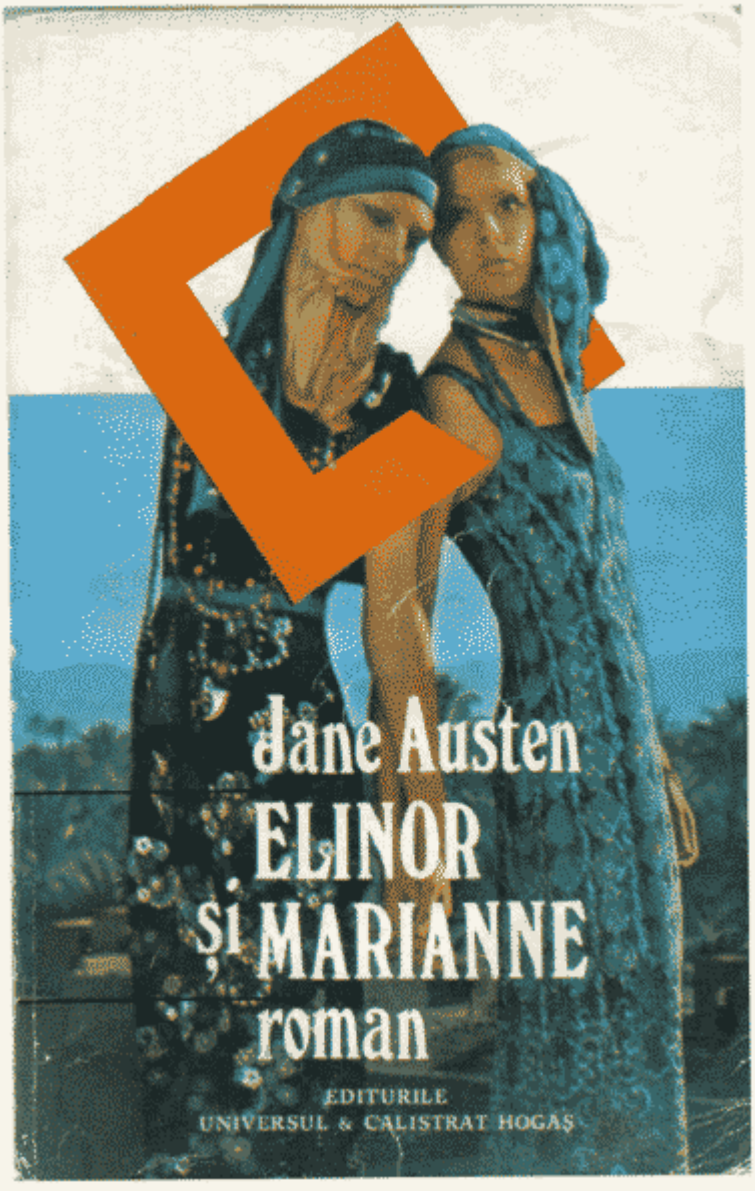
Jane Austen
ELINOR
ȘI MARIANNE
roman
EDITURILE
UNIVERSUL & CALISTRAT HOGAȘ

Coperta de *Constantin Pohrib*

ISBN 973-9027-05-5

JANE AUSTEN

ELINOR ŞI MARIANNE

roman

Traducere de
Carmen-Liliana Mareş

EDITURILE UNIVERSUL & CALISTRAT HOGAŞ
Bucureşti 1993

1

Jane Austen
SENSE AND SENSIBILITY
Bernhard Tauchnitz
Leipzig, 1864

CAPITOLUL I

FAMILIA DASHWOOD SE STABI-lise de multă vreme în Sussex. Avea moşie mare, iar reşedinţa îi era la Norland Park, în centrul proprietăţii, unde timp de mai multe generaţii dusese o viaţă atît de onorabilă încît se bucura de aprecierea unanimă a celor din jur. Fostul stăpîn al acestei moşii era un celibatar, care ajunse să trăiască pînă la o vîrstă înaintată şi a cărui soră îi fu vreme îndelungată o credincioasă menajeră şi o prietenă de nădejde. Dar moartea ei, care surveni cu zece ani înaintea morţii lui, aduse mari schimbări la conac ; căci pentru a nu-i mai simţi lipsa, el in-

* Titlul original este *Raţiune şi simţire (Sense and Sensibility).* Întrucît prima ediţie în englezeşte a apărut cu titlul *Elinor si Marianne,* ne-am îngăduit să intitulăm şi noi astfel volumul de faţă, cu atît mai mult cu cît o traducere fidelă a titlului original, în spiritul cărţii, este destul de dificilă.

vită, să se stabilească la Norland, familia nepotului lui, domnul Henry Dashwood, moştenitorul legal al domeniului şi persoana căreia intenţiona să i-l lase prin testament. Bătrînul domn îşi petrecu în mod plăcut zilele, în societatea nepotului, a nepoatei lui şi a copiilor lor. Afecţiunea ce o simţea pentru ei toţi crescu. Permanenta atenţie a doamnei şi domnului Dashwood de a-i îndeplini dorinţele, atenţie ce nu izvora pur şi simplu din interes, ci din bunătatea sufletului lor, îl făcu pe bătrîn să se bucure de toate mîngîierile în ultimii ani ai vieţii ; iar veselia copiilor dădu savoare existenţei lui.

Domnul Henry Dashwood avea un fiu dintr-o primă căsătorie şi trei fete cu actuala lui soţie. Fiul lui, un tînăr onorabil, de ispravă, era un om cu dare de mînă, căci mama lui avusese o avere mare, din care băiatului îi revenise jumătate cînd ajunsese la majorat. Îşi spori apoi această avere prin căsătoria pe care o făcu în scurt timp după aceea. Pentru el, aşadar, moştenirea domeniului Norland era de mai puţină importanţă decît pentru surorile lui ; căci ele nu puteau căpăta o avere prea mare chiar dacă tatăl lor ar fi moştenit acea proprietate. Mama lor n-avea nici un ban, iar tatăl lor nu dispunea de mai mult de şapte mii de lire ; căci cealaltă jumătate din averea primei lui soţii era, după cum s-a mai spus, la dispoziţia băiatului ei, Henry Dashwood beneficiind doar de uzufructul ei.

Bătrînul gentilom îşi dădu duhul : cînd i se deschise testamentul, ca aproape oricare alt document de acest fel, el pricinui pe cîtă dezamăgire, pe atîta bucurie. Bătrînul nu fu nici atît de nedrept şi nici atît de nerecunoscător să nu-i lase domeniul moştenire nepotului lui ; dar i-l lăsă în nişte condiţii care reduceau valoarea moştenirii la jumătate. Domnul Dashwood ar fi vrut să poată folosi moştenirea mai mult pentru soţia şi fetele lui, decît pentru el sau pentru fiul lui : dar ea era hărăzită fiului lui şi fiului acestuia, un copilaş de numai patru ani, în aşa fel, încît nu-i mai dădea posibilitatea să aibă grijă de cele care îi erau mai dragi şi care aveau mai mare nevoie să li se asigure existenţa din venitul moşiei sau din vînzarea preţioaselor ei păduri. Totul era stipulat în folosul acestui copilaş care, cu prilejul vizitelor ce le făcuse cînd şi cînd

la Norland cu tatăl şi cu mama lui, reuşise să-şi cîştige pînă într-atît dragostea unchiului lui, prin drăgălăşenii ce se întîlnesc adesea la copii de doi-trei ani — un anume fel de a stîlci cuvintele, o dorinţă sinceră de a-şi impune capriciile, o mulţime de şiretlicuri de-ale lor şi foarte multă gălăgie — încît aproape izbutise să şteargă cu buretele toate atenţiile cu care fusese înconjurat, ani de-a rîndul, bătrînul domn de către nepoata lui şi fetele acesteia. Vru totuşi să fie mărinimos şi cu ele şi ca semn al afecţiunii ce le-o purta celor trei fete, le lăsă cîte o mie de lire la fiecare.

La început domnul Dashwood fu foarte dezamăgit; dar avea o fire veselă şi optimistă; putea, pe bună dreptate, spera să trăiască ani mulţi şi, ducînd o viaţă chibzuită, să pună de o parte o sumă frumuşică din produsele unei moşii care era destul de întinsă şi susceptibilă de neîntîrziate îmbunătăţiri. Dar el se bucură doar un an de averea în posesia căreia intrase. Nu-i supravieţui mai mult unchiului său; zece mii de lire, inclusiv recenta moştenire, fu tot ce le rămase văduvei şi fetelor lui.

De îndată ce se află că viaţa îi este în primejdie, fu chemat fiul lui pe care domnul Dashwood îl rugă cu toată insistenţa şi urgenţa la care-l obligau boala, să aibă grijă de mama lui vitregă şi de surorile lui.

John Dashwood nu era atît de sensibil ca ceilalţi membri ai familiei; dar fu impresionat de o astfel de rugăminte ce i se făcea într-un asemenea moment, şi făgădui să-şi dea toată osteneala pentru a le asigura o viaţă confortabilă. Tatăl lui se linişti cînd i se dădură asemenea asigurări şi John Dashwood avu răgazul să se gîndească în ce măsură îi stătea în putinţă să le ajute în mod rezonabil.

Nu era un tînăr rău la suflet, în afară de cazul în care rău la suflet înseamnă a fi nesimţitor şi cam egoist: dar în general era un om stimat; căci se comporta cu bună-cuviinţă în îndeplinirea îndatoririlor lui obişnuite. Dacă s-ar fi căsătorit cu o femeie mai bună la suflet, poate că ar fi ajuns să fie încă şi mai respectat decît era: ar fi putut deveni poate el însuşi un om amabil. Căci era încă foarte tînăr cînd se căsătorise şi ţinea enorm la soţia

lui. Dar nevasta lui era o viguroasă caricatură a lui însuși : mult mai egoistă și mai îngustă la minte.

Cînd îi făgăduise tatălui său, se gîndise în sinea lui să sporească averea surorilor sale făcîndu-le un cadou de o mie de lire la fiecare. Pe atunci chiar se credea în stare să o facă. Perspectiva că-și va spori venitul pe care-l avea, cu încă patru mii de lire pe an, în afară de cealaltă jumătate ce-i rămăsese din averea mamei lui, îi încălzea inima și-l făcea să fie chiar și mărinimos. „Da, le va oferi trei mii de lire : va fi un gest frumos și generos din partea lui ! Și va fi suficient pentru a le pune la adăpost de orice grijă materială. Trei mii de lire ! Se putea dispensa destul de ușor de această sumă frumușică." Se gîndi toată ziua la această intenție a lui, se gîndi la ea mai multe zile la șir, și nu se căi.

Abia se terminase înmormîntarea tatălui său, că soția lui John Dahswood sosi împreună cu băiatul și servitorimea lor fără măcar s-o fi înștiințat în vreun fel oarecare pe soacra ei. Nimeni nu-i putea contesta dreptul de a o face ; casa devenise proprietatea soțului ei din clipa în care tatăl lui decedase ; dar tocmai din această pricină, lipsa ei de delicatețe se dovedea a fi și mai flagrantă, și unei femei în situația doamnei Dashwodd, animată de sentimentele firești într-o astfel de împrejurare, trebuie să i se fi părut extrem de dezagreabilă ; dar doamna Dahswood avea un simț al onoarei atît de profund, o mărinimie atît de romantică, încît orice astfel de jignire din partea absolut oricui, era doar o sursă de profund dezgust. Soția lui John Dashwood nu fusese niciodată pe placul celor din familia lui ; dar pînă atunci nu avusese ocazia să le arate cît de puțină considerație putea să aibă față de alții, cînd așa o cerea situația.

Bătrîna doamnă Dashwood se simți atît de jignită de această comportare grosolană și-și dispreţui nora atît de mult pentru lipsa ei de bună-cuviință, încît ar fi părăsit casa pentru totdeauna la sosirea acesteia, dacă rugămințile celei mai mari dintre fiicele ei n-ar fi făcut-o să se gîndească dacă e cuviincios sau nu să plece, iar după aceea propria ei iubire duioasă față de cei trei copii ai ei o determinaseră să rămînă și să evite astfel, de dragul lor, o ruptură cu fratele fetelor ei.

Elinor, fata ei cea mai mare, ale cărei sfaturi avuseseră atîta efect, avea o putere de înțelegere și un calm în a judeca lucrurile, ce-i dădeau dreptul, deși n-avea decît nouăsprezece ani, să fie consilierul mamei ei, permițîndu-i adeseori să contracareze, spre avantajul lor, al tuturora, acea pripeală a doamnei Dashwood, care, în general, ar fi făcut-o să acționeze cu nesăbuință. Elinor avea o inimă de aur ; era afectuoasă, iar sentimentele îi erau profunde : știa însă cum să și le stăpînească : un lucru pe care mama ei îl mai avea încă de învățat și despre care una dintre surorile ei nici nu vroia să audă.

Însușirile Mariannei erau, în bună măsură, cu totul asemănătoare cu cele ale lui Elinor. Era deșteaptă și sensibilă ; dar punea prea multă pasiune în tot ce făcea : nici durerile și nici bucuriile ei nu cunoșteau moderație. Era mărinimoasă, bună la suflet, interesantă : avea toate calitățile în afară de prudență. Asemănarea dintre ea și mama ei era într-adevăr izbitoare.

Elinor era îngrijorată de această sensibilitate exagerată a surorii ei, care, pe de altă parte, era foarte mult pe placul doamnei Dashwood. În momentul acesta de mare tristețe pentru ele, se stimulau una pe alta în a-și da frîu liber durerii. Chinul suferit la început era cu bună știință realimentat, împrospătat iarăși și iarăși întreținut neîncetat. Se lăsară cu totul copleșite de durerea lor, străduindu-se să și-o sporească cu orice gînd ce-o putea redeștepta și fiind hotărîte să nu accepte ca trecerea timpului să le aducă vreo mîngîiere.

Elinor era și ea profund îndurerată ; cu toate acestea era în stare să se lupte cu ea însăși, avea destulă putere să nu se lase copleșită. Se consultă cu fratele ei, își primi cumnata cînd aceasta sosi și izbuti s-o trateze cu deferența cuvenită ; se strădui să o facă și pe mama ei să aibă o comportare asemănătoare, încurajînd-o să se înarmeze cu răbdare și îngăduință.

Margaret, cea de-a treia soră, era o fată plăcută și veselă ; dar cum era în bună măsură pătrunsă de romantismul Mariannei, fără să posede în egală măsură bunul simț al acesteia, la treisprezece ani nu prea dădea semne că va ajunge vreodată să fie pe potriva surorilor ei.

CAPITOLUL II

ȘI-AȘA SOȚIA DOMNULUI JOHN Dashwood se instală la Norland ca stăpînă a casei, în timp ce soacra și cumnatele ei rămaseră acolo ca simple musafire. În această calitate erau tratate de soția domnului John Dashwood cu o rezervată politețe, iar de soțul ei cu atîta bunătate cîtă era el în stare să simtă față de oricine în afară de el însuși, de soția lui și de copilul lor. Insistă foarte mult, chiar cu oarecare zel, ca ele să considere conacul de la Norland drept propria lor casă, și cum doamnei Dashwood nici o perspectivă nu-i părea mai ademenitoare decît aceea de a rămîne acolo pînă cînd avea să-și găsească .o casă prin apropiere, invitația îi fu acceptată.

Să rămînă într-o casă în care totul îi aducea aminte de bucurii din vremuri trecute era exact ce-i convenea. În momente de veselie nimeni n-o putea întrece în voioșie. Dar și în tristețe se lăsa dusă de imaginație, și așa cum bucuria ei era fără prihană, se arăta la fel de neconsolată în mîhnirea ei.

Doamna Dashwood cea tînără nu era de loc de acord cu ceea ce intenționa soțul ei să facă pentru surorile lui. Trei mii de lire din averea scumpului lor băiețel ar fi însemnat să-l sărăcească îngrozitor. Îl rugă fierbinte să se mai gîndească. Cum își putea lua răspunderea de a-și lipsi copilul, singurul lor copil, de o sumă atît de mare? Și ce pretenții puteau avea domnișoarele Dashwood la o asemenea sumă, la o asemenea generozitate din partea lui? Doar nu-i erau decît pe jumătate rude de sînge, ceea ce pentru ea nu .însemna nici un fel de înrudire. Se știe doar că n-a existat niciodată afecțiune între copiii din căsniciile unui bărbat; și de ce trebuia oare să se ruineze și să-l ruineze și pe micuțul lor Harry dîndu-și toți banii surorilor lui vitrege?

— Asta a fost ultima dorință a tatii. S-o ajut pe văduvă și pe fiicele sale, îi răspunse soțul ei.

—Cred că nu știa ce vorbește; pun pariu că nu era întreg la minte cînd ți-a spus una ca asta. De-ar fi fost

în toate minţile nu s-ar fi putut gîndi să-ţi ceară să-l lipseşti pe fiul tău de jumătate din avere.

— Nu mi-a cerut o sumă anume, dragă Fanny ; m-a rugat numai, în termeni foarte generali, să le ajut şi să le asigur o viaţă mai confortabilă decît i-a stat lui în putinţă s-o facă ; poate c-ar fi fost mai bine dacă lăsa chestiunea întru totul pe seama mea. Doar nu-şi putea închipui că n-am să am grijă de ele. Dar cum mi-a cerut să-i fac această făgăduială, nu puteam să nu-mi dau cuvîntul. Cel puţin aşa m-am gîndit atunci. I-am promis prin urmare că am să le ajut şi trebuie să mă ţin de cuvînt. Trebuie făcut ceva pentru ele, cînd or fi să plece de la Norland şi să se stabilească într-altă casă.

— Ei, atunci să facem ceva pentru ele, dar asta nu înseamnă că trebuie să le dai trei mii de lire. Nu uita că o dată daţi, banii nu se mai întorc înapoi, adăugă ea. Surorile tale au să se căsătorească şi adio bani. Dacă bietul nostru băieţel i-ar putea căpăta înapoi...

— Ei da, atunci s-ar schimba lucrurile, răspunse soţul ei pe un ton grav. S-ar putea să vină o dată şi timpul cînd Harry va regreta c-a fost lipsit de o sumă aşa de mare. Dacă, de pildă, s-ar întîmpla să aibă o familie numeroasă, banii pe care-i dau surorilor mele i-ar fi bineveniţi.

— Sigur că da.

— Ei, atunci, poate ar fi mai bine pentru toată lumea să reducem suma la jumătate. Cinci sute de lire adăugate la averea lor înseamnă foarte mult.

—O, ar fi grozav pentru ele ! Care frate din lumea asta ar face pe jumătate din cît faci tu pentru surorile tale, chiar dacă i-ar fi surori adevărate ? Numai că nu-ţi sînt decît surori vitrege ! Dar tu ai o inimă atît de largă !

— N-aş vrea să fiu meschin, replică el. În astfel de împrejurări, e bine să faci mai degrabă prea mult decît prea puţin. Aşa nimeni n-o să poată spune că n-am făcut destul pentru ele : nici chiar ele nu se pot aştepta la mai mult.

— Nu se ştie la ce se pot aştepta ele, spuse doamna Dashwood, dar noi nu trebuie să ne gîndim la ce se aşteaptă ele. Chestiunea este : ce-ţi dă ţie mîna să faci pentru ele.

—Sigur că da. Și cred că-mi pot permite să le dau fiecăreia cîte cinci sute de lire. Așa stînd lucrurile, fără ca eu să le mai dau ceva în plus, fiecare dintre ele o să aibă peste trei mii de lire la moartea mamei lor — o avere frumușică pentru orice tînără.

— Păi sigur. Și dacă stai și te gîndești bine nici nu cred c-ar trebui să le mai dai ceva în plus. Au să aibă zece mii de lire de împărțit între ele. Dacă au să se căsătorească, fără îndoială că au să se descurce foarte bine și dacă n-au să se căsătorească, atunci pot trăi toate trei foarte confortabil din dobînda pe care au s-o primească la zece mii de lire.

— Asta-i foarte adevărat și deci nu știu dacă, ținînd seama de toate astea, n-ar fi mai nimerit să facem mai degrabă ceva pentru mama lor, cît mai este în viață, decît pentru ele, să-i oferim, de exemplu, o rentă anuală viageră. Așa ar putea beneficia de rentă și surorile mele. Cu o sută de lire pe an s-ar descurca toate foarte ușor.

Soția lui șovăi o clipă, înainte de a-și da consimțămîntul.

— Sigur că e mai bine decît să te desparți de 1.500 de lire dintr-o dată. Dar dacă s-ar întîmpla ca doamna Dashwood să trăiască cincisprezece ani de acum înainte ne-am păcăli prea din cale-afară.

— Cincisprezece ani ! Dar, dragă Fanny, din păcate n-are să trăiască nici pe jumătate...

— Sigur că nu, dar nu știu dacă ai observat că oamenii trăiesc pînă la adînci bătrînețe cînd li se plătește o rentă viageră ; și pe urmă ea e foarte sănătoasă și robustă și abia dac-a împlinit patruzeci de ani. O rentă viageră e o treabă foarte serioasă ; trebuie s-o plătești an de an, nu poți scăpa de ea. Nu-ți dai seama ce anume vrei să faci. Am văzut cîte necazuri se pot ivi dintr-o rentă viageră, căci potrivit testamentului tatii, mama a trebuit să plătească trei astfel de rente, unor servitori bătrîni și nici nu-ți poți închipui ce greu i-a venit. Aceste rente trebuiau plătite de două ori pe an ; și mai trebuia să aibă grijă să ajungă în mîna lor și la un moment dat s-a spus că unul dintre ei a murit și mai tîrziu s-a dovedit că nu fusese adevărat. Mama se săturase pînă peste cap de ele. Spunea că veniturile nu mai sînt ale ei din pricina

acelor permanente pretenţii băneşti ; n-a fost de loc frumos din partea tatii, pentru că altfel, mama ar fi putut dispune de bani cum ar fi vrut, fără absolut nici o restricţie. De aceea am ajuns să-mi fie groază de rentele viagere, aşa că nu m-aş obliga să plătesc o astfel de rentă pentru nimic în lume.

— Sigur că e neplăcut să ai an de an astfel de pierderi ce-ţi seacă venitul picătură cu picătură, răspunse Dashwood. Aşa cum pe bună dreptate spunea şi mama ta, averea nu mai este a ta. Fără îndoială nu e de loc plăcut să fii obligat să plăteşti astfel de sume la zile fixe : îţi dă într-un fel sentimentul că eşti lipsit de independenţă.

— Aşa şi este şi pînă la urmă nu te alegi nici măcar cu mulţumiri. Dac-aş fi în locul tău, aş face numai ce cred eu de cuviinţă. Nu m-aş obliga să le dau vreo rentă anuală. Uneori s-ar putea să ne vină greu să ne dispensăm de o sută de lire sau chiar şi de cincizeci de lire pe an din cheltuielile noastre.

— Cred că ai dreptate, draga mea ; are să fie mai bine să nu ne încurcăm cu nici o rentă viageră în cazul de faţă ; ce le-aş da ocazional va fi de mai mare ajutor decît o rentă anuală, pentru că dacă ar fi sigure de un venit mai amplu, ar duce o viaţă pe picior mare şi n-ar fi nici cu un gologan mai bogate la sfîrşitul anului. Cu siguranţă că aşa o să fie cel mai bine. Un cadou de cincizeci de lire din cînd în cînd ca să nu le las să ducă lipsă de bani. Asta o să mă ajute să-mi ţin pe de-a-ntregul făgăduiala faţă de tata.

— Aşa cred şi eu. Ba, drept să-ţi spun, sînt convinsă că tatăl tău nici nu s-a gîndit să le dai bani. Cred că ajutorul la care s-a gîndit el trebuia să fie ceea ce pe bună dreptate se putea cineva aştepta de la tine ; de exemplu să ai grijă să le găseşti o căsuţă confortabilă, să le ajuţi să se mute în ea şi să le trimiţi peşte şi vînat şi alte asemenea cadouri. Pot să jur că nu s-a gîndit la nimic altceva, n-ar fi logic şi raţional să se fi aşteptat la altceva. Ia gîndeşte-te numai, dragă domnule Dashwood, cît de confortabil poate trăi mama ta vitregă şi fetele ei din dobînda celor şapte mii de lire, în afară de mia de lire a fiecăreia dintre cele trei fete, care le aduce în parte un venit de cincizeci de lire pe an şi nu se poate

să nu-i plătească ele și mamei lor întreținerea din aceste cîștiguri. Împreună au să aibă cam 500 de lire pe an și cum naiba să aibă patru femei nevoie de mai mult de atîta ? Au să cheltuiască atît de puțin ! N-o să aibă de fapt mai nici o cheltuială ! Întreținerea casei n-o să le coste aproape nimic. N-au să aibă trăsură, n-au să aibă cai și nici prea mulți servitori ; n-au să primească oaspeți, așa că n-au să aibă nici un fel de cheltuieli. Ia gîndește-te ce viață tihnită au să ducă ! Cinci sute de lire pe an ! Zău dacă-mi pot închipui cum au să poată ele cheltui măcar jumătate din banii ăștia ; așa că e cu totul absurd să te gîndești să le mai dai bani de la tine. Mai degrabă au să fie ele în stare să-ți dea ție cîte ceva.

— Pe legea mea, cred că ai perfectă dreptate, spuse domnul Dashwood. E cît se poate de limpede că atunci cînd m-a rugat să le ajut, tata s-a gîndit numai la ce spuneai tu. Da, e cît se poate de limpede și-o să-mi respect cu strictețe promisiunea, oferindu-le ajutorul și amabilitățile de care vorbeai. Cînd mama are să se mute în altă casă o s-o ajut cu dragă inimă la mutat pe cît îmi va sta în putință. Și poate cu această ocazie am să-i fac cadou și niște mobilă.

— Sigur că da, încuviință doamna Dashwood. Dar oricum să nu uiți un lucru. Cînd tatăl și mama ta s-au mutat la Norland, cu toate că și-au vîndut mobila de la Stanhill, au reușit să păstreze toate porțelanurile, argintăria și rufăria, care acum i-au rămas mamei tale. Așa încît are să aibă aproape tot ce-i trebuie cînd o să se mute la ea.

— Bine chibzuit, ai dreptate. O moștenire prețioasă, ce-i drept ! Și totuși, o parte din argintărie ne-ar fi prins și nouă foarte bine ca s-o completeze pe cea pe care-o avem.

— Așa-i ; iar serviciul lor pentru micul dejun e de două ori mai frumos decît cel pe care-l avem. După părerea mea, mult prea frumos pentru orice casă în care le-ar da lor mîna să locuiască vreodată. Dar mă rog, ce să-i faci. Tatăl tău nu s-a gîndit decît la ele. Și nu-i datorezi nici o recunoștință, ascultă-mă pe mine, și nici nu-i cazul să-ți dai prea multă osteneală să-i îndeplinești do-

rinţele ; căci ştiu prea bine că dac-ar fi putut, lor le-ar fi lăsat aproape tot ce avea pe lumea asta.

Acest argument se dovedi irezistibil. Conferi intenţiilor sale hotărîrea fermă ce-i lipsise pînă atunci de a a le pune în practică ; şi în cele din urmă ajunse la concluzia că ar fi fost absolut de prisos, ba chiar de prost gust, să facă mai mult pentru văduva şi fetele tatălui său decît asemenea acte de ajutorare a aproapelui cum îi sugerase soţia lui.

CAPITOLUL III

DOAMNA DASHWOOD RĂMASE LA Norland cîteva luni ; nu pentru că n-ar fi vrut să se mute acuma, cînd fiecare colţişor atît de bine cunoscut nu-i mai deştepta puternica emoţie ce i-o pricinuise o vreme ; dar cînd începu să nu mai fie chiar atît de abătută şi cînd în loc să-şi amintească numai de lucruri triste începu să se mai gîndească şi la altele, o cuprinse nerăbdarea de a pleca şi-şi dădu toată osteneala să-şi găsească o locuinţă potrivită prin împrejurimi. Căci i-ar fi fost imposibil să se mute prea departe de mult îndrăgitul conac de la Norland. Dar nu găsi nici o casă care să fie destul de liniştită şi de confortabilă şi care să-i convină şi fetei ei mai mari, fată foarte înţeleaptă, căci, cu judecata ei solidă, Elinor respinsese mai multe locuinţe cu care şi mama ei fusese de acord că sînt prea mari pentru venitul lor.

Doamna Dashwood ştia de la soţul ei, de promisiunea solemnă pe care i-o făcuse fiul lui în favoarea lor, promisiune ce adusese mîngîiere ultimilor sale gînduri pămînteşti. Nu se îndoia de sinceritatea acestei promisiuni după cum nici soţul ei nu se îndoise şi se gîndea la ea cu mulţumire, socotind acest lucru în favoarea fetelor ei, deşi ea era convinsă că, în ceea ce-o privea, o sumă mai mică de şapte mii de lire i-ar fi ajuns şi chiar i-ar fi prisosit. Se bucură şi pentru fratele lor, pentru inima lui largă ; îşi reproşă că nu-i recunoscuse pînă atunci

meritele, necrezîndu-l în stare de mărinimie. Dar purtarea lui grijulie față de ea și de surorile lui o convinse că bunăstarea lor nu-i este indiferentă și multă vreme se bizui cu încredere pe generozitatea intențiilor sale.

Dispreţul pe care-l simţise faţă de nora ei, încă de cînd dăduse prima dată ochii cu ea, crescu şi mai mult pe măsură ce ajunse s-o cunoască mai bine, în jumătatea de an în care conviețuiră sub același acoperămînt; și poate că în ciuda sentimentelor materne și a politeței doamnei Dashwood, cele două femei n-ar fi putut trăi împreună atît de mult, de nu s-ar fi ivit o anume împrejurare care să le determine, după părerea doamnei Dashwood, pe fetele ei să rămînă mai departe la Norland.

Această împrejurare consta în afecțiunea crescîndă dintre fata ei cea mai mare și fratele soției lui John Dashwood, un tînăr manierat și plăcut, care le fu prezentat la scurtă vreme după ce sora lui se stabili la Norland și care de atunci își petrecuse cea mai mare parte a timpului acolo.

Unele mame ar fi încurajat din interes intimitatea lor, căci Edward Ferrars era fiul cel mai mare al unui om care murise lăsînd o avere enormă; altele ar fi încercat eventual s-o înăbușe, din prudență, căci în afară de o sumă derizorie, întreaga lui avere depindea de testamentul mamei lui. Dar doamna Dashwood nu se lăsă influențată de nici unul din aceste două considerente. Pentru ea era destul că el părea a fi un tînăr simpatic, că o iubea pe fata ei și că Elinor îi împărtășea sentimentele. Că deosebirea de avere poate ține departe doi tineri ce se simt atrași prin asemănările firii lor era o idee contrară oricăror concepții ale doamnei Dashwood și n-ar fi putut înțelege că meritele lui Elinor nu sînt recunoscute de toți cei ce o cunosc. Nu-și făcuseră o bună părere despre Edward Ferrars ca urmare a unor calități deosebite ale înfățișării sau purtării sale. Nu era frumos, iar manierele sale nu-ți deveneau agreabile decît cu timpul. Era prea lipsit de îndrăzneală pentru a face impresie în societate, dar timiditatea lui firească o dată înfrîntă, felul său de a fi îi dădea la iveală o inimă sinceră și prietenoasă. Era înzestrat cu o inteligență pe care educația i-o rafinase în mare măsură. Dar n-avea nici însușirile și nici firea care

să-i permită să ducă la îndeplinire dorința mamei și a surorii lui : ele țineau foarte mult să-l vadă distingîndu-se într-un fel oarecare — dar cum anume nici ele nu știau prea bine. Ar fi vrut ca el, într-un fel sau altul, să facă impresie bună în societate. Mama lui ar fi dorit să-l vadă manifestînd interes pentru viața politică, să-l facă să ajungă în Parlament, să-l vadă că are trecere la unii dintre oamenii mari ai zilei, și la fel ar fi vrut și soția lui John Dashwood ; pînă ce s-ar fi putut ajunge la această stare binecuvîntată, și-ar fi putut potoli ambiția văzîndu-l conducînd o caleașcă. Dar Edward n-avea nici o înclinație pentru oamenii mari sau pentru calești. Toate dorințele lui erau legate de tihna casei și de bucuriile liniștite ale vieții de familie. Din fericire avea un frate mai tînăr care promitea mai mult.

Edward locuise mai multe săptămîni la Norland înainte ca doamna Dashwood să-l bage în seamă, căci pe atunci era atît de mîhnită încît nu dădea importanță la cele ce se petreceau în jurul ei. Observă doar că e liniștit și nu e de loc înfigăreț și asta-i plăcu. Edward nu-i tulbură mîhnirea prin conversații inoportune. Avu prima dată prilejul să-l observe și să-l aprobe încă și mai mult cînd, într-o zi, Elinor se întîmplă să facă o remarcă despre deosebirea dintre el și sora lui. Contrastul o cuceri întru totul pe mama ei.

—E destul, spuse ea, să spui că nu seamănă cu Fanny ; e destul. Asta implică tot ceea ce este agreabil. Pot spune că l-am și îndrăgit.

—Cred că are să-ți placă cînd ai să-l cunoști mai bine, spuse Elinor.

— Să-mi placă ! îi răspunse zîmbind mama ei. Pentru mine nu există alt sentiment de aprobare în afară de dragoste.

— S-ar putea să-l stimezi.

— Niciodată pînă acum n-am despărțit stima de dragoste.

Așa că doamna Dashwood începu să-și dea osteneala să-l cunoască mai bine. Felul ei de a fi era cuceritor și curînd izgoni timiditatea băiatului. Curînd ajunse să-i aprecieze meritele ; poate că puterea ei de pătrundere fu ajutată și de simpatia pe care el o manifesta față de

Elinor ; era însă convinsă de autentica lui valoare și pînă și felul acela rezervat de a fi, care-l caracteriza, și care era cu totul deosebit de ideea ce și-o făcuse despre modul în care trebuie să se poarte un tînăr, nu i se mai părea lipsit de interes, de vreme ce știa că are o inimă caldă și un temperament afectuos.

Abia dacă și-a dat seama de vreo dovadă de dragoste în purtarea lui față de Elinor, că a și început să considere legătura dintre ei ca ceva foarte serios și să se gîndească la o foarte apropiată căsătorie între ei.

— E foarte probabil, dragă Marianne, ca în cîteva luni Elinor să se așeze la casa ei. O să ne lipsească, dar ea va fi fericită.

— Vai, mămico, și ce-o să ne facem fără ea ?

— Draga mea, nici nu poate fi vorba de o despărțire. O să locuim la o depărtare doar de cîteva mile și-o să ne întîlnim în fiecare zi lăsată de la bunul Dumnezeu. Și-ai să dobîndești un frate, un frate adevărat, care-o să te iubească. Am cea mai bună părere despre caracterul lui Edward. Dar ești cam tristă, Marianne ; dezaprobi cumva alegerea făcută de sora ta ?

— Poate că mă cam surprinde, spuse Marianne. Edward e foarte drăguț, și-l iubesc din tot sufletul. Dar cu toate astea — nu este genul de tînăr care place — parcă-i lipsește ceva — n-are o înfățișare care să te impresioneze, n-are nimic din farmecul pe care m-aș fi așteptat să-l aibă bărbatul de care s-ar putea îndrăgosti sora mea. Nu are în priviri acel spirit, acel foc care să te impresioneze imediat prin inteligență și omenie. Și pe urmă, tare mi-e teamă, mamă, că nu prea are gusturi alese. Se pare că muzica nu-l prea atrage, și deși admiră mult desenele lui Elinor, admirația lui nu este a cuiva care să-și dea seama de valoarea lor. Și deși se interesează adesea de ce desenează ea, este evident că, de fapt nu se pricepe de loc la desen. Admiră ca un îndrăgostit, nu ca un cunoscător. Pe mine nu m-ar putea mulțumi decît cel ce-ar îmbina aceste două calități. N-aș putea fi fericită alături de-un bărbat ale cărui gusturi nu coincid întru totul cu ale mele. Ar trebui să aibă aceleași simțăminte ca și mine : ar trebui să ne farmece aceleași cărți, acecași muzică. Oh, mămico, cît de monotonă și de

molcomă a fost lectura pe care ne-a făcut-o Edward aseară ! Ce rău mi-a părut pentru sora mea ! Și cu toate astea a suportat-o foarte liniștită, cred că nici măcar n-a observat. Eu una abia mai puteam sta pe scaun. Să asculți versurile acelea minunate, care m-au înnebunit de-atîtea ori, rostite cu un calm atît de imperturbabil, cu o indiferență atît de îngrozitoare !

— Sînt sigură că s-ar fi descurcat mult mai bine dac-ar fi avut de citit o proză simplă și elegantă. La asta m-am și gîndit aseară, dar tu ai vrut neapărat să-i dai să citească versuri de Cowper.

— Vai, mămico, dacă nu-l inspiră Cowper, atunci cine să-l mai inspire ! dar trebuie să recunoaștem că nu toate gusturile sînt la fel. Elinor nu simte la fel cu mine și poate deci să i-o treacă cu vederea și să fie fericită cu el. Dar mie, mie, dacă l-aș fi iubit, mi-ar fi frînt inima să-l aud citind cu atît de puțină sensibilitate. Cu cît cunosc mai bine lumea asta, mămico, cu atît sînt mai convinsă că n-am să întîlnesc niciodată vreun bărbat pe care să-l pot iubi cu adevărat. Sînt atît de pretențioasă ! Ar trebui să aibă toate calitățile lui Edward, iar înfățișarea și felul său de-a fi ar trebui să-i întregească bunătatea cu toate farmecele posibile.

— Nu uita, draga mea, că n-ai încă nici șaptesprezece ani. E prea devreme să-ți pierzi speranța că vei avea și tu parte de o astfel de fericire. De ce-ai fi tu mai puțin norocoasă decît mama ta ? Dea Domnul, draga mea Marianne, ca destinul tău să se deosebească de al meu doar într-o singură privință !

CAPITOLUL IV

— CE PĂCAT, ELINOR, SPUSE MARIANNE, că lui Edward nu-i place de loc desenul.

— Nu-i place desenul ! replică Elinor, dar de ce crezi asta ? E adevărat că el nu desenează, dar îi place mult să admire realizările altora ; și te asigur că nu-i lipsește înclinația înnăscută, deși n-a avut prilejul să și-o valo-

rifice. Cred că dacă ar fi avut ocazia să învețe, ar fi desenat foarte bine. Are atît de puțină încredere în propria lui judecată în această privință, încît nu e niciodată dispus să-și dea cu părerea despre vreun tablou ; dar are un gust sigur și o simplitate înnăscută în a face aprecierî în acest domeniu care, în general, îl călăuzesc foarte corect.

Marianne nu vru s-o jignească și nu mai adăugă nimic în legătură cu acest subiect, dar aprobarea pe care spunea Elinor că o deșteaptă desenele altora în Edward era foarte departe de acea încîntare entuziastă, care, după părerea Mariannei, era singura ce putea fi considerată drept înclinație pentru desen. Totuși, deși zîmbea în sinea ei de greșeala pe care o făcea sora sa, o respecta pentru acea oarbă părtinire față de Edward, ce o determina să facă o astfel de eroare.

— Sper, Marianne, că-n general nu-l consideri lipsit de gust, continuă Elinor. De fapt, sînt aproape sigură că nu crezi așa ceva, căci purtarea ta față de el este foarte cordială și dacă ai gîndi că n-are gust, sînt sigură că n-ai fi atît de politicoasă cu el.

Marianne nu prea știa ce să-i răspundă. Nu vroia cu nici un chip să jignească sentimentele surorii ei, și totuși îi era imposibil să-i spună ceva ce nu credea. În cele din urmă răspunse :

— Să nu te simți jignită, Elinor, dacă n-am să-l laud în toate privințele cum crezi tu că o merită. N-am avut prea multe ocazii să-i apreciez toate calitățile minții, toate gusturile și înclinațiile, așa cum ai avut tu ocazia s-o faci ; dar am cea mai bună părere din lume despre bunătatea și înțelepciunea lui. Cred că este într-adevăr demn de dragoste și de respect.

— Sînt sigură, îi răspunse Elinor zîmbind, că nici cei mai buni prieteni ai lui n-ar fi nemulțumiți să audă că este astfel lăudat. Nu-mî pot închipui cum ai fi putut să te exprimi cu mai multă căldură.

Marianne se bucură să constate că o poate încînta cu atîta ușurință pe sora ei.

— Cred că nici unul dintre aceia ce l-au întîlnit destul de des ca să-l poată antrena într-o discuție fără rezerve nu se poate îndoi de înțelepciunea și bunătatea lui, continuă Elinor. Extraordinara sa inteligență și principiile lui

nu sînt ascunse decît de acea timiditate pe care-o are și care prea adesea îl face să nu scoată o vorbă. Îl cunoști doar destul de bine ca să-ți dai seama de reala lui valoare. Din anumite motive nu-i cunoști atît de bine ca mine acele înclinații mai puțin importante, cum le spui tu. Dar s-a întîmplat ca el și cu mine să fim mai mult împreună, în timp ce tu erai cu totul absorbită de afecțiunea față de mama. L-am văzut mai mult, i-am analizat sentimentele și i-am ascultat părerile în materie de literatură și alte domenii ; și, în general, îndrăznesc să spun că e bine informat, că-i place mult să citească, are o imaginație vie, o capacitate de observație justă și corectă, gusturi pure și delicate. Pe măsură ce-l cunoști, calitățile sale capătă mai multă strălucire, la fel ca și înfățișarea și felul lui de a fi. Purtarea lui e, fără îndoială, impresionantă la prima vedere și nu se poate deloc spune că-i frumos pînă ce nu-ți dai seama de expresia ochilor, de-o bunătate cu totul deosebită și în general de blîndețea figurii lui. În momentul de față îl cunosc atît de bine, încît consider că e chiar frumos sau cel puțin aproape frumos. Tu ce zici, Marianne ?

— În curînd am să-l găsesc și eu frumos, Elinor, chiar dacă acum nu mi se pare. Cînd ai să-mi spui să-l iubesc ca pe un frate, fața lui o să mi se pară la fel de perfectă cum îmi pare acum a fi sufletul lui.

Elinor tresări cînd o auzi ce spune și-i păru rău că se dăduse de gol vorbind cu atîta căldură despre el.. Își dădea seama că are o părere foarte bună despre Edward, credea cu tărie că sentimentul e reciproc ; dar ar fi trebuit să fie mult mai sigură de aceasta, pentru a-i fi agreabilă convingerea Mariannei cu privire la atașamentul dintre ei. Știa că ceea ce Marianne și mama lor își închipuiseră la un moment dat, credeau cu tărie în clipa următoare — că la ele a dori însemna a spera și a spera însemna a aștepta să se întîmple. Încercă să-i explice surorii ei adevărata stare de lucruri.

— Nu încerc să neg faptul că am o foarte bună părere despre el, că-l stimez foarte mult, că-mi place...

La care, Marianne izbucni indignată :

— Îl stimezi ! Îți place ! Ce inimă de gheață poți avea, Elinor ! Zău, mai rău decît atît ! Ți-e rușine să fii altfel.

Mai rostește o dată cuvintele pe care le-ai rostit, și părăsesc odaia chiar în clipa asta.

Elinor nu-și putu stăpîni rîsul.

— Iartă-mă, spuse ea, și fii sigură că n-am vrut să te jignesc, vorbindu-ți atît de liniștită, despre sentimentele mele. Consideră-le mai puternice decît ți le-am mărturisit ; pe scurt, consideră-le a fi potrivite meritelor lui și bănuiala, speranța afecțiunii ce mi-o poartă pot fi o garanție, fără a fi o nesăbuință sau o dovadă de lipsă de înțelepciune. Dar nu trebuie să crezi nimic mai mult decît atît. Nu sînt de loc sigură de simpatia lui pentru mine. Sînt momente cînd mă îndoiesc foarte mult de intensitatea ei și pînă ce nu voi fi pe deplin sigură de sentimentele lui nu trebuie să te mire dorința mea de a evita orice încurajare a vreunei atitudini subiective din partea mea, care m-ar face să cred sau să spun mai mult decît este în realitate. În inima mea nu prea mă îndoiesc, sînt aproape sigură de sentimentele lui. Dar pe lîngă atracția pe care o simte pentru mine sînt și alte lucruri care trebuie luate în considerație. E departe de a fi independent. Nu putem ști cum este în realitate mama lui ; din felul în care s-a referit Fanny la comportarea și la părerile ei nu ne prea putem gîndi la ea ca la o persoană prea agreabilă ; și cred că greșesc foarte mult dacă îmi închipui că Edward nu este el însuși conștient că va avea de întîmpinat multe greutăți dacă ar fi să dorească să se însoare cu o femeie care n-are nici avere prea mare și nici un rang înalt.

Marianne fu foarte mirată să afle cît de departe de adevăr mersese imaginația mamei sale și a ei.

— Cum, chiar nu ești logodită cu el ? spuse ea. Dar o să vă logodiți cît de curînd, sînt sigură. Oricum această amînare va avea două avantaje. N-am să te pierd atît de curînd și Edward va avea prilejul să-și valorifice acea înclinație firească pentru preocuparea ta preferată, lucru indispensabil fericirii tale viitoare. Oh, ce strașnic ar mai fi să fie pînă într-atîta stimulat de talentul tău încît să învețe și el să deseneze !

Elinor îi spusese surorii ei părerea sa sinceră. Nu putea considera că atașamentul ei pentru Edward are perspective atît de favorabile, cum crezuse Marianne. Une-

ori Edward manifesta o lipsă de entuziasm care, dacă nu dovedea indiferență, sugera în orice caz ceva la fel de puțin promițător. Îndoiala lui cu privire la sentimentele ei, presupunînd că ar fi simțit așa ceva, putea cel mult să-l facă să se simtă neliniștit. Era puțin probabil ca ea să deștepte în el acea deprimare ce se putea adesea observa la el. O cauză mai firească ar fi putut fi situația sa dependentă ce nu-i îngăduia libertatea unei astfel de afecțiuni. Știa că mama lui nu se poartă cu el în așa fel încît să-l facă să se simtă bine la el acasă. Și nici nu-i dăduse vreo asigurare că ar putea să-și făurească un cămin al lui, fără să țină cu strictețe seama de părerile ei cu privire la propășirea lui. Știind toate acestea, lui Elinor îi era imposibil să se simtă la largul ei în această privință. Nu depindea decît prea puțin de acel rezultat al preferinței lui pentru ea, pe care mama și sora sa îl luau drept absolut sigur. Mai mult chiar, cu cît erau mai mult împreună, cu atît sentimentele lui față de ea păreau mai îndoielnice ; ba uneori, în unele clipe penibile avea impresia că ele nu înseamnă decît prietenie.

Dar oricare-ar fi fost adevăratele limite ale acestui atașament, cînd el a fost remarcat de sora lui, acest lucru a fost suficient să o facă să nu se mai simtă în apele ei și-n același timp (ceea ce era încă și mai cumplit) să o facă să fie nepoliticoasă. Profită de prima ocazie ca să-și înfrunte soacra, vorbindu-i atît de limpede despre frumoasele perspective ale fratelui ei, despre hotărîrea doamnei Ferrars care dorea ca amîndoi fiii ei să se căsătorească foarte bine și de primejdia la care se expunea orice tînăr dac-ar încerca să-l prindă-n laț, încît doamna Dashwood nu putea nici să pretindă că nu-și dă seama de nimic și nici să se străduiască să fie calmă. Îi dădu un răspuns prin care-și arăta disprețul și părăsi imediat încăperea luînd hotărîrea de a nu o mai expune pe scumpa ei Elinor la o altă săptămînă de astfel de insinuări, oricît de mult ar fi costat și oricît de incomodă ar fi fost o mutare atît de neașteptată.

Pe cînd se afla în această stare de spirit, poștașul îi aduse o scrisoare ce cuprindea o propunere cum nu se poate mai oportună. O rudă de-a ei, un domn cu o frumoasă poziție și proprietăți în Devonshire, îi oferea în

condiții foarte avantajoase o căsuță ce-i aparținea. Scrisoarea venea chiar de la acel domn și era scrisă cu multă prietenie și bunăvoință. El înțelesese că ea are nevoie de o locuință și deși locuința pe care i-o oferea nu era decît o vilișoară,o asigură că îi va face toate amenajările ce le va considera ea necesare, dacă îi convenea casa. Insistă mult, după ce-i dădu amănunte în legătură cu vila și grădina, să vină cu fetele ei la Barton Park, conacul lui, de unde va putea ea însăși aprecia dacă locuința, vila Barton — căci casele se aflau în aceeași parohie — ar putea, dacă i s-ar aduce vreo modificare, să devină un cămin confortabil pentru ea. Părea că dorește cu adevărat să le ofere o locuință ; și scrisoarea avea un stil atît de prietenos încît nu putea să nu-i facă plăcere verișoarei lui, mai ales într-un moment cînd suferea din pricina comportării reci și nesimțitoare a rudelor ei mai apropiate. Nu-i trebui timp să delibereze sau să se intereseze. Luă hotărîrea chiar în timp ce citea scrisoarea. Așezarea casei de la Barton, într-un comitat atît de îndepărtat de Sussex, cum este Devonshire care, cu cîteva ore în urmă, ar fi fost o obiecțiune suficientă să înlăture orice avantaj posibil al acelei reședințe, constituia în momentul acela cea mai bună recomandare. Acum nu i se mai părea o nenorocire să părăsească împrejurimile Norlandului, iar noua locuință, obiectul unei dorințe, era o binecuvîntare în comparație cu starea nefericită de a mai rămîne oaspete în casa nurorii ei ; și faptul că trebuia să se mute pentru totdeauna din acea casă care-i era dragă era mai puțin dureros decît acela de a locui în ea sau de a fi oaspete acolo, atîta timp cît conacul de la Norland va avea o astfel de femeie drept stăpînă. Îi scrise de îndată lui sir John Middleton spre a-i mulțumi pentru amabilitatea sa și spre a-i spune că-i acceptă propunerea ; apoi se grăbi să arate amîndouă scrisorile fetelor ei, ca să fie sigură că sînt și ele de acord, înainte de a trimite răspunsul.

Elinor fusese întotdeauna de părere că ar fi mai înțelept pentru ele să se stabilească la o oarecare depărtare de Norland decît să fie în imediata apropiere a cunoștințelor lor. În această privință, prin urmare, n-avea de ce se opune intenției mamei ei de a se muta în Devonshire.

Cît despre casa în care urmau să locuiască, ea era — așa cum o descrisese sir John — atît de simplă, iar chiria atît de modestă, încît nu-i dădeau dreptul să facă nici un fel de obiecție ; așadar, deși perspectiva nu-i surîdea de loc și deși aveau să plece de la Norland la o depărtare mult prea mare față de dorințele ei, nu făcu nici o încercare să o împiedice pe mama ei să trimită o scrisoare prin care să accepte oferta.

CAPITOLUL V

NICI NU EXPEDIASE BINE DOAMNA Dashwood scrisoarea că își acordă numaidecît plăcerea de a-și anunța fiul vitreg și pe soția lui că i s-a oferit o casă și că nu-i va mai incomoda decît pînă cînd se va putea muta acolo. Cei doi rămaseră foarte surprinși. Soția domnului John Dashwood nu spuse nimic ; dar soțul ei își exprimă politicos speranța că nu se vor muta prea departe de Norland. Mama lui vitregă avu marea satisfacție să le poată răspunde că urmau să se mute în Devonshire. Edward se întoarse repede spre ea, cînd o auzi ce spune, și cu o voce mirată și îngrijorată, care n-o surprinse de loc, repetă :

— Devonshire ! E chiar adevărat că vă mutați acolo ? Atît de departe de-aici ? Și-n ce parte anume a comitatului ?

Le explică cum stau lucrurile. Casa se găsea la nord de Exeter, la o depărtare de aproximativ patru mile.

— Nu e decît o vilă mică, continuă ea, dar sper să-i pot primi acolo pe mulți dintre prietenii mei. I se mai pot ușor adăuga una sau două odăi ; și dacă prietenilor mei n-o să le vină greu să călătorească atît de departe să mă vadă, sînt sigură că mie o să-mi vină ușor să-i găzduiesc.

Încheie invitîndu-i cu căldură pe doamna și pe domnul John Dashwood s-o viziteze la Barton ; iar pe Edward îl invită încă și mai călduros. Deși recenta conversație pe care o avusese cu nora ei o făcuse să devină ferm

hotărîtă să plece de la Norland cît putea de repede, nu avusese nici un efect în ceea ce privește scopul principal al discuției dintre ele. Nici prin gînd nu-i trecea s-o despartă pe Elinor de Edward ; și vroia să-i arate soției domnului John Dashwood, prin invitația directă pe care i-o făcuse fratelui ei, cît de puțin o interesează faptul că ea nu aprobă căsătoria lor.

Domnul John Dashwood își arătă de mai multe ori părerea de rău față de mama lui vitregă, spunîndu-i că regretă că se mută atît de departe de Norland și că nu-i dă astfel posibilitatea de a o ajuta să-și transporte mobila. Fu sincer supărat de această situație ; căci în felul acesta efortul la care-și limitase îndeplinirea făgăduielii față de tatăl său devenea practic imposibil. Lucrurile ce le aparțineau fură expediate pe apă. De fapt ele constau mai ales din lenjerie, tacîmuri, servicii de porțelan și cărți, la care se adăuga frumosul pian al Mariannei. Soția domnului John Dashwood oftă cînd văzu bagajele părăsind conacul Norland : nu se putea să nu-i pară rău gîndindu-se că doamna Dashwood va avea lucruri atît de frumoase, cînd veniturile ei vor fi atît de mici în comparație cu ale lor.

Doamna Dashwood închirie casa pentru un an ; era mobilată, așa că putea intra numaidecît în stăpînirea ei. Nu se iviră dificultăți nici dintr-o parte, nici din cealaltă, în privința învoielii ; și nu așteptă decît să-și mai vîndă din lucrurile pe care le avea la Norland și să-și aleagă personalul de serviciu de care urma să aibă nevoie în viitoarea locuință, înainte de a porni înspre vest. Și cum era foarte grăbită în a-și aranja treburile ce-o interesau, toate fură gata în cel mai scurt timp. Caii ce-i rămăseseră cînd murise soțul ei fuseseră vînduți la puțină vreme după moartea lui și cum tocmai i se oferi un prilej de a-și vinde trăsura, fu de acord să scape și de ea, fiind insistent sfătuită în acest sens de fata ei cea mai mare. De-ar fi ținut seama numai de dorințele ei, ar fi păstrat trăsura spre a le oferi fetelor o viață mai confortabilă ; dar Elinor își impuse punctul de vedere înțelept. Și tot Elinor, chibzuită cum era, hotărî că trei servitori le sînt de ajuns ; două slujnice și un valet, pe care-i aleseră grabnic din servitorimea pe care-o avuseseră la Norland.

Valetul şi una dintre slujnice fură numaidecît trimişi în Devonshire, să pregătească locuinţa pentru sosirea stăpînelor lor ; căci cum n-o cunoştea de loc pe lady Middleton, doamna Dashwood preferă să se stabilească de la început în vilişoara ei, decît să fie mai întîi găzduită la Barton Park ; şi se bizui pînă-ntr-atîta pe descrierea pe care i-o făcuse sir John despre casă, încît nu fu de loc curioasă s-o vadă înainte de a se stabili în ea. Cînd îşi dădu seama cît de satisfăcută este nora ei de perspectiva plecării lor, o bucurie pe care abia dacă încerca să şi-o ascundă printr-o invitaţie făcută cu multă răceală, de a-şi mai amîna plecarea, nu mai simţi nici o părere de rău să părăsească conacul de la Norland, ba chiar dimpotrivă. Acum era momentul cînd ginerele ei ar fi putut să-şi ţină făgăduiala pe care i-o făcuse tatălui lui. Cum neglijase s-o facă cînd venise să se stabilească la conac, momentul în care ele urmau să-l părăsească ar fi fost cel mai potrivit pentru ca el să-şi ţină făgăduiala. Dar foarte curînd doamna Dashwood începu să-şi piardă orice speranţă în această privinţă şi să se convingă tot mai mult, din sensul general al discuţiei lui, că ajutorul pe care trebuia să i-l dea urma să se mărginească la cele şase luni pe care ele le petrecuseră la Norland. Pomeni de atîtea ori de cheltuielile tot mai mari pe care le făcea pentru gospodăria sa şi de faptul că toată lumea venea să-i ceară bani — lucru la care era expus mai presus de orice aşteptări un om cu stare — încît el părea să fie acela care are nevoie să primească bani şi nicidecum să dea.

La numai cîteva săptămîni după ce primiseră prima scrisoare de la sir John Middleton, totul era atît de bine pus la punct în viitoarea lor locuinţă încît doamna Dashwood şi fetele ei îşi începură călătoria.

Vărsară multe lacrimi luîndu-şi rămas bun de la un loc pe care-l îndrăgiseră atît de mult. „Iubitul nostru Norland, iubitul nostru", spunea Marianne în timp ce hoinărea singură prin faţa casei în ultima seară dinaintea plecării lor. „Oare n-are să-mi pară rău după tine, cînd am să încep să mă simt ca acasă în altă parte ? Oh, casă preafericită, de-ai şti cît sufăr să te privesc acum de aici, de unde poate că n-am să te mai văd

niciodată ! Şi voi, copaci pe care vă cunosc atît de bine ! Dar voi n-o să vă schimbaţi. N-o să vă cadă nici o frunză pentru că plecăm noi de aici şi ramurile voastre vor fremăta mai departe, chiar dacă noi n-o să mai fim aici să ne uităm la voi ! Da, n-o să vă schimbaţi ; nu vă daţi seama de bucuria sau regretul pe care le prilejuiţi şi rămîneţi nesimţitori la schimbările celor ce se plimbă pe sub umbra voastră ! Şi cine-o să rămînă să se bucure de voi !"

CAPITOLUL VI

ÎN PRIMA PARTE A CĂLĂTORIEI fură prea triste şi de aceea ea li se păru neplăcută şi plictisitoare. Dar pe măsură ce se apropiau de sfîrşitul ei interesul lor pentru înfăţişarea unui ţinut unde urmau să locuiască le învinse tristeţea, iar priveliştea văii Barton, cînd intrară în ea, le înveseli. Era o regiune roditoare, împădurită, bogată în păşuni. Şi după ce drumul şerpui în lungul ei mai bine de o milă, ajunseră la casa lor. În faţă n-avea decît o curticică verde ; intrară înăuntru printr-o portiţă foarte cochetă.

Ca locuinţă, căsuţa Barton, deşi mică, era confortabilă şi solidă, ca vilă însă avea lipsuri, căci era prea simplă, avea acoperiş de ţiglă, obloanele de la ferestre nu erau vopsite în verde şi nici pereţii nu erau acoperiţi cu caprifoi. Un coridor îngust ducea, prin casă, direct în grădina din spate. De o parte şi de alta a uşii din faţă se afla cîte o micuţă cameră de zi, şi dincolo de ele, oficiile şi scările. Patru dormitoare şi două camere mansardate alcătuiau restul casei. Nu fusese construită de prea multă vreme şi era în stare bună. În comparaţie cu conacul de la Norland era într-adevăr mică şi sărăcăcioasă ! Dar lacrimile pe care le vărsară cînd intrară în casă, aducîndu-şi aminte de fosta lor reşedinţă se uscară curînd. Se-nveseliră văzînd bucuria pe care le-o arătară servitorii cînd le văzură şi fiecare dintre ele se hotărî să

pară fericită ca să nu le mîhnească pe celelalte. Era pe la începutul lui septembrie ; toamna era frumoasă ; și pentru că văzură casa pentru prima dată avantajată fiind de vreme, curînd își făcură o impresie favorabilă foarte importantă pentru părerea bună și statornică ce aveau să și-o formeze despre ea.

Casa avea o poziție minunată. Chiar în spatele ei se ridicau niște dealuri înalte și tot la fel de o parte și de alta a casei ; unele dintre ele erau coline golașe, altele erau împădurite sau acoperite de culturi. Satul Barton se afla aproape în întregime așezat pe unul dintre aceste dealuri și-ți oferea o priveliște plăcută de la ferestrele vilei. În fața casei prespectiva era vastă ; domina întreaga vale și ajungea pînă în ținuturile de dincolo de ea. Dealurile ce înconjurau vilișoara mărgineau toată valea ; ea se desfăcea din nou făcîndu-și loc de-a lungul a două dintre cele mai prăpăstioase înălțimi de prin împrejurimi.

Doamna Dashwood era în general mulțumită de dimensiunile și de mobilierul casei ; căci deși felul de viață pe care îl dusese pînă atunci presupunea nenumărate transformări indispensabile actualei lor locuințe, pentru ea era o adevărată plăcere să-i aducă îmbunătățiri ; în momentul acela avea destui bani lichizi care să-i permită toate schimbările ce erau necesare pentru a da casei o înfățișare mai elegantă.

— Cît despre casa în sine, spunea ea, firește că e prea mică pentru familia noastră, dar deocamdată o s-o aranjăm în așa fel încît să ne simțim cît se poate de bine în ea ; căci anul e pe sfîrșite, așa încît nu mai avem cînd să-i mai aducem îmbunătățiri. Poate că la primăvară, dac-am să am destui bani, și sper că îi voi avea, o să ne putem gîndi să mai clădim. Aceste salonașe sînt amîndouă prea mici pentru prietenii noștri pe care sper să-i vedem adesea adunați aici ; și mă gîndesc că poate n-ar fi rău să unesc coridorul cu unul din ele și poate chiar și cu o parte din celălalt, lăsînd astfel restul acestuia drept antreu ; această schimbare și încă un salon ce se poate adăuga cu ușurință vor face din vilișoara noastră o căsuță foarte confortabilă. Mi-ar fi plăcut ca scara să fie mai frumoasă. Dar nu ne putem aștepta la

prea multe ; cu toate că îmi închipui că n-ar fi o treabă prea complicată să o lărgim puţin. Am să văd eu cum au să-mi meargă treburile la primăvară şi atunci o să ne mai gîndim şi la alte îmbunătăţiri ce i le-am putea aduce.

Între timp, pînă ar fi putut efectua toate aceste schimbări dintr-un venit de cinci sute de lire pe an, al unei femei care nu fusese niciodată obişnuită să facă economii, fură destul de înţelepte să se mulţumească cu casa aşa cum se afla ; aşa că fiecare dintre ele îşi făcu de lucru, aranjîndu-şi cărţile şi celelalte acareturi ce le aveau. Pianul Mariannei fu despachetat şi pus la loc potrivit, iar desenele lui Elinor fură expuse pe pereţii salonaşului lor.

A doua zi, pe cînd erau astfel ocupate, se pomeniră, curînd după micul dejun, cu proprietarul lor, care trecu să le ureze bun venit la Barton şi să le pună la dispoziţie tot ce mai aveau nevoie din casa şi grădina lui.

Sir John Middleton era un bărbat chipeş de vreo patruzeci de ani. Le vizitase la Stanhill, dar de atunci trecuse prea multă vreme ca tinerele lui verişoare să-şi mai aducă aminte de el. Faţa lui era deosebit de agreabilă şi voioasă ; felul său de a se purta era tot atît de prietenos ca şi stilul scrisorii ce le-o trimisese. Părea cu adevărat mulţumit să le vadă acolo şi se interesă cu multă solicitudine dacă au tot ce le trebuie. Îşi manifestă dorinţa sinceră de a avea legături cît mai prietenoase cu familia lui şi insistă atît de mult ca ele să ia zilnic masa la Barton Park pînă ce-şi vor fi pus toate la punct, încît, deşi rugăminţile lui aproape că depăşiră limita politeţei, ele nu puteau în nici un caz să supere pe nimeni. Nu-şi manifestă bunăvoinţa numai prin vorbe ; căci cam după un ceas de la plecarea lui primiră de la conac un coş mare cu legume şi fructe, ce fu urmat, spre seară, de nişte vînat. Insistă, pe deasupra, să le ducă şi să le aducă scrisorile de la poştă şi nu renunţă la plăcerea de a le trimite zilnic ziarele.

Lady Middleton trimisese prin soţul ei o scrisoare foarte politicoasă, arătîndu-şi intenţia de a-i face doamnei Dashwood o vizită, de îndată ce va fi sigură că nu

le-ar incomoda și cum la această scrisoare se răspunse printr-o invitație la fel de politicioasă, lady Middleton le fu prezentată chiar a doua zi.

Erau, firește, foarte nerăbdătoare să cunoască pe aceea de care depindea ca șederea lor la Barton să fie plăcută sau nu ; înfățișarea ei elegantă le făcu o bună impresie. Lady Middleton n-avea mai mult de douăzeci și șase sau douăzeci și șapte de ani ; avea un cap frumos, o statură înaltă ce-ți atrăgea imediat privirea și o ținută plină de grație. Manierele ei aveau toată eleganța care îi lipsea soțului, dar dacă ele ar fi împrumutat ceva din sinceritatea și căldura acestuia, n-ar fi avut decît de cîștigat. Și cum vizita ei nu fu prea scurtă, admirația ce le-o deșteptase la început mai scăzu cînd își dădură seama că, deși este perfect de binecrescută, e rezervată, rece și nu prea are ce spune în afară de cele mai banale întrebări și observații.

Cu toate acestea, nu duseră lipsă de conversație, căci sir John era foarte vorbăreț și lady Middleton își luase înțeleapta precauție de a-l aduce și pe copilul lor cel mai mare, un băiețel simpatic de vreo șase ani ; prezența lui prilejui un subiect de discuție la care doamnele recurseră adesea, căci se tot interesară cum îl cheamă și cîți ani are, îi admirară frumusețea, îi puseră întrebări la care primiră răspuns de la mama lui, în timp ce el se tot ascundea după fustele ei ținîndu-și capul în jos, spre marea mirare a lady-ei Middleton, care se minuna cît poate fi de timid în societate, cînd acasă face atîta gălăgie. Copiii ar trebui să participe la orice vizită oficială pentru a oferi un subiect de convesație la nevoie. În cazul de față, doamnelor le trebuiră zece minute să se hotărască dacă se arunca mai mult în partea mamei sau a tatălui, și prin ce trăsătură anume semăna cu vreunul dintre ei, căci firește, părerile erau împărțite și fură cu toții uimiți de constatările celorlalți.

Doamnei Dashwood și fetelor ei li se oferi în curînd prilejul de a-și spune părerea și despre ceilalți copii ai familiei Middleton, căci sir John nu vru să plece înainte de a i se promite că vor veni să ia masa la Barton Park a doua zi.

CAPITOLUL VII

BARTON PARK SE AFLA CAM LA o jumătate de milă de vilişoară. Doamnele trecuseră pe lîngă el în drumul lor de-a lungul văii, dar conacul nu se putea vedea de acasă de la ele din cauză că era ascuns în spatele unui deal. Conacul era mare şi frumos ; la fel şi ospitalitatea şi comportarea familiei Middleton. Prima spre lauda lui sir John, a doua spre cea a soţiei sale. Rareori se întîmpla să nu aibă oaspeţi pe care să-i găzduiască în casa lor şi aveau mai mulţi musafiri decît orice altă familie din împrejurimi. Aveau amîndoi nevoie de societate ca să fie fericiţi, căci oricît s-ar fi deosebit ca fire şi fel de a se purta, semănau foarte mult printr-o desăvîrşită lipsă de aptitudini şi înclinaţii pentru frumos, ce le limitau ocupaţiile, în afara celor oferite de societate, la o gamă foarte restrînsă. Sir John era sportiv, iar lady Middleton mamă. El mergea la vînătoare călare şi trăgea cu puşca, ea îşi răsfăţa copiii ; acestea le erau singurele resurse. Lady Middleton avea avantajul de a face gusturile copiilor în tot timpul anului, pe cînd îndeletnicirile lui sir John nu se desfăşurau decît în jumătate din acest timp. Cu toate acestea, permanentele obligaţii pe care le avea sir John acasă şi în lume îi menţineau buna dispoziţie, iar soţiei sale îi ofereau prilej de a-şi exercita bunele maniere.

Lady Middleton se mîndrea cu eleganţa ospeţelor ei şi cu toate celelalte aranjamente gospodăreşti, acest gen de vanitate oferindu-i cea mai mare plăcere ce i-o puteau prilejui petrecerile ce le dădea. Dar bucuriile ce le avea sir John cînd dădea vreo petrecere erau mult mai sincere ; îi plăcea să adune în jurul lui un număr de tineri mai mare decît încăpea în casă şi cu cît erau mai gălăgioşi, cu atît mai încîntat era. Pentru tineretul de prin împrejurimi era o adevărată binecuvîntare ; căci vara organiza mereu petreceri în aer liber la care se mînca şuncă şi pui fripţi, iar iarna dădea baluri suficient de numeroase pentru orice domnişoară care depăşise vîrsta de cincisprezece ani.

Stabilirea unei noi familii în ținut era întotdeauna prilej de bucurie pentru el ; iar în ce privește locatarii pe care reușise să-i aducă în vila Barton era peste măsură de încîntat. Domnișoarele Dashwood erau tinere, drăguțe și lipsite de afectare. Asta era de ajuns să-și formeze o bună părere despre ele ; căci a fi naturală era pentru o fată drăguță calitatea prin care spiritul ei devenea tot atît de atrăgător ca și ființa ei. Firea lui prietenoasă îl făcea să se simtă fericit cînd avea posibilitatea de a-i găzdui pe cei a căror situație materială putea fi considerată mai precară în comparație cu cea din trecut. Ajutîndu-și verișoarele, împărtășea prin urmare bucuria celor cu suflet larg ; și dînd găzduire în vilișoara sa unei familii alcătuită numai din femei, împărtășea bucuria sportivului ; căci un sportiv, deși îi cinstește pe cei de sexul lui, este rareori dornic să le încurajeze predispoziția pentru sport, îngăduindu-le să locuiască în preajma conacului lui.

Doamna Dashwood și fetele ei fură întîmpinate în ușa casei de sir John, care le ură bun venit la Barton Park cu firească sinceritate ; și în timp ce le conducea în salon le spuse de mai multe ori domnișoarelor Dashwood cît fusese de necăjit cu o zi înainte fiindcă nu reușise să găsească nici un tînăr simpatic care să le primească. N-aveau să întîlnească, le spuse el, decît un singur domn, în afară de el ; un bun prieten de-al lui, care locuia la Barton Park, dar care nu era nici foarte tînăr și nici foarte vesel. Spera că ele îl vor scuza că nu are prea mulți invitați în ziua aceea și le asigură că așa ceva nu se va mai întîmpla niciodată. Trecuse pe la mai multe familii în dimineața aceea, în speranța că va mai putea face rost de niște oaspeți, dar erau nopți cu lună și toată lumea era de acum invitată în altă parte. Din fericire cu vreun ceas în urmă tocmai sosise la Barton mama ladyei Middleton și cum era o femeie veselă și plăcută spera că tinerele domnișoare nu se vor plictisi chiar atît de mult cum și-ar fi putut închipui. Domnișoarele, cît și mama lor, fură foarte mulțumite să știe că sînt numai două persoane străine și nici n-ar fi vrut să mai fie și altele.

Doamna Jennings, mama ladyei Middleton, era o femeie mai în vîrstă, grasă, veselă şi bine dispusă, care vorbea foarte mult, părea foarte fericită şi era cam vulgară. Ştia o mulţime de glume, îi plăcea să rîdă şi nici nu se sfîrşise bine masa că le şi spusese o mulţime de vorbe pline de duh despre amanţi şi soţi; nădăjduia că nu-şi lăsaseră inimile în Sussex şi pretinse că le văzuse roşind, chiar dacă nu era aşa. Marianne se simţi iritată la auzul unor astfel de vorbe, gîndindu-se la sora ei, şi-şi îndreptă privirile spre Elinor să vadă cum suporta ea acele atacuri, cu o preocupare care-o tulbură pe Elinor mult mai mult decît ar fi putut-o irita tachinăriile banale ale doamnei Jennings.

Colonelul Brandon, prietenul lui sir John, nu părea potrivit prin felul lui de a fi să fie prieten cu sir John, după cum lady Middleton nu părea potrivită să-i fie soţie sau doamna Jennings să fie mama ladyei Middleton. Era tăcut şi grav. Avea, totuşi, o înfăţişare plăcută, în ciuda faptului că era, după părerea Mariannei şi a Margaretei, un celibatar convins, căci era bine trecut de treizeci şi cinci de ani; dar deşi nu era frumos, părea a fi un om sensibil şi se comporta ca un adevărat domn.

Nici unul dintre cei de faţă nu erau demni să devină prieteni ai doamnei sau domnişoarelor Dashwood; dar lipsa de haz şi căldură a ladyei Middleton erau atît de respingătoare, încît gravitatea colonelului Brandon şi chiar şi veselia zgomotoasă a lui sir John şi a soacrei sale, deveneau interesante prin contrast. Lady Middleton păru a se înveseli doar cînd, după masă, îşi făcură apariţia cei patru copii gălăgioşi ai ei, care-o traseră încoace şi încolo, îi rupseră hainele şi puseră capăt oricărei alte discuţii, în afară de cele în legătură cu ei înşişi.

Spre seară, întrucît se află că Marianne are înclinaţii muzicale, fu rugată să cînte. Pianul fu descuiat, toată lumea se pregăti să se desfete ascultînd-o, şi Marianne, care avea un glas plăcut, interpretă, la rugămintea lor, toate cîntecele pe care le adusese lady Middleton cînd se căsătorise, şi care zăcuseră probabil de atunci în aceeaşi poziţie pe pian; căci lady Middleton sărbătorise evenimentul renunţînd la muzică, deşi, după cum spunea

mama ei, cîntase foarte bine la pian și ceea ce de altfel, cum spunea singură, îi făcea și foarte mare plăcere.

Marianne fu foarte aplaudată. La sfîrșitul fiecărui cîntec sir John își manifesta cu glas tare admirația, conversînd tot cu glas tare cu ceilalți în timp ce Marianne își interpreta repertoriul. Lady Middleton îl punea adesea la punct, minunîndu-se cum poate fi distrasă atenția cuiva de la muzică fie și pentru un moment și o rugă pe Marianne să-i cînte o anumită melodie, pe care aceasta tocmai o terminase. Doar colonelul Brandon, dintre toți cei de față, o ascultă fără să se extazieze. Nu-i făcu alt compliment decît acela de a fi atent, și ea simți respect pentru el cu această ocazie, ceea ce nu putea simți pentru ceilalți, care dovediseră o rușinoasă lipsă de gust. Plăcerea ce i-o deșteptase acestuia muzica, deși nu se putea compara cu desfătarea plină de extaz pe care o simțea ea însăși, era demnă de respect în comparație cu îngrozitoarea lipsă de sensibilitate a celorlalți ; și fu destul de înțeleaptă să înțeleagă că s-ar putea prea bine ca un bărbat de treizeci și cinci de ani să fi pierdut acuitatea simțirii, acea putere minunată de a se lăsa desfătat. Era cu totul dispusă să fie îngăduitoare — ca orice om de omenie — cu vîrsta înaintată a colonelului.

CAPITOLUL VIII

DOAMNA JENNINGS ERA VĂDUVĂ și rămăsese cu o mare moștenire de la soțul ei. Avea numai două fete, trăise să le vadă măritate onorabil și acum nu mai avea prin urmare altceva mai bun de făcut decît să mărite tot restul lumii. Era deosebit de activă în a-și duce acest scop la îndeplinire, pe cît se pricepea ; și nu pierdea nici o ocazie să pună la cale căsătorii între tinerii pe care-i cunoștea. Era foarte iute în a-și da seama de legăturile sentimentale și se bucurase de avantajul de a le face pe multe tinere fete să roșească insinuînd că au fermecat, pur și simplu, pe cutare sau cutare tînăr ; și această putere de discernămînt îi dădu posibili-

tatea să se pronunțe categoric, la scurtă vreme de la sosirea ei la Barton, că Brandon, colonelul, ar fi foarte îndrăgostit de Marianne Dashwood. Bănuise ea că așa stau lucrurile, din prima seară cînd fuseseră împreună și el îi ascultase cu atîta atenție cîntecele ; și cînd familia Middleton răspunse la această vizită, luînd masa la vilă, faptul fu dovedit o dată pentru totdeauna prin aceea că el o ascultă din nou cu tot atîta atenție. Asta era tot. Și era perfect convinsă că are dreptate. Ar fi fost o partidă excelentă, pentru că *el* era bogat, iar *ea* frumoasă. Doamna Jennings dorea să-l vadă pe colonelul Brandon căsătorit încă de cînd, prin legătura ei de rudenie cu sir John, ajunsese să-l cunoască, iar, pe de altă parte, dorea întotdeauna să-i facă rost de un soț bun oricărei fete drăguțe.

Avantajul imediat pe care i-l aduse această descoperire fu într-adevăr imens pentru ea, întrucît îi dădu posibilitatea să facă nenumărate glume pe seama lor. La conac, rîdea de colonel, iar la vilă rîdea de Marianne. Pentru cel dintîi tachinăriile ei erau probabil cu totul indiferente, în măsura în care îl priveau numai pe el ; dar pentru Marianne la început fură de neînțeles ; și cînd în cele din urmă le prinse sensul, nici nu știu bine ce să facă : să rîdă de absurditatea lor sau să le dezaprobe impertinența ; căci, după părerea ei, exprimau o lipsă de delicatețe, dacă ținea seama de vîrsta înaintată a colonelului și de starea lui nefericită de burlac înrăit.

Doamna Dashwood, care nu se putea gîndi la un bărbat cu cinci ani mai tînăr decît ea ca fiind atît de bătrîn cum i se părea fiicei sale, îndrăzni să o apere pe doamna Jennings de acuzația că ar dori eventual să-și rîdă de vîrsta lui.

— Dar mamă, cel puțin nu poți nega absurditatea acuzației, deși poate că ție nu ți se pare că o face cu intenționată rea-voință. Colonelul Brandon este fără îndoială mai tînăr decît doamna Jennings, dar este destul de bătrîn să-mi fie tată ; și dacă vreodată ar fi fost atît de simțitor încît să se îndrăgostească, cred că acum nu mai este de mult în stare de un asemenea sentiment. E din cale-afară de ridicol ! Cînd poate fi cineva în afara

pericolului unor astfel de glume, dacă nici vîrsta, nici infirmitatea nu-l mai pot apăra ?

— Vorbești de infirmitate ! spuse Elinor. Vrei să spui că domnul Brandon e infirm ? Presupun că ți se poate părea mai în vîrstă decît mama ; dar nu cred că poți pretinde că e schilod, că nu se poate folosi de mîini ori de picioare !

— Nu l-ai auzit plîngîndu-se de reumatism ? Și nu e reumatismul cea mai obișnuită infirmitate a celor ce îmbătrînesc ?

—Scumpa mea copilă, îi spuse rîzînd mama ei, în cazul ăsta trebuie să-ți fie permanent teamă că și eu am să decad și probabil că ți se pare un miracol că am ajuns fabuloasa vîrstă de patruzeci de ani.

— Mămico, mă nedreptățești ! Știu prea bine că acest colonel Brandon nu este chiar așa bătrîn încît să-și sperie prietenii că se va prăpădi prea curînd. Mai poate trăi încă douăzeci de ani. Dar vîrsta de treizeci și cinci de ani nu mai este potrivită cu căsătoria.

—Poate că treizeci și cinci de ani nu se potrivesc, într-o căsătorie, cu șaptesprezece. Dar dacă s-ar întîmpla cumva ca o femeie de douăzeci și șapte de ani să nu fie căsătorită, n-aș avea nimic împotrivă ca domnul Brandon să se căsătorească cu ea.

— O femeie de douăzeci și șapte de ani, spuse Marianne după ce se gîndi o clipă, nu mai poate spera vreodată să simtă sau să inspire afecțiune și dacă s-ar întîmpla să aibă o casă lipsită de confort sau să n-aibă avere, cred că ar putea accepta să facă oficiul de infirmieră de dragul unei vieți îndestulate și lipsite de griji, ca nevastă. N-ar fi deci nimic nepotrivit ca el să se căsătorească cu o astfel de femeie. Ar fi o căsătorie de conveniență și lumea n-ar avea nimic împotrivă. În ochii mei asta nu e nici măcar căsătorie, e o nimica toată. Mie mi se pare a fi doar un schimb comarcial, în care fiecare vrea să profite de pe urma celuilalt.

— Știu că ar fi imposibil, replică Elinor, să te conving că o femeie de douăzeci și șapte de ani ar putea simți pentru un bărbat de treizeci și cinci ceva foarte apropiat de dragoste, să-l facă să-i fie un tovarăș plăcut de viață. Dar trebuie să protestez atunci cînd îi osîndești pe colo-

nelul Brandon și pe soția lui să stea tot timpul închiși într-o cameră de om bolnav, numai pentru că s-a întîmplat ieri (și ieri a fost o zi rece și umedă) să se plîngă de o ușoară durere reumatică la umăr.

— Dar vorbea de o vestă de flanelă, spuse Marianne, și în mintea mea o vestă de flanelă este întotdeauna legată de dureri, crampe, reumatism și tot felul de alte afecțiuni de care suferă deobicei cei bătrîni și slăbănogi.

— De-ar fi avut doar un acces de friguri, nu l-ai fi disprețuit nici pe departe atît de mult. Hai, Marianne, mărturisește, că ți se par interesanți obrajii îmbujorați, ochii duși în fundul capului și pulsul mărit la cineva care are febră...

Nu mult după aceasta, cînd Elinor ieși din odaie, Marianne spuse :

—Mămico, trebuie să-ți mărturisesc că pe mine boala mă sperie. Sînt sigură că Edward Ferrars nu se simte bine. Sîntem aici de aproape două săptămîni și totuși încă n-a venit. O întîrziere atît de mare nu poate fi explicată decît de o boală serioasă. Ce altceva l-ar putea reține la Norland ?

— Dar îți închipuiai cumva că are să vină atît de repede ? Eu nu, spuse doamna Dashwood. Dimpotrivă. Dacă m-am simțit atît de îngrijorată în această privință asta s-a datorat amintirii că uneori a manifestat prea puțin entuziasm și o anumită rezervă în a-mi accepta invitația, cînd îl pofteam să vină la Barton. Elinor îl și așteaptă ?

— N-am vorbit niciodată cu ea despre asta, dar presupun că da.

— Nu cred că ai dreptate, pentru că ieri cînd m-am sfătuit cu ea despre grătarul necesar pentru căminul din camera de oaspeți, a remarcat că n-avem urgentă nevoie de el, deoarece e puțin probabil să vină cineva pe la noi chiar așa de curînd.

— Asta-i de-a dreptul curios ! Ce poate să însemne oare ? Dar de fapt purtarea lor unul față de celălalt a fost cu totul neașteptată ! Cu cît calm și cu cîtă răceală și-au luat rămas bun unul de altul ! Cum a mai lîncezit discuția dintre ei în ultima seară cît au fost împreună ! Edward n-a făcut nici o deosebire între ea și între mine

cînd și-a luat rămas bun de la noi : și-a exprimat față de amîndouă urările de bine ale unui frate iubitor. De două ori i-am lăsat singuri, cu bună intenție, în cursul ultimei dimineți a ședерii noastre acolo și de fiecare dată Elinor a ieșit după mine din cameră în mod cu totul inexplicabil. Și cînd a părăsit conacul de la Norland și pe Edward, Elinor n-a plîns cum am plîns eu. Chiar și acum dovedește aceeași stăpînire de sine. O vezi cumva tristă sau deprimată ? Încearcă să evite societatea sau e neliniștită ori nemulțumită în prezența altora ?

CAPITOLUL IX

DOAMNA DASHWOOD ȘI FETELE EI erau acum destul de confortabil instalate la Barton. Casa și grădina, cu tot ce le înconjura, le deveniseră familiare și se dedicaseră din nou îndeletnicirilor lor obișnuite ce dăduseră atîta farmec ședерii lor la Norland și care acum le ofereau bucurii și mai mari decît cele pe care le avuseseră acolo după pierderea tatălui lor. Sir John Middleton, care le vizită în fiecare zi, în primele două săptămîni ale ședерii lor la Barton, și care nu prea era obișnuit să-i vadă pe cei de acasă prea ocupați, nu-și putea ascunde uimirea găsindu-le întotdeauna făcînd cîte ceva.

În afară de prietenii lor de la Barton Park nu prea erau vizitate de multă lume ; căci, în ciuda rugăminților lui sir John ca ele să-și facă mai multe relații în împrejurimi și care le spusese în nenumărate rînduri că le ține trăsura la dispoziție ori de cîte ori doresc, spiritul independent al doamnei Dashwood învinse dorința pe care o avea ca fetele ei să se bucure de societate ; și fu foarte hotărîtă în refuzul ei de a vizita acele familii la care nu puteau ajunge mergînd pe jos. Iar acestea erau puține și nu la toate se putea ajunge cu ușurință. Cam la o milă și jumătate de casa lor, de-a lungul văii Allenham, înguste și șerpuitoare, ce se desfăcea din valea Barton, după cum s-a mai spus, fetele descoperiseră,

într-una dintre primele lor plimbări, un conac străvechi, impozant care, aducîndu-le puțin aminte de Norland, le stîrni imaginația și le inspiră dorința să-l cunoască mai bine. Dar interesîndu-se mai îndeaproape, aflară că stăpîna casei, o doamnă mai în vîrstă, respectată de toată lumea, era prea bolnavă, din nefericire, ca să mai întrețină legături cu cei din jur și că nu ieșea niciodată din casă.

În întreaga regiune din jurul casei lor se puteau face plimbări minunate. Dealurile înalte ce le ademeneau aproape de la toate ferestrele casei lor, îndemnîndu-le să iasă și să se bucure de aerul înălțimilor, le ofereau o alternativă fericită cînd noroiul din văi nu le permitea să se bucure de frumusețea lor și mai încîntătoare. Spre unul dintre aceste dealuri și-au îndreptat Marianne și Margaret pașii într-o dimineață memorabilă, atrase de soarele ce apărea cînd și cînd pe un cer acoperit de nori, nemaifiind în stare să stea în casă, după cele două zile în care ploaia nu mai contenise. Vremea nu era destul de ispititoare să le facă pe celelalte două femei din casă să renunțe la creion și la carte, cu toate că Marianne declara sus și tare că vremea se va menține frumoasă și că toți acei nori amenințători vor fi alungați de pe dealurile din împrejurimi, așa că cele două fete o porniră împreună.

Urcară vesele dealurile, bucurîndu-se de fiecare petic de cer albastru, pe măsură ce înaintau, și cînd rafalele puternice ale unui vînt ce bătea dinspre sud-vest le izbiră în față, înviorîndu-le, le păru rău de temerile ce le împiedicaseră pe mama lor și pe Elinor să împărtășească acele senzații atît de încîntătoare.

— Oare există pe lume fericire mai mare ca asta, Margaret? întrebă Marianne. O să ne plimbăm pe-aici cel puțin două ore.

Margaret fu de acord și-și continuară drumul împotriva vîntului, înfruntîndu-l rîzînd, cu multă încîntare, timp de aproape douăzeci de minute, cînd dintr-o dată norii se uniră deasupra capetelor lor și o ploaie puternică începu să le izbească drept în față. Uimite și necăjite fură nevoite, deși împotriva voinței lor, să se întoarcă înapoi, căci n-aveau alt adăpost mai apropiat decît pro-

pria lor casă. Nu se mîngîiară decît cu gîndul foarte potrivit pentru momentele neplăcute în care se găseau, de a coborî cu toată iuţeala panta abruptă a dealului ce ducea chiar pînă în poarta grădinii lor.

O luară la fugă. Marianne fu avantajată la început, dar făcînd un pas greşit căzu numaidecît şi Margaret neputînd să se oprească s-o ajute, alergă fără să vrea mai departe, pînă ce ajunse nevătămată la poalele dealului.

Un domn, cu puşca-n mînă, pe lîngă care zburdau doi ciini de vînătoare, tocmai trecea dealul nu departe de locul în care se afla Marianne, cînd se produse accidentul. Îşi lăsă jos puşca şi alergă să-i dea o mînă de ajutor. Fata se ridică de jos, dar îşi scrîntise în cădere piciorul şi abia mai putea sta. Domnul se oferi să o ajute, şi dîndu-şi seama că din sfială nu vroia să accepte ajutorul cerut de situaţia în care se afla, o ridică în braţe şi fără să mai zăbovească o porni în josul dealului. Apoi, trecînd prin grădină, a cărei poartă fusese lăsată deschisă de Margaret, o duse drept în casă, unde tocmai ajunsese şi Margaret şi nu-i dădu drumul din braţe pînă ce nu o aşeză pe un scaun în salon.

Elinor şi mama ei se ridicară uluite cînd intrară, şi-n timp ce amîndouă îl priveau cu o vădită uimire şi cu o tainică admiraţie ce le-o inspira înfăţişarea lui, îşi ceru scuze că le deranjase, explicîndu-le ce s-a întîmplat atît de sincer şi cu atîta dezinvoltură încît persoana sa, deosebit de atrăgătoare şi aşa, căpătă încă şi mai mult farmec prin voce şi expresie. Chiar de-ar fi fost bătrîn, urît şi vulgar, şi-ar fi putut atrage recunoştinţa şi bunăvoinţa doamnei Dashwood, prin atenţia şi ajutorul pe care le acordase copilei ei. Dar tinereţea, frumuseţea şi buna sa creştere făcură ca fapta lui să-i meargă drept la inimă.

Îi mulţumi de o mie de ori şi cu blîndeţea cu care se adresa întotdeauna celor din jurul ei, îl pofti să ia loc. Dar el o refuză, pentru că era murdar şi ud. Atunci doamna Dashwood îl întrebă cui îi rămîne îndatorată. El îi răspunse că se numeşte Willoughby şi că în prezent locuieşte la Allenham, de unde spera că-i va permite să aibă cinstea de a veni să le facă o vizită a doua zi spre

a se interesa cum se mai simte domnișoara Dashwood. Cinstea aceasta îi fu încuviințată, după care plecă pe o ploaie mare, făcîndu-le astfel să li se pară încă și mai interesant.

Frumusețea lui bărbătească și eleganța cu totul deosebită a comportării sale deveniră numaidecît o temă de generală admirație ; și rîsetele la adresa Mariannei provocate de cavalerismul său deveniră și mai însufleţite, ținîndu-se seama și de înfățișarea lui atît de atrăgătoare. Singură Marianne nu-l putuse vedea atît de bine ca celelalte, căci din pricina emoției ce-i îmbujorase fața cînd o luase în brațe nu mai avusese puterea să se uite la el după ce intraseră în casă. Dar îl văzuse îndeajuns ca să-și manifeste, împreună cu celelalte, admirația față de el și încă cu însufleţirea ce o punea întotdeauna în laudele ei. Făptura și întreaga lui înfățișare erau pe măsura a ceea ce își imaginase întotdeauna că trebuie să întruchipeze eroul unei povestiri îndrăgite și faptul că o dusese în casă de parcă acesta ar fi fost lucrul cel mai firesc din lume trăda o minte ageră ce o făcea să-i placă în mod cu totul deosebit felul lui de a acționa. Toate amănuntele în legătură cu el erau interesante. Avea un nume care-i plăcea, locuia în satul lor preferat și foarte curînd ajunse la concluzia că dintre toate veșmintele, cel mai bine îi șade unui bărbat haina de vînătoare. Imaginația îi lucra cu febrilitate, reflecțiile îi erau plăcute și durerea provocată de o gleznă scrîntită era trecută cu vederea.

De îndată ce următorul răstimp de vreme bună din acea dimineață îi permise să iasă din casă, sir John trecu pe la ele ; și după ce i se povesti ce i se întîmplase Mariannei, fu întrebat cu multă curiozitate, dacă cunoaște la Allenham vreun domn cu numele de Willoughby.

— Willoughby ! exclamă sir John, dar cum, e aici ? Înseamnă că-mi dați veşti bune ; am să mă duc călare chiar mîine pe la el și am să-l poftesc să vie joi să ia masa cu noi.

— Va să zică îl cunoști, spuse doamna Dashwood.

— Dacă-l cunosc ! Bineînțeles. Vine pe aici în fiecare an.

— Și ce fel de tînăr este ?

— Nici nu cunosc vreunul mai bun, vă asigur. Cel mai strașnic băiat din lume. Un țintaș foarte bun și cred că nu există călăreț mai îndrăzneț în toată Anglia!

— Asta-i tot ce poți spune despre el? exclamă indignată Marianne. Dar cum se comportă cînd îl cunoști mai bine? Care-i sînt îndeletnicirile, înclinațiile, aptitudinile?

Sir John rămase cam încurcat.

— Să mă bată Dumnezeu, spuse el, dacă știu prea multe despre el în aceste privințe. Dar e un tînăr plăcut, amabil și are cea mai drăguță cățelușă neagră de vînătoare ce mi-a fost dat să văd. Era cu ea azi dimineață?

Dar Marianne nu putu să-l lămurească în ceea ce privește culoarea cățelușei domnului Willoughby, după cum nici el nu-i putu spune prea multe despre însușirile intelectuale ale tînărului.

— Dar cine este domnul Willoughby? întrebă Elinor. De unde vine? Are o casă la Allenham?

În această privință sir John le putu furniza informații mai precise; le spuse că Willoughby nu are proprietăți în ținut; că locuiește acolo numai cînd vine să o viziteze pe bătrîna doamnă de la Allenham Court, cu care e rudă și a cărei avere are să o moștenească, după care adăugă:

— Da, da, merită să fie prins în mreje, domnișoară Dashwood, te asigur; mai are în plus și o moșioară a lui în Somersetshire; și să fiu în locul dumitale, nu i l-aș ceda surioarei mai mici, chiar dacă ea a fost aceea care a făcut tumba la vale. Domnișoara Marianne nu trebuie să se aștepte să-i acapareze pe toți bărbații. Dacă nu bagă bine de seamă, Brandon are să fie gelos.

— Nu cred, spuse doamna Dashwood zîmbind bine dispusă, că Willoughby va fi incomodat de încercările vreuneia dintre fetele mele de a-l prinde în mreje. N-au fost învățate să se ocupe cu așa ceva. Bărbații, oricît ar fi de bogați, n-au de ce să se teamă din pricina noastră. Îmi pare bine, totuși, să aflu, din cele ce-mi spui, că e un tînăr onorabil, a cărui cunoștință merită să fie luată în seamă

— Cred că nici nu este pe lumea asta un tînăr mai bun decît el, repetă sir John. Îmi amintesc că anul trecut, de Crăciun, la o mică petrecere pe care am dat-o la

Barton Park, a dansat de la opt pînă la patru fără să se aşeze măcar o dată.

— Nu zău, chiar aşa ? întrebă Marianne, cu o strălucire în priviri. Şi a dansat cu eleganţă şi însufleţire ?

— Da, şi la opt era în picioare, gata să plece călare la vînătoare.

— Aşa-mi place să fie un bărbat ; aşa trebuie să fie un bărbat. Oricare i-ar fi îndeletnicirile, felul de a le aduce la îndeplinire trebuie să fie impetuos şi să nu-l obosească niciodată.

— Da, da. Văd eu cum vor sta lucrurile, zise sir John. Văd eu ce-o să se întîmple. Ai să pui ochii pe el şi nici n-ai să te mai gîndeşti la bietul Brandon.

— Sir John, spuse Marianne cu căldură, asta-i o expresie care nu-mi place de loc. Mi-e silă de orice întorsătură de frază banală care vrea să fie spirituală cu orice preţ ; şi „a pune ochii pe-un bărbat" sau „a face o cucerire" sînt cele mai groaznice dintre toate. Au implicaţii meschine şi grosolane ; şi dacă vreodată au putut fi considerate isteţe şi-au pierdut de mult ingeniozitatea.

Sir John nu prea văzu în ce constă reproşul, dar rîse cu poftă de parcă l-ar fi înţeles, apoi răspunse :

— Ei, îmi închipui că într-un fel sau altul ai să faci multe cuceriri. Bietul Brandon ! L-ai şi făcut praf ! Şi crede-mă pe mine, merită din plin să fie prins în laţ, cu toate tumbele şi gleznele scrîntite.

CAPITOLUL X

SALVATORUL MARIANNEI, AŞA cum îl denumise Margaret, pe Willoughby, exprimîndu-se mai degrabă elegant, decît exact, trecu pe la vilă a doua zi de dimineaţă, să se intereseze personal cum se mai simţea Marianne. Fu primit de doamna Dashwood cu o politeţe desăvîrşită ; cu o amabilitate izvorîtă din cele ce-i spusese sir John despre el, dar şi din recunoştinţa ce-o simţea faţă de el ; şi felul în care se desfăşură vizita avu darul să-l asigure de înţelepciunea, eleganţa, afec-

țiunea reciprocă și de mulțumirea ce dăinuia în familia Dashwood pe care datorită accidentului ajungea acuma s-o cunoască. Cît privește farmecele lor personale, în această privință nu mai era nevoie de o a doua întrevedere pentru a-și da seama de ele.

Domnișoara Dashwood cea mare avea trăsături regulate, un ten delicat și un trup deosebit de bine făcut. Marianne era încă și mai frumoasă. Silueta ei, deși de o frumusețe mai puțin clasică decît a surorii ei, beneficiind de avantajul înălțimii, era mult mai impresionantă; avea o față atît de fermecătoare, încît atunci cînd se spunea despre ea că e frumoasă, folosindu-se limbajul specific laudelor, adevărul era mult mai puțin încălcat decît se întîmplă de obicei. Pielea îi era foarte brună, dar din pricina transparenței ei tenul îi era deosebit de strălucitor; avea trăsături frumoase; zîmbetul îi era dulce și atrăgător; ochii ei foarte negri erau vii, inteligenți, pătrunzători, încît nu puteau să nu te farmece. La început nu-i aruncă nici o privire lui Willoughby, simțindu-se stînjenită de amintirea ajutorului ce-l primise de la el. Dar cînd nu mai încercă acest sentiment, cînd își reveni din emoție, cînd își dădu seama că pe lîngă buna creștere a unui bărbat politicos el mai are și sinceritate și vioiciune și mai ales cînd îl auzi declarînd că are o adevărată pasiune pentru muzică și dans, îi aruncă o privire atît de aprobatoare, încît reuși să-i acapareze conversația în mai tot restul timpului cît rămase el în vizită.

Fu suficient să se pomenească de vreo distracție favorită de-a ei, pentru a o face să vorbească. Nu putea tăcea cînd se abordau asemenea subiecte și nu manifestă nici timiditate și nici rezervă, în legătură cu ele. Își dădură curînd seama că muzica și dansul constituiau pentru ei o pasiune comună și că ea provenea dintr-o asemănare de gîndire în general în tot ce se referea la vreuna dintre ele. Această constatare îi dădu Mariannei curajul să cerceteze și alte păreri ale lui așa că începu să-i pună tot felul de întrebări despre cărți: îi vorbi despre autorii ei favoriți, asupra cărora insistă entuziasmîndu-se atît de tare, încît orice tînăr de douăzeci și

cinci de ani ar fi trebuit să fie într-adevăr nesimțitor să nu recunoască numaidecît calitățile deosebite ale unor astfel de opere, oricît le-ar fi nesocotit pînă atunci. Aveau gusturi izbitor de asemănătoare. Venerau amîndoi aceleași cărți, aceleași pasaje ; sau, dacă cumva se întîmpla să apară vreo deosebire de păreri între ei, vreo obiecție, nu dura decît pînă cînd Marianne își expunea convingătoarele argumente, făcînd uz de strălucirea privirilor ei. El căzu de acord cu tot ce stabili ea, fu molipsit de entuziasmul ei, și cu mult înainte ca vizita lui să ia sfîrșit, discutau cu familiaritatea unor vechi cunoștințe.

— Ei bine, Marianne, îi spuse Elinor de îndată ce plecă, pentru o singură dimineață cred că ai realizat destul de mult. Ți-ai făcut o idee despre părerile domnului Willoughby în aproape toate lucrurile mai importante. Știi ce gîndește despre Cowper și Scott ; te-ai asigurat că le apreciază după cum se cuvine frumusețile și ai primit toate încredințările necesare că nu-l admiră pe Pope mai mult decît se cade. Dar cum ai să întreții mai departe această cunoștință, dac-ai să expediezi atît de extraordinar de repede toate subiectele de discuție? Curînd ai să epuizezi toate temele preferate. O nouă întîlnire va fi suficientă pentru a-i lămuri simțămintele față de frumosul pitoresc și față de cei ce se căsătoresc a doua oară și pe urmă n-ai să mai ai ce să-l mai întrebi.

— Elinor, exclamă Marianne, e oare frumos din partea ta ? E oare drept să-mi vorbești astfel ? Sînt chiar așa săracă cu duhul ? Dar înțeleg ce vrei să spui. M-am simțit prea în largul meu, am fost prea fericită, prea sinceră. Am greșit împotriva tuturor cerințelor unei banale decențe, am fost deschisă și sinceră, cînd ar fi trebuit să fiu rezervată, neinteresantă, proastă și mincinoasă : dac-aș fi vorbit numai despre vreme și despre starea drumurilor și dac-aș fi deschis gura numai o dată la zece minute aș fi fost cruțată de acest reproș.

— Draga mea fetiță, spuse doamna Dashwood, nu trebuie să te simți jignită de cele ce ți-a spus Elinor ; n-a făcut decît să glumească. Aș certa-o chiar eu, dac-ar fi cumva capabilă de dorința de a te priva de bucuria conversației cu noul nostru prieten.

Marianne se îmblînzi numaidecît.

Willoughby, la rîndul lui, dădu nenumărate dovezi că e încîntat de conversaţia lor, arătîndu-şi în mod vădit dorinţa dé a le cunoaşte şi mai bine. Veni să le vadă în fiecare zi. La început pretexta că vrea să se intereseze de sănătatea Mariannei ; dar simţindu-se încurajat de felul în care era primit, fiind înconjurat de tot mai multă simpatie, cu fiecare zi ce trecea, scuza aceasta nu mai fu necesară înainte de a deveni de-a dreptul absurdă deoarece Marianne se însănătoşise de mult şi pe deplin. Cîteva zile mai fu silită să stea în casă, dar un asemenea prizonierat nu i se păruse niciodată mai puţin supărător. Willoughby era un tînăr iscusit, plin de imaginaţie, vioi şi sincer, plin de afecţiune în felul lui de a se purta. Era exact omul destinat să cucerească inima Mariannei, căci pe lîngă tot ce s-a spus despre el, avea şi un fizic atrăgător, ca să nu mai vorbim de ascuţimea lui spirituală stîrnită şi sporită de exemplul pe care i-l dădea ea şi care-l făcea cum nu se poate mai simpatic fetei.

Încetul cu încetul prezenţa lui deveni cea mai mare bucurie pentru ea. Citeau, vorbeau, cîntau împreună ; Willoughby avea un remarcabil talent muzical şi citea cu toată sensibilitatea şi însufleţirea ce-i lipseau din nefericire lui Edward.

După părerea doamnei Dashwood, ca şi după cea a Mariannei, n-aveai ce să-i reproşezi ; şi nici Elinor nu-l dezaproba cu nimic decît pentru înclinaţia pe care o avea, care o încînta pe sora ei şi-n care privinţă-i semăna foarte mult, de a spune tot ce gîndeşte cu orice prilej, fără să ţină seama de persoane sau împrejurări. Făcîndu-şi în grabă o părere despre alţii, sacrificînd politeţea obişnuită pentru plăcerea de a-şi concentra toată atenţia asupra unei preocupări în care-şi punea tot sufletul şi desconsiderînd cu prea multă uşurinţă formele convenienţelor sociale, dădea dovadă de o lipsă de prudenţă pe care Elinor n-o putea aproba, în ciuda a ceea ce ar fi putut el şi Marianne să spună în sprijinul ei.

Acum Marianne începu să-şi dea seama că disperarea de care fusese cuprinsă pe la şaisprezece ani şi jumătate, de a întîlni vreodată un bărbat care să-i poată satisface ideile de perfecţiune, fusese pripită şi nejustificată. Willoughby întruchipa bărbatul pe care şi-l imaginase ea

în acel ceas nefericit și în alte perioade mai puțin pesimiste, ca fiind capabil de a-i deștepta afecțiunea ; și purtarea lui arăta că dorințele sale în această privință sînt atît de serioase pe cît de profunde îi erau însușirile spirituale.

Mama ei, în mintea căreia nu încolțise nici un gînd cu privire la căsătoria lor — stîrnit de perspectiva bogăției lui viitoare — ajunse în mai puțin de o săptămînă să spere într-un asemenea eveniment și să se aștepte la el ; și să se felicite, în sinea ei, c-a reușit să-și cîștige doi gineri ca Edward și Willoughby.

Simpatia colonelului Brandon pentru Marianne, ce fusese atît de repede descoperită de prietenii lui, începu să fie observată pentru prima dată de Elinor, acum cînd ceilalți încetaseră de a o mai remarca. Atenția și glumele lor se îndreptară de astă dată spre fericitul său rival ; și ironiile îndreptate împotriva colonelului Brandon, înainte ca el să-și fi arătat afecțiunea, încetară cînd sentimentele sale începură într-adevăr să riște batjocura pe care o provoacă de obicei sensibilitatea — și pe bună dreptate. Elinor se văzu obligată, deși în ciuda voinței ei, să creadă că sentimentele ce i le atribuise colonelului Brandon doamna Jennings pentru propria ei delectare erau într-adevăr deșteptate de sora ei ; și că oricît de mult ar fi contribuit o asemănare în firea celor doi, o deosebire la fel de izbitoare de temperamente nu constituia o piedică în calea sentimentelor colonelului Brandon. Elinor urmărea situația cu îngrijorare ; căci ce putea spera un bărbat tăcut, de treizeci și cinci de ani în comparație cu unul vioi de douăzeci și cinci ? Și cum ea nici măcar nu-i putea dori cîștig de cauză, ținea din toată inima să-l vadă indiferent. Îi plăcea de el și în ciuda seriozității și rezervei lui îl privea cu interes. Deși grav, era totuși un om blînd ; iar rezerva sa părea mai degrabă a proveni dintr-o depresiune sufletească decît dintr-o fire posacă. Sir John făcuse aluzii la dezamăgiri și suferințe trecute, care justificau părerea pe care o avea despre el ca fiind un om nefericit așa că Elinor îl privea cu respect și compasiune.

Poate că-l compătimea și-l stima mai mult pentru că era desconsiderat de Willoughby și de Marianne, care aveau o prejudecată împotriva lui pentru că nu era nici tînăr și nici plin de entuziasm, și de aceea păreau hotărîți să-i subaprecieze meritele.

— Brandon este tocmai genul de om, spuse într-o zi Willoughby, pe cînd discutau împreună despre el, pe care fiecare îl vorbește de bine, și pe care nimeni nu-l bagă în seamă; pe care toți sînt încîntați să-l vadă, dar toată lumea uită să discute cu el.

— Exact asta gîndesc și eu despre el! exclamă Marianne.

— Nu vă mai făliți cu părerea asta, le spuse Elinor, căci amîndoi îl nedreptățiți. E stimat de toți cei de la Barton Park și nu se întîmplă niciodată să-l întîlnesc fără să nu stau de vorbă cu el.

— Fără îndoială, faptul că este protejat de dumneata constituie un punct în favoarea lui, replică Willoughby; dar cît privește stima ce i-o poartă ceilalți e un reproș prin ea însăși. Cine s-ar expune rușinii de a fi apreciat de femei de felul ladyei Middleton și al doamnei Jennings, față de care toți ceilalți nu pot fi decît indiferenți?

— Dar poate că insultele unora ca voi, dumneata și Marianne, vor compensa considerația pe care i-o arată lady Middleton și mama ei. Dacă laudele lor sînt un vot de blam, atunci poate că votul vostru de blam poate însemna o laudă, căci ele nu sînt mai lipsite de discernămînt, decît sînteți voi de nedrepți și de părtinitori.

— Devii chiar obraznică apărîndu-ți protejatul.

— Protejatul meu, cum îl numești, e un om înțelept; și înțelepciunea o să mă atragă întotdeauna. Da, Marianne, chiar și la un bărbat între treizeci și patruzeci de ani. A umblat mult prin lume; a fost în străinătate, e un om citit și e înclinat spre meditație. Am constatat că este în stare să-mi dea multe informații în probleme variate; și mi-a răspuns întotdeauna la tot ce l-am întrebat cu promptitudinea ce ți-o dă buna creștere și o inimă aleasă.

— Te-a informat, cu alte cuvinte, îi răspunse Marianne cu dispreț, că în Indiile de est este foarte cald și că suferi din pricina țînțarilor.

— Sînt sigură că mi-ar fi spus-o și pe asta dacă l-aș fi întrebat așa ceva, dar întîmplător eram informată în această privință.

— Se prea poate, observă Willoughby, ca el să-ți fi vorbit chiar și de existența nababilor, gazelelor aurii și palanchinelor.

— Presupun că lucrurile despre care mi-a vorbit depășesc cu mult candoarea de care dați dovadă. Dar pentru ce vă displace ?

— Dar n-am spus că-mi displace. Dimpotrivă, consider că este un om foarte onorabil, care se bucură de aprecierea tuturor și nu este băgat în seamă de nimeni ; care n-are ce face cu atîția bani, care nu știe să folosească timpul de care dispune și care își îmbogățește garderoba cu două haine noi pe an.

— Și unde mai pui, exclamă Marianne, că n-are nici distincție, nici gust și nici vigoare spirituală. Că înțelegerea lui n-are strălucire, sentimentele lui nu sînt înflăcărate, iar glasul lui e lipsit de expresie.

— Prea iei cu toptanul defectele lui, răspunse Elinor, și te bizui atît de mult pe propria ta imaginație, încît laudele ce i le pot aduce sînt, în comparație cu asta, reci și insipide. Nu pot spune despre el decît că e un bărbat înțelept, binecrescut, bine informat, blînd și, după cît cred, cu o inimă de aur.

— Domnișoară Dashwood, exclamă Willoughby, nu fi haină cu mine. Te străduiești să mă dezarmezi prin argumente logice, și să mă convingi împotriva voinței mele. Dar n-are să-ți meargă. Ai să constați că sînt tot atît de încăpățînat pe cît ești dumneata de vicleană. Am trei motive irațională care mă fac să nu-mi placă colonelul Brandon : m-a amenințat că va ploua cînd vroiam să fie vreme frumoasă ; s-a legat de podoabele de la trăsurica mea, și nu l-am putut convinge să-mi cumpere iapa roibă. Dacă totuși te-ai simți mulțumită să afli că eu îl consider ireproșabil din toate celelalte puncte de vedere, sînt gata s-o mărturisesc. Și-n schimb pentru această recunoaștere, care mă cam supără, nu poți să nu-mi acorzi privilegiul de a-l antipatiza mai mult ca oricînd.

CAPITOLUL XI

NICI NU LE TRECUSE PRIN CAP doamnei Dashwood și fetelor ei, cînd veniseră să se stabilească în Devonshire, că vor fi ademenite de atîtea atracții care să le ocupe tot timpul cît se iviră într-o perioadă atît de scurtă sau că vor avea atîția musafiri încît nu vor avea prea mult răgaz pentru îndeletniciri serioase. Și totuși așa se întîmplă. După ce Marianne se făcu bine, distracțiile plănuite acasă și-n vecini de către sir John fură organizate. Începură balurile în cerc restrîns de la Barton Park și se organizară petreceri pe rîu atît de des pe cît le îngăduia ploioasa lună octombrie. Willoughby lua și el parte la toate aceste distracții ; și atmosfera de destindere și intimitate firească a acestor petreceri era pe de-a întregul menită să sporească familiaritatea lui față de familia Dashwood, să-i ofere prilejul de a-și da seama de minunatele calități ale Mariannei, să scoată în evidență puternica lui admirație pentru ea și să capete, prin purtarea ei față de el, cea mai evidentă asigurare a afecțiunii ei.

Atașamentul dintre ei nu putea s-o mire pe Elinor. Ar fi dorit doar ca el să fie arătat mai puțin fățiș ; și o dată sau de două ori îndrăzni să-i sugereze Mariannei decența stăpînirii de sine. Dar Marianne avea oroare de orice tăinuire cînd nu trebuia să ascundă o rușine adevărată ; să încerce să tăinuiască sentimente ce nu erau rușinoase prin ele însele, nu i se părea numai un efort fără rost, ci o umilitoare supunere a rațiunii în fața unor formule banale și greșite. La fel gîndea și Willoughby ; și comportarea lor era tot timpul o ilustrare a părerilor pe care le aveau.

Cînd el era de față pe Marianne n-o mai interesa nimeni altcineva. El avea dreptate în tot ce făcea. Nu spunea decît lucruri inteligente. Dacă serile la Barton Park se terminau cu un joc de cărți el se fura pe sine, îi trișa pe toți ceilalți numai ca s-o ajute să cîștige. Dacă amuzamentul serii era dansul, dansau împreună mai bine de jumătate din timp ; și cînd erau nevoiți să se despartă pentru cîteva dansuri, aveau grijă să stea împreună și

nu adresau mai nici o vorbă altor persoane. Firește că erau luați în rîs pentru purtarea lor ; dar ridicolul nu-i făcea să se rușineze și nici nu părea să-i enerveze.

Doamna Dashwood aprobă aceste sentimente ale lor cu o căldură ce n-o făcea cîtuși de puțin să împiedice această etalare excesivă a afecțiunii lor. Ei i se părea doar consecința firească a unei puternice atracții a unor inimi tinere și înflăcărate.

Aceasta a fost perioada de mare fericire a Mariannei. Își dăduse inima lui Willoughby ; și atașamentul ce-l simțea pentru conacul de la Norland și pe care-l păstrase în inima ei de cînd venise din Sussex avea să scadă în intensitate mai repede decît s-ar fi putut ea aștepta, datorită prezenței lui Willoughby în casa lor.

Doar Elinor nu era chiar atît de fericită. Îi era inima grea și nici nu se putea bucura din tot sufletul de distracțiile la care lua parte împreună cu ceilalți. Nu-i ofereau o tovărășie care să poată înlocui ce lăsase în urmă și nici nu-i dădeau prilejul să regrete mai puțin conacul de la Norland. Nici lady Middleton și nici doamna Jennings nu-i puteau oferi conversația căreia îi ducea dorul ; cu toate că doamna Jennings nu tăcea o clipă și cum o privise pe Elinor chiar de la început cu simpatie îi umplea acum ore întregi cu nesfîrșită ei conversație. Îi istorisise lui Elinor de vreo trei ori povestea vieții ei ; și dacă Elinor ar fi reținut toate detaliile, ar fi cunoscut la scurtă vreme după ce făcuseră cunoștință, toate amănuntele în legătură cu boala ce-l răpusese pe domnul Jennings și ceea ce-i spusese el soției sale cu cîteva minute înainte de a-și da sufletul. Lady Middleton era mai puțin supărătoare decît mama ei prin faptul că era mai tăcută. Lui Elinor nu-i trebui prea multă vreme s-o observe spre a-și da seama că rezerva ținea de firea ei liniștită și n-avea nimic de-a face cu o stăpînire dictată de bunsimț. Față de mama și de soțul ei se comporta la fel ca și față de ceilalți, așa că nici nu le căuta și nici nu le dorea intimitatea. N-avea nimic de spus astăzi ce nu spusese și ieri. Era anostă tot timpul, căci pînă și starea ei de spirit era întotdeauna aceeași ; și deși nu era împotriva petrecerilor organizate de soțul ei, cu condiția ca ele să fie organizate în stil mare și ca cei doi copii mai

mari ai ei să ia și ei parte la ele, nu părea să se distreze mai bine cu ocazia lor, decît s-ar fi distrat dacă ar fi rămas acasă ; prezența ei adăuga atît de puțin la bucuria celorlalți, indiferent cît de mult participa la conversația lor, încît rareori își aduceau aminte că este și ea de față altfel decît prin solicitudinea sa față de cei doi băieți neastîmpărați pe care-i avea.

Dintre toate noile ei cunoștințe, Elinor nu putu găsi decît în persoana colonelului Brandon omul care în anumită măsură să merite să fie respectat pentru însușirile sale, care să-i deștepte interes pentru prietenia lui sau să-i ofere plăcerea tovărășiei sale. Willoughby nici nu intra în discuție. Avea admirație și respect pentru el, chiar respectul unei surori ; dar el era îndrăgostit ; n-avea ochi decît pentru Marianne și un bărbat chiar mult mai puțin atrăgător ar fi putut fi totuși mai agreabil în general. Din nefericire pentru el, Marianne nu-i dădea atenție, așa că Brandon nu se putea gîndi numai la ea și stînd de vorbă cu Elinor își mai alina mîhnirea ce i-o provoca totala indiferență ce o manifesta sora ei față de el.

Înțelegerea lui Elinor față de colonelul Brandon deveni și mai mare deoarece ajunse la bănuiala că el mai suferise din pricina unei iubiri neîmpărtășite. Ajunse să bănuiască acest lucru din cîteva cuvinte ce-i scăpară din întîmplare ; într-o seară, la Barton Park, ședeau împreună printr-o tacită înțelegere, în timp ce ceilalți dansau. Colonelul își ațintise privirile asupra Mariannei și după cîteva minute de tăcere spuse, cu un zîmbet vag :

— După cîte am înțeles, sora dumitale crede că omul nu poate iubi decît o singură dată în viață.

— Da, are păreri din cale-afară de romantice, răspunse Elinor.

— Sau cred, mai degrabă, că ea își închipuie că a iubi a doua oară în viață este ceva cu totul imposibil.

— Da, mă tem că așa e. Dar nu știu cum de poate gîndi una ca asta fără să-și amintească de tata, care și el s-a însurat a doua oară. Dar peste cîțiva ani, experiența și bunul simț cu siguranță că o vor face să-și mai schimbe părerile și atunci vor putea fi mai ușor înțelese și explicate și de ceilalți, nu numai de ea însăși, cum se întîmplă în momentul de față.

— Așa se va întîmpla, probabil, răspunse el ; și totuși prejudecățile celor tineri au atîta farmec, încît parcă-ți pare rău să vezi că trebuie să se supună unor păreri mult mai generale.

— Nu pot fi de acord cu dumneata asupra acestui punct, spuse Elinor. Sentimente ca cele ale Mariannei aduc cu sine și necazuri ce nu pot fi compensate nici de farmecul entuziasmului și nici de desconsiderarea convenienţelor sociale. Comportarea ei vădește tendința nefericită de a desconsidera cu desăvîrșire buna-credință și abia aștept să cunoască lumea mai bine, știind că acest lucru va fi numai în avantajul ei.

După o scurtă pauză, colonelul Brandon reluă conversația, spunînd :

— Crede oare sora dumitale că nu poate iubi decît o dată în viață ? Sau a iubi pentru a doua oară înseamnă, după părerea ei, o adevărată crimă pentru cineva ? Trebuie ca cei ce n-au avut noroc în prima dragoste, fie din pricina nestatorniciei persoanei iubite, fie a unor împrejurări potrivnice, să rămînă indiferenți pentru tot restul vieții ?

— Drept să vă spun, nu-i cunosc principiile în toate amănuntele lor. Știu doar că n-am auzit-o niciodată să fie de acord cu vreun caz, să se arate înțelegătoare cu cineva care iubește a doua oară.

— Aceste păreri nu pot, firește, dura, spuse el ; dar o schimbare, o totală schimbare a sentimentelor... dar nu, nu, să nu doriți așa ceva ; căci atunci cînd tinerii trebuie să renunțe la sentimentele lor romantice, adesea acestea sînt urmate de păreri prea vulgare și prea periculoase ! Vorbesc din propria mea experiență. Am cunoscut o dată o femeie de bună condiție ce semăna foarte mult cu sora dumitale ca inteligență și temperament, care gîndea și judeca la fel ca ea, dar care, din cauza unei schimbări provocate de un lanț de împrejurări nefericite...

Aici se opri dintr-o dată ; ai fi zis că a dezvăluit prea multe lucruri și înfățișarea lui îi permise lui Elinor să facă tot felul de presupuneri care altfel nici prin cap nu i-ar fi trecut. Persoana în chestiune n-ar fi stîrnit probabil nici o bănuială, dacă n-ar fi convins-o pe domnișoara Dashwood că el n-ar fi vrut să fi pomenit nimic

în legătură cu ea. Așa cum stăteau lucrurile însă, nu-i trebui prea multă imaginație lui Elinor pentru a pune în legătură emoția cu duioasa amintire a afecțiunii lui din trecut. Elinor nu împinse lucrurile mai departe. Marianne, în locul ei, nu s-ar fi mulțumit cu atît. Imaginația ei bogată ar fi reconstituit în grabă întreaga poveste și-ar fi aranjat totul potrivit jalnicelor rînduieli ale unei pasiuni distrugătoare.

CAPITOLUL XII

ÎN TIMP CE ELINOR ȘI MARIANNE se plimbau împreună a doua zi dimineață, Marianne îi aduse la cunoștință surorii ei o veste care o sperie pe Elinor prin uimitoarea confirmare a nesăbuinței și imprudenței surorii sale, cu toate că aceste defecte îi erau prea bine cunoscute. Marianne îi mărturisi, cît se poate de încîntată, că Willoughby i-a dăruit un cal, crescut chiar de el pe moșia lui din Somersetshire și care era tocmai potrivit să fie călărit de o femeie. Fără să-i treacă prin minte că mama ei plănuise să nu țină cai, că dacă ar fi trebuit să-și schimbe hotărîrea din pricina acestui dar, ar fi fost nevoită să cumpere un cal și pentru servitor și pînă la urmă să construiască și un grajd în care să țină calul, ea acceptase darul fără să șovăie și-i povestea toate acestea cu entuziasm surorii ei.

— Are intenția să-și trimită numaidecît grăjdarul după cal în Somersetshire, adăugă ea, și cînd are să sosească o să călărim în fiecare zi. O să ți-l dau și ție. Ia închipuiește-ți, draga mea Elinor, deosebita plăcere a unui galop pe dealurile astea.

Îi veni greu să se trezească dintr-un vis atît de frumos și să înțeleagă adevărul trist al situației în care se găsea; un timp chiar refuză să-și închipuie că nu s-ar putea realiza; cheltuiala pentru un servitor în plus ar fi fost un fleac și era sigură că mamă-sa n-ar fi avut

nimic împotrivă ; pentru servitor orice cal ar fi fost bun ; oricînd ar fi putut face rost de unul de la Barton Park ; cît privește grajdul, orice șopron ar fi fost suficient. Atunci Elinor îndrăzni să-și manifeste îndoiala că s-ar cuveni să primească un astfel de dar de la un bărbat pe care-l cunoștea atît de puțin sau de prea puțină vreme. Asta era prea de tot.

— Greșești, Elinor, spuse ea cu înflăcărare, dacă-ți închipui că-l cunosc foarte puțin pe Willoughby. E drept că nu-l știu de multă vreme ; dar îl cunosc mult mai bine decît vreo altă ființă de pe lumea asta ; în afară de mama și de tine. Nu timpul sau ocaziile sînt acelea care favorizează intimitatea, ci numai și numai temperamentul. Pentru unii oameni nici șapte ani n-ajung ca să se cunoască ; altora nu le trebuie nici șapte zile. Aș găsi că e mult mai nepotrivit dacă aș accepta un cal de la fratele meu decît de la Willoughby. Pe John îl cunosc foarte puțin, deși am locuit în aceeași casă ani de zile ; cît despre Willoughby, mi-am făcut de mult o părere.

Elinor consideră că e mai înțelept să nu mai reia subiectul. Cunoștea firea surorii ei. Discuția în contradictoriu în legătură cu un subiect atît de delicat n-ar fi făcut decît s-o încăpățîneze și mai mult în a-și susține părerea. Dar apelînd la dragostea pentru mama lor, descriindu-i greutățile pe care îngăduitoarea lor mamă le-ar avea de întîmpinat dacă ar consimți și probabil că așa s-ar fi întîmplat ca ele să-și mărească gospodăria, Marianne se potoli numaidecît ; și promise că nu va pomeni de calul pe care vroia să i-l dea Willoughby în dar, ca nu cumva s-o ispitească pe mama lor să săvîrșească un act de imprudentă bunătate și că-i va spune lui Willoughby, de îndată ce-l va vedea, că n-are încotro și trebuie să-i refuze cadoul.

Se ținu de cuvînt și cînd Willoughby trecu, în aceeași zi, să le vadă, Elinor o auzi exprimîndu-și cu glas scăzut părerea de rău că este silită să nu-i mai primească darul. Îi explică totodată și motivul ce-o determinase să-și schimbe gîndurile făcînd imposibilă orice insistență din partea lui. Era limpede că lui Willoughby îi pare rău

și după ce-și exprimă cu sinceritate regretul, adăugă cu același glas :

— Dar, Marianne, calul rămîne al tău, chiar dacă nu-l poți călări acum. Am să-l păstrez pînă cînd ai să poți să mi-l ceri. Cînd ai să pleci de la Barton, ca să te stabilești într-un cămin mai durabil te va primi însăși Regina Mab .

Toate acestea fură auzite de domnișoara Dashwood ; și după vorbele lui, după felul în care le rosti și i se adresă surorii ei, spunîndu-i pe numele de botez, își dădu seama că între ei se stabilise o intimitate atît de evidentă, o înțelegere atît de perfectă, care nu putea fi decît rezultatul unei depline învoieli între ei. Din clipa aceea nu se mai îndoi că se logodiseră ; și această convingere o surprinse doar prin aceea că două firi atît de sincere ca ale lor o lasă pe ea sau pe alți prieteni de-ai lor să afle vestea din întîmplare.

A doua zi Margaret îi relată ceva care aruncă și mai multă lumină asupra întregii situații. Cu o seară înainte, Willoughby trecuse pe la ele și cum Margaret rămăsese singură, cu el și cu Marianne în salonaș, avusese ocazia să-i observe. A doua zi, dimineață, cu un aer grav îi comunică sorei ei mai mari ce observase cît timp fusese în preajma lor. .

— Știi, Elinor, exclamă ea, am să-ți spun un secret extraordinar în legătură cu Marianne. Sînt sigură c-o să se căsătorească foarte curînd cu domnul Willoughby.

— Așa spui, replică Elinor, aproape în fiecare zi de cînd s-au întîlnit prima dată pe dealul Highchurch ; și nici nu se cunoscuseră, cred de o săptămînă, că tu și erai convinsă că Marianne poartă la gît medalionul lui, dar pînă la urmă s-a dovedit a fi doar miniatura unchiului nostru.

— Zău că de data asta e altceva. Sînt sigură că au să se căsătorească foarte curînd, pentru că a luat o buclă din părul ei.

— Bagă de seamă, Margaret. S-ar putea să nu fie decît o șuviță din părul unchiului lui.

— Nu, zău, Elinor, că era al Mariannei. Sînt aproape sigură că al ei era, pentru că am văzut cînd i l-a tăiat.

Aseară, după ce-am luat ceaiul, cînd tu și cu mama ați ieșit din odaie, șușoteau și vorbeau împreună repede de tot și mi s-a părut că el o roagă ceva și deodată a luat foarfecele și i-a tăiat o șuviță lungă, pentru că avea tot părul dat pe spate ; și pe urmă Willoughby a luat șuvița, a sărutat-o, a împachetat-o într-o bucată de hîrtie albă și a băgat-o în port-vizit.

Elinor nu putu decît să-i dea crezare cînd i se relatară, cu atîta siguranță, astfel de amănunte ; și nici nu putu face altfel căci relatarea era în perfectă concordanță cu ceea ce auzise și văzuse ea însăși.

Margaret nu i se dovedise surorii ei a fi întotdeauna atît de perspicace. Cînd într-o seară, la Barton Park, doamna Jennings o somase să-i spună care este numele tînărului pe care-l simpatiza Elinor, lucru care de multă vreme îi stîrnea curiozitatea, Margaret răspunsese, uitîndu-se la sora ei :

— Așa-i că n-am voie să spun, Elinor ?

Firește că toată lumea izbucni în rîs și Elinor încercă să rîdă și ea. Dar efortul ei fu penibil. Era convinsă că Margaret se gîndise la cineva, al cărui nume nu putea suferi, să-l audă tot timpul luat în rîs de doamna Jannings fără să-și piardă cumpătul.

Marianne fu sincer mîhnită pentru sora ei ; dar îi făcu mai mult rău decît bine, roșind și spunîndu-i supărată Margaretei :

— Adu-ți aminte că, orice presupuneri ai face, n-ai dreptul să le repeți cu glas tare.

— Dar n-am făcut nici o presupunere, replică Margaret, tu ai fost aceea care mi-ai mărturisit-o.

La care cei de față se-nveseliră și mai mult și insistară ca Margaret să le mai spuie cîte ceva.

— Hai, te rugăm, domnișoară Margaret, spune-ne tot ce știi în privința asta. Cum îl cheamă pe tînărul domn ?

— N-am voie să vă spun, doamnă. Dar știu bine cum îl cheamă și știu și unde se află.

— Ei, dar putem ghici unde se află ; la el acasă, la Norland, fără doar și poate. Cred că e diaconul din parohia de acolo.

— Nu, nu e diacon. N-are nici o profesie.

— Margaret, îi spuse Marianne cu multă căldură, ştii doar că toate astea nu-s decît inventii de-ale tale şi că nu există o astfel de persoană.

— Atunci trebuie să fi murit de curînd, Marianne, căci sînt sigură c-a existat un astfel de bărbat şi numele lui începea cu litera F.

Elinor îi rămase recunoscătoare ladyei Middleton pentru că observă chiar în clipa aceea că „plouă foarte tare", deşi îşi închipui că întreruperea se datora mai puţin consideraţiei de care se bucura din partea ladyei Middleton, cît faptului că ei nu-i plăceau de loc ironiile lipsite de eleganţă, ce constituiau un prilej de desfătare pentru soţul şi pentru mama ei. Sugestia ei fu imediat urmată de colonelul Brandon, care se gîndea întotdeauna la ceea ce simt ceilalţi; şi amîndoi vorbiră pe larg despre ploaie. Willoughby deschise pianul şi o rugă pe Marianne să le cînte ceva; şi aşa subiectul fu schimbat datorită strădaniilor cîtorva dintre cei de faţă. Dar Elinor nu-şi reveni chiar atît de uşor din spaima pe care o trăsese.

În seara aceea hotărîră ca a doua zi să viziteze nişte locuri foarte frumoase, cam la douăsprezece mile depărtare de Barton, ce-i aparţineau unui cumnat de-al colonelului Brandon, fără protecţia căruia nu puteau fi vizitate deoarece proprietarul, care era în străinătate, lăsase ordine stricte în această privinţă. Se spunea că domeniile erau de o rară frumuseţe, şi sir John, care le lăudă cu deosebită căldură, putea să le aprecieze destul de bine, căci în ultimii zece ani organizase cel puţin de cîte două ori pe vară grupuri care să le viziteze. Domeniile acelea aveau un lac de o deosebită frumuseţe, pe care urmau să se plimbe cu barca, distrîndu-se astfel o bună parte a dimineţii; urmau să ia cu ei hrană rece şi să meargă pînă acolo în trăsuri deschise şi totul trebuia să fie organizat ca o călătorie de plăcere.

Unora dintre cei de faţă — puţini la număr, e adevărat — ideea li se păru cam îndrăzneaţă, ţinînd seama de anotimpul în care se găseau şi de faptul că în ultimele două săptămîni plouase în fiecare zi; Elinor o convinse pe doamna Dashwood, care era răcită, să rămînă acasă.

CAPITOLUL XIII

EXCURSIA PE CARE INTENȚIONA-seră să o facă la Whitwell se dovedi a fi foarte deosebită de ceea ce se așteptase Elinor. Se pregătise să se ude pînă la piele, să fie foarte obosită și foarte speriată ; dar se petrecu ceva și mai neplăcut, căci pînă la urmă nu mai plecară de loc.

Cam pe la zece se adunaseră cu toții la Barton Park, unde urmau să ia micul dejun. Era o dimineață destul de frumoasă, deși plouase toată noaptea, căci norii tocmai se împrăștiau pe cer și soarele își făcea adesea apariția. Erau toți veseli și bine dispuși, nerăbdători să se distreze și hotărîți să se supună celor mai mari greutăți și neajunsuri mai degrabă decît să nu se poată bucura de excursia proiectată.

Pe cînd mîncau se aduseră scrisorile. Printre altele era și una pentru colonelul Brandon ; o luă, se uită la adresă, se schimbă la față și ieși imediat din odaie.

— Ce s-a întîmplat cu Brandon ? întrebă sir John.

Dar nimeni nu știa nimic.

— Sper că n-a primit vești rele, spuse lady Middleton. Trebuie să fie ceva deosebit care să-l fi făcut pe colonelul Brandon să se ridice atît de brusc de la masa mea.

Colonelul se întoarse peste vreo cinci minute.

— Sper că n-ai primit vești rele, domnule colonel ? întrebă doamna Jennings, pe cînd intra în cameră.

— Cîțuși de puțin, doamnă. Mulțumesc de întrebare.

— O scrisoare de la Avignon ? Sper că sora dumitale nu se simte mai rău.

— Nu, doamnă. E de la Londra ; o simplă scrisoare de afaceri.

— Dar cum de scrisul de pe ea te-a tulburat atît de mult, dacă n-a fost decît o scrisoare de afaceri ? Haide, haide, nu merge să ne duci cu astfel de vorbe, domnule colonel. Spune-ne mai de grabă adevărul.

— Bagă de seamă cum vorbești, draga mea, spuse lady Middleton.

— Te anunță poate că verișoara dumitale Fanny s-a căsătorit ? continuă doamna Jennings, fără să țină seama de reproșul fiicei ei.

— Nu, nu-i vorba de asta.

— Ei bine, atunci știu de unde este, domnule colonel. Și sper că doamna respectivă se simte bine.

— La cine vă referiți, doamnă ? spuse el, roșind ușor.

— Știi dumneata la cine mă gîndesc...

— Îmi pare deosebit de rău, doamnă, spuse el adresîndu-i-se ladyei Middleton, că am primit această scrisoare tocmai astăzi, căci e vorba de niște treburi care-mi reclamă imediat prezența la Londra.

— La Londra ! exclamă doamna Jennings. Ce treburi poți avea la Londra în această perioadă a anului ?

— Regret foarte mult, continuă el, că sînt silit să părăsesc o societate atît de plăcută ; dar și mai rău îmi pare gîndindu-mă că fără mine nu veți fi primiți la Whitwell.

Ce mai lovitură pentru toți cei de față !

— Nu-i suficient să-i scrii cîteva rînduri menajerei, domnule Brandon ? întrebă nerăbdătoare Marianne.

Colonelul Brandon clătină din cap.

— Dar trebuie să mergem, spuse sir John. Doar n-o să amînăm excursia cînd pregătirile sînt aproape gata. Poți să te duci la Londra mîine, Brandon, asta-i...

— Ce n-aș da ca lucrurile să se poată aranja atît de ușor ! Dar îmi este imposibil să-mi amîn plecarea fie măcar și cu o zi !

— Cel puțin dacă ne-ai spune și nouă despre ce treburi e vorba, zise doamna Jennings ; ne-am putea da și noi seama dacă drumul ăsta poate fi amînat sau nu.

— N-ar trebui să-ntîrzii decît cu șase ore, spuse Willoughby, dacă ți-ai amîna plecarea pînă ce ne vom întoarce.

— Nu-mi pot permite să pierd nici măcar un ceas.

Atunci Elinor îl auzi pe Willoughby șoptindu-i Mariannei :

— Sînt unii oameni cărora nu le plac petrecerile. Brandon e unul dintre ei. Îmi închipui că i-a fost frică să nu răcească și a inventat acest șiretlic ca să scape de

excursie. Pot pune pariu pe cincizeci de lire că scrisoarea a fost scrisă chiar de el.

— Sînt sigură c-așa-i, îi răspunse Marianne.

— Știu eu de multă vreme că nu poți fi convins să te răzgîndești, spuse sir John, o dată ce te-ai hotărît să faci un lucru. Sper, totuși, să mai chibzuiești puțin. Gîndește-te numai : le-am adunat aici pe cele două domnișoare Carey, care-au venit tocmai de la Newton, pe cele trei domnișoare Dashwood, care-au venit pe jos de la vilă, iar domnul Willoughby s-a sculat cu două ceasuri înainte de ora lui obișnuită, special ca să meargă la Whitwell.

Colonelul Brandon își manifestă din nou părerea de rău că trebuie să-i dezamăgească pe toți, declarînd însă, în același timp, că nu-și poate amîna plecarea.

— Ei, și-atunci cînd ai să te întorci ?

Lady Middleton adăugă :

— Sperăm că vă veți întoarce la Barton de îndată ce veți putea scăpa de la Londra și-o să amînăm excursia noastră la Whitwell pînă ce vă veți întoarce.

— Sînteți foarte amabilă. Dar nu prea cred că am să mă pot întoarce, așa că n-aș vrea să mă angajez cîtuși de puțin.

— Aa, dar trebuie neapărat să se întoarcă, și are să se întoarcă, exclamă sir John. Dacă nu se întoarce pînă la sfîrșitul săptămînii, mă duc după el.

— Păi chiar așa să faci, sir John, spuse doamna Jennings, și cu ocazia asta poate c-ai să afli și despre ce-i vorba.

— Nu vreau să-mi vîr nasul în treburile altora. Îmi închipui că e vorba de ceva de care se rușinează.

Colonelul Brandon fu anunțat că i s-au pregătit caii.

— Doar nu te duci călare pînă la Londra ? îl întrebă Sir John.

— Nu. Mă duc călare pînă la Honiton și de acolo iau diligența.

— Mă rog, dacă ești hotărît, îți urez drum bun. Dar cred că n-ar fi rău să te răzgîndești.

— Vă asigur că nu mi-e cu putință.

Apoi își luă rămas bun de la toți cei de față.

— Nu există nici o șansă să vă întîlnesc la Londra pe dumneata și pe surorile dumitale, domnișoară Dashwood ?

— Mi-e teamă că nu ; nici una.

— Atunci trebuie să-mi iar rămas bun pentru mai multă vreme decît mi-ar place s-o fac.

Mariannei nu-i adresă nici un cuvînt. Se mulțumi doar să se încline politicos în fața ei.

— Ei haide, domnule colonel, îi zise doamna Jennings, înainte de a pleca, spune-ne și nouă de ce ne părăsești...

El își luă rămas-bun de la ea și ieși din încăpere, însoțit de sir John.

Nici nu plecă bine colonelul că protestele și părerile de rău reprimate pînă atunci, din politețe, izbucniră dintr-o dată ; și cu toții fură de acord, manifestîndu-și în nenumărate rînduri necazul, că e cît se poate de supărător să fii supus unei astfel de dezamăgiri.

— Bănuiesc eu cam ce treburi are, spuse doamna Jennings, exultînd.

— Chiar bănuiți doamnă ? exclamară aproape toți.

— Da. Trebuie să fie ceva în legătură cu domnișoara Williams, sînt sigură.

— Dar cine-i domnișoara Williams ? întrebă Marianne.

— Cum, nu știi cine-i domnișoara Williams ? Trebuie să fi auzit de ea pînă acum. E o rudă de-a colonelului, draga mea, o rudă foarte apropiată. N-o să spunem cît de apropiată, de teamă să nu jignim domnișoarele.

Apoi, vorbind pe un ton puțin mai scăzut, îi spuse lui Elinor :

— E fiica lui nelegitimă.

— Adevărat ?

— Aa, da ; și seamănă leit cu el. Colonelul, cred eu, o să-i lase toată averea.

Cînd sir John se întoarse, se alătură și el regretului general în legătură cu întîmplarea aceea cît se poate de neplăcută, observînd totuși în încheiere că, deoarece sînt cu toții împreună, trebuie să facă ceva să se simtă bine și după ce se consultară un timp, fură de acord că nu s-ar fi putut simți bine decît la Whitwell ; și-ar mai putea cumva alina părerile de rău făcînd o plimbare prin

împrejurimi. Porunciră aşadar să li se pregătească trăsurile ; a lui Willoughby era prima şi Marianne nu păruse niciciînd mai fericită decît atunci cînd se urcă în ea. Willoughby mînă caii foarte repede prin parc şi dispărură curînd din ochii celorlalţi ; nu se mai ştiu nimic despre ei pînă cînd se întoarseră, lucru care se petrecu abia după ce sosiseră toţi ceilalţi. Amîndoi păreau încîntaţi de plimbarea pe care o făcuseră ; dar nu pomeniră decît foarte în trecere că rămăseseră mai mult pe drumul din vale, în timp ce ceilalţi urcaseră sus, pe dealuri.

Stabiliră ca în seara aceea să organizeze o petrecere dansantă şi ca toată lumea să fie foarte veselă. Mai veniră şi alţi membri ai familiei Carey să ia masa cu ai lor şi avură deosebita plăcere de a spori numărul musafirilor la aproape douăzeci, fapt pe care sir John îl sublinie cu multă bucurie. Willoughby se aşeză, ca de obicei, între cele două surori Dashwood. În dreapta lui Elinor şedea doamna Jennings şi nici nu se aşezaseră bine că se aplecă şi-i spuse Mariannei, destul de tare să fie auzită şi de Willoughby :

— Ştiu unde v-aţi petrecut dimineaţa. Cu toate şiretlicurile voastre, tot v-am descoperit.

Marianne roşi şi întrebă foarte repede :

— Unde, mă rog ?

— Nu ştiaţi, spuse Willoughby, că ne-am plimbat cu trăsurica mea ?

— Ştiu eu, ştiu, domnule obrăznicătură, ştiu foarte bine, de aceea m-am şi hotărît să aflu unde-aţi fost. Sper că-ţi place viitoarea dumitale casă, domnişoară Marianne. Ştiu că-i foarte mare ; şi cînd am să te vizitez, sper să constat că i-ai schimbat mobila pentru că, acum şase ani, cînd am fost eu pe-acolo, avea mare nevoie de aşa ceva.

Marianne se întoarse foarte ruşinată. Doamna Jennings rîse din toată inima ; Elinor află că, hotărîtă fiind să ştie unde fuseseră cei doi, mersese pînă acolo încît îşi pusese camerista să se intereseze la grăjdarul domnului Willoughby ; şi că în felul acesta auzise că se duseseră la Allenham şi-şi petrecuseră cea mai mare parte a timpului plimbîndu-se prin grădină şi vizitînd casa.

Elinorei nu-i venea să creadă că e adevărat, căci se părea foarte puţin probabil ca Willoughby să-i fi propus, iar Marianne să fi consimţit, să intre în casă în prezenţa doamnei Smith, pe care sora ei n-o cunoştea cîtuşi de puţin.

De îndată ce ieşiră din sufragerie, Elinor o întrebă dacă tot ce auzise era adevărat ; şi nu mică îi fu uimirea cînd află că toate amănuntele relatate de doamna Jennings erau cu totul adevărate. Marianne se supără pe ea văzînd că nu prea crede ce-i spune.

— Şi de ce-ţi închipui, Elinor, că n-am fost acolo sau că n-am văzut casa ? Nu asta ai vrut să faci şi tu deatîtea ori ?

— Ba da, Marianne, dar eu nu m-aş fi dus dacă doamna Smith ar fi fost acolo şi fără să fiu însoţită şi de altcineva decît de domnul Willoughby.

— Bine, dar domnul Willoughby este singura persoană care poate avea dreptul să-mi arate casa ; ne-am plimbat doar într-o trăsurică deschisă ; cum aş mai fi putut avea vreun alt însoţitor ? Şi în viaţa mea n-am petrecut o dimineaţă mai plăcută.

— Tare mi-e teamă, replică Elinor, că plăcerea ce ţi-o oferă o anume îndeletnicire nu dovedeşte întotdeauna buna cuviinţă.

— Dimpotrivă, nimic nu poate fi o mai bună dovadă în această privinţă, Elinor ; căci dac-ar fi existat cea mai mică urmă de lipsă de bună-cuviinţă în ceea ce am făcut, mi-aş fi dat chiar atunci seama de acest lucru, căci ştim întotdeauna cînd facem ceva greşit, şi o asemenea convingere mi-ar fi tăiat orice bucurie.

— Dar, draga mea Marianne, întrucît ai şi fost expusă la nişte observaţii impertinente, n-ai început să te îndoieşti de înţelepciunea purtării tale ?

— Dacă observaţiile impertinente ale doamnei Jennings sînt o dovadă de lipsă de bună-cuviinţă, apoi atunci înseamnă că păcătuim cu toţii în fiecare clipă a vieţii noastre. Am ajuns acum să nu-i mai apreciez critica, după cum nu i-aş mai aprecia nici laudele. Nu-mi dau seama să fi făcut ceva rău plîmbîndu-mă prin grădina doamnei Smith sau vizitîndu-i casa. Într-o bună zi vor fi ale domnului Willoughby şi...

— Chiar dacă într-o zi vor fi ale tale, Marianne, și încă și atunci atitudinea ta tot n-ar avea nici o justificare.

Marianne roși la auzul acestei aluzii ; dar era cît se poate de limpede că îi făcea plăcere ; și după un răstimp de zece minute de gîndire serioasă, veni iarăși la sora ei și-i zise bine dispusă :

— Poate, Elinor, că n-am făcut bine că m-am dus la Allenham ; dar domnul Willoughby a vrut cu tot dinadinsul să-mi arate locurile și casa și pot să te asigur că e încîntătoare. La etaj are un salonaș cum nu se poate mai drăguț, nici prea mare și nici prea mic ca să poată fi folosit tot timpul și dac-ar avea mobilier modern ar fi foarte cochet. Camera e așezată pe colț și are ferestre pe două laturi. Într-o parte, dincolo de gazonul din spatele casei pe care se joacă popice, vezi o pădure frumoasă, pe-o coastă de deal, iar din cealaltă, biserica și satul, iar dincolo de ele se deschide o priveliște către dealurile acelea frumoase, semețe, pe care le-am admirat de atîtea ori. Camera era foarte dezavantajată cînd am văzut-o, căci mobilierul din ea e grozav de ponosit, dar dacă ar fi remobilată — chestie de cîteva sute de lire, după cum spunea Willoughby — ar deveni una dintre cele mai plăcute din Anglia.

Dacă n-ar fi fost întrerupte de alții, Elinor ar fi putut-o asculta descriind cu aceeași încîntare fiecare cameră din casă.

CAPITOLUL XIV

FELUL NEPREVĂZUT ÎN CARE COlonelul Brandon își încheiase vizita la Barton Park, cît și încăpățînarea cu care ascundea pricina, îi stîrniră curiozitatea doamnei Jennings, preocupînd-o două sau trei zile la șir ; era curioasă din fire, așa cum și trebuie să fie toți aceia care se interesează îndeaproape de venirile și plecările cunoștințelor lor. Se tot întreba cu rare întreruperi, ce-l determinase să plece ; era sigură că trebuie să fi primit vreo veste proastă și se gîndi la toate genu-

rile de supărări care s-ar fi putut abate asupra lui, fiind stăpînită de ideea fixă că n-are să poată scăpa de toate.

— Sînt sigură că trebuie să i se fi întîmplat ceva foarte trist, spuse ea. Asta i se citea pe față! Bietul om! Tare mă tem că trece prin grele încercări. Moșia de la Delaford n-a fost niciodată evaluată la mai mult de două mii pe an, și fratele lui a lăsat lucrurile foarte încurcate. Cred că trebuie să fi fost chemat pentru rezolvarea unor probleme bănești; căci ce alta ar putea fi? Mă întreb: asta o fi oare realitatea? Aș da orice să aflu adevărul. Poate că e ceva în legătură cu domnișoara Williams și, de fapt, cred că asta și este, pentru că s-a fîstîcit de-a binelea cînd i-am vorbit despre ea. Poate că e la Londra și e bolnavă; nimic nu e mai probabil, căci am impresia că e cam bicisnică de felul ei. Pot face prinsoare că e ceva în legătură cu domnișoara Williams. E puțin probabil să mai aibă și acum încurcături financiare, căci e un om extrem de prudent și fără doar și poate că între timp și-o fi aranjat treburile moșiei. Ah, mă întreb ce i s-o fi întîmplat! Poate că sora lui de la Avignon se simte mai prost și o fi trimis după el. Plecarea lui atît de grăbită pare să justifice această presupunere. Oricum, îi doresc din toată inima să scape de necazuri și pe deasupra să se aleagă și cu o nevastă cumsecade.

Cam așa vorbea și se tot întreba doamna Jennings. Părerile i se schimbau o dată cu fiecare nouă presupunere și pe măsură ce-i treceau prin cap, toate păreau la fel de probabile. Iar Elinor, deși era sincer interesată de soarta colonelului Brandon, nu putea să-și pună la fel de multe întrebări în legătură cu plecarea lui atît de pripită, cum ar fi vrut doamna Jennings; căci pe lîngă faptul că, după părerea ei, nu merita să dai atîta importanță și să te preocupi atîta vreme de o astfel de întîmplare, ea era frămîntată de cu totul altceva. O îngrijora neașteptata rezervă a Mariannei și a lui Willoughby în legătură cu ceea ce știau prea bine că îi interesează pe toți în mod deosebit. Întru cît această tăcere a lor continua, fiecare zi care trecea o făcea să pară și mai ciudată, și mai nepotrivită cu felul lor de a fi. Elinor nu-și putea închipui de ce nu recunosc față de ea și de mama lor

hotărîrea pe care o luaseră și care era vădită prin felul cum se purtau unul față de celălalt.

Putea înțelege foarte bine că nu se pot căsători numaidecît ; căci deși pe Willoughby n-aveai nici un motiv să-l crezi un om bogat, sir John apreciase că moșia îi aducea un venit de aproximativ șase sau șapte sute de lire pe an ; dar acestea abia de-i puteau acoperi cheltuielile și el însuși se plîngea uneori că-i sărac. Dar Elinor nu-și putea explica taina aceasta de neînțeles păstrată de ei în legătură cu logodna lor și care nu ascundea, de fapt, absolut nimic ; venea într-o contradicție atît de flagrantă cu părerile lor și comportarea lor obișnuită, că uneori se gîndea că poate nici nu sînt de fapt logodiți și această îndoială era destul să o facă să n-o mai întrebe nimic pe Marianne.

Nimic nu putea exprima mai mult atașamentul lui Willoughby față de ele, decît propria lui comportare. Față de Marianne se manifesta cu toată tandrețea pe care-o putea dovedi inima unui îndrăgostit, iar față de restul familiei cu atenția afectuoasă a unui fiu și a unui frate. Îți dădea impresia că ține la casa lor de parcă ar fi fost propriul lui cămin ; își petrecea acolo mult mai mult timp decît la Allenham și dacă nu se întîlneau cu toții la Barton Park, plimbarea pe care o făcea în fiecare dimineață se termina de cele mai multe ori la ele acasă și-și petrecea tot restul zilei lîngă Marianne, cu copoiul lui favorit la picioare.

Mai ales într-o seară, cam la o săptămînă de la plecarea colonelului Brandon, le dădu impresia că inima îi e mai mult ca oricînd gata să-și arate dragostea pentru toate cele din jur ; și cînd se întîmplă ca doamna Dashwood să pomenească despre intențiile ce le are de a-și mări și de a-și înfrumuseța casa la primăvară, se opuse cu înflăcărare la orice schimbare ce i s-ar fi putut aduce acelui colțișor de lume pe care dragostea lui îl considera perfect.

— Cum ! exclamă el. Să schimbați această scumpă căsuță ! Nu, cu asta n-am să fiu niciodată de acord. Dacă s-ar ține seama de ceea ce simt eu pentru ea, pereților

ăstora n-ar trebui să li se adauge măcar o pietricică, iar casa n-ar trebui lărgită nici măcar cu o palmă.

— Nu te speria, îi spuse domnișoara Dashwood, n-o să se întîmple niciodată una ca asta, căci mama n-are să aibă niciodată atîția bani pentru așa ceva.

— Mă bucur din inimă să te aud, vorbind astfel exclamă el. Deie Domnul ca mama ta să fie întotdeauna săracă dacă nu găsește cu cale să-și folosească mai bine averea.

— Îți mulțumesc, Willoughby. Poți fi sigur că n-am să sacrific atașamentul pe care-l ai față de casa noastră, sau pe care l-ar avea oricine la care țin, pentru tot ce-aș putea vreodată face să-mi văd casa mai mare și mai frumoasă. Crede-mă, te rog, că orice sumă mi-ar rămîne de prisos, cînd am să-mi fac socotelile la primăvară, aș lăsa-o mai degrabă nefolosită, decît s-o cheltuiesc în așa fel încît să te fac să suferi. Dar ești oare chiar atît de atașat de casa asta, încît să nu-i găsești nici un cusur ?

— Da, sînt, răspunse el. Mie mi se pare că n-are nici unul. Mai mult chiar, consider că e singurul gen de casă în care poți fi fericit și dacă aș fi destul de bogat, aș dărîma numaidecît casa de la Combe și aș clădi-o din nou ținînd neabătut seama de planul acestei căsuțe.

— O casă care să aibă, presupun, scări înguste și întunecoase și-o bucătărie în care soba să scoată fum, spuse Elinor.

— Da, da, exclamă el cu înflăcărare, cu tot, absolut tot ce-i aparține și acestei căsuțe ; n-aș putea simți nici unul dintre avantajele sau dezavantajele ce le-ar avea o astfel de casă. Numai sub un astfel de acoperămînt aș putea fi poate la fel de fericit la Combe, cum am fost la Barton.

— Sper, îi răspunse Elinor, că vei ajunge să-ți consideri propria casă tot atît de fără cusururi, cum o găsești pe cea de aici, chiar dacă ar avea avantajul unor camere mai bune și a unei scări mai largi.

— Există, firește, condiții, spuse Willoughby, care m-ar face s-o îndrăgesc foarte mult ; dar această casă va avea întotdeauna un locșor în inima mea, pe care nici o alta nu-l va ocupa vreodată.

Doamna Dashwood se uită încîntată la Marianne, ale cărei priviri erau atît de expresiv ațintite asupra lui Willoughby, arătînd cît se poate de limpede ce bine înțelege ceea ce simte el.

— De cîte ori n-am vrut, cu vreo douăsprezece luni în urmă, cînd eram la Allenham, ca vila Barton să fie locuită! N-am trecut niciodată pe lîngă ea fără să-i admir poziția și fără să regret că nu e nimeni care să stea în ea. Cît de puțin mă gîndeam pe atunci că prima veste pe care urma s-o aud de la doamna Smith, cînd aveam să mai vin pe aici, va fi că vila Barton a fost închiriată; am simțit imediat o mulțumire și un interes față de acest eveniment probabil din pricină că ele n-au fost decît un presentiment al fericirii pe care aveam s-o trăiesc aici. Oare nu asta trebuie să fi fost, Marianne? spuse el adresîndu-i-se cu glas scăzut. Apoi vorbind ca și mai înainte, spuse: Și casa asta vreți dumneavoastră s-o stricați, doamnă Dashwood? Vreți s-o lipsiți de simplitatea ce o are prin tot felul de îmbunătățiri închipuite, și acest salonaș îndrăgit, unde ne-am cunoscut prima dată și unde am petrecut de atunci împreună atîtea ceasuri fericite vreți oare să-l reduceți la starea de simplu antreu și vreți ca toată lumea să se grăbească să treacă prin odăița ce-a păstrat în ea toate avantajele și întreg confortul ce nu l-ar putea avea vreo altă odaie de pe lumea asta cu cel mai frumos confort?

Doamna Dashwood îl asigură din nou că nu va mai încerca să facă nici o schimbare.

— Sînteți o femeie de treabă, replică el cu căldură. Promisiunea dumneavoastră mă mai liniștește puțin. Dar promiteți-mi încă ceva ca să pot fi fericit. Spuneți-mi că nu numai casa dumneavoastră o să rămînă aceeași, dar că și dumneavoastră, și toți ai dumneavoastră, veți rămîne neschimbați ca și casa în care locuiți și că mă veți trata întotdeauna cu aceeași bunătate care a făcut ca tot ce vă aparține să-mi devină atît de drag.

I se promise și acest lucru cu dragă inimă și întreaga purtare a lui Willoughby din seara aceea le dovedi cît de mult ține la ele și cît este de fericit.

— Să te aşteptăm mîine la cină ? îl întrebă doamna Daswood, la plecare. Nu te poftesc de dimineaţă, pentru că trebuie să ne ducem pînă la Barton Park, să-i facem o vizită doamnei Middleton.

Le promise să vină a doua zi pe la patru.

CAPITOLUL XV

A DOUA ZI DOAMNA DASHWOOD îi făcu o vizită doamnei Middleton şi fu însoţită de două dintre fetele ei ; Marianne se scuză că nu poate merge cu ele, dînd drept pretext un fleac — cum că ar fi fost ocupată — iar mama ei, care trase concluzia că Willoughby îi promisese Mariannei cu o seară înainte să treacă pe la ea în timp ce restul familiei avea să fie plecată, fu cît se poate de mulţumită ca ea să rămînă acasă.

Cînd se întoarseră de la Barton Park văzură trăsurica lui Willoughby şi pe servitorul acestuia aşteptînd în faţa casei şi doamna Dashwood fu convinsă că presupunerea ei fusese corectă. Pînă acum toate se petreceau după cum proorocise ; dar intrînd în casă observă un lucru la care nu s-ar fi putut aştepta pentru nimic în lume. Nici nu intraseră bine în coridor că Marianne ieşi în grabă din salonaş, într-o stare de tulburare vădită, cu batista la ochi, şi, fără să le observe, urcă scările în fugă. Uimite şi alarmate, intrară direct în camera pe care tocmai o părăsise ea, unde-l găsiră numai pe Willoughby. Se sprijinea de poliţa căminului, cu spatele la ele. Se întoarse cînd intrată şi expresia lui arăta limpede că împărtăşea din plin emoţia de care era copleşită Marianne.

— I s-a întîmplat ceva ? exclamă doamna Dashwood pe cînd intra. E cumva bolnavă ?

— Sper că nu, replică el, încercînd să pară vesel ; şi cu un zîmbet silit adăugă numaidecît : Mai degrabă eu sînt acela care ar trebui să mă simt rău, căci în momentul de faţă sufăr de pe urma unei profunde dezamăgiri !

— Dezamăgiri !

— Da, căci nu mă pot ţine de cuvînt în legătură cu masa de diseară. Azi-dimineaţă, doamna Smith şi-a exercitat privilegiul averii asupra unui biet văr ce depinde de ea, trimiţîndu-mă după treburi la Londra. Tocmai mi s-au încredinţat mesajele; mi-am luat rămas bun de la Allenham şi spre a mă mai înveseli puţin am trecut pe la dumneavoastră să vă spun la revedere.

— Pleci la Londra ! Şi chiar în dimineaţa asta ?

— Dintr-o clipă într-alta...

— E foarte regretabil. Dar bineînţeles că trebuie să-i faci pe plac doamnei Smith ; pe de altă parte sper că treburile cu care te duci la Londra n-au să te reţină prea mult departe de noi.

Willoughby se înroşi, în timp ce răspunse :

— Sînteţi foarte drăguţă, dar nu prea cred că am să mă întorc prea curînd în Devonshire. O vizitez pe doamna Smith doar o dată pe an.

— Şi doamna Smith e singura dumitale prietenă ? E oare Allenham singura casă din apropiere unde ai să fii binevenit ? Vai, Willoughby, dar ar putea să-ţi fie ruşine ! Aştepţi oare o invitaţie specială ca să tragi la noi ?

Roşi mai tare şi privind în pămînt, spuse doar :

— Sînteţi prea bună...

Doamna Dashwood o privi mirată pe Elinor. Elinor se simţea la fel de uluită. Cîteva clipe tăcură cu toţii. Doamna Dashwood vorbi cea dintîi :

— Nu vreau decît să mai adaug, dragă Willoughby, că ai să fii întotdeauna binevenit la vila Barton ; căci n-am să insist să te întorci imediat, pentru că numai dumneata eşti în măsură să apreciezi cît de mult ar putea fi aşa ceva pe placul doamnei Smith. Şi în această privinţă nu sînt dispusă nici să-ţi pun la îndoială judecata şi nici să te bănuiesc că n-ai fi dispus să vii.

— Obligaţiile mele în momentul de faţă, răspunse Willoughby încurcat, sînt de aşa natură încît nu îndrăznesc să mă amăgesc cu gîndul că...

Se opri. Doamna Dashwood fu prea uimită ca să poată scoate o vorbă, aşa că urmă o altă pauză. Fu întreruptă de Willoughby, care spuse, cu un zîmbet vag :

— E o nebunie să mai zăbovesc pe aici. Nu vreau să mă mai chinui, rămînînd printre prieteni, de a căror prezență îmi este imposibil să mă bucur în momentul de față.

Apoi își luă în grabă rămas-bun de la ele și părăsi încăperea. Îl văzură urcîndu-se în trăsură și într-o clipă fu departe.

Doamna Daswood era prea emoționată să mai poată vorbi și ieși numaidecît din salonaș pentru a se lăsa în singurătate, pradă neliniștei și îngrijorării pe care i le pricinuiseră această plecare neașteptată.

Cît despre Elinor, îngrijorarea ei era cel puțin egală cu aceea a maică-si. Se gîndeau cu neliniște și neîncredere la ceea ce tocmai se întîmplase. Felul în care se purtase Willoughby cînd își luase rămas bun de la ele, jena pe care o manifestase, pretinsa lui veselie și mai ales rezerva lui de a accepta invitația mamei ei, felul în care dăduse bir cu fugiții — o atitudine atît de neașteptată din partea unui îndrăgostit, și cu atît mai puțin din partea lui, toate acestea o necăjeau foarte mult. Uneori îi era teamă că Willoughby n-avusese niciodată vreo intenție serioasă, iar în clipa următoare că între el și sora ei intervenise vreo ceartă dezastruoasă ; profunda mîhnire ce o observase la Marianne cînd aceasta părăsise camera nu putea fi justificată decît de o ceartă serioasă, deși, dac-ar fi fost să țină seama de cît îl iubea pe ea Willoughby, o ceartă între ei ar fi părut cu neputință.

Dar oricare ar fi fost amănuntele în legătură cu despărțirea lor, mîhnirea manifestată de sora ei era neîndoilenică și Elinor se gîndea, cu o duioasă compătimire, la mîhnirea cumplită căreia desigur Marianne i se lăsa pradă, ba chiar o sporea și o exagera dintr-un sentiment de datorie.

Mama ei se întoarse cam peste vreo jumătate de oră și, deși avea ochii roșii, nu părea prea deprimată.

— Știi, Elinor, scumpul nostru Willoughby e acum la o depărtare de cîteva mile de Barton, spuse ea, în timp ce se așeza ca să se apuce de lucru, și cît de grea trebuie să-i fie inima în această călătorie.

— Ce curios... Să plece așa, pe neașteptate ! Mie-mi pare a fi rezultatul unei hotărîri luate dintr-o dată, ție

nu ? Și cînd te gîndești că aseară a fost la noi, și a fost atît de fericit, de vesel și de afectuos... Și-acu, după ce ne-a anunțat doar cu zece minute înainte de a ne părăsi de ce anume are de gînd să facă — iată-l plecat, fără intenția de a se mai întoarce. Trebuie să i se fi întîmplat ceva mai grav decît ce ne-a mărturisit nouă. N-a vorbit și nici nu s-a comportat cum îi stă în fire. Trebuie să-ți fi dat și tu seama de asta, după cum mi-am dat și eu. Ce-ar putea fi ? Oare să se fi certat cu Marianne ? Altfel de ce s-ar fi arătat atît de puțin doritor să-ți accepte invitația de a se reîntoarce la noi ?

— Nu că n-ar fi vrut s-o accepte, Elinor ; de asta mi-am dat perfect de bine seama. Nu putea s-o accepte. M-am gîndit la toate, crede-mă, și-mi pot foarte bine explica orice mi s-a părut curios la început și ce ți s-a părut, de altfel, și ție.

— Chiar poți să ți le explici pe toate ?

— Sigur că da. Mi le-am lămurit cum nu se poate mai bine ; dar pe tine, Elinor, căreia-ți place să pui totul la îndoială, știu că justificările mele n-au să te mulțumească ; oricum n-ai să reușești să mă convingi că n-am dreptate. Sînt încredințată că doamna Smith bănuiește sentimentele ce i le poartă Mariannei, că nu este de acord cu ele (poate pentru că are alte planuri pentru el) și din cauza asta s-a dovedit nerăbdătoare să-l îndepărteze și că treburile pentru care l-a trimis de aici și pe care urmează să le aranjeze, sînt doar un pretext pentru a-l face să plece de la Barton. Asta-i ce cred eu că s-a întîmplat. Pe deasupra el își dă seama că ea nu este de acord cu sentimentele pe care le are față de Marianne ; așadar, în momentul de față nu îndrăznește să-i mărturisească adevărul despre logodna lui cu fata mea și se simte obligat, ținînd seama de situația lui de dependență față de ea, să fie de acord cu planurile ei și să plece pentru un timp din Devonshire. Știu c-ai să-mi spui că s-ar putea ca lucrurile să fie într-adevăr așa, dar s-ar putea să fie și altfel ; însă n-am să-mi plec urechea la nici o obiecție de-a ta, în afară de cazul în care ai să-mi sugerezi vreo altă posibilitate la fel de bună

de a înțelege toată această poveste. Ei, Elinor, ce ai de spus ?

— Nimic, pentru că mi-ai anticipat răspunsul.

— Atunci mi-ai fi spus că lucrurile s-ar fi putut petrece așa cum m-am gîndit eu, dar că s-ar fi putut petrece și altfel. Ah, Elinor, cît de neînțelese îți sînt sentimentele ! Pui mai degrabă răul înainte. Te gîndești că Marianne va avea de suferit și-i cauți pricină lui Willoughby mai degrabă decît să-i găsești băiatului vreo scuză. Ești hotărîtă să-l consideri vinovat, pentru că și-a luat rămas bun de la noi cu mai puțină afecțiune decît manifesta în purtarea lui de pînă atunci. Nu putem oare scuza în nici un chip greșeala lui sau mîhnirea pricinuită de o recentă dezamăgire ? Nu putem accepta nici o probabilitate pur și simplu din cauză că nu există o certitudine ? Nu-i datorăm oare nimic omului pe care avem toate motivele să-l iubim și să nu-l privim cu ochi răi ? Oare nu avem datoria să ținem seama de anumite dificultăți peste care n-a putut trece, dar pe care, deocamdată, trebuie, în mod inevitabil, să le țină secrete ? Și la urma urmei de ce anume îl bănuiești ?

— Nici eu nu prea știu. Dar schimbarea pe care am observat-o amîndouă la el atrage în mod inevitabil după sine suspiciunea unui lucru neplăcut. Există, totuși, mult adevăr în ceea ce mi-ai spus adineauri și anume că trebuie să fim îngăduitoare în ceea ce-l privește și nu vreau decît să fiu nepărtinitoare în aprecierile mele față de toată lumea. Fără îndoială că Willoughby poate avea suficiente motive care să-i explice comportarea și vreau să sper că le are. Dar i-ar fi stat mult mai mult în fire să le recunoască dintr-o dată. Discreția exagerată se prea poate să fie recomandabilă, dar oricum nu pot să nu fiu surprinsă cînd o observ tocmai la el.

— Dar nu trebuie să dai vina pe el pentru că s-a abătut de la felul său obișnuit de a fi, cînd lucrul era o necesitate absolută. Spune-mi însă, recunoști că am avut dreptate să-l apăr cum l-am apărat ? Sînt fericită că este absolvit de orice vină.

— Nu pe de-a-ntregul. Se prea poate să fie nimerit să nu-i pomenească doamnei Smith de logodna lor (dacă

sînt într-adevăr logodiți) și dacă așa stau lucrurile ar fi cît se poate de avantajos pentru Willoughby să nu mai prea zăbovească prin Devonshire în momentul de față. Dar nu-i nici o scuză pentru ei să se ascundă de noi...

— Să se ascundă de noi ! Cum, draga mea copilă, ești în stare să-i acuzi pe Willoughby și pe Marianne că sînt secretoși ? Asta-i într-adevăr curios cînd zilnic le reproșai că sînt mult prea imprudenți în manifestările lor...

— N-am nevoie de vreo dovadă a dragostei dintre ei, spuse Elinor, ci doar a logodnei lor...

— Eu una sînt convinsă de amîndouă.

— Și totuși, nici unul dintre ei n-a suflat măcar o vorbuliță în această privință.

— N-am avut nevoie de vorbe, cînd faptele au fost atît de grăitoare. Purtarea sa față de Marianne și față de noi toate, în ultimele două săptămîni, nu era oare cea mai bună dovadă că o iubește, că o consideră ca pe viitoarea lui soție și că are pentru noi atașamentul pe care-l simți îndeobște față de rudele cele mai apropiate ? Nu ne-am înțeles perfect între noi ? Nu mi-a cerut zilnic consimțămîntul prin privirile lui, prin felul său de a se purta, prin respectul său plin de atenție și afecțiune ? E posibil, oare, Elinor, să te îndoiești că sînt logodiți ? Cum de ți-a putut trece prin minte una ca asta ? Cum ai putea presupune că Willoughby — convins cum trebuie să fie de dragostea surorii tale — ar putea s-o părăsească și încă pentru luni de zile fără să-i mărturisească dragostea ce i-o poartă, sau că s-ar putea despărți fără să-și fi făcut unul altuia confidențe ?

— Mărturisesc, replică Elinor, că toate împrejurările, cu excepția uneia singure, mă fac să cred că sînt logodiți ; dar această unică împrejurare constă în tăcerea absolută a amîndurora asupra acestui subiect ; și în cazul meu ea aproape că le întrece în greutate pe toate celelalte.

— Vai, ce curios ! Cred că ai într-adevăr o părere foarte proastă despre Willoughby dacă, după tot ce s-a petrecut atît de fățiș între ei poți pune la îndoială natura legăturii ce-i unește. Crezi c-a jucat tot timpul teatru

în manifestările lui față de sora ta? Crezi într-adevăr că nu ține de loc la ea?

— Nu, nu cred așa ceva. Probabil c-o iubește și încă foarte mult, de asta nu mă îndoiesc.

— Dar trebuie să țină la ea într-un fel foarte ciudat, dacă o poate părăsi cu atîta indiferență, fără să se gîndească de loc la viitor, așa cum pretinzi c-o face.

— Să nu uiți, mamă dragă, că n-am considerat niciodată treaba asta drept sigură. Mărturisesc că am avut îndoielile mele; dar acuma ele au mai pălit și poate că în curînd n-am să le mai am de loc. Dac-o să vedem că poartă corespondență unul cu altul voi scăpa de toate temerile.

— Grozavă concesie le mai faci! Probabil că numai dacă i-ai vedea în fața altarului, abia atunci ai presupune că sînt pe cale să se căsătorească. Vai ce fire ai! Dar eu n-am nevoie de astfel de dovezi. După părerea mea, nu s-a petrecut niciodată nimic care să justifice îndoiala; s-au comportat fără ascunzișuri, manifestările le-au fost sincere și lipsite de rezerve. Presupun că nu te îndoiești de dorințele sorei tale. Atunci, probabil, că pe Willoughby îl suspectezi. Dar de ce? Nu e oare un om de onoare și de suflet? Ai observat cumva la el vreo inconsecvență care să te poată îngrijora? Crezi c-ar fi capabil de înșelăciune?

— Sper că nu, sînt convinsă că nu, exclamă Elinor. Țin la Willoughby, țin sincer la el și orice umbră aruncată asupra integrității caracterului lui e la fel de dureroasă pentru mine ca și pentru tine. A fost o pornire involuntară și n-am s-o încurajez. Mărturisesc că m-a speriat schimbarea observată azi dimineață în felul său de a se purta: vorbea de parcă n-ar fi fost el însuși și nu ți-a răspuns cu căldură la amabilitate. Dar toate acestea se pot explica, așa cum presupuneai, prin situația nefericită în care se află. Tocmai se despărțise de sora mea, o văzuse părăsindu-l îndurerată; și chiar de s-ar fi simțit obligat de teamă să n-o jignească pe doamna Smith, să reziste ispitei de a se reîntoarce prea curînd aici fiind totuși conștient că refuzîndu-ți invitația, spunînd că pleacă pentru un timp, ar da impresia că se poartă

dubios și nerecunoscător față de familia noastră — s-ar fi putut prea bine să se simtă jenat și tulburat. Într-un asemenea caz o recunoaștere sinceră și deschisă a greutăților prin care trece, ar fi fost spre onoarea sa, cred, și mai în concordanță cu caracterul său ; — dar n-am să ridic obiecții atît de intolerante, ca de exemplu punctele noastre deosebite de vedere al meu și al lui sau o abatere de la ceea ce consider eu că este o atitudine corectă și consecventă.

— Așa trebuie să judeci lucrurile. Sînt sigură că Willoughby nu merită să fie suspectat. Deși noi nu-l cunoaștem de prea multă vreme, el nu este un străin prin partea locului ; ai auzit oare pe cineva vorbindu-l de rău ? Probabil că dacă ar fi fost în situația de a acționa independent și de a se căsători numaidecît ar fi părut într-adevăr curios să ne părăsească fără să-mi mărturisească și mie totul fără întîrziere ; dar lucrurile nu stau astfel. Logodna lor n-a început sub cele mai favorabile auspicii, căci nu se pot căsători prea curînd și în cazul de față discreția, în măsura în care se poate păstra, s-ar putea dovedi a fi foarte recomandabilă.

Fură întrerupte de Margaret, care intră în odaie, așa că Elinor avu timp să mediteze la presupunerile mamei ei, să înțeleagă că multe dintre ele sînt foarte probabile și să spere că toate se vor adeveri.

Pe Marianne n-o văzură de loc pînă la ora mesei, cînd intră în sufragerie și se așeză pe scaun fără să spună un cuvînt. Avea ochii umflați și roșii și chiar și atunci aveai impresia că-și reține cu greu lacrimile. Evită privirile tuturor ; nu putu nici să mănînce și nici să vorbească și, după un timp, cînd mama ei o mîngîie pe mînă cu o tandră compătimire, puținul curaj pe care-l mai avea o părăsi cu desăvîrșire și ieși din încăpere izbucnind în lacrimi.

Fu profund mîhnită toată seara. Era cu totul neputincioasă, pentru că nu putea să se stăpînească. Simpla amintire a vreunui fleac în legătură cu Willoughby o copleșea într-o clipă, și deși întreaga ei familie își dădea silința să-i aducă mîngîiere, era imposibil, dacă scoteau vreo vorbă, să nu atingă vreun subiect care să nu-i răscolească durerea.

CAPITOLUL XVI

MARIANNEI I S-AR FI PĂRUT CĂ atitudinea ei n-are absolut nici o scuză, dacă ar fi putut închide ochii în prima noapte după ce se despărţise de Willoughby. I-ar fi fost ruşine să-şi privească şi surorile în faţă a doua zi dimineaţă dacă nu s-ar fi sculat mai obosită de cum se culcase cu o seară înainte. Dar sentimentele care ar fi făcut-o să se ruşineze de liniştea ei, nu-i dădură prilejul să se facă de rîs. Nu închise ochii toată noaptea şi plînse mai tot timpul. Se sculă cu o groaznică durere de cap, nu fu în stare să vorbească şi nici să mănînce ceva ; făcu pe mama şi pe surorile ei să sufere clipă de clipă, neîngăduind nici uneia dintre ele s-o mîngîie. Nu se putea spune că e lipsită de sensibilitate.

Cînd micul dejun luă sfîrşit ieşi singură la plimbare şi hoinări prin satul Allenham, lăsîndu-se pradă amintirii unor bucurii din trecut şi plîngînd mai toată dimineaţa din pricina necazului ce-l avea de suferit.

Îşi petrecu seara în aceeaşi stare de spirit. Cîntă toate melodiile preferate ale lui Willoughby, cum obişnuia să facă în trecut, toate ariile pe care le interpretaseră împreună şi şezu în faţa pianului privind cu ochi mari la fiecare notă pe care el o scrisese pentru ea, pînă ce ajunse să aibă o inimă atît de grea, încît nici n-ar mai fi putut încăpea în ea mai multă tristeţe. Şi aşa îşi hrăni ea mîhnirea zi de zi. Petrecea ore întregi la pian, acum cîntînd, acum plîngînd, şi-adesea vocea i se stingea din pricina lacrimilor. Iar cărţile, întocmai ca şi muzica, erau şi ele un prilej de a-i spori tristeţea, căci o ajutau să vadă contrastul dintre prezent şi trecut. Nu citea nimic altceva decît ceea ce citiseră pe vremuri împreună.

Dar durerea aceasta violentă nu putea fi îndurată un timp prea îndelungat ; în decurs de cîteva zile se transformă într-o melancolie mai calmă. Pe de altă parte însă îndeletnicirile ei zilnice, plimbările ei solitare şi meditaţiile îi provocau totuşi, din cînd în cînd, momente de durere, ce izbucneau cu tot atîta violenţă ca şi pînă atunci.

Nu primiră nici o scrisoare de la Willoughby, şi se părea că Marianne nici nu aşteaptă vreuna de la el. Mama

ei fu surprinsă, iar Elinor fu din nou cuprinsă de neliniște. Dar doamna Dashwood putea găsi explicații ori de cîte ori vroia, ceea ce o mulțumea cel puțin pe ea.

— Adu-ți aminte, Elinor, spuse ea, chiar sir John ne aduce scrisorile de la poștă — și tot el ni le și duce. Am convenit că ar fi nimerit să fim cît mai discrete și trebuie să recunoaștem că acest lucru ar fi imposibil dacă corespondența Mariannei ar urma să treacă prin mîinile lui sir John.

Elinor nu putu să nege acest adevăr și încercă să găsească în el un motiv care să explice în suficientă măsură tăcerea lor. Exista, totuși, o metodă atît de directă, de simplă și la care puteau, după părerea ei, recurge atît de lesne pentru a afla cum stau lucrurile cu adevărat și a înlătura fără întîrziere misterul, încît nu putu să nu i-o sugereze mamei ei.

— Dar de ce să n-o întrebi chiar acum pe Marianne, spuse ea, dacă este sau nu logodită cu Willoughby ? Întrebarea n-ar putea s-o jignească, dacă ar veni de la tine, mama ei, o mamă atît de bună și de înțelegătoare. N-ar fi decît rezultatul firesc al dragostei ce i-o porți. Pe vremuri nu manifesta nici un fel de rezervă și mai ales față de tine.

— Pentru nimic în lume nu i-aș pune o astfel de întrebare. Presupunînd că nu sînt logodiți, cîtă suferință i-aș căsuna astfel ! În orice caz n-ar fi de loc generos din partea mea. Nu i-aș mai merita niciodată încrederea, după ce aș sili-o să-mi facă o mărturisire într-o chestiune destinată, pentru moment, să fie tăinuită tuturor. O cunosc pe Marianne ; știu că mă iubește din toată inima și că n-aș fi ultima căreia să-i aducă la cunoștință cum stau lucrurile, în cazul în care împrejurările i-ar îngădui să o facă. N-aș încerca să silesc pe nimeni să-mi mărturisească ceva, cu atît mai mult pe copila mea, pentru că simțul datoriei ar împiedica-o să mă mintă, așa cum s-ar simți poate înclinată s-o facă.

Elinor consideră mărinimia mamei ei exagerată, ținînd seama de tinerețea Mariannei, și insistă în continuare, dar în zadar ; o înțelepciune firească, o grijă și o prudență la fel de firească mergeau mînă în mînă cu romantica delicatețe a doamnei Dashwood.

Trecură cîteva zile înainte ca numele lui Willouhhby să fie pomenit în prezența Mariannei de vreun membru al familiei ; sir John și doamna Jennings nu erau, firește, atît de delicați ; glumele lor nu făceau decît să toarne gaz peste focul acestei dureri ; dar într-o seară, dînd întîmplător peste un volum de Shakespeare, doamna Dashwood exclamă :

— Nu l-am mai terminat pe *Hamlet*, Marianne. Dragul nostru Willoughby a plecat înainte de a reuși să-l citim în întregime. O să-l punem de o parte, ca atunci cînd se va întoarce..., dar s-ar putea întîmpla să treacă și luni de zile pînă atunci...

— Luni de zile ! exclamă Marianne extrem de surprinsă. Nu, nici măcar săptămîni.

Doamna Dashwood regretă că-i scăpaseră acele vorbe ; dar lui Elinor îi făcură plăcere, deoarece o determinară pe Marianne să-i dea un răspuns, care să exprime clar încrederea ei în Willoughby și care să arate că-i cunoaște intențiile.

Într-o dimineață, cam la o săptămînă după plecarea lui, Marianne fu convinsă să li se alăture surorilor ei în obișnuita lor plimbare, în loc să mai rătăcească de una singură. Pînă atunci evitase cu grijă să fie însoțită în hoinărerile ei. Cînd surorile ei își manifestau intenția de a apuca în sus, pe dealuri, ea se strecura direct pe potecile ce duceau în josul văii ; cînd era vorba ca ele s-o ia la vale, ea se grăbea să se cațere pe dealuri și n-o mai puteau găsi cînd porneau la plimbare. Dar în cele din urmă fu convinsă de Elinor să le însoțească, fiindcă Elinor era împotriva izolării ei. Merseră pe drumul din vale, mai tot timpul într-o tăcere deplină, căci starea de spirit a Mariannei nu putea fi încă influențată și Elinor, mulțumită că reușise să cîștige bătălia într-o privință, nu încerca să împingă lucrurile prea departe. Dincolo de intrarea în vale, unde vegetația deși încă bogată, era mai puțin sălbatică, iar priveliștea mai largă, în fața ochilor li se deschise perspectiva unei lungi porțiuni a drumului pe care-l parcurseseră cînd veniseră întîi la Barton ; și ajungînd acolo se opriră să privească de jur împrejur și să cerceteze un peisaj ce alcătuia fundalul perspectivei pe care-o aveau de la vila lor dintr-un loc, în care nu se

întîmplase să ajungă niciodată pînă atunci, în plimbările lor.

Printre elementele acestui decor observară și unul însuflețit.; era un bărbat ce venea călare spre ele. Cîteva minute mai tîrziu își putură da seama că e un gentilom și-o clipă mai tîrziu Marianne exclamă extaziată :

— El este, zău că el este, știu precis că e el ! și se grăbi să-i iasă în întîmpinare, cînd Elinor îi strigă :

— Marianne, mă tem că n-ai dreptate. Nu e Willoughby. Persoana nu e destul de înaltă ca să poată fi el și nici n-are aerul lui.

— Ba da, ba da, strigă Marianne. Sînt sigură că el este. Are aerul lui, haina lui, calul lui... Știam eu că are să se întoarcă curînd...

Și înaintă grăbită ; Elinor, spre a o împiedica pe Marianne să aibă o comportare bizară, pentru că era aproape sigură că bărbatul acela călare nu era Willoughby, grăbi pasul, potrivindu-l cu cel al Mariannei. Curînd nu le mai despărțeau nici treizeci de yarzi de călăreț și privindu-l din nou, inima Mariannei suferi o profundă dezamăgire ; întorcîndu-se dintr-o dată, fata o luă la fugă înapoi, spre casă, cînd amîndouă surorile ei ridicară glasul, încercînd s-o împiedice să plece și o a treia voce, pe care-o cunoșteau aproape tot atît de bine ca și pe cea a lui Willoughby, începu s-o roage să se oprească ; întorcîndu-se mirată, Marianne îl văzu pe Edward Ferrars și porni și ea în întîmpinarea lui.

Era singurul om din lume care ar fi putut fi, în clipa aceea, iertat pentru faptul că nu e Willoughby ; singurul care ar fi putut smulge un zîmbet din partea ei ; și ea își șterse lacrimile ca să-i poată zîmbi și uită pentru o clipă propria-i dezamăgire, cînd își dădu seama cît este de fericită sora ei.

Ferrars descălecă și dîndu-și calul pe mîna servitorului său, se întoarse pe jos cu ele la Barton, unde venise anume ca să le facă o vizită.

Întreaga familie îl primi cu mult entuziasm, dar mai ales Marianne, care manifestă chiar mai multă căldură decît Elinor. Într-adevăr, pentru Marianne, întîlnirea dintre Edward și sora ei nu însemna decît o continuare a acelei inexplicabile rezerve pe care o remarcase adesea

la Norland în purtarea unuia față de celălalt. Lui Edward, mai ales, îi lipsea înfățișarea ce se cuvinea să o aibă un îndrăgostit și vorbele ce trebuia să le rostească în împrejurări ca cea de față. Se simțea încurcat, cu greu puteai spune dacă se bucură să le vadă, nu era nici extaziat și nici vesel, scoase puține cuvinte în afară de cele pe care trebuia să le rostească atunci cînd le răspundea la întrebări și nu-i arătă Elinorei nici un semn de afecțiune. Marianne privea și asculta cu uimire sporită. Începu chiar să încerce un sentiment de antipatie față de Edward, sentiment care luă sfîrșit așa cum luau sfîrșit toate trăirile ei, prin aceea că gîndurile o purtară din nou către Willoughby, al cărui fel de a fi alcătuia un contrast suficient de izbitor față de acela al presupusului său viitor cumnat.

După un scurt răstimp, ce urmă surprizei acestei prime întîlniri, Marianne îl întrebă pe Edward dacă vine direct de la Londra. Nu, se afla de vreo două săptămîni în Devonshire.

— De două săptămîni ! repetă ea, uimită de faptul că stătuse atîta vreme în același comitat cu Elinor, fără să se fi grăbit să vină să o vadă.

El păru a fi destul de deprimat cînd adăugă că stătuse la niște prieteni lîngă Plymouth.

— Ai fost de curînd în Sussex ? întrebă Elinor.

— Am fost la Norland cam cu o lună în urmă.

— Și cum mai arată dragul, scumpul conac de la Norland ? exclamă Marianne.

— Probabil că dragul, scumpul conac de la Norland arată așa cum arată de obicei în acest anotimp. Pădurile și potecile îi sînt, probabil, acoperite cu un strat gros de frunze moarte.

— Oh, strigă Marianne, cu cîtă admirație le mai priveam căzînd ! Cît de încîntată mai eram, cînd mă plimbam, să văd mii și mii de frunze mînate de vînt către mine ! Ce senzații mă făceau să încerc acest anotimp, întreaga atmosferă ! Acum nu mai e nimeni acolo să le bage-n seamă. Nimeni nu se mai uită la ele, decît ca la o pacoste ; sînt măturate în grabă și îndepărtate din fața privirilor.

— Nu toată lumea, răspunse Elinor, are pasiunea ta pentru frunzele moarte.

— Într-adevăr, adesea sentimentele mele nu sînt împărtășite, adesea ele nu sînt înțelese. Dar uneori se întîmplă să fie. Și pe cînd rostea aceste cuvinte căzu, cîteva clipe, într-o reverie ; dar trezindu-se din ea, spuse :

— Și acum, Edward, zise ea atrăgîndu-i atenția asupra peisajului, iată aceasta este valea Barton. Privește în susul ei și rămîi nesimțitor dacă poți. Ia uită-te la dealurile de colo. Ai mai văzut vreodată altele la fel de frumoase ? La stînga, printre pădurile și plantațiile acelea se află Barton Park. Se și vede un colț din casă. Și dincolo de dealul cel mai îndepărtat, ce se ridică atît de majestuos, se află căsuța noastră.

— E o regiune frumoasă, replică el, dar văile astea trebuie să fie pline de noroi iarna.

— Cum te poți gîndi la noroi, cînd ai în față astfel de privelişti ?

— Pentru că, printre lucruri frumoase, văd în fața mea și o potecă murdară, replică el, zîmbind.

„Ce curios", își spuse Marianne, păşind mai departe.

— Aveți vecini agreabili ? Familia Middleton e simpatică ?

— Nu, cîtuși de puțin, răspunse Marianne ; în această privință sîntem cît se poate de dezavantajate.

— Marianne, strigă sora ei, cum poți spune una ca asta ? Cum de poți fi atît de nedreaptă ? E o familie foarte respectabilă, domnule Ferrars ; și față de noi s-a purtat cum nu se poate mai prietenos. Ai uitat, Marianne, cîte zile plăcute le datorăm noi lor ?

— Nu, spuse Marianne, cu glas scăzut, și nici momentele penibile ce le-am încercat din pricina lor.

Elinor nu băgă în seamă ce spune ; și îndreptîndu-și atenția spre vizitatorul lor, se străduí să întrețină o conversație cu el, vorbindu-i despre actuala lor reședință, despre anumite avantaje ce le prezintă etc., smulgîndu-și din cînd în cînd întrebări și observații. Răceala și rezerva pe care o manifesta o jigneau foarte tare ; era necăjită și pe jumătate supărată ; dar hotărînd să se manifeste față de el ținînd mai degrabă seama de trecut

decît de prezent, evită orice aparență de neplăcere sau resentiment și-l trată așa cum credea ea că se cade să te porți cu o cunoștință de familie.

CAPITOLUL XVII

DOAMNA DASHWOOD FU DOAR O clipă mirată cînd îl văzu ; căci sosirea lui la Barton era, după părerea ei, cît se poate de firească. Mirarea ei fu cu mult depășită de bucuria și expresiile sale de simpatie. Îl primi cu toată dragostea ; și timiditatea, răceala, rezerva lui nu putură rezista unei astfel de primiri. Începură să-l părăsească înainte de a intra în casă și fu cu desăvîrșire cucerit de purtarea încîntătoare a doamnei Dashwood. Într-adevăr, un bărbat nu putea fi îndrăgostit de vreuna dintre fetele ei, fără să facă o pasiune și pentru ea ; și curînd Elinor avu bucuria de a-l vedea devenind tot mai mult el însuși. Afecțiunea ce le-o purta păru că renaște. Iar sentimentul lui față de bunăstarea lor deveni din nou perceptibil. Nu se putea totuși spune că e bine dispus ; le lăudă casa, îi admiră așezarea, fu atent și drăguț, dar nu era, totuși, binedispus. Acest lucru fu observat de întreaga familie ; și punînd această stare de proastă dispoziție pe seama îngustimii de vederi a mamei lui, doamna Dashwood se așeză la masă, indignată pe toți părinții egoiști.

— Care sînt planurile doamnei Ferrars în legătură cu dumneata, în momentul de față ? întrebă ea, după ce luaseră masa și se strînseseră cu toții în jurul focului ; tot mai vrea să devii un mare orator în ciuda propriilor dumitale dorințe ?

— Nu. Sper că acuma mama e convinsă că nu mai am nici talent și nici vreo înclinație pentru viața politică.

— Dar cum ai să devii celebru ? Căci trebuie să devii celebru ca să-ți mulțumești familia. Și cred că n-are să-ți vină prea ușor, avînd în vedere că nu știi cum să-ți cheltuiești banii, că nu-ți prea plac străinii, că n-ai nici o profesie și nici prea multă îndrăzneală.

— Dar nici n-am să încerc să devin celebru. N-am nici o dorință să mă disting în vreun fel oarecare și am toate motivele să sper că n-o voi face niciodată. Mulțumesc lui Dumnezeu că nu mi se poate impune să fiu un geniu și un mare orator.

— Știu foarte bine că nu ești ambițios. Ai dorințe foarte modeste.

— La fel de modeste ca și ale celorlalți muritori, cred. Doresc, așa cum o dorește toată lumea, să fiu întru totul fericit ; dar așa cum dorește toată lumea, această fericire trebuie să fie așa cum îmi convine mie. Mărirea n-are să mă facă fericit.

— Ar fi de fapt imposibil ! exclamă Marianne. Ce legătură există oare între avere și grandoare pe de o parte și fericire pe de alta ? .

— Grandoarea n-are nimic de-a face cu fericirea, dar averea are, spuse Elinor.

— Rușine să-ți fie, Elinor, exclamă Marianne ; banii pot aduce fericire numai acolo unde n-o poate aduce nimic altceva. În afară de înlesnire, banii nu pot oferi bucurii adevărate, în ce ne privește pe noi înșine.

— Poate că sîntem, de fapt, de aceeași părere, spuse surîzînd Elinor. Înlesnirea despre care vorbeai tu și averea de care vorbeam eu sînt cam același lucru, cred ; și vom cădea desigur, de acord că fără ele, așa cum e alcătuită astăzi lumea, am fi cu totul lipsite de confort. Atîta doar că ideile tale sînt mai nobile decît ale mele. Hai, spune-mi, te rog, ce înțelegi tu prin a fi înlesnit ?

— Să ai cam o mie opt sute sau două mii de lire pe an ; nu mai mult de atît...

Elinor rîse.

— Două mii de lire pe an ! După mine, averea înseamnă o singură mie ! Îmi închipuiam eu că așa stau probabil lucrurile.

— Și totuși două mii pe an nu-i un venit prea mare, spuse Marianne. Nu se poate întreține așa cum trebuie o familie cu mai puțin de atît. Sînt convinsă că cerințele mele sînt foarte modeste. O gospodărie ca lumea, servitori, o trăsură, poate chiar două și hăitași, nu se poate întreține cu mai puțini bani.

Elinor zîmbi din nou, auzind-o pe sora ei descriind cu atîtea amănunte viitoarele lor cheltuieli de la Combe Magna.

— Hăitași ! repetă Edward. Dar la ce-ți trebuie hăitași ? Doar nu toată lumea vînează.

Marianne roși pe cînd îi răspundea :

— Dar majoritatea vînează.

— Aș vrea, spuse Margaret schimbînd subiectul discuției, ca cineva să ne înzestreze pe fiecare dintre noi cu o mare avere.

— Ce grozav ar mai fi ! exclamă Marianne, cu ochii strălucind de entuziasm și cu obrajii îmbujorați la gîndul acestei fericiri imaginare.

— Cred că toată lumea ar vrea așa ceva, spuse Elinor, în ciuda faptului că averea nu poate fi nesfîrșită.

— Doamne ! exclamă Margaret, ce fericită aș mai fi ! Mă întreb ce-aș face cu ea !

Marianne îți lăsa impresia că n-are nici un fel de îndoieli în această privință.

— Eu una n-aș ști cum să cheltuiesc o avere atît de mare, dacă toți copiii mei ar fi bogați fără ajutorul meu, spuse doamna Dashwood.

— Dac-ai începe să-ți pui casa la punct, zise Elinor, ai ști cum s-o cheltuiești.

— Dac-ar fi să fie așa, ce comenzi extraordinare ați mai trimite de aici la Londra, spuse Edward. Ce zile fericite pentru librari, pentru negustorii de note muzicale și de reproduceri de artă ! Dumneata, domnișoară Dashwood, ai da comanda să ți se trimită toate gravurile de valoare iar cît despre Marianne, știu ce suflet mare are, pentru ca n-ar exista destulă muzică în Londra care s-o mulțumească. Ce de cărți ! Thomson, Cowper, Scott — le-ar cumpăra și iar le-ar cumpăra : cred c-ar cumpăra toate exemplarele, ca nu cumva să cadă vreunul în mîini nedemne de el ; și-ar face rost de toate cărțile ce-ar putea-o învăța cum să admire un pom bătrîn și noduros. N-am dreptate, Marianne ? Iartă-mă dacă sînt foarte obraznic. Dar voiam să-ți arăt că n-am uitat de vechile noastre dispute.

— Îmi place să mi se aducă aminte de trecut, Edward, fie el trist sau vesel ; mi-e drag să-mi amintesc de el și

n-ai să mă superi niciodată dac-ai să-mi vorbești de vremurile de demult. Ai mare dreptate în presupunerile pe care le faci despre felul în care mi-aș cheltui banii — cel puțin o parte din ei — banii ce mi-ar prisosi fără îndoială că i-aș folosi îmbogățindu-mi colecția de note muzicale și de cărți.

— Și grosul averii l-ai investi în alocații pentru autori și moștenitorii lor.

— Nu, Edward, aș avea eu altceva de făcut cu ei.

— Atunci poate că i-ai oferi drept răsplată persoanei care va scrie cea mai izbutită pledoarie în favoarea maximei tale preferate, că nimeni nu poate iubi mai mult decît o dată în viață, căci presupun că nu ți-ai schimbat părerea în această privință ?

— Sigur că nu. La vîrsta mea părerile devin oarecum stabile. E puțin probabil să mai aud sau să mai văd ceva care să mă facă să mi le schimb.

— După cum vezi, Marianne e la fel de neclintită în părerile ei ca întotdeauna. Nu s-a schimbat de loc, spuse Elinor.

— Numai c-a devenit ceva mai gravă de cum era.

— Nu, Edward, spuse Marianne. Nu-i cazul să mi-o reproșezi. Nici tu nu ești din cale-afară de vesel.

— De ce crezi că nu sînt ? replică el, cu un oftat. Dar eu n-am fost niciodată vesel din fire.

— Cred că nici firea Mariannei nu e veselă, spuse Elinor ; mi-ar veni greu să spun despre ea că este o fată veselă — e foarte serioasă, foarte zeloasă în tot ce face, uneori vorbește mult și întotdeauna cu însuflețire — dar nu se arată prea adesea veselă cu adevărat.

— Cred că ai dreptate, replică el, și cu toate astea am considerat-o întotdeauna ca pe o fată vioaie.

— Și mie mi s-a întîmplat de multe ori să constat că fac astfel de greșeli, spuse Elinor, să apreciez greșit firea cuiva într-o privință sau alta închipuindu-mi că oamenii sînt mult mai veseli sau mai gravi, sau mai deștepți sau mai proști decît sînt în realitate și nici nu știu să spun de ce, de unde anume a provenit această impresie greșită. Uneori te conduci după ceea ce îți spun ei înșiși despre ei de multe ori după ceea ce îți spun alții de ei, fără să stai să te gîndești și să apreciezi singur.

— Dar credeam că e bine să ne conducem numai după părerea altora, Elinor, spuse Marianne. Credeam că am fost înzestrate cu judecată, numai ca să ne-o aservim judecății celor din jurul nostru. Astea sînt concepțiile tale, după cîte știu.

— Nu, Marianne, niciodată. Concepțiile mele n-au tins spre aservirea înțelegerii. Ceea ce am încercat să influențez n-a fost decît comportarea. Nu trebuie să mă înțelegi greșit. Mărturisesc că sînt vinovată de a fi dorit adesеori ca tu să dai cunoștințelor noastre, în general, mai multă atenție ; dar te-am sfătuit eu vreodată să le adopți sentimentele și să te conformezi judecății lor în problemele serioase ?

— Asta înseamnă că n-ai reușit s-o faci pe sora ta să-ți adopte ideile de politețe generală, îi spuse Edward lui Elinor. Nu cîștigi de loc teren ?

— Dimpotrivă, răspunse Elinor uitîndu-se cu mult subînțeles la Marianne.

— Părerea mea, spuse el, este exact aceeași, dar mi-e teamă că în ceea ce privește punerea ei în practică seamăn mai mult cu sora ta. Nu vreau niciodată să jignesc pe cineva, dar sînt de o timiditate prostească, așa încît adesea dau impresia că nu sînt destul de atent, cînd de fapt nu sînt reținut decît de stinghereala mea firească. M-am gîndit de multe ori că natura trebuie să mă fi destinat societății unor oameni simpli ; nu mă simt de loc la îndemînă printre oamenii de bună condiție pe care nu-i cunosc îndeaproape.

— Dar Marianne e nepoliticoasă nu din pricină că ar fi timidă, spuse Elinor.

— Își dă prea bine seama de valoarea ei ca să-i fie rușine cînd n-are rost, replică Edward. Timiditatea nu e decît efectul unui sentiment de inferioritate de un fel sau altul. Dacă m-aș putea convinge că felul meu de a fi este firesc și elegant, n-aș mai fi timid.

— Dar ai fi oricum rezervat, spuse Marianne, și asta-i și mai rău.

Edward tresări :

— Rezervat ! Sînt oare rezervat, Marianne ?

— Sigur, ești foarte rezervat.

— Nu înțeleg ce vrei să spui, răspunse el, roșindu-se. Rezervat! Dar cum, în ce fel? Dar ce-ar trebui să-ți spun? Ce-ți trece prin gînd?

Elinor fu foarte surprinsă să-l vadă atît de emoționat, dar încercînd să schimbe subiectul cu o glumă îi spuse:

— N-o cunoști destul de bine pe sora mea ca să știi ce vrea să spună? Nu știi că ea-i consideră rezervați pe toți cei ce nu vorbesc la fel de repede ca ea și care nu se extaziază de aceleași lucruri ca și ea?

Edward nu-i răspunse. Deveni iar grav și gînditor, cum nu se poate mai grav și mai gînditor și rămase un timp tăcut și mohorît.

CAPITOLUL XVIII

ELINOR FU FOARTE NECĂJITĂ să-și dea seama de starea de deprimare în care se afla prietenul ei. Vizita lui n-o putea bucura pe deplin cînd își dădea seama că această vizită nu e chiar un prilej de încîntare pentru el. Era evident că e nefericit; Elinor ar fi vrut să fie la fel de evident că ea se bucură din partea lui de aceeași afecțiune de care era sigură că se bucurase altădată; dar sentimentele ce-i purta păreau foarte nesigure în acele momente și felul rezervat ce-l manifestă la un moment dat față de ea era în contradicție cu privirea înflăcărată ce i-o aruncase cu o clipă înainte.

A doua zi de dimineață, înainte ca ceilalți să fi coborît, se întîlni cu Elinor și cu Marianne în camera în care luau micul dejun; Marianne, care întotdeauna dorea pe cît putea să-i ajute să fie fericiți, îi lăsă în curînd singuri. Dar nu urcase nici jumătate din trepte că auzi ușa salonașului deschizîndu-se și, întorcîndu-se, fu foarte surprinsă să-l vadă pe Edward ieșind.

— Mă duc pînă-n sat să văd ce-mi mai fac caii, spuse el, tot nu sînteți voi gata să luați micul dejun; am să mă întorc numaidecît.

Edward se întoarse exprimîndu-și din nou admirația pentru frumusețea priveliștilor de prin împrejurimi: în

drumul său spre sat văzuse multe părți ale văii în toată splendoarea lor ; și satul însuși, situat la o mai mare altitudine decît vilișoara lor, oferea o vedere generală a întregii regiuni, care-l încîntase foarte mult. Acest subiect acapară atenția Mariannei ; tocmai începuse să-și exprime propria ei admirație pentru aceste priveliști și să-l chestioneze cu de-amănuntul în legătură cu tot ce îl impresionase în mod deosebit, cînd Edward o întrerupse spunînd :

— Marianne, să nu-mi pui prea multe întrebări : știi doar că nu mă prea pricep la ce e pitoresc, și am să te supăr prin ignoranța și lipsa mea de gust dac-o să intrăm în detalii. În loc să spun despre dealuri că sînt semețe am să zic că sînt abrupte ; în loc să descriu suprafețele ca fiind colțuroase și neregulate, am să spun că sînt neobișnuit de sălbatice ; și-am să declar că obiectele din zare, pe care nu le pot distinge prea bine, sînt neclare din pricina unui abur ușor, care plutește în atmosferă. Trebuie să te mulțumești cu admirația despre care-ți pot vorbi cu toată sinceritatea. Consider că împrejurimile sînt foarte frumoase, dealurile sînt prăpăstioase, pădurile par a fi bogate în lemn de bună calitate, valea e tihnită și bine adăpostită, cu pajiști bogate, iar ici și colo, cu cochete căsuțe țărănești. Este exact ceea ce consider eu a fi o regiune plăcută, pentru că îmbină utilul cu frumosul — și aș îndrăzni chiar să spun că e și o regiune plină de pitoresc pentru că o admiri tu ; mi-o pot cu ușurință închipui ca fiind plină de stînci și promontorii, de mușchi cenușiu și de cătină, dar toate astea pe mine mă lasă destul de rece. Nu mă pricep de loc la pitoresc.

— Mi-e teamă că ai foarte multă dreptate, replică Marianne, dar nu înțeleg de ce te fălești cu asta.

— Presupun, spuse Elinor, că pentru a evita o anumită afectare, Edward cade într-alta. Pentru că el își închipuie că mulți pretind că admiră natura mult mai mult decît se întîmplă în realitate, și i-e silă de asemenea pretenții, afectînd o indiferență mai pronunțată și mai puțin discernămînt în apreciere decît are de fapt. Este pretențios și vrea să aibă și el o afectare a lui.

— E foarte adevărat, spuse Marianne, că admirația pentru frumusețile naturii a devenit de o banalitate îngrozitoare. Toată lumea are pretenția că simte și încearcă

să descrie cu gustul și eleganța aceluia care a definit pentru prima oară frumosul pitoresc. Detest orice limbaj banal ; și uneori nu mi-am exprimat cu glas tare simțămintele, tocmai pentru că n-am putut găsi cuvintele potrivite să le descrie, în afara acelora prea uzate și cu totul golite de conținut din pricina banalității lor.

— Sînt convins, spuse Edward, că tu simți într-adevăr întreaga desfătare pe care spui că ți-o oferă un peisaj frumos. Dar în schimb sora ta trebuie să-mi permită să nu simt mai mult decît mărturisesc. Îmi place o priveliște frumoasă, dar nu din cauză c-aș găsi în ea elemente pitorești. Nu-mi plac copacii strîmbi, răsuciți și diformi. Îi admir mult mai mult cînd sînt înalți, drepți și sănătoși. Nu-mi plac căsuțele decăzute, ruinate. Nu mă dau în vînt după urzici, ciulini sau florile de pe bărăgan. Îmi face mai multă plăcere să privesc o căsuță țărănească tihnită, decît un turn de strajă, și-o ceată de țărani curați și fericiți îmi sînt cu mult mai mult pe plac decît cei mai grozavi bandiți din lume.

Marianne îl privea uluită pe Edward, fiindu-i milă pentru sora ei. Dar Elinor nu făcu decît să rîdă.

Nu mai insistară asupra subiectului ; și Marianne tăcu o vreme, gînditoare, pînă cînd atenția îi fu deodată atrasă de ceva. Ședea lîngă Edward și atunci cînd acesta întinse mîna să ia ceaiul pe care i-l oferea doamna Dashwood, observă foarte clar pe unul dintre degetele lui un inel cu o șuviță de păr în mijloc.

— Nu te-am mai văzut pînă acum purtînd vreun inel, Edward !, exclamă ea. E părul lui Fanny ? Îmi aduc aminte că ți-a făgăduit să-ți dea o șuviță. Dar îmi închipuiam că părul ei e mai închis la culoare.

Marianne spuse ceea ce îi trecuse prin minte, fără să se gîndească prea mult ; dar cînd își dădu seama cît de mult îl supărase pe Edward cu vorbele ei enervarea ce-o simți vorbind fără să se gîndească, o întrecu cu mult pe a lui. Edward roși pînă-n vîrful urechilor și aruncîndu-i în grabă o privire lui Elinor, spuse :

— Da, e părul surorii mele. Știi, cînd este montat în inel își schimbă nuanța.

Elinor îi întîlni privirea și păru și ea intimidată. Pricepu și ea tot atît de repede ca și Marianne că șuvița

de păr e chiar a ei ; singura deosebire în concluziile la care ajunseră fu aceea că Marianne considera că bucla îi fusese dată în dar de Elinor, pe cînd Elinor era convinsă că el trebuie să şi-o fi procurat furînd-o sau folosind vreun alt şiretlic de care ea n-avea cunoştinţă ; oricum nu era dispusă să considere fapta lui drept un afront ; şi făcîndu-se că n-a băgat în seamă ce se întîmplase, începu numaidecît să vorbească despre altceva, hotărîndu-se în sinea ei să nu piardă nici un prilej de a-şi arunca din nou ochii asupra buclei spre a fi cu totul sigură că este exact de nuanţa părului ei.

Edward nu se simţi la largul lui o bună bucată de vreme, devenind, încetul cu încetul tot mai distrat. Fu foarte grav toată dimineaţa. Marianne îşi făcu reproşuri amare pentru ceea ce spusese ; dar poate şi-ar fi iertat-o mai uşor, de-ar fi ştiut cît de puţin se necăjise sora ei.

Înainte de amiază fură vizitaţi de sir John şi de doamna Jennigs, care, auzind că la vilă sosise un domn, veniră să facă şi ei cunoştinţă cu musafirul. Ajutat de soacra lui, sir John descoperi foarte curînd că numele de Ferrars începe cu litera F. Şi această constatare avea să devină un izvor suculent de noi tachinerii la adresa credincioasei Elinor, tachinerii de care nu se folosiră chiar în ziua aceea, numai datorită faptului că abia făcuseră cunoştinţă cu Edward. Dar, aşa cum stăteau lucrurile, Elinor îşi dădu seama, din cîteva priviri pline de înţeles, cît de departe ajunseseră cu presupunerile bazîndu-se pe cele ce aflaseră de la Margaret.

Nu se întîmpla niciodată ca sir John să facă o vizită familiei Dashwood şi să o invite la masă, la conac, a doua zi, sau să nu le poftească pe cele patru doamne să ia ceaiul cu ei în seara respectivă. De data aceasta, pentru a-şi arăta toată politeţea faţă de vizitatorul lor, la a cărui distracţie se simţea obligat să contribuie şi el, îi pofti atît la masă cît şi la ceai.

— Trebuie să luaţi ceaiul cu noi astă-seară, spuse el, căci nu sîntem decît între noi ; iar mîine trebuie neapărat să luaţi masa cu noi pentru că o să avem o mulţime de oaspeţi.

Doamna Jennings sublinie şi ea această necesitate :

— Şi nu se ştie dacă n-o să aranjaţi şi vreo serată dansantă, spuse ea. Şi asta o să te ispitească pe dumneata, domnişoară Marianne.

— O serată dansată ! exclamă Marianne. Imposibil ! Şi cine o să danseze ?

— Păi cum cine ! Dumneavoastră, familia Carey, familia Whitaker... Păi sigur... Dar ce-ţi închipui dumneata că nimeni nu mai poate dansa dac-a plecat o anumită persoană, căreia n-am să-i spun numele ?

— Ce n-aş da ca Willoughby să fie şi el cu noi, exclamă sir John.

Aceste cuvinte, cît şi îmbujorarea din obrajii Mariannei, îl făcură pe Edward să devină din nou bănuitor.

— Dar cine mai e şi Willoughby ăsta ? o întrebă el, cu glas scăzut, pe Elinor, alături de care şedea.

Aceasta îi spuse repede cine era Willoughby. Figura Mariannei spunea încă şi mai multe. Îi fu de ajuns lui Edward să înţeleagă nu numai cele la care se refereau cei de faţă, ci şi anumite expresii ale Mariannei care-l nedumeriseră ; şi cînd musafirii plecară, se duse drept la ea şi-i spuse în şoaptă :

— Am ghicit... Să-ţi spun ce-am ghicit ?

— Ce vrei să zici ?

— Să-ţi spun ?

— Sigur că da.

— Ei bine, află atunci că am ghicit că domnul Willoughby vînează.

Marianne se simţi uimită şi încurcată, dar nu putu să nu zîmbească, dîndu-şi seama de şiretenia potolită a felului său de a fi şi după ce tăcu o clipă, spuse :

— O, Edward ! Cum poţi să vorbeşti în felul acesta ? Dar va veni timpul sper, ba chiar sînt sigură, cînd are să-ţi placă...

— Nici nu mă îndoiesc, răspunse Edward, oarecum uimit de seriozitatea şi căldura cu care vorbea ; căci dacă nu şi-ar fi închipuit că totul nu este decît o glumă care să-i amuze în general cunoştinţele, bizuindu-se pe un fleac sau pe o nimica toată între ea şi domnul Willoughby, nici n-ar fi îndrăznit să aducă vorba despre asta.

CAPITOLUL XIX

EDWARD RĂMASE O SĂPTĂMÎNĂ la vilă și fu insistent rugat de doamna Dashwood să stea mai mult ; dar, ca și cum ar fi vrut să se autopedepsească, își manifestă hotărîrea de a-și părăsi prietenele tocmai cînd se simțea mai bine în societatea lor. Deveni mult mai vesel în ultimele două-trei zile, deși starea lui de spirit mai era încă foarte inegală — își manifesta tot mai mult preferința pentru casa lor și pentru împrejurimi — nu vorbea niciodată despre plecarea lui fără să ofteze — le declară că nici nu știe cum are să-și petreacă timpul liber după ce va pleca — nici nu știe bine unde se va duce cînd le va părăsi — și totuși, de plecat trebuia să plece. Nicicînd nu i se păruse că un răstimp de o săptămînă poate trece atît de repede — nici nu-i venea să creadă că și trecuse. Asta o declară de mai multe ori ; mai spuse și alte lucruri, care subliniau dispoziția lui sufletească, contrazicîndu-i acțiunile. Șederea lui la Norland îi displăcea ; detesta să stea la Londra ; și cu toate acestea trebuia să se ducă fie la Norland, fie la Londra. Le prețuia amabilitatea mai mult ca orice și era cel mai fericit om cînd se afla cu ele. Și totuși trebuia să le părăsească la sfîrșitul săptămînii, în ciuda dorinței lor și a lui și fără să fie constrîns de timp.

Elinor puse felul său ciudat de a se comporta pe seama mamei lui ; și poate că era o împrejurare fericită pentru ea, ca Edward să aibă o mamă al cărei caracter îl cunoștea atît de puțin, căci astfel ea își explica toate manifestările lui ciudate. Dezamăgită, totuși, și iritată cum era și uneori nemulțumită de comportarea lui schimbătoare față de ea, era, în general foarte dispusă să-i considere acțiunile cu aceeași îngăduință firească și mărinimoasă care-i fusese smulsă cu destulă greutate de către mama ei, în favoarea lui Willoughby. Deprimarea lui Edward, lipsa lui de sinceritate și de consecvență erau atribuite de cele mai multe ori lipsei sale de independență și faptului că el cunoștea mai bine toanele și intențiile doamnei Ferrars. Vizita lui atît de scurtă, insistența sa fermă de a le părăsi, se justificau prin aceeași stare de

dependenţă, prin aceeaşi necesitate inevitabilă de a nu avea o atitudine mai fermă faţă de mama lui. Cauza întregii lui comportări nu era alta decît vechea, binestabilita revendicare a datoriei împotriva voinţei, a părintelui împotriva copilului. Ar fi fost bucuroasă să afle cînd avea să scape de aceste greutăţi, cînd avea să cedeze această opoziţie, cînd se va fi schimbat în bine doamna Ferrars şi cînd va fi, în sfîrşit, liber fiul ei să se bucure de viaţă. Dar aceste dorinţe vane ale ei o făceau să-şi caute mîngîiere, împrospătîndu-şi mereu încrederea în ataşamentul ce i-l dovedea Edward, amintindu-şi de toate acele semne ale afecţiunii lui faţă de ea, ce şi-o manifestase prin priviri sau vorbe ce-i scăpaseră fără să vrea în timpul şederii lui la Barton şi mai ales prin acea dovadă atît de măgulitoare, pe care o purta mereu în deget.

— Cred, Edward, îi spuse doamna Dashwood, pe cînd îşi luau micul dejun, în ultima zi a şederii lui acolo, că ai fi un om mai fericit dac-ai avea o profesie care să-ţi ocupe timpul şi care să te facă să capeţi interes pentru planurile şi acţiunile tale. Asta ar aduce, pe de altă parte, o oarecare nemulţumire prietenilor tăi, prin aceea că nu le-ai mai putea acorda atît de mult din timpul tău. Dar (şi aici zîmbi), ai putea profita din punct de vedere material cel puţin într-o privinţă şi anume ai şti unde să te duci cînd îi părăseşti.

— Vă asigur, replică el, că m-am gîndit multă vreme la problema pe care aţi pomenit-o dumneavoastră acum. Faptul că n-am fost obligat să mă preocup de afaceri, că n-am avut o profesiune cu care să mă îndeletnicesc sau să-mi ofere cît de cît independenţă a fost, este şi va fi probabil întotdeauna pentru mine, o mare nenorocire. Dar din nefericire oroarea mea de tot ce e ordinar, împărtăşită şi de prietenii mei, m-a făcut ceea ce sînt, o fiinţă trîndavă şi neajutorată. Nu ne-am putut niciodată înţelege în ceea ce priveşte alegerea unei profesii. Eu unul am preferat întotdeauna veşmintele preoţeşti. Dar pentru familia mea nu era o profesiune destul de distinsă. Mi-au recomandat armata, dar aceasta era mult prea distinsă pentru mine. Roba — precum s-a convenit — era îndeajuns de elegantă : mulţi tineri, care au studiat dreptul la

Londra, au făcut o figură foarte frumoasă în cercurile cele mai alese, plimbîndu-se prin oraș în trăsurele foarte cochete. Dar n-aveam nici o înclinație pentru studierea dreptului, nici măcar în aspectele lui mai tainice, cu care familia mea ar fi fost de acord. Cît privește marina, ea avea moda de partea ei, dar eram prea vîrstnic cînd s-a luat pentru prima dată în discuție posibilitatea de a mă dedica ei ; și, în cele din urmă, cum nu era neapărat nevoie să am o profesie și cum puteam fi la fel de sclivisit și de luxos și fără să port cu tot dinadinsul o tunică de ofițer, s-a ajuns la concluzia că lipsa de ocupație este cît se poate de avantajoasă și onorabilă și un tînăr de optsprezece ani nu are în general o înclinație foarte serioasă de a se ocupa neapărat cu ceva, ca să poată rezista solicitărilor celor apropiați lui de a nu face nimic. Am fost așadar trimis la Oxford și de atunci n-am mai făcut nimic așa cum se și cade.

— Și cum lipsa de activitate nu te-a făcut să fii fericit, presupun că urmarea acestui fapt va fi că băieții tăi vor fi educați să aibă tot atîtea ocupații, îndeletniciri, profesii și meserii cît și ai lui Calumella, spuse doamna Dashwood.

— Ei vor fi educați în așa fel, replică Edward cu seriozitate, încît să-mi semene cît mai puțin cu putință ; ca sentimente, ca acțiuni, ca rang, ca tot.

— Haide, haide, Edward ; asta nu-i decît o izbucnire a proastei dispoziții în care te afli. Acum ești cam trist și-ți închipui că toți cei ce nu sînt ca tine sînt neapărat fericiți. Dar adu-ți aminte că mîhnirea ce ți-o produce despărțirea de prieteni dragi este uneori resimțită de oricine, indiferent de educație sau cin. Încearcă să-ți cunoști propria fericire. Pentru asta n-ai nevoie decît de răbdare — sau spune-i speranță, ca să-i asigure aceea independență pe care o dorești cu atîta nerăbdare ; este de datoria ei, și va fi, va deveni cu siguranță, în scurtă vreme, un prilej de fericire pentru ea ca tu să nu-ți irosești tinerețea în nemulțumire. Cîte nu se pot schimba în cîteva luni ?

— Cred, replică Edward, că pentru mine ar trebui să treacă multe luni ca să-mi aducă vreun bine.

Această stare deznădăjduită de spirit — deși nu-i putu fi transmisă doamnei Dashwood — îi făcu pe toți să sufere mai mult cînd se despărțiră de Edward, ceea ce se întîmplă foarte curînd după aceea și-o făcu pe Elinor mai ales să încerce un sentimente de amărăciune, pe care se trudi, încetul cu încetul să și-l înăbușe. Dar cum era hotărîtă să nu se lase în voia lui și să facă tot ce-i sta în putință pentru a nu le da mamei și surorilor ei impresia că suferă mai mult decît ele, ea nu adoptă metoda atît de judicioasă folosită de Marianne într-o ocazie asemănătoare, și anume să-și sporească și să-și întărească mîhnirea prin tăcere, singurătate și lipsă de activitate. Mijloacele ce le folosiră cele două surori fură la fel de deosebite ca și obiectivele lor, fiind în egală măsură potrivite pentru propășirea acestora.

De îndată ce el plecă, Elinor se așeză la masa de desen, făcîndu-și de lucru toată ziua și neîncercînd nici să-i pomenească numele și nici să-l evite, păru a da tot atîta importanță preocupărilor firești ale familiei ei ca de obicei ; și dacă, prin această comportare nu-și potoli amărăciunea, reuși cel puțin să nu și-o sporească în mod inutil, cruțîndu-și astfel mama și surorile de o grijă în plus.

Această comportare total opusă felului de a fi al Mariannei nu i se păru de loc meritorie acesteia, după cum propria ei comportare nu i se păruse de loc nelalocul ei. Expedia cu multă ușurință problema stăpînirii de sine : era imposibilă în cazul afecțiunilor profunde și nu era de loc lăudabilă în cazul acelora potolite. Nu îndrăznea să nu recunoască faptul că sentimentul surorii ei era într-adevăr potolit, deși îi era rușine să admită acest lucru ; în ceea ce privește profunzimea afecțiunii pe care ea o simțea față de sora ei, apoi cea mai concludentă dovadă în această privință era aceea că încă o mai iubea și o mai respecta, în ciuda acelei convingeri umilitoare.

Fără să se izoleze de familia ei sau fără să plece de acasă, hotărîtă să o evite căutînd singurătatea, sau stînd treză toată noaptea lăsîndu-se în voia gîndurilor, Elinor constată că fiecare zi îi dă suficient răgaz să se gîndească la Edward și la comportarea lui cu tandrețe, cu compasiune, cu aprobare, cu dezaprobare și cu îndoială, po-

trivit unei game variate ce i-o oferea starea ei de spirit în diferite momente. Nenumărate erau ocaziile cînd, nu că mama și surorile ei n-ar fi fost de față, ci din pricina îndeletnicirilor lor, nu puteau sta de vorbă între ele, așa că era ca și cînd ar fi fost singură. Era inevitabil să-și lase gîndurile în voie ; și ele nu puteau fi încătușate altfel ; și cum subiectul o interesa foarte mult, trecutul și viitorul răsăreau mereu proaspete în minte, îi ocupau atenția, îi absorbeau memoria, judecata și fantezia.

Dintr-o astfel de reverie fu trezită de niște musafiri, într-o dimineață, la scurtă vreme după plecarea lui Edward, pe cînd stătea la masa de desen. Întîmplarea făcea să fie singură în casă. Zgomotul ce se produse cînd se închise portița ce permitea accesul pe pajiștea verde din fața casei, îi atrase privirea înspre fereastră și zări un grup destul de numeros de persoane apropiindu-se de ușă. Printre ele se găseau sir John, lady Middleton și doamna Jennings, dar mai erau încă două persoane, un domn și o doamnă, care îi erau cu desăvîrșite necunoscuți. Ședea lîngă fereastră ; și de îndată ce sir John dădu cu ochii de ea, îi lăsă pe ceilalți să îndeplinească ceremonia de a bate la ușă și călcînd de-a dreptul pe iarbă, o sili să deschidă fereastra ca să vorbească cu el, deși distanța dintre fereastră și ușă era atît de mică încît era aproape imposibil să vorbești la geam fără să fii auzit de cei de la ușă.

— După cum vezi, zise el, ți-am adus niște musafiri. Cum îți place de ei ?

— Sst ! Au să te-audă.

— Nu-i nimic dacă m-aud. Nu-i decît familia Palmer. Charlotte e foarte drăguță, pe cinstea mea. Poți s-o vezi dacă te uiți într-acolo.

Dar cum Elinor era sigură că oricum avea să o vadă peste cîteva clipe, îl rugă s-o scuze.

— Dar unde-i Marianne ? A fugit cînd ne-a văzut venind ? După cîte văd, pianu-i deschis.

— Cred că e la plimbare.

Între timp sosi și doamna Jennings, care nu avu destulă răbdare să aștepte să i se deschidă ușa, pentru

a-și putea debita povestea ei. Veni pînă la fereastră strigînd :

— Bună, drăguțo. Ce mai face doamna Dashwood ? Și unde sînt surorile tale ? Cum ! Ești singurică ? Atunci, cred că ești bucuroasă de oaspeți. Am venit cu ginerele și cu cealaltă fiică a mea să vi-i prezint. Ce repede au mai venit ! Aseară, pe cînd ne luam ceaiul, am avut impresia c-aud o trăsură, dar nici prin cap nu mi-a trecut c-ar putea fi ei. Nu m-am gîndit la altceva decît că putea să se fi întors colonelul Brandon, așa că i-am spus lui sir John că am impresia că aud o trăsură și că presupun că trebuie să fie colonelul Braudon, care se înapoiază...

În timp ce doamna Jennings îi istorisea toate acestea, Elinor fu silită s-o părăsească spre a-i primi pe ceilalți musafiri : lady Meddleton îi prezentă cele două persoane pe care nu le cunoștea ; în același timp, doamna Dashwood și Margaret coborîră și ele și se așezară cu toții să se uite unii la alții, doamna Jennings continuîndu-și istorisirea pe cînd străbătea coridorul spre a intra în salon, însoțită de sir John.

Doamna Palmer era cu cîțiva ani mai tînără decît lady Middleton și complet deosebită de sora ei, în toate privințele. Era scundă și durdulie și avea o față drăgălașă, ce trăda o profundă bună-dispoziție. Comportarea ei nu era nici pe departe la fel de elegantă ca aceea a surorii ei, dar era cu mult mai atrăgătoare. Intră zîmbind și surîse tot timpul cît dură vizita, în afară de cîteva momente în care rîse și apoi zîmbi din nou, la plecare. Soțul ei era un tînăr grav, de vreo douăzeci și cinci, douăzeci și șase de ani, cu un aer mai monden și mai înțelept decît al soției lui, dar mai puțin dornic de a i se face pe plac sau de a fi agreabil. Intră în odaie cu un aer important, se înclină ușor în fața doamnelor, fără să scoată un cuvînt și, după ce cercetă în grabă înfățișarea lor și a casei luă un ziar de pe masă și-l citi tot timpul cît rămase acolo.

Doamna Palmer, care, dimpotrivă, era foarte înzestrată de la natură cu o predispoziție de a fi politicoasă și fericită în aceeași măsură, nici nu se așezase bine că și începu să-și exprime admirația față de salonașul în care erau adunați și față de tot ce se mai afla în el.

— Ia uite ce odaie încîntătoare ! N-am văzut niciodată ceva mai fermecător ! Îţi dai seama, mămico, cît de mult s-a schimbat în bine de cînd n-am mai fost pe aici ! Am considerat-o întotdeauna, doamnă (întorcîndu-se spre doamna Dashwood), ca fiind un colţişor plăcut, dar dumneavoastră aţi reuşit să-l faceţi să devină de-a dreptul încîntător. Uită-te, numai, surioară, ce agreabile sînt toate ! Cum mi-aş mai dori şi eu o asemenea casă ! Dumneata nu, domnule Palmer ?

Domnul Palmer nu-i răspunse şi nici măcar nu-şi ridică ochii de pe ziar.

— Domnul Palmer nu ne-aude, spuse ea rîzînd, uneori nu m-aude de loc. E ridicol, zău aşa !

Ideea i se păru doamnei Dashwood cu totul inedită. Nu era obişnuită să găsească ceva de haz în lipsa de atenţie a celorlalţi, şi nu putu să nu-i privească cu surprindere pe amîndoi.

Între timp, doamna Jennings continua să vorbească aproape strigînd, povestind mai departe cît fusese de mirată să-şi vadă rudele cu o seară în urmă, şi nu se opri pînă ce nu le istorisi totul. Doamna Palmer rîse din toată inima cînd îşi aduse aminte de uimirea lor şi toată lumea conveni, de vreo două, trei ori că fusese o surpriză cît se poate de plăcută.

— Vă puteţi, cred, închipui, cît de mult ne-am bucurat cu toţii cînd i-am văzut, adăugă doamna Jennings, aplecîndu-se spre Elinor şi vorbindu-i cu glas scăzut, de parcă ar fi avut intenţia să nu mai fie auzită de altcineva, deşi Elinor se afla tocmai în partea opusă a încăperii ; dar, oricum nu pot să nu doresc ca ei să fi călătorit mai încet şi nici să nu fi făcut un drum atît de lung, căci trebuie să vă spun că au venit prin Londra, unde-au avut nişte treburi, fiindcă ştiţi (şi aici dădu din cap cu mult înţeles, arătînd spre fiica ei) că n-ar fi trebuit să facă aşa ceva, în situaţia ei. Azi dimineaţă am vrut s-o las acasă să se odihnească, dar ea a insistat să vină cu noi ; ţinea atît de mult să vă cunoască pe toate !

Doamna Palmer rîse şi spuse că n-o să păţească nimic.

— Aşteaptă să nască în februarie, continuă doamna Jennings.

Lady Middleton nu mai putu suporta o asemenea conversație și de aceea își dădu osteneala să-l întrebe pe domnul Palmer dacă e ceva interesant în ziar.

— Nu, absolut nimic, replică el, continuîndu-și lectura.

— Uite că vine și Marianne, exclamă sir John. Ei, Palmer, acum are să-ți fie dat să vezi o fată nemaipomenit de drăguță.

Se duse imediat în antreu, deschise ușa și-o introduse chiar el. De îndată ce intră în odaie, doamna Jennings o întrebă dacă nu cumva a fost la Allenham ; și doamna Palmer rîse cu atîta poftă cînd auzi întrebarea, încît toată lumea își dădu seama că-i cunoaște dedesubturile. Cînd Marianne intră în salonaș, domnul Palmer își ridică ochii de pe ziar, o privi fix cîteva clipe după care se întoarse la ziarul lui. Doamna Palmer descoperi desenele ce atîrnau pe pereți, de jur împrejurul camerei. Se ridică să le cerceteze mai îndeaproape.

— Doamne, cît mai sînt de frumoase !Zău, o adevărată încîntare ! Uită-te numai la ele, mămicuțo, cît sînt de drăguțe ! După părerea mea sînt de-a dreptul delicioase ; aș putea să mă tot uit la ele...

Apoi se așeză la loc și curînd uită complet de existența lor în odaie.

Cînd lady Middleton se ridică să plece, domnul Palmer se ridică și el, puse ziarul pe masă, se întinse și se uită, pe rînd, la toți.

— Ai dormit, iubitule ? îl întrebă soția lui rîzînd.

El nu-i răspunse ; după ce mai examină o dată salonașul, făcu doar observația că e cam scund și că are tavanul strîmb. Apoi făcu plecăciunea de rigoare și plecă împreună cu ceilalți.

Sir John insistă foarte mult să vină cu toatele ca să petreacă la Barton Park a doua zi. Doamna Dashwood, care nu vroia să ia masa cu ei mai des decît luau ei masa la vilă, îl refuză hotărîtă, în ceea ce o privea ; fetele ei n-aveau decît să facă cum le place. Dar ele nu erau de loc curioase să vadă cum mănîncă doamna și domnul Palmer și nici nu se puteau aștepta ca ei să le poată oferi vreo altă plăcere. Încercară, așadar, să se scuze și ele, vremea era nesigură și era puțin probabil să fie

frumos a doua zi. Dar sir John nu se dădu bătut — o să trimită trăsura să le ia și ele trebuie neapărat să vină. Lady Middleton le îndemnă și ea cu insistență să accepte invitația, deși nu stărui să vină și mama lor. Doamna Jennings și doamna Palmer își alăturară și ele rugămințile lor — cu toții păreau la fel de dornici în a evita să ia masa în familie; și domnișoarele Dashwood n-avură încotro și fură nevoite să accepte.

— Dar de ce ne tot poftesc? întrebă Marianne, de îndată ce plecară. Se spune că chiria pe care le-o plătim e destul de mică; dar dac-o să trebuiască să luăm masa la Barton Park, ori de cîte ori ne vine sau le vine cîte un musafir, apoi înseamnă că e totuși foarte scump plătită.

— Invitîndu-ne atît de des acum, spuse Elinor, nu fac altceva decît să fie la fel de politicoși și de amabili cu noi cum erau și acum cîteva săptămîni. Dacă petrecerile lor au ajuns să fie monotone și plictisitoare, schimbarea nu vine de la ei. Trebuie să-i căutăm pricina în altceva.

CAPITOLUL XX

A DOUA ZI, PE CÎND DOMNIȘOARELE Dashwood intrară pe o ușă în salonul de la Barton Park, doamna Palmer intră în fugă pe cealaltă, arătînd la fel de bine dispusă și de veselă ca și pîn-atunci. Le luă afectuoasă de mînă și-și exprimă profunda încîntare de a le revedea:

— Îmi pare atît de bine să vă văd! spuse ea, așezîndu-se între Elinor și Marianne; căci vremea e așa de urîtă, încît mi-era teamă că n-o să puteți veni, ceea ce ar fi fost îngrozitor, pentru că noi plecăm mîine. Știți, trebuie să plecăm, pentru că familia Weston vine la noi săptămîna viitoare. Vizita noastră aici a fost cu totul întîmplătoare; n-am știut nimic de ea pînă cînd caleașca noastră n-a tras la poartă și atunci domnul Palmer m-a întrebat dacă vreau să merg cu el la Barton. E atît de caraghios!

Nu-mi spune niciodată nimic! Îmi pare tare rău că nu mai putem rămîne; dar, o să ne-întîlnim noi la Londra, foarte curînd, sper.

Fură nevoite să o lămurească asupra zădărniciei unor asemenea speranțe.

— Să nu veniți la Londra! exclamă rîzînd doamna Palmer; dar o să mă dezamăgiți foarte tare. Aș putea să vă fac rost de cea mai cochetă casă din lume, chiar lîngă casa noastră, în Hanover Square. Zău că trebuie să veniți. Am să fiu într-adevăr fericită să vă însoțesc și să vă prezint în lume oricînd, pînă ce-o să-mi vină sorocul, în caz că doamnei Dashwood n-o, să-i facă plăcere să iasă în public.

Îi mulțumiră, dar fură obligate să reziste tuturor rugăminților.

— Vai, scumpule, îi spuse doamna Palmer soțului ei, care tocmai intrase în salon, trebuie să mă ajuți să le conving pe domnișoarele Dashwood să vină la Londra în iarna asta.

Scumpul nu-i răspunse: după ce se înclină ușor în fața doamnelor, începu să se plîngă de vreme.

— Vai ce îngrozitoare mai e! spuse el. O vreme ca asta te face să-ți fie silă de toți și de toate. Ploaia aduce o atmosferă mohorîtă și afară, și în casă. Te face să-ți detești toate cunoștințele. Cum de-și permite sir John să n-aibă o sală de biliard în casa lui? Cît sînt de puțini oamenii care știu ce înseamnă confortul! Sir John e la fel de prost ca și vremea.

Curînd se adunară și ceilalți.

— Mi-e teamă, domnișoară Marianne, zise sir John, că astăzi n-ai putut să-ți faci obișnuita plimbare pînă la Allenham.

Marianne adoptă un aer foarte grav și nu spuse nimic.

— Hai, nu te mai preface, spuse doamna Palmer, căci cunoaștem toată povestea, crede-mă; și-ți admir foarte mult gustul, căci după părerea mea e un bărbat extrem de chipeș. Casa noastră de la țară nu e prea departe de a lui, cel mult zece mile, cred.

— Mai precis, treizeci, spuse soțul ei.

— Bine, bine, diferența asta nu contează prea mult. N-am fost niciodată pe la el, dar se spune că are o casă foarte drăguță

— Ei, pe naiba ; în viața mea n-am văzut ceva mai hîd, spuse domnul Palmer.

Marianne nu scoase o vorbă, dar fața îi trăda interesul ce-l manifesta față de acest schimb de cuvinte.

— E foarte urîtă ? continuă doamna Palmer. Atunci probabil că se referea la altă casă.

Cînd se așezară în jurul mesei din sufragerie, sir John observă cu regret că nu sînt decît opt cu toții :

— Draga mea, îi spuse el soției lui, e de-a dreptul supărător să fim atît de puțini. De ce n-ai poftit la masă și familia Gilbert ?

— Nu ți-am mai spus, sir John, cînd am vorbit despre asta ultima oară, că nu se face să-i invităm ? Ei au luat masa la noi ultima dată.

— Dumneata și cu mine, sir John, spuse doamna Jennings, n-am mai ține seama de atîtea reguli de politețe.

— Atunci ați fi foarte prost crescuți, exclamă domnul Palmer.

— Iubitule, îi spuse soția lui rîzînd, ca de obicei. Tu îi contrazici pe toți. Știi că ești foarte nepoliticos ?

— Nu știam că dacă îi spun mamei tale că e prost crescută, contrazic pe cineva.

— Ah, n-ai decît să mă insulți cît poftești, spuse plină de îngăduință bătrîna doamnă ; mi-ai luat-o pe Charlotte de pe umeri, și-acum nu mi-o mai poți da înapoi. Așa că tot eu sînt cea avantajată.

Charlotte rîse cu poftă, gîndindu-se că bărbatul ei nu mai poate scăpa de ea ; și îi spuse triumfătoare că nu-i pasă cît de dezagreabil se poartă cu ea, din moment ce n-are încotro și trebuie să trăiască alături de ea. Ar fi fost imposibil să existe cineva mai îngăduitor sau mai ferm hotărît de a fi fericit decît doamna Palmer. Studiata indiferență, insolență și nemulțumire a soțului ei n-o supărau cîtuși de puțin, și cînd el o certa sau o insulta, ea se distra copios.

— Domnul Palmer e-atît de caraghios ! îi șopti ea lui Elinor. E întotdeauna prost dispus.

După ce-l observă cîtva timp, Elinor nu se simți înclinată să-l creadă a fi cu adevărat prost dispus sau prost crescut cum vroia el să pară. Poate că devenise puțin urîcios cînd își dăduse seama, așa cum li se întîmplă multor bărbați, că fiind în mod inexplicabil prea mult influențat de frumusețea feminină, devenise soțul unei gîsculițe — dar ea știa că prea mulți bărbați înțelepți fac astfel de gafe pentru ca acest lucru să-i supere pentru prea multă vreme. După cîte își închipuia ea, comportarea lui disprețuitoare față de toată lumea, cît și felul în care-și bătea joc de toate, nu erau de fapt decît consecința dorinței lui de a fi un om distins. Era o încercare de a părea superior altora. Scopul era prea banal ca să mai poată mira pe cineva ; dar mijloacele, chiar dacă reușeau să-i stabilească superioritatea în domeniul proastei creșteri, aveau prea puține șanse de a-i atrage simpatia altcuiva decît a soției lui.

— O, dragă domnișoară Dashwood, spuse doamna Palmer, curînd după aceea, vreau să vă rog, pe dumneata și pe sora dumitale, să-mi faceți o mare favoare. Vreți să-mi faceți plăcerea să veniți și să petreceți cîtva timp la Cleveland în preajma Crăciunului ? Haide, veniți, zău așa — și veniți cît mai este și familia Weston la noi. Nici nu vă puteți închipui cît de fericiți am fi ! O să fie grozav ! — Iubitule, i se adresă ea soțului ei, nu-i așa că ții și tu foarte mult ca domnișoarele Dashwood să vină la Cleveland ?

— Dar bineînțeles, replică el, cu un rînjet ironic ; cu intenția asta am și venit în Devonshire.

— Ei, vedeți, spuse soția lui, acuma vă dați seama că domnul Palmer vă așteaptă ; așa că nu puteți refuza invitația.

Amîndouă se grăbiră să respingă cu hotărîre propunerea.

— Dar zău că trebuie neapărat să veniți. Sînt sigură că are să vă facă mare plăcere. O să fie și familia Weston la noi și-o să petrecem de minune. Nici nu vă puteți închipui ce locșor încîntător e Cleveland ; și-n prezent sîntem foarte veseli, fiindcă domnul Palmer e mai tot

timpul plecat prin ținut, făcînd propagandă împotriva alegerilor ; și la noi vine acum la masă atîta lume pe care n-am mai văzut-o niciodată, încît e de-a dreptul o încîntare ! Dar bietul om ! E din cale-afară de obositor pentru el să fie obligat să se facă agreabil tuturor.

Elinor abia putu să nu-și trădeze amuzamentul în timp ce-și arăta aprobarea față de dificultatea unei asemenea obligații.

— Ce plăcere o să mai fie, cînd are să intre-n Parlament, nu-i așa ? spuse Charlotte. Ce-am să mai rîd ! O să fie atît de caraghios să vezi cum toate scrisorile o să-i fie adresate : „domnului deputat". Dar știți, spune că n-are să-mi dea niciodată și mie dreptul de a folosi un titlu oficial. Declară că n-are s-o facă. Nu-i așa, domnule Palmer ?

Dl. Palmer nici n-o băgă în seamă.

— Știți, nu poate suferi să scrie, continuă ea ; spune că e un lucru scîrbos.

— Ba nu, spuse el, niciodată n-am spus ceva atît de ilogic. Nu trece pe seama mea cuvinte atît de vulgare.

— Ei, cred că acu vă puteți da seama cît e de caraghios. Uite așa se poartă-ntotdeauna. Cîteodată nu-mi adresează nici un cuvînt jumătate de zi și pe urmă te pomenești că spune ceva grozav de nostim — despre cîte-n lună și-n stele.

Cînd se întoarseră în salon, o făcu pe Elinor să se mire foarte mult întrebînd-o dacă domnul Palmer nu i se pare a fi un om extraordinar de plăcut.

— Da, răspunse Elinor, pare un om foarte agreabil.

— Îmi pare atît de bine că-ți place... Mă gîndeam eu că are să-ți fie pe plac, e atît de simpatic ; și trebuie să-ți spun că și dumneavoastră, dumneata și surorile dumitale, îi placeți foarte mult ; și nici nu-ți poți închipui ce dezamăgit are să fie dacă n-o să veniți la Cleveland. Nu pot înțelege de ce nu vreți să ne acceptați invitația.

Elinor fu din nou nevoită să-i respingă propunerea ; și, schimbînd subiectul, puse capăt rugăminților ei. Se gîndea că e foarte probabil, că de vreme ce trăiau în aceeași regiune cu Willoughby, doamna Palmer le-ar

putea da amănunte în plus despre caracterul acestuia, față de cele ce le aflaseră de la familia Middleton, care nu-l cunoștea decît prea puțin ; era dornică să capete din partea oricui o confirmare a meritelor lui, care să-i poată risipi orice umbră de teamă pentru Marianne. Începu prin a se interesa dacă-l văd des pe Willoughby la Cleveland și dacă sînt cunoștințe intime.

— Sigur că da, draga mea, îl cunosc foarte bine, replică doamna Palmer ; nu că aș fi stat vreodată de vorbă cu el ; asta nu, dar l-am văzut mereu la Londra. Întîmplarea a făcut ca într-un fel sau altul să fiu la Barton, cînd el era la Allenham. Mămica l-a mai văzut o dată, dar atunci eram la unchiul meu la Weymouth. Cred însă că ne-am fi putut întîlni des în Somersetshire, dacă din nefericire nu s-ar fi întîmplat să nu fim niciodată la țară în același timp. Îmi închipui că stă foarte puțin la Combe ; dar dacă ar fi stat mai mult la țară și tot nu cred că domnul Palmer l-ar fi vizitat, pentru că, știi, face parte din opoziție și-n afară de asta casa lui e atît de departe de a noastră ! Știu foarte bine de ce te interesezi de el ; sora dumitale urmează să se căsătorească cu Willoughby. Îmi pare grozav de bine, pentru că, știi, în cazul ăsta o să fim vecine.

— Pe cuvîntul meu, spuse Elinor, dumneata știi mult mai multe decît mine în privința asta, dacă ai vreun motiv să te aștepți la această căsătorie.

— Haide, nu te mai face că nu știi nimica, pentru că știi doar că toată lumea vorbește despre asta. Te rog să mă crezi că eu am auzit de lucrul acesta cînd am trecut prin Londra.

— Dar cum așa, dragă doamnă Palmer ? !

— Pe cuvîntul meu că-ți spun drept. Luni de dimineață l-am întîlnit pe colonelul Brandon în Bond Street, chiar înainte de a părăsi noi Londra și mi-a spus-o fără-nconjur.

— Asta mă miră foarte mult. Să fi spus colonelul Brandon una ca asta ! Sînt sigură că trebuie să te fi înșelat. Nu-i stă în fire colonelului Brandon să dea informații unei persoane despre care știe că n-o pot interesa lucrurile acestea, chiar dacă ele ar fi adevărate.

— Te asigur, totuşi, că aşa este şi am să-ţi spun cum s-au petrecut lucrurile. Cînd l-am întîlnit, s-a întors din drum şi ne-a condus puţin ; şi aşa am început să vorbim despre cumnatul şi despre sora mea, despre una şi despre alta.

„Şi-aşa, colonele, i-am spus, după cîte am aflat, la vila Barton locuieşte o familie şi mama mi-a trimis vorbă şi mi-a spus că sînt nişte fete foarte drăguţe şi că una dintre ele urmează să se căsătorească cu domnul Willoughby de la Combe Magna. Ia spune-mi, te rog, e adevărat ? Căci îmi închipui că dumneata trebuie să ştii, deoarece ai fost în Devonshire nu de mult..."

— Şi ce-a răspuns colonelul ?

— Ei, n-a spus el prea mult ; dar a dat impresia că ştie că e adevărat, aşa că din momentul acela am tras concluzia c-aşa trebuie să fie. O să fie o căsătorie nemaipomenit de reuşită, ţi-o spun eu. Cînd urmează să aibă loc ?

— Domnul Brandon se simţea bine, sper ?

— Da, foarte bine ; şi nu mai contenea lăudîndu-te, n-a făcut nimic altceva decît să spună lucruri frumoase despre dumneata.

— Sînt încîntată de aprecierile dumnealui. Pare a fi un om extraordinar ; şi găsesc că este deosebit de simpatic.

— Şi eu la fel. E un om atît de încîntător, încît e mare păcat că e atît de grav şi de ursuz. Mama spune că şi el era îndrăgostit de sora dumitale. Te asigur că dacă-a fost îndrăgostit, aceasta este un compliment pentru sora dumitale, pentru că lui rar i se întîmplă să se îndrăgostească de cineva.

— Oare domnul Willoughby e cunoscut bine în partea din Somersetshire unde staţi dumneavoastră ?

— Da, foarte bine : vreau să spun că nu cred că-l cunosc prea mulţi oameni, pentru că Combe Magna e cam departe ; dar cu toţii îl consideră a fi extrem de agreabil, te asigur. Nimeni nu e mai simpatizat decît domnul Willoughby, oriunde s-ar duce el, şi asta i-o poţi spune şi surorii dumitale. E o fată grozav de noro-

coasă că a pus mîna pe el, pe cinstea mea ; nu că el n-ar avea noroc c-a pus mîna pe ea, pentru că e atît de frumoasă și de plăcută, încît nimic nu poate fi prea bun pentru ea. Dar, crede-mă, eu n-o consider de loc a fi mai frumoasă decît dumneata ; căci, după părerea mea, sînteți amîndouă extraordinar de drăguțe, și asta-i și părerea domnului Palmer, sînt sigură, deși nu l-am putut face s-o recunoască aseară.

Informațiile doamnei Palmer privitoare la Willoughby nu fură prea importante ; dar orice mărturie în favoarea lui, oricît de mică ar fi fost ea, îi făcea totuși plăcere lui Elinor.

— Îmi pare atît de bine c-am făcut, în sfîrșit, cunoștință, continuă Charlotte. Și sper că de acum înainte o să fim întotdeauna foarte bune prietene. Nici nu-ți poți închipui cît de mult am dorit să vă văd. Cît de plăcut trebuie să fie să locuiți la vilă... Presupun că nimic nu poate fi mai încîntător. Și mă bucur mult să știu că sora dumitale are să se mărite atît de bine. Sper c-ai să vii și dumneata destul de des pe la Combe Magna. E un loc încîntător, în orice caz.

— Îl cunoașteți de multă vreme pe colonelul Brandon, nu ?

— Da, de foarte multă vreme ; de cînd s-a căsătorit sora mea. Este bun prieten cu sir John. Cred, adăugă ea, cu glas scăzut, că ar fi fost foarte bucuros să mă ia de nevastă, dac-ar fi putut. Sir John și lady Middleton au ținut grozav să se întîmple așa. Dar mamei mele nu i s-a părut o partidă îndeajuns de reușită pentru mine, altfel sir John i-ar fi propus-o colonelului și ne-am fi cununat numaidecît.

— Dar colonelul Brandon nu știa de propunerea lui sir John adresată dinainte mamei dumitale ? Nu și-a mărturisit niciodată afecțiunea ce ți-o purta ?

— A, nu ; dar dacă mămica n-ar fi obiectat, cred că ar fi fost foarte încîntat. Pe atunci nu mă văzuse mai mult de două ori, căci asta s-a întîmplat cînd eram încă în școală. Oricum, sînt mult mai fericită acum. Domnul Palmer este exact genul de bărbat ce-mi convine.

CAPITOLUL XXI

FAMILIA PALMER SE ÎNTOARSE LA Cleveland a doua zi și celelalte două, de la Barton, rămaseră din nou să-și țină tovărășie. Dar acest lucru nu dură multă vreme ; lui Elinor nici nu-i ieșiseră încă bine din minte foștii vizitatori, nu încetase încă să se mire de Charlotte, care era atît de fericită, fără să aibă de ce, de domnul Palmer, care acționa atît de simplu, înzestrat fiind cu însușiri alese și de curioasa lipsă de potrivire ce exista între soț și soție — că zelul neostenit al lui sir John și al doamnei Jennings de a-și face rost de societate, îi furniză alte cunoștințe.

Într-o dimineață, cu prilejul unei călătorii pe care o făcuseră la Exeter, întîlniseră două domnișoare, pe care doamna Jennings avu satisfacția de a descoperi că îi sînt rude și acest lucru fu suficient pentru sir John ca să le și invite la Barton Park, de îndată ce-și vor fi terminat obligațiile mondene la Exeter. Acestea cedară foarte ușor în fața invitației lui sir John ; lady Middleton fu foarte alarmată cînd, o dată cu întoarcerea soțului ei, află că avea să primească curînd vizita a două fete, pe care nu le văzuse niciodată și despre a căror eleganță — și chiar despre al căror considerabil rafinament — nu putea avea nici o dovadă ; căci asigurările pe care le primi în această privință din partea soțului și a mamei ei n-aveau nici o valoare. Dar ceea ce era încă și mai prost, era faptul că îi mai erau și rude ; așa că încercările doamnei Jennings de a o consola se vădiră cu totul neizbutite cînd își sfătui fiica să nu-i pese că sînt elegante ; căci erau doar verișoare și trebuiau să fie îngăduitoare unele față de celelalte. Și cum era imposibil ca să le mai împiedice sosirea, lady Middleton se resemnă cu această idee, cu filozofia unei femei bine crescute, mulțumindu-se doar să-și dojenească, de cinci sau de șase ori pe zi, soțul pentru ceea ce făcuse.

Domnișoarele sosiră : înfățișarea nu le era de loc lipsită de eleganță sau de rafinament. Rochiile le erau foarte la modă, felul de a fi foarte politicos : fură încîntate de casă și de-a dreptul entuziasmate de mobilier ;

și întîmplarea făcu să fie atît de înnebunite după copii, încît lady Middleton își făcu o bună părere despre ele încă înainte ca acestea să fi stat măcar o oră la Barton Park. Declară că sînt, într-adevăr, fete foarte plăcute, ceea ce, pentru domnia-sa, era de fapt o dovadă de admirație entuziastă. Aceste laude însuflețite îl făcură pe sir John să aibă o și mai bună părere despre propria sa putere de discernămînt și o porni drept spre vilă, să le vestească domnișoarelor Dashwood sosirea domnișoarelor Steele și să le asigure că sînt cele mai dulci fete de pe lume. Aceste laude însă nu le făcură să afle prea multe lucruri : Elinor știa prea bine că te poți întîlni cu cele mai dulci fete din lume în fiece colțișor al Angliei, îmbrăcînd cele mai variate chipuri, trupuri, temperamente și inteligențe. Sir John vroia ca întreaga familie să facă pe dată o plimbare pînă la Barton Park spre a-i vedea musafirele. Ce om filotim și binevoitor ! Nu putea păstra nici măcar o verișoară, oricît de îndepărtată, numai pentru el și ai săi !

— Veniți acum, spuse el — vă rog să veniți — trebuie să veniți — susțin sus și tare că trebuie să veniți. Nici nu vă închipuiți cît are să vă placă. Lucy e nemaipomenit de drăguță și atît de veselă și de plăcută ! Copiii se și țin scai de ea, de parc-ar fi o veche cunoștință. Și amîndouă vor atît de mult să vă cunoască ; căci au auzit la Exeter că sînteți cele mai frumoase ființe de pe lume. Și eu le-am spus că e adevărat și încă asta-i prea puțin spus. Sînt sigur c-o să fiți încîntate de ele. Au venit cu trăsura plină de jucării pentru copii. Cum puteți fi atît de rele să nu veniți ? Știți, într-un fel vă sînt verișoare. Voi sînteți verișoare cu mine și ele sînt verișoarele nevestei mele ; așa că sînteți rude.

Dar sir John nu le putu convinge : nu putu obține decît promisiunea din partea lor, de a trece pe la Barton Park într-o zi-două și le părăsi uimit de indiferența lor, întorcîndu-se acasă și lăudîndu-le din nou farmecele față de domnișoarele Steele, așa cum le lăudase pe domnișoarele Steele față de ele.

Cînd, așa după cum promiseseră, veniră la Barton Park și cînd le fură prezentate domnișoarelor Steele, ele nu găsiră nimic deosebit în înfățișarea celei mai mari,

care avea aproape treizeci de ani și un chip care nu trăda nici frumusețe și nici inteligență, într-un cuvînt n-avea nimic demn de admirat ; cît despre cealaltă, care n-avea mai mult de douăzeci și doi sau douăzeci și trei de ani, recunoscură că e deosebit de frumoasă : avea trăsături minunate, ochi iuți și ageri și un aer monden care, deși nu-i conferea o veritabilă eleganță sau grație, o făceau să aibă o înfățișare distinsă. Se purtau cu deosebită politețe și în curînd Elinor își dădu seama că sînt oarecum înțelepte, cînd remarcă prin ce atenții necontenite și judicioase încearcă să-i fie pe plac ladyei Middleton. Erau tot timpul entuziasmate de copiii ei, lăudîndu-le frumusețea, solicitîndu-le lingușitor atenția și făcîndu-le toate capriciile ; timpul ce-l mai aveau la dispoziție, după ce-și iroseau politețea răspunzînd la niște cerințe atît de neplăcute, și-l petreceau admirînd tot ceea ce făcea lady Middleton, dacă se întîmpla să facă ceva, sau să copieze modelul vreunei rochii elegante, pe care o purtase cu o zi înainte și care pur și simplu le încîntase. Din fericire pentru cei care caută să intre în grațiile cuiva, folosindu-se de astfel de slăbiciuni, o mamă iubitoare, care abia așteaptă ca odraslele ei să fie lăudate, este în același timp și cît se poate de credulă : pretențiile ei sînt exorbitante, dar ea e gata să înghită orice ; așa că excesiva afecțiune și răbdare pe care domnișoarele Steele le manifestau față de vlăstarele ei erau prin urmare primite de lady Middleton fără pic de uimire sau de neîncredere. Cu ochiul ei de mamă binevoitoare și îngăduitoare observa toate poznele impertinente și șiretlicurile dubioase la care se supuneau verișoarele ei. Văzu cum le sînt dezlegate eșarfele, cum li se trage părul peste urechi, văzu cum li se scotocește prin coșulețele de lucru și li se șterpelesc cuțitașele și foarfecii, și nu se îndoi o clipă că toate acestea nu provoacă decît încîntare reciprocă. Nu fu surprinsă de nimic alta decît de indiferența manifestată de Elinor și de Marianne, care ședeau de o parte, fără să încerce să participe la cele ce se petreceau.

— John e atît de bine dispus astăzi ! spuse ea, cînd acesta luă batista domnișoarei Steele și-o aruncă pe fereastră — face tot felul de năzbîtii.

Și curînd după aceea, cînd cel de-al doilea băiat al ei o mușcă tare de tot pe aceeași domnișoară de deget, observă cu tandrețe :

— Vai, cît de jucăuș mai e și William ! Și uite-o și pe mititica, drăgălașa mea Anna-Maria, adăugă ea, mîngîind drăgăstos o fetiță de vreo trei ani, care nu făcuse de loc gălăgie în ultimele două minute ; e întotdeauna atît de blîndă și de liniștită. E cea mai cuminte fetiță care-a existat vreodată !

Dar din nefericire, pe cînd o îmbrățișa, spunînd acele cuvinte, un ac din coafura ladyei Middleton zgîrie ușor gîtul fetiței și astfel acel model de blîndețe începu să scoată niște țipete atît de sălbatice, încît nici chiar cea mai gălăgioasă dintre creaturile de pe lume n-ar fi putut-o întrece. Consternarea manifestată de mama ei fu exagerată, dar nu putu întrece spaima prin care trecură domnișoarele Steele și toate trei făcură tot ce era de făcut într-o împrejurare atît de critică, tot ceea ce le sugeră dragostea lor ca fiind în stare să mai aline chinurile micuței în suferință. O așezară în poala mamei lor, o copleșiră cu sărutări, rana fiindu-i spălată cu apă de lavandă de către una dintre domnișoarele Steele, care îngenunchease ca să o poată doftorici, pe cînd cealaltă o îndopa cu bomboane. Fiind astfel răsplătită pentru lacrimile ce le vărsa, fetița fu prea înțeleaptă ca să înceteze de a mai plînge. Continua să țipe și să suspine cu voluptate, să-i lovească cu picioarele pe cei doi frați ai ei pentru că vroiau să o atingă ; și toate mîngîierile lor puse laolaltă se dovediră a fi fără efect, pînă cînd lady Middleton își aduse aminte că într-o situație la fel de nefericită, cu o săptămînă în urmă, niște dulceață de caise fusese aplicată cu mult succes la o tîmplă învinețită ; același tratament fu repede sugerat pentru această zgîrietură neașteptată și o scurtă întrerupere a țipetelor din partea micuței domnișoare la auzul acestor vorbe, le făcu să spere că leacul nu va fi respins. Așadar fu scoasă din cameră, în brațele mamei ei, ce porni în căutarea medicamentului ; și cum cei doi băieți preferară s-o urmeze, cu toate că mama lor îi rugă de mai multe ori să rămînă acolo, cele patru domnișoare fură lăsate într-o liniște ce nu mai domnise de multe ore în odaia aceea.

— Vai, mititica! spuse domnișoara Steele cea mare, de îndată ce ieșiră din cameră, ar fi putut să se întîmple un accident foarte neplăcut.

— Nu prea văd cum, spuse Marianne, în afară de cazul în care ar fi avut loc în cu totul alte împrejurări. Dar așa se întîmplă de obicei, lumea se sperie prea tare, cînd de fapt n-ar prea avea motive s-o facă.

— Ce femeie blîndă e lady Middleton, spuse Lucy Steele.

Marianne tăcu ; nu putea exprima ceea ce nu simțea, oricît de banală ar fi fost împrejurarea ; așa încît sarcina de a spune minciuni, cînd politețea o cerea, cădea întotdeauna în seama lui Elinor. Fiind astfel solicitată, își dădu toată osteneala să vorbească despre lady Middleton cu mai multă căldură decît se simțea în stare, deși cu mult mai puțină decît o făcuse domnișoara Lucy.

— Și sir John, exclamă sora ei mai mare, ce bărbat fermecător e și el !

Și de astă dată, laudele domnișoarei Dashwood, fiind simple și corecte, interveniră fără prea multă strălucire. Remarcă doar că este foarte vesel și prietenos.

— Și ce familie încîntătoare au ! N-am văzut în viața mea copii atît de drăguți. Trebuie să recunosc că sînt nebună după ei ; de fapt țin întotdeauna enorm la copii.

— Îmi închipui c-așa trebuie să fie, spuse Elinor zîmbind, după cîte am observat în cursul acestei dimineți.

— Am impresia, spuse Lucy, că dumneata consideri copiii familiei Middleton a fi puțin cam prea răsfățați ; poate că lucrurile sînt împinse cam pînă la limită ; dar e atît de firesc din partea doamnei Middleton ; cît despre mine, mie îmi plac copiii isteți și plini de viață. Nu-i pot suferi cînd sînt cuminți și potoliți.

— Mărturisesc, replică Elinor, că atunci cînd sînt la Barton Park nu mă gîndesc niciodată cu groază la copiii cuminți și potoliți.

Cuvintele ei fură urmate de o scurtă pauză, întreruptă de domnișoara Steele cea mai în vîrstă, care părea foarte dispusă să facă conversație și care acum întrebă, cam brusc :

— Şi cum vă place în Devonshire, domnişoară Dashwood? Îmi închipui că trebuie să vă fi părut foarte rău să părăsiţi Sussexul.

Surprinsă oarecum de familiaritatea acestei întrebări, sau cel puţin de felul în care fusese rostită, Elinor răspunse că într-adevăr îi pare rău.

— Domeniul Norland este minunat de frumos, nu? adăugă domnişoara Steele.

— L-am auzit pe sir John admirîndu-l foarte mult, spuse Lucy, care părea a considera că libertatea ce şi-o luase sora ei necesită o scuză.

— Presupun că toată lumea care l-a văzut vreodată trebuie să-l admire, replică Elinor; cu toate că nu oricine îi poate aprecia frumuseţile aşa cum o facem noi.

— Şi erau mulţi domnişori distinşi pe-acolo? Cred că nu sînt prea numeroşi prin părţile acestea. În ceea ce mă priveşte, socot că prezenţa lor este întotdeauna binevenită şi importantă.

— Dar ce te face să crezi, spuse Lucy, părînd a fi ruşinată de atitudinea surorii ei, că în Devonshire sînt mai puţini tineri rafinaţi decît în Sussex?

— Draga mea, nu cred c-am spus că nu sînt. Am convingerea că există o mulţime de tineri gentilomi eleganţi la Exeter; dar, vezi, de unde să ştiu eu cîţi anume ar putea fi prin împrejurimile Norlandului; îmi era doar teamă că domnişoarelor Dashwood Bartonul li s-ar putea părea plictisitor, dacă aici nu mai au atîţia curtezani ca pe vremuri. Dar poate că pe dumneavoastră nu vă interesează acest capitol şi vă simţiţi la fel de bine şi fără adoratori. Cît despre mine, mie îmi plac grozav de mult, cu condiţia să fie elegant îmbrăcaţi şi să se poarte politicos. Dar nu pot să-i sufăr cînd sînt murdari şi scîrboşi. Uite de pildă domnul Rose, de la Exeter, un tînăr grozav de bine îmbrăcat, un adevărat filfizon, funcţionar la domnul Simpson, ei, şi cu toate astea, de s-ar întîmpla să dai ochii cu el dimineaţa, nici nu merită să-i arunci o privire. Presupun că fratele dumitale, care era foarte bogat, trebuie să fi fost un adevărat dandy înainte de a se însura. nu-i aşa, domnişoară Dashwood?

— Zău dacă ştiu cum să vă răspund la întrebare, replică Elinor, pentru că nu pricep prea bine adevăratul

înțeles al cuvîntului. Dar în orice caz, pot să vă spun, că dacă a fost un dandy înainte de a se căsători, tot așa a și rămas, pentru că nu s-a schimbat absolut de loc.

— Vai de mine, dar nimeni nu se mai gîndește la bărbații însurați ca la niște tineri demni de luat în seamă — au ei altele de făcut...

— Doamne, Anne, exclamă sora ei, dar nu mai ești în stare să vorbești de nimic altceva ? Ai să le faci pe domnișoarele Dashwood să creadă că nu te gîndești decît la asta.

Și apoi, pentru a schimba subiectul, începu să admire casa și mobila din ea.

Această mostră era suficientă pentru ca domnișoarele Dashwood să-și poată forma o părere despre domnișoarele Steele. Vulgaritatea, prostia și libertatea manifestărilor celei mai mari nu-i puteau fi spre laudă ; și cum Elinor nu se lăsa orbită de frumusețea sau istețimea celei mai mici, dîndu-și seama că e departe de a avea o candoare și o eleganță înnăscute, părăsi casa fără a dori să le cunoască mai bine.

Nu la fel se întîmplă însă și cu domnișoarele Steele. Veniseră de la Exeter avînd multă admirație disponibilă pentru sir John Middleton, pentru familia lui și pentru absolut toate neamurile lui ; și nu fură de loc zgîrcite în a și-o arăta față de grațioasele lui verișoare, pe care le declarară a fi cele mai frumoase, elegante, plăcute și reușite fete ce le fuseseră dat să cunoască și pe care erau foarte dornice să le vadă cît mai des. Așa că foarte curînd Elinor își dădu seama că asta le era soarta inevitabilă ; căci, cum sir John era cu totul de partea domnișoarelor Steele, domnișoarele Dashwood nu li se mai putură opune și fură silite să se supună unei intimități ce le obliga să rămînă cîte o oră sau două împreună în aceeași cameră, aproape în fiecare zi. Mai mult decît atît, sir John nu putea face ; nici nu-și închipuia însă că ar fi nevoie de mai mult : a fi împreună însemna, după părerea lui, a fi în intimitate ; și cum reușea, prin permanentele lui mașinații, să le strîngă laolaltă, n-avea nici cea mai mică îndoială că deveniseră prietene la toartă.

Trebuie să recunoaștem că făcu tot ce-i stătea în putință să risipească rezerva ce-o manifestau domnișoarele

Dashwood, dîndu-le domnișoarelor Steele informații despre tot ce știa sau presupunea că știe despre verișoarele lui, pînă în cele mai intime amănunte ; și Elinor nu le văzuse mai mult de două ori că cea mai mare dintre ele îi și ură succes în legătură cu sora ei care avusese norocul să cucerească un dandy foarte bine, de cînd venise la Barton.

— Nu încape vorbă că are să fie grozav de bine s-o măritați atît de tînără, spuse ea, și, după cîte am auzit, cu un adevărat gentilom, un bărbat extraordinar de chipeș. Și sper că, și dumneata să fii, cît de curînd, la fel de norocoasă, dar te pomenești că și ai vreun prieten pus de-o parte.

Elinor nu-și putea închipui că sir John va fi mai discret în a-și dezvălui bănuielile în legătură cu atașamentul ei față de Edward, decît fusese cu lucrurile care o priveau pe Marianne ; de fapt, cînd era să aleagă între ele două, prefera să-și rîdă de sentimentele lui Elinor, deoarece le descoperise mai de curînd și nici nu era chiar atît de sigur de ele ; și, de la vizita lui Edward nu se întîmplase niciodată să ia masa împreună fără ca el să bea în sănătatea celor mai afectuoase sentimente ale ei, fără ca el să clipească și să dea din cap cu mult subînțeles, încît era imposibil să nu atragă atenția tuturor celor de față. La fel, litera *F* fusese necontenit scoasă în evidență și devenise prilejul atîtor glume, încît faptul că era cea mai spirituală literă din alfabet devenise de multă vreme, pentru Elinor, un lucru pe deplin stabilit.

După cum se și aștepta, domnișoarele Steele profitau acum din plin de aceste glume ; cea mai mare dintre ele era foarte curioasă să afle numele domnului la care se făcea aluzie, ceea ce, deși o făcea adesea cu impertinență, era în perfectă concordanță cu indiscreția ce-i stătea în fire și care o făcea să-și vîre nasul în treburile familiei lor. Dar sir John nu se juca prea mult cu acea curiozitate ce-i plăcea să o deștepte, căci fu cel puțin la fel de încîntat să pomenească numele pe cît fu domnișoara Steele să-l audă.

— Se numește Ferrars, spuse el, vorbind în șoaptă, dar îndeajuns de tare spre a fi auzit ; dar, te rog, nu-l spune mai departe căci e un mare secret.

— Ferrars ! repetă domnișoara Steele ; domnul Ferrars este fericitul muritor ? Cum adică ? Fratele cumnatei dumitale, domnișoară Dashwood ? Un tînăr într-adevăr foarte agreabil ; îl cunosc foarte bine.

— Anne, cum poți spune una ca asta ? exclamă Lucy, care venea cu cîte un amendament la toate afirmațiile surorii ei. E prea de tot să pretinzi că-l cunoști foarte bine, deși nu l-ai văzut decît o dată sau de două ori la unchiul nostru.

Elinor auzi toate acestea cu atenție și uimire. „Cine putea fi acel unchi ? Unde locuia el ? Cum de au ajuns să se cunoască ?" Ar fi vrut foarte mult ca ele să continue subiectul, deși preferă să nu intervină personal ; dar nu se mai adăugă nimic în legătură cu cele ce-o interesau și, pentru prima oară în viața ei, găsi că doamna Jennings nu este îndeajuns de curioasă să afle tot felul de mărunțișuri și că nici nu este dispusă să le comunice. Felul în care domnișoara Steele vorbise despre Edward îi spori curiozitatea ; căci îi dădu impresia că este oarecum răutăcioasă și îi sugeră bănuiala că respectiva domnișoară știa ceva, sau își închipuia că știe ceva în dezavantajul lui. Dar curiozitatea nu-i fu de nici un folos ; căci numele domnului Ferrars nu mai fu băgat în seamă de domnișoara Steele cînd se făcu aluzie la el și nici chiar cînd sir John îl rosti fără reticențe.

CAPITOLUL XXII

MARIANNE, CARE NU TOLERA NIciodată nimic vecin cu impertinența, vulgaritatea, inferioritatea, nici măcar gusturile care nu se potriveau cu ale ei, ajunsese între timp foarte puțin dispusă, prin însăși starea ei de spirit, să se arate încîntată de domnișoarele Steele sau să le încurajeze avansurile ; constantei rezerve pe care o manifesta sora ei în comportarea sa față de ele, și care împiedica orice încercare de apropiere din partea lor, îi atribuia Elinor preferința ce i-o arătau ei domnișoarele Steele ; această preferință deveni în curînd

evidentă din partea amîndurora, dar mai ales din partea lui Lucy, care nu pierdea nici un prilej de a o atrage în conversație sau de a se strădui să se apropie de ea împărtășindu-i sincer și deschis sentimentele.

Lucy era isteață din fire ; de multe ori observațiile ei erau juste și amuzante ; și Elinor găsea adesea că e o tovărășie plăcută pentru o jumătate de oră ; dar însușirile ei naturale nu fuseseră desăvîrșite prin educație ; era ignorantă și incultă ; nu-și putu ascunde față de domnișoara Dashwood incapacitatea de a-și dezvolta istețimea, lipsa ei de cunoștințe în cele mai banale probleme, în ciuda permanentei strădanii de a se pune într-o lumină avantajoasă. Elinor văzu cu compătimire neglijarea aptitudinilor pe care educația ar fi putut să le facă să devină atît de onorabile ; curînd își dădu seama, cu mai puțină înțelegere, și de lipsa ei totală de delicatețe, de cinste și integritate morală, dovedită de atențiile, asiduitatea și lingușelile față de cei de la Barton Park ; și nu putea să aibă satisfacții trainice în tovărășia unei persoane care adăuga la ignoranță lipsa de sinceritate ; a cărei lipsă de educație nu le dădea posibilitatea să stea de vorbă de la egal la egal și a cărei purtare față de alții făcea să devină cu totul lipsită de valoare orice dovadă de atenție și deferență manifestate față de ea însăși.

— Poate că ai să-mi socoți întrebarea ciudată, spuse Lucy într-o zi pe cînd mergeau împreună de la Barton Park către vilă, dar spune-mi, te rog, o cunoști cumva personal pe doamna Ferrars, mama cumnatei dumitale ?

Lui Elinor întrebarea i se păru într-adevăr ciudată și fața îi trădă acest sentiment, în timp ce-i răspundea că n-o văzuse niciodată pe doamna Ferrars.

— Adevărat ? replică Lucy ; mă mir foarte mult, căci îmi închipuiam că trebuie s-o fi întîlnit la Norland din cînd în cînd. Atunci n-ai să-mi poți, probabil, spune ce fel de femeie este ?

— Nu, îi răspunse Elinor, foarte prudentă în a-și exprima adevărata părere despre mama lui Edward și de loc doritoare să satisfacă ceea ce ei i se părea o curiozitate impertinentă ; nu știu nimic despre ea.

— Cred că-ți închipui despre mine că mă comport foarte ciudat, interesîndu-mă în felul acesta despre ea,

spuse Lucy, privind-o foarte atent pe Elinor, în timp ce-i vorbea ; dar s-ar putea să am motive — ce n-aș da să pot merge mai departe ; sper totuși că n-ai să mă nedreptățești crezînd că o fac din obrăznicie.

Elinor îi dădu un răspuns politicos și cîteva clipe merseră mai departe fără să scoată o vorbă. Tăcerea fu întreruptă de Lucy, care reveni la subiect spunînd, cu oarecare șovăială :

— Nu pot suporta ideea să-ți închipui despre mine că sînt obraznică prin curiozitatea mea. Cred că aș prefera să fac orice pe lumea asta decît să fiu astfel considerată de o persoană a cărei bună părere o prețuiesc așa cum o prețuiesc pe-a dumitale. Și sînt convinsă că n-ar trebui să am nici cea mai mică teamă să mă încred în dumneata ; într-adevăr, m-aș bucura tare mult dac-ai vrea să mă sfătuiești cum să mă descurc într-o situație atît de neplăcută ca cea în care mă găsesc ; dar, nu-i cazul să te necăjesc. Îmi pare rău că nu s-a întîmplat s-o cunoști pe doamna Ferrars.

— Îmi pare și mie rău că n-o cunosc, mai ales dacă părerea mea despre ea ți-ar fi de vreun folos, răspunse Elinor foarte uimită. Dar, zău, crede-mă, n-am știut că ești cît de cît în legătură cu familia Ferrars și de aceea, drept să-ți spun, sînt puțin surprinsă să te aud punîndu-mi atîtea întrebări privitoare la persoana ei.

— Îmi închipui că ești și nici nu mă mir. Dar n-ai mai fii atît de surprinsă dacă aș putea îndrăzni să-ți spun totul. Fără îndoială că doamna Ferrars nu înseamnă nimic pentru mine în prezent, dar s-ar putea să vină și vremea — și cît de curînd o să vină, nu depinde decît de ea — cînd am putea intra în legături foarte strînse.

Își lăsă ochii în jos, în timp ce spunea aceste cuvinte, cu drăgălașă sfioșenie și aruncîndu-i însoțitoarei sale doar o privire piezișă, pentru a-și putea da seama de efectul produs.

— Doamne sfinte ! strigă Elinor, ce vrei să spui ? Îl cunoști pe domnul Robert Ferrars ? Îl cunoști într-adevăr ? Și nu se simți prea încîntată la ideea că va avea o astfel de cumnată.

— Nu, nu pe domnul Robert Ferrars îl cunosc — pe el nu l-am văzut niciodată în viaţa mea ; ci pe fratele lui, spuse ea, aţintindu-şi privirile asupra lui Elinor.

Ce simţi Elinor în clipa aceea ? Uimire, care-ar fi fost atît de dureroasă pe cît de puternică, dacă n-ar fi fost imediat însoţită de neîncrederea în cele afirmate. Se întoarse spre Lucy, uimită, dar fără să scoată o vorbă, neputînd ghici motivul sau obiectul unei asemenea declaraţii ; şi deşi se schimbă la faţă, nu crezu de loc în adevărul celor auzite şi nu fu de loc în pericol de a face o criză de isterie sau de a leşina.

— E firesc să fii atît de mirată, continuă Lucy ; căci fără îndoială că n-aveai de unde să ştii pînă acum ; pentru că sînt sigură că n-a făcut nici cea mai mică aluzie la acest lucru nici dumitale şi nici nimănui altcuiva din familia dumitale ; pentru că acest lucru trebuia să rămînă un mare secret şi pînă în clipa de faţă a fost cu sfinţenie păstrat de mine. Nimeni, dar absolut nimeni dintre ai mei nu ştiu despre el, în afară de Anne şi nici n-aş fi pomenit despre el faţă de dumneata, dacă n-aş fi fost pe deplin încredinţată că n-ai să-l trădezi ; mă gîndeam că într-adevăr întrebările pe care ţi le-am pus în legătură cu doamna Ferrars trebuie să ţi se pară atît de ciudate, încît era de datoria mea să le justific. Şi nu cred că domnului Ferrars i-ar displace să afle că m-am încrezut în dumneata, pentru că ştiu că are cele mai bune păreri din lume despre întreaga familie a dumitale, şi că se gîndeşte la dumneata şi la celelalte domnişoare Dashwood ca la nişte adevărate surori...

Se opri.

Elinor rămase tăcută cîteva clipe. Uimirea ei faţă de cele auzite fu prea mare, la început, spre a putea fi exprimată în cuvinte ; în cele din urmă însă, străduindu-se să vorbească, spuse cu precauţie, cu un calm ce-i ascundea destul de bine mirarea şi îngrijorarea :

— Şi eşti de multă vreme logodită cu el ?

— Sîntem logodiţi de patru ani.

— De patru ani !

— Da.

Deşi foarte zguduită, Elinor încă nu vroia să creadă ce i se spunea.

— Pînă mai zilele trecute nici nu știam măcar că vă cunoașteți, spuse ea.

— Și totuși, ne cunoaștem de multă vreme. Știi, a fost un timp îndelungat în grija unchiului meu.

— A unchiului dumitale !

— Da, domnul Pratt. Nu l-ai auzit niciodată vorbind de domnul Pratt ?

— Cred că da, răspunse Elinor, făcînd eforturi tot mai mari ca să se stăpînească, pe măsură ce emoția ei devenea mai puternică.

— A stat patru ani la unchiul meu, care locuiește la Longstaple, lîngă Plymouth. Acolo ne-am întîlnit pentru prima oară, căci sora mea și cu mine ne duceam adesea la unchiul meu și acolo ne-am logodit, dar abia la un an după ce-a ieșit de sub tutela domnului Pratt ; dar după aceea a fost mai tot timpul cu noi. Cred că-ți închipui că n-am prea vrut să mă logodesc, fără știrea și aprobarea mamei lui ; dar eram prea tînără și-l iubeam prea mult ca să fiu atît de prudentă cum s-ar fi cuvenit. Deși nu-l cunoști atît de bine ca mine, domnișoară Dashwood, trebuie să-l fi văzut îndeajuns ca să-ți dai seama că e foarte capabil să facă o femeie să se atașeze sincer de el.

— Firește, răspunse Elinor, fără să știe ce spune ; dar, după ce se gîndi o clipă, adăugă, din nou sigură de cinstea și de dragostea lui Edward față de ea și de ipocrizia tovarășei ei : Logodită cu domnul Edward Ferrars ! Mărturisesc că sînt atît de uimită de cele ce-mi spui, încît zău, iartă-mă te rog, dar presupun că trebuie să fie vreo greșeală de persoană sau de nume. E imposibil să ne referim la unul și același domn Ferrars.

— Ba da, fără îndoială, exclamă Lucy, zîmbind. Persoana în cauză este domnul Edward Ferrars, fiul cel mai mare al doamnei Ferrars din Park Street și frate cu cumnata dumitale, soția domnului John Dashwood ; cred că-ți închipui că e puțin probabil să mă înșel în ceea ce privește numele bărbatului de care depinde fericirea vieții mele.

— E ciudat, replică Elinor care se afla într-o penibilă stare de confuzie, să nu-l fi auzit cel puțin o dată pomenind numele dumitale.

— Nu, nu e de loc ciudat, ținînd seama de situația noastră. Prima noastră grijă a fost să păstrăm taina logodnei. Dumneata nu știai nimic despre mine, sau despre familia mea și prin urmare nu putea exista prilejul să-ți pomenească vreodată numele meu ; și cum îi era întotdeauna foarte teamă ca nu cumva sora lui să bănuiască ceva, asta era destul ca el să nu pomenească de nimic.

Tăcu, iar Elinor își pierdu sentimentul de siguranță pe care-l avusese pînă atunci, dar nu și stăpînirea de sine.

— Va să zică sînteți logodiți de patru ani, spuse ea, cu glasul ferm.

— Da, și Dumnezeu știe cît o să trebuiască să mai așteptăm ! Bietul Edward ! Asta îl chinuie îngrozitor.

Apoi, scoțînd din buzunar un mic medalion, Lucy adăugă :

— Ia uită-te la chipul ăsta, ca să înlăturăm orice umbră de îndoială. E drept că nu e prea meșteșugit zugrăvit ; oricum, cred că nu te poți îndoi pe cine înfățișează. Îl păstrez de vreo trei ani...

Îi întinse lui Elinor medalionul în timp ce-i vorbea și cînd aceasta văzu pictura, orice îndoială cu privire la vreo hotărîre prea pripită sau la dorința ei de a da de gol fățărnicia se spulberă recunoscînd fața lui Edward. I-l dădu înapoi aproape numaidecît, încuviințînd asemănarea.

— N-am putut să-i dau și eu portretul meu, ceea ce mă supără foarte tare, cu atît mai mult cu cît a dorit mereu, atît de mult, să-l aibe ! Dar sînt hotărîtă să-mi fac portretul cu prima ocazie.

— Așa și trebuie, replică Elinor, calmă.

Apoi făcură cîțiva pași în tăcere. Lucy vorbi cea dintîi :

— Sînt sigură, spuse ea, am toată încrederea, că ai să-mi păstrezi taina, pentru că îți închipui ce important este pentru noi să nu afle mama lui ; căci n-are să fie niciodată de acord, cred. Eu n-am să am nici o avere și îmi închipui că ea e o femeie extrem de mîndră.

— Nu eu sînt cea care a vrut să afle toate aceste lucruri de la dumneata, spuse Elinor ; dar cred că mă apreciezi așa cum trebuie atunci cînd îți închipui că te poți încrede în mine. În ceea ce mă privește, secretul dumitale se află în siguranță ; dar iartă-mă dacă-mi exprim

mirarea față de o mărturisire pe care nu era de loc necesar să mi-o faci. Puteai cel puțin să-ți închipui că împărtășindu-mi această taină nu prea ți-o aperi, ci dimpotrivă.

În timp ce spunea acestea o privi pe Lucy cu toată atenția, sperînd să descopere ceva în fizionomia ei ; poate că cea mai mare parte din ceea ce spusese nu era decît minciună ; dar fața lui Lucy nu suferi nici o schimbare.

— Mi-era teamă că ai să-ți închipui că-mi permit să fiu obraznică cu dumneata, spunîndu-ți toate acestea, zise ea. Nu te cunosc, firește, de multă vreme, personal, dar după descriere te cunosc pe dumneata și întreaga dumitale familie de multă vreme ; de îndată ce te-am văzut, am avut impresia că-mi ești o veche cunoștință. Și-n afară de asta, mă gîndeam că în cazul de față trebuie neapărat să-ți dau anumite explicații, după ce ți-am pus întrebările acelea despre mama lui Edward ; și apoi sînt atît de nefericită că n-am pe nimeni căruia să-i pot cere un sfat... Anne e singura care știe despre asta, dar ea n-are pic de judecată ; ba, dimpotrivă, îmi face mai mult rău decît bine, căci mi-e tot timpul teamă că are să mă trădeze. Nu știe să-și țină gura, după cum probabil că ți-ai dat seama ; și zău, crede-mă, mai zilele trecute cînd sir John a pomenit numele lui Edward, eram moartă de teamă ca nu cumva să-și dea drumul la gură. Nici nu poți bănui cît de mult sufăr în sinea mea din pricina asta. Singură stau și mă mir cum de mai sînt în viață după cîte am suferit din pricina lui Edward în ultimii patru ani. Am trăit tot timpul în atîta nesiguranță și încordare ; pe urmă l-am și văzut tare rar — abia dacă ne putem întîlni de două ori pe an. Zău dacă nu mă mir cum de nu mi s-a frînt încă inima...

Și spunînd aceste cuvinte își scoase batista ; dar lui Elinor nu-i fu prea milă de ea.

— Uneori, continuă Lucy, după ce-și șterse ochii, mă gîndesc dacă n-ar fi mai bine pentru amîndoi să rupem logodna o dată pentru totdeauna.

Pe cînd spunea aceste cuvinte se uită drept în ochii lui Elinor.

— Dar pe urmă, alteori, n-am destul curaj. Nu pot suporta gîndul să-l fac atît de nefericit, cum știu c-ar

fi, dacă i-aș pomeni măcar de-așa ceva. Și cred că nici eu n-aș putea face față unei astfel de hotărîri — fiindcă țin atît de mult la el... Ce m-ai sfătui să fac într-o astfel de situație, domnișoară Dashwood ? Ce-ai face dumneata, dacă ai fi în locul meu ?

— Iartă-mă, replică Elinor, uimită de o astfel de întrebare, dar în cazul de față nu-ți pot da nici un sfat. Trebuie să te lași condusă numai și numai de propria dumitale judecată.

— Sigur că mama lui o să aibă grijă de el un oarecare timp, continuă Lucy, după o tăcere de cîteva minute din partea amîndurora ; dar bietul Edward e atît de abătut din pricina asta ! Nu ți s-a părut că era groaznic de mîhnit cînd a fost la Barton ? Era atît de nenorocit cînd ne-a părăsit la Longstaple, ca să se ducă să vă viziteze, încît mi-era teamă că o să vi se pară că-i bolnav.

— Va să zică de la unchiul dumitale venea, cînd ne-a vizitat, nu ?

— Da, stătuse cu noi două săptămîni. Credeai c-a venit direct de la Londra ?

— Nu, răspunse Elinor, dîndu-și cu fiecare amănunt tot mai bine seama de adevărul spuselor lui Lucy. Îmi aduc aminte că ne spunea că a stat două săptămîni la niște prieteni de lîngă Plymouth.

Își mai aduse aminte și de mirarea ce-o simțise cînd nu-i pomenise nimic altceva despre acei prieteni, că le trecuse pînă și numele sub tăcere.

— Nu vi s-a părut îngrozitor de abătut ? repetă Lucy.

— Ba da, așa ni s-a părut, mai ales cînd a sosit.

— L-am rugat din suflet să se abțină cît poate, ca nu cumva să vă închipuiți cum stau lucrurile ; dar l-a întristat foarte mult faptul că n-a putut sta cu noi mai mult de două săptămîni și că m-a văzut în starea de nervi în care mă aflam. Bietul băiat ! Mă tem că nici acum nu se simte mai fericit, căci după cum scrie e foarte amărît. Am primit vești de la el chiar înainte de a pleca din Exeter, spuse ea scoțînd o scrisoare din buzunar și arătîndu-i indiferentă lui Elinor adresa. Îmi închipui că-i cunoști scrisul — scrie atît de frumos ! Dar scrisoarea asta nu-i scrisă atît de bine ca de obicei. Era obosit, cred, căci literele sînt foarte înghesuite.

Elinor văzu că e într-adevăr scrisul lui și nu se mai îndoi. Se mîngîiase cu ideea că medalionul ar fi putut ajunge în mîna ei din întîmplare ; se putea foarte bine să nu i-l fi dăruit Edward ; dar un schimb de scrisori între ei nu putea fi decît o urmare a unei logodne formale, nimic altceva nu l-ar fi putut justifica : cîteva clipe aproape că-și pierdu cumpătul — simți că i se oprește inima și cu greu se putu ține pe picioare ; dar era neapărat necesar să se stăpînească și se luptă cu atîta hotărîre împotriva amărăciunii ce-o copleșise, încît izbuti să se redreseze foarte repede și întru totul, cel puțin deocamdată.

— Singura mîngîiere ce ne-a mai rămas, cînd sîntem despărțiți vreme atît de îndelungată, este să ne scriem, spuse Lucy, vîrîndu-și scrisoarea în buzunar. Ba eu mai am o mîngîiere pentru că-i am portretul ; dar bietul Edward n-o are nici măcar pe asta. Spune că i-ar fi mai ușor dacă mi-ar avea portretul. Cînd a fost ultima dată la Longstaple i-am dat o șuviță de păr montată într-un inel și asta i-a mai adus puțină mîngîiere, dar nu la fel de mare ca un portret. Ai observat poate inelul cînd l-ai văzut, nu ?

— Da, l-am observat, spuse Elinor, cu un glas foarte liniștit, sub care se ascundeau o emoție și o mîhnire cum nu mai simțise pînă atunci.

Era umilită, buimăcită, uluită.

Din fericire pentru ea tocmai ajunseseră la vilă, așa că nu mai putură continua conversația. După ce rămaseră cu ele vreo cîteva minute, domnișoarele Steele se întoarseră la Barton Park, permițîndu-i astfel lui Elinor să reflecteze în liniște și să fie nefericită.

CAPITOLUL XXIII

ORICÎT DE PUȚIN S-AR FI BIZUIT Elinor în general pe adevărul spuselor lui Lucy, îi fu imposibil, cînd începu să se gîndească serios, să o bănuiască de minciună, în cazul de față, în care nici o ispită nu putea explica nebunia de a născoci un astfel de ne-

adevăr. Aşadar Elinor nu mai putea, nu mai îndrăznea să se mai îndoiască de afirmaţiile lui Lucy ce se bazau pe asemenea probabilităţi şi dovezi şi care nu erau contrazise decît de dorinţele lui Elinor. Că avuseseră prilejul să se cunoască în casa domnului Pratt era o mărturie indiscutabilă şi în acelaşi timp alarmantă, o adevărată bază pentru tot ce-i mai spusese Lucy ; şi vizita pe care Edward o făcuse lîngă Plymouth, tristeţea ce-o manifestase, nemulţumirea lui faţă de propriile sale perspective, atitudinea lui foarte nehotărîtă faţă de ea, faptul că domnişoarele Steele cunoşteau toate intimităţile celor de la Norland şi a legăturilor lor de familie, care adesea o surprinseseră, portretul, scrisoarea, inelul alcătuiau un număr atît de considerabil de probe, încît învinseră orice teamă de-a ei de a-l condamna pe nedrept, stabilind fără putinţă de tăgadă ingratitudinea pe care o manifestase faţă de ea şi pe care nici un fel de simpatie nu te putea face s-o scuzi. Resentimentul ce-l încercă faţă de o asemenea comportare, indignarea ei că se lăsase prinsă în cursă, o făcură să se compătimească o vreme ; dar curînd alte idei, alte consideraţii îi încolţiră în minte. Oare Edward îi înşelase cu bună-ştiinţă încrederea ? Oare afecţiunea pe care i-o arătase era o simplă prefăcătorie ? Era oare logodit cu Lucy pentru că aşa-i spunea inima ? Nu ; Elinor nu putea crede că ceea ce va fi simţit el poate vreodată faţă de Lucy mai simte şi acum. Elinor se bucura de întreaga lui afecţiune. În asta nu se putea înşela. La Norland, mama, surorile ei, Fanny, îşi dăduseră cu toatele seama de sentimentele lui pentru ea ; nu era numai o iluzie a propriei ei vanităţi. Fără îndoială că o iubea. Cît de mult îi încălzea inima această convingere. Şi o îndemna să-i ierte atîtea ! Se făcuse vinovat, foarte vinovat că rămăsese la Norland, după ce-şi dăduse seama că ea avea asupra lui o influenţă mai mare decît s-ar fi cuvenit. În această privinţă n-avea nici o scuză ; dar dacă-i făcuse un rău ei, apoi atunci lui îşi făcuse un rău şi mai mare ; dacă situaţia ei era de plîns, a lui era disperată. Imprudenţa lui o făcuse să se simtă nenorocită un timp ; dar se părea că-l lipsise de orice şansă de a fi fericit. Cu timpul era posibil ca ea să-şi regăsească liniştea ; dar el, la ce se putea aştepta el ? Putea fi oare vreodată îndeajuns de fericit cu Lucy

Steele ? Chiar dacă n-o iubea pe Elinor, putea el oare, cu integritatea şi delicateţea ce-l caracterizau, cu mintea lui atît de ascuţită, să fie mulţumit cu o nevastă ca ea — incultă, prefăcută şi egoistă ?

Era firesc ca pasiunea juvenilă pe care o făcuse la nouăsprezece ani să-i fi răpit puterea de a mai vedea altceva decît frumuseţea ei şi firea ei supusă, dar următorii patru ani — ani care, dacă sînt folosiţi în mod raţional, dezvoltă atît de mult puterea de înţelegere — trebuie să-i fi deschis ochii asupra lipsurilor din educaţia ei, deşi aceeaşi perioadă de timp petrecută alături de ea, într-o societate de duzină şi cu îndeletniciri frivole, o privaseră pe Lucy de acea simplitate care ar fi putut cîndva să dea o notă interesantă frumuseţii ei.

Dacă presupunînd că voia să se însoare cu ea, cum cu Elinor întîmpinase din partea mamei lui greutăţi ce lui i se păruseră foarte mari, cu atît mai mari trebuiau să fie ele acum cînd avea o logodnică inferioară şi ca poziţie socială şi probabil şi ca avere. De fapt poate că aceste greutăţi nu-i puneau prea mult la încercare răbdarea, din moment ce inima lui se înstrăinase atît de mult de Lucy ; dar ce tristă e soarta cuiva căruia, eventuala lipsă de înţelegere şi opoziţie din partea familiei, nu-i aduc decît uşurare !

Şi pe cînd aceste gînduri i se perindau dureros prin minte, îl deplîngea pe el mai mult decît pe ea însăşi. Îmbărbătată de convingerea că nu făptuise nimic care să o facă să merite suferinţa prin care trecea şi mîngîindu-se cu credinţa că nici Edward nu făcuse nimic care să-l coboare în ochii ei, considera că ar putea chiar şi acum, după prima durere ce-o simţise de pe urma unei grele lovituri, să se stăpînească îndeajuns spre a le putea face pe mama şi pe surorile ei să nu bănuiască adevărul. Şi izbuti atît de bine să facă faţă situaţiei, încît, atunci cînd le întîlni la masă, la numai două ore după ce-şi pierduse cele mai dragi speranţe, nimeni nu şi-ar fi putut închipui, după felul în care se comportau cele două surori, că Elinor jelea în secret, gîndindu-se la piedicile ce aveau s-o despartă pentru totdeauna de cel pe care îl iubea şi că în sinea ei Marianne se gîndea numai la desăvîrşitele calităţi ale unui bărbat despre care era sigură că o iubeşte

din toată inima și pe care se aștepta să-l vadă apărînd în fiecare trăsură ce se apropia de casa lor.

Faptul că trebuia să ascundă de mama ei și de Marianne ceea ce i se spusese în mod confidențial, deși aceasta însemna un efort în plus pentru Elinor, nu-i sporea de loc mîhnirea. Dimpotrivă, se simțea ușurată că nu e nevoită să le împărtășească ceva ce le-ar supăra atît de tare și să fie în același timp constrînsă de a le auzi condamnîndu-l pe Edward, ceea ce ar fi fost doar rezultatul firesc al iubirii lor profunde față de ea ; asta n-ar mai fi putut suporta.

Știa că n-o pot ajuta cu vorba sau cu sfatul ; înduioșarea și durerea lor i-ar fi sporit mîhnirea și stăpînirea ei de sine n-ar fi fost încurajată nici de exemplul și nici de prețuirea lor. Singură, era mai puternică ; și bunul ei simț era un sprijin atît de serios pentru ea, încît fermitatea îi rămase la fel de neclintită, aparența veseliei la fel de neabătută pe cît putea să fie, după ce trecuse cu atît de puțină vreme în urmă prin încercări cumplite.

Oricît de mult ar fi îndurerat-o prima ei conversație cu Lucy asupra subiectului respectiv, foarte curînd simți dorința de a o reînnoi ; și aceasta din mai multe motive. Vroia să mai audă o dată multe dintre amănuntele în legătură cu logodna lor ; vroia mai cu seamă să înțeleagă mai bine adevăratele sentimente ale lui Lucy față de Edward, să-și dea seama dacă fusese sinceră cînd își exprimase dragostea profundă față de el ; și vroia mai ales să o convingă pe Lucy, prin dorința ei de a redeschide discuția și prin calmul pe care urma să-l dovedească cu acest prilej, că nu avea decît un interes prietenesc, pentru că îi era tare teamă că agitația ce-o manifestase fără să vrea, în cursul conversației din acea dimineață, să nu i se fi părut celeilalte cam dubioasă. Nu era de loc imposibil ca Lucy să fie geloasă pe ea : era evident că Edward o lăudase întotdeauna foarte mult și aceasta reieșea nu numai din afirmațiile lui Lucy, ci și din faptul că aceasta îndrăznise să-i încredințeze, deși o cunoștea atît de puțin, un secret de o importanță evidentă, mărturisită și de ea însăși. Și chiar și informațiile pe care sir John i le dăduse în glumă trebuie să fi avut o oarecare greutate. Dar, dacă Elinor era atît de încredințată că Edward o iubește cu adevărat, nu mai era nevoie, pe de altă parte, de prea multă

gîndire, ca să-ţi dai seama că Lucy este geloasă ; şi însăşi încrederea pe care i-o arătase constituia o dovadă că aşa şi este. Ce alte motive ar fi avut să-i dezvăluie asemenea lucruri, dacă nu să o informeze pe Elinor de drepturile pe care ea, Lucy, le avea faţă de Edward şi să o îndemne să-l evite pe viitor ? Nu întîmpină, prin urmare, prea mari greutăţi în a înţelege aceste intenţii ale rivalei ei ; şi cu toate că era ferm hotărîtă să acţioneze faţă de ea aşa cum o îndemnau principiile ei de onoare şi de cinste, să lupte împotriva afecţiunii ce-o simţea faţă de Edward şi să-l vadă cît mai puţin posibil, nu-şi putu refuza mîngîierea de a se strădui să o convingă pe Lucy că inima ei nu-i cîtuşi de puţin rănită. Şi întrucît acum nu mai putea afla nimic care s-o doară mai mult decît ceea ce i se spusese pînă atunci, nu se îndoi cît de cît de capacitatea ei de a asculta din nou, cu tot calmul, toate amănuntele.

Dar se întîmplă să nu aibă prea curînd ocazia de a mai sta de vorbă cu Lucy, aşa cum ar fi vrut, deşi aceasta era tot atît de dispusă, pe cît era şi Elinor, să profite de primul prilej ce s-ar fi ivit ; într-adevăr, vremea nu mai fu destul de frumoasă ca să le permită să facă împreună o plimbare, în cursul căreia le-ar fi venit foarte uşor să se separe de ceilalţi ; şi deşi se vedeau cel puţin o dată la două zile, fie la Barton Park, fie la vilă, dar mai ales la conac, nu puteau niciodată să stea de vorbă. O astfel de idee n-ar fi putut intra vreodată nici în capul lui sir John şi nici în acela al ladyei Middleton ; aşa încît foarte rar se mai ivea prilejul ca ei să stea cu toţii de vorbă, iar cît despre o discuţie între patru ochi, nici nu se putea pune problema. Se întîlneau să mănînce, să bea şi să rîdă împreună, să joace cărţi sau alte jocuri de salon suficient de zgomotoase.

Avuseseră astfel loc mai multe întîlniri de acest fel, fără să i se ofere lui Elinor vreo şansă de a sta de vorbă în taină cu Lucy cînd, într-o dimineaţă, sir John trecu pe la vilă să le roage să ia cu toatele masa în ziua aceea cu lady Middleton, deoarece el era obligat să se ducă la clubul din Exeter şi, dacă ele nu acceptau invitaţia, soţia lui ar fi rămas absolut singură, numai cu mama ei şi cu cele două domnişoare Steele. Elinor, care presimţea că avea să poată aborda mai cu uşurinţă problema ce-o interesa, într-un

grup ca cel ce urma să se întrunească, și că aveau să se simtă mai în largul lor sub oblăduirea liniștită și manierată a ladyei Middleton, decît a soțului ei care în genere organiza petreceri gălăgioase, acceptă imediat invitația. Margaret fu și ea de acord să se ducă, după ce primi încuviințarea mamei ei, iar Marianne, care nu era niciodată dispusă să ia parte la aceste petreceri, fu și ea convinsă de mama ei care nu putea suporta să o vadă că renunță la distracții.

Prin urmare domnișoarele Dashwood se duseră la Barton Park și lady Middleton fu din fericire scutită de îngrozitoarea singurătate de care fusese amenințată. Întîlnirea nu fu mai puțin searbădă decît se așteptase Elinor ; nu scoase la iveală nici o noutate de gîndire sau de exprimare ; și nimic nu fu mai puțin interesant decît ceea ce discutară atît în sufragerie, cît și în salon, unde li se alăturară și copiii ; și atîta timp cît ei rămaseră acolo fu cu desăvîrșire convinsă că nu-i va putea distrage atenția lui Lucy, pentru a-și putea pune planul în aplicare. Copiii se retraseră abia după ce-și băură ceaiul. După care se aranjă masa de joc și Elinor începu să se întrebe cum de-și putuse măcar închipui că va găsi timp să stea de vorbă cu Lucy la Barton Park. Se ridicară toate, pregătindu-se să ia parte la jocul de cărți.

Lady Middleton îi spuse lui Lucy :

— Mă bucur că n-ai să-i termini coșulețul micuței mele Anna-Maria în astă-seară, căci sînt sigură că au să te doară ochii să lucrezi filigran la lumina lumînării. Mîine dimineață o să vedem noi cum o să-i alinăm dezamăgirea și sper că o să izbutim să o facem să nu-i mai pară rău.

Aluzia fu suficientă pentru ca Lucy să se trezească la realitate numaidecît și să răspundă :

— Greșiți foarte tare, lady Middleton ; așteptam doar să văd dacă vă puteți aranja partida de cărți fără mine, altfel de mult aș fi lucrat la filigranul meu ; pentru nimic în lume n-aș vrea să-l dezamăgim pe îngerașul nostru ; și dacă aveți nevoie de mine la masa de joc, sînt foarte hotărîtă să termin coșulețul după cină.

— Ești foarte drăguță — sper că n-au să te doară ochii. Nu vrei să fii amabilă să suni clopoțelul să ți se

mai aducă niște lumînări ca să poți lucra mai bine ? Știu că biata mea fetiță ar fi îngrozitor de dezamăgită dacă coșulețul n-ar fi gata mîine dimineață ; căci deși i-am spus că sînt sigură că n-are să fie, sînt convinsă că se așteaptă să-l aibă.

Lucy își trase numaidecît măsuța de lucru lîngă ea și se așeză din nou cu o vioiciune și o voioșie care păreau a sugera că pentru ea nu putea exista o mai mare desfătare decît a face coșuleț din filigran pentru un copil răsfățat.

Lady Middleton le propuse celorlalte să joace cazino. Nimeni nu ridică vreo obiecție, în afară de Marianne, care, cu obișnuita ei indiferență față de normele obișnuite de politețe, exclamă :

— Sper, lady Middleton, că pe mine veți avea bunătatea să mă scuzați, știți că detest jocul de cărți. Am să mă duc la pian ; n-am mai pus mîna pe el de cînd a fost acordat.

Și fără alte ceremonii se întoarse și se îndreptă spre pian.

Lady Middleton părea a mulțumi Domnului că ea una nu se exprimase niciodată cu atîta lipsă de politețe.

— Știți, doamnă, spuse Elinor, străduindu-se să mai atenueze purtarea jignitoare a surorii ei, Mariannei îi vine foarte greu să se țină departe de acest instrument și drept să vă spun nici nu prea e de mirare, căci e pianul cel mai bine acordat pe care l-am auzit vreodată.

Acum cele cinci femei care mai rămăseseră urmau să tragă cărțile.

Elinor continuă :

— Poate că, dacă s-ar întîmpla să rămîn pe dinafară, i-aș putea fi de vreun ajutor domnișoarei Steele, eventual să-i răsucesc hîrtiile ; mai sînt atîtea de făcut la coșuleț, încît cred că, lucrînd singură, i-ar fi imposibil să-l termine în seara asta. Mi-ar face o deosebită plăcere să lucrez și cu la el, dacă m-ar lăsa s-o ajut.

— Dar ți-aș rămîne îndatorată, exclamă Lucy, căci constat că am mai multe de făcut la el decît îmi închipuisem ; și zău c-ar fi îngrozitor ca pînă la urmă s-o dezamăgim pe scumpa noastră Anna-Maria.

— Ar fi într-adevăr îngrozitor, spuse cealaltă domnișoară Steele. Mititica de ea, cît o mai iubesc !

— Ești foarte drăguță, îi spuse lady Middleton lui Elinor ; și dacă zici că ți-ar place într-adevăr să lucrezi la coșuleț, poate că nu te-ar supăra dacă n-ai intra în joc decît la turul următor sau vrei poate să-ți încerci norocul chiar acum ?

Elinor acceptă bucuroasă prima dintre propuneri și astfel, cu puțină iscusință, pe care Marianne n-ar fi condescins niciodată să o pună în aplicare, își atinse scopul, mulțumind-o totodată și pe lady Middleton. Lucy îi făcu loc plină de solicitudine și astfel cele două frumoase rivale se așezară, una lîngă alta, la aceeași masă și, în cea mai deplină armonie, se apucară de aceeași lucrare. Pianul la care se așezase Marianne, care cufundată în muzică și în propriile ei gînduri și uitase că în odaie se mai află și altcineva în afară de ea, era din fericire atît de aproape de ele, încît Elinor consideră că poate acum, la adăpostul zgomotului pe care îl făcea, să abordeze în siguranță subiectul ce-o interesa, fără să riște să fie auzită de la masa de joc.

CAPITOLUL XXIV

PE UN TON FERM, DEȘI PLIN DE prudență, Elinor începu în felul următor :

— N-aș merita încrederea cu care m-ai onorat, dacă nu mi-aș manifesta dorința sau curiozitatea de a relua subiectul. Așadar, am să-l redeschid, fără să-mi cer scuze.

— Îți mulțumesc că ai spart gheața, exclamă Lucy cu căldură, m-am mai liniștit acum ; căci în ziua aceea de luni mi-a fost teamă să nu te fi jignit într-un fel sau altul, prin cele ce ți-am spus.

— Să mă fi jignit ! Cum poți să-ți închipui una ca asta ? Dar crede-mă, te rog, îi spuse Elinor cu toată sinceritatea, n-am nici cea mai mică intenție să te fac să crezi așa ceva. Ai avut vreun motiv de a-mi acorda încrederea, care să fie prea puțin măgulitor sau rușinos cumva pentru mine ?

— Te asigur, totuși, îi răspunse Lucy și ochii ei mici și iuți scăpărară plini de înțeles, mi s-a părut că felul dumitale de a fi trădează o răceală și o nemulțumire, care m-au făcut să mă simt stînjenită. Am avut impresia certă că ești supărată pe mine, și de atunci îmi tot reproșez că te-am necăjit, îndrăznind să-ți dezvălui propriile mele necazuri. Dar sînt foarte bucuroasă să constat că n-a fost decît o închipuire din partea mea și că de fapt nu-mi aduci nici o vină. Dac-ai ști ce mîngîiere a fost pentru mine să-mi ușurez sufletul spunîndu-ți dumitale ceea ce mă preocupă în fiecare clipă a vieții mele, sînt sigură că din milă ai trece cu vederea orice altceva.

— Da, îmi închipui că trebuie să fi fost o mare ușurare pentru dumneata să-ți descarci sufletul și fii încredințată că n-ai să ai niciodată vreun motiv să-ți pară rău. Cazul dumitale este foarte nefericit, am impresia că ești copleșită de greutăți ; dar dragostea ce v-o purtați unul altuia o să vă fie un sprijin. Cred că domnul Ferrars depinde pe de-a-ntregul de mama lui.

— N-are decît două mii de lire care să fie ale lui : ar însemna o nebunie să ne căsătorim în astfel de condiții ; deși, de-ar fi după mine, aș putea renunța, fără ca măcar să oftez, la orice șansă mai bună. Am fost întotdeauna obișnuită să mă descurc cu un venit foarte mic și m-aș putea lupta cu sărăcia de dragul lui ; dar îl iubesc prea mult pentru ca egoismul meu să-l lipsească, poate, de ceea ce i-ar da mama lui, dacă s-ar căsători după dorința inimei ei. S-ar putea să trebuiască să așteptăm mulți ani. Asta ar fi o perspectivă alarmantă aproape cu orice alt bărbat din lume ; dar știu că nimic nu m-ar putea lipsi de fidelitatea și dragostea lui Edward.

— Cred că această convingere înseamnă totul pentru dumneata ; și nu mă îndoiesc că și el e susținut de aceeași încredere în dragostea și fidelitatea dumitale. Dacă vigoarea acestui atașament reciproc ar scădea, așa cum se întîmplă la mulți oameni, și în multe împrejurări, în decursul unei logodne de patru ani, situația voastră ar fi fost într-adevăr de plîns.

La aceste cuvinte Lucy își ridică privirile, dar Elinor avu grijă ca fața ei să nu trădeze nici o expresie care să împrumute cuvintelor ei vreo umbră de bănuială.

— Dragostea lui Edward pentru mine, spuse Lucy, a şi fost prea bine pusă la încercare de despărţirea noastră lungă, nespus de lungă ; încă de cînd ne-am logodit şi-a dovedit trăinicia atît de bine, încît ar fi ceva de neiertat dacă m-aş îndoi acuma de ea. Pot spune fără să greşesc că în privinţa asta nu m-a făcut să mă alarmez nici măcar un moment începînd din clipa în care ne-am cunoscut.

Elinor nici nu ştiu dacă e cazul să zîmbească sau să suspine auzind această afirmaţie.

Lucy continuă :

— Sînt cam geloasă din fire şi, datorită poziţiilor noastre sociale deosebite, datorită faptului că el iese în lume mult mai des decît mine, datorită faptului că am fost mai tot timpul despărţiţi, sînt îndeajuns de bănuitoare ca să pot descoperi într-o clipă adevărul, dacă aş fi observat cea mai mică schimbare în comportarea lui faţă de mine, sau vreo stare de spirit pe care să nu mi-o pot explica sau să fi vorbit de vreo femeie mai mult decît despre alta sau să fi părut, cît timp a stat la Longstaple, să fie în vreun fel oarecare mai puţin fericit decît de obicei. Nu vreau să spun că am în general un spirit de observaţie foarte dezvoltat sau că le văd pe toate foarte repede, dar sînt sigură că dacă aşa ar sta lucrurile n-aş putea să fiu păcălită.

„Toate astea, gîndi Elinor, sînt foarte frumoase ; dar nici una dintre noi nu se poate înşela în această privinţă."

După o scurtă tăcere, întrebă :

— Ce aveţi de gînd să faceţi ? Sau n-aveţi nici o intenţie în afară de aceea de a aştepta moartea doamnei Ferrars, ceea ce ar fi o soluţie extremă, tristă şi zguduitoare. E hotărît oare fiul ei să se supună unei astfel de aşteptări şi situaţiei chinuitoare a atîtor ani de încordare, în care să te amestece şi pe dumneata, decît să riste mai degrabă s-o supere o vreme mărturisindu-i adevărul ?

— De-am fi siguri că n-ar fi vorba decît de o vreme ! Dar doamna Ferrars e o femeie mîndră şi încăpăţînată şi e foarte probabil că, o dată cu primul acces de mînie pe care l-ar avea cînd ar afla adevărul, i-ar trece toată averea pe numele lui Robert ; acest gînd mă face să mă

tem să iau niște măsuri pripite, mai ales de dragul lui Edward.

— Și de dragul dumitale, sau mergi cu dezinteresul pînă dincolo de orice rațiune ?

Lucy o privi din nou pe Elinor și tăcu.

— Îl cunoști pe domnul Robert Ferrars ? o întrebă Elinor.

— De loc, nu l-am văzut niciodată, dar îmi închipuiesc că trebuie să fie foarte deosebit de fratele lui — un prost și un mare fandosit.

— Un mare fandosit ! repetă cealaltă domnișoară Steele, a cărei ureche prinsese cuvintele, cînd Marianne se oprise dintr-o dată din cîntat. Presupun că vorbesc despre curtezanii lor favoriți.

— Nu, surioară, greșești în privința asta, exclamă Lucy — curtezanii noștri favoriți nu sînt mari fandosiți.

— Cît despre cel al domnișoarei Dashwood vă dau eu cuvîntul că nu este, spuse doamna Jennings, rîzînd cu poftă ; este cel mai modest și mai bine crescut tînăr ce mi-a fost dat vreodată să cunosc ; dar în ceea ce o privește pe Lucy, e o fată atît de șmecheră, încît nu știi niciodată de cine-i place.

— Oh, exclamă domnișoara Steele cea mare, privind în jur cu mult subînțeles, curtezanul lui Lucy, credeți-mă, este tot atît de modest și de bine crescut ca și cel al domnișoarei Dashwood.

Elinor roși fără să vrea. Lucy își mușcă buzele și se uită supărată la sora ei. Un timp între ele se așternu tăcerea. Lucy fu cea care o întrerupse, vorbind cu glas și mai scăzut, deși Marianne tocmai le oferea o bună ocrotire cîntîndu-le un concert maiestuos.

— Am să-ți vorbesc deschis despre un plan al meu, la care mă tot gîndesc de cîtva timp și care sper că va mai aranja lucrurile într-o oarecare măsură ; de altfel trebuie să-ți împărtășesc secretul, căci urmează să-mi dai o mînă de ajutor. Cred că-l cunoști pe Edward îndeajuns de bine încît să știi că ar prefera biserica oricărei alte profesii. Potrivit planului meu ar trebui să îmbrace haina preoțească, și încă repede, apoi, cu intervenția dumitale, pe care sînt sigură că vei fi atît de bună s-o faci din

prietenie pentru el și sper că și din simpatie pentru mine, fratele dumitale ar putea fi convins să-i acorde parohia de la Norland, care e foarte bună, după cîte am auzit și se pare că actualul paroh nu mai are mult de trăit. Ar fi destul să ne lase să ne căsătorim, iar în ceea ce privește restul, ne vom încredința timpului și norocului.

— Am să fiu întotdeauna bucuroasă, replică Elinor, să-mi dovedesc într-un fel stima și prietenia ce-o am pentru domnul Ferrars ; dar nu-ți dai seama oare că intervenția mea n-ar fi necesară într-o astfel de ocazie ? El e fratele soției lui John Dashwood — și aceasta e cea mai bună recomandare pentru soțul ei.

— Dar soția lui Dashwood n-ar prea vrea ca Edward să intre în rîndul clerului.

— Atunci, bănuiesc că nici influența mea n-ar putea să vă fie de prea mare ajutor.

Tăcură din nou un răstimp. În cele din urmă Lucy exclamă, cu un oftat adînc :

— Cred că cel mai înțelept lucru pe care l-aș putea face ar fi să termin toată povestea asta, rupînd chiar acum logodna. Se pare că sîntem atît de copleșiți de greutăți din toate părțile, încît, deși o vreme o să fim nenorociți, poate c-o să fim mai fericiți pînă la urmă. N-ai vrea să-mi dai un sfat, domnișoară Dashwood ?

— Nu, răspunse Elinor cu un zîmbet care ascundea o mare tulburare ; n-am să-ți dau nici un fel de sfat în legătură cu un asemenea subiect. Știi prea bine că părerea mea n-o să aibă prea mare trecere la dumneata, în afară de cazul în care ar fi la fel cu a dumitale.

— Zău că mă nedreptățești, replică Lucy pe un ton foarte solemn ; nu cunosc pe nimeni a cărui părere s-o prețuiesc mai mult decît pe a dumitale și sînt sigură că dac-ar fi să-mi spui : „Te sfătuiesc să rupi neapărat logodna cu Edward Ferrars, căci ar fi spre fericirea voastră a amîndurora", m-aș hotărî să fac precum spui fără zăbavă.

Elinor se rușină ea însăși de ipocrizia viitoarei soții a lui Edward și replică :

— Acest compliment m-ar speria suficient ca să nu-mi mai dau cu părerea asupra problemei în discuție, în

cazul în care mi-aș fi format vreuna. Îmi exagerează prea mult influența : puterea de a despărți doi oameni pe care-i leagă o dragoste atît de solidă înseamnă prea mult pentru o persoană indiferentă în această privință.

— Tocmai pentru că dumneata ești indiferentă, spuse Lucy, cu o oarecare pică și subliniind cuvintele în mod deosebit, părerea dumitale are atîta importanță pentru mine. Dacă s-ar presupune că ești influențată în orice fel de propriile dumitale sentimente, atunci părerea dumitale n-ar mai merita să fie luată în seamă.

Elinor consideră că e mai înțelept să nu-i mai răspundă la aceste cuvinte, ca să nu ajungă în mod cu totul neconvenabil la o și mai mare intimitate și lipsă de rezervă ; era chiar oarecum hotărîtă să nu mai atingă acest subiect. Așa că această discuție dintre ele fu urmată de altă pauză de minute întregi și din nou Lucy fu aceea care rupse tăcerea :

— O să vii la Londra în iarna asta, domnișoară Dashwood ? întrebă ea, cu acea mulțumire de sine care-i era atît de firească.

— Nu, nu, n-am să vin...

— Îmi pare rău, răspunse cealaltă, dar ochii i se înseninară cînd auzi vestea, mi-ar fi făcut plăcere să te întîlnesc acolo ! Dar îmi închipui că pînă la urmă tot o să vii dumneata. Sînt sigură că fratele și cumnata dumitale or să te invite la ei.

— N-am să le accept invitația, chiar dacă mi-ar face-o.

— Vai ce rău îmi pare ! Eram sigură c-am să te întîlnesc acolo. În a doua jumătate a lunii ianuarie Anne și cu mine urmează să ne ducem să stăm la niște rude care de cîțiva ani ne tot poftesc să venim la ele. Dar eu mă duc numai ca să-l pot întîlni pe Edward. O să fie și el acolo în februarie, altfel Londra n-ar prezenta nici o atracție pentru mine ; nu prea mă simt bine acolo.

Curînd Elinor fu chemată la masa de joc, deoarece primul tur se terminase, așa încît conversația confidențială dintre cele două domnișoare luă sfîrșit ; ele se supuseră situației fără părere de rău, căci nici una nu spusese ceva care să le facă să se antipatizeze mai puțin decît pînă atunci ; Elinor se așează la masa de joc cu trista convingere că Edward nu numai că n-o iubește

pe aceea care urma să-i fie nevastă, dar că nici măcar nu are vreo şansă să fie cît de cît mulţumit în căsnicia lui, lucru pe care i l-ar fi asigurat fără doar şi poate afecţiunea sinceră a lui Elinor faţă de el; căci numai egoismul putea îndemna o femeie să silească un bărbat să menţină o logodnă, despre care ea îşi dădea atît de perfect de bine seama că e o povară.

De atunci Elinor nu mai luă subiectul în discuţie; cînd era abordat de Lucy, care rareori scăpa prilejul de a începe să vorbească despre el şi care avea o deosebită grijă să-şi informeze confidenta despre fericirea ei ori de cîte ori primea vreo scrisoare de la Edward, Elinor se comporta cu calm şi precauţie, căutînd să schimbe vorba, fără a fi nepoliticoasă; căci avea impresia că aceste discuţii ar fi însemnat să-i ofere lui Lucy o plăcere pe care nu o merita şi care ar fi fost periculoasă pentru ea însăşi.

Vizita domnişoarelor Steele la Barton Park se prelungi cu mult peste termenul invitaţiei iniţiale ce li se făcuse. Erau tot mai apreciate; prezenţa lor părea indispensabilă. Sir John nici nu vroia să audă de plecarea lor; şi în ciuda numeroaselor angajamente pe care le aveau de multă vreme la Exeter, în ciuda absolutei necesităţi ca ele să se întoarcă imediat acolo pentru a le îndeplini, ceea ce nu uitau să sublinieze la sfîrşitul fiecărei săptămîni, fură convinse prin insistenţe să rămînă la Barton Park aproape două luni şi să ajute la desfăşurarea acelei sărbători care necesită un număr mult mai mare de baluri intime şi de mese numeroase decît cele obişnuite, pentru a-şi dovedi importanţa.

CAPITOLUL XXV

DEŞI DOAMNA JENNINGS AVEA obiceiul să-şi petreacă o bună parte a anului prin casele copiilor, rudelor şi prietenilor ei, ea avea totuşi şi o reşedinţă proprie şi stabilă. De la moartea soţului ei, care făcuse comerţ prosper într-un cartier mai puţin

elegant al Londrei, ca locuise în fiecare iarnă într-o casă de pe una din străzile de lîngă Portman Square. Și către această locuință începu ea să-și îndrepte gîndurile cînd se apropie luna ianuarie, și într-o bună zi, cu totul pe neașteptate, le rugă pe cele două domnișoare Dashwood să o însoțească într-acolo. Elinor, care nu observase cum se îmbujorează sora ei și nici înfățișarea plină de interes a acesteia, ceea ce dovedea că ideea nu-i este indiferentă, refuză imediat și categoric propunerea în numele amîndurora, nu fără să-și arate însă recunoștința. Credea că exprimă atît dorința ei, cît și pe aceea a surorii ei. Pretinse că sînt ferm hotărîte să n-o părăsească pe mama lor în acea perioadă a anului. Doamna Jennings fu oarecum surprinsă că i se respinge invitația și o repetă numaidecît.

— Doamne, Dumnezeule! Dar sînt convinsă că mama voastră se poate prea bine lipsi de voi și vă rog foarte mult să-mi acordați favoarea prezenței voastre, căci țin foarte, foarte mult să veniți cu mine. Să nu vă închipuiți că o să mă incomodați în vreun fel oarecare, căci n-am să mă deranjez cîtuși de puțin pentru voi. Va trebui doar s-o trimit pe Betty cu diligența și sper că atîta lucru îmi pot permite. Noi trei o să putem călători foarte bine în trăsura mea; și cînd om fi la Londra, dacă n-are să vă placă să vă duceți unde merg eu, foarte bine, n-aveți decît să mergeți oricînd cu vreuna dintre fetele mele. Sînt sigură că mama voastră n-are să aibă nimic împotrivă; căci eu am avut atîta noroc să-mi urnesc pietrele din casă, încît cred că are să mă considere foarte potrivită în a avea grijă de voi; și dacă n-am să vă mărit cel puțin pe una dintre voi foarte bine, înainte de a mă părăsi, apoi atunci să știți că asta n-o să fie din vina mea. Să n-aveți nici o grijă: am să știu eu cum să vă laud tuturor tinerilor de pe acolo.

— Am impresia, spuse sir John, că domnișoara Marianne n-ar avea nimic împotriva acestui plan, dacă sora ei mai mare ar fi și ea de acord. Zău că n-ar fi de loc drept să nu se distreze puțin, numai pentru că domnișoara Elinor este împotrivă. Așa că v-aș sfătui pe dumneavoastră două s-o porniți spre Londra, cînd vă plictisiți de

Barton Park, fără să-i mai spuneți un cuvînt despre asta domnișoarei Elinor.

— Ei, exclamă doamna Jennings, sînt convinsă c-am să mă simt grozav de bine în tovărășia domnișoarei Marianne, indiferent dacă domnișoara Elinor ne va însoți sau nu, numai că eu zic, știi vorba aceea, cu cît sîntem mai mulți, cu atît ne distrăm mai bine și am crezut că și pentru ele are să fie mai agreabil să se afle împreună ; pentru că dacă s-ar plictisi de mine, ar putea sta de vorbă între ele și ar putea rîde pe la spate de ciudățeniile mele. Dar dacă nu amîndouă, atunci măcar una din ele trebuie să vină cu mine. Doamne sfinte ! Cum vă închipuiți că aș putea trăi de una singură, eu, care am fost întotdeauna obișnuită, pînă în iarna asta, s-o am pe Charlotte cu mine ! Haide, domnișoară Marianne, să dăm mîna c-am făcut tîrgul și dacă pînă la urmă domnișoara Elinor are să se răzgîndească, cu atît mai bine.

— Vă mulțumesc, doamnă, vă mulțumesc din inimă, spuse Marianne cu căldură, invitația ce mi-ați făcut-o mă face să vă rămîn de-a pururi recunoscătoare, și aș fi foarte fericită, da, mai mult decît fericită, să o pot accepta. Dar mama, draga, buna mea mamă — îmi dau seama cîtă dreptate a avut Elinor cînd v-a refuzat — dacă în lipsa noastră s-ar simți mai puțin fericită, mai puțin la largul ei, o, nu, nimic nu m-ar putea ispiti s-o părăsesc. N-ar trebui în nici un caz să forțăm nota.

Doamna Jennings își repetă convingerea că doamna Dashwood se poate lipsi foarte bine de ele ; și Elinor, care acum o înțelegea pe sora ei și-și dădea seama cît de indiferente îi sînt toate celelalte în dorința ei de a fi din nou lîngă Willoughby, nu se mai opuse fățiș propunerii, lăsînd-o pur și simplu pe seama hotărîrii ce avea s-o ia mama lor, de la care, totuși, nu prea spera să primească vreun sprijin în a împiedica o vizită pe care nu putea să n-o aprobe pentru Marianne și pe care, în ceea ce o privea, Elinor avea motive speciale s-o evite. Mama lor avea să susțină orice dorință a Mariannei : nu se putea aștepta s-o facă să se manifeste cu prudență într-o chestiune în care nu reușise să o determine să fie mai puțin încrezătoare ; și nu îndrăznea să-i explice motivul pentru care ea n-ar fi vrut să se ducă la Londra.

Că Marianne, pretenţioasă cum era, cunoscînd foarte bine felul de a fi al doamnei Jennings şi fiindu-i silă de el, nu ţinuse socoteală de nici un inconvenient de acest fel, nesocotise cu totul faptul că irascibilitatea ei va fi mereu pusă la încercare şi n-avusese în vedere decît un singur obiectiv, toate acestea erau dovada cea mai puternică a importanţei deosebite pe care o prezenta acest obiectiv pentru ea ; aşa că Elinor nu se aşteptase la una ca asta pentru nimic în lume, în ciuda a tot ce se întîmplase.

Cînd doamnei Dashwood i se aduse la cunoştinţă invitaţia primită, nici nu vru să audă că fetele sale ar putea-o refuza din pricina ei, fiind convinsă că o călătorie de acest fel ar fi foarte distractivă pentru amîndouă şi dîndu-şi seama — în ciuda comportării pline de atenţie şi de dragoste a Mariannei faţă de ea — cît de mult ţine aceasta să o accepte ; insistă deci ca amîndouă fiicele ei să primească imediat invitaţia şi apoi, cu obişnuitul ei optimism, începu să prevadă tot felul de avantaje pe care le-ar avea, cu toatele, de pe urma acestei despărţiri.

— Sînt încîntată de această propunere, exclamă ea, este exact ce mi-aş fi dorit. Margaret şi cu mine o să profităm de pe urma ei la fel de mult ca şi voi. Cînd voi şi familia Middleton veţi fi plecat, noi ne vom continua viaţa cum nu se poate mai liniştite şi fericite, cu cărţile şi muzica noastră. Cînd o să vă întoarceţi înapoi, nici n-o s-o mai recunoaşteţi pe Margaret, atît de mari progrese va fi făcut ! Şi am şi un mic plan de transformare a dormitoarelor voastre, pe care l-am putea pune acum în aplicare fără a deranja pe nimeni. E foarte bine să vă duceţi la Londra ; orice tînără de condiţia voastră trebuie să cunoască obiceiurile şi distracţiile din Londra. O să fiţi în grija unei femei care o să vă fie ca o mamă şi de a cărei bunătate faţă de voi nici nu mă pot îndoi. Şi fără doar şi poate că o să vă vedeţi şi fratele şi orice cusururi ar avea el sau nevasta lui, nu mă pot obişnui cu ideea, cînd mă gîndesc al cui fiu este, să vă ştiu cu totul înstrăinate de el.

— Cu toate că te-ai gîndit, aşa cum faci de obicei, numai şi numai la fericirea noastră, şi-ai şters cu buretele toate impedimentele pe care le ridică plecarea noas-

tră, există totuşi, după părerea mea, o obiecţie ce nu poate fi atît de uşor înlăturată.

Faţa Mariannei se posomorî.

— Şi ce vrea să sugereze scumpa, prudenta mea Elinor? întrebă doamna Dashwood. Cu ce obstacol formidabil are de gînd să ne sperie? Să n-aud nici o vorbă despre cheltuielile ce s-ar putea ivi.

— Obiecţiunea mea este următoarea: deşi am părerile cele mai bune despre inima doamnei Jennings, ea nu este totuşi o femeie a cărei prezenţă să ne ofere plăcere sau a cărei protecţie să ne înalţe în ochii lumii.

— Asta-i foarte adevărat, replică mama ei, dar nu prea o să rămîneţi voi numai în tovărăşia ei, iar în public o să apăreţi întotdeauna împreună cu lady Middleton.

— Dacă Elinor are unele reţineri din pricină că n-o prea agrează pe doamna Jennings, spuse Marianne, asta nu trebuie să mă împiedice pe mine să accept invitaţia. Eu n-am astfel de scrupule şi sînt sigură c-am să suport uşor toate neplăcerile legate de acest lucru.

Elinor nu putu să nu zîmbească la această manifestare de indiferenţă faţă de felul de a fi al unei persoane, faţă de care Marianne se purtase în aşa fel încît cu multă greutate putuse ea uneori s-o convingă pe Marianne să fie cît de cît politicoasă; se hotărî aşadar în sinea ei să se ducă şi ea, dacă sora ei va persista în dorinţa de-a pleca, căci nu găsea că este potrivit să o lase pe Marianne călăuzită numai de propria ei judecată sau ca doamna Jennings să fie lăsată la mila Mariannei, drept unică tovărăşie în ceasurile petrecute de ea acasă. Se împăcă mai uşor cu această idee, aducîndu-şi aminte că, după cîte îi spusese Lucy, Edward Ferrars n-avea să fie la Londra înainte de luna februarie, şi că vizita lor putea lua sfîrşit pînă atunci, fără a fi scurtată fără motiv.

— Vreau să mergeţi amîndouă, spuse doamna Dashwood; aceste obiecţiuni n-au nici un rost. O să-ţi facă plăcere să te afli la Londra şi mai ales să fii împreună cu sora ta; şi dacă Elinor ar condescinde vreodată să se aştepte la distracţii le-ar şi întrezări dintr-o mie de surse;

poate că i-ar face totuşi plăcere să strîngă mai mult legăturile cu familia cumnatei ei.

Elinor ţinuse întotdeauna foarte mult să aibă prilejul de a o face pe mama ei să nu mai conteze atît de mult pe ataşamentul lui Edward faţă de ea, pentru ca şocul să fie mai puţin dureros cînd urma să afle întreg adevărul ; şi acum, cînd se văzu astfel atacată, deşi nu prea avea speranţa de a izbuti, se sili să încerce a-şi pune planul în aplicare, spunînd, cu tot calmul de care se simţea capabilă :

— Ţin foarte mult la Edward Ferrars, şi-o să-mi facă întotdeauna plăcere să-l văd, dar în ceea ce priveşte restul familiei, îmi este cu totul indiferent dacă am să-i cunosc vreodată sau nu.

Doamna Dashwood zîmbi şi nu mai spuse nimic. Marianne îşi ridică privirile uimită şi Elinor avu impresia că ar fi fost poate mai bine să-şi fi ţinut gura.

După ce mai chibzuiră puţin, stabiliră, în cele din urmă, să accepte amîndouă invitaţia. Doamna Jennings fu foarte bucuroasă cînd află acest lucru şi le asigură că o să aibă grijă de ele şi că o să se poarte aşa cum se cuvine. Dar ea nu fu singura care se bucură cînd află vestea. Sir John fu încîntat, căci pentru un bărbat, a cărui permanentă sursă de nelinişte era groaza de a rămîne singur, racolarea a încă două persoane, care să rotunjească numărul familiei sale din Londra, însemna mare lucru. Chiar şi lady Middleton îşi dădu osteneala de a se arăta încîntată, ceea ce necesita un efort neobişnuit din partea ei ; iar cît despre domnişoarele Steele, şi mai ales Lucy, ele nu fură în viaţa lor mai fericite ca atunci cînd aflară această veste.

Elinor se supuse planului care contravenea dorinţelor ei cu mai puţină aversiune decît se aşteptase. În ceea ce o privea, o interesa acum prea puţin dacă se ducea sau nu la Londra ; şi cînd îşi dădu seama cît de mult se bucura mama lor la ideea plecării şi cîtă voioşie exprimau ochii, vocea şi comportarea surorii ei, care-şi revenise acum la vioiciunea ei obişnuită şi era încă şi mai veselă decît de obicei, nu se mai putu simţi nemulţumită de motivul acestor manifestări şi nici nu mai vru

să se mai gîndească la eventualele rezultate neplăcute ale călătoriei lor.

Bucuria Mariannei aproape că întrecea fericirea însăşi, atît era de tulburată şi de nerăbdătoare la gîndul plecării. Faptul că trebuia să-şi părăsească mama era singurul lucru care o mai potolea puţin ; şi cînd se despărţiră fu cît se poate de îndurerată. Nici tristeţea mamei lor nu fu mai mică ; şi dintre ele trei se părea că doar Elinor nu considera eternă despărţirea.

Plecară în prima săptămînă a lunii ianuarie. Familia Middleton urma să plece după cîteva zile. Domnişoarele Steele îşi continuară şederea la Barton Park, urmînd să pornească abia împreună cu restul familiei.

CAPITOLUL XXVI

NICI NU SE URCASE BINE ÎN TRĂsură alături de doamna Jennings şi nici nu-şi începuse bine călătoria spre Londra, sub protecţia ei şi ca invitată a doamnei Jennings, că Elinor şi începu să se minuneze de situaţia în care se afla, ţinînd seama cît de puţin o cunoşteau ele pe această doamnă, cît de puţin potrivite erau în ceea ce priveşte vîrsta şi felul lor de a fi şi cît de multe obiecţii făcuse împotriva plecării lor cu numai cîteva zile în urmă ! Dar toate aceste obiecţii fuseseră înlăturate şi trecute cu vederea din pricina entuziasmului fericit al tinereţii împărtăşit în aceeaşi măsură de Marianne şi de mama lor ; şi Elinor, în ciuda îndoielilor pe care le avea din cînd în cînd, privitoare la trăinicia sentimentelor lui Willoughby, nu putea să nu observe extazul aşteptării fericite care umplea întru totul sufletul Mariannei şi strălucea în ochii ei, fără să nu simtă cît de searbede erau în comparaţie cu propriile ei perspective, cît de tristă era starea ei de spirit şi cîtă solicitudine ar fi manifestat faţă de situaţia surorii ei, dacă ar fi avut şi ea în vedere acelaşi obiectiv care s-o învioreze, aceeaşi posibilitate de a nutri speranţe. Acum nu mai trebuia decît puţină, foarte puţină vreme,

pentru a se vedea care sînt adevăratele intenții ale lui Willoughby; după toate probabilitățile, acesta se și afla la Londra. Nerăbdarea Mariannei de a pleca dovedea că e sigură că are să-l întîlnească acolo; și Elinor era hotărîtă să afle tot ce se poate despre caracterul lui, din propriile ei observații sau din ce va mai auzi de la alții; și nu numai în felul acesta, ci urmărind cu deosebită atenție felul în care se va comporta față de sora ei, spre a se asigura cine este el cu adevărat și ce gînduri are, încă de la primele lor întîlniri. Dacă s-ar fi întîmplat ca rezultatul observațiilor ei să nu fie favorabil, era hotărîtă să-i deschidă cu orice preț ochii surorii ei; și dacă va fi altfel, strădaniile ei urmau să fie de altă natură — în acest caz va trebui să încerce să evite orice comparație egoistă, să înlăture orice regret care ar putea-o face să nu se bucure pe deplin de fericirea Mariannei.

Călătoria dură trei zile și comportarea Mariannei în tot acest timp fu un fericit exemplu al amabilității și spiritului de tovărășie la care s-ar fi putut aștepta pe viitor doamna Jennings din partea ei. Nu scoase nici o vorbă mai tot drumul, cufundată în propriile ei gînduri, în afară de cazul cînd apărea vreun obiectiv pitoresc, care o făcea să scoată vreo exclamație de încîntare, adresată exclusiv surorii ei. Spre a mai compensa această atitudine, Elinor își luă așadar numaidecît în primire funcția de reprezentantă a politeții pe care singură și-o atribuise, se purtă cu cea mai mare atenție față de doamna Jennings, stătu cu ea de vorbă, rîse împreună cu ea și o ascultă pe cît îi stătu în putință; iar doamna Jennings, pe de altă parte, le trată pe amîndouă cu o deosebită amabilitate, avu în permanență grijă ca ele să se simtă bine și să nu se plictisească și nu se necăji decît atunci cînd nu vroiau să aleagă singure ce să mănînce pe la hanuri, sau cînd nu reușea să afle de la ele dacă preferă somon în loc de cod sau rasol de pasăre în loc de cotlete de vițel. În cea de a treia zi, în jurul orei trei, ajunseră la Londra, fericite după o astfel de călătorie, că nu mai stau închise într-o trăsură și gata să se bucure de plăcerea unui foc bun.

Casa era frumoasă și bine mobilată ; și cele două domnișoare intrară numaidecît în stăpînirea unei odăi foarte confortabile. Fusese camera Charlottei ; deasupra poliței căminului mai atîrna încă un peisaj lucrat chiar de ea din mătase colorată, ca dovadă că-și petrecuse cu folos șapte ani într-o școală bună din Londra.

Cum masa avea să fie gata abia la vreo două ore după sosirea lor, Elinor se hotărî să-și petreacă acest răgaz scriindu-i mamei ei și se așeză în acest scop la o măsuță. Cîteva minute mai tîrziu, Marianne făcu și ea la fel.

— Eu scriu acasă, îi spuse Elinor, nu crezi c-ar fi bine să-ți amîni scrisoarea cu două-trei zile ?

— Dar nu mamei îi scriu, răspunse Marianne în grabă, ca și cum ar fi vrut să evite să i se mai pună vreo întrebare.

Elinor nu spuse nimic : îi trecu imediat prin minte însă că îi scrie probabil lui Willoughby ; și concluzia pe care o trase numaidecît fu că trebuie să fie totuși logodiți, oricît de mult ar fi vrut ei să tăinuiască totul. Această convingere, deși nu pe de-a-ntregul satisfăcătoare, îi făcu plăcere, și-și continuă scrisoarea cu și mai mult zel. Marianne o termină pe a ei în cîteva minute ; nu părea să fie decît un bilețel ; apoi îl împături, îl pecetlui și scrise foarte repede adresa pe el. Elinor avu impresia că distinge un W mare și Marianne nici nu terminase bine de scris că sună clopoțelul și cînd valetul își făcu apariția îl rugă să-i expedieze misiva printr-un curier. În felul acesta chestiunea fu imediat aranjată.

După care continuă să fie foarte bine dispusă ; dar era în același timp și foarte agitată, ceea ce nu prea îi făcu plăcere surorii ei, iar această neliniște spori pe măsură ce se înserа. Abia dacă mai putu mînca ceva la masă, iar apoi, cînd se întoarseră în salon, părea că ascultă nerăbdătoare orice zgomot de trăsură.

Elinor fu cît se poate de mulțumită că doamna Jennings fiind foarte ocupată la ea în cameră nu putu observa cele ce se petreceau. Se aduse ceaiul și după ce Marianne fu dezamăgită de mai multe ori de unele bătăi în ușa vecinilor, se auzi una puternică, ce nu mai putea fi confundată : cineva bătuse la ușa casei lor. Elinor era

încredințată că valetul va anunța sosirea lui Willoughby, iar Marianne, ridicîndu-se în picioare, se îndreptă spre ușă. Domnea o tăcere deplină; nu mai putea fi suportată prea multe secunde; Marianne deschise ușa, făcu cîțiva pași spre scară și după ce ascultă o vreme se reîntoarse în odaie, stăpînită de emoția ce i-ar fi produs-o, în mod firesc, convingerea că l-a auzit.

Prea emoționată să se mai poată stăpîni în clipa aceea, nu putu să nu exclame:

— O, Elinor, e Willoughby, e Willoughby, zău așa! și lăsă impresia că e gata să se arunce în brațele acestuia cînd iată că-și făcu apariția colonelul Brandon.

Lovitura fu prea puternică să o poată suporta calmă, așa că părăsi imediat încăperea. Elinor fu și ea dezamăgită; în același timp însă considerația pe care o avea față de colonelul Brandon o făcu să-l primească cu căldură; și-i păru rău ca un bărbat care ținea atît de mult la sora ei să-și dea seama că ea nu încearcă decît mîhnire și dezamăgire, văzîndu-l. Înțelese numaidecît că lui nu-i scăpase atitudinea Mariannei; o urmări cu atîta uimire și preocupare, cînd părăsi odaia, încît cu greu reuși să se reculeagă și să se poarte cu politețea de rigoare.

— Sora dumitale nu se simte bine? întrebă el.

Elinor îi răspunse că într-adevăr așa e, și apoi vorbi de dureri de cap, de surmenaj, de deprimare și de tot ce-i mai trecu prin minte c-ar putea — în limitele decenței — să explice atitudinea surorii ei.

Brandon ascultă cu toată atenția, păru că-și revine și nu mai redeschise subiectul, ci începu să-i spună cît de mult se bucură să le vadă la Londra, punîndu-i obișnuitele întrebări despre cum călătoriseră și despre cei pe care-i lăsaseră în urmă.

Continuară să vorbească astfel, cu calm, nici unul din ei neavînd prea mult interes pentru ceea ce discutau, amîndoi abătuți, amîndoi cu gîndurile în altă parte. Elinor ar fi vrut foarte mult să-l întrebe dacă Willoughby e la Londra, dar nu vru să-l necăjească, interesîndu-se de rivalul lui; și în cele din urmă, în lipsă de subiecte de discuție, îl întrebă dacă în vremea din urmă fusese tot timpul la Londra.

— Da, replică el, ușor încurcat, mai tot timpul ; am fost o dată sau de două ori la Delaford pentru cîteva zile, dar n-am mai putut trece pe la Barton.

Aceste cuvinte și felul în care le spuse îi aduseră imediat în minte lui Elinor toate amănuntele în legătură cu plecarea lui de acolo, toată neplăcerea pricinuită și bănuielile ce i le provocase doamnei Jennings ; și se temu ca nu cumva întrebarea ei să fi trădat mai multă curiozitate față de acest subiect decît simțise de fapt.

Curînd veni și doamna Jennings.

—Vai, domnule colonel, spuse ea cu obișnuita ei veselie gălăgioasă, mă bucur grozav să te văd — îmi pare rău că n-am putut veni mai repede — scuză-mă, te rog — dar a trebuit să mai arunc și eu o privire pe ici, pe colo și să mai aranjez cîte ceva, căci n-am mai fost de multă vreme acasă și cred că știi că sînt întotdeauna o groază de mărunțișuri de pus la punct după ce ai fost plecată un timp ; și-a trebuit să aranjez lucrurile cu Cartwright. Doamne, de la masă și pîn-acum am fost mai harnică decît o albină ! Dar, ia spune-mi, domnule colonel, cum ai făcut de ai aflat că voi sosi astăzi la Londra ?

— Am avut plăcerea să aud acest lucru la domnul Palmer, unde am luat masa.

— Aa, așa ai aflat ; și ce mai fac toți de-acolo ? Ce mai face Charlotte ? Garantez că trebuie să fi luat proporții serioase.

— Doamna Palmer arăta foarte bine și am fost rugat să vă spun că o veți vedea cu siguranță mîine.

— Sigur că da ; așa mă gîndeam și eu. Ei bine, domnule colonel, după cum vezi, am adus cu mine două domnișoare — de fapt acum n-o vezi decît pe una dintre ele, dar mai este una pe undeva, pe aici. Și pe deasupra e vorba de prietena dumitale, domnișoara Marianne. Cred că n-are să-ți pară rău să auzi una ca asta. Nu prea știu cum o să te înțelegi cu domnul Willoughby... Ei, e grozav să fii tînăr și frumos. Știi, am fost și eu tînără odată, dar n-am fost frumoasă — ghinionul meu. Cu toate astea, am avut un bărbat foarte bun, așa că nu știu ce mai poate face în plus frumusețea. Vai, bietul de el ! E mort de opt ani și mai bine. Dar, ia spune, domnule colonel, pe unde mi-ai umblat de cînd ne-am despărțit ?

Și cum îți mai merg treburile ? Haide, haide, fără secrete între prieteni...

Colonelul răspunse la toate întrebările ei cu obișnuita lui blîndețe, fără să-i dea însă vreun răspuns care să-i satisfacă curiozitatea. Elinor începu să pregătească ceaiul și Marianne fu obligată să-și facă apariția.

După sosirea ei, colonelul Brandon fu mai tăcut și mai gînditor decît pînă atunci și doamna Jennings nu-l putu convinge să rămînă mai mult. În seara aceea nu mai avură nici un musafir și doamnele fură toate de acord să se culce devreme.

A doua zi, Marianne își revenise cu totul ; părea fericită. Părea să fi uitat dezamăgirea ce-o încercase cu o seară în urmă în așteptarea a ceea ce avea să se întîmple în ziua aceea. Nu-și luaseră bine micul dejun că trăsura doamnei Palmer se și opri la ușa casei lor și-n cîteva minute ea apăru rîzînd, în odaie : era atît de încîntată să le vadă pe toate, încît era greu de spus dacă se bucură mai mult să-și revadă mama sau pe domnișoarele Dashwood. Era foarte mirată că veniseră la Londra, cu toate că se așteptase tot timpul la asta, era foarte supărată că acceptaseră invitația maică-si după ce-o refuzaseră pe a ei, cu toate că, pe de altă parte, nu le-ar fi iertat niciodată dacă n-ar fi venit.

— Domnul Palmer are să fie mai mult decît fericit să vă vadă, spuse ea. Ce credeți c-a zis cînd a aflat că veniți cu mama ? Acum am uitat ce-a spus, dar era ceva foarte nostim !

După ce petrecură un ceas sau două la un taifas tihnit, după cum spunea mama ei sau, cu alte cuvinte, asistînd la un fel de interogatoriu din partea doamnei Jennings în legătură cu toate cunoștințele lor, și la tot felul de rîsete fără rost din partea doamnei Palmer, aceasta din urmă propuse ca toate să o însoțească la niște cumpărături pe care trebuia să le facă în dimineața aceea, propunere ce fu repede acceptată de doamna Jennings și de Elinor, care și ele aveau de cumpărat cîte ceva ; Marianne, care refuză să meargă la început, fu pînă la urmă convinsă să le însoțească.

Oriunde se duseră fu, evident, cu ochii în patru. În Bond Street, mai ales, unde aveau multe de tîrguit,

era mereu cu privirile la pîndă ; în orice magazin intrară, mintea îi era în cu totul altă parte decît la ceea ce avea în fața ochilor, decît la ceea ce le interesa și le preocupa pe celelalte. Marianne fiind pretutindeni neliniștită și nemulțumită, Elinor nu putu obține nici o părere din partea surorii ei cu privire la vreun articol pe care vroia să-l cumpere ; nimic nu-i făcea plăcere ; era doar nerăbdătoare să se întoarcă acasă și cu greu își putea stăpîni enervarea ce-o resimțea față de plictisitoarea doamnă Palmer, care se simțea atrasă de tot ce era frumos, scump sau nou, care vroia să cumpere totul și nu se putea hotărî să ia nimic și-și irosea vremea, extaziată și în imposibilitatea de a se hotărî.

Dimineața se apropia de sfîrșit cînd se întoarseră acasă ; și nici nu intrară bine pe ușă că Marianne o zbughi nerăbdătoare în sus, pe scări ; cînd Elinor o ajunse din urmă, tocmai se întorcea de la masă cu o față îndurerată, ce dovedea că Willoughby nu trecuse pe acolo.

—Nu mi s-a lăsat nici o scrisoare în timp ce eram în oraș ? îl întrebă ea pe valetul care tocmai intra, aducînd pachetele.

I se răspunse că nu, nu lăsase nimeni nici o scrisoare.

— Ești foarte sigur că n-am primit nici o scrisoare ? Ești sigur că nici un servitor, nici un curier n-a adus vreo scrisoare sau vreun bilețel ?

Omul răspunse că nimeni nu adusese nimic.

— Cît mi se pare de curios ! spuse ea, cu glas scăzut și dezamăgit, pe cînd se întorcea spre fereastră.

„Într-adevăr, foarte curios", își spuse Elinor în sinea ei, privindu-și neliniștită sora. „Dacă n-ar fi știut că Willoughby e la Londra, nu i-ar fi scris, cum a făcut-o, i-ar fi scris la Combe Magna ; și dacă e la Londra, ce curios mi se pare că nici nu vine, nici nu scrie ! Oh, scumpa mea mamă, nu faci de loc bine încuviințînd o logodnă între fata ta care e atît de tînără și un bărbat pe care-l cunoști atît de puțin, o logodnă ce se desfășoară într-un mod atît de îndoielnic, atît de misterios ! Tare aș mai vrea să-i pun cîteva întrebări, dar cum are să-mi suporte amestecul ?

După o oarecare chibzuială, hotărî că, dacă aparențele continuau să rămînă la fel de neplăcute cum păreau a

fi, îi va prezenta mamei ei, în termeni cît se poate de duri, necesitatea de a face o serioasă investigaţie în această privinţă.

Doamna Palmer şi două doamne mai în vîrstă, prietene intime ale doamnei Jennings, pe care le întîlnise şi le invitase în cursul dimineţii, luară masa cu ele. Una dintre ele le părăsi curînd după ce luară ceaiul, pentru că avea nişte obligaţii în seara aceea şi Elinor fu silită să le ajute să organizeze o partidă de wist. Marianne nu era de nici un folos în astfel de ocazii, pentru că nu voia să înveţe jocul ; dar deşi era aşadar liberă să facă ce voia, nu petrecu o seară mai plăcută decît Elinor, căci suferi tot timpul din pricina dezamăgirii şi a neliniştii ce i-o producea aşteptarea. Din cînd în cînd se străduia cîteva minute să citească, dar repede arunca de o parte cartea şi revenea la mai plăcuta îndeletnicire de a se plimba prin odaie încoace şi încolo, oprindu-se pentru o clipă cînd ajungea în dreptul ferestrei, sperînd să poată deslui mult aşteptata bătaie în uşă.

CAPITOLUL XXVII

— DACĂ VREMEA ASTA SENINĂ O să mai dureze, spuse doamna Jennings cînd se întîlniră a doua zi dimineaţa la micul dejun, lui sir John n-are să-i convină să plece de la Barton săptămîna viitoare ; e lucru trist pentr-un vînător să piardă bucuriile unei zile de vînătoare. Bieţii oameni ! Îmi pare întotdeauna rău de ei, cînd totuşi se întîmplă s-o piardă. Ei o pun atîta la inimă !

— Asta aşa-i, exclamă Marianne veselă, îndreptîndu-se, în timp ce vorbea, spre fereastră, ca să poată observa starea vremii. La asta nu m-am gîndit. O vreme ca asta are să-i facă pe mulţi vînători să mai zăbovească la ţară.

Acest prilej de aducere aminte avu efecte miraculoase ; îi readuse întreaga bună dispoziţie.

— Pentru ei, vremea e într-adevăr foarte bună, continuă ea, pe cînd se aşeza din nou la masă, cu o mină

fericită. Cît de mult trebuie să se bucure de ea ! Dar (și aici neliniștea puse din nou stăpînire pe ea) nu ne putem aștepta să dureze prea mult. În această perioadă a anului, și după un asemenea șir de zile ploioase, fără îndoială că n-o să ne mai bucurăm prea mult de cer senin. În curînd o să vină gerul și o să avem probabil un ger aprig. Poate că într-o zi, două ; este imposibil ca vremea asta blîndă să mai dureze mult timp — se poate întîmpla să înghețe chiar și la noapte, nu ?

— În orice caz, spuse Elinor, încercînd să o împiedice pe doamna Jennings să citească gîndurile surorii ei la fel de bine ca și ea, cred că pe la sfîrșitul săptămînii sir John și lady Middleton au să sosească la Londra.

— Sigur, draga mea, asta ți-o garantez. Mary știe întotdeauna să-și impună punctul de vedere.

„Are să scrie la Combe chiar astăzi", presupuse Elinor în sinea ei.

Dar dacă scrisese într-adevăr, scrisoarea fu concepută și expediată pe furiș, căci deși fusese foarte atentă nu putuse observa nimic. Oricare ar fi fost adevărul, cu toate că Elinor nu era nici pe departe mulțumită de felul cum se desfășurau lucrurile, nu se simțea totuși prost, atîta timp cît Marianne era bine dispusă. Și Marianne era bine dispusă ; era fericită că vremea e frumoasă și mai fericită încă în așteptarea gerului.

Își petrecură mai toată dimineața lăsînd cărți de vizită pe la locuințele cunoștințelor doamnei Jennings, spre a le informa că se află la Londra ; și Marianne își petrecea mai tot timpul observînd dincotro bate vîntul și toate transformările cerului închipuindu-și că se simte o schimbare în aer.

— Nu găsești că e mai frig decît era azi-dimineață, Elinor ? Mie mi se pare că deosebirea e foarte evidentă. Abia dacă mai pot încălzi mîinile, chiar și în manșon. Am impresia că ieri n-a fost așa. Parcă și norii se împrăștie ; curînd are să apară și soarele și o să avem o după-amiază senină.

Elinor era cînd amuzată, cînd îndurerată ; dar Marianne persevera și nu vedea decît geruri care se pregăteau să vină, deducînd acest lucru în fiecare seară, din stră-

lucirea focului, și în fiecare dimineață, din starea atmosferei.

Domnișoarele Dashwood nu aveau motive să fie nemulțumite de stilul de viață al doamnei Jennings și de cunoștințele ei, și nici de comportarea ei față de ele, întotdeauna plină de amabilitate. Își conducea întreaga gospodărie conform unui plan foarte îngăduitor și, în afară de cîteva dintre vechile ei cunoștințe din City la care, spre regretul ladyei Middleton, nu renunțase, nu era în vizită cu nimeni care să fi putut tulbura sentimentele tinerelor ei prietene. Mulțumită să constate că lucrurile stau mai bine decît se așteptase în această privință, Elinor era dispusă să fie mai înțelegătoare față de plictiseala petrecerilor la care luau parte în fiecare seară, fie acasă la ea, fie în altă parte și care, constînd numai din jocuri de cărți, nu puteau de loc să o amuze.

Colonelul Brandon, care fusese poftit să treacă pe acolo oricînd dorea, venea să le vadă aproape zilnic : dorea să o privească pe Marianne și să stea de vorbă cu Elinor, care adesea găsea mai multă plăcere în a conversa cu el, decît în celelalte amuzamente de peste zi, dar care, pe de altă parte, era foarte îngrijorată de interesul pe care el îl manifesta în continuare față de sora ei. Îi era teamă să nu se transforme într-un atașament foarte puternic. Îi părea rău pentru el să-l vadă cu cîtă seriozitate se uita la Marianne și era evident că era încă și mai abătut decît la Barton.

Cam la o săptămînă după sosirea lor, aflară cu certitudine că Willoughby fusese și el pe acolo. Într-o dimineață cînd se întoarseră acasă după plimbarea cu trăsura, îi găsiră cartea de vizită pe masă.

— Doamne, Dumnezeule ! exclamă Marianne, a fost aici în timp ce noi eram plecate !

Elinor, care se bucura să știe că e la Londra, îndrăzni să-i spună :

— Fii sigură că mîine are să treacă din nou.

Dar Marianne păru că nici nu aude ce-i spune și, cînd doamna Jennings intră în odaie, dispăru cu prețioasa carte de vizită.

Acest eveniment, care îi ridică moralul lui Elinor, o făcu pe sora ei să devină tot atît de agitată ca și mai

înainte, dacă nu chiar și mai mult. Din acea clipă nu mai avu liniște ; nerăbdarea cu care-l aștepta să sosească la orice oră din zi, o făcu să nu mai fie bună de nimic. A doua zi de dimineață, cînd toți ceilalți plecară, insistă să fie lăsată acasă.

Elinor era tulburată gîndindu-se la ce s-ar putea întîmpla în Berkeley Street, în absența lor ; dar cînd se întoarse, nu fu nevoie s-o privească pe sora ei de două ori ca să-și dea seama că Willoughby nu le mai făcuse o a doua vizită. Chiar atunci li se aduse un bilețel ce fu pus pe masă.

— Pentru mine ! exclamă Marianne, grăbindu-se să-l ia.

— Nu, domnișoară, pentru stăpîna mea.

Dar Marianne, care nu era de loc convinsă, îl luă numaidecît.

— E într-adevăr pentru doamna Jennings ; ce enervant !

— Așteptați o scrisoare ? întrebă Elinor, nereușind să se mai abțină.

— Da, oarecum, într-o oarecare măsură...

Apoi, după o scurtă pauză, Elinor spuse :

— N-ai încredere în mine, Marianne.

— Vai, Elinor, să primesc acest reproș tocmai de la tine — tu care n-ai încredere în nimeni ?

— Eu ! îi răspunse Elinor, oarecum încurcată. Dar zău, Marianne, eu n-am nimica de spus.

— Nici eu, răspunse Marianne cu energie ; așa că situațiile noastre sînt asemănătoare. Nici una dintre noi n-are nimic de spus ; tu, pentru că ești comunicativă, iar eu pentru că nu ascund niciodată nimic.

Mîhnită de acuzația că este prea rezervată, de care nu se putea dezvinovăți, Elinor nu știa cum s-o facă pe Marianne să-și deschidă sufletul în mai mare măsură.

Curînd doamna Jennings își făcu apariția și după ce i se dădu biletul îl citi cu glas tare. Era de la lady Middleton ; o anunța că sosiseră în Conduit Street și că o roagă pe mama și pe verișoarele ei să treacă pe acolo în seara aceea. Din pricină că sir John era ocupat, iar ea suferea de o răceală serioasă, nu putuseră să treacă prin Berkeley Street. Invitația fu acceptată ; dar cînd se

apropie ora la care trebuiau să plece, necesar fiind ca din politeţe faţă de doamna Jenning să o însoţească amîndouă în această vizită, Elinor întîmpină oarecari dificultăţi în a o convinge pe sora ei să meargă cu ele, pentru că ea încă nu-l văzuse pe Willoughby ; aşa că nu numai că nu vroia să se mai plictisească în vizită, dar mai ales nu era dispusă să riște ca el să treacă din nou pe acolo în absenţa lor.

În seara aceea Elinor descoperi că firea omului nu se modifică în mod esenţial o dată cu schimbarea locuinţei ; căci sir John abia se stabilise la Londra, că şi izbutise să adune în casa lui vreo douăzeci de tineri şi să-i distreze cu un bal. Acest lucru nu-i convenea, totuşi, ladyei Middleton. La ţară, o serată organizată pe nepregătite era foarte la locul ei ; dar la Londra, unde reputaţia de eleganţă era mult mai importantă şi mai greu de obţinut, era un risc mult prea mare ca, pentru a face plăcere cîtorva fete, să se afle că lady Middleton organizase un dans de numai opt sau nouă perechi, doar cu doi muzicanţi şi cu un simplu bufet rece.

Doamna şi domnul Palmer erau şi ei prezenţi. Domnul Palmer, pe care nu-l văzuseră de cînd veniseră la Londra, deoarece se dovedea foarte grijuliu în a nu da de loc impresia că-i acordă vreo atenţie soacrei lui, din care pricină nici nu se apropie de ea, nu dădu nici un semn de recunoaştere la apariţia lor. Le privi în treacăt, fără să pară că ştie cine sînt şi nu făcu decît s-o salute pe doamna Jennings dînd din cap, din celălalt capăt al încăperii. Cînd intră, Marianne aruncă o privire de jur împrejur ; era suficient, *el* nu era acolo — şi se aşeză la fel de puţin dispusă să se amuze ori să-i amuze pe ceilalţi. După ce stătuseră împreună cam vreun ceas, domnul Palmer se îndreptă agale către domnişoarele Dashwood, pentru a-şi exprima uimirea că le vede la Londra, deşi colonelul Brandon fusese pentru prima dată informat de sosirea lor în casa lui şi deşi el însuşi spusese ceva foarte nostim, atunci cînd aflase că urmează să vină.

— Credeam că sînteţi amîndouă în Devonshire, spuse el.

— Da ? replică Elinor.

— Şi cînd vă întoarceţi acolo ?

— Nu ştiu.

Şi cu asta conversaţia dintre ei luă sfîrşit.

Niciodată în viaţa ei nu fusese Marianne atît de puţin dispusă să danseze ca în seara aceea şi niciodată efortul n-o obosise atît de mult. Se plînse de acest lucru pe cînd se înapoiau în Berkeley Street.

— Ei, ei, cunoaştem prea bine motivul, spuse doamna Jennings ; dacă o anumită persoană, pe care n-am s-o numesc, s-ar fi aflat acolo, n-ai fi fost de loc obosită ; şi, ca să spunem adevărul, n-a fost de loc frumos din partea lui să evite să te întîlnească, din moment ce a fost invitat.

— Invitat ! exclamă Marianne.

— Aşa mi-a spus fiica mea, lady Middleton, căci se pare că sir John l-a întîlnit pe undeva pe stradă azi dimineaţă.

Marianne nu mai scoase o vorbă, dar păru a fi primit o lovitură cumplită. În această situaţie, nerăbdătoare să facă ceva care ar fi putut să-i aducă vreo mîngîiere surorii ei, Elinor se hotărî să-i scrie mamei lor a doua zi dimineaţă, sperînd că, făcînd-o să se teamă pentru sănătatea Mariannei, o va face să-i pună acele întrebări ce fuseseră amînate atîta ; şi fu încă şi mai înclinată să-şi pună planul în aplicare cînd a doua zi, după micul dejun, observă că Marianne trimite din nou un bilet lui Willoughby, căci nu-şi putea închipui că scrie altei persoane.

Cam pe la prînz, doamna Jennings ieşi singură în oraş cu nişte treburi şi Elinor începu numaidecît să-şi compună scrisoarea, în timp ce Marianne, prea neliniştită ca să facă ceva, prea tulburată ca să întreţină vreo conversaţie, se tot plimba de la o fereastră la alta sau se aşeza lîngă foc, pradă unei triste meditaţii. Elinor se strădui foarte serios să-şi convingă mama, relatîndu-i tot ce se întîmplase ; bănuiala ce-o avea despre nestatornicia lui Willoughby, îndemnînd-o să-i ceară Mariannei, folosindu-se de orice rugăminţi în care să invoce datoria sau dragostea, pentru ca Marianne să-i dezvăluie situaţia adevărată asupra relaţiilor dintre ei.

Nici nu-şi terminase bine scrisoarea, cînd o bătaie la uşă vesti un vizitator şi fu anunţat colonelul Brandon. Marianne, care-l văzuse de la fereastră şi căreia îi displăcea societatea de orice fel, plecă din odaie înainte ca acesta să intre. Brandon părea mai grav ca de obicei; şi deşi îşi exprimă satisfacţia că o găseşte singură pe Elinor, de parcă ar fi avut să-i spună ceva între patru ochi, stătu un timp fără să scoată o vorbă. Convinsă că are să-i facă vreo comunicare care-o privea pe sora ei, Elinor aşteptă cu nerăbdare să înceapă a vorbi. Nu era prima oară că avea această convingere; de mai multe ori pînă atunci, începînd cu remarca „Sora dumitale nu prea arată bine astăzi", sau „Sora dumitale pare cam abătută", păruse a fi pe punctul fie de a-i dezvălui, fie de a o întreba ceva anume în legătură cu ea. După o pauză de cîteva minute, el rupse tăcerea, întrebînd-o, cu oarecare emoţie, cînd avea s-o poată felicita pentru că are un cumnat. Elinor nu se aşteptase la o astfel de întrebare şi, neavînd pregătit nici un răspuns, fu obligată să recurgă la expedientul simplu şi foarte obişnuit de a întreba ce vrea să spună. El încercă să zîmbească, în timp ce-i răspundea:

— Toată lumea e la curent cu logodna surorii dumitale cu domnul Willoughby.

— Lumea nu poate fi la curent, replică Elinor, cînd nici familia ei nu ştie nimic despre o asemenea logodnă.

Brandon păru uimit şi spuse:

— Am să te rog să mă ierţi, mi-e teamă că întrebarea mea a fost impertinentă; dar nu credeam că e vorba de un secret, cînd îşi scriu pe faţă şi cînd toată lumea vorbeşte de căsătoria lor.

— Dar cum se poate? Pe cine ai putut auzi spunîndu-ţi de una ca asta?

— Pe mulţi; pe unii pe care dumneata nici nu-i cunoşti, pe alţii pe care-i cunoşti foarte bine, doamna Jennings, doamna Palmer şi familia Middleton. Şi încă n-aş fi crezut-o, căci atunci cînd mintea nu prea este dispusă să se lase convinsă găseşte întotdeauna ceva care să-i sprijine îndoielile, dacă n-aş fi văzut cu totul din întîmplare în mîna valetului care m-a poftit azi înăuntru un

bilet scris de sora dumitale și adresat domnului Willoughby. Am venit să mă interesez, dar eram convins încă înainte de a pune întrebarea. E totul stabilit definitiv? Este imposibil să... ? Dar n-am nici un drept și n-aș putea avea nici o șansă de a izbuti. Scuză-mă, domnișoară Dashwood. Cred că am greșit, vorbind atît de mult, dar nici nu mai știu ce să mai fac și am avut întotdeauna cea mai mare încredere în înțelepciunea dumitale. Spune-mi că totul este hotărît, că orice încercare... pe scurt, că nu-mi rămîne altceva de făcut decît să-mi ascund sentimentele, dacă acest lucru îmi este cît de cît cu putință.

Aceste cuvinte — mărturisire directă a dragostei lui pentru sora sa — o mișcară foarte mult. Nu putu spune nimic pentru moment; și chiar cînd își mai reveni puțin, se gîndi un timp la răspunsul cel mai potrivit pe care i l-ar fi putut da. Adevărata stare de lucruri dintre Willoughby și sora ei îi era atît de puțin cunoscută, încît, străduindu-se să o explice, ar fi putut spune la fel de bine prea mult sau prea puțin. Totuși, cum era convinsă că dragostea Mariannei pentru Willoughby nu-i poate lăsa nici o șansă de izbîndă colonelului Brandon, oricare ar fi fost deznodămîntul acelui sentiment, și dorind în același timp să nu-și expună comportarea la vreo critică, se gîndi — după o oarecare chibzuință — că e mai prudent și mai puțin dureros să spună mai mult decît știe sau crede cu adevărat. Recunoscu, prin urmare, că deși n-a primit niciodată vreo încunoștiințare chiar din partea lor despre situația dintre ei, n-avea nici o îndoială în ceea ce privește dragostea lor reciprocă și că nu este mirată să afle despre corespondența lor.

Colonelul ascultă cu atenție, fără să scoată o vorbă; și cînd ea încetă de a mai vorbi se ridică numaidecît de pe scaun și după ce-i spuse foarte emoționat: „surorii dumitale îi doresc numai fericire; iar lui Willoughby să se străduiască să o merite", își luă rămas bun și plecă.

Elinor încercă un sentiment foarte neplăcut, în urma acestei conversații și el nu-i diminuă de loc neliniștea ce-o simțea în alte privințe; dimpotrivă, rămase cu o

tristă impresie despre nefericirea colonelului Brandon și nici măcar nu vru s-o știe alinată, fiind foarte nerăbdătoare să afle despre evenimentul ce trebuia să o confirme.

CAPITOLUL XXVIII

ÎN URMĂTOARELE TREI SAU PAtru zile nu se întîmplă nimic care să o determine pe Elinor să regrete ce făcuse, adresîndu-i-se mamei ei ; căci Willoughby nu veni și nici nu scrise. Cam pe atunci trebuiau să o însoțească pe lady Middleton la o petrecere la care doamna Jennings nu putu participa, din pricină că fata ei cea mai mică nu se simțea prea bine și Marianne, care era foarte prost dispusă, căreia nu-i păsa de felul în care arată, fiindu-i la fel de indiferent dacă se duce sau nu se duce la petrecere, se pregăti să meargă într-acolo, fără să trădeze vreo speranță sau vreo bucurie. Stătu lîngă focul din salon, pînă ce sosi lady Middleton, fără să se miște măcar o dată de pe scaun, sau să-și schimbe poziția, cufundată în propriile-i gînduri și nebăgînd în seamă prezența surorii ei ; și cînd în cele din urmă li se spuse că lady Middleton e cu trăsura la ușă, tresări, de parc-ar fi uitat că așteaptă pe cineva.

Sosiră la timp la destinație ; și de îndată ce șirul de trăsuri din fața lor le permise, coborîră, urcară scările, își auziră numele anunțate de la un palier la celălalt cu glas foarte limpede și intrară într-o încăpere splendid luminată, plină de lume și în care era insuportabil de cald. După ce spuseră toate cele cuvenite, făcîndu-i o plecăciune stăpînei casei, se amestecară în mulțime împărtășind și ele căldura și dezagreabila situație în mod necesar sporite de sosirea lor. După un timp pe care-l petrecură spunînd puțin și făcînd și mai puțin, lady Middleton se așeză la masa de cărți, și cum Marianne nu se simțea ispitită să se miște prin salon, reușind să găsească niște scaune libere se așezară, și ea și Elinor, nu departe de masa de joc.

De abia se cuibăriseră, cînd Elinor îl observă, la cîţiva metri de ele, pe Willoughby, conversînd foarte serios cu o tînără extrem de elegantă. Curînd, Willoughby o văzu că se uită la el, o salută numaidecît, cu o plecăciune, dar fără să încerce să stea de vorbă cu ea, sau să se apropie de Marianne, deşi era imposibil să n-o fi văzut ; apoi îşi continuă conversaţia cu aceeaşi doamnă. Elinor se întoarse fără să vrea spre Marianne, să vadă dacă situaţia poate rămîne neobservată de ea. Atunci îl zări şi Marianne ; şi faţa îmbujorîndu-i-se de o neaşteptată bucurie, s-ar fi îndreptat numaidecît spre el, dacă sora ei n-ar fi oprit-o cu un gest.

— Sfinte Dumnezeule ! exclamă ea, e acolo, e acolo ! Oh, de ce nu se uită la mine ? De ce nu-i pot vorbi ?

— Te rog, linişteşte-te ; te rog frumos, îi spuse Elinor, şi nu-ţi da în vileag sentimentele faţă de toţi cei de faţă. Poate că încă nu te-a observat.

Dar asta n-o putea crede nici măcar ea ; să fie liniştită în astfel de momente nu numai că era ceva ce depăşea puterile Mariannei, ci şi dorinţele ei. Şedea acolo, chinuită de nerăbdare, fapt care o schimbă foarte tare la faţă.

În cele din urmă se întoarse din nou spre ele şi le privi pe amîndouă ; Marianne se ridică dintr-o dată şi, pronunţîndu-i numele cu un glas afectuos, îi întinse mîna. El se apropie şi adresîndu-i-se mai degrabă lui Elinor decît Mariannei, de parcă ar fi vrut să-i evite privirile şi, hotărît să nu ţină seama de atitudinea ei, se interesă, în grabă, de doamna Dashwood şi le întrebă de cînd sînt la Londra. Elinor îşi pierdu prezenţa de spirit cînd îl auzi cum li se adresează şi nu fu în stare să spună un singur cuvînt. Dar sora ei îşi exprimă sentimentele fără întîrziere. Faţa i se făcu roşie ca para focului şi exclamă, cu o voce extrem de emoţionată :

— Doamne sfinte, Willoughby ! Dar ce înseamnă toate astea ? N-ai primit scrisorile mele ? Nu vrei să dai mîna cu mine ?

Astfel interpelat nu putu să n-o facă ; dar atingerea mîinii ei păru că i-e penibilă şi nu i-o ţinu decît o clipă. În tot acest timp era evident că încearcă să-şi recapete stăpînirea de sine. Elinor îi privea cu atenţie faţa şi

observă că expresia ei se mai liniștește. După o pauză de o clipă, Willoughby vorbi cît se poate de calm :

— Am avut onoarea de a trece pe la casa din Berkeley Street marțea trecută și am regretat foarte mult că n-am avut norocul de a vă găsi acasă nici pe dumneavoastră două și nici pe doamna Jennings. Sper că ați găsit cartea mea de vizită ?

— Dar n-ai primit bilețelele mele ? exclamă Marianne, în culmea neliniștii. Sînt sigură că trebuie să fie vreo greșeală la mijloc, o greșeală îngrozitoare. Ce pot să însemne toate astea ? Spune-mi, Willoughby, pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi, ce s-a întîmplat ?

El nu-i dădu nici un răspuns : se înroși puțin și se simți ușor stînjenit, dar, cînd întîlni privirea tinerei domnișoare cu care stătuse de vorbă mai înainte, simți parcă nevoia unui efort imediat, își reveni din nou și, după ce spuse : „Da, am avut plăcerea să fiu informat că ați sosit la Londra, printr-un bilet pe care ați fost atît de bună să mi-l trimiteți", se întoarse în grabă, cu o mică plecăciune și reveni lîngă prietena lui.

Marianne, care acum se făcuse palidă ca moartea și care nu se mai putea ține pe picioare, se prăbuși pe scaun și Elinor, care se aștepta s-o vadă leșinînd din clipă în clipă, încercă s-o ferească de privirile celorlalți, în timp ce căuta s-o readucă în simțiri cu apă de lavandă.

— Du-te la el, Elinor, exclamă ea, de îndată ce putu vorbi, și silește-l să vină aici. Spune-i că trebuie să-l mai văd o dată, că trebuie să-i vorbesc numaidecît. Nu mă pot liniști, n-am să am o clipă de tihnă pînă cînd nu se vor lămuri toate acestea... Trebuie să fie vreo neînțelegere la mijloc. Oh, du-te imediat la el...

— Cum am să pot face una ca asta ? Nu, draga mea Marianne, trebuie să ai răbdare. Acesta nu e locul potrivit pentru explicații. Așteaptă pînă mîine.

Nu reuși totuși decît cu greu s-o împiedice să-l caute chiar ea și îi fu imposibil s-o convingă să-și stăpînească emoția, să aștepte, cel puțin, încercînd să pară liniștită, pînă ce va reuși să-i vorbească între patru ochi, cu mai mult efect, căci Marianne nu înceta o clipă să-și exprime, cu glas scăzut, chinul sentimentelor ei, prin exclamații

ce dovedeau cît este de nefericită. În scurtă vreme Elinor îi văzu pe Willoughby părăsind încăperea pe ușa ce dădea spre scară și, spunîndu-i Mariannei că a plecat, încercă s-o convingă că e cu totul imposibil să mai stea de vorbă cu el în seara aceea. Marianne o rugă numaidecît pe sora ei să o implore pe lady Middleton să le ducă acasă, deoarece era prea nenorocită ca să mai rămînă acolo măcar o clipă.

Informată că Marianne nu se simte bine, lady Middleton, deși era tocmai în toiul unui *rober*, fu prea politicoasă pentru a face cea mai mică obiecție la dorința ei de a pleca numaidecît, și trecîndu-și cărțile unui prieten părăsiră petrecerea de îndată ce-și găsiră trăsura. Nimeni nu scoase un cuvînt, în timp ce se întorceau în Berkeley Street. Marianne se chinuia în tăcere, prea nefericită ca să poată măcar să plîngă ; și cum din fericire doamna Jennings nu se întorsese încă acasă, se duseră direct în camera lor și sărurile de amoniu o mai readuseră puțin în simțiri. Curînd era dezbrăcată și culcată și cum părea dornică să fie singură, sora ei o părăsi așa că, în timp ce-o aștepta pe doamna Jennings să se întoarcă acasă, Elinor avu destul răgaz să se gîndească la cele ce se petrecuseră.

Nu se putea îndoi de faptul că între Marianne și Willoughby existase vreun fel de logodnă și era la fel de limpede că acum Willoughby se plictisise de această legătură ; căci orice speranță ar mai fi nutrit Marianne, ca, Elinor, nu putea atribui o asemenea purtare nici unui fel de greșeală sau neînțelegere. Nimic n-o putea explica decît o totală schimbare de sentimente. Și indignarea i-ar fi fost încă și mai mare, dacă n-ar fi observat cu ochii ei, la Willoughby, acea stînjeneală care părea o recunoaștere a faptului că știe că nu se poartă cum se cuvine și care o oprea să-l creadă atît de lipsit de scrupule încît să se fi jucat chiar de la început cu sentimentele surorii ei, fără vreun plan care să poată fi dezvăluit prin cercetări corespunzătoare. Probabil că absența îi slăbise afecțiunea, iar convențiile sociale îl făcuseră poate să și-o înfrîngă ; dar nu se putea hotărî să creadă că la început el n-o iubise.

În privința Mariannei, Elinor nu era în stare să se gîndească altfel decît cu cea mai mare îngrijorare la durerea ce trebuie să i-o fi provocat o întîlnire atît de nefericită și la chinurile încă și mai mari pe care aveau să i le pricinuiască ceea ce urma să se întîmple. Situația nefericită în care se găsea ea, Elinor, nu însemna nimic în comparație cu cea a Mariannei; căci în timp ce ea îl putea stima pe Edward ca și pînă atunci, chiar dacă trebuiau să rămînă despărțiți în viitor, putea găsi întotdeauna o alinare. Dar toate împrejurările care ar fi putut face răul să devină și mai cumplit păreau a se fi adunat laolaltă spre a spori nefericirea Mariannei, împingînd-o pînă la o despărțire definitivă de Willoughby — o ruptură imediată și ireconciliabilă.

CAPITOLUL XXIX

ÎN DIMINEAȚA URMĂTOARE, ÎNAinte ca femeia de serviciu să le fi aprins focul sau ca soarele să fi cîștigat vreo putere asupra unei zile reci și posomorîte de iarnă, Marianne, numai pe jumătate îmbrăcată, stătea îngenuncheată, sprijinindu-se de pervazul uneia dintre ferestre, pentru a avea mai multă lumină și scria cît de repede îi permiteau lacrimile ce-i curgeau fără încetare pe obraji. În această poziție o zări Elinor cînd fu trezită din somn de agitația și suspinele Mariannei; și după ce-o observă cîteva clipe, cu îngrijorare, dar fără să scoată vreo vorbă, o întrebă, cu toată blîndețea:

— Marianne, pot să te întreb...

— Nu, Elinor, îi răspunse ea, nu mă întreba nimic; în curînd vei afla totul.

Calmul disperat cu care rosti aceste cuvinte nu dură decît atît cît le spuse, fiind imediat urmat de aceeași excesivă durere ce-o manifestase pînă atunci. Îi trebuiră cîteva minute pentru a-și putea continua scrisoarea; și nenumăratele ei izbucniri de durere, care o sileau, la

anumite intervale, să se întrerupă din scris, erau dovezi suficiente ale sentimentului ce-l încerca întrucît, mai mult ca sigur, îi scria pentru ultima dată lui Willoughby.

Elinor se manifestă cu toată atenţia liniştită, lipsită de ostentaţie de care era în stare ; ar fi încercat s-o mîngîie şi s-o liniştească şi mai mult încă, dacă Marianne n-ar fi implorat-o, cu toată impetuozitatea unei irascibilităţi extreme, să nu-i mai vorbească pentru nimic în lume. În asemenea împrejurări era mai bine pentru amîndouă să nu rămînă împreună prea multă vreme ; agitaţia sufletească a Mariannei nu numai că o făcu să părăsească odaia de îndată ce se îmbrăcă, ci, deoarece simţea pe de o parte nevoia singurătăţii şi pe de altă parte aceea de a schimba mereu locul, colindă prin casă pînă la ora cînd trebuiau să ia micul dejun, evitînd să fie văzută de cineva.

La masă nici nu mîncă şi nici nu încercă măcar să o facă ; şi Elinor îşi dădu toată silinţa, nu să o îndemne să mănînce, şi nu să o compătimească sau să pară că-i dă vreo importanţă, ci doar să se străduiască s-o facă pe doamna Jennings să se preocupe numai de ea.

Cum micul dejun era una dintre mesele la care doamna Jennings ţinea cel mai mult, dură un timp considerabil ; tocmai mîncaseră şi se aşezau la masa de lucru, cînd Marianne primi o scrisoare, pe care o luă nerăbdătoare din mîinile servitorului şi, pălind cumplit, ieşi imediat din odaie. Elinor, care după felul în care se manifestase Marianne îşi dădu seama tot atît de bine ca şi cînd ar fi văzut cine o scrisese că trebuie să fie de la Willoughby, simţi dintr-o dată o slăbiciune care cu greu îi permise să-şi ţină capul sus şi începu să tremure toată, încît îi fu foarte teamă că va fi imposibil ca doamna Jennings să nu observe ceva. Bătrîna doamnă nu remarcă totuşi decît că Marianne a primit o scrisoare de la Willoughby, ceea ce ei i se păru a fi o glumă foarte bună şi pe care o tratâ ca atare, şi rîzînd îşi exprimă speranţa că va fi pe placul Mariannei. Era prea ocupată tot măsurînd lungimea firelor pentru carpeta de lînă la care lucra, ca să mai poată observa suferinţa lui Elinor ; şi după ce Ma-

rianne dispăru, continuă să vorbească foarte liniștită, spunînd :

— Pe cuvîntul meu de onoare că n-am mai văzut în viața mea o fată care să fie îndrăgostită cu atîta disperare ca Marianne ! Fetele mele nu erau nici pe departe atît de amorezate cum e ea, deși se prostiseră și ele destul ; dar domnișoara Marianne s-a schimbat cu totul. Sper din toată inima că el n-are s-o facă să mai aștepte mult, căci ți se face rău s-o vezi cum arată și cît e de pierită. Spune-mi, te rog, cînd au de gînd să se căsătorească ?

Deși niciodată Elinor nu fusese mai puțin dispusă să vorbească, se strădui să răspundă acelui atac și, încercînd așadar să zîmbească, replică :

— Dar spuneți, doamnă, tot vorbind, ați ajuns să vă convingeți că sora mea e logodită cu domnul Willoughby ? Aveam impresia că nu faceți decît să glumiți, dar o întrebare atît de serioasă pare să se bazeze pe ceva mult mai profund ; vă rog, prin urmare, să nu vă mai amăgiți. Vă asigur că nimic nu m-ar surprinde mai mult decît să aflu că urmează să se căsătorească.

— Rușine, rușine să-ți fie, domnișoară Dashwood ! Cum poți vorbi în felul ăsta ? Nu știm cu toții că trebuie să se căsătorească, fiindcă s-au îndrăgostit nebunește unul de altul din clipa în care s-au cunoscut ? Nu i-am văzut în Devonshire împreună zi de zi, de dimineață pînă seara ? Și crezi că nu știu că sora dumitale a venit cu mine, la Londra, anume ca să-și cumpere toaleta de mireasă ? Haide, haide, n-ai să mă poți face să cred altceva. Socoți că dacă dumneata ești atît de isteață, ceilalți nu mai pot observa nimic ? Dar crede-mă, n-ai nici o șansă, pentru că tot orașul vorbește de căsătoria asta. Eu le povestesc tuturor despre ea și Charlotte face la fel.

— Credeți-mă, doamnă, îi spuse Elinor cu toată gravitatea, că vă înșelați foarte tare. Și zău că faceți foarte rău răspîndind o astfel de veste ; și-o să vă dați seama că așa este, deși acum nu vreți să mă credeți.

Doamna Jennings rîse din nou, dar Elinor nu se mai simți în stare să spună mai mult. Și fiind nerăbdătoare să afle și ea ce scrisese Willoughby, se grăbi să se întoarcă

în camera lor. Cînd deschise ușa, o văzu pe Marianne întinsă în pat, aproape sufocîndu-se de durere, cu o scrisoare în mînă și altele două-trei împrăștiate lîngă ea. Elinor se apropie, fără să scoată o vorbă, și așezîndu-se pe pat, îi luă mîna, i-o sărută de mai multe ori cu duioșie și apoi izbucni într-un hohot de plîns, care, la început, fu aproape tot atît de violent ca și acela al Mariannei. Deși nu era în stare să vorbească, Marianne păru că simte toată duioșia acestei comportări ; și după ce suferiră împreună un timp, îi înmînă lui Elinor toate scrisorile, apoi, îngropîndu-și fața în batistă, aproape că urlă de durere. Elinor, care știa că o astfel de suferință, oricît de greu i-ar fi venit altcuiva să o vadă, trebuia să fie lăsată să se desfășoare, rămase lîngă ea, pînă cînd durerea Mariannei se mai liniști puțin, apoi, nerăbdătoare, luă scrisoarea lui Willoughby și citi cele ce urmează :

„Bond Street, ianuarie

Stimată domnișoară,

Am avut tocmai onoarea de a vă primi scrisoarea, pentru care vă asigur de sincera mea recunoștință. Îmi pare foarte rău că ceva din comportarea mea de aseară nu v-a fost pe plac ; și deși nu reușesc de loc să-mi dau seama prin ce anume am putut, spre nefericirea mea, să vă jignesc, vă rog să mă iertați pentru un lucru pe care, vă asigur, l-am făcut absolut fără nici o intenție. N-o să mă gîndesc niciodată decît cu cea mai mare plăcere și gratitudine la fostele mele legături de prietenie cu familia dumneavoastră, în Devonshire, și vreau să cred că ele nu vor avea de suferit din pricina vreunei greșeli sau neînțelegeri a acțiunilor mele. Am o sinceră stimă pentru întreaga dumneavoastră familie ; dar dacă cumva s-a întîmplat să am nefericirea de a da impresia că am simțit mai mult decît în realitate sau mai mult decît am vrut să spun, am să-mi reproșez că nu mi-am ascuns mai bine considerația ce-o aveam față de dumneavoastră. Veți fi de acord că este imposibil să fi avut alte intenții, cînd veți afla că afecțiunea mea se îndreaptă de multă vreme spre altcineva și sper că peste cîteva săptămîni

doar, logodna mea va deveni un fapt împlinit. Cu mare regret mă supun dorinței dumneavoastră de a vă înapoia scrisorile pe care am avut cinstea să le primesc de la dumneavoastră și șuvița de păr, pe care ați fost atît de mărinimoasă să mi-o oferiți.

Rămîn, stimată domnișoară,
al dumneavoastră supus și umil servitor,
John Willoughby"

Oricine își poate închipui indignarea cu care Elinor citi această scrisoare. Deși știa, încă dinainte de a-și arunca ochii pe ea, că trebuie să fie o dovadă a nestatorniciei lui și că ea confirma probabil definitiva lor despărțire, nu-și putea închipui un asemenea limbaj prin care să fie aduse la cunoștință asemenea lucruri ; și nici nu și-l imagina pe Willoughby în stare să se abată atît de mult de la aparența unor maniere delicate și onorabile — potrivite cu decența firească a unui gentleman — încît să trimită o scrisoare atît de nerușinată și lipsită de omenie, o scrisoare care, în loc să exprime dorința lui de a-și redobîndi libertarea, manifestînd în același timp și regretele lui, nu recunoștea nici un abuz de încredere, nega orice urmă de afecțiune ; o scrisoare în care fiecare rînd era o insultă și care dovedea că autorul ei este un ticălos înrăit.

Se uită un timp la această scrisoare cu uimire și indignare ; apoi o mai citi o dată și încă o dată ; dar sila ei față de omul care o scrisese creștea cu fiecare nouă lectură ; sentimentele ce le încerca față de el erau atît de înverșunate, încît nu îndrăzni să i le împărtășească Mariannei, ca nu cumva s-o facă să sufere și mai mult încă, vorbindu-i despre ruperea logodnei lor nu ca despre o pierdere regretabilă pentru ea, ci ca de o scăpare de cel mai nefericit și iremediabil dintre toate relele din lume — o legătură pe viață cu un om lipsit de scrupule.

Tot reflectînd la conținutul scrisorii, la concepția sufletului care o putuse dicta și probabil la mintea cu totul de nepătruns a unei persoane de neînțeles, care nu participase în vreun alt fel la legătura lor decît prin ceea ce îi dăruise lui inima Mariannei, Elinor uită de suferința

prin care tocmai trecea sora ei, uită că mai avea în poală alte trei scrisori pe care nu le citise încă, uită cu desăvîrșire de cînd se află în odaie, așa încît, atunci cînd auzi o trăsură oprindu-se la ușă, sări la fereastră să vadă cine poate veni atît de devreme ; fu uimită să descopere trăsura doamnei Jennings, despre care știa că fusese comandată abia pentru ora unu. Hotărîtă să n-o părăsească pe Marianne, deși știa că, în acele clipe, nu-i putea aduce prea multă mîngîiere, se grăbi să se ducă și să o roage pe doamna Jennings să o scuze că nu poate merge cu ea, deoarece sora ei nu se simte bine. Doamna Jennings o iertă numaidecît, arătîndu-și sincera și binevoitoarea îngrijorare pentru starea proastă a Mariannei. După ce o văzu plecînd, Elinor se întoarse la Marianne, care tocmai încerca să se ridice din pat ; ajunse la timp ca s-o împiedice să cadă jos, slăbită și amețită cum era din pricina unei îndelungate lipse de hrană și de odihnă ; căci de zile întregi nu mai avusese poftă de mîncare și de multe nopți nu mai dormise ca lumea ; și acum, cînd nu mai era susținută de febra așteptării, rezultatele se făceau simțite prin dureri de cap, printr-o slăbiciune de la stomac și o epuizare nervoasă generală. Un pahar cu vin, pe care Elinor i-l aduse imediat, o făcu să se simtă ceva mai bine și-n cele din urmă fu în stare să-și exprime recunoștința față de bunătatea surorii ei, spunîndu-i :

— Biata mea Elinor ! Cît de mult te fac să suferi !

Sora ei replică :

— Ce n-aș da să pot totuși face ceva ca să te simți mai bine...

Aceste cuvinte, ca de fapt orice altceva ar fi spus sau ar fi făcut sora ei în acele clipe, fură prea mult pentru Marianne care, chinuită cum era, nu-i putu spune decît „O, Elinor, într-adevăr, sînt tare nefericită", după care glasul i se pierdu în suspine.

Elinor nu mai putu suporta să asiste în tăcere la acest torent de durere nestăvilită.

— Stăpînește-te, dragă Mariannne, exclamă ea, dacă nu vrei să te omori și să-i omori pe toți cei ce te iubesc. Gîndește-te la mama ta ; gîndește-te cît este de nefericită în timp ce suferi tu ; trebuie să te stăpînești de dragul ei.

— Nu pot, nu pot, strigă Marianne. Lasă-mă, lasă-mă, dacă te necăjesc ; lasă-mă, detestă-mă, uită de mine ! Dar nu mă mai chinui astfel. Oh, cît le vine de ușor să vorbească de stăpînire de sine acelora care n-au nici o supărare ! Cît ești de fericită, Elinor, cît ești de fericită ; tu nu-ți poți închipui prin ce suferințe trec eu.

— Despre *mine* spui că sînt fericită, Marianne ? Ah, dac-ai ști ! Și chiar îți închipui că pot fi fericită, cînd te văd pe tine atît de nenorocită ?

— Iartă-mă, iartă-mă te rog, spuse Marianne, înlănțuindu-i gîtul cu brațele ; știu că suferi din pricina mea, știu ce inimă ai ; dar, oricum, tu ești — trebuie să fii fericită ; Edward te iubește — ce, ce anume poate înlătura o asemenea fericire ?

— Multe, multe lucruri, răspunse solemn Elinor.

— Nu, nu, exclamă Marianne cu pasiune, nu, el te iubește pe tine și numai pe tine. E imposibil ca tu să ai vreo pricină de mîhnire.

— Nu pot simți nici o bucurie cînd te văd în starea în care te afli.

— Nici n-ai să mă vezi altfel. Nimic nu mă poate scăpa de această nefericire.

— Nu trebuie să vorbești în felul acesta, Marianne. Nu ai nici o mîngîiere ? Nu ai oameni apropiați, care țin la tine ? Este oare pierderea pe care-ai suferit-o atît de mare încît să nu poți fi consolată în nici un fel ? Suferi mult acum, dar ia gîndește-te cît ai fi suferit, dacă i-ai fi descoperit adevăratul caracter mai tîrziu, dacă logodna ta ar mai fi durat încă luni și luni în șir, cum s-ar fi putut întîmpla, pînă ce s-ar fi hotărît s-o rupă. Lovitura ar fi devenit încă și mai îngrozitoare cu fiecare zi ce-ar fi trecut și-n care tu ai fi continuat să crezi, din păcate, în statornicia lui.

— Vorbești de logodnă ! exclamă Marianne. Dar n-am fost logodiți.

— N-ați fost logodiți ?

— Nu, nu este atît de nedemn pe cît îl crezi. N-a rupt nici un jurămînt de credință față de mine.

— Dar ți-a spus că te iubește.

— Da, nu, nu mi-a spus-o niciodată categoric. Așa mă lăsa să cred în fiecare zi, dar nu mi-a declarat-o direct niciodată. Uneori am crezut că mi-a spus că mă iubește, dar de fapt nu mi-a spus-o niciodată.

— Și totuși i-ai scris.

— Da. Putea fi ceva rău în asta, după toate cele ce se întîmplaseră ? Dar nu mai sînt în stare să vorbesc.

Elinor nu mai spuse nimic și revenind la cele trei scrisori, care îi deșteptau acum o curiozitate și mai mare decît pînă atunci, le citi imediat. Prima, pe care sora ei i-o trimisese cînd sosiseră la Londra, suna în felul următor :

„Berkeley Street, ianuarie

Cît de uimit vei fi, Willoughby, cînd vei primi acest bilet ; și cred că vei simți mai mult decît uimire, cînd vei afla că sînt la Londra. Prilejul de a veni încoace, deși în compania doamnei Jennings, a fost o ispită căreia nu ne-am putut împotrivi. Aș vrea să primești acest bilet la timp ca să mai poți trece pe aici în astă-seară, dar nu te aștept neapărat. În orice caz, sper să te văd mîine. Acum îți spun la revedere.

M.D."

Al doilea bilet, ce fusese scris în dimineața de dinaintea seratei date de familia Middleton, cuprindea următoarele :

„Nu-ți pot spune cît am fost de dezamăgită că nu m-ai găsit acasă alaltăieri și nici cît am fost de uimită să nu primesc nici un răspuns la un bilet pe care ți l-am trimis acum mai bine de o săptămînă. Așteptam vești de la tine și încă și mai mult, să te văd apărînd la orice oră din zi. Treci, te rog, cît mai repede și explică-mi motivul pentru care m-ai lăsat să aștept în zadar. Cînd vii, ai face bine să sosești mai devreme, pentru că în general plecăm în jurul orei unu. Aseară am fost la lady Middleton unde s-a și dansat. Mi s-a spus că erai poftit și tu. Asta să fie adevărul ? Îmi închipui că trebuie să te fi schimbat mult, de cînd ne-am despărțit, dacă așa stau lucrurile și n-ai

venit acolo. Dar nu cred că așa ceva poate fi adevărat și sper ca, foarte curînd, să mă poți asigura personal că presupunerea aceea a mea nu e adevărată.

M.D."

Ultima ei scrisoare către el spunea următoarele :

„*Ce trebuie să-mi închipui, Willoughby, în urma purtării tale de aseară? Îți cer iarăși explicație. Eram pregătită să te întîlnesc cu plăcerea pe care despărțirea noastră ar fi fost firesc să o producă, cu familiaritatea care mi se părea foarte justificată, ținînd seama de intimitatea ce-a existat între noi la Barton. Dar cum am fost respinsă! Am petrecut o noapte nefericită, străduindu-mă să găsesc scuze unei comportări despre care cu greu aș putea spune că n-a fost jignitoare; dar deși n-am reușit încă să-ți găsesc circumstanțe atenuante pentru felul în care te-ai manifestat, sînt totuși gata să-ți ascult justificările. Poate că ai fost prost informat sau înșelat cu bună intenție, în ceva ce mă privește, care te-ar fi putut face să-ți formezi o proastă impresie despre mine. Spune-mi despre ce este vorba; explică-mi motivele ce te-au determinat să te porți așa cum ai făcut-o și voi fi mulțumită să-ți explic totul. M-ar mîhni foarte mult să fiu obligată să-mi stric bunele păreri ce le am despre tine; dar dacă așa va trebui să se întîmple, dacă trebuie să aflu că nu ești ceea ce te-am crezut noi pînă acum, că sentimentele tale față de noi toate n-au fost sincere, că comportarea ta față de mine a fost doar minciună, spune-mi-o mai repede. În momentul de față mă aflu într-o stare de îngrozitoare nehotărîre; aș vrea să te știu nevinovat, dar mai bine să cunoaștem amîndoi adevărul, decît să sufăr ca acum. Dacă sentimentele ce le ai față de mine nu mai sînt cele care au fost, trimite-mi, te rog, înapoi scrisorile și șuvița de păr pe care ți-am dat-o.*

M.D."

Gîndindu-se la Willoughby, Elinor n-ar fi putut crede că asemenea scrisori, că niște scrisori atît de pline de afecțiune și de încredere, pot primi un astfel de răspuns.

Dar condamnîndu-l, nu era, pe de altă parte, atît de orbită încît să nu-şi dea seama că de fapt s-ar fi cuvenit să nu fi fost scrise de loc ; suferea în tăcere, gîndindu-se la imprudenţa care o împinsese pe Marianne să riște să dea nişte dovezi de dragoste nesolicitate, nemotivate de vreo mărturie certă din partea lui Willoughby şi foarte sever condamnate de cele ce se întîmplaseră ; Marianne, observînd că terminase de citit scrisorile, îi spuse că nu conţineau nimic altceva decît ceea ce ar fi scris oricine într-o situaţie asemănătoare.

Şi adăugă :

— M-am simţit la fel de solemn logodită cu el, de parcă am fi fost legaţi prin cel mai serios act oficial.

— Te cred, îi răspunse Elinor, numai că, din nefericire, el n-a încercat acelaşi sentiment.

— Ba da, Elinor, şi el a simţit acelaşi lucru săptămîni la rînd. Asta o ştiu foarte bine. Orice l-o fi făcut să se schimbe acum, i-am fost pe vremuri atît de dragă, cum şi-o putea dori inima mea. Şuviţa asta de păr, la care renunţă acum cu atîta uşurinţă, i-am dat-o ca urmare a unor rugăminţi ce-i izvorau din inimă. De i-ai fi văzut privirea, felul în care s-a purtat, de i-ai fi auzit glasul în clipa aceea ! Ai uitat ultima seară pe care am petrecut-o împreună la Barton ? Şi dimineaţa în care ne-am despărţit ? Cînd mi-a spus că s-ar putea întîmpla să treacă săptămîni, multe săptămîni pînă ce ne vom întîlni din nou — mîhnirea lui de atunci — cum i-aş putea uita vreodată mîhnirea ?

Cîteva clipe nu mai putu spune nimic ; dar cînd se mai liniști puţin, adăugă, cu glas mai ferm :

— Elinor, am fost tratată fără milă, dar nu de Willoughby.

— Dar de cine altcineva, dragă Marianne ? De cine-ar fi putut fi instigat ?

— De lumea întreagă, mai degrabă decît de propria lui inimă. Cred mai curînd că toate cunoştinţele mele s-au aliat să-l facă să-şi formeze o proastă impresie despre mine, decît să-l cred capabil de atîta cruzime. Se prea poate ca femeia asta despre care-mi scrie — oricine o fi ea — sau toată lumea la urma urmei, în afară de scumpa

mea mamă, de tine și de Edward, să fie atît de lipsită de inimă ca să mă vorbească de rău. În afară de voi trei, există oare vreo altă ființă pe lumea asta pe care să n-o bănuiesc de răutate, mai degrabă decît pe Willoughby a cărui inimă o cunosc atît de bine ?

Elinor nu vru să se certe, așa încît îi răspunse :

— Indiferent cine sînt oamenii care te vor fi dușmănit atît de tare, fă-i, surioară, să nu-și poată dobîndi izbînda lor ticăloasă, văzînd cu cîtă noblețe îți ții capul sus convinsă fiind de propria ta nevinovăție și de bunele tale intenții. Mîndria ce rezistă la o astfel de rea-voință este înțeleaptă și lăudabilă.

— Nu, nu, strigă Marianne. O nenorocire ca a mea este lipsită de mîndrie. Nu-mi pasă dacă știe cineva că sînt nenorocită. N-au decît să se bucure cu toții văzîndu-mă chinuită. Elinor, Elinor, celor ce n-au de suferit le dă mîna să fie mîndri și independenți, ei pot rezista jignirii, și pot răspunde umilinței, dar eu nu pot. Eu trebuie să simt, să fiu chinuită — și cei ce se pot bucura de asta n-au decît.

— Dar de dragul mamei și al meu...

— De dragul vostru aș face mai mult decît pentru mine însămi. Dar să par fericită, cînd sînt atît de nenorocită — oh, Doamne, cine-mi poate pretinde așa ceva ?

Un timp nu mai scoase nici una din ele vreo vorbă. Elinor se plimba gînditoare de la cămin la fereastră, de la fereastră la cămin, fără să-și dea seama dacă se încălzește la foc sau dacă distinge ceva prin fereastră ; iar Marianne, așezată la picioarele patului, sprijinindu-și capul de una din coloanele lui, începu să citească din nou scrisoarea lui Willoughby și, cutremurîndu-se la fiecare propoziție, exclamă în cele din urmă :

— E prea de tot ! Oh, Willoughby, Willoughby, pot oare rîndurile astea să fie ale tale ? Ești hain, hain, asta ești — nimic nu-ți poate spăla vina. Nimic nu-l poate dezvinovăți, Elinor. Ar fi trebuit oare să creadă numaidecît orice-ar fi auzit despre mine ? N-ar fi trebuit să-mi spună și mie, să-mi dea posibilitatea să-i arăt că sînt nevinovată ? *„Șuvița de păr* (spuse, citind din scrisoare)

pe care ai fost atît de amabilă să mi-o oferi" — oh, asta e de neiertat. Willoughby, unde-ți era inima cînd ai scris aceste cuvinte? Oh, cîtă cruzime și obrăznicie! Poate avea oare vreo justificare, Elinor?

— Nu, Marianne, absolut nici una.

— Și totuși femeia aia cine știe ce șiretlicuri o fi folosit! De cînd se tot gîndește cum să procedeze, cum să pună totul la cale! Cine să fie oare? Cine poate fi? Despre care dintre cunoștințele lui feminine l-am auzit vorbind ca fiind tînără și atrăgătoare?... Oh, de nici una, de nici una... Mi-a vorbit numai și numai despre mine.

Se făcu din nou tăcere; Marianne era foarte agitată și în cele din urmă spuse:

— Elinor, trebuie să mă duc acasă. Trebuie să mă duc să o liniștesc pe mama. N-am putea pleca chiar mîine?

— Mîine, Marianne?

— Da. De ce să mai stau aici? N-am venit decît pentru Willoughby, și acum cui îi mai pasă de mine? Cine se mai uită la mine?

— Ar fi imposibil să plecăm mîine. Doamnei Jennings îi datorăm mult mai mult decît o comportare politicoasă; și pînă și cea mai banală politețe tot nu ne permite să plecăm atît de repede.

— Ei bine, atunci poate că peste două-trei zile; dar nu mai pot rămîne multă vreme aici; nu mai pot rămîne să îndur întrebările și comentariile acestor oameni. Familia Middleton și familia Palmer... cum am să le pot suporta compătimirea? Compătimirea unei femei de felul ladyei Middleton! Oh, ce-ar spune *el* de una ca asta?

Elinor o sfătui să se întindă din nou și Marianne o ascultă; dar nu-și putea găsi nicicum locul; și foarte agitată trupește și sufletește se mișca într-una, căutîndu-și altă poziție, pînă cînd, devenind tot mai nervoasă, Elinor abia o mai putu face să nu se scoale din pat și un timp se temu că va trebui să strige după ajutor. Pînă la urmă însă o convinse să se stropească cu două-trei picături de apă de lavandă, care se dovediră a fi de folos și, după aceea, pînă la sosirea doamnei Jennings, rămase în pat liniștită, fără să se miște.

CAPITOLUL XXX

CÎND SE ÎNTOARSE, DOAMNA JENnings intră numaidecît în camera lor cu un aer de sinceră îngrijorare.

— Cum te mai simţi, draga mea ? o întrebă ea, plină de compătimire pe Marianne care întoarse capul, fără să încerce măcar să-i răspundă.

— Cum se simte, Elinor ? Biata mititică ! Arată foarte rău. Şi nici nu-i de mirare. Da, e adevărat. Urmează să se însoare curînd... un om de nimic ! Nu-l mai pot suferi. Am aflat despre asta acum o jumătate de oră, de la doamna Taylor, iar ei i-a spus-o o bună prietenă chiar de-a domnişoarei Grey, altfel, poţi fi sigură, că nici n-aş fi putut crede una ca asta ; şi cînd am aflat, era cît pe-aci să leşin. Ei bine, am zis, dacă-i adevărat, tot ce pot să spun este că s-a purtat detestabil cu o domnişoară pe care o cunosc, şi doresc din toată inima ca viitoarea lui nevastă să-i scoată sufletul. Şi asta am s-o spun la toată lumea, fii sigură, draga mea. Nu-mi puteam imagina că există bărbaţi care să se poarte astfel ; şi dacă-l mai întîlnesc vreodată, am să-i trag o săpuneală cum n-a mai primit de mult. Dar, draga mea domnişoară Marianne, ai cu ce să te mîngîi... nu e el singurul bărbat din lume cu care să merite să te măriţi ; şi drăguţă cum eşti, n-ai să fii lipsită de admiratori. Biata mititică ! Acum n-am s-o mai deranjez ; ar face bine să-şi verse durerea plîngînd şi să scape de ea. Din fericire, familiile Parry şi Sanderson vin la noi astă-seară şi asta o s-o mai amuze puţin.

Apoi plecă, ieşind din cameră în vîrful picioarelor, de parcă şi-ar fi închipuit că zgomotul poate spori nefericirea tinerei ei prietene.

Spre mirarea surorii ei, Marianne se hotărî să ia masa cu ele. Elinor o sfătui să rămînă în camera lor. Dar nu, vroia să coboare, avea să suporte totul foarte bine şi lumea n-avea să mai facă atîta caz de ea. Încîntată că o vede o clipă călăuzită de o astfel de raţiune, deşi nu prea-i venea să creadă că Marianne va putea face faţă întregii ceremonii de la masă, Elinor nu-i mai spuse nimic ; şi după ce-i aranjă pe cît putu rochia, în timp ce sora ei stătea

întinsă în pat, cînd li se spuse că masa e gata, o ajută să coboare în sufragerie.

Odată ajunsă acolo, deşi părea foarte nefericită, mîncă mai mult şi fu mai calmă decît se aşteptase Elinor. De-ar fi încercat să vorbească sau dacă şi-ar fi dat seama pe jumătate măcar de atenţiile bine intenţionate, dar prost înţelese ale doamnei Jennings, nu şi-ar fi putut păstra calmul ; dar buzele ei nu rostiră nici măcar o silabă şi faptul că era atît de cufundată în gînduri nu-i dădu posibilitatea să înţeleagă tot ce se petrece în jurul ei.

Elinor, care încercă să fie la înălţimea bunătăţii doamnei Jennings, deşi efuziunile ei erau adesea supărătoare şi uneori aproape ridicole, îşi manifestă recunoştinţa răspunzînd la amabilităţile la care sora ei nu era în stare să răspundă. Buna lor prietenă văzu că Marianne e nefericită şi simţi că trebuie să facă tot ce-i stă în putinţă ca ea să se simtă mai bine. Aşadar, se purtă faţă de Marianne cu toată tandreţea, plină de îngăduinţa pe care o are un părinte faţă de copilul preferat în ultimele zile de vacanţă. Marianne trebuia să ocupe cel mai bun loc lîngă foc, să fie îndemnată să mănînce cele mai bune lucruri din casă şi distrată relatîndu-i-se toate noutăţile zilei. Dacă faţa Mariannei n-ar fi fost pentru Elinor o stăvilă în calea oricărei veselii, ar fi amuzat-o străduinţele doamnei Jennings de a vindeca o dezamăgire amoroasă prin dulciuri de tot felul, măsline şi un foc bun. De îndată însă ce Marianne îşi dădu seama de intenţiile doamnei Jennings, care exagerase, îndemnînd-o să se înfrupte din toate de prea multe ori, nu mai putu suporta. Exprimîndu-şi printr-o exclamaţie pripită nefericirea şi făcîndu-i semn lui Elinor să n-o urmeze, se ridică şi părăsi repede încăperea.

—Biata fetiţă ! exclamă doamna Jennings, de îndată ce plecase, cît de rău îmi face s-o văd atît de mîhnită ! Şi ia uită-te, a plecat fără să-şi fi băut vinul. Şi n-a mîncat nici cireşile uscate ! Vai, Doamne ! Se pare că nimic n-o poate ajuta. Dacă aş şti că are vreo preferinţă pentru ceva, aş porunci să se cutreiere tot oraşul pentru a-i îndeplini dorinţa. Vai, mi se pare cel mai ciudat lucru de pe lume, ca un bărbat să se poarte aşa de urît cu o fată atît de drăguţă ! Dar, cînd de o parte sînt atîţia bani,

iar de alta de loc, atunci — Doamne, ai grijă de noi — bărbaţii nici nu mai ţin seama de asemenea lucruri !

— Înseamnă deci că domnişoara — Grey mi se pare că aţi spus că se numeşte — e foarte bogată ?

— Cincizeci de mii de lire, draga mea. Ai văzut-o vreodată ? Se spune că e o fată elegantă, mondenă, dar nu frumoasă. Mi-o aduc foarte bine aminte pe mătuşa ei, Biddy Henshawe ; s-a căsătorit cu un bărbat extrem de înstărit. Dar toţi din familia ei au avere. Cincizeci de mii de lire ! Şi fără îndoială că vin tocmai la timp, căci se spune că Willoughby nu mai are un sfanţ. Şi nici nu-i de mirare ! Cînd tot timpul se plimbă în trăsurică şi merge la vînătoare ! Ei, nici nu merită să mai vorbim ; dar cînd un tînăr, orice-o fi el, vine şi o face pe îndrăgostitul faţă de o fată drăguţă şi promite s-o ia în căsătorie, n-are voie să nu se ţină de cuvînt, numai pentru că a sărăcit şi pentru că o fată mai înstărită e gata să-l ia de bărbat. În cazul ăsta, de ce nu-şi vinde caii, nu-şi închiriază casa, nu-şi concediază servitorii şi nu ia numaidecît nişte măsuri serioase ? Garantez că domnişoara Marianne ar fi fost gata să-l aştepte pînă ce se mai îndreptau lucrurile. Dar în zilele noastre aşa ceva nu mai merge ; tinerii de-acum nu mai renunţă la absolut nici un fel de plăcere.

— Ştiţi cumva ce fel de fată e domnişoara Grey ? Se spune că e simpatică...

— N-am auzit vorbindu-se rău despre ea ; ba, drept să-ţi spun, nici n-am auzit pomenindu-se de ea ; doar azi-dimineaţă doamna Taylor mi-a spus că, într-o zi, domnişoara Walker i-ar fi făcut o aluzie cum că, după cîte are ea impresia, doamnei şi domnului Ellison nu le-ar părea prea rău s-o mărite pe domnişoara Grey, căci ea şi doamna Ellison nu s-au împăcat niciodată.

— Dar cine sînt Ellisonii ?

— Tutorii ei, draga mea. Dar acum e majoră şi poate alege singură ; însă ce mai alegere a făcut !... Dar uite, spuse ea, după o pauză de cîteva clipe, biata dumitale surioară, îmi închipui, s-a dus în cameră la ea să jelească de una singură. N-am putea face oare chiar nimic s-o mai consolăm ? Drăguţa de ea, mi se pare o răutate să o lăsăm singură. Ei, o să avem noi curînd grijă să poftim nişte prieteni şi asta o s-o mai distreze puţin. Ce să jucăm ?

Nu-i place wistul, după cîte știu ; dar nu există oare vreun joc de societate care să-i placă ?

— Dragă doamnă Jennings, toate eforturile dumneavoastră amabile sînt de prisos. Cred că Marianne o să rămînă la ea în cameră în seara asta. Dac-am să pot, am s-o conving să se culce devreme, căci sînt sigură că are nevoie de odihnă.

— Da, cred că așa o să fie cel mai bine pentru ea. Să spună ce vrea să mănînce și să se culce. Doamne ! Nici nu-i de mirare că arată atît de rău de vreo două săptămîni încoace, căci presupun că povestea asta i-a stat pe suflet cam în tot timpul ăsta. Și-așa va să zică, scrisoarea pe care a primit-o astăzi i-a pus capăt ! Biata fetiță ! Dac-aș fi avut vreo idee despre cum stau lucrurile, fii sigură că pentru nimic în lume n-aș fi făcut glume pe socoteala ei. Dar pe de altă parte, vezi, de unde era să ghicesc eu una ca asta ? Eram convinsă că nu e decît o banală scrisoare de dragoste și, știi ce mult le place tinerilor să-i tachinezi cu de-alde astea. Oh, Doamne ! Ce rău o să le mai pară fetelor mele și lui sir John cînd au să afle și ei povestea ! Dacă nu mi-aș fi pierdut capul de tot, ar fi trebuit să trec prin Conduit Street, în drum spre casă, și să-i anunț și pe ei. Dar am să-i văd eu mîine.

— Presupun că nu-i necesar să-i atrageți atenția doamnei Palmer și lui sir John să nu pomenească de numele lui Willoughby sau să facă vreo cît de mică aluzie față de sora mea la cele ce s-au petrecut. Cred că buni la suflet, cum sînt, o să-și dea singuri seama că n-ar fi potrivit din partea lor să dea impresia, în prezența ei, că știu totul ; și cu cît au să-mi vorbească și mie mai puțin despre acest subiect, cu atît au să-mi cruțe sentimentele, după cum cred că vă dați prea bine seama, scumpă doamnă.

— Doamne sfinte, sigur că da. Îmi dau seama. Cred că trebuie să-ți vină foarte greu să auzi vorbindu-se despre asta ; cît despre sora dumitale, pentru nimic în lume nu i-aș mai pomeni vreun cuvînt despre toată povestea. Ai văzut doar că n-am spus un singur cuvînt în legătură cu asta în tot timpul mesei. Și nici sir John sau fetele mele n-au s-o facă, căci sînt cu toții foarte atenți și grijulii ; mai ales dac-am să le mai și atrag atenția, cum și intenționez s-o fac. În ceea ce mă privește, cu cît o să vorbim mai

puţin despre toată povestea asta, cred eu, cu atît are să fie mai bine, cu atît are să treacă şi are să se uite mai repede. Şi, pe urmă, la ce bun atîta vorbărie ?

— În cazul de faţă nu poate face decît rău ; poate şi mai mult decît în alte cazuri asemănătoare, căci s-a petrecut în împrejurări, care, de dragul celor implicaţi în el, îl face nepotrivit să devină subiect de conversaţie publică. Trebuie să recunosc un lucru despre domnul Willoughby — el n-a rupt de fapt o logodnă care să fi existat între el şi sora mea.

— Draga mea, nu încerca să-l aperi. N-a existat o logodnă între ei ! După ce i-a arătat casa de la Allenham şi după ce-au hotărît şi odăile în care aveau să locuiască mai tîrziu !

De dragul surorii ei, Elinor nu mai insistă asupra subiectului ; căci, deşi Marianne ar fi putut pierde mult prin dezvăluirea adevărului, Willoughby n-ar fi avut decît foarte puţin de cîştigat. Şi, după ce amîndouă tăcură un timp, doamna Jennings izbucni din nou, cu toată veselia ei firească :

— Ei, draga mea, să mai spui că nu-i adevărată zicala care ne învaţă că „Tot rău-i spre bine", căci o să fie în avantajul colonelului Brandon. În sfîrşit, o să pună mîna pe ea ; da, are să reuşească. Ascultă-mă pe mine ce-ţi spun : zău dacă n-au să se căsătorească pînă la Sînziene. Doamne ! Ce-o să mai rîdă colonelul pe-nfundate, cînd o afla vestea ! Sper că are să vină-n seara asta. Şi are să fie, fără doar şi poate, o partidă mult mai bună pentru sora dumitale. Două mii de lire pe an, fără vreo datorie sau alte angarale — în afară de fetiţa aceea din flori ; oh, uitasem de ea ; dar poate n-ar costa prea mult s-o dea la o meserie şi atunci ce importanţă mai are ? Delaford este un loc şor frumos, ascultă-mă ce-ţi spun ; exact ce numesc eu o aşezare drăguţă, de modă veche, cu tot confortul şi dichisul ; are o grădină întinsă, înconjurată de ziduri peste care se apleacă cei mai roditori pomi de prin ţinut ; şi într-un colţ este un dud grozav ! Doamne, cum ne-am mai îndopat, Charlotte şi cu mine, cînd am fost ultima dată acolo ! Şi pe urmă mai există şi o hulubărie şi cîteva iazuri minunate cu peşti şi un canal foarte pitoresc, pe scurt, tot ce ţi-ai putea dori ; şi pe deasupra mai e şi

aproape de biserică și la o depărtare de numai un sfert de milă de drumul mare ; așa că nu te plictisești niciodată, căci nu e nevoie decît să te duci și să te așezi într-un boschet de tisă din spatele casei și poți vedea toate trăsurile care trec pe drum. Oh, e un loc foarte frumos ! Măcelăria e foarte aproape, în sat, iar casa parohială la o aruncătură de băț. După părerea mea, e de o mie de ori mai frumos decît Barton Park, unde trebuie să trimită după carne la o distanță de vreo trei mile și unde n-au alt vecin mai apropiat decît mama dumitale. Ei bine, am să-l încurajez pe colonel de îndată ce voi avea prilejul. Știi, vorba aceea : cui pe cui se scoate. Numai de-am izbuti să i-l scoatem pe Willoughby din cap !

— De-am putea face asta, doamnă, spuse Elinor, o să ne descurcăm foarte bine, cu sau fără colonelul Brandon.

Și apoi, ridicîndu-se, se duse să vadă ce mai face Marianne, pe care o găsi, după cum se aștepta, în camera ei, aplecîndu-se, tăcută și tristă, spre rămășițele focului din cămin, care-i luminaseră camera pînă la sosirea lui Elinor.

— Ai face mai bine să mă lași singură, fu tot ce-o auzi spunînd pe sora ei.

— Am să te las, dac-ai să te culci, îi spuse Elinor.

Dar refuză s-o asculte la început, din pricina încăpățînării de moment a unei suferințe ce nu-și găsea alinare. Elinor reuși totuși să se facă ascultată, vorbindu-i cu seriozitate și blîndețe în același timp ; și înainte de a pleca o văzu punîndu-și pe pernă capul înfierbîntat de durere și-o lăsă, așa cum spera, învăluită într-o pașnică odihnă.

Cînd se întoarse în salon, doamna Jennings i se alătură, intrînd cu un pahar plin în mînă.

— Draga mea, îi spuse ea, tocmai mi-am adus aminte că am în casă cel mai bun vin de Constantia ce s-a băut vreodată, așa că i-am adus un pahar surorii dumitale. Bietul meu bărbat ! Cît de mult îi plăcea ! Ori de cîte ori avea o criză dureroasă de gută, spunea că-i face mai bine decît orice alt lucru de pe lume. Du-i-l, te rog, surorii dumitale.

— Scumpă doamnă Jennings, replică Elinor, zîmbind la gîndul deosebirii dintre afecțiunile pentru care fusese recomandat, cît sînteți de bună ! Dar pe Marianne am lăsat-o în pat aproape adormită, sper, și cum cred că nimic

nu i-ar face mai bine decît să se odihnească, cu permisiunea dumneavoastră, am să beau eu vinul.

Deși doamna Jennings regretă că nu adusese băutura cu cinci minute mai devreme, fu mulțumită de compromis ; și în timp ce Elinor îl dădea pe gît, se gîndi că, deși efectele lui în ceea ce privește criza de gută o interesau prea puțin în acele clipe, putea să-i încerce puterea de a vindeca o inimă dezamăgită tot atît de bine asupra ei, cît și asupra surorii ei.

Pe cînd luau ceaiul, veni și colonelul Brandon ; și după felul în care se uită în jur, să vadă dacă nu cumva Marianne este acolo, Elinor își dădu numaidecît seama că el nici nu se aștepta și nici nu dorea să o vadă acolo și că, pe scurt, aflase motivul absenței ei. Doamnei Jennings nu-i trecură aceleași gînduri prin minte ; căci, curînd după ce el sosi, se apropie de masa unde Elinor pregătea ceaiul și-i șopti :

— Colonelul pare la fel de grav ca-ntotdeauna, după cum vezi ; nu știe nimic despre cele întîmplate ; te rog, spune-i tu, draga mea.

Curînd după aceea el își trase un scaun lîngă cel al lui Elinor și, cu un aer care-i confirma lui Elinor convingerea că e la curent cu totul, se interesă de sora ei.

— Marianne nu se simte bine, spuse Elinor. A avut o indispoziție toată ziua și am convins-o să se ducă la culcare.

— Atunci poate că, replică el șovăitor, poate că ce-am auzit azi dimineață poate fi... o fi mai mult adevăr în cele ce-am auzit, decît credeam la început.

— Dar ce anume ai auzit ?

— Că un domn, despre care aveam motive să cred... mă rog, că un bărbat, despre care *știam* că este logodit — dar ce să-ți mai spun ? Dacă dumneata știi totul, ceea ce e mai mult ca sigur, sper să mă cruți...

— Te referi, spuse Elinor cu un calm silit, la căsătoria domnului Willoughby cu domnișoara Grey. Da, știm totul în această privință. Se pare că a fost o zi revelatoare pentru toată lumea întrucît și nouă ni s-a dezvăluit adevărul abia azi. Misterele domnului Willoughby sînt de nepătruns ! Dar dumneata unde ai auzit noutatea ?

— Într-un magazin din Pall Mall, unde aveam ceva treabă. Două doamne își așteptau trăsura și una dintre ele îi făcea celeilalte o relatare a căsătoriei proiectate, cu glas atît de răsunător și fără nici un fel de fereală, încît mi-a fost imposibil să nu aud totul. Ceea ce mi-a atras mai întîi atenția a fost numele de Willoughby, de John Willoughby care-a fost repetat de mai multe ori ; și din cele ce-au urmat am aflat că acum totul este definitiv stabilit cu privire la căsătoria lui cu domnișoara Grey — nu mai este vorba de nici un secret — că această căsătorie o să aibă loc în următoarele cîteva săptămîni și s-au mai dat și-o mulțime de amănunte în legătură cu pregătirile și cu alte chestiuni. Îmi mai aduc aminte în mod special de un lucru, pentru că m-a ajutat să identific încă și mai bine persoana : de îndată ce se va termina ceremonia, urmează să plece la Combe Magna, reședința lui din Somersetshire. Cît de mare mi-a fost mirarea ! Dar e imposibil să vă descriu ce-am simțit. Interesîndu-mă cine este doamna cea comunicativă — pentru că am rămas în magazin pînă după plecarea lor — am aflat că este o oarecare doamnă Ellison și după informațiile primite ulterior, domnișoara Grey e pupila ei.

— Într-adevăr ! Dar ai mai aflat și că domnișoara Grey are cincizeci de mii de lire ? Explicația, dacă trebuie să-i dezlegăm misterul, nu poate fi găsită decît în acest amănunt.

— S-ar putea să fie așa, dar Willoughby e în stare — cel puțin eu cred că...

Se opri o clipă, apoi adăugă cu un glas ce părea plin de șovăială :

— Și sora dumitale... ea cum...

— A trecut prin clipe foarte grele. Dar nădăjduiesc ca suferința ei să fie pe cît de puternică, pe atît de scurtă. A fost și mai este încă o lovitură cumplită. Cred că pînă ieri nici nu s-a îndoit măcar de dragostea lui ; și poate că nici acum... dar eu sînt aproape convinsă că el n-a ținut niciodată cu adevărat la ea. A mințit-o tot timpul și în anumite privințe pare chiar a fi un om fără inimă.

— Ah, așa și este ! spuse colonelul Brandon. Dar sora dumitale — dac-am înțeles bine din cele ce mi-ai spus — nu are chiar aceeași impresie despre el.

— Îi cunoşti doar firea şi-ţi poţi da seama ce repede l-ar mai scuza, dac-ar putea-o face.

Colonelul nu răspunse şi ceva mai tîrziu strîngîndu-se ceştile de ceai şi făcîndu-se pregătiri pentru jocul de cărţi, subiectul, bineînţeles, nu mai putu fi abordat. Doamna Jennings, care-i urmărise cu plăcere în timp ce stăteau de vorbă şi care se aştepta să vadă efectul celor împărtăşite de domnişoara Dashwood printr-o manifestare imediată de veselie din partea colonelului Brandon, care ar fi fost firească la un bărbat în floarea tinereţii, a speranţei şi a fericirii, observă cu uimire că rămîne tot restul serii încă şi mai grav, şi mai gînditor decît de obicei.

CAPITOLUL XXXI

A DOUA ZI, DUPĂ O NOAPTE ÎN care dormi mai mult decît se aşteptase, Marianne se deşteptă la fel de conştientă de suferinţa ei ca şi atunci cînd se culcase.

Elinor o încurajă pe cît putu să-şi descarce sufletul şi înainte de a fi chemate la micul dejun analizaseră situaţia pe toate feţele, Elinor dovedind aceeaşi convingere fermă şi dîndu-i aceleaşi sfaturi afectuoase, Marianne manifestînd aceleaşi sentimente impetuoase şi aceleaşi păreri contradictorii, ca şi pînă atunci. Uneori îl considera pe Willoughby la fel de nefericit şi de nevinovat precum era şi ea, iar alteori, pierzînd orice nădejde, deoarece îşi dădea seama că este imposibil să-l găsească nevinovat. Acum era absolut indiferentă la ce spune lumea, în clipa următoare vroia să se izoleze pentru totdeauna, ca apoi să se hotărască să reziste cu energie. Într-o singură privinţă era, totuşi, egală în a se manifesta şi anume, atunci cînd era cazul, să evite, pe cît posibil, prezenţa doamnei Jennings şi îndurînd-o printr-o tăcere încăpăţînată atunci cînd n-avea încotro şi trebuia s-o suporte. Îşi oţelise, în această privinţă, inima nevrînd să creadă că doamna Jennings i-ar putea privi suferinţele măcar cu un pic de compătimire.

— Nu, nu, este imposibil, spunea ea ; doamna Jennings nu poate fi simțitoare. Amabilitatea ei nu vădește înțelegere, bunătatea ei nu înseamnă duioșie. Nu dorește altceva decît să aibă un subiect de bîrfă ; acum manifestă simpatie față de mine doar pentru că i-l ofer.

Elinor n-avusese nevoie de această dovadă pentru a-și da seama cît de nedreaptă este adesea sora ei în părerile ce și le face despre oameni, datorită irascibilității, importanței prea mari ce o dădea unei sensibilități profunde și farmecelor unei comportări alese. Ca și jumătate din oameni, dacă sînt jumătate din ei deștepți și buni, Marianne, care avea însușiri deosebite și un caracter deosebit, nu era nici rezonabilă și nici sinceră. Ea se aștepta ca și ceilalți să aibă aceleași păreri și simțăminte ca și ale ei și le judeca comportarea prin efectul imediat al acțiunilor lor asupra ei. Așa se face că după micul dejun, pe cînd cele două surori se aflau în camera lor, avu loc un incident care o făcu pe Marianne să aprecieze și mai puțin încă bunătatea doamnei Jennings ; datorită propriei ei slăbiciuni, întîmplarea se dovedi a fi o nouă sursă de durere pentru Marianne, deși doamna Jennings nu acționă decît mînată de o extraordinară bunăvoință.

Cu o scrisoare în mîna întinsă și cu o față veselă și zîmbitoare, convinsă fiind că are să aducă mîngîiere, ea intră în odaie, spunînd :

— Ei, draga mea, ți-am adus ceva de care sînt sigură că-ți va face mult bine.

Marianne auzise îndeajuns. Într-o clipă, imaginația ei îi și punea în față o scrisoare de la Willoughby, plină de duioșie și de căință, o scrisoare care explica tot ce se întîmplase, o scrisoare foarte convingătoare și care-i dădea satisfacție deplină ; avea să fie numaidecît urmată de Willoughby personal, care se va repezi nerăbdător în odaie pentru ca, aruncîndu-se la picioarele ei, prin privirile lui elocvente să întărească asigurările din scrisoarea sa. Visul unei clipe fu distrus de cea următoare. Avea acum sub ochi scrisul mamei sale, care pînă atunci fusese întotdeauna pentru ea numai și numai prilej de bucurie ; după dezamăgirea pe care o simți, avu impresia că abia în clipa aceea începuse să sufere cu adevărat.

Nici un limbaj ce i-ar fi stat la îndemînă în momentele ei de maximă elocință n-ar fi putut exprima lipsa de omenie a doamnei Jennings ; nu i-o putea reproșa decît prin lacrimile ce-i șiroiau din ochi cu o îndîrjire pătimașă ; reproșul însă nu fu înțeles ca atare de doamna Jennings, care după ce-și exprimă în toate felurile mila ce-o resimțea pentru biata fetiță, se retrase, nu fără a se referi din nou la scrisoare ca la un motiv de mîngîiere. Dar, cînd fu destul de calmă pentru a o putea citi, scrisoarea nu prea-i aduse consolare. Numele lui Willoughby revenea prea des. Mama ei, care mai credea încă în logodna lor, și se bizuia mai mult ca oricînd pe statornicia sentimentelor lui, fusese stîrnită de rugămintea lui Elinor, de a o face pe Marianne să-și deschidă mai mult inima față de ele două ; și întreaga scrisoare manifesta atîta duioșie față de Marianne, atîta afecțiune față de Willoughby, și o convingere atît de profundă în fericirea ce-i aștepta împreună, încît plînse chinuită tot timpul cît o citi.

Simți din nou nerăbdarea de a se vedea acasă ; mama ei îi era mai dragă ca oricînd ; mai dragă tocmai datorită excesului de încredere pe care greșit și-l manifesta față de Willoughby și Marianne dorea imperios să plece acasă. Elinor, care nu era nici ea în stare să-și dea seama dacă e mai bine pentru Marianne să rămînă la Londra sau să se înapoieze la Barton, nu-i dădu nici un sfat, rugînd-o doar să aibă răbdare pînă ce vor cunoaște dorințele mamei lor, și în cele din urmă sora ei își dădu consimțămîntul să aștepte pînă cînd le vor fi aflat.

Doamna Jennings le părăsi mai devreme decît de obicei ; căci nu se simțea la îndemînă să știe că familiile Middleton și Palmer nu sînt la fel de mîhnite ca și ea și refuzînd-o categoric pe Elinor, care se oferise s-o însoțească, plecă, lăsîndu-le singure tot restul dimineții. Elinor, cu inima grea, dîndu-și seama de necazul pe care avea să-l pricinuiască și înțelegînd, după scrisoarea ce-o primise Marianne, cît de puțin izbutise s-o pregătească pe mama lor, se apucă să-i scrie, pentru a-i relata cele întîmplate rugînd-o să-i comunice ce urmează să facă ele ; Marianne, care venise și ea în salon după plecarea doamnei Jennings, rămase neclintită la masa unde scria Elinor, urmărind mișcările peniței, foarte necăjită că sora ei trebuie

să ducă la îndeplinire o sarcină atît de grea și încă și mai sincer necăjită gîndindu-se la efectul ce-l va avea această veste asupra mamei ei.

Astfel se scurse cam un sfert de oră, cînd Marianne, ai cărei nervi nu mai puteau suporta un zgomot brusc, tresări speriată, auzind o bătaie în ușă.

— Cine poate fi ? se întrebă Elinor. Și încă atît de devreme. Credeam că nu avem să ne mai temem de nimeni.

Marianne se duse la fereastră.

— E colonelul Brandon, spuse ea enervată. De el trebuie să ne temem întotdeauna.

— N-are să intre cînd o să afle că doamna Jennings nu este acasă.

— Nu mă bazez eu pe una ca asta, spuse ea grăbindu-se să se retragă în camera lor. Un om care n-are ce face cu timpul lui, nu-și dă seama că-i deranjează pe ceilalți.

Presupunerea ei se dovedi a fi adevărată, deși se baza pe o eroare și-o nedreptate ; căci colonelul Brandon intră în casă ; și Elinor, care era sigură că venise îngrijorat fiind pentru Marianne și care îi citi această îngrijorare în expresia lui tulburată și tristă și în întrebarea scurtă, dar profund emoționată pe care i-o puse în legătură cu sănătatea surorii ei, o condamnă în gînd pe Marianne pentru că îi acordă atît de puțină stimă.

După ce o salută îi spuse :

— Am întîlnit-o pe doamna Jennings în Bond Street : ea m-a îndemnat să vin încoace și m-am consolat cu gîndul că am să te găsesc numai pe dumneata, fiindcă țineam foarte mult să te întîlnesc singură. Scopul meu... dorința mea... singura mea dorință e de a sta de vorbă cu dumneata... Sper, cred că voi aduce mîngîiere ; nu, nu trebuie să folosesc cuvîntul mîngîiere... sau nu imediat... ci mai curînd convingere, o convingere care să rămînă în mintea surorii dumitale. Îmi vei permite să-mi arăt considerația ce-o am pentru ea, pentru dumneata, pentru mama dumitale, relatîndu-ți niște împrejurări, mînat fiind de o foarte sinceră afecțiune... de o dorință adevărată de a vă fi de folos... sper că nu greșesc — deși însuși faptul că mi-au trebuit atîtea ore ca să mă conving că am dreptate în ceea ce intenționez să fac — înseamnă că am motive să cred că nu mă înșel...

Se opri.

— Te înțeleg, îi spuse Elinor. Ai ceva să-mi spui despre domnul Willoughby, ceva care ne va ajuta să-i cunoaștem și mai bine caracterul. Vei face un act de adevărată prietenie față de Marianne, spunîndu-ne tot ce știi. Îți voi rămîne foarte îndatorată pentru orice informație ce mi-ai putea-o da în această privință, iar recunoștința ei o vei dobîndi cu timpul. Te rog, spune-mi tot ce știi. Te rog...

— Îți voi spune ; ca să fiu scurt, în octombrie, cînd am plecat de la Barton... dar nu vei înțelege dacă îmi încep povestirea doar de atunci... trebuie să o încep mai dinainte. Ai să constați, domnișoară Dashwood, că sînt un foarte prost povestitor ; nici nu știu bine de unde s-o iau. Va trebui, cred, să-ți spun cîteva cuvinte despre mine însumi și am s-o fac pe scurt. Nu prea sînt ispitit să spun multe despre un asemenea subiect, zise el, oftînd din adîncul inimii.

Se opri o clipă să-și adune gîndurile și apoi, suspinînd din nou, continuă :

— Probabil că nu-ți mai aduci de loc aminte de o discuție (nu cred să-ți fi făcut vreo impresie)... de o conversație pe care am avut-o într-o seară la Barton Park... o seară în care se dansa... și-n care ți-am pomenit de o tînără pe care o cunoscusem cu odată și care semăna, într-o oarecare măsură, cu sora dumitale Marianne.

—Ba da, îi răspunse Elinor, îmi aduc aminte.

Colonelul păru încîntat la auzul acestei confirmări și adăugă :

— Dacă nu cumva mă înșală nesiguranța și părtinirea unei amintiri pline de duioșie, între ele două există o puternică asemănare, fizică și spirituală. Avea aceeași inimă caldă, aceeași nerăbdare a imaginației și a minții. Această tînără era una dintre rudele mele cele mai apropiate, orfană din copilărie, fiind în grija tatălui meu. Eram cam de aceeași vîrstă și-am fost încă din primii ani de viață prieteni și camarazi de joacă. Nu pot să-mi amintesc să n-o fi iubit vreodată pe Eliza ; și dragostea mea pentru ea, pe măsură ce creșteam, s-a dovedit a fi așa cum, poate că, judecîndu-mă după gravitatea mea tristă și sumbră de acum, nu ți-ai putea închipui că aș fi fost în stare s-o simt vreodată. A ei, pentru mine, cred că era tot atît de fier-

binte ca dragostea surorii dumitale pentru Willoughby și a fost la fel de nefericită, deși din cu totul alte motive. La șaptesprezece ani am pierdut-o pentru totdeauna. S-a căsătorit, împotriva dorinței ei, cu fratele meu. Avea o avere mare și moșia familiei noastre era împovărată de datorii. Mă tem că asta e tot ce pot spune despre comportarea aceluia care i-a fost în același timp unchi și tutore. Fratele meu n-o merita ; nici măcar n-o iubea. Am sperat că dragostea ei pentru mine o va ajuta să treacă prin toate situațiile grele, și un timp așa a și fost ; dar pînă la urmă situația nenorocită în care se afla, căci se lovea de multă răutate, îi înfrînse curajul și deși îmi promisese că nimic... dar cît de prost îți mai istorisesc lucrurile ! Nici nu ți-am pomenit cum s-a ajuns la toate acestea. Nu mai aveam decît cîteva ore ca să fugim împreună în Scoția. Dar trădarea sau prostia fetei de serviciu a verișoarei mele ne-a dat de gol. Am fost surghiunit în casa unei rude ce locuia foarte departe, iar ei nu i s-a îngăduit nici o libertate, nu i s-a dat voie să apară în societate, să se amuze în vreun fel oarecare, pînă ce tata nu și-a impus punctul de vedere. Mă încrezusem prea mult în curajul ei și lovitura pe care-am primit-o a fost foarte grea ; dar dacă măcar căsătoria ei ar fi fost fericită, așa tînăr cum eram, m-aș fi împăcat cu situația în cîteva luni sau cel puțin n-ar trebui să mă jeluiesc acum. Dar nu s-a întîmplat așa. Fratele meu nu ținea de loc la ea ; plăcerile lui erau altfel decît s-ar fi cuvenit să fie și s-a purtat prost cu ea chiar de la început. Rezultatul acestei comportări, față de o minte atît de tînără, de vioaie și de lipsită de experiență ca aceea a doamnei Brandon, a fost cît se poate de firesc. La început s-a resemnat față de situația ei nenorocită, și-ar fi fost foarte bine dacă n-ar fi trebuit să-și înfrîngă regretele pe care le avea cînd își aducea aminte de mine. Dar este oare de mirare că, alături de un bărbat care o provoca să fie necredincioasă și fără vreun prieten care s-o sfătuiască să fie cuminte (căci tatăl meu n-a mai trăit decît vreo cîteva luni după căsătoria lor, iar eu eram cu regimentul în Indiile Orientale), este oare de mirare că a decăzut ? Poate că dac-aș fi rămas în Anglia... dar gîndul meu a fost să contribui la fericirea lor plecînd pentru cîțiva ani de lîngă ea, în care scop mi-am

și obținut mutarea. Lovitura pe care mi-a dat-o căsătoria ei, continuă el cu un glas foarte agitat, a fost o nimica toată, a fost un fleac față de ce-am simțit cînd am auzit despre divorțul ei, cam la vreo doi ani după aceea. Această lovitură m-a făcut să devin atît de mohorît... și chiar și-acum amintirea a ceea ce am suferit...

Nu mai putu scoate un singur cuvînt și, ridicîndu-se în grabă, se plimbă cîteva minute prin odaie. Impresionată de cele ce auzise de la el și încă și mai mult de suferința lui, Elinor nu era în stare să vorbească. Brandon observă cît îi pare ei de rău și apropiindu-se, îi luă mîna, i-o strînse și i-o sărută cu un respect plin de recunoștință. După încă vreo cîteva minute de tăcere, reuși să continue calm :

— Trecuseră trei ani de la acel nefericit eveniment, cînd m-am întors în Anglia. Prima mea grijă, după ce-am sosit, a fost, firește, să o caut ; dar încercările mele de a o găsi fură tot atît de neizbutite pe cît erau de triste. N-am putut decît să dau de urma primului bărbat care o sedusese și aveam toate motivele să mă tem că îl părăsise doar spre a se cufunda și mai mult într-o viață de desfrîu. Pensia pe care o primea prin lege nu era pe potriva averii ei și nici nu era suficientă să o întrețină în mod confortabil ; de la fratele meu am aflat că, în urmă cu cîteva luni, transmisese unei alte persoane dreptul de a folosi această pensie. Fratele meu își închipuia, și cu cît calm, că risipa ei, mizeria de care fusese urmată, o obligaseră să dispună astfel de pensie, pentru a ieși din vreun impas. Pînă la urmă, însă, doar la șase luni de la întoarcerea mea în Anglia, am reușit totuși s-o găsesc. Afecțiunea față de un fost servitor de-al meu, care avusese după aceea o soartă nefericită, m-a făcut să-l vizitez într-o casă mizeră unde era ținut închis pentru că era datornic ; și-acolo, în aceeași casă, închisă din aceleași motive, am găsit-o pe nefericita mea cumnată. Era atît de schimbată, atît de ofilită, de istovită din pricina a tot felul de suferințe cumplite ! Greu mi-a venit să cred că ființa nefericită și firavă din fața mea era ce mai rămăsese din fata sănătoasă, înfloritoare, fermecătoare pe care o iubisem odată la nebunie ! Ce-am suferit cînd am văzut-o în halul în care se afla... dar n-am dreptul să te mai necăjesc

descriindu-ți toate acestea... și-așa te-am mîhnit prea mult... Că după toate aparențele era într-un stadiu foarte avansat de tuberculoză, a fost pentru mine, da, în situația în care se afla, a fost pentru mine cea mai mare mîngîiere. Viața nu-i mai putea oferi nimic, decît răgazul să se pregătească mai bine de moarte. Am mutat-o într-o locuință foarte confortabilă, unde se bucura de o bună îngrijire ; am vizitat-o zilnic cît a mai trăit ; am fost alături de ea în ultimele clipe ale vieții.

Se opri din nou spre a-și mai reveni puțin ; printr-o exclamație plină de duioșie, Elinor își manifestă mîhnirea ce-o simțea față de soarta nefericitei lui prietene.

— Sper, spuse el, că sora dumitale n-o să fie jignită de asemănarea pe care o găsesc între ea și biata mea rudă dezonorată. Soarta lor, norocul lor nu pot fi la fel. Dacă firea blîndă a verișoarei mele ar fi fost apărată de o minte hotărîtă sau de o căsătorie fericită, ar fi putut deveni așa cum veți ajunge să o vedeți pe Marianne. Dar de ce ți-am spus toate acestea ? S-ar părea că te-am necăjit degeaba. Oh, domnișoară Dashwood... o poveste ca asta... neistorisită de paisprezece ani... e foarte greu de reprodus, crede-mă ! Dar promit să fiu mai adunat, mai concis. Mi-a lăsat în grijă unicul ei copil, o fetiță, vlăstarul primei ei legături vinovate, care avea pe atunci vreo trei ani. Își iubea copila și a ținut-o întotdeauna alături de ea. Îmi încredința ceva valoros, ceva prețios și cu dragă inimă mi-aș fi îndeplinit îndatorirea față de fetiță, ocupîndu-mă chiar eu de educația ei, dacă situația mea și a ei mi-ar fi putut-o permite ; dar eu n-aveam familie, n-aveam cămin, așa că micuța Eliza fu dată la un internat. Mă duceam s-o văd ori de cîte ori îmi era cu putință ; și după moartea fratelui meu (care a survenit acum cinci ani lăsîndu-mă moștenitorul averii familiei) m-a vizitat adesea la Delaford. Spuneam despre ea că este o rudă îndepărtată, dar îmi dau foarte bine seama că în general am fost bănuit că între noi există o legătură mult mai strînsă. Cu trei ani în urmă (tocmai împlinise paisprezece ani) am scos-o de la școală și-am dat-o în grija unei femei foarte respectabile, ce locuia în Dorsethire, care se mai îngrijea de alte patru sau cinci fete cam de aceeași vîrstă, și timp de doi ani am avut toate motivele să fiu mulțumit de felul în

care se aranjaseră lucrurile. Dar în februarie, anul trecut, sînt aproape douăsprezece luni de atunci, a dispărut dintr-o dată. La rugămintea ei insistentă îi dădusem voie (în mod cu totul imprudent, cum s-a dovedit mai tîrziu) să se ducă la Bath, împreună cu una dintre tinerele ei prietene, care-l însoţea acolo pe tatăl ei obligat să-şi vadă de sănătate. Ştiam că este un om foarte cumsecade şi aveam o părere bună şi despre fata lui — o părere mai bună decît merita ; căci, deşi cunoştea desigur întreaga situaţie, n-a vrut să-mi spună absolut nimic, păstrînd secretul cu încăpăţînare şi în mod cu totul nechibzuit. Tatăl ei era un om bine intenţionat, dar nu prea isteţ, aşa că n-a putut să-mi dea nici o informaţie, fiindcă fusese obligat să stea mai mult în casă, în timp ce fetele hoinăreau prin tot oraşul, intrînd în legătură cu cine le poftea inima ; bătrînul încercă să mă convingă, fiind şi el încredinţat de ce îmi spune, că fiica lui n-are absolut nici un amestec în toată afacerea. Pe scurt, n-am putut afla nimic altceva decît că plecase, iar ce s-a mai întîmplat în următoarele opt luni a rămas doar de domeniul presupunerilor. Cred că oricine îşi poate închipui la ce m-am gîndit, de ce m-am temut, şi pe deasupra cît am suferit.

— Doamne, Dumnezeule, strigă Elinor, să fi fost oare... să fi fost oare Willoughby ?

— Primele ştiri pe care le-am avut de la Eliza le-am primit printr-o scrisoare pe care mi-a trimis-o chiar ea în octombrie, anul trecut. Mi-a fost adusă de la Delaford şi mi-a fost înmînată chiar în dimineaţa cînd intenţionam să mergem în excursie la Whitwell ; de aceea am plecat atît de brusc şi sînt sigur că plecarea mea trebuie să fi părut atunci curioasă la toată lumea, ba cred că unii au fost chiar şi jigniţi. Presupun că domnul Willoughby, cînd mă critica din priviri pentru lipsa de politeţe de care mă făceam vinovat, împiedicîndu-le excursia, nici nu visa că eram chemat ca să aduc alinare unei fete pe care o nenorocise ; dar la ce-ar fi folosit, chiar dac-ar fi ştiut-o ? Ar fi fost mai puţin vesel sau mai puţin fericit, cînd i-ar fi zîmbit sora dumitale ? Nu, căci el săvîrşise ceva ce nici un bărbat cu simţire n-ar fi putut-o face. O abandonase pe fata de a cărei tinereţe şi nevinovăţie profitase, lăsînd-o nespus de nefericită, fără să-i asigure o casă ono-

rabilă, fără ajutor, fără prieteni, fără să-i spună unde plecase ! O părăsise, promiţîndu-i că se va întoarce ; nici nu s-a întors, nici nu i-a scris, şi nici nu i-a adus vreo mîngîiere sau vreun ajutor.

— Dar asta le întrece pe toate ! exclamă Elinor.

— Acum îţi poţi da seama ce fel de om este : un cheltuitor şi-un desfrînat, mai rău chiar decît amîndouă laolaltă. Ştiind toate acestea, şi ştiindu-le de-atîtea săptămîni, îţi închipui ce trebuie să fi încercat, cînd mi-am dat seama că sora dumitale ţine la el mai mult decît oricînd şi fiind încredinţat că urmează să se mărite cu el : imaginează-ţi ce trebuie să fi simţit, gîndindu-mă cu îngrijorare la întreaga dumitale familie. Cînd am trecut pe aici săptămîna trecută şi te-am găsit singură, am venit hotărît să aflu care-i adevărul, deşi nu eram prea hotărît ce voi face cînd îl voi şti. Cred că atunci atitudinea mea trebuie să ţi se fi părut curioasă, dar acum ai s-o înţelegi. Să vă las pe toate să fiţi înşelate, să o văd pe sora dumitale... dar ce puteam face ? Nu puteam spera că amestecul meu ar fi putut avea vreo şansă de succes ; şi uneori mă gîndeam că Willoughby s-ar mai putea îndrepta sub influenţa surorii dumitale. Dar acum, după ce s-a comportat în felul acesta ruşinos, cine mai ştie ce intenţii o fi avut faţă de ea ? Oricare i-ar fi fost însă gîndurile, poate că acum domnişoara Marianne o să fie, şi fără îndoială că va fi de aci înainte, mulţumită de întorsătura pe care au luat-o lucrurile, cînd are să se gîndească la cele ce i s-au întîmplat bietei mele Eliza, cînd are să chibzuiască la situaţia nenorocită şi fără de speranţă a acestei biete copile, cînd are să şi-o închipuie iubindu-l atît de mult, cum îl iubeşte şi ea, făcîndu-şi mereu reproşuri, care-au s-o chinuie toată viaţa. Cred că dacă are să se compare cu Eliza, asta are să-i fie de ajutor. Are să-şi dea seama că suferinţele ei nu înseamnă mare lucru ; nu sînt rezultatul unei purtări nepotrivite din partea ei şi n-o pot face de ruşine. Dimpotrivă, cei ce-i sînt prieteni o vor aprecia şi mai mult încă. Îngrijorarea pricinuită de suferinţele ei şi respectul pentru curajul ei în faţa acestora vor spori ataşamentul prietenilor ei. Dar în orice caz fac apel la discernămîntul dumitale, domnişoară Elinor, cînd va fi vorba să-i transmiţi toate cele ce ţi le-am spus. Sigur că dumneata ştii cel mai

bine ce efect vor avea ; dacă n-aș fi crezut cu convingere și din toată inima că i-ar putea fi de vreun folos, că ar putea-o face să regrete mai puțin, n-aș fi îndrăznit să te supăr vorbindu-ți despre necazurile familiei mele, și făcîndu-te poate să crezi că am ținut în felul acesta să cresc în ochii voștri, în detrimentul altora.

Elinor îi mulțumi pentru tot ce aflase de la el cu profundă recunoștință, fiind asigurată că Marianne va avea într-adevăr de profitat cînd va afla cele ce-i istorisise colonelul Brandon.

— Ceea ce m-a îndurerat mai mult ca orice, spuse ea, a fost felul în care s-a străduit să-l găsească nevinovat, căci asta o face să sufere mai mult decît dacă ar fi încredințată de nemernicia lui. Acum, chiar dacă va suferi cumplit la început, sînt sigură că în curînd are să se simtă mai bine.

Apoi, după o scurtă pauză, continuă :

— L-ai mai văzut vreodată pe domnul Willoughby, de cînd ai plecat de la Barton ?

— Da, răspunse el grav. L-am mai văzut o dată. N-am putut evita o anumită întîlnire cu el.

Surprinsă de maniera lui, Elinor îl privi speriată, întrebînd :

— Cum ? ! L-ai întîlnit ca să...

— Nu l-aș fi putut întîlni în nici un alt chip. Eliza îmi mărturisise, deși aproape împotriva voinței ei, numele iubitului ; și cînd Willoughby veni la Londra, cam la două săptămîni după sosirea mea, ne-am dat întîlnire ; el pentru a-și apăra comportarea, eu pentru a i-o pedepsi. Nici unul dintre noi n-a fost rănit și de aceea vestea înfruntării noastre nu s-a mai răspîndit.

Elinor oftă, gîndindu-se că n-ar fi fost nevoie ca duelul să aibă loc ; dar presupuse că nu este de condamnat cînd un bărbat și un soldat îl consideră necesar.

— Asta a fost nefericita asemănare dintre soarta mamei și a fiicei, spuse colonelul Brandon, după o pauză. Prea puțin am reușit să-mi îndeplinesc misiunea.

— Și Eliza mai e la Londra ?

— Nu, de îndată ce și-a revenit din lehuzie, căci atunci cînd am dat de urma ei tocmai trebuia să nască, am dus-o la țară împreună cu copilul ei și de atunci stă acolo.

Apoi, aducîndu-şi aminte că o desparte probabil pe domnişoara Elinor de sora ei, îşi încheie vizita, primind din nou aceleaşi asigurări de recunoştinţă din partea ei şi, părăsind-o, o lăsă pe Elinor cu inima plină de compasiune şi respect faţă de el.

CAPITOLUL XXXII

CÎND, FOARTE CURÎND DUPĂ aceea, domnişoara Dashwood îi relată toate amănuntele acestei conversaţii surorii ei, efectul pe care-l avu asupra acesteia nu fu pe de-a-ntregul acela pe care Elinor sperase să-l vadă. Nu că Marianne n-ar fi dat crezare la tot ce i se povestise, căci ascultă întreaga relatare cu o atenţie răbdătoare şi supusă ; nu făcu nici o obiecţie şi nici o remarcă, nu încercă să-i ia apărarea lui Willoughby şi, prin lacrimile pe care le vărsă, dovedi că-şi dă seama de vinovăţia lui. Dar, deşi această comportare o asigură pe Elinor că sora ei a fost, în sfîrşit, convinsă de vinovăţia lui Willoughby, deşi observă cu satisfacţie efectul vorbelor ei, prin aceea că ea nu-l mai evita pe colonelul Brandon, cînd trecea pe acolo, prin aceea că stătea de vorbă cu el, şi chiar de bunăvoie, arătîndu-i un fel de respect plin de înţelegere, deşi observă că este mai puţin irascibilă decît pînă atunci, nu o văzu însă mai puţin nefericită. Starea ei de spirit ajunse să capete un oarecare echilibru, dar acest echilibru se manifesta printr-o tristeţe mohorîtă. Pierderea pe care o simţi cînd îşi dădu seama de adevăratul caracter al lui Willoughby însemnă pentru ea o lovitură şi mai puternică încă decît aceea ce-o primise atunci cînd văzuse că a pierdut dragostea lui. Felul în care el profitase de domnişoara Williams şi cum o părăsise după aceea, nefericirea acelei biete fete şi îndoielile ce le avea cu privire la intenţiile pe care el ar fi putut să le aibă faţă de ea, Marianne, însemnau o povară atît de grea pentru mintea ei, încît nu îndrăznea să-i spună nici măcar lui Elinor tot ce simţea, şi faptul că mocnea în tăcere meditînd la supărările ei o îndurera pe sora ei mult

mai mult decît dacă Marianne i-ar fi vorbit deschis despre ele, dacă ea i le-ar fi mărturisit ori de cîte ori simţea nevoia.

Dacă ar fi să relatăm cele spuse şi simţite de doamna Dashwood atunci cînd a primit scrisoarea lui Elinor şi a răspuns la ea, ar însemna doar să repetăm cele spuse şi simţite de fiicele ei ; o dezamăgire aproape la fel de chinuitoare ca şi aceea a Mariannei şi o indignare încă şi mai mare ca a lui Elinor. Primiră scrisori lungi, una după alta, prin care ea le arăta tot ce suferea şi gîndea, prin care-şi exprima îngrijorarea plină de solicitudine faţă de Marianne şi o implora să-şi înfrunte cu curaj nenorocirea. Profundă, într-adevăr, trebuie să fi fost durerea Mariannei, dacă mama ei o putea astfel îmbărbăta ! Umilitoare şi înjositoare trebuie să fi fost sursa acelor regrete, pe care dorea să nu le mai simtă Marianne !

Împotriva a tot ceea ce i-ar fi putut aduce mîngîiere, doamna Dashwood hotărîse că ar fi fost mai bine pentru Marianne să fie, în acele momente, oriunde altundeva decît la Barton, unde tot ce i-ar fi căzut sub ochi i-ar fi adus aminte de trecut şi ar fi mîhnit-o peste măsură, făcîndu-l pe Willoughby să-i apară mereu în gînd, aşa cum îl văzuse acolo întotdeauna. Aşa că, ea le recomandă fetelor ei să nu-şi scurteze nici într-un caz vizita la Londra, a cărei durată, deşi nimeni n-o stabilise cu precizie, urma, după impresia tuturor, să fie de cel puţin cinci-şase săptămîni. Acolo aveau să se bucure fără doar şi poate de tot felul de îndeletniciri, de preocupări, de o societate pe care nu o puteau avea sau întîlni la Barton şi care ar fi reuşit, după cum spera, să o mai potolească din cînd în cînd pe Marianne, în aşa fel încît să se mai intereseze şi de alte lucruri şi să se amuze cît de cît, chiar dacă ea respingea în momentul acela asemenea idee.

Doamna Dashwood îşi închipuia că primejdia de a-l reîntîlni pe Willoughby era tot atît de mică la Londra ca şi la ţară, căci Willoughby n-avea ce mai căuta în casele celor ce se considerau prietenii Mariannei. Aşa că dacă nu se puteau întîlni intenţionat, nu trebuiau să se lase expuşi neglijenţei de a se întîlni din întîmplare, dar şansa aceasta era mult mai mică în îmbulzeala din Londra, decît în sihăstria de la Barton, unde ar fi fost poate obligat

să facă o vizită la Allenham, cu ocazia căsătoriei lui, pe care doamna Dashwood o considera acum foarte sigură, deși la început se gîndise la ea doar ca la o simplă eventualitate.

Și mai avea încă un motiv de a dori ca fetele ei să rămînă acolo ; aflase, printr-o scrisoare pe care o primise de la fiul ei vitreg, că el și soția lui aveau să sosească la Londra cam pe la mijlocul lunii februarie și socotea că e bine ca ele să-și vadă din cînd în cînd fratele.

Marianne promisese să se lase călăuzită de părerile mamei ei, așa că li se supuse, fără împotrivire, deși ar fi vrut și s-ar fi așteptat la cu totul altceva, deși considera hotărîrea mamei ei ca fiind cu totul greșită, bizuindu-se pe motive eronate ; și deși, cerîndu-i să rămînă în continuare la Londra, o lipsea de singurul lucru ce-i putea alina cu adevărat nefericirea, de duioșia mamei ei de care s-ar fi putut bucura direct și o condamna să vadă o societate și niște scene ce n-aveau să-i mai lase nici măcar o clipă de liniște.

O mîngîia însă mult gîndul că ceea ce trebuia să însemne un rău pentru ea avea să fie un bine pentru sora ei ; iar Elinor, pe de altă parte, bănuind că n-are să-l poată evita cu totul pe Edward, se consola cu ideea că, deși prelungirea vizitei lor nu putea fi decît un prilej de nefericire pentru ea, îi va face Mariannei mai mult bine decît o întoarcere imediată în Devonshire.

Grija ei, de a o face pe sora sa să nu audă niciodată menționîndu-se numele lui Willoughby se dovedi într-adevăr a fi utilă. Deși fără să-și dea seama de acest lucru, Marianne profită de pe urma ei, căci nici doamna Jennings, nici sir John, și nici măcar doamna Palmer nu mai vorbiră despre el în prezența ei. Elinor ar fi vrut ca și ea să fie scutită de comentariile lor, dar acest lucru fu imposibil și fu obligată să asculte, zi de zi, indignarea tuturora.

Sir John nu putea crede posibil un asemenea lucru. Un om despre care întotdeauna avusese motive să aibă o părere atît de bună ! Un tînăr atît de simpatic ! Nu credea să existe un călăreț mai îndrăzneț în întreaga Anglie ! Era ceva cu totul inexplicabil ! Din partea lui n-avea decît să se ducă la naiba ! Pentru nimic în lume n-a-

vea să-i mai adreseze vreo vorbă, oriunde s-ar fi întîmplat să-l întîlnească ! Nu, nici măcar de-ar fi fost să fie împreună în hăţişurile de pe lîngă Barton şi să trebuiască amîndoi să aştepte două ore în şir. Ce individ ticălos ! Ce cîine mincinos ! Şi cînd te gîndeşti că ultima dată cînd se întîlniseră se oferise să-i dăruiască unul dintre căţeluşii lui, *Folly !* Dar cu asta s-a sfîrşit totul !

În felul ei, doamna Palmer era la fel de supărată. Era hotărîtă să înceteze numaidecît orice legături cu el şi era foarte mulţumită că de fapt nici nu făcuse cunoştinţă cu el. Ce n-ar fi dat să fie Combe Magna mai departe de Cleveland ; dar asta n-avea nici o importanţă, căci oricum era mult prea departe ca să-i viziteze moşia ; îl ura atît de mult, încît era hotărîtă să nu-i mai pomenească niciodată numele şi avea să le spună tuturor cunoştinţelor ei ce om de nimica este.

Doamna Palmer îşi arătă bunăvoinţa, încercînd să afle cît mai multe amănunte în legătură cu apropiata căsătorie şi să i le comunice lui Elinor. Curînd fu în măsură să le spună cine avea să le construiască noua caleaşcă, de ce pictor era făcut portretul domnului Willoughby şi la ce magazin puteau fi văzute rochiile domnişoarei Grey.

Nepăsarea calmă şi politicoasă a ladyei Middleton în această privinţă fu un fericit prilej de uşurare pentru starea de spirit în care se găsea Elinor, care era adesea foarte deprimată din pricina amabilităţii zgomotoase a celorlalţi. Era un motiv de consolare pentru ea să ştie că cel puţin una dintre persoanele din cercul lor de prieteni nu manifestă interes în această privinţă ; era o mare mîngîiere pentru ea să ştie că există cel puţin cineva care, atunci cînd o întîlneşte, nu manifestă vreun sentiment de curiozitate, căutînd să afle amănunte, şi nici îngrijorare pentru sănătatea surorii ei.

Orice însuşire este uneori apreciată, ţinînd seama de condiţiile de moment, mai mult decît merită cu adevărat ; şi Elinor era uneori atît de obosită de condoleanţele prea amabile, încît ajunsese să considere buna creştere a fi mai de folos decît bunătatea.

Lady Middleton îşi exprima ceea ce simţea pentru tot ce se întîmplase exclamînd, o dată sau de două ori pe zi, dacă subiectul era luat în discuţie : „Este de-a dreptul

scandalos !", fără a manifesta nici cea mai mică emoţie şi fără să-şi mai aducă aminte un cuvînt despre întreaga chestiune ; şi după ce-şi sprijinise în felul acesta demnitatea propriului ei sex şi după ce criticase cu hotărîre defectele celuilalt, se consideră liberă să se îngrijească de propriile ei reuniuni şi se hotărî, aşadar (deşi oarecum împotriva părerii lui sir John), că, deoarece doamna Willoughby va fi o femeie mondenă şi în acelaşi timp bogată, ea, lady Middleton, îi va lăsa cartea ei de vizită, de îndată ce se va mărita.

Felul delicat, neostentativ în care se interesa colonelul Brandon n-o supăra niciodată pe Elinor. El îşi cîştigase cu prisosinţă dreptul de a discuta cu intimitate despre dezamăgirea surorii ei, prin zelul prietenos cu care se străduise să i-o mai aline şi stăteau întotdeauna de vorbă, încrezîndu-se unul în celălalt. Cea mai de seamă răsplată pentru penibilul efort ce-l făcuse în a-şi dezvălui durerile trecute şi umilinţele prezente o primea cînd privirile pline de înţelegere ale Mariannei se opreau uneori asupra lui şi cînd îi auzea glasul blînd, ori de cîte ori era obligată sau se simţea obligată să-i vorbească (deşi acest lucru nu se întîmpla prea adesea). Aceste manifestări îl asigurau că eforturile lui o făcuseră să-l privească mai binevoitor şi tot ele o făceau pe Elinor să spere că această bunăvoinţă va spori cu timpul ; dar doamna Jennings, care nu cunoştea adevărata stare de lucruri, care ştia numai că Brandon este la fel de grav ca de obicei, şi că ea nu-l poate convinge nici să facă cererea în căsătorie şi nici să-i încredinţeze ei această misiune, începu, cam după vreo două zile, să creadă că nu se vor mai cununa pe la Sînziene, ci tocmai la toamnă, iar după vreo săptămînă să fie încredinţată că nunta nici nu va mai avea loc. Buna înţelegere dintre colonel şi Elinor părea mai degrabă să arate că onoarea de a deveni stăpîna dudului, a canalului şi a boschetului de tisă îi va reveni *ei* ; şi cîtăva vreme doamna Jennings încetă cu desăvîrşire să se mai gîndească la domnul Ferrars.

Cam pe la începutul lunii februarie, la vreo două săptămîni după ce Marianne primise scrisoarea lui Willoughby, Elinor avu penibila misiune de a-i aduce la cunoştinţă că s-a însurat. Avusese grijă să i se transmită vestea mai

întîi ei, de îndată ce se află că s-a oficiat ceremonia, deoarece voia ca Marianne să nu afle de acest lucru de prin ziare, pe care le cerceta cu înfrigurare în fiecare dimineață.

Marianne primi vestea hotărîtă fiind să nu se tulbure ; nu făcu nici un comentariu în legătură cu ea și, la început, nu vărsă lacrimi ; dar nu mult după aceea izbucni în plîns, fără să vrea, și tot restul zilei fu într-o stare jalnică, asemănătoare cu aceea în care fusese atunci cînd aflase că evenimentul urma să aibă loc.

Tînăra pereche părăsi Londra curînd după nuntă ; și Elinor speră că acum va reuși s-o convingă pe sora ei — care nu mai ieșise din casă de cînd primise lovitura — să iasă cîte puțin în oraș, așa cum făcuse de atîtea ori, deoarece acum nu mai exista nici o primejdie să-i întîlnească pe vreunul din cei doi.

Cam pe atunci, cele două domnișoare Steele, care sosiseră de curînd în casa verișoarei lor, în Bartlett's Buildings, Holborn, se prezentară din nou în fața rudelor lor mai nobile din Conduit și Berkeley Street și fură primite de toată lumea cu multă cordialitate.

Doar Elinor nu se bucură să le vadă. Prezența lor o făcea întotdeauna să sufere, și abia dacă putu să răspundă cu amabilitate la nemaipomenita bucurie manifestată de Lucy, cînd află că mai este *încă* la Londra.

— Aș fi fost foarte dezamăgită să nu te *mai* fi întîlnit aici, spuse ea de mai multe ori, subliniind cît putu mai mult cuvîntul *mai*. Dar știam eu că *am* să te întîlnesc. Eram aproape sigură că n-o să pleci atît de repede din capitală, deși știi, cred, că la Barton *mi-ai spus* că nu intenționezi să rămîi mai mult de-o lună. Dar am socotit încă de pe atunci că ai să te răzgîndești pînă la urmă. Ar fi fost mare păcat să pleci înainte de a fi sosit fratele și sora dumitale. Și sînt încredințată că acum n-ai *nici un motiv* să te grăbești. Sînt grozav de bucuroasă că *nu te-ai ținut de cuvînt*.

Elinor o înțelese perfect și fu silită să facă apel la toată stăpînirea ei de sine pentru a-i da impresia că nu o înțelege.

— Ei, dragele mele, spuse doamna Jennings, cum ați călătorit ?

— Nu cu diligența, vă asigur, replică domnișoara Steele cea mare, entuziasmîndu-se dintr-o dată ; am venit cu trăsura tot drumul și pot să vă asigur că am fost însoțite de un domnișor foarte elegant. Preotul Davies tocmai venea la Londra și ne-am gîndit că n-ar fi rău să venim și noi cu trăsura ; și s-a purtat ca un domn și-a plătit cu zece-doisprezece șilingi mai mult decît noi.

— O, o, exclamă doamna Jennings ; foarte drăguț, și sînt sigură, garantez chiar, că preotul nu e însurat.

— Asta-i acum, răspunse domnișoara Steele cea mare, rîzînd afectată și făcînd-o pe mironosița. Toată lumea rîde de mine în legătură cu preotul și nu știu de ce. Verișoarele mele spun că sînt sigure c-am făcut o cucerire ; dar în ce mă privește, credeți-mă, vă rog, că ceasuri întregi nici nu mă gîndesc la el. Doamne ! „Ia uite-l venind pe curtezanul tău, Nancy", îmi spuse verișoara mea mai zilele trecute, cînd îl văzu apropiindu-se de casă. „Curtezanul meu ! i-am răspuns. Nu știu la cine te referi. Preotul nu e curtezanul meu."

— Ei, ei, astea-s vorbe, dar n-ai să ne duci tu cu ele. Văd eu că preotul ți-e ursitul.

— Nu, zău că nu ! replică doamnișoara Steele afectînd seriozitate. Și chiar te rog din suflet să-i contrazici pe aceia pe care ai să-i auzi vorbind despre așa ceva.

Doamna Jennings o asigură numaidecît că nici nu se gîndește să facă una ca asta, obligînd-o pe domnișoara Steele să se simtă pe de-a-ntregul fericită.

— Presupun, domnișoară Dashwood, c-o să stați cu fratele și cu sora dumneavoastră, cînd vor sosi la Londra, spuse Lucy, reîncepîndu-și atacul, după ce-și încetase o vreme aluziile ostile.

— Nu, nu cred că vom sta la ei.

— Ba da, cred că așa veți face.

Elinor nu vru să-i facă pe plac, răspunzîndu-i din nou în contradictoriu.

— Ce bine că doamna Dashwood nu vă simte lipsa de atîta vreme !

— De-atîta vreme ! interveni doamna Jennings. Dar vizita lor abia a început !

Lucy fu redusă la tăcere.

— Îmi pare rău că n-o putem vedea pe sora dumitale, domnișoară Dashwood, spuse domnișoara Steele cea mare. Îmi pare rău că nu se simte bine.

Într-adevăr, Marianne ieșise din odaie la sosirea lor.

— Ești foarte drăguță. Surorii mele îi va părea tot atît de rău că n-a putut să vă vadă ; dar în ultima vreme a suferit cumplit din pricina unor migrene, din cauza cărora nu se simte destul de bine pentru a vedea lume sau a face conversație.

— Vai, ce păcat ! Bine, dar niște vechi prietene ca Lucy și ca mine... *Pe noi* cred că ne-ar putea primi și n-am scoate un singur cuvînt.

Foarte politicoasă, Elinor îi refuză propunerea. S-ar putea ca sora ei să se fi culcat sau să fie în capot și deci n-ar putea coborî.

— Dacă-i vorba numai de asta, exclamă domnișoara Steele, apoi ne putem duce noi s-o vedem.

Elinor simți că impertinența ei începe s-o scoată din răbdări ; dar nu mai avu nevoie să facă eforturi pentru a se stăpîni, întrucît interveni dojana aspră a lui Lucy, care acum, ca și-n atîtea alte ocazii, deși nu putea îndulci maniera uneia dintre surori, sluji măcar la îmblînzirea comportării celeilalte.

CAPITOLUL XXXIII

DUPĂ OARECARE ÎMPOTRIVIRE, Marianne cedă rugăminților surorii ei și consimți să iasă într-o dimineață cu ea și cu doamna Jennings, pentru o jumătate de oră. Le puse însă o condiție : să nu facă nici o vizită și nu acceptă să le însoțească decît pînă la magazinul Gray, din Sackville Street, unde Elinor voia să schimbe niște bijuterii demodate de-ale mamei ei.

Cînd se opriră la ușa magazinului, doamna Jennings își aduse aminte că la celălalt capăt al străzii locuia o doamnă căreia s-ar fi cuvenit să-i facă o vizită, și cum ea n-avea ce face în magazin, hotărîră ca în timp ce Elinor

și Marianne aveau să-și rezolve treburile, ea va face vizita și apoi se va întoarce să le ia.

Cînd domnișoarele Dashwood urcară scările, constatară că în prăvălie era lume multă înaintea lor și că nu era nici un cunoscut cu care ar fi putut sta de vorbă, așa că fură obligate să aștepte. Tot ce puteau face era să se așeze la capătul mai puțin aglomerat al tejghelei ; acolo era doar un singur domn și probabil că Elinor nădăjduia că acesta va fi destul de politicos să nu le facă să-l aștepte prea mult. Dar politețea lui se dovedi a fi întrecută de agerimea ochilor și de rafinamentul gusturilor. Tocmai își comanda o cutie în care urma să-și păstreze scobitoarea ; și pînă cînd se hotărî asupra mărimii, formei și ornamentelor de pe ea — după ce examină și analiză timp de un sfert de oră fiecare dintre cutiile de scobitori din magazin, n-avu răgaz să le acorde celor două domnișoare prea multă atenție ; nu făcu decît să le arunce vreo trei, patru priviri foarte îndrăznețe, făcînd-o pe Elinor să-și întipărească în minte o figură cu totul ștearsă, o persoană cu desăvîrșire neinteresantă, în ciuda faptului că era îmbrăcată după ultimul strigăt al modei.

Marianne fu cruțată de sentimentele supărătoare de dispreț și de silă stîrnite de această cercetare impertinentă a trăsăturilor lor, de dovezile de îngîmfare și de proastă creștere, pur și simplu pentru motivul că nu fu de loc conștientă de prezența lui ; căci ea se putea concentra asupra gîndurilor ei și putea să nu-și dea seama de ce se petrece în jur, tot atît de bine în magazinul domnului Gray, ca și în propria ei odaie.

În cele din urmă domnul se hotărî. Cutia urma să fie montată în fildeș, aur și perle ; și după ce gentilomul stabili ultima zi în care mai poate trăi fără să fi intrat în posesia cutiuței pentru scobitoare, își trase mănușile cu o grijă ce nu precupețea trecerea timpului și aruncîndu-le încă o privire domnișoarelor Dashwood, dar una ce părea mai degrabă a reclama admirația lor decît a și-o exprima pe a sa, ieși din magazin, cu aerul fericit al îngîmfării autentice și al unei indiferențe afectate.

Elinor nu-și pierdu timpul în a-și arăta scopul pentru care venise și tocmai era pe punctul de a aranja lucrurile, cînd un alt domn se apropie de ea. Cînd își ridică ochii

spre el, constată, cu oarecare surpriză, că este chiar fratele ei.

Afecțiunea și plăcerea cu care se întîlniră produse o foarte bună impresie în prăvălia domnului Gray. Lui John Dashwood nu-i părea de loc rău să-și revadă surorile ; iar ele fură de-a dreptul bucuroase ; se interesă respectuos și atent de mama lor.

Elinor află că el și cu Fanny sînt de două zile la Londra.

— Am ținut foarte mult să trecem pe la voi ieri, spuse el, dar a fost imposibil, căci a trebuit să-l ducem pe Harry să vadă animalele sălbatice de la Exeter Exchange, iar restul zilei l-am petrecut în tovărășia doamnei Ferrars. Lui Harry i-am făcut o plăcere grozavă. Azi dimineață aș fi trecut cu dragă inimă să vă văd, dac-aș fi putut găsi o jumătate de oră liberă, dar sînt întotdeauna atîtea de făcut, cînd sosești pentru prima dată la Londra ! Am venit aici să-i comand lui Fanny o pecete. Dar cred că mîine o să putem negreșit să venim în Berkeley Street și să-i fim prezentați prietenei voastre, doamna Jennings. După cîte am auzit e o femeie foarte bogată. Și pe urmă trebuie să mă prezentați și familiei Middleton. Fiind rudele mamei mele vitrege, voi fi fericit să-mi exprim considerația față de ei. După cîte am înțeles, cînd sînt la țară, sînt niște vecini admirabili.

— Într-adevăr. Nici nu pot să-ți descriu atenția lor față de noi, amabilitatea lor care merge pînă la cele mai mici amănunte.

— Sînt nespus de bucuros să aud așa ceva, pe cuvîntul meu. Nespus de bucuros. Dar așa se și cuvine să se poarte ; sînt oameni foarte bogați și vă sînt și rude ; și este de așteptat să se poarte în așa fel încît să vă facă să vă simțiți cît mai bine. V-ați aranjat deci cum nu se poate mai confortabil în vilișoara voastră și nu mai aveți nevoie de nimic ! Edward ne-a descris-o ca fiind într-adevăr fermecătoare : cea mai reușită căsuță, spunea, din cîte i-a fost dat să vadă și i-a făcut impresia că vă simțiți, toate, foarte bine acolo. Ne-am bucurat din inimă să aflăm astfel de lucruri, crede-mă.

Elinor se simți puțin rușinată pentru fratele ei ; și nu-i păru rău că sosirea servitorului doamnei Jennings, care

veni să le spună că stăpîna lui le așteaptă la ușă, îi dădu prilejul să nu-i mai dea un răspuns.

Domnul Dashwood le însoți pînă jos, îi fu prezentat doamnei Jennings la ușa trăsurii și-și luă rămas bun, arătîndu-și din nou speranța de a putea trece să le vadă a doua zi.

Veni să le viziteze, așa cum spusese. Sosi scuzînd-o pe cumnata lor că n-a putut veni și ea, era însă atît de ocupată cu mama ei, încît într-adevăr n-avea nici un pic de răgaz să mai meargă undeva. Doamna Jennings, însă, îl asigură numaidecît că ea nu ține la politețuri de felul acesta, că sînt veri, sau cam așa ceva și că foarte curînd împreună cu surorile lui o să treacă ea să-i facă o vizită soției lui. Comportarea lui față de ele fu foarte amabilă, deși fără exagerare, iar față de doamna Jennings de o atentă politețe ; și cînd, curînd după sosirea lui, apăru și colonelul Brandon, îl privi cu o curiozitate care părea a spune că nu vrea decît să-l știe bogat, pentru a se purta la fel de politicos și față de el.

După ce rămase cu ele vreo jumătate de oră, John Dashwood o rugă pe Elinor să facă o plimbare, să-l conducă pînă în Conduit Street și să-l prezinte lui sir John și ladyei Middleton. Vremea era foarte frumoasă, așa încît ea consimți bucuroasă. De îndată ce ieșiră din casă, își începu interogatoriul.

— Cine e colonelul Brandon ? E un om avut ?

— Da. Are proprietăți întinse în Dorsetshire.

— Îmi pare bine s-o aflu. Pare a fi un domn și cred, Elinor, că te pot felicita pentru perspectiva unui aranjament de viitor foarte onorabil.

— Pe mine, frate ? Ce vrei să spui cu asta ?

— Te place. L-am observat cu atenție și sînt convins de acest lucru. Cam la ce sumă se ridică averea lui ?

— Cam la două mii de lire pe an, cred.

— Două mii pe an ! spuse el, apoi montîndu-se încetul cu încetul, adăugă, atingînd o culme de entuziastă generozitate :

— Elinor, de dragul tău aș vrea din toată inima să fie de două ori mai bogat.

— Te cred, îi răspunse Elinor, dar sînt foarte sigură că domnul Brandon n-are nici cea mai mică dorință să se căsătorească cu mine.

— Greșești, Elinor. Greșești foarte mult. Dacă ți-ai da puțină osteneală, ai pune numaidecît mîna pe el. Poate că în momentul de față nu e foarte hotărît ; faptul că nu prea ai avere l-ar putea reține ; toți prietenii l-ar putea sfătui să nu facă pasul ăsta. Dar puțină încurajare și cîteva mici atenții, din acelea la care femeile se pricep atît de bine, au să-l hotărască chiar și fără voia lui. N-ai avea nici un motiv să nu încerci. Nu se poate presupune c-ai putea fi împiedicată de vreo legătură anterioară în ceea ce te privește — cred că știi că o asemenea legătură este cu totul exclusă, obiecțiile sînt de neînlăturat — ești prea înțeleaptă să nu-ți dai seama de așa ceva. Trebuie să pui mîna pe colonelul Brandon ; am să mă port față de el în așa fel, încît să fie încîntat de tine și de familia ta. E o partidă care va aduce negreșit bucurie tuturor. Pe scurt, e un lucru care, și aici începu să vorbească cu glas scăzut și pînă la urmă în șoaptă, dînd multă importanță celor spuse, care va fi extrem de binevenit pentru toți. Dar apoi revenindu-și, adăugă :

— Adică, vreau să spun că toți prietenii tăi vor să te vadă într-adevăr bine căsătorită ; mai ales Fanny, căci ea ține foarte mult la tine, crede-mă. Și pe urmă și mama ei, doamna Ferrars, o femeie foarte bună la suflet. Și ea ar fi foarte încîntată ; chiar vorbea despre asta mai zilele trecute.

Elinor nu catadicsi să-i răspundă.

— Ei bine, zău c-ar fi nemaipomenit, continuă el, ar fi nostim de tot ca Fanny să aibă un frate și eu o soră care să se căpătuiască în același timp. Și totuși nu e de loc imposibil.

— Urmează ca domnul Edward Ferrars să se căsătorească ? întrebă Elinor pe un ton decis.

— Nu s-a stabilit nimic precis, dar se vorbește de așa ceva. Are o mama excelentă. Dacă însurătoarea va avea loc, doamna Ferrars este gata, cu toată generozitatea, să-i asigure un venit de o mie de lire pe an. Tînăra este onorabila domnișoară Morton, unica fiică a răposatului lord Morton, avînd o avere de treizeci de mii de lire. O partidă

foarte recomandabilă, de ambele părți, și nu mă îndoiesc că nunta se va face la momentul potrivit. Pentru o mamă a renunța pentru totdeauna la o mie de lire pe an înseamnă mare lucru ; dar doamna Ferrars este o fire nobilă. Să-ți mai dau un exemplu de cît este de mărinimoasă. Mai zilele trecute, de îndată ce-am sosit la Londra, dîndu-și seama că nu prea avem bani, i-a pus în mînă lui Fanny două sute de lire. Și ne-au prins foarte bine, pentru că cheltuim enorm cît timp stăm la Londra.

Se opri o clipă, așteptînd aprobarea și compătimirea ei ; iar ea îi răspunse cu un efort :

— Îmi închipui că atît la Londra cît și la țară faceți cheltuieli serioase, dar pe de altă parte aveți un venit mare.

— Nu chiar atît de mare, aș zice, pe cît își închipuie unii. Asta nu înseamnă c-aș putea să mă plîng ; fără îndoială că e un venit îndestulător și cu timpul sper că va fi și mai mare. Preluarea izlazului de la Norland, care tocmai e în curs, ne seacă de bani. Și apoi, în ultima jumătate de an, am mai făcut o mică achiziție ; am cumpărat ferma East Kingham, de care nu se poate să nu-ți aduci aminte, unde locuia bătrînul Gibson. Bucata aceea de pămînt era atît de potrivită pentru mine din toate punctele de vedere, mai ales că era și vecină cu proprietatea mea, încît m-am simțit obligat să o cumpăr. N-aș fi putut avea conștiința liniștită dac-aș fi lăsat-o să cadă în mîini străine. Omul trebuie să plătească dacă vrea să aibă avantaje și m-a costat o sumă frumușică.

— Mai mult decît presupui că valorează cu adevărat ?

— Nu, sper că nu. Aș fi putut-o revinde chiar a doua zi, cu mai mult decît am cumpărat-o ; dar în ceea ce privește banii cu care am făcut investiția, s-ar fi putut să am mare ghinion, căci acțiunile aveau tocmai atunci un curs atît de scăzut, încît dacă nu s-ar fi întîmplat să am suma necesară în mîna bancherului meu ar fi trebuit să-mi vînd tot stocul în pierdere.

Elinor nu se putu stăpîni să nu zîmbească.

— Și am mai avut și alte cheltuieli mari și inevitabile cînd ne-am mutat la Norland. După cum prea bine știi, onoratul nostru tată i-a lăsat mamei tale toate lucrurile

de la Stanhill (și erau foarte valoroase, zău așa). Departe de mine gîndul să mă plîng de ce-a făcut el ; avea fără îndoială dreptul să dispună de averea lui cum a crezut că-i mai bine. Dar, din această pricină, am fost siliți să cumpărăm foarte multă rufărie, porțelanuri și altele asemenea în locul celor ce ni se luaseră. Presupun că-ți închipui, după toate cheltuielile astea, cît de departe sîntem de a fi bogați și cît de binevenită este mărinimia doamnei Ferrars.

— Ei, sigur, spuse Elinor, dar sper că ajutați de generozitatea ei puteți duce totuși un trai confortabil.

— Da, cred că peste un an sau doi vom putea spune acest lucru, replică el grav ; mai avem totuși o groază de lucruri de făcut. Nu s-a pus încă nici o piatră măcar la sera lui Fanny și grădina de flori e de abia schițată.

— Și unde-o să puneți sera ?

— Pe movila din spatele casei. Am doborît toți nucii ăia bătrîni, ca să-i facem loc. Va alcătui o priveliște frumoasă din orice punct al parcului, iar grădina de flori va urca panta pînă la ea și va fi grozav de frumoasă. Am scos toți ciulinii care năpădiseră botul dealului.

Elinor își păstră pentru sine îngrijorarea și criticile și fu foarte mulțumită că Marianne nu e acolo ca să împărtășească și ea indignarea ei.

Și acum, după ce-i arătase destul de clar cît de sărac este și după ce scăpase de obligația de a cumpăra cîte o pereche de cercei pentru fiecare dintre surorile lui, în următoarea vizită ce urma să o facă în magazinul domnului Gray, se înveseli dintr-o dată și începu să o felicite pe Elinor pentru că avea o prietenă ca doamna Jennings.

— Pare a fi o relație foarte prețioasă. Casa ei, stilul ei de viață, toate vădesc un venit foarte mare ; și cunoștința voastră cu ea nu numai că v-a fost de folos pînă acum, dar pînă la urmă se poate dovedi a fi foarte avantajoasă din punct de vedere material. Faptul că v-a invitat la Londra este un semn foarte bun pentru voi ; arată într-adevăr atît de mult cît ține la voi, încît, după toate probabilitățile, n-o să vă uite cînd are să moară. Cu siguranță că de pe urma ei va rămîne o moștenire însemnată.

— Ba eu mă tem că dimpotrivă, mai nimic ; n-are decît uzufructul proprietății, care va reveni copiilor ei.

— Dar cine-și poate închipui că își cheltuiește tot venitul ? Puțini oameni cît de cît înțelepți ar face una ca asta ; și va putea lăsa moștenire tot ce economisește.

— Și nu crezi că e mai probabil să lase această moștenire fiicelor ei decît nouă ?

— Amîndouă fetele ei sînt măritate extrem de bine, așa că nu văd de ce-ar fi nevoie să le mai lase vreo moștenire. În schimb, după părerea mea, prin faptul că are atîta grijă de voi, și că se poartă cu voi atît de amabil, aceasta vă dă dreptul să vă bucurați și pe viitor de considerația ei, lucru de care o femeie conștiincioasă ar trebui să țină seama. Nimic nu poate manifesta o mai mare bunăvoință decît felul în care se poartă ea și nu cred să facă toate astea fără să-și dea seama că această comportare a ei vă poate face să vă așteptați și la alte atitudini binevoitoare din partea sa.

— Dar noi, cele în cauză, nu ne așteptăm la nimic. Zău, frățioare, grija pe care o ai pentru bunăstarea și prosperitatea noastră te duce cu gîndul prea departe.

— Ei, da, spuse el, părînd a se reculege, nu totul le stă în putință oamenilor, ba chiar foarte puțin. Dar, draga mea Elinor, ce i s-a întîmplat Mariannei ? N-arată de loc bine, e palidă și a slăbit foarte mult. E cumva bolnavă ?

— Nu se prea simte bine, a avut o depresiune nervoasă în ultimele cîteva săptămîni.

— Îmi pare rău pentru ea. La vîrsta ei, orice fel de boală distruge pentru totdeauna prospețimea ! A ei a fost de scurtă durată. În septembrie, anul trecut, era cea mai frumoasă fată din cîte-mi fusese dat să văd și cu mari șanse să atragă bărbații. Avea un gen de frumusețe extrem de ispititoare pentru reprezentanții sexului tare. Îmi aduc aminte că Fanny spunea adeseori că are să se căsătorească mai repede și mai bine decît tine ; nu că n-ar ține grozav de mult la tine, dar așa i s-a părut ei. Și totuși, se va dovedi că s-a înșelat. Mă îndoiesc că în momentul de față, Marianne s-ar putea căsători cu un bărbat care să aibă un venit mai mare de cinci-șase sute de lire pe an, și înseamnă că am să mă păcălesc foarte tare

dacă tu n-ai să te măriţi mai bine. Dorsetshire ! Nu prea cunosc bine ţinutul, dar, dragă Elinor, zău că mi-ar face mare plăcere să-l cunosc mai în amănunt, şi cred că te pot asigura că Fanny şi cu mine vom fi printre primii şi cei mai încîntaţi dintre oaspeţii tăi.

Elinor încercă foarte serios să-l convingă că nu e de loc probabil ca ea să se mărite cu colonelul Brandon ; dar lui John Dashwood ideea îi plăcea prea mult ca să renunţe la ea şi era foarte hotărît să încerce să stabilească o cunoştinţă mai apropiată cu acel domn şi să ajute la promovarea căsătoriei lor, prin tot felul de atenţii. Avea destule remuşcări că n-a făcut nimic pentru surorile lui, pentru a dori ca alţii să facă foarte multe ; şi o propunere în căsătorie din partea colonelului Brandon sau o moştenire de la doamna Jennings, erau mijloace de compensare a propriei lui neglijenţe.

Avură norocul de a o găsi pe lady Middleton acasă, iar sir John se întoarse, înainte ca vizita lor să fi luat sfîrşit. Politeţea se revărsă din plin de ambele părţi. Sir John era dispus să simpatizeze pe oricine ; şi deşi domnul Dashwood nu părea a se pricepe foarte mult la cai, curînd îl categorisi ca pe un tînăr foarte amabil, în timp ce lady Middleton descoperi destulă eleganţă în înfăţişarea lui, pentru a se gîndi că merită să intre în relaţii cu el ; şi domnul Dashwood plecă încîntat de amîndoi.

— Am să-i pot relata o mulţime de lucruri plăcute lui Fanny, spuse el, în timp ce se întorceau. Lady Middleton e într-adevăr o femeie cît se poate de elegantă ! O femeie pe care sînt sigur că Fanny ar vrea s-o cunoască. Doamna Jennings este şi ea o femeie extrem de binecrescută, dar nu tot atît de elegantă ca fiica ei. Cumnata ta nu trebuie să aibă vreun scrupul nici măcar în privinţa vizitei ; căci noi nu ştiam decît că doamna Jennings este văduva unui om ce şi-a agonisit averea în mod foarte dubios ; şi Fanny, cît şi doamna Ferrars, au avut o prejudecată categorică în sensul că nici ea şi nici fiicele ei nu sînt genul de femei pe care Fanny să fi vrut să le aibă în societatea ei. Dar acum pot să-i spun despre amîndouă numai lucruri care sînt în avantajul lor.

CAPITOLUL XXXIV

SOȚIA DOMNULUI JOHN DASHwood avu atîta încredere în puterea de discernămînt a soțului ei, încît chiar a doua zi făcu cîte o vizită atît doamnei Jennings, cît și fiicei ei ; și încrederea îi fu răsplătită constatînd că și prima, cea la care stăteau cumnatele ei, nu era de loc de dispreţuit ; iar cît privește lady Middleton, pe ea o consideră una dintre cele mai fermecătoare femei de pe lume.

Lady Middleton fu la fel de încîntată de doamna Dashwood. Amîndouă aveau un fel de egoism nesimțitor, care le atrăgea în mod reciproc și se apreciau una pe cealaltă pentru că se asemănau prin conformarea rigidă la aceleași insipide reguli de comportare în societate și printr-o lipsă generală de înțelegere.

Dar aceleași maniere care-i cîștigară soției lui John Dashwood părerea bună a ladyei Middleton, nu fură de loc pe placul doamnei Jennings, căreia nu-i făcu decît impresia unei femei puțin cam mîndre, cu un fel de a fi lipsit de cordialitate, care nu le întîmpină cu nici un pic de afecțiune pe surorile soțului ei, și aproape că nu avu ce să le spună, căci nu scoase o vorbă în cursul a cel puțin șapte minute și jumătate din sfertul de oră pe care-l acordă pentru vizita în Berkeley Street.

Deși nu puse nici o întrebare în sensul acesta, Elinor ar fi vrut foarte mult să știe dacă Edward se află și el la Londra ; dar nimic n-ar fi putut-o face pe Fanny să-i pomenească de bunăvoie numele în prezența ei, pînă ce nu ar fi avut posibilitatea să-i spună că se hotărîse căsătoria lui cu domnișoara Morton sau pînă ce nu și-ar fi dat seama că cele pomenite de soțul ei în legătură cu intențiile colonelului Brandon sînt adevărate ; pentru că ea încă îi considera atît de atașați unul de altul, încît oricît de mult te-ai fi străduit să-i desparți prin vorbă sau prin faptă, n-o puteai face. Dar foarte curînd vestea pe care Fanny nu voise s-o transmită parveni din altă sursă. Nu mult după aceea Lucy veni să o facă pe Elinor să-și arate compătimirea față de ea, din pricină că nu-l poate vedea pe Edward, deși el sosise la Londra o dată cu

doamna și cu domnul Dashwood. El nu îndrăznea să vină la Bartlett's Buildings ca nu cumva să fie descoperit; și deși erau amîndoi nespus de nerăbdători să se vadă, pentru un moment nu puteau face nimic altceva decît să-și scrie.

Edward le informă chiar el de sosirea lui la Londra, foarte curînd după aceea venind de două ori în Berkeley Street. De două ori, cînd se întoarseră de la treburile ce le avuseseră în oraș, îi găsiră cartea de vizită pe masă. Lui Elinor îi făcu plăcere să știe că trecuse să le vadă și încă și mai multă plăcere că se întîmplase ca ele să nu fie acasă.

Familia Dashwood era atît de nemaipomenit de încîntată de familia Middleton, încît, deși nu prea aveau obiceiul să dea nimic, se hotărîră să le ofere o masă; și curînd după ce făcură cunoștință îi invită pe Middletoni să mănînce cu ei în Harley Street, unde închiriaseră pentru trei luni o casă foarte frumoasă. Surorile lor și doamna Jennings fură invitate și ele și John Dashwood avu grijă să-l poftească și pe colonelul Brandon care, întotdeauna bucuros să fie în preajma domnișoarelor Dashwood, îi primi foarte politicoasa invitație cu oarecare surprindere, dar cu și mai mare plăcere. Urmau să facă cunoștință cu doamna Ferrars, dar Elinor nu putu afla dacă și fiii ei vor lua masa acolo. În orice caz prilejul de a o cunoaște o făcu să devină foarte interesată de această petrecere; căci deși acum o putea întîlni pe mama lui Edward fără să resimtă acea puternică neliniște pe care ar fi încercat-o în alte împrejurări, deși acum o putea cunoaște fără să-i pese absolut de loc de impresia ce avea să o producă asupră-i, dorința ei de a fi în preajma doamnei Ferrars, curiozitatea ei de a ști cum e, erau mai vii decît oricînd.

Și interesul cu care aștepta nerăbdătoare întîlnirea spori curînd după aceea mai degrabă ca intensitate, decît ca bucurie, cînd află că și domnișoarele Steele aveau să ia parte la petrecere.

Atît de mult îi intraseră pe sub piele ladyei Middleton, zelul cu care se comportau în prezența ei le făcuse să devină atît de agreabile, încît deși fără îndoială că Lucy nu era elegantă, iar sora ei nici măcar prea politicoasă, ca fu la fel de promptă, ca și sir John, în a le pofti să petreacă o săptămînă sau două în Conduit Street, și se

întîmplă ca de îndată ce domnișoarele Steele să afle de această invitație, să le convină de minune să-și înceapă vizita cu cîteva zile înainte ca petrecerea din Harley Street să aibă loc.

Soția domnului John Dashwood n-ar fi dat nici o importanță pretențiilor lor de a fi luate în seamă ca fiind nepoatele gentilomului care timp de mulți ani avusese grija fratelui ei și fără îndoială că nu le-ar fi poftit la masa ei, dacă n-ar fi fost musafirele ladyei Middleton ; și Lucy, care de multă vreme dorea să facă personal cunoștință cu familia, pentru a le putea aprecia mai bine caracterele și dificultatea propriei ei situații și pentru a avea un prilej de a se strădui să le fie pe plac, arareori fusese mai fericită decît atunci cînd primi invitația doamnei Dashwood.

Efectul pe care aceasta îl avu asupra lui Elinor fu cu totul altul. Începu numaidecît să presupună că Edward, care locuia cu mama lui, trebuia să fie și el invitat, deoarece mama lui era poftită la o petrecere dată de sora lui ; și să-l vadă pentru prima dată — după toate cîte se întîmplaseră — în tovărășia lui Lucy ! Nici nu știa dacă avea să poată suporta această situație !

Aceste temeri nu se bizuiau, poate, numai pe rațiune și firește, de loc pe adevăr. Ele fură înlăturate, totuși, nu prin faptul că ea reuși să se reculeagă, ci prin bunăvoința lui Lucy, care crezu că avea să-i producă o grozavă dezamăgire cînd îi spusese că Edward nu va veni mîrți în Harley Street, ba spera chiar să o facă să sufere și mai mult încă, încercînd să o convingă că Edward se ține deoparte tocmai din pricina imensei afecțiuni față de ea, Lucy, și pe care nu și-o putea ascunde cînd erau împreună.

Veni și importanta zi de mîrți, cînd cele două domnișoare aveau să facă cunoștință cu formidabila lor soacră.

— Fie-ți milă de mine, domnișoară Dashwood ! spuse Lucy, în timp ce urcau scările împreună, căci familia Middleton sosi imediat după doamna Jennings, așa încît toți îl urmară pe servitor în același timp, n-am pe nimeni aici care să mă poată compătimi. Îți jur că abia mă mai pot ține pe picioare ! Doamne sfinte ! Peste o clipă am să dau ochii cu persoana de care depinde întreaga mea fericire, persoana care urmează să-mi fie mamă !

Elinor ar fi putut-o liniști imediat, sugerînd posibilitatea că doamna pe care urmau să o vadă avea să devină mai degrabă mama domnișoarei Morton decît a ei ; dar în loc de a face una ca asta, o asigură, și pe deasupra cu mare sinceritate, că într-adevăr îi este milă de ea, spre totala uimire a lui Lucy, care, deși nu se prea simțea nici ea la îndemînă, spera să poată fi cel puțin obiectul unei nestăpînite invidii din partea lui Elinor.

Doamna Ferrars era o femeie mică de statură, slabă, dreaptă ca lumînarea, bățoasă chiar cînd voia să se poarte cu politețe și atît de serioasă ca înfățișare, încît îți dădea impresia că-i acră. N-avea pic de sînge în obraji și fața ei mică era lipsită de frumusețe și de expresie ; dar o fericită contracție a frunții îi salva înfățișarea de rușinea de a fi insipidă, dîndu-i un puternic aer de mîndrie și de răutate. Nu era o femeie care să vorbească mult, căci, spre deosebire de majoritatea oamenilor, cuvintele nu-i erau mai numeroase decît ideile ; și dintre puținele silabe ce-i scăpară de pe buze, nici una nu-i fu adresată domnișoarei Dashwood, pe care o privi foarte hotărîtă s-o antipatizeze cu orice preț.

Acum, această comportare n-o mai putea face nefericită. Cu cîteva luni în urmă, ar fi durut-o foarte mult ; dar în momentul acela doamna Ferrars nu-i mai putea provoca vreo suferință și faptul că se comporta mult mai amabil față de domnișoarele Steele, anume ca s-o umilească și mai mult, nu făcu decît s-o amuze. Nu putea decît să zîmbească văzînd politețea pe care atît mama cît și fiica i-o arătau însăși persoanei — căci mai ales către Lucy se îndreptau atențiile lor — pe care dintre toți cei de față, dac-ar fi știut ele ce știa Elinor, ar fi ținut cel mai mult să o înjosească ; în timp ce ea care n-avea nici o putere să le atragă, era evident neglijată de amîndouă. În timp ce zîmbea văzînd amabilitatea lor atît de deplasată, nu putu să nu se gîndească la meschinăria ridicolă din care provenea, și nici să nu remarce atențiile studiate cu care domnișoara Steele încerca să se facă plăcută, fără să nu le disprețuiască din adîncul inimii pe toate patru.

Lucy era peste măsură de încîntată, dîndu-și seama cît de mult caz se face de ea ; iar domnișoara Steele cea

mare n-avea nevoie decît să fie tachinată în legătură cu preotul Davis, pentru a fi întrutotul fericită.

Masa fu grandioasă, servitorii numeroşi şi totul dovedea tendinţa stăpînei spre ostentaţie şi posibilităţile stăpînului de a o sprijini. În ciuda îmbunătăţirilor şi transformărilor ce le aduceau conacului şi moşiei de la Norland, şi în ciuda faptului că proprietarul ei fusese la un moment dat la un pas de a o vinde în pierdere, nimic nu dădea la iveală vreunul dintre simptomele acelei sărăcii pe care încercase să o sugereze prin relatările lui ; sărăcia nu se manifestă decît în conversaţie, căci în această privinţă se putu observa o carenţă considerabilă. În ceea ce-l privea, John Dashwood nu prea avea multe de spus, care să fi meritat a fi ascultate, iar soţia lui încă şi mai puţine. Dar acest fapt nu era prea ruşinos pentru ei, căci cam tot aşa stăteau lucrurile şi cu oaspeţii lor de vază, care mai toţi prezentau unul sau altul destule cusururi pentru a putea fi agreabili — lipsă de înţelepciune, firească sau dobîndită, lipsă de eleganţă, lipsă de vioiciune sau de temperament.

Cînd doamnele se retraseră în salon, după-masă, această sărăcie deveni şi mai evidentă, căci domnii mai aduseseră totuşi oarecare varietate în conversaţie — discutînd despre politică, despre îngrădirea proprietăţilor şi despre dresarea cailor ; dar pe urmă totul se sfîrşi, aşa că pînă cînd li se aduseră cafelele doamnele nu discutară decît despre un singur lucru şi anume care dintre cei doi băieţi era mai înalt : Harry Dashwood sau William, al doilea fiu al ladyei Middleton — care erau cam de aceeaşi vîrstă.

Dacă băieţii ar fi fost amîndoi de faţă, această dispută s-ar fi putut rezolva foarte repede măsurîndu-i ; dar cum numai Harry era acolo, amîndouă taberele nu făceau decît să-şi dea cu presupusul ; şi fiecare era îndreptăţită să fie foarte sigură de părerea pe care-o avea şi s-o tot repete, de cîte ori îi venea bine.

Taberele erau alcătuite după cum urmează :

Cele două mame, deşi fiecare dintre ele era convinsă că băiatul ei este mai înalt, îşi susţineau politicos ideea că fiul celeilalte este mai înalt.

Fiecare din cele două bunici, nu mai puțin părtinitoare, dar mai sincere, îl susțineau cu tot atîta tărie pe propriul lor descendent.

Lucy, care nu știa cum să facă să se arate pe placul ambelor mame, socotea că amîndoi băieții sînt remarcabil de înalți pentru vîrsta lor și nu-și putea închipui că există nici cea mai mică diferență între ei ; iar sora ei, cu și mai multă abilitate dădu cît de repede putu cîștig de cauză și unuia și celuilalt.

După ce Elinor își manifestă impresia că William este mai înalt, afirmație prin care o jigni pe doamna Ferrars și încă și mai mult pe Fanny, nu crezu că este necesar să mai aducă alte argumente ; iar Marianne, cînd i se ceru părerea, le jigni pe toate, declarîndu-le că nu-și poate exprima vreo opinie, deoarece nu se gîndise niciodată la un asemenea lucru.

Înainte de a se muta de la Norland, Elinor pictase două panouri foarte drăguțe pentru cumnata ei, care, montate și aduse acasă de curînd, împodobeau salonul unde tocmai se aflau ; ele fură observate de John Dashwood cînd domnii intrară în odaie. Le luă numaidecît și i le dădu colonelului Brandon să le admire.

— Sînt făcute de sora mea cea mai mare, spuse el, și dumneata, ca om de gust ce ești, cred că ai să le apreciezi. Nu știu dac-ai mai avut prilejul să mai vezi și alte lucrări de-ale ei, dar în general se spune despre ea că desenează foarte bine.

Colonelul, deși pretinse că nu e de loc cunoscător în materie, admiră cu căldură panourile, așa cum ar fi admirat orice lucru pictat de domnișoara Dashwood ; și curiozitatea celorlalți fiind firește, deșteptată, fură trecute din mînă în mînă, spre a fi examinate de toată lumea. Doamna Ferrars, care nu știa că sînt opera lui Elinor, dori în mod special să se uite la ele ; și după ce se bucurară de mărinimoasa apreciere a ladyei Middleton, îi fură înmînate de către Fanny mamei ei, avînd însă grijă să o informeze, în același timp, că sînt lucrate de domnișoara Dashwood.

— Hm, spuse doamna Ferrars, foarte drăguțe și fără să se uite o clipă la ele, i le dădu înapoi fetei ei.

Poate, o clipă Fanny se gîndi că mama ei prea fusese nepoliticoasă, căci, roşind puţin, spuse imediat.

— Sînt foarte drăguţe, mămico, nu ?

Dar probabil o cuprinse teama că fusese prea politicoasă şi prea încurajatoare, căci adăugă numaidecît :

— Nu crezi că au ceva din stilul în care pictează domnişoara Morton ? Ea pictează într-adevăr încîntător. Vai ce frumos este ultimul ei peisaj !

— Frumos într-adevăr ! Dar ea face totul admirabil !

Asta Marianne n-o mai putu suporta ; era tare nemulţumită de doamna Ferrars ; şi o laudă, atît de inoportună în favoarea altcuiva şi în detrimentul lui Elinor, deşi n-avea nici cea mai mică idee care era scopul principal al acestor aluzii, o provocă să spună imediat, cu multă aprindere :

— O admiraţie foarfe ciudată ! Care dintre noi are oare ceva de-a face cu domnişoara Morton ? Cine dintre noi o cunoaşte şi cui îi pasă de ea ? Noi la Elinor ne gîndeam şi despre ea vorbeam.

Şi spunînd aceste cuvinte luă panourile din mîinile cumnatei ei să le admire aşa cum se cuvenea.

Doamna Ferrars păru extrem de mînioasă şi îmbăţoşîndu-se mai tare ca oricînd rosti, drept răspuns, următoarea filipică :

— Domnişoara Morton este fiica lordului Morton.

Fanny păru şi ea a fi foarte supărată, iar soţul ei era speriat la culme de îndrăzneala surorii lui. Lui Elinor îi făcu mai mult rău înflăcărarea Mariannei, decît cauza ce o produsese ; dar privirile colonelului Brandon, aţintite asupra Mariannei, arătau că el nu remarcase decît ceea ce era în avantajul ei, inima ei afectuoasă, care nu putea suporta să-şi vadă sora cît de cît desconsiderată.

Dar simţămintele tumultuoase ale Mariannei nu se mulţumiră doar cu atîta. Obrăznicia rece cu care se comportase doamna Ferrars faţă de sora ei, părea a prevesti greutăţi şi necazuri pentru Elinor, la care inima ei rănită nu se putea gîndi decît cu groază ; şi mînată de o puternică pornire tandră şi duioasă se îndreptă după o clipă spre scaunul surorii ei şi cuprinzînd-o cu mîna pe după gît şi lipindu-şi obrazul de al lui Elinor, îi spuse încet, dar cu multă pasiune :

— Dragă Elinor, draga mea, nu ţine seama de ei. Nu-i lăsa să te mîhnească.

Nu-i putu spune mai multe : era surescitată la maximum ; şi ascunzîndu-şi faţa după umărul lui Elinor, izbucni în lacrimi. Atrase astfel atenţia celor de faţă care se îngrijorară aproape cu toţii. Colonelul Brandon se ridică şi veni lîngă ele, aproape fără să-şi dea seama de ce face. Doamna Jennings, cu o exclamaţie plină de înţeles : „Vai, biata mititică !", îi dădu numaidecît sărurile ei ; iar sir John fu atît de furios pe cel ce provocase această stare de nervi, încît se mută îndată lîngă Lucy Steele şi-i relată în şoaptă întreaga poveste nefericită a Mariannei.

Marianne reuşi totuşi să-şi revină în cîteva minute, îndeajuns pentru a pune capăt agitaţiei produse şi se aşeză printre ceilalţi ; nu uită însă toată seara cele întîmplate.

— Biata Marianne ! îi spuse cu glas scăzut fratele ei colonelului Brandon, de îndată ce putu sta de vorbă cu el, n-are o sănătate la fel de robustă ca cea a surorii ei... e foarte nervoasă... n-are constituţia lui Elinor ; şi nu trebuie să uităm că e foarte supărător pentru o domnişoară care a fost o frumuseţe să-şi dea seama că şi-a pierdut nurii. Poate că n-ai să mă crezi, dar Marianne era într-adevăr splendidă acum cîteva luni ; tot atît de frumoasă ca Elinor. Dar după cum vezi, frumuseţea ei s-a ofilit de tot.

CAPITOLUL XXXV

ELINOR ÎŞI SATISFĂCUSE CURIOzitatea de a o vedea pe doamna Ferrars. Constatase la ea tot ce-ar fi putut face ca o legătură mai strînsă între cele două familii să nu fie de dorit. Îi observase îndeajuns mîndria, meschinăria şi evidenta pornire pe care o avea împotriva ei, pentru a-şi da seama cîte greutăţi ar fi întîmpinat o eventuală logodnă cu Edward şi cît de mult ar fi încercat să împiedice ea căsătoria lor, dacă el ar fi fost de fapt liber ; şi văzuse cam destule pentru a mulţumi Domnului că un obstacol şi mai serios o împiedica

să sufere din pricina acelora pe care le-ar fi putut ridica doamna Ferrars, că îi permitea să nu mai depindă de capriciile ei sau de solicitudinea ei. Sau dacă cel puțin nu putea ajunge să se bucure întrutotul că Edward e legat cu lanțuri de Lucy, se gîndi că, dacă Lucy ar fi fost puțin mai agreabilă, ea, Elinor, ar fi trebuit să se bucure.

Fu foarte mirată cînd își dădu seama că Lucy este atît de încîntată de felul politicos în care doamna Ferrars se purtase cu ea ; că interesul și vanitatea o orbeau într-atîta, încît o făceau să creadă că atenția ce i se dăduse numai pentru că ea nu era Elinor, constituia de fapt un compliment pentru ea, Lucy, sau că o putea încuraja din pricina preferinței ce i se acordase, datorită faptului că doamna Ferrars nu cunoștea adevărata ei situație. Dar faptul că așa stăteau lucrurile fu proclamat nu numai de ochii lui Lucy în seara aceea, ci și de vorbele acesteia încă și mai categorice a doua zi dimineață ; căci manifestîndu-și dorința față de lady Middleton, aceasta o adusese în Berkeley Street, unde Lucy spera că va avea prilejul să stea singură de vorbă cu Elinor și să-i spună cît este de fericită.

Se dovedi a avea noroc, căci nu mult după sosirea ei, doamna Jennings fu chemată de doamna Palmer așa că plecă numaidecît.

— Draga mea prietenă, exclamă Lucy, de îndată ce rămaseră între ele, am venit să-ți vorbesc de fericirea mea. Să poată oare exista ceva mai măgulitor decît felul în care s-a purtat ieri doamna Ferrars cu mine ? Cît de binevoitoare a fost ! Știi prea bine cît de teamă îmi era la gîndul că trebuie s-o întîlnesc ; dar chiar din clipa cînd i-am fost prezentată, s-a purtat cu atîta amabilitate, încît zău dacă nu mi-a făcut impresia că e topită după mine. Spune-mi, n-am dreptate ? Ai fost de față doar ; nu te-a izbit felul în care s-a comportat față de mine ?

— A fost, într-adevăr, foarte politicoasă cu dumneata.

— Politicoasă ?... N-ai remarcat nimic altceva decît politețe ? Eu am văzut mult mai mult decît atît. Bunăvoința ei nu s-a manifestat față de nimeni mai mult decît față de mine !... Nici urmă de mîndrie, de aroganță, și la fel și atitudinea cumnatei dumitale : plină de drăgălășenie și amabilitate !

Elinor ar fi vrut să vorbească despre altceva, dar Lucy insista mereu să recunoască pe loc că are toate motivele să fie fericită, așa că domnișoara Dashwood trebui să-i cînte în strună.

— Fără îndoială, îi spuse ea, că dacă ele ar fi știut că ești logodită cu Edward, nimic n-ar fi fost mai măgulitor decît felul în care s-au purtat cu dumneata ; dar cum nu acesta e cazul...

— Îmi închipuiam eu c-așa ai să-mi spui, replică Lucy repede, dar doamna Ferrars n-avea absolut nici un motiv să-și arate simpatia față de mine, dacă nu m-ar fi plăcut cu adevărat, și acest fapt înseamnă totul pentru mine. Vorbele dumitale n-o să-mi poată micșora mulțumirea. Sînt sigură că toate se vor termina cu bine, și că nu voi avea de întîmpinat nici un fel de greutate așa cum mă gîndisem. Doamna Ferrars este încîntătoare și la fel și cumnata dumitale. Sînt amîndouă niște femei admirabile, zău așa !... Mă mir cum de nu mi-ai spus niciodată pînă acum cît este de simpatică doamna Dashwood !

Elinor nu-i putu da nici un răspuns și nici nu încercă s-o facă.

— Nu te simți bine, domnișoară Dashwood ?... Pari abătută... nu prea vorbești ; sînt sigură că ai ceva.

— Sînt mai sănătoasă ca oricînd.

— Mă bucur din toată inima ; dar zău că nu prea arăți bine. Mi-ar părea atît de rău să te știu bolnavă ; pe dumneata, care ai fost cea mai mare mîngîiere pentru mine !... Dumnezeu știe ce m-aș fi făcut fără prietenia dumitale !

Elinor încercă să-i răspundă cu politețe, nefiind însă prea sigură că va izbuti. Dar Lucy păru mulțumită, căci răspunse numaidecît :

— Sînt într-adevăr convinsă de sentimentele ce mi le porți și în afară de dragostea lui Edward, prietenia dumitale e cea mai mare mîngîiere pe care o am. Bietul Edward! Dar de acum o s-avem cel puțin un avantaj, o să ne putem întîlni, și încă destul de des, căci lady Middleton este încîntată de doamna Dashwood, așa că o să facem multe vizite în Harley Street, îmi închipui ; pe de altă parte, Edward își petrece jumătate din timp în casa surorii lui, și-n afară de asta lady Middleton și doamna Ferrars o să

se viziteze și ele ; iar doamna Ferrars și cumnata dumitale au fost amîndouă atît de drăguțe încît să-mi spună, în repetate rînduri, că vor fi întotdeauna bucuroase să mă vadă. Sînt niște femei fermecătoare !... Sînt întru totul convinsă că dac-ai să-i spui cumnatei dumitale ce părere am despre ea, n-ai să reușești niciodată să exagerezi entuziasmul meu.

Dar Elinor nu vru s-o lase să spere că îi va transmite această apreciere cumnatei ei. Lucy continuă :

— Sînt convinsă că mi-aș fi dat imediat seama dacă nu i-aș fi plăcut doamnei Ferrars. De exemplu, dacă nu mi-ar fi făcut decît plecăciunea de rigoare, fără să-mi mai adreseze vreun cuvînt, fără să mă mai bage în seamă și fără să-mi mai arunce vreo privire binevoitoare — știi ce vreau să spun — dacă aș fi fost tratată cu o asemenea răceală, aș fi renunțat disperată la toate. N-aș fi putut suporta o astfel de situație. Căci atunci cînd antipatizează pe cineva știu că e foarte violentă în manifestări.

Dar Elinor nu putu da vreun răspuns la această atitudine triumfătoare, pentru că ușa se deschise, servitorul îl anunță pe domnul Ferrars și Edward intră numaidecît.

Trecură printr-un moment de mare stînjeneală și acest lucru se putu observa pe fața fiecăruia dintre ei. Se fîstîciră cu toții ; și Edward păru înclinat mai degrabă să plece din cameră decît să mai înainteze un singur pas. O împrejurare, pe care ei ar fi fost foarte doritori să o evite, se abătuse asupra lor și încă sub forma cea mai neplăcută. Nu numai că se aflau toți trei laolaltă, dar erau împreună fără să poată profita de prezența vreunei alte persoane. Domnișoarele își reveniră cele dintîi. Lucy nu trebuia să-și arate încîntarea : trebuia încă să păstreze aparența că logodna ei e secretă. Așadar nu-și putu manifesta afecțiunea decît prin priviri și după ce îi adresă doar cîteva cuvinte, nu mai spuse nimic.

Elinor avea mai multe de făcut.

Rolul pe care trebuia să-l joace ea era mult mai greu ; și ținea atît de mult, de dragul lui și al ei, să-l joace așa cum trebuie, încît se sili să se stăpînească și după cîteva momente de reculegere îi ură bun venit, cu o privire și cu o atitudine ce păreau aproape firești și aproape sincere ; și după ce se mai luptă puțin cu ea însăși, după ce mai

făcu un efort, reuși să-și joace rolul încă și mai bine. Nu voia ca prezența lui Lucy, și nici conștiința vreunei nedreptăți ce i s-ar fi făcut, s-o împiedice să-i spună cît este de fericită să-l vadă și că regretase foarte mult că nu fusese acasă cînd trecuse prin Berkeley Street. Nu vru ca prezența lui Lucy să o facă să-i fie teamă să se poarte față de el cu acea atenție ce se cuvenea să o manifeste față de cineva care-i era prieten și aproape rudă, deși foarte curînd observă că Lucy o supraveghea îndeaproape.

Comportarea ei îl mai liniști puțin pe Edward și-i dădu destul curaj să se așeze ; cu toate acestea se simțea și mai încurcat decît cele două domnișoare, așa cum era și de așteptat, deși cea mai mare parte dintre bărbați nu s-ar fi simțit atît de stînjeniți, căci inima lui nu era indiferentă ca cea a lui Lucy, și nici conștiința nu-i era la fel de curată ca cea a lui Elinor.

Cu un aer rezervat, dar foarte sigur, Lucy părea hotărîtă să nu-i ajute în nici un fel pe alții să se simtă la îndemînă și nu vru să scoată o vorbă ; așa că aproape toată conversația fu susținută de Elinor, care fu nevoită să-i dea lui Edward toate informațiile privitoare la sănătatea mamei lor, la împrejurările în care veniseră la Londra și așa mai departe, ca răspuns la întrebările pe care Edward ar fi trebuit să i le pună, dar nu le pusese.

Dar strădaniile ei merseră încă și mai departe ; căci curînd după aceea se comportă cu atîta eroism încît se hotărî să-i lase singuri, sub pretextul că se duce să o aducă pe Marianne ; o și făcu, cum nu se poate mai frumos, căci zăbovi pe palier vreo cîteva minute, cu toată bărbăția de care se simțea în stare, înainte de a se duce la sora ei. De îndată ce-i comunică Mariannei vestea, extazul lui Edward trebui să ia sfîrșit, căci bucuria Mariannei o făcu pe aceasta să se întoarcă în grabă în salon. Plăcerea ce o simți cînd îl văzu, fu pe potriva celorlalte sentimente ale ei, puternică în sine și manifestată fățiș. Îl întîmpină cu o mînă întinsă care se cerea a fi strînsă și cu o voce ce exprima o dragoste de soră.

— Dragă Edward ! exclamă ea, iată o clipă cu adevărat fericită ! Prezența ta aici pare o răsplată pentru toate !

Edward încercă să răspundă așa cum se cuvenea la aceste amabilități, dar față de martorii prezenți nu îndrăzni să exprime nici jumătate din cele ce simțea. Se așezară din nou cu toții ; și vreo cîteva clipe nimeni nu scoase un cuvînt ; timp în care Marianne se uită cu cea mai vădită duioșie cînd la Edward și cînd la Elinor, regretînd doar faptul că plăcerea lor de a se revedea este oarecum împiedicată de prezența, de loc binevenită, a lui Lucy. Edward fu primul care vorbi și se miră de schimbarea ce-o putu observa în înfățișarea Mariannei, exprimîndu-și teama că poate Londra nu-i prea prieste.

— Ei, nu te gîndi la mine ! răspunse ea serios și energic, cu toate că ochii i se umplură de lacrimi, în timp ce vorbea. Nu te gîndi la sănătatea mea. După cum vezi, Elinor se simte bine. Și asta trebuie să fie de ajuns pentru amîndoi.

Această observație nu era destinată a-i face pe Edward și pe Elinor să se simtă mai la îndemînă, și nici să-i fie pe placul lui Lucy, care-i aruncă Mariannei o căutătură cu totul lipsită de bunăvoință.

— Îți place Londra ? întrebă Edward, care voia cu orice preț să schimbe subiectul.

— De loc. M-am așteptat să aflu tot felul de distracții aici, dar n-am găsit nici una. Singura consolare ce mi s-a oferit este să te văd pe tine, Edward ; și slavă Domnului ! Ești același dintotdeauna !

Se opri și nimeni nu mai spuse nimic.

— Cred, Elinor, adăugă ea curînd după aceea, că ar trebui să-l rugăm pe Edward să ne însoțească la întoarcerea noastră la Barton. Probabil c-o să plecăm într-o săptămînă, două. Și cred că Edward n-ar avea nimic împotrivă să aibă grijă de noi pe drum.

Bietul Edward mormăi ceva, dar nimeni nu știu ce anume, nici măcar el. În schimb Marianne, care-i observă neliniștea, și care o atribui cu ușurință motivelor ce-i erau ei pe placi, fu pe deplin mulțumită și începu numaidecît să vorbească despre altceva.

— Vai, Edward, ce zi am mai petrecut ieri, în Harley Street ! Ce plictiseală, ce groaznică plictiseală ! Dar trebuie să-ți spun eu multe în această privință pe care nu ți le pot spune acum.

Şi dînd astfel dovadă de o admirabilă discreţie, amînă pentru mai tîrziu, cînd vor putea vorbi mai în taină, dezvăluirea faptului că rudele lor comune i se păreau mai dezagreabile ca oricînd şi că pe mama lui mai ales o găsea cu totul respingătoare.

— Dar de ce n-ai fost şi tu acolo, Edward ? De ce n-ai venit ?

— Am fost reţinut în altă parte.

— Reţinut ! Dar cum se poate una ca asta, cînd trebuia să te întîlneşti cu persoane atît de apropiate ?

— Poate că dumneata, domnişoară Marianne, exclamă Lucy, care voia acum să se răzbune pe ea, crezi că tinerii nu se ţin niciodată de cuvînt, dacă n-au chef, oricît de mici sau de mari le-ar fi obligaţiile.

Elinor se supără, dar Marianne nu păru să-i simtă de loc înţepătura, căci replică foarte calm :

— Nu chiar aşa ; căci, la drept vorbind ştiu eu că pe Edward conştiinţa nu l-a lăsat să vină în Harley Street. Şi el are, zău aşa, cea mai delicată conştiinţă de pe lume ; cea mai scrupuloasă în a se ţine de toate promisiunile, oricît ar fi ele de neînsemnate, şi oricît de mult ar fi împotriva propriilor lui interese şi bucurii. Este cel mai temător om din lume cînd este să facă pe cineva să sufere, să dezamăgească vreo speranţă, cel mai puţin capabil de egoism, din oamenii ce mi-a fost dat să-i cunosc. Cum ! Nu vrei să accepţi niciodată să fii lăudat ? Atunci înseamnă că nu-mi eşti prieten, căci toţi cei ce-mi acceptă dragostea şi stima, trebuie să se supună sincerelor mele aprecieri despre ei.

Se pare însă că, în cazul de faţă, laudele ei nu fură de loc pe placul a doi dintre cei ce o ascultau şi atît de puţin plăcute lui Edward încît foarte curînd el se ridică să plece.

— Pleci atît de repede ! spuse Marianne, dragă Edward, dar nu se poate !

Şi trăgîndu-l puţin deoparte, îşi arătă în şoaptă convingerea că Lucy n-o să mai rămînă multă vreme. Dar nici acest stimulent nu avu vreun efect, căci Edward insistă să plece ; Lucy, care ar fi rămas acolo chiar dacă vizita lui ar fi durat două ore, plecă şi ea curînd după aceea.

— De ce tot vine ea pe-aici ? întrebă Marianne, după ce Lucy le părăsi. Nu și-a dat seama că noi abia așteptam s-o vedem plecată ? Ce enervant pentru Edward !

— Dar de ce ? Doar toate îi eram prietene și pe Lucy o cunoaște încă dinainte de a ne fi întîlnit pe noi. E firesc ca el să dorească s-o vadă și pe ea, ca și pe noi.

Marianne o privi țintă și spuse :

— Știi, Elinor, că nu pot suporta felul acesta de a vorbi. Dacă nu vrei decît să ți se contrazică afirmațiile, cum și cred că e cazul, ar trebui să-ți aduci aminte că eu sînt ultima ființă de pe lume care să fac așa ceva. Nu mă pot coborî pînă acolo încît să mi se smulgă prin viclenie asigurări de care nu este neapărată nevoie.

După care părăsi încăperea ; și Elinor nu îndrăzni s-o urmeze și să-i spună mai multe, căci, deoarece îi promisese lui Lucy să păstreze taina n-avea posibilitatea să-i dea Mariannei informații care s-o convingă ; și oricît de neplăcute ar fi putut fi urmările faptului că ea persistă într-o eroare, trebuia totuși să le accepte. Tot ce avea de sperat era ca Edward să n-o expună prea adesea și să nu se expună nici pe el la nefericita situație de a fi martorii cordialității prost plasate a Mariannei și nici la repetarea dureroaselor incidente ce avuseseră loc cu prilejul recentei lui vizite — și avea toate motivele să se aștepte la una ca asta.

CAPITOLUL XXXVI

LA CÎTEVA ZILE DUPĂ ACEASTĂ întîlnire, ziarele anunțară că soția domnului Thomas Palmer dăduse naștere unui fiu și moștenitor ; un paragraf foarte interesant și pe deplin satisfăcător, cel puțin pentru toate cunoștințele lor apropiate care știuseră de acest lucru dinainte.

Acest eveniment, de mare importanță pentru fericirea doamnei Jennings, produse un timp o schimbare în felul ei de a-și petrece vremea și influență, într-o măsură similară, îndeletnicirile tinerelor ei prietene ; căci, deoa-

rece dorea să fie alături de Charlotte cît mai mult cu putință, se ducea acolo în fiecare dimineață, de îndată ce se îmbrăca și nu se întorcea decît seara tîrziu ; la insistențele familiei Middleton, domnișoarele Dashwood își petreceau timpul, de dimineață pînă seara, în Conduit Street. Dac-ar fi fost ca ele să țină seama de propriile lor plăceri, ar fi rămas mai degrabă, măcar diminețile, în casa doamnei Jennings ; dar nu puteau să-și impună voința împotriva insistențelor tuturor. Așa că începură să petreacă ceasuri întregi în tovărășia ladyei Middleton și a celor două domnișoare Steele, care de fapt nu le prețuiau de loc societatea, deși se prefăceau foarte mult a o dori.

Domnișoarele Dashwood erau prea înțelepte ca să constituie o companie agreabilă pentru lady Middleton, iar prezența lor în casa ei era privită cu gelozie de cele două domnișoare, care aveau impresia că Elinor și Marianne se introduc în domeniile lor, împărtășind amabilitatea pe care ele voiau s-o monopolizeze. Deși nici o comportare n-ar fi putut fi mai politicoasă decît aceea a ladyei Middleton față de Elinor și Marianne, ele nu-i erau de loc pe plac. Deoarece n-o lingușeau niciodată, nici pe ea și nici pe copiii ei, considera că nu pot fi bune la suflet și din cauză că le plăcea să citească, își închipuia că sînt ironice — neștiind probabil exact ce înseamnă acest cuvînt ; dar asta n-avea nici o importanță. În orice caz însemna o critică și încă făcută cu ușurință.

Prezența lor se dovedi a nu-i fi la îndemînă nici ladyei Middleton și nici lui Lucy. Stînjenea atît trîndăvia celei dintîi cît și firea activă a celeilalte. Ladyei Middleton îi era rușine să nu facă nimic în prezența lor, iar Lucy se temea că ele o vor disprețui pentru lingușelile pe care se mîndrea să le rostească cu alte ocazii. Dintre ele trei, domnișoara Steele cea mare era cel mai puțin tulburată de prezența domnișoarelor Dashwood ; și ele ar fi putut să ajungă la o deplină înțelegere cu ea. Dacă vreuna dintre ele i-ar fi făcut o amplă și amănunțită prezentare a întregii povești dintre Marianne și Willoughby, s-ar fi socotit din plin recompensată pentru sacrificiul pe care, datorită vizitei lor, îl făcea cedînd, după masă, locul cel mai bun de lîngă foc. Dar această posibilitate nu-i fu acordată ; căci deși adesea își manifesta,

în prezența lui Elinor, compătimirea față de sora ei și deși făcu de mai multe ori aluzie la nestatornicia adoratorilor în prezența Mariannei, toate acestea n-avură nici un efect, în afară de o privire indiferentă din partea lui Elinor sau dezgustată din partea Mariannei. Chiar și un efort mai puțin complicat le-ar fi făcut să-și găsească o prietenă în ea : n-ar fi trebuit decît s-o tachineze în legătură cu preotul Davis. Dar ele țineau atît de puțin, mult mai puțin decît toți ceilalți, să fie amabile față de ea, încît dacă sir John nu lua masa acasă, și-ar fi putut petrece o zi întreagă fără să audă vreo altă aluzie amuzantă la acest subiect, decît cele pe care avea amabilitatea să și le acorde singură.

Dar toate aceste gelozii și nemulțumiri erau atît de puțin bănuite de doamna Jennings, încît ea își închipuia că e pur și simplu încîntător pentru fete să fie împreună și în fiecare seară își felicita tinerele prietene că scăpaseră atîta vreme de tovărășia unei bătrîne proaste. Se ducea uneori cu ele la sir John și rămînea cîteodată acasă împreună cu ele ; dar oriunde s-ar fi aflat, se întorcea întotdeauna foarte bine dispusă, încîntată și dîndu-și importanță, convinsă fiind că Charlotte se simte atît de bine pentru că este sub îngrijirea ei și era gata să facă o prezentare atît de exactă, de minuțioasă a sănătății fiicei ei, încît numai domnișoara Steele cea mare putea fi atît de curioasă încît să dorească să afle totul. Un singur lucru o supăra cu adevărat și de el se plîngea în fiecare zi. Domnul Palmer susținea părerea, obișnuită printre bărbați, dar care nu i se potrivea unui tată, că toți bebelușii sînt la fel ; și deși doamna Jennings putea foarte precis observa, în diferite ocazii, cea mai izbitoare asemănare între nepoțel și toate rudele lui de ambele părți, nu-l putea convinge în nici un chip pe tată de acest lucru ; nu-l putea face să creadă că nu este exact la fel cu ceilalți copii de aceeași vîrstă și nici să recunoască faptul că este cel mai grozav copil din lume.

Trebuie acum să facem o relatare a unei nenorociri ce se abătu, cam pe atunci, asupra lui Fanny Dashwood. Întîmplarea făcu ca prima oară cînd domnișoarele Dashwood și doamna Jennings o vizitară în Harley Street, să mai trec că pe acolo și o altă cunoștință, împrejurare

care aparent nu urma să-i asume vreun rău. Dar cum imaginația unora îi face să-și formeze păreri greșite despre modul nostru de comportare și să tragă concluzii din cele mai neînsemnate aparențe, fericirea omului rămîne întotdeauna, în oarecare măsură, la voia norocului. În cazul de față doamna care venise după cele două surori și-a lăsat imaginația să meargă atît de departe, încît să întrecă adevărul și probabilitatea și, auzind doar numele domnișoarelor Dashwood, înțelegînd că sînt cumnatele doamnei Dashwood, își închipui numaidecît că ele locuiesc în Harley Street ; și această înțelegere greșită a situației făcu ca ele să fie, peste cîteva zile, invitate, împreună cu fratele și cumnata lor, la o mică serată muzicală, ce urma să aibă loc în casa ei.

Rezultatul a fost că doamna Dashwood nu numai că s-a văzut obligată să se supună marelui incovenient de a-și trimite trăsura după domnișoarele Dashwood, dar, ceea ce era încă și mai rău, silită să suporte neplăcerea de a face impresia că le acordă toată atenția ; și cine știe dacă n-aveau să se aștepte să le mai scoată în lume și altădată ? E adevărat, pe de altă parte, că avea puterea de a le dezamăgi. Dar asta nu era destul ; căci atunci cînd oamenii sînt hotărîți să se poarte așa cum știu că nu trebuie, ei se simt jigniți cînd alții se așteaptă de la ei la ceva mai bun.

Marianne ajunsese, treptat, să se obișnuiască atît de mult să iasă în fiecare zi în lume, încît acum îi era indiferent dacă o face sau nu ; se pregătea calm și mecanic pentru ocaziile mondene din fiecare seară, deși fără să se aștepte ca ele să-i aducă cea mai mică bucurie și de cele mai multe ori fără să știe, pînă în ultima clipă, unde urma să meargă.

Devenise atît de indiferentă la îmbrăcămintea și înfățișarea ei, încît în timpul pe care-l consacra toaletei nu-i acorda nici pe departe atîta atenție cît manifesta în această privință domnișoara Steele cea mare, în primele cinci minute ale ședерii lor împreună, după ce era gata. Nimic nu scăpa minuțioasei observații și curiozității domnișoarei Steele ; ea le vedea pe toate și întreba despre toate; nu-și putea găsi liniștea pînă ce nu se interesa cît a costat fiecare dintre articolele de îmbrăcăminte ale Mariannei ;

ar fi putut ghici numărul rochiilor ei mai bine chiar decît Marianne ; și nu-și pierduse nici măcar speranța de a afla, înainte de a se despărți, cît o costă spălatul rufelor pe săptămînă și cît cheltuiește anual cu propria ei persoană. Și, pe deasupra, nerușinarea tuturor acestor investigații se încheia în general cu cîte un compliment, care menit să mai împace lucrurile, era considerat de Marianne ca cel mai mare afront dintre toate ; căci după ce era supusă la o minuțioasă cercetare a valorii și croielii rochiei ei, a culorii pantofilor și a coafurii, era aproape sigură că o să i se spună că „pe cuvînt de onoare, ești foarte elegantă și, după părerea mea, ai să faci nenumărate cuceriri".

Cu asemenea încurajări fu și de astă dată trimisă să se urce în trăsura fratelui ei, în care se instalară la cinci minute după ce se opriseră în fața casei, o punctualitate ce nu fu întrutotul pe placul cumnatei, pornită dinainte spre casa unde erau invitate sperînd ca ele să întîrzie producînd astfel supărare fie ei, fie vizitiului.

În seara aceea nu se petrecu nimic remarcabil. Petrecerea, ca și alte serate muzicale, adunase un mare număr de persoane, cărora le plăcea cu adevărat muzica, și încă și mai multe, care nu aveau nici un pic de gust ; iar muzicanții erau, ca de obicei, după propria lor părere, cît și după aceea a prietenilor lor intimi, cei mai buni interpreți neprofesioniști din întreaga Anglie.

Cum Elinor n-avea o deosebită înclinație spre muzică și nici nu pretindea una ca asta, nu-și făcu nici un scrupul din a-și întoarce privirile de la pian, ori de cîte ori avea chef și fără să fie impresionată nici de prezența unei harpe nici de cea a unui violoncel, își ațintea ochii, după cum simțea nevoia, asupra altor obiecte din încăpere. Și-așa, pe cînd se tot uita în jurul ei, descoperi într-un grup de tineri, chiar pe acela care le dăduse la magazinul Grey o lecție despre cutiile pentru scobitori. Curînd după aceea constată că și el se uită la ea, vorbind cu multă familiaritate cu fratele ei ; și tocmai se hotărîse să afle de la acesta cine este, cînd îi văzu pe amîndoi îndreptîndu-se spre ea, și domnul Dashwood i-l prezentă :

— Domnul Robert Ferrars.

Tînărul i se adresă cu o politeţe firească, răsucindu-şi capul într-o plecăciune, care o făcu să-şi dea seama, mai bine decît ar fi putut-o convinge cineva prin vorbe, că este exact filfizonul descris de Lucy. Ce fericire ar fi fost pentru ea dacă sentimentele ei pentru Edward ar fi depins mai puţin de propriile lui merite, decît de cele ale rudelor lui apropiate ! Căci, altfel plecăciunea fratelui lui ar fi dat o lovitură de graţie operaţiei începute de acreala mamei şi surorii lui. Dar în timp ce Elinor se minuna cît de deosebiţi sînt cei doi fraţi, nu putu în nici un fel constata că goliciunea sufletească şi îngîmfarea unuia ar fi putut-o face să uite modestia şi adevărata valoare a celuilalt. Robert îi explică el însuşi de ce erau atît de deosebiţi, în decursul unei conversaţii de un sfert de oră ; căci, vorbindu-i despre fratele lui, şi jeluindu-se din pricina extraordinarei lui stîngăcii, care era, după părerea sa, adevărata cauză care îl făcea să nu frecventeze societatea potrivită rangului lui social, el o atribui cu multă candoare şi generozitate mult mai puţin unei deficienţe înnăscute, decît nenorocirii de a fi fost educat acasă ; pe cînd el, care probabil că nu era cu adevărat şi-n chip special mai înzestrat de la natură, era la fel de capabil ca oricine să se învîrtă în lume, numai datorită faptului că fusese educat la o şcoală aristocratică.

— Pe cinstea mea, adăugă el, asta-i singura explicaţie, după părerea mea, şi-aşa îi spun şi eu adeseori mamei, cînd îşi tot face griji în privinţa asta. „Dragă doamnă, îi zic întotdeauna, ar trebui să te mai linişteşti. Acum răul nu mai poate fi remediat şi l-ai făcut cu propria dumitale mînă. De ce te-ai lăsat convinsă, împotriva voinţei dumitale de sir Robert, unchiul meu, să-l educi pe Edward acasă în momentul cel mai critic al vieţii sale ? Dacă l-ai fi trimis la Westminster, ca pe mine, în loc să-l dai în grija domnului Pratt, toate astea nu s-ar fi întîmplat.“ În felul acesta consider eu întotdeauna problema şi mama este întrutotul convinsă de greşeala pe care a făcut-o.

Elinor nu-l contrazise pentru că, oricare-ar fi fost, în general, aprecierile ei în legătură cu avantajele şcolilor aristocratice, nu se putea gîndi cu prea multă satisfacţie la şederea lui în casa familiei Pratt.

Apoi Robert spuse din nou :

— Locuiți în Devonshire, într-o vilă de lîngă Dawlish, dacă nu mă înșel...

Elinor îi explică unde se află de fapt casa lor și lui i se păru cam surprinzător ca cineva să locuiască în Devonshire fără să fie aproape de Dawlish. Dar își arătă profunda apreciere pentru genul de casă în care locuiesc.

— În ceea ce mă privește, spuse el, mie-mi plac grozav de mult vilele ; sînt întotdeauna atît de elegante și-atît de confortabile... Și zău, dac-aș avea ceva bani în plus, mi-aș cumpăra o bucățică de pămînt, nu prea departe de Londra, și mi-aș construi și eu o vilișoară, unde aș putea veni singur cu trăsura, oricînd mi-ar place și mi-aș putea aduce și niște prieteni să ne simțim bine. Îi sfătuiesc pe toți aceia care intenționează să-și facă o casă, să construiască vile. Mai zilele trecute prietenul meu, lordul Courtland, a trecut înadins pe la mine să-mi ceară sfatul și mi-a pus în față trei planuri diferite, alcătuite de Bonomi. Trebuia să-mi dau cu părerea care e cel mai bun. „Dragul meu Courtland, i-am spus, aruncîndu-le numaidecît pe toate în foc, nu-l alege pe nici unul dintre ele și clădește-ți neapărat o vilișoară.“ Și-mi închipui c-așa are să și facă. Unii oameni își închipuie că vilele nu oferă confort și nici spațiu, dar n-au de loc dreptate. Luna trecută am fost la prietenul meu Elliott, lîngă Dartford. Lady Elliott ar fi vrut să dea o petrecere dansantă. „Dar cum să facem ? Dragul meu Ferrars, spune-mi te rog cum să ne descurcăm ?“ îmi zise ea. În vilișoara asta nu există nici măcar o singură cameră în care să încapă zece perechi ; și masa unde s-o mai aranjez ?“ Eu mi-am dat imediat seama că totul se poate rezolva foarte ușor, așa că i-am spus : „Draga mea lady Elliott, nu te neliniști. În sufragerie o să încapă ușor optsprezece perechi ; în camera de zi se pot aranja mesele de joc ; în bibliotecă o să se poată servi ceaiul și gustări și dă dispoziții ca supeul să se servească în salon. Lady Elliott a fost încîntată de sugestie. Am măsurat împreună sufrageria și am constatat că în ea vor putea să încapă exact optsprezece perechi și întreaga petrecere a fost organizată întocmai după planul meu. Așa că, după cum vezi, de fapt, dacă oamenii știu cum să aranjeze lucrurile, poți beneficia de același confort într-o vilă ca și în cea mai spațioasă reședință

Elinor fu de acord cu tot ce-i spunea, căci nu considera că Robert merita complimentul de a i se aduce obiecţii rezonabile.

Cum nici lui John Dashwood nu-i plăcea muzica mai mult decît surorii lui mai mari, avu şi el prilejul să se gîndească între timp la orice alt lucru ; şi în cursul serii îi trecu prin minte o idee, pe care i-o comunică soţiei lui, spre aprobare, de îndată ce ajunseră acasă. Greşita presupunere a doamnei Dennison că surorile lui stau la el, îi sugerase că ar fi de fapt un act de bună-cuviinţă din partea lor să le invite într-adevăr, atîta timp cît doamna Jennings era ocupată cu fiica ei şi pleca mai tot timpul de acasă. N-ar fi fost vorba de o cheltuială prea mare şi nici de cine ştie ce deranj ; şi ar fi însemnat o atenţie pe care conştiinţa lui delicată i-o arăta ca fiind absolut necesară pentru a se putea elibera cu totul de promisiunea ce i-o făcuse tatălui lui. Fanny tresări speriată cînd îl auzi făcînd această propunere.

— Nu prea văd cum le-am putea invita, spuse ea, fără să-i aducem o jignire ladyei Middleton, căci îşi petrec acolo mai tot timpul ; altfel mi-ar face o deosebită plăcere să le primesc. Ştii doar că sînt întotdeauna gata să-mi arăt atenţia faţă de ele, aşa cum am făcut-o şi în seara asta, luîndu-le cu noi la petrecere. Dar sînt musafirele ladyei Middleton. Cum aş putea să le iau din casa ei ?

Cu multă umilinţă, soţul ei îi spuse că el nu vede raţiunea acestei obiecţii.

— Au petrecut o săptămînă în Conduit Street şi cred că lady Middleton nu s-ar supăra dacă ele ar veni să stea tot atîtea zile în casa unor rude atît de apropiate.

Fanny făcu o scurtă pauză, apoi, cu o energie reînnoită, spuse :

— Iubitul meu, le-aş pofti cu dragă inimă, dacă mi-ar sta în putinţă. Dar tocmai hotărîsem în sinea mea să le poftesc pe domnişoarele Steele să vină să petreacă vreo cîteva zile cu noi. Sînt fete foarte binecrescute şi cumsecade ; şi, deoarece unchiul lor a făcut atîtea pentru Edward, se cuvine să le dăm şi noi puţină atenţie. Ştii, pe surorile tale le putem invita în alt an, dar s-ar putea ca domnişoarele Steele să nu mai fie la Londra. Sînt încredinţata

că au să-ți placă ; de fapt, știu eu că îți și sînt pe plac și la fel îi sînt și mamei ; și Harry ține atît de mult la ele!

Domnul Dashwood fu convins. Își dădu numaidecît seama cît este de necesar ca ei să le invite neîntîrziat pe domnișoarele Steele ; și își liniști conștiința prin hotărîrea de a-și invita surorile în alt an, sperînd totuși, cu multă șiretenie, că în anul următor nu va mai fi nevoie să le invite el, deoarece Elinor va veni la Londra ca soție a colonelului Brandon, iar Marianne ca invitata lor.

Bucurîndu-se că izbutise să scape și mîndră de promptitudinea cu care reușise să aranjeze totul, Fanny îi scrise a doua zi de dimineață lui Lucy, rugînd-o să accepte să petreacă cîteva zile în Harley Street, împreună cu sora ei, de îndată ce lady Middleton s-ar putea dispensa de prezența lor. Această invitație fu îndeajuns să o facă pe Lucy să fie într-adevăr fericită și pe bună dreptate. Se părea că însăși doamna Dashwood lucrează în sprijinul intereselor ei întărindu-i speranțele și promovîndu-i intențiile ! Un asemenea prilej de a fi alături de Edward și de familia lui slujea mai mult ca orice altceva propriilor ei interese ; o astfel de invitație era o adevărată încîntare pentru inima ei ! Era un avantaj, pe care nu știa cum să-l accepte cu mai multă recunoștință sau mai grabnic ; și se constată foarte curînd că vizita lor în casa ladyei Middleton, care pînă atunci nu avusese o durată bine stabilită, fusese oricum încă de la început menită să se încheie peste două zile.

Cînd i se arătă lui Elinor scrisoarea, ceea ce se întîmplă la mai puțin de zece minute de la sosirea ei, Elinor avu pentru prima dată impresia că Lucy are oarecari temeiuri în speranțele ei ; căci dovada aceasta de deosebită amabilitate, ce i se acorda la un timp atît de scurt după ce făcuse cunoștință cu familia lui Edward, părea să arate că bunăvoința față de ea nu provenea numai dintr-o atitudine răutăcioasă față de Elinor ; și că, ajutată de timp și de propria ei iscusință, Lucy va reuși să-și vadă visul împlinit. Lingușelile ei reușiseră să subjuge mîndria ladyei Middleton și izbutiseră să o facă să pătrundă în inima destul de rece a lui Fanny Dashwood ; aceste rezultate îi deschideau o frumoasă perspectivă pentru altele și mai mari.

Domnișoarele Steele se mutară în Harley Street ; și tot ce mai află Elinor referitor la influența exercitată de ele acolo, îi întări convingerea că Lucy va izbuti în intențiile ei. Sir John, care le vizită de mai multe ori, le făcu niște relatări uluitoare, arătînd cît de mult se bucurau cele două surori de favoarea gazdelor lor. Doamna Dashwood nu se arătase niciodată pînă atunci a fi atît de încîntată de vreo domnișoară cum era de ele ; le dăruise fiecăreia cîte un manual de croșetat scris de nu știu ce emigrant, îi spunea lui Lucy pe numele ei mic și nu știa dacă va putea vreodată să se despartă de ele.

CAPITOLUL XXXVII

DUPĂ VREO DOUĂ SĂPTĂMÎNI DE la naștere, doamna Palmer se simți atît de bine, încît mama ei consideră că nu mai este necesar să-i acorde tot timpul disponibil ; și, mulțumindu-se s-o viziteze o dată sau de două ori pe zi, revenise acasă la ea, la propriile ei îndeletniciri.

Într-o dimineață, cam la trei sau patru zile după ce-și reluaseră viața obișnuită în Berkeley Street, cînd doamna Jennings se întoarse acasă după vizita obișnuită ce i-o făcea Charlottei, intră în salonul în care se afla doar Elinor, cu un asemenea aer de grabă și de importanță încît o făcu pe Elinor să creadă că-i va împărtăși o veste nemaipomenită, și nelăsîndu-i de loc timp să facă presupuneri în legătură cu ea, începu să-i spună fără întîrziere:

— Doamne, Dumnezeule, dragă domnișoară Dashwood! Ai auzit noutatea ?

— Nu, doamnă. Ce s-a întîmplat ?

— Ceva atît de ciudat ! Dar am să-ți povestesc totul. Cînd am ajuns acasă la Charlotte, am găsit-o foarte îngrijorată în legătură cu băiețelul. Era convinsă că e foarte bolnav : plîngea, era agitat și toată pielea îi era acoperită cu bubulițe. Așa că m-am dus numaidecît să mă uit la el după care i-am spus : „Doamne, draga mea, n-are decît o erupție din pricină că-i ies dinții, n-ai de ce să te temi",

și îngrijitoarea copilului i-a spus la fel. Dar Charlotte nu, nu voia să ne creadă, așa că am trimis după domnul Donovan care din fericire era acasă, tocmai se întorsese din Harley Street, așa că a venit numaidecît la noi și nici nu l-a văzut bine pe băieţel că a spus și el că nu-i vorba decît de același lucru de care spusesem și noi și atunci Charlotte s-a mai liniștit. Și-așa, cînd era pe punctul să plece, mi-a trecut prin cap să-l întreb, drept să-ți spun nici nu știu ce mi-a venit, dacă mai e ceva nou. Și atunci a zîmbit cu un aer ipocrit de mironosiță și și-a luat o înfățișare gravă lăsînd să se înțeleagă că ar ști el ceva și pînă la urmă mi-a șoptit : „Cred că ar fi recomandabil pentru domnișoarele pe care le ai în grijă să nu le ajungă la urechi ceva neplăcut despre indispoziția cumnatei lor, să le spui că, după părerea mea, nu există motiv de mare îngrijorare ; sper că doamna Dashwood o să-și revină.

— Cum, Fanny e bolnavă ?

— Exact asta am întrebat și eu, draga mea. „Doamne sfinte, i-am spus, cum, s-a îmbolnăvit cumva doamna Dashwood ?“

Și-așa a ieșit totul la iveală ; ca să nu mai lungim vorba, am putut afla următoarele : domnul Edward Ferrars, tînărul în legătură cu care te luam adesea peste picior (dar, după cum se dovedește acum, sînt grozav de încîntată că n-aveam motive s-o fac), se pare că de mai bine de un an este logodit cu verișoara mea Lucy ! Ei poftim, draga mea ! Și nimeni n-a știut absolut nimic de toată povestea în afară de Nancy ! Ți-ai fi putut închipui una ca asta ? Nu e de mirare că se plac ; dar ca între ei să existe o asemenea legătură și nimeni să n-o bănuiască! Asta-i foarte curios. Nu mi s-a întîmplat niciodată să-i văd împreună, căci altfel mi-aș fi dat eu seama numaidecît. Și-așa, totul s-a păstrat în mare taină, de frica doamnei Ferrars, și nici ea și nici fratele sau cumnata dumitale n-au bănuit absolut nimic despre legătura dintre ei ; pînă azi dimineață, cînd biata Nancy, care, după cîte știi, e o ființă bine intenționată, dar nu e cine știe ce iscusită, i-a dat de gol. „Doamne, s-a gîndit ea, toată lumea ține atît de mult la Lucy, sînt sigură că n-au să-i facă greutăți“, așa că s-a dus numaidecît la cumnata dumitale,

care era singură și lucra la un covor, neavînd habar de ce-avea să urmeze — căci tocmai îi spusese, cu vreo cinci minute în urmă, fratelui dumitale, că are de gînd să pună la cale o căsătorie între Edward și fiica nu știu cărui lord. Așa că-ți închipui cît a fost de lovită în mîndria și vanitatea ei. A făcut numaidecît o criză de isterie, țipînd atît de tare, încît a fost auzită de fratele dumitale, care era jos, în camera lui, gîndindu-se ce să-i scrie administratorului său de la țară. Acesta a urcat în fugă scările și a avut loc o scenă îngrozitoare, căci între timp Lucy sosise și ea, fără să-i treacă măcar prin gînd ce se petrecea. Biata mititică ! Tare mi-e milă de ea. Și, după părerea mea, au tratat-o cum nu se poate mai rău ; căci cumnata dumitale, care devenise întruchiparea furiei, a certat-o cumplit și a făcut-o pe biata Lucy să leșine. Nancy căzuse în genunchi și plîngea amarnic ; și fratele dumitale se tot plimba prin odaie și spunea că nu știe ce să facă. Doamna Dashwood le spuse să nu mai rămîie o clipă în casa ei ; și fratele dumitale trebui să cadă și el în genunchi pentru a o convinge să le mai lase pe cele două fete să stea pînă ce-și vor fi făcut bagajele. Apoi Fanny făcu o nouă criză de isterie și el se sperie atît de tare, încît trimise numaidecît după domnul Donovan și domnul Donovan găsi casa în această groaznică agitație. Trăsura era la ușă, așteptînd să le ia pe bietele mele verișoare și ele tocmai urcau în ea, cînd el ieși din casă ; biata Lucy, mi-a spus el, era într-așa un hal, că abia se mai putea ține pe picioare, iar cît despre Nancy, nici ea nu era mult mai bine. Drept să-ți spun, cumnata dumitale mă scoate din sărite ; și sper, din toată inima, că cei doi tineri se vor căsători, împotriva voinței ei. Doamne, ce lovitură o să mai fie pentru domnul Edward, cînd o să audă de asta ! Să-și vadă iubita tratată cu atîta dispreț ! Căci, după cîte-am auzit, ține foarte mult la ea, după cum e și firesc. Și nici n-o să mă mir dacă o să facă un scandal monstru — și la fel crede și domnul Donovan. Noi doi am stat multă vreme de vorbă despre toate astea ; și e foarte bine că s-a dus din nou în Harley Street, să fie acolo cînd o să afle și doamna Ferrars întreaga poveste, căci au trimis după ea, de îndată ce verișoarele mele au plecat de-acolo, întrucît cumnata du-

mitale era sigură că și mama ei are să facă o criză de nervi ; și-n ceea ce mă privește, n-are decît. Nu mi-e milă de nici una din ele. Nu trebuie să se facă atîta caz de avere și noblețe. Nu există nici un motiv pentru care domnul Edward și Lucy n-ar trebui să se căsătorească ; căci sînt sigură că doamna Ferrars și-ar putea permite să fie generoasă cu fiul ei și deși Lucy n-are aproape nimic, ea e unul dintre rarii oameni care știu să se descurce cu foarte puțin ; și cred că dacă doamna Ferrars i-ar da nu mai mult de cinci sute de lire pe an, ea ar face față la fel de onorabil ca alții cu opt sute. Cît de confortabil ar mai putea trăi într-o vilișoară ca a voastră — sau poate ceva mai mare — cu două slujnice și doi valeți ; sînt convinsă că eu le-aș putea găsi o fată-n casă, căci Betty a mea are o soră care nu e angajată și care-ar fi exact ce le trebuie.

După ce spuse toate acestea, doamna Jennings se opri ; și cum Elinor avusese destul timp să-și adune gîndurile, fu în stare să-i dea un răspuns și să facă comentariile cerute în mod firesc de subiectul respectiv. Fericită să constate că nu este bănuită a avea vreun interes deosebit în această problemă, că doamna Jennings (așa cum sperase adeseori în ultima vreme) încetase să-și mai închipuie că ea ține cît de cît la Edward, și fericită mai ales că Marianne nu era de față, reuși cu multă ușurință să vorbească despre tot ce se întîmplase fără să se simtă stînjenită și să-și exprime părerile despre comportarea tuturor celor în cauză — pe cît i se păru — fără părtinire.

Nu-și putea încă da seama ce avea să însemne cu adevărat pentru ea evenimentul ; încercă, totuși, în mod serios, să nu se mai gîndească la altceva, decît la eventualitatea ca totul să se termine cu o căsătorie între Edward și Lucy. Era nerăbdătoare să afle, ce urma să spună și să facă doamna Ferrars, deși nu prea avea îndoieli în această privință ; și era încă și mai nerăbdătoare să afle cum o să se comporte Edward în această împrejurare. Simțea multă compătimire pentru el ; pentru Lucy foarte puțină și trebui chiar să se străduiască din răsputeri ca să-i fie cît de cît milă de ea ; în legătură cu ceilalți n-avea nici cea mai mică părere de rău.

Deoarece doamna Jennings nu mai putea vorbi acum despre nimic altceva, Elinor își dădu curînd seama că va fi neapărată nevoie să o pregătească pe Marianne să poată și ea lua parte la discuții. N-avea nici o clipă de pierdut pentru a-i spulbera iluziile deșarte, pentru a-i dezvălui adevărata situație și pentru a o determina, prin eforturi, să-i asculte pe ceilalți vorbind despre întreaga poveste fără să trădeze vreo mîhnire în legătură cu sora ei sau vreun resentiment față de Edward.

Misiunea lui Elinor era penibilă. Trebuia să-i răpească surorii ei ceea ce Elinor socotea a fi principala consolare a Mariannei — trebuia să-i dea amănunte despre Edward care — se temea ea — aveau să o facă pe Marianne să-și piardă definitiv părerea bună despre el și să o facă pe sora ei — datorită asemănării ce exista între situațiile lor — să încerce din nou toată dezamăgirea pe care o simțise înainte. Dar oricît de greu de dus la îndeplinire ar fi fost o asemenea sarcină, n-avea încotro, așa că Elinor se grăbi să o îndeplinească.

Relatarea ei fu simplă și clară ; și deși n-o putu face fără oarecare emoție, nu și-o însoți nici cu vreo agitație violentă și nici cu vreo izbucnire de durere. Acestea veniră mai degrabă din partea interlocutoarei, căci Marianne fu îngrozită cînd află totul și plînse amarnic. Elinor trebuia să-i consoleze pe ceilalți și cînd era vorba de propria ei suferință, nu numai de a lor. Fu gata să ofere toată alinarea pe care o puteau aduce asigurările că ea este foarte liniștită și încercă de a-l dezvinovăți pe Edward de orice altă acuzație, în afară de aceea de a fi fost imprudent.

Dar un timp Marianne nu vru să accepte nici una, nici cealaltă. Edward i se părea a fi un al doilea Willoughby ; și dacă recunoștea, așa cum Elinor trebuia s-o facă, că-l iubise din toată inima, atunci nu putea să simtă mai puțin decît simțise ea pentru Willoughby. Cît despre Lucy Steele, o considera a fi total dezagreabilă și cu desăvîrșire incapabilă de a-l face pe un om cît de cît rațional să se atașeze de ea, așa că la început nu izbuti s-o determine să creadă că el putuse avea vreun sentiment de afecțiune față de Lucy și încă și mai greu, să-l ierte. Nu putea admite ca această afecțiune să fi fost

firească și Elinor o lăsă să se convingă de acest adevăr, prin singurul lucru care putea avea acest dar și anume o bună cunoaștere a oamenilor.

Nu apucase să-i vorbească decît despre logodna lui și despre durata acesteia, că Marianne își dădu drumul simțămintelor ei și Elinor nu-i mai putu da nici un amănunt: un timp, nu putu face altceva decît să-i potolească suferința, să-i alunge spaima și să lupte împotriva resentimentelor ei. Prima întrebare pe care-o puse și care îi permise lui Elinor să-i mai dea și alte amănunte, fu următoarea:

— Și de cînd știi tu toate acestea, Elinor? Ți-a scris cumva Edward?

— Știu adevărul de patru luni. Cînd Lucy a venit la Barton, anul trecut, în noiembrie, mi-a vorbit de logodna lor, rugîndu-mă să-i păstrez secretul.

Auzind aceste cuvinte, ochii Mariannei exprimară o surprindere căreia buzele ei nu puteau să-i dea glas. După o tăcere pricinuită de marea ei uimire, exclamă:

— Patru luni! Știi de această logodnă de patru luni?

Elinor încuviință.

— Cum adică, aveai această povară pe suflet, în timp ce căutai să-mi alini mie mîhnirea? Și eu care ți-am reproșat că tu ești fericită!

— Nu era atunci momentul cel mai prielnic ca tu să afli cît de tristă eram.

— Patru luni! exclamă din nou Marianne. Și-ai fost atît de calmă, de voioasă! Cine ți-a dat puteri?

— Sentimentul că-mi fac datoria. Promisiunea pe care i-o făcusem lui Lucy nu-mi îngăduia să-i dezvălui secretul. Aveam deci obligația față de ea să evit să fac vreo aluzie la faptul că eu cunosc adevărul. Și, pe de altă parte, aveam obligația față de familia mea și de prieteni să nu-i fac să manifeste față de mine o grijă, la care mi-ar fi fost greu să răspund.

Marianne păru din cale afară de impresionată.

— Am vrut adeseori să nu te mai fac pe tine și pe mama să mai nutriți speranțe deșarte, adăugă Elinor, și o dată sau de două ori am încercat chiar s-o fac; dar n-aș fi izbutit niciodată să vă conving fără să dezvălui taina ce mi se încredințase.

— Patru luni ! Şi-l iubeai totuşi !

— Da. Dar nu-l iubeam numai pe el ; gîndindu-mă la cei ce-mi erau dragi, am fost bucuroasă să-i cruţ de neplăcerea de a afla prin ce trec eu. Acum pot gîndi şi vorbi despre toate cu foarte puţină emoţie. Nu voiam ca voi să suferiţi din pricina mea ; căci te asigur că nici eu nu mai sînt atît de chinuită. Am multe lucruri care mă susţin. Sînt conştientă că dezamăgirea provocată nu este rezultatul propriei mele imprudenţe şi am suportat-o, pe cît am putut, fără să le-o mai împărtăşesc şi altora. Conduita lui Edward nu mi se pare cu totul vinovată. Aş vrea să-l ştiu fericit ; şi sînt atît de sigură că el îşi va face întotdeauna datoria, încît, deşi poate că acum mai nutreşte vreun regret, în cele din urmă va reuşi totuşi să fie fericit. Lucy nu-i lipsită de înţelepciune şi aceasta este o temelie pe care se pot clădi tot felul de lucruri bune. Şi la urma urmelor, Marianne, dacă trecem cu vederea tot ce este fermecător în ideea unui ataşament unic şi constant şi tot ceea ce se poate spune despre faptul că fericirea cuiva depinde numai şi numai de o anumită persoană, această idee nu este menită, nu se cuvine, nu e posibil să fie adevărată. Edward se va căsători cu Lucy ; el se va căsători cu o femeie superioară multora de acelaşi sex cu ea ca înfăţişare şi inteligenţă ; iar timpul şi obişnuinţa îl vor învăţa să uite că a considerat vreodată o femeie ca fiindu-i superioară ei.

— Dacă acesta este felul tău de a gîndi, spuse Marianne, dacă pierderea a ceea ce îţi este mai drag o poţi compensa atît de uşor cu altceva, atunci curajul tău, stăpînirea ta sînt poate mai puţin surprinzătoare. Le pot pricepe mai uşor.

— Te înţeleg. Tu, Marianne, îţi închipui că n-am suferit vreodată prea mult. Timp de patru luni, draga mea, toată această situaţie mi-a împovărat sufletul, fără să am vreo posibilitate să mă destăinui cuiva, ştiind că dacă v-aş fi dezvăluit adevărul, tu şi mama aţi fi fost cît se poate de nefericite, oricît aş fi încercat să vă explic situaţia. Adevărul mi-a fost împărtăşit — într-un fel mi-a fost băgat pe gît chiar de către persoana a cărei logodnă anterioară cu Edward îmi distrugea toate perspectivele — mi-a fost împărtăşit, după cum mi s-a părut, cu un

aer triumfător. Am fost, prin urmare, silită să mă lupt cu suspiciunile acestei persoane străduindu-mă să par indiferentă tocmai cînd eram profund interesată ; şi asta nu s-a întîmplat numai o dată ; a trebuit să-i ascult în nenumărate rînduri vorbele pline de speranţă şi izbucnirile ei victorioase. Ştiam că sînt pentru totdeauna despărţită de Edward, fără să aflu măcar de o singură împrejurare care să mă facă să doresc mai puţin dragostea lui. Nimic nu mi l-a arătat a fi nevrednic ; şi nimic nu mi-a dovedit că ar fi indiferent faţă de mine. A trebuit să înfrunt purtarea răuvoitoare a surorii lui, atitudinea insolentă a mamei lui ; şi dragostea mea mi-a adus numai suferinţe şi nici un fel de bucurie. Şi toate acestea s-au petrecut într-un timp cînd, după cum ştii bine, am mai avut de suferit şi de pe urma unei alte nenorociri. Cred că acum îţi dai seama, dacă îţi închipui că sînt şi eu capabilă de vreun sentiment, că am suferit cu adevărat. Calmul sufletesc pe care am reuşit să mi-l impun în analizarea acestei situaţii, consolarea dispusă s-o primesc, nu sînt decît rezultatul unei strădanii constante şi chinuitoare ; n-au venit de la sine ; la început n-au însemnat o mîngîiere pentru mine. Nu, Marianne. Atunci, dacă n-aş fi fost obligată, printr-un legămînt, să tac, poate că nimic nu m-ar fi putut reţine pe de-a-ntregul să-arăt tuturor cît sînt de nefericită, nici măcar conştiinţa datoriei mele faţă de oamenii cei mai apropiaţi mie.

Marianne se simţi tare ruşinată.

— Oh, Elinor, exclamă ea, m-ai făcut să-mi fie de-a pururi silă de mine. Cît de crudă am fost cu tine ! Cu tine, care-ai fost singura mea consolare, care-ai suportat, alături de mine, întreaga-mi nefericire, care păreai că nu suferi decît pentru mine ! Asta mi-e recunoştinţa ? Nu te pot oare răsplăti în nici un alt fel ? Pentru că meritele tale îmi depăşeau puterea de înţelegere am încercat să le nesocotesc.

Aceste destăinuiri fură urmate de cele mai duioase mîngîieri. Starea de spirit în care se afla Marianne îi permise lui Elinor, cu multă uşurinţă, să o facă să-i promită cele ce voia ; şi la rugămintea ei, Marianne îi promise să nu manifeste niciodată nici cea mai mică urmă de

amărăciune cînd va discuta cele întîmplate cu ceilalți ; să o întîlnească pe Lucy fără să arate că-i displace și mai mult încă, să-l vadă chiar și pe Edward, de s-ar întîmpla să-l întîlnească vreodată, fără să se comporte față de el mai puțin cordial decît de obicei. Acestea însemnau concesii serioase din partea Mariannei ; dar atunci cînd ea își dădea seama că jignise pe cineva, nici o compensație nu i se părea prea greu de acordat.

Se ținu admirabil de promisiunea pe care o făcuse de a fi discretă. Ascultă tot ceea ce avu doamna Jennings de spus în legătură cu subiectul, fără să se schimbe cîtuși de puțin la față, fu cu totul de acord cu ea, și de trei ori spuse chiar : „Da, doamnă". Ascultă cum o laudă pe Lucy, fără să facă altceva decît să se miște de pe un scaun pe altul ; și cînd doamna Jennings vorbi despre afecțiunea lui Edward, nu făcu altceva decît să înghită nodul ce i se punea în gît. Aceste progrese către eroism, manifestate de sora ei, o făcu pe Elinor să poată suporta și ea mai bine orice.

Dimineața zilei următoare le făcu să treacă printr-o nouă încercare, căci fratele lor veni cu o înfățișare foarte gravă să discute toată povestea aceea îngrozitoare și să le dea vești despre soția lui.

— Cred c-ați auzit, spuse el, foarte solemn, de îndată ce se așeză, de extraordinara descoperire ce s-a făcut ieri, sub acoperămîntul nostru.

Toate dădură din cap, arătînd că știu cum stau lucrurile ; momentul li se păru prea înfricoșător ca să mai poată vorbi.

— Cumnata voastră, continuă el, a suferit îngrozitor ; și doamna Ferrars la fel. Pe scurt, a fost o scenă mai mult decît neplăcută pentru toată lumea, dar vreau să sper că furtuna se va potoli fără să ne fi doborît pe vreunul. Biata Fanny ! A făcut o criză de nervi, care a ținut-o toată ziua. Dar nu vreau să vă alarmez din cale-afară. Donovan spune că n-avem motive serioase de îngrijorare. Are o constituție robustă și o fire hotărîtă care poate înfrunta orice încercare. A suportat totul cu o tărie extraordinară ! Spune că niciodată n-o să-și mai facă o bună impresie despre cineva ; și nici nu-i de mirare, cînd te gîndești cum a fost înșelată ! Să ai de-a face

cu atîta nerecunoştinţă, cînd ai manifestat o atare bunătate, cînd ai arătat atîta încredere ! Numai inima ei mărinimoasă a făcut-o să le poftească pe cele două domnişoare în casa noastră ; pur şi simplu pentru că Fanny considera că merită să li se acorde oarecare atenţie, că erau nişte fete de treabă şi binecrescute şi că-i vor fi nişte tovarăşe plăcute ; căci, de-ar fi fost altfel, amîndoi am fi dorit foarte mult să te fi invitat pe tine şi pe Marianne să staţi la noi, în timpul în care buna voastră prietenă era ocupată cu fiica ei. Şi uite care ne-a fost răsplata ! „Ce n-aş da, spune biata Fanny, afectuoasă cum o ştiţi, să le fi poftit mai degrabă pe surorile tale decît pe ele."

Aici se opri, ca să primească mulţumiri ; şi o dată ce acest lucru se făcu, continuă :

— Nici nu se poate descrie ce-a suferit doamna Ferrars cînd Fanny i-a adus la cunoştinţă vestea. Era oare posibil ca tot timpul cît ea, cu dragoste profundă plănuise o căsătorie cum nu se poate mai potrivită pentru frate-său, acesta să fi fost logodit în secret cu altcineva ? Ea n-ar fi putut niciodată bănui una ca asta ! Dac-a avut cîndva vreo suspiciune, apoi această suspiciune era îndreptată împotriva unei cu totul alte persoane. Din partea asta, spunea ea, eram convinsă că pot fi în siguranţă. Era tare chinuită. Ne-am consultat însă cu toţii asupra a ceea ce trebuie făcut şi, în cele din urmă, ea hotărî să-l cheme pe Edward. Băiatul veni. Dar îmi vine greu să vă povestesc ce-a urmat. Tot ceea ce doamna Ferrars a putut spune spre a-l face să rupă logodna, ajutată de asemenea, după cum prea bine vă puteţi închipui, de argumentele mele, şi de rugăminţile lui Fanny, nu fu de nici un folos. Datoria, dragostea faţă de familia sa, toate acestea fură desconsiderate. Niciodată pînă atunci nu mi l-aş fi putut închipui pe Edward să fie atît de încăpăţînat, atît de nesimţitor. Mama lui îşi arătă foarte mărinimoasele ei intenţii în caz că ar fi acceptat să se însoare cu domnişoara Morton, îi spuse că-i va dărui moşia din Norfolk, care, fiind scutită de impozite, aduce un venit bun de o mie de lire pe an ; cînd văzu că situaţia devine disperată, se oferi chiar să-i asigure un venit de o mie două sute de

lire ; și dacă avea să se opună, dacă urma să persiste în acea josnică legătură a lui, îi descrise sărăcia inevitabilă la care se expune printr-o astfel de căsătorie. Declară că o să-i dea cele două mii de lire care erau ale lui și că n-o să mai aibă de-a face cu el în viața ei ; și va merge atît de departe în a nu-l ajuta în nici un chip, încît, dac-ar fi vrut să încerce vreo profesiune oarecare, pentru a-și mai rotunji veniturile, ea va face tot ce-i va sta în putință să-l împiedice să avanseze.

La care, Marianne, indignată la culme, bătu din palme și strigă :

— Doamne sfinte ! E oare cu putință ?

— Ai dreptate, Marianne, să te miri de o încăpățînare, care a putut rezista la astfel de argumente, replică fratele ei. Exclamația ta este cît se poate de firească.

Marianne era cît pe-aci să-i răspundă, dar își aduse aminte de promisiunea ce-o făcuse și se abținu.

— Dar, continuă fratele lor, în zadar a fost rugat. Edward a vorbit foarte puțin, dar a fost foarte hotărît în ceea ce a spus. Nimic nu l-ar putea convinge să renunțe la logodnă. Avea să-și țină cuvîntul, oricît de mult l-ar fi costat.

— Atunci, spuse doamna Jennings, cu sinceritate, fără nici un ascunziș, și nemaiputîndu-se abține, s-a comportat ca un om cinstit ! Să mă iertați, domnule Dashwood, dar dac-ar fi făcut altfel, l-aș fi considerat un ticălos. Sînt și eu, oarecum, ca și dumneata, interesată în această problemă, deoarece Lucy Steele îmi este verișoară ; și după părerea mea nu este altă fată mai bună pe lumea asta și nici una care să merite în mai mare măsură un soț bun.

John Dashwood fu foarte uimit ; dar era calm din fire, și nu era în stare să reacționeze la o astfel de provocare, și nici nu era dispus să jignească pe nimeni, mai ales o persoană avută. Așa că răspunse fără cel mai mic resentiment :

— N-aș vrea cîtuși de puțin să vorbesc nerespectuos de vreuna dintre rudele dumneavoastră, doamnă. Domnișoara Lucy Steele este, cred, o tînără plină de virtuți, dar, știți, în cazul de față, legătura este cu totul imposi-

bilă. Şi să se fi logodit în secret cu un tînăr, care era dat în grija unchiului ei, mai cu seamă că era fiul unei femei atît de bogate cum este doamna Ferrars, este oarecum neobişnuit. Pe scurt, nu vreau să fac consideraţii în legătură cu comportarea unei persoane la care ţineţi, doamnă Jennings. Cu toţii îi dorim numai fericire ; iar comportarea doamnei Ferrars a fost tot timpul aceea pe care ar fi adoptat-o într-o astfel de împrejurare orice mamă bună, conştiincioasă. A fost demnă şi generoasă. Edward şi-a ales singur soarta şi tare mi-e teamă că nu va fi prea bună.

Marianne oftă, arătîndu-şi şi ea temerile, în felul acesta ; inima lui Elinor se strînse gîndindu-se la ce trebuia să fi simţit Edward în timp ce înfrunta ameninţările mamei lui, pentru o femeie care nu-i putea răsplăti jertfa.

— Ei bine, domnule, întrebă doamna Jennings, şi cum s-au terminat lucrurile ?

— Îmi pare rău că trebuie să vă spun, doamnă, printr-o ruptură cît se poate de nefericită ; mama lui Edward nu mai vrea să mai aibă niciodată de-a face cu el. Ieri a plecat din casa ei, dar nu ştiu unde s-a dus sau dacă mai este încă în oraş ; căci noi firește, nu ne putem interesa.

— Bietul tînăr ! Şi ce-o să se aleagă de el ?

— Chiar aşa, doamnă ! Ce-o să se aleagă de el ! Mai bine să nu ne mai gîndim. Născut cu perspective atît de frumoase ! Ce bogăţie îl aştepta ! Nici nu pot concepe o situaţie mai jalnică. Cum are să poată trăi un om din dobînda ce i-o aduce suma de două mii de lire ! Şi cînd îţi aduci aminte că, de nu s-ar fi comportat ca un nebun, în trei luni ar fi putut avea asigurat un venit de două mii cinci sute de lire pe an (căci domnişoara Morton este posesoarea a treizeci de mii de lire), apoi atunci nici nu-mi pot închipui o mai mare nenorocire. Tuturor ne pare rău de el ; şi cu atît mai mult, cu cît ne este cu totul imposibil să-l ajutăm.

— Bietul tînăr ! exclamă doamna Jennings. L-aş primi cu dragă inimă în casa mea, să-i dau hrană şi adăpost şi i-aş şi spune-o dacă aş şti unde se află. Nu se cuvine

să trăiască pe cheltuiala lui, prin camere mobilate și prin cîrciumi.

Elinor îi mulțumi din suflet în sinea ei, pentru bunătatea pe care o dovedea față de Edward, deși nu putu să nu zîmbească de felul în care și-o manifestă.

— De s-ar fi purtat față de el însuși cum erau dispuși să se poarte toți prietenii lui față de el, spuse John Dashwood, acum ar fi fost în situația în care s-ar fi cuvenit să fie și n-ar fi avut nevoie de nimic ; dar așa cum stau lucrurile, nimeni nu-l poate ajuta. Și mai e ceva, care tocmai i se pregătește, cel mai rău dintre toate — mama lui s-a hotărît, în mod firesc, să-i dăruiască numaidecît moșia care i s-ar fi cuvenit de drept lui Edward, fratelui său Robert. Azi dimineață, cînd am plecat, tocmai stătea de vorbă cu avocatul și discuta această problemă.

— Ei, spuse doamna Jennings, asta-i răzbunarea ei. Fiecare are felul lui de a fi. Eu una nu cred că m-aș fi purtat așa — să-i fi acordat independență unuia dintre fiii mei, numai pentru că celălalt m-a necăjit.

Marianne se ridică și începu să se plimbe prin odaie.

— Poate să existe oare ceva care să deștepte mai multă invidie într-un bărbat, continuă John, decît să-l vadă pe fratele lui mai mic devenind posesorul unei moșii care-ar fi putut fi a lui ? Bietul Edward ! Îmi pare sincer rău pentru el !

Peste alte cîteva minute, timp în care mai dădu drumul la cîteva izbucniri de același fel, vizita lui luă sfîrșit și după ce le asigură pe surorile lui de mai multe ori că indispoziția lui Fanny nu este cu adevărat periculoasă, și că, prin urmare, nu trebuie să se neliniștească prea mult din pricina ei, plecă, lăsîndu-le pe cele trei femei să aibă, de data aceasta, absolut aceleași păreri cel puțin în ceea ce privește comportarea doamnei Ferrars, a familiei Dashwood și a lui Edward.

Indignarea Mariannei izbucni de îndată ce el părăsi încăperea ; și cum vehemența ei nu-i permise nici lui Elinor să fie rezervată, iar doamna Jennings putea să se manifeste după bunul ei plac, ele începură să critice foarte violent cealaltă tabără.

CAPITOLUL XXXVIII

DOAMNA JENNINGS APRECIE CU multă căldură comportarea lui Edward, dar adevăratul ei merit nu fu înţeles decît de Elinor şi Marianne. Numai ele îşi dădeau seama cît de măruntă era ispita pentru care el se dovedise a fi un fiu neascultător şi în afară de conştiinţa că îşi face datoria, cît de mică îi era mîngîierea cînd ştia că trebuie să renunţe la rude şi la avere. Elinor fu mîndră pentru integritatea de care dădea dovadă, iar Marianne îi iertă toate greşelile din compătimire faţă de felul cum fusese pedepsit. Dar deşi încrederea dintre ele fusese restabilită prin această dezvăluire publică, nici uneia nu-i făcea plăcere să abordeze subiectul cînd erau singure. Elinor îl evita din principiu, deoarece îi plăcea să i se implînte şi mai adînc în inimă — prin asigurările prea ferme şi înflăcărate ale Mariannei — credinţa că Edward o mai iubeşte încă. Iar Mariannei, pe de altă parte, îi cam pieri curajul, încercînd să vorbească despre un subiect care o făcea întotdeauna să rămînă mai nemulţumită ca oricînd de ea însăşi, prin comparaţia ce era astfel silită să o facă între comportarea lui Elinor şi a ei.

Simţea întreaga vigoare a acelei comparaţii ; dar nu aşa cum ar fi sperat sora ei, obligînd-o şi pe ea să se stăpînească ; îi deştepta mereu durerea ce i-o aduceau reproşurile neîncetate ce şi le făcea, regreta amarnic că nu se stăpînise pînă atunci ; dar nu-i aducea decît chinul pocăinţei, nu şi speranţa într-o îndreptare. Spiritul îi era încă atît de slăbit, încît mai credea şi acum că i-e imposibil să facă vreun efort în acest sens, aşa că mai rău se descuraja.

Două sau trei zile după aceea nu mai aflară nici o noutate din Harley Street sau Bartlett's Buildings. Dar deşi cunoşteau atîtea despre această problemă, încît doamna Jennings ar fi fost şi aşa destul de ocupată în a răspîndi mai departe ceea ce ştia, fără să încerce să mai afle şi altele, ea se hotărîse, încă de la început, să facă o vizită de consolare verişoarelor ei şi cu această ocazie să mai afle şi alte amănunte ; nu putuse încă să

treacă pe la ele, numai din pricină că se întîmplase să aibă mai mulţi oaspeţi decît de obicei.

A treia zi după ce aflaseră toată povestea, vremea era atît de frumoasă, o duminică însorită, încît mulţi locuitori ai Londrei fură atraşi spre parcul Kensington, deşi se aflau abia în a doua săptămînă a lunii martie. Doamna Jennings şi Elinor fură şi ele printre cei care se duseră la plimbare ; dar Marianne, care aflase că doamna şi domnul Willoughby se întorseseră la Londra şi trăia tot timpul cu teama să nu-i întîlnească, preferă să rămînă acasă, decît să se aventureze într-un loc atît de frecventat.

O cunoştinţă intimă de-a doamnei Jennings li se alătură de îndată ce intrară în parc, şi lui Elinor nu-i păru de loc rău de această întîlnire, căci, în timp ce prietena se întreţinea cu doamna Jennings, ea putea reflecta în linişte. Nu-i văzu nici pe soţii Willoughby şi nici pe Edward şi-un timp nu observă nimic vesel sau trist care să o poată interesa în vreun fel oarecare. Dar în cele din urmă se trezi cu oarecare uimire acostată de domnişoara Nancy Steele, care, deşi părea oarecum ruşinată, manifestă marea bucurie de a le fi întîlnit şi fiind încurajată de amabilitatea deosebită a doamnei Jennings, îşi părăsi, pentru un timp, grupul cu care venise şi li se alătură. Doamna Jennings îi şopti numaidecît lui Elinor :

— Draga mea, smulge cît mai multe amănunte de la ea. Are să-ţi spună tot, dac-o întrebi. După cum vezi, eu n-o pot lăsa singură pe doamna Clarke.

Din fericire pentru curiozitatea doamnei Jennings şi aceea a lui Elinor, ea spuse totul fără să fie întrebată, căci altfel, Elinor n-ar fi aflat nimic.

— Sînt cum nu se poate mai bucuroasă să te întîlnesc, spuse domnişoara Steele, luînd-o pe Elinor cu familiaritate de braţ, căci dintre toţi oamenii din lumea asta, pe dumneata ţineam cel mai mult să te văd. Şi apoi cu glas mai scăzut : presupun că doamna Jennings a aflat tot. E supărată ?

— Cred că pe voi nu-i supărată de loc.

— Asta-i bine. Dar lady Middleton e supărată ?

— Nu văd de ce ar fi.

— Sînt grozav de bucuroasă. Doamne, Dumnezeule! Prin ce-am trecut! Niciodată n-am mai văzut-o pe Lucy atît de furioasă. La început mi-a jurat că-n viaţa ei n-are să-mi mai aranjeze vreo pălărie nouă şi nici n-are să mai facă nimic altceva pentru mine, cît oi trăi; dar acum a început să mai vină de-acasă şi sîntem la fel de bune prietene cum eram şi pîn-acu. Uite, ea mi-a făcut aseară funda asta la pălărie şi mi-a pus pana în ea. Ei haide, şi dumneata ai de gînd să-ţi rîzi de mine... Dar de ce să nu port şi eu funde roz? Nu-mi pasă dacă rozul este culoarea favorită a preotului. Îţi spun drept, în ceea ce mă priveşte, n-aş fi ştiut niciodată că lui îi place mai mult decît oricare altă culoare, de nu s-ar fi întîmplat s-o spună. Verişoarele mele m-au necăjit atîta din cauza asta! Zău, îţi spun drept, cîteodată nici nu mai ştiu cum să apar în faţa lor.

Începuse să vorbească despre ceva ce n-o interesa de loc pe Elinor, aşa încît curînd consideră că e mai bine să revină la primul subiect.

— Ei bine, domnişoară Dashwood, spuse ea cu glas triumfător, oamenii pot spune ce poftesc despre faptul că domnul Ferrars a declarat că nu vrea s-o ia pe Lucy, fiindcă asta nu-i adevărat, s-o ştii de la mine; şi e ruşinos să răspîndeşti ştiri atît de răuvoitoare. Ştii, orice-ar fi gîndit Lucy în această privinţă, nu era treaba altor oameni să afirme categoric acest lucru.

— Te asigur, îi spuse Elinor, că n-am auzit încă pe nimeni să fi făcut vreo astfel de aluzie.

— Oh, chiar n-ai auzit? Ba s-a spus, şi încă de mai multe persoane, asta o ştiu eu prea bine; căci domnişoara Godby i-a spus domnişoarei Sparks, că nici un om cu mintea întreagă nu se poate aştepta ca domnul Ferrars să renunţe la o femeie ca domnişoara Morton, cu o avere de treizeci de mii de lire, pentru Lucy Steele, care n-are nici un franc. Asta o ştiu chiar de la domnişoara Sparks. Şi-n afară de asta, chiar vărul meu Richard ne-a zis că, atunci cînd o fi la o adică, tare i-e teamă că domnul Ferrars o s-o lase baltă; şi cum Edward n-a trecut pe la noi trei zile în şir, nici eu n-am mai ştiut ce să cred şi în sinea mea sînt convinsă că Lucy socotea şi ea că l-a pierdut; căci am plecat din casa fratelui dumitale mier-

curi, și n-am mai văzut nici urmă de Edward joi, vineri, și sîmbătă, așa că nu mai știam ce s-a întîmplat cu el. O dată Lucy s-a gîndit să-i scrie, dar pe-urmă n-a mai făcut-o din mîndrie. Azi dimineață, însă, veni, tocmai cînd ne întorceam de la biserică ; și pe-urmă a spus tot ce se-ntîmplase, cum că a fost chemat miercuri în Harley Street și că l-au luat la rost mama lui și toți ceilalți, și cum declarase în fața tuturor că el n-o iubește decît pe Lucy și că n-are să se-nsoare cu altcineva decît cu Lucy. Și cum că fusese atît de necăjit de cele ce se petrecuseră, încît de îndată ce-a ieșit din casa mamei lui, s-a suit pe cal și s-a dus undeva, la țară ; și cum că a stat toată ziua de joi și cea de vineri la un han, ca să-i mai treacă năduful. Și cum că, după ce s-a tot gîndit la întreaga situație, a spus că i se părea că acum, cînd nu mai are nici o avere, absolut nimic, n-ar fi de loc frumos din partea lui s-o țină pe Lucy legată de el, căci ar fi spre paguba ei fiindcă el n-are nimic decît două mii de lire și nici o speranță să mai obțină altceva ; și dacă o să-mbrace haine preoțești, așa cum îl bătea gîndul s-o facă, nu putea să ajungă decît diacon și cum ar fi putut ei trăi numai cu-atît ? Nu putea îndura gîndul ca Lucy s-o ducă atît de prost, așa că o rugă fierbinte, dacă ea dorește s-o facă, să rupă numaidecît logodna și să-l lase pe el să se descurce cum poate. L-am auzit spunînd toate acestea foarte limpede. Și vorbea că vrea să se retragă spre binele ei și ținînd seama de interesele ei, și nu de-ale lui. Jur pe ce am eu mai sfînt că n-a spus un singur cuvînt cum că s-ar fi săturat de ea sau că ar vrea să se însoare cu domnișoara Morton, sau altceva de felul ăsta. Dar, poți fi convinsă că Lucy n-a ținut seama de vorbele lui și i-a spus numaidecît (folosind o mulțime de vorbe drăgăstoase ca iubitule și scumpule, ei, știi dumneata, tot felul de cuvinte d-astea — o, așa ceva nu se prea poate repeta) — i-a spus pe dată că n-are nici cea mai mică intenție să rupă logodna, căci poate trăi alături de el cu o nimica toată și că oricît de puțin ar avea, i-ar place să fie alături de el sau cam așa ceva. Și-atunci el a fost grozav de fericit și-au mai vorbit un timp despre ce-ar trebui ei să facă, și-au căzut la-nvoială ca el să se hirotonisească de îndată și că or să mai trebuiască să aștepte

cu căsătoria, pînă ce el o să capete o parohie. Şi tocmai în clipa aia n-am mai putut auzi nimic, fiindcă verişoara mea m-a strigat de jos să-mi spună că doamna Richardson venise cu trăsura să o ia pe una dintre noi la parcul Kensington ; aşa că am fost silită să intru în odaie şi să-i întrerup, s-o întreb pe Lucy dacă n-ar dori să meargă ea, dar nu voia să-l lase singur pe Edward, aşa că am dat o fugă pînă sus, să-mi pun o pereche de ciorapi de mătase şi-am ieşit în oraş cu familia Richardson.

— Nu înţeleg cum spuneai că i-ai întrerupt, spuse Elinor, eraţi doar toţi în aceeaşi încăpere, nu ?

— A, nu. Nu eram. Ei ! domnişoară Dashwood, ce-ţi închipui dumneata că oamenii se giugiulesc cînd mai este cineva de faţă ? Vai, ce ruşine ! Te credeam mai înţeleaptă. (Şi rîse afectat.) Nu, nu ; se-nchiseseră în salon şi tot ce-am auzit, am auzit ascultînd la uşă.

— Cum ! exclamă Elinor. Mi-ai repetat tot ce-ai aflat dumneata ascultînd la uşă ? Îmi pare rău că n-am ştiut de asta mai dinainte, căci fi sigură că nu te-aş fi lăsat să-mi reproduci amănuntele unei conversaţii despre care nu s-ar fi cuvenit să ştii nici dumneata. Cum de te-ai purtat aşa de incorect cu sora dumitale ?

— Ia uită-te ! Dar cine se supără pentru aşa ceva ? N-am făcut decît să stau la uşă şi-am auzit ce-am putut. Şi sînt sigură că Lucy ar fi făcut la fel dacă ar fi fost vorba de mine ; acu un an sau doi, cînd Martha Sharpe şi cu mine aveam atîtea secrete împreună n-a şovăit o clipă să se ascundă într-un dulap din perete sau în spatele paravanului de la cămin anume ca s-audă ce spunem.

Elinor încercă să vorbească despre altceva ; dar domnişoara Steele nu putea lăsa să treacă nici două minute fără să se descarce de ce avea pe suflet.

— Edward se gîndeşte să plece la Oxford, spuse ea, dar acum locuieşte în Pall Mall la nr.X. Ce mamă rea mai are, nu ? Iar fratele şi cumnata dumitale n-au fost nici ei prea drăguţi ! Dar n-am să-i vorbesc de rău în faţa dumitale ; şi-n orice caz ne-au trimis acasă cu trăsura lor, un lucru la care nu m-am aşteptat. Iar în ce mă priveşte, îmi era tare teamă că soţia fratelui dumitale are să ne ceară înapoi coşuleţele de lucru ce ni le dăduse cu cîteva zile mai înainte ; dar n-a mai spus ni-

mic de ele și-am avut eu grijă să fac să nu mai dea cu ochii de mine. Edward spune că are treburi la Oxford, așa c-o să fie silit să se ducă un timp acolo ; și după aceea, de-ndată ce are să dea peste vreun episcop, are să fie și el hirotonisit. Mă întreb unde are să-și găsească un post ! Doamne sfinte ! (la care începu să chicotească). Pot să fac prinsoare că știu ce-or să spună verișoarele mele, cînd or să audă de asta. Or să-mi spună să-i scriu preotului, ca să obțină pentru Edward postul de diacon, în noua lui parohie. Sînt convinsă că asta au să-mi spună ; dar n-aș face una ca asta pentru nimic în lume. „Haide, haide, am să le spun numaidecît, mă mir cum de v-ați putut gîndi la așa ceva. Auzi vorbă, să-i scriu eu preotului !"

— Mă rog, spuse Elinor, e oricum o consolare să fii pregătit pentru ce-i mai rău. Ai răspunsul gata.

Domnișoara Steele avea să-i mai spună și altele în legătură cu același subiect, dar fu nevoită să-l schimbe, deoarece tocmai se apropia grupul ei.

— O, uite-i și pe Richardsoni. Aveam o groază de lucruri să-ți mai spun, dar trebuie să mă întorc la ei. Te asigur că sînt oameni foarte subțiri. El cîștigă enorm de mulți bani și au și trăsura lor. N-am avut timp să stau de vorbă cu doamna Jennings, dar spune-i, te rog, că sînt grozav de fericită că nu e supărată pe noi, și nici lady Middleton și dacă cumva s-o întîmpla ca dumneata și sora dumitale să plecați și dacă n-ar avea cine să-i țină tovărășie, are să ne facă o deosebită plăcere să venim să stăm cu ea, oricît o dori. Îmi închipui că lady Middleton n-o să ne mai poftească în sezonul ăsta. La revedere ; îmi pare rău că n-am întîlnit-o și pe domnișoara Marianne. Transmite-i, te rog, complimente. O, dar îmi pare că azi ai îmbrăcat rochia dumitale de muslin cu picățele. Mă mir cum de nu ți-a fost frică să nu se rupă.

Și manifestîndu-și această îngrijorare se despărțiră ; căci nu mai avu vreme decît să-și ia rămas bun de la doamna Jennings, înainte de a fi rechemată de doamna Richardson ; iar Elinor avea acuma destule informații la care să poată chibzui un timp, deși nu aflase mare lucru în plus față de ceea ce prevăzuse și de ce-i trecuse prin minte.

Căsătoria lui Edward cu Lucy fusese tot atît de ferm hotărîtă, iar momentul cînd avea să aibă loc tot atît de nesigur, așa cum se gîndise ea că se va întîmpla : totul depindea, precum se și așteptase, de reușita lui în a-și găsi un post, ceea ce părea, în momentul acela, a fi ceva aproape imposibil.

De îndată ce se înapoiară la trăsură, doamna Jennings fu nerăbdătoare să afle noutățile ; dar cum Elinor dorea să răspîndească cît mai puține vești, care fuseseră atît de necinstit obținute, se mărgini să repete pe scurt cîteva amănunte nesemnificative, despre care era sigură că Lucy, ar fi vrut și ea să fie aflate spre avantajul ei. Nu-i vorbi decît de faptul că ei nu rupseseră logodna și de ceea ce aveau de gînd să întreprindă în vederea acestui scop ; și toate acestea o făcură pe doamna Jennings să facă următoarea observație cît se poate de firească :

— Să aștepte pînă ce și-o găsi o parohie ! Ei, atunci știm cu toții cum se vor termina toate acestea : au să aștepte un an, și văzînd că nu iese nimica bun din asta, au să accepte un post de diacon cu cincizeci de lire pe an, și-au să se descurce cu ele și cu dobînda de la cele două mii de lire și puținul pe care-o să i-l poată da lui Lucy domnul Steele și domnul Pratt. Și pe urmă o să aibă cîte un copil în fiecare an și Domnul să-i țină în pază ! Cît au să mai sufere din pricina sărăciei ! Trebuie să mă gîndesc cu ce-i pot ajuta să-și mobileze casa. Și cu care mă gîndeam mai zilele trecute la două slujnice și doi valeți. Nu, nu, o să le trebuiască o fată voinică, care să le facă toată treaba. În situația actuală, sora lui Betty n-are să poată face față.

A doua zi de dimineață, Elinor primi, prin curier, o scrisoare chiar de la Lucy. Suna astfel :

„Bartlett's Buildings, martie.

Sper, dragă domnișoară Dashwood, că-mi vei ierta îndrăzneala de a-ți scrie ; dar știu că prietenia ce-mi porți o să te facă să te bucuri cînd ai să afli vești bune despre mine și despre dragul meu Edward, după toate necazurile prin care-am trecut în ultima vreme, așa că n-am să mă mai scuz, ci am să continui prin a-ți spune că, slavă Domnului, deși am suferit îngrozitor, sîntem

amîndoi foarte bine și fericiți, așa cum trebuie să fim, bucurîndu-ne unul de dragostea celuilalt. Am trecut prin grele încercări, am fost foarte persecutați, dar, pe de altă parte, ne-am dat, cu recunoștință, seama că avem și mulți prieteni, dumneata nefiind ultima dintre ei; de bunăvoința lor am să-mi amintesc întotdeauna cu recunoștință, cum o s-o facă și Edward, căruia i-am spus despre asta. Sînt sigură că are să te bucure să afli, și cred că la fel și pe doamna Jennings, că ieri după-amiază am petrecut două ore fericite împreună cu el: n-a vrut de loc să se gîndească la eventualitatea unei despărțiri, deși eu am insistat, căci credeam că am datoria să o fac, l-am îndemnat să renunțe la mine, deoarece asta ar fi fost mult mai prudent pentru el și m-aș fi despărțit de el chiar atunci, pentru totdeauna, dacă ar fi vrut să consimtă; dar mi-a spus că n-are s-o facă niciodată, că nu ține seama de mînia mamei lui, atîta timp cît are dragostea mea; perspectivele noastre nu sînt, firește, prea surîzătoare, dar n-avem alta de făcut decît de așteptat, sperînd că toate se vor aranja cu bine; foarte curînd are să fie hirotonisit și dacă cumva ai să ai ocazia să-l recomanzi cuiva care are o parohie liberă sînt sigură că n-ai să ne dai uitării; și cred că și scumpa doamnă Jennings are să pună o vorbă bună pentru noi pe lîngă sir John sau domnul Palmer sau oricare altul dintre prietenii dumneaei, care ne-ar putea da o mînă de ajutor. Biata Nancy a fost foarte vinovată pentru ce-a făcut, dar ea nu ne-a vrut decît binele, așa că nu mai am nimic de spus; sper că doamnei Jennings nu-i va veni prea greu să treacă pe la noi, dacă are cumva, în vreuna dintre dimineți, drum pe aici; ar face o faptă bună și verișoarele mele ar fi mîndre s-o cunoască. Foaia de hîrtie pe care o am în față îmi aduce aminte că trebuie să închei și rugîndu-te să-i transmiți salutări respectuoase și pline de recunoștință, atît ei, cît și lui sir John, ladyei Middleton și dragilor lor copilași, cînd s-o întîmpla să-i întîlnești, și toată dragostea mea domnișoarei Marianne, rămîn a dumitale etc., etc.“

De îndată ce Elinor o citi, făcu ceea ce crezu ea că ar fi vrut de fapt Lucy să facă, și anume o puse în mîinile

doamnei Jennings, care o citi cu glas tare, exprimîndu-și satisfacția și laudele.

— Bravo ei ! Și ce frumos scrie, zău așa ! A făcut exact ce s-ar fi cuvenit, să-l dezlege de obligația logodnei, dacă s-ar fi arătat dornic. La asta mă și așteptam de la Lucy. Biata fetiță ! Ce n-aș da să-i pot face rost lui Edward de o parohie. Uite, îmi spune scumpa doamnă Jennings. Este cea mai bună fată pe care-am cunoscut-o vreodată. Bravo ei, pe cuvîntul meu. Propoziția aceea e exprimată foarte frumos. Da, da, sigur c-am să mă duc să-i fac o vizită. Și cu cîtă atenție se gîndește la fiecare dintre noi !... Îți mulțumesc, draga mea, că mi-ai arătat-o și mie. Este o scrisoare cum nu se poate mai izbutită și-i face multă cinste minții și inimii acestei fete.

CAPITOLUL XXXIX

CELE DOUĂ DOMNIȘOARE DASHwood erau acum de vreo două luni la Londra și nerăbdarea Mariannei de a pleca sporea pe zi ce trecea. Suspina după aerul, după libertatea, după liniștea de la țară, și-și închipuia că, dacă există vreun loc care să-i aducă mulțumire, atunci acela este numai Barton. Elinor nu era nici ea mai puțin nerăbdătoare să plece și dacă nu se grăbea chiar atît de mult să pornească pe dată, asta era numai din cauză că era conștientă de greutățile unei călătorii atît de lungi, pe care Marianne nu le putea înțelege. Începu, totuși, să se gîndească în mod serios că vor trebui să o întreprindă și îi și vorbise de această dorință amabilei lor gazde, care li se împotrivi cu toată elocința bunăvoinței sale, cînd le fu sugerat un plan care, deși le mai întîrzia cu cîteva săptămîni plecarea acasă, i se păru lui Elinor mai convenabil decît oricare altul. Familia Palmer urma să plece la Cleveland, cam pe la sfîrșitul lui martie, pentru sărbătoarea Paștelui, și doamna Jennings și cele două prietene ale ei, primiră o foarte călduroasă invitație din partea Charlottei să meargă cu ea. Invitația în sine nu ar fi fost suficientă pentru firea delicată

și rezervată a lui Elinor ; dar însuși domnul Palmer insistă cu atîta politețe sinceră, ceea ce, ținînd seama și de faptul că el își schimbase mult comportarea față de ele, de cînd se aflase de nefericirea Mariannei, o făcu pe Elinor să accepte cu plăcere invitația.

Cînd o informă totuși pe Marianne, de cele ce făcuse, răspunsul pe care-l primi din partea ei nu fu de loc de bun augur.

— Cleveland ! exclamă ea foarte agitată. Nu, nu mă pot duce la Cleveland.

— Uiți, îi răspunse Elinor cu blîndețe, că așezarea conacului nu este în vecinătatea...

— Dar e în Somersetshire. Nu mă pot duce în Somersetshire. Acolo, unde așteptasem cu atîta nerăbdare să mă duc ; nu, Elinor, nu mă poți determina să merg acolo.

Elinor nu vru să o convingă că este mai bine să-și înfrîngă astfel de sentimente ; se străduí doar să le contracareze, acționînd asupra altora și-i prezentă șederea lor la Cleveland ca pe o măsură care-ar putea să stabilească mai repede și mai comod decît orice alt plan și poate că și fără o mai mare întîrziere, momentul reîntoarcerii lor la scumpa lor mamă, pe care voiau atît de mult să o revadă. De la Cleveland, care se afla la cîteva mile de Bristol, distanța pînă la Barton putea fi parcursă în cel mult o zi, dar o zi bună de drum ; și era ușor ca servitorul mamei lor să le însoțească la întoarcere, și cum la Cleveland nu era vorba să rămînă mai mult de o săptămînă, asta însemna că puteau ajunge acasă cam peste vreo trei săptămîni. Și cum dragostea Mariannei pentru mama ei era sinceră, ea avea negreșit să triumfe, fără prea mari dificultăți, asupra relelor pe care și le imaginase fata la început.

Doamna Jennings, care nu se săturase de loc de invitatele ei, insistă foarte mult ca ele să se întoarcă cu ea înapoi de la Cleveland. Elinor îi spuse că-i rămîne recunoscătoare pentru atenție, dar că nu-și puteau schimba planul ; primind în curînd și aprobarea mamei lor, puseră la punct pe cît se putea, toate amănuntele privitoare la reîntoarcerea lor și Marianne se simți oarecum alinată numărînd orele ce-o mai despărțeau de Barton.

— Oh, colonele, nu știu ce-o să ne facem noi doi, dumneata și cu mine, fără domnișoarele Dashwood, i se adresă doamna Jennings cu ocazia primei vizite a lui Brandon, după stabilirea plecării fetelor — căci sînt foarte decise ca de la familia Palmer să se ducă mai departe acasă la ele. Și cît de părăsiți o să ne simțim cînd am să mă întorc acasă ! Doamne ! O să stăm și-o să ne uităm cu gura căscată unul la altul ca două pisici adormite.

Poate că doamna Jennings spera ca, prezentîndu-i în felul acesta viguros viitorul lor plictis, să-l provoace să facă acea cerere în căsătorie care să-i permită să scape de această neplăcere ; curînd după aceea avu un motiv temeinic să-și închipuie că reușise ; căci, atunci cînd Elinor se dusese la fereastră să măsoare dimensiunile unei scrițe pe care voia să i-o facă prietenei ei, el o urmă, cu un aer foarte semnificativ și stătu de vorbă cu ea mai multe minute. Nu-i scăpă nici efectul pe care convorbirea o avu asupra lui Elinor ; căci deși doamna Jennings era o femeie prea respectabilă ca să tragă cu urechea și ca să nu audă își schimbase chiar scaunul, mutîndu-se pe unul aproape de pianul la care cînta Marianne, nu putu să nu observe că Elinor se schimbase la față, era agitată și prea preocupată de cele ce îi spunea el, ca să mai fie atentă la ce face. O altă confirmare a speranțelor ei o avu în intervalul în care Marianne trecea de la o lecție la alta, cînd cîteva cuvinte rostite de colonel îi ajunseră în mod inevitabil la ureche, cuvinte prin care părea că-și cere scuze pentru starea proastă a casei. Asta făcea ca întreaga chestiune să nu mai ridice îndoieli. Ea se miră doar că el considera necesar să facă o asemenea prezentare a casei, dar presupuse că trebuie să fie o chestiune de etichetă. Nu putu auzi ce răspunse Elinor, dar judecă, după mișcarea buzelor ei, că ea nu considera acest lucru ca reprezentînd un impediment ; și în fundul inimii ei doamna Jennings o lăudă pentru că era atît de cinstită. Apoi mai vorbiră cîteva minute fără ca ea să mai prindă vreo silabă, cînd o altă fericită pauză în execuția Mariannei îi aduse la ureche aceste cuvinte, rostite de vocea calmă a colonelului :

— Mi-e teamă că n-o să se poată foarte curînd.

Uimită și prost impresionată de un fel de a vorbi care nu semăna de loc cu acela al unui îndrăgostit, era cît pe-aci să strige : „Doamne, dar ce-ar putea s-o împiedice ?“, dar stăpînindu-și dorința, se mărgini doar să exclame în sinea ei : „Asta-i foarte curios ! Sper că nu așteaptă să îmbătrînească“.

Dar această întîrziere din partea colonelului nu păru s-o jignească sau s-o umilească de loc pe frumoasa lui interlocutoare ; căci, curînd după aceea, cînd ei își întrerupseră convorbirea și fiecare se duse într-altă parte a încăperii, doamna Jennings o auzi foarte clar pe Elinor spunînd, pe un glas ce dovedea că vorbește din adîncul inimii :

— Îți rămîn veșnic îndatorată.

Doamna Jennings fu încîntată de recunoștința ce o manifesta, întrebîndu-se doar, cum putea colonelul, să-și ia rămas bun de la ele, așa cum o și făcu numaidecît după aceea, cu cel mai deplin sînge rece și să plece fără să-i dea vreun răspuns ! Nu și-ar fi închipuit că vechiul ei prieten poate fi un pețitor atît de indiferent.

De fapt, între ei avusese loc doar următoarea convorbire :

— Am auzit, îi spuse el, cu multă compătimire, de nedreptatea pe care prietenul dumitale, domnul Ferrars, a suferit-o din partea familiei lui ; căci, dacă înțeleg bine cum stau lucrurile, a fost alungat definitiv de ei, din pricină că n-a vrut să rupă logodna cu o tînără plină de calități. Sînt oare bine informat ? E adevărat ?

Elinor îi spuse că da.

— Este îngrozitoare cruzimea, cruzimea cu totul greșită, replică el, cu multă aprindere, de a despărți sau de a încerca să desparți doi tineri ce țin de multă vreme unul la altul. Doamna Ferrars nu-și dă seama ce-ar putea face — pînă unde l-ar putea împinge pe fiul ei. L-am văzut pe domnul Ferrars de două sau de trei ori în Harley Street și-mi place foarte mult. Nu este un tînăr cu care să te poți împrieteni într-un timp scurt, dar l-am cunoscut îndeajuns ca să-i doresc binele, numai de dragul lui, iar ca prieten al dumitale, i-l doresc încă și mai

mult. După cîte am înțeles, vrea să intre în rîndul clerului. Nu vrei să fii atît de drăguță și să-i spui că parohia de la Delaford, care tocmai este vacantă, după cîte am fost informat printr-o scrisoare pe care-am primit-o astăzi prin poștă, este a lui, dacă crede că merită s-o accepte ? Dar cred că, în nefericitele împrejurări în care se află acum, ar fi o prostie să mă îndoiesc că ar putea-o refuza ; îmi pare rău doar că nu este mai avantajoasă. Este o parohie, dar una foarte mică ; cred că ultimul paroh nu avea un venit mai mare de două sute lire pe an ; și deși probabil că situația s-ar mai putea ameliora, nu cred însă că în așa măsură încît să-i aducă un venit mai frumușel. În orice caz, îmi face mare plăcere să i-o ofer așa cum se prezintă. Asigură-l te rog de acest lucru.

Uimirea lui Elinor, cînd află de propunerea colonelului, cu greu ar fi întrecut-o pe cea pe care ar fi simțit-o dacă Brandon ar fi cerut-o în căsătorie. Postul, pe care îl considerase nesperat pentru Edward, cu două zile în urmă, îi stătea la dispoziție, permițîndu-i astfel să se însoare ; și tocmai ea, din toți muritorii trebuia să i-l acorde ! Se simți foarte emoționată și această emoție fu atribuită de doamna Jennings unei cauze cu totul diferite ; dar orice sentimente minore, mai puțin pure, mai puțin plăcute, puteau contribui la emoția pe care o încerca, stima ei pentru bunăvoința generală și recunoștința pentru prietenia deosebită ce-o avea față de ea — ambele constituind cauzele acestui gest al colonelului Brandon — fură puternic simțite și exprimate cu multă căldură. Ea îi mulțumi pentru propunere din toată inima, îi vorbi despre firea lui Edward și despre principiile lui, lăudîndu-le așa cum știa că merită ; și-i promise că-i va transmite cu plăcere oferta, dacă Brandon voia într-adevăr să lase pe altcineva să îndeplinească o misiune atît de plăcută. Dar în același timp nu putu să nu-i treacă prin minte că nimeni n-ar fi putut-o face atît de bine ca el însuși. Era o sarcină de care, pe scurt, ar fi fost foarte bucuroasă să fie cruțată, nevoind să-l facă pe Edward să sufere devenindu-i obligat ei ; dar colonelul Brandon, din aceleași motive de delicatețe sufletească, refuzînd să facă el însuși acest lucru, părea atît de dornic ca propu-

nerea să fie sugerată neapărat de ea, încît Elinor nu vru, în nici un caz să se mai opună. După cîte știa Edward mai era încă la Londra și-i aflase, din fericire, adresa de la domnișoara Steele. Putea așadar să-și ia însărcinarea de a-l informa în cursul zilei. După ce toate acestea fură stabilite, colonelul Brandon începu să vorbească despre propriul lui avantaj de a-și asigura un vecin atît de respectabil și de agreabil și abia atunci menționă, cu părere de rău, că locuința este mică și nu prea grozavă ; un rău pe care, după cum presupusese doamna Jennings ea nu-l considera prea mare.

— Cred că ei nu pot face vreo obiecție, spuse ea, oricît de mică ar fi casa, căci va fi pe măsura familiei și a veniturilor lor.

La aceste vorbe colonelul fu surprins să afle că ea se gîndește că domnul Ferrars se va căsători, ca urmare a situației pe care el i-o oferea ; căci el presupunea că este imposibil ca parohia Delaford să-i ofere un venit care să-l poată face pe un om obișnuit cu un anumit stil de viață să îndrăznească să-și întemeieze un cămin și îi împărtăși lui Elinor acest gînd al său.

— Micuța casă parohială îi poate asigura domnului Ferrars doar o viață confortabilă de holtei, dar nu și condițiile necesare pentru a se însura. Din păcate mă văd silit să spun că nu-l pot ajuta mai mult ; protecția ce i-o pot acorda se limitează aici. Dacă însă, prin vreo întîmplare neprevăzută îl voi mai putea ajuta cu ceva, însemnează că va trebui să-mi schimb impresia pe care o am despre el, dacă n-am să fiu tot atît de prompt în a-i fi util atunci, precum o doresc în momentul de față. E foarte adevărat că ceea ce fac pentru el acum nu înseamnă mai nimica, deoarece îl face să se apropie atît de puțin de ceea ce trebuie să fie pentru el obiectivul principal, singurul țel al fericirii lui. Din păcate căsătoria lui nu poate avea loc decît în viitorul îndepărtat sau cel puțin mă tem că n-o să poată avea loc prea curînd.

Aceasta fu propoziținea care, prost înțeleasă de doamna Jennings, îi jigni, și pe bună dreptate, sentimentele ei delicate ; dar, după această relatare a celor ce s-au

petrecut de fapt între colonelul Brandon și Elinor. pe cînd stăteau la fereastră, recunoștința exprimată de fată cînd se despărțiră, ar fi putut în general părea a fi la fel de justificată în căldura ei și la fel de frumos exprimată de parcă ar fi fost urmarea unei cereri în căsătorie.

CAPITOLUL XL

— EI, DOMNIȘOARĂ DASHWOOD, îi spuse doamna Jennings zîmbind cu mult subînțeles de îndată ce Brandon plecase, n-am să te întreb ce ți-a spus colonelul ; căci, deși pe onoarea mea c-am încercat să nu ascult ce vorbiți, n-am putut să nu aud destule ca să înțeleg ce voia, și te asigur că în viața mea n-am fost mai bucuroasă și-ți doresc din toată inima să fii fericită.

— Vă mulțumesc, doamnă, spuse Elinor. Sînt într-adevăr fericită și-mi dau prea bine seama de bunătatea colonelului Brandon. Nu sînt mulți aceia care ar acționa așa cum a făcut-o el. Puțini oameni au o inimă atît de simțitoare ca a lui ! N-am fost mai mirată în viața mea.

— Doamne, draga mea, dar ești foarte modestă. Pe mine nu mă miră cîtuși de puțin ; căci în ultima vreme m-am gîndit adeseori că e foarte probabil să se întîmple așa ceva.

— Ați făcut această apreciere cunoscînd foarte bine bunăvoința colonelului față de toată lumea, dar n-ați putut prevedea, cred, că se va ivi prilejul atît de curînd.

— Prilejul ! repetă doamna Jennings. Ei, în privința asta, atunci cînd un bărbat s-a hotărît la un asemenea pas, găsește el cumva, mai devreme sau mai tîrziu un prilej. Ei bine, draga mea, îți doresc din nou mult noroc ; și dacă a fost vreodată o pereche fericită în lumea asta, atunci cred că în curînd o să știu unde să o caut.

— Deci, presupun că vreți să le faceți o vizită la Delaford, spuse Elinor, cu o umbră de zîmbet.

— Ei, draga mea, să fii sigură că așa am să fac ; iar cît privește cele ce ți-a spus cum că locuința ar fi proastă,

nu prea știu ce-a urmărit colonelul cu asta, căci rar mi-a fost dat să văd o casă mai bună.

— Spunea că ar necesita reparații.

— Ei, și din a cui vină, mă rog ? De ce n-o repară ? Cine altul decît el ar trebui să se ocupe de asta ?

Fură întrerupte de servitorul care intră spre a le anunța că trăsura așteaptă la ușă ; iar doamna Jennings se pregăti numaidecît de plecare și-i spuse :

— Ei bine, draga mea, trebuie să plec înainte de a fi spus măcar jumătate din ce-mi stătea pe suflet. Dar o să putem, de altfel, să mai vorbim despre chestiunea asta diseară, căci vom fi singure. Nu-ți cer să vii cu mine, căci îmi închipui că mintea ți-e prea preocupată de cele întîmplate ca să ai chef să vezi lume ; și pe deasupra, îmi închipui c-abia aștepți să-i povestești totul surorii dumitale.

Marianne ieșise din odaie înainte ca ele să fi început conversația.

— Sigur, doamnă, am să-i spun Mariannei, dar pentru moment n-aș mai vrea să mai pomenesc despre acest lucru nimănui altcuiva.

— Aa, bine, spuse doamna Jennings cam dezamăgită. Atunci probabil că nu dorești s-o încunoștiințez nici măcar pe Lucy despre asta, căci astăzi aveam de gînd să mă duc pînă în Holborn.

— Nu, doamnă, nici măcar pe Lucy, vă rog. O amînare de o zi n-are nici o importanță ; și pînă ce nu-i voi fi scris domnului Ferrars, cred că nu s-ar cuveni să pomenim vreo vorbă altcuiva. Și-am să-i scriu numaidecît. Este important ca el să nu piardă timp de loc, căci fără îndoială că va avea o groază de lucruri de făcut în legătură cu hirotonisirea lui.

La început aceste vorbe o uimiră nespus pe doamna Jennings. Nu putu înțelege imediat de ce domnul Ferrars trebuia pus atît de repede la curent. După cîteva minute de gîndire, totuși, îi veni în minte o idee grozavă și exclamă :

— Aha, înțeleg. Domnul Ferrars este omul cu pricina. Ei, cu atît mai bine pentru el. Ei, sigur, atunci trebuie

hirotonisit cît se poate de repede ; şi-mi pare bine să aflu că lucrurile au ajuns atît de departe între voi. Dar, draga mea, nu depăşeşte acest lucru obligaţiile tale ? N-ar fi cazul să-i scrie de fapt colonelul ? Nici nu încape îndoială că el s-ar cuveni s-o facă.

Elinor nu prea înţelese ce vrea doamna Jennings să exprime în primele propoziţiuni şi nici nu crezu că merită să-i mai pună vreo întrebare în această privinţă, aşa că nu răspunse decît la ultimele ei cuvinte.

— Colonelul Brandon este un om atît de delicat, încît a ţinut ca domnul Ferrars să fie anunţat de oricine altcineva în afară de el.

— Aşa că eşti silită dumneata s-o faci. Ei bine, asta-i o delicateţe cam ciudată ! Oricum, n-am să te deranjez (văzuse că Elinor tocmai se pregăteşte să scrie). Îţi cunoşti mai bine interesele. Aşa că la revedere, draga mea. N-am mai auzit ceva care să-mi facă atîta plăcere, de cînd a născut Charlotte a mea.

Şi plecă, dar se întoarse din nou peste o clipă :

— Tocmai mi-am adus aminte de sora lui Betty, draga mea. Mi-ar părea grozav de bine să-i fac rost de-o stăpînă atît de cumsecade. Dar zău că nu ştiu dac-ar fi bună de cameristă. E foarte pricepută la treburile gospodăreşti şi lucrează foarte bine cu acul. Ei, dar o să te gîndeşti la toate astea pe îndelete.

— Sigur, doamnă, replică Elinor, neauzind prea bine ce-i spune şi fiind mai preocupată să rămînă singură decît să înţeleagă despre ce e vorba.

Cum să înceapă — cum să se exprime în biletul pe care avea să i-l trimită lui Edward — asta era ceea ce o interesa pentru un moment. Situaţia deosebită dintre ei făcea să-i vină foarte greu să facă un lucru care pentru oricine altcineva ar fi fost o nimica toată ; dar ei îi era în egală măsură teamă să spună prea mult sau prea puţin şi pierdu multă vreme chibzuind, cu pana în mînă, aplecată deasupra hîrtiei, pînă cînd fu întreruptă de sosirea lui Edward personal.

O întîlnise pe doamna Jennings la uşă, în drum spre trăsură pe cînd venea să-şi lase cartea de vizită de rămas bun ; şi doamna Jennings, scuzîndu-se că nu se în-

toarce chiar ea, îl obligase să intre, spunîndu-i că Elinor este sus și că dorește să-i vorbească într-o problemă foarte importantă.

Elinor tocmai se felicita — în ciuda faptului că nu prea știa ce să pună pe hîrtie — pentru că, oricît de greu i-ar fi fost să se exprime așa cum se cuvine printr-o scrisoare, era în orice caz preferabil decît să-i anunțe vestea prin viu grai, cînd vizitatorul intră silind-o astfel să facă tocmai acest mare efort. Fu foarte uimită și nedumerită să-l vadă apărînd dintr-o dată. Nu-l mai întîlnise de cînd se răspîndise vestea logodnei lui și deci de cînd el aflase că ea e la curent. Ținînd seama de faptul că Elinor se gîndise atît la ce trebuia să-i scrie și ce trebuia să-i comunice, se simți foarte prost cîteva minute. Și el părea foarte tulburat; se așezară amîndoi cît se poate de stînjeniți. Edward nu-și putea aduce aminte, dacă-și ceruse scuze pentru că intrase în odaie fără să fie anunțat; dar, hotărînd că e mai bine să fie în siguranță, o rugă să-l ierte, cu multă ceremonie de îndată ce putu spune ceva, după care se așeză pe scaun.

— Mi-a spus doamna Jennings, zise el, că dorești să-mi vorbești, sau cel puțin așa am înțeles de la ea — căci altfel nu te-aș fi deranjat în chipul acesta; deși, pe de altă parte, mi-ar fi părut foarte foarte rău să plec din Londra fără să te văd pe tine și pe sora ta; mai ales că probabil va mai trece o bună bucată de vreme — nu prea pot spera să am plăcerea de a vă revedea foarte curînd. Plec mîine la Oxford.

— N-ai fi plecat, totuși, zise Elinor, revenindu-și și hotărîtă să scape cît mai repede de ceea ce o înspăimînta atît de tare — fără să primești din partea noastră toate urările de bine, chiar dacă n-am fi putut să ți le transmitem personal. Doamna Jennings avea perfectă dreptate în ceea ce ți-a spus. Am să-ți comunic ceva foarte important, și tocmai mă pregăteam să o fac printr-o scrisoare. Mi s-a încredințat o misiune cît se poate de plăcută. (Pe cînd vorbea respira ceva mai repede decît de obicei.) Colonelul Brandon, care a plecat doar de vreo zece minute, m-a rugat să te informez că deoarece a aflat de dorința ta de a te hirotonisi, are marea plăcere de

a-ţi oferi parohia de la Delaford, care tocmai este vacantă ; singura lui părere de rău este că nu e mai rentabilă. Dă-mi voie să te felicit că ai un prieten atît de respectabil şi de înţelept şi să mă alătur şi eu regretelor lui că parohia nu aduce un venit mai mare de două sute de lire pe an, pentru că altfel ţi-ar oferi posibilităţi mai bune — nefiind doar un simplu aranjament temporar numai pentru dumneata — adică, în două vorbe, ţi-ar putea permite să-ţi vezi împlinite toate dorinţele de fericire.

Întrucît Edward nu putu exprima singur ce simţea nu ne putem aştepta să aflăm de la nimeni altcineva. Înfăţişarea lui trăda toată uimirea pe care nu se putea să n-o stîrnească o veste atît de neaşteptată, care nici prin gînd nu-i trecuse, dar de rostit nu rosti decît aceste două cuvinte :

— Colonelul Brandon !

— Da, continuă Elinor, prinzînd mai mult curaj mai ales că trecuse ceea ce fusese mai greu ; colonelul Brandon s-a gîndit să-ţi dea parohia, drept mărturie a îngrijorării lui stîrnite de cele ce s-au întîmplat în ultima vreme — de situaţia crudă în care te-a adus comportarea de neiertat a familiei tale. Sînt sigură că această îngrijorare o împărtăşesc toţi prietenii tăi, printre care Marianne şi cu mine. Colonelul vrea să-ţi dea astfel şi o dovadă a deosebitei stime ce ţi-o poartă pentru caracterul tău în general şi a deplinei sale aprobări pentru comportarea ta în împrejurarea de faţă.

— Colonelul Brandon să-mi dea mie o slujbă ! E oare cu putinţă ?

— Lipsa de înţelegere a propriilor tale rude te face să te miri cînd găseşti prietenie în altă parte.

— Ba nu, replică Edward, devenind dintr-o dată lucid ; nu sînt de loc surprins să o găsesc la tine ; căci îmi dau prea bine seama că toate acestea ţi le datorez ţie, bunătăţii tale. O simt şi aş exprima-o, dac-aş putea — dar, după cum ştii, nu sînt un bun orator.

— Te înşeli cumplit. Te asigur că le datorezi în întregime, sau cel puţin aproape în întregime, propriilor tale merite şi înţelegerii colonelului Brandon pentru ele.

Eu n-am avut nici un amestec în treaba asta. Nici măcar n-am știut, pînă nu i-am aflat intențiile, că parohia este vacantă ; și nici nu mi-ar fi putut trece prin minte că are posibilitatea să ofere cuiva o asemenea situație. Ca prieten al meu, al familiei mele, s-ar putea probabil, o pot chiar și afirma, că i-a făcut încă și mai mare plăcere să ți-o acorde ; dar, pe cuvîntul meu, nu datorezi nimic intervențiilor mele.

Adevărul o obligă să-și recunoască un mic merit în această privință ; dar, pe de altă parte, era atît de puțin doritoare să apară ca binefăcătoarea lui Edward, încît șovăi s-o recunoască ; ceea ce contribui probabil să întărească acea bănuială pe care Edward tocmai și-o formase în mintea lui. Cîteva clipe rămase cufundat în gînduri, după ce Elinor încetase de a mai vorbi, în cele din urmă, spuse, de parc-ar fi făcut un mare efort :

— Colonelul Brandon pare a fi un om foarte respectabil și cu multe merite. Întotdeauna am auzit vorbindu-se de el în felul acesta și știu că fratele tău îl prețuiește foarte mult. Este, fără îndoială, un om înțelept și care se comportă ca un adevărat gentleman.

— Într-adevăr, îi răspunse Elinor, cred că, dacă ai să-l cunoști mai bine, ai să constați că este exact așa cum ai auzit vorbindu-se de el și întrucît veți fi vecini foarte apropiați (căci după cîte am înțeles casa parohială se află chiar lîngă conac) este foarte important ca el să fie într-adevăr așa cum a fost zugrăvit.

Edward nu-i răspunse, dar cînd ea își întoarse capul, îi aruncă o privire atît de serioasă, atît de gravă, atît de tristă, de parc-ar fi vrut să spună c-ar fi dorit ca distanța dintre casa parohială și conac să fie mult mai mare.

— După cîte știu, colonelul Brandon locuiește în strada St. James, spuse el curînd după aceea, sculîndu-se de pe scaun.

Elinor îi dădu numărul de la casă.

— Atunci trebuie să mă grăbesc, să-i aduc acele mulțumiri pe care nu-mi permiți să ți le ofer ție ; să-l asigur că m-a făcut un om extrem de fericit.

Elinor nu încercă să-l mai reţină şi se despărţiră : din partea ei cu o asigurare — dată cu toată seriozitatea — că-i urează să se bucure tot timpul de fericire, indiferent de soarta schimbătoare care s-ar putea abate asupra lui ; iar din partea lui mai degrabă cu o încercare de a-i răspunde cu aceeaşi bunăvoinţă decît cu putinţa de a o exprima.

„Cînd îl voi revedea, îşi spuse Elinor în timp ce uşa se închidea în urma lui, o să-l întîlnesc în calitate de soţ al lui Lucy."

Şi făcînd această plăcută anticipare se aşeză să se mai gîndească la trecut, să-şi aducă aminte de vorbele lui Edward şi să se străduiască să-i înţeleagă toate simţămintele şi să reflecteze, firește, la propria ei nemulţumire.

Cînd doamna Jennings sosi acasă, deşi se întorcea de la persoane pe care nu le mai văzuse pînă atunci şi despre care ar fi avut, aşadar, o mulţime de lucruri de povestit, mintea îi era pînă într-atîta preocupată de importantul secret pe care-l deţinea, şi care o interesa mai mult decît orice, încît reveni la el, de îndată ce Elinor îşi făcu apariţia.

— Ei bine, draga mea, exclamă ea, ţi l-am trimis pe tînărul în cauză. N-am făcut bine ? Şi presupun că n-ai întîmpinat greutăţi prea mari — a fost dispus să-ţi accepte propunerea, nu ?

— Nu, doamnă ; era greu de presupus să refuze.

— Ei, şi cînd va fi gata ? Căci se pare că totul nu depinde decît de asta.

— Drept să vă spun, răspunse Elinor, cunosc atît de puţine lucruri despre toate aceste forme, încît nu pot face nici măcar o presupunere în legătură cu perioada de timp şi pregătirile necesare, dar îmi închipui că va putea îmbrăca haina preoţească în vreo două, trei luni.

— Două, trei luni ! exclamă doamna Jennings. Doamne sfinte, draga mea, şi vorbeşti cu atîta calm ! Poate oare colonelul să mai aştepte atîta amar de vreme ? Doamne, Dumnezeule ! Eu una, zău că n-aş putea avea atîta răbdare. Şi deşi oricui i-ar face plăcere să se poarte amabil cu bietul domn Ferrars, nu cred că merită să-l aşteptaţi

două sau trei luni. Cred că o să puteți găsî pe altcineva care să vă facă treaba, cineva care este gata hirotonisit.

— Dragă doamnă Jennings, spuse Elinor, dar cum vă puteți gîndi la una ca asta ? Păi, singurul scop al colonelului Brandon este să-i fie de folos domnului Ferrars.

— Doamne sfinte, draga mea, doar nu vrei să mă convingi că Brandon te ia de nevastă numai ca să-i poată plăti zece lire domnului Ferrars !

Aceste cuvinte puseră capăt neînțelegerii ; avu loc numaidecît o explicație, care le amuză foarte mult pe amîndouă pentru un moment, și care nu le făcu pe nici una din ele mai puțin fericite ; căci doamna Jennings schimbă o satisfacție de un fel cu alta nouă de altfel, fără însă a renunța la perspectiva primei bucurii.

— Ei, da, casa parohială este cam mică, spuse ea, după ce trecu prima izbucnire de uimire și satisfacție, și tare mă tem că este într-adevăr într-o stare cam proastă ; dar să-l aud pe un om scuzîndu-se, după cum mi s-a părut, pentru o casă care, pe cîte știu, are cinci camere la parter și, pe lîngă asta, pare-mi-se că menajera de acolo mi-a spus că poate găzdui peste noapte cincisprezece persoane, și să se scuze tocmai față de dumneata care ai fost deprinsă cu vila Barton ! Părea de-a dreptul ridicol. Însă, draga mea, trebuie să insistăm și să-l convingem pe colonel să repare cumva casa parohială pentru a o face confortabilă înainte ca Lucy să se stabilească acolo.

— Dar colonelul Brandon spunea că nu prea crede că venitul care-l va avea le va ajunge pentru a se căsători.

— Colonelul e un găgăuță, draga mea ; pentru că venitul lui este de o mie de lire pe an își închipuie că nimeni nu se mai poate însura dacă dispune de o sumă mai mică. Ascultă-mă pe mine ce-ți spun : dac-am să mai trăiesc pîn-atunci, am să fac o vizită la casa parohială de la Delaford înainte de căderea frunzelor și cred că-ți închipui că n-am să mă duc dacă Lucy n-are să fie acolo.

Elinor îi împărtăși întru totul părerea că e puțin probabil ca ei să mai întîrzie nunta.

CAPITOLUL XLI

DUPĂ CE EDWARD ÎI MULȚUMISE colonelului Brandon se duse să-i destăinuiască lui Lucy fericirea lui; și pînă să sosească la Bartlett's Buildings ajunsese într-o asemenea stare de exaltare, încît, a doua zi cînd doamna Jennings trecu pe la Lucy să o felicite, aceasta o încredință că niciodată nu-l mai văzuse pe Edward atît de bine dispus.

În orice caz ea cel puțin era extrem de fericită și de veselă și ca și doamna Jennings își manifestă deplina bucurie și speranță că înainte de venirea toamnei vor putea petrece cu toții zile agreabile în casa parohială din Delaford. Și-n același timp își arătă și ea deplina recunoștință pe care o avea Edward față de Elinor, și vorbi despre prietenia pe care le-o arătase Elinor, cu o căldură plină de gratitudine. Lucy era gata să recunoască toate obligațiile lor față de Elinor și declară pe față că nici o strădanie prezentă sau viitoare din partea domnișoarei Dashwood în favoarea lor n-o va mai uimi vreodată, căci Lucy o considera capabilă să facă orice îi stătea în putință pentru cei pe care îi prețuia cu adevărat. Cît despre colonelul Brandon, nu numai că era gata să-l venereze ca pe un sfînt, dar mai mult decît atît era pur și simplu gata să-l trateze ca atare în toate treburile lumești; era doritoare ca dările plătite de el bisericii să crească la maximum; și se hotărî în sinea ei să se folosească, atunci cînd avea să se instaleze la Delaford, cît mai mult de servitorii lui, de trăsura lui, de vacile și de păsările lui.

Se scursese un răstimp de o săptămînă de cînd John Dashwood trecuse prin Berkeley Street, și cum de atunci nu se mai interesaseră de starea sănătății soției lui decît o dată, prin cineva, Elinor începu să-și dea seama c-ar fi necesar să-i facă o vizită. Pe de altă parte nu numai că n-avea nici un chef să îndeplinească această obligație, dar nici nu se bucura de vreun sprijin sau încurajare din partea celorlalte femei din casă. Marianne, nu numai că refuza cu desăvîrșire să se ducă, dar și insista să-și împiedice sora să treacă pe la cumnata lor; deși

doamna Jennings îi ţinea întotdeauna trăsura la dispoziţia lui Elinor, o detesta atît de mult pe soţia lui John Dashwood, încît nici măcar curiozitatea ei de a o vedea cum arată după ultima descoperire ce-o făcuse, şi nici dorinţa ei puternică de a o jigni, luîndu-i partea lui Edward, nu-i putură învinge aversiunea faţă de societatea ei. Ca urmare, Elinor porni de una singură să-i facă o vizită, pe care nimeni n-o putea detesta mai mult, riscînd să fie obligată să rămînă între patru ochi cu o femeie pe care n-avea motive s-o simpatizeze.

I se spuse că doamna Dashwood nu poate primi : dar înainte ca trăsura să întoarcă, se întîmplă ca soţul ei tocmai să iasă din casă. Se arătă foarte bucuros să o întîlnească pe Elinor, îi spuse că tocmai venea la ele, în Berkeley Street, şi asigurînd-o că Fanny va fi foarte încîntată să o vadă, o pofti să intre.

Urcară pînă în salon. Dar acolo nu era nimeni.

— Probabil că Fanny e în camera ei, spuse el, am să mă duc să o chem numaidecît, căci sînt sigur că nu va avea nici cea mai mică obiecţie să te vadă. Nici vorbă de aşa ceva, crede-mă. Acum, mai ales nu mai poate avea... Şi oricum, tu şi Marianne aţi fost întotdeauna favoritele ei. Dar Marianne de ce n-a vrut să vină ?

Elinor încercă să o scuze cum putu.

— Nu-mi pare rău să te văd singură, replică el, căci am o mulţime de lucruri să-ţi spun. O fi oare adevărată povestea cu parohia colonelului Brandon ? I-a dat-o într-adevăr lui Edward ? Am aflat despre asta ieri, din întîmplare, şi veneam la voi tocmai să mă mai interesez în legătură cu acest lucru.

— E foarte adevărat. Colonelul Brandon i-a dat lui Edward parohia Delaford.

— Nu zău ? Ei bine, asta mă surprinde peste măsură ! Între ei nu există doar nici o legătură de rudenie, nici măcar nu se cunosc prea bine ! Şi nici nu ştii cît costă o parohie în ziua de azi !... Şi asta ce venit aduce ?

— Cam vreo două sute de lire pe an.

— Foarte frumos. Pe o astfel de parohie — presupunînd că fostul paroh era bătrîn şi bicisnic şi în consecinţă e foarte probabil să o elibereze curînd — ar fi putut căpăta, cred, cam o mie patru sute de lire. Şi cum se face că n-a

aranjat această problemă înainte de moartea preotului de acolo ? Acum, ar fi într-adevăr prea tîrziu s-o mai vîndă, dar un om atît de chibzuit cum este colonelul Brandon ! Mă mir că este așa de nesocotit într-o chestiune de un interes atît de banal și de firesc ! Ei, sînt convins că mai în toate firile omenești există multă inconsecvență. Dacă stau bine și mă gîndesc totuși, îmi închipui că situația trebuie să fie următoarea : Edward urmează să dețină parohia pînă cînd persoana căreia colonelul i-a vîndut-o de fapt o să împlinească vîrsta care să-i permită să o ia în primire. Da, da, așa trebuie să stea lucrurile, poți să fii sigură.

Elinor îl contrazise însă categoric ; și spunîndu-i că ea însăși îi transmisese lui Edward oferta colonelului Brandon și că prin urmare cunoaște prea bine termenii în care i-a fost făcută, îl determină să-i dea crezare.

— Este de-a dreptul uluitor ! exclamă el, după ce o ascultă. Care-ar putea fi oare scopul colonelului ?

— Unul cît se poate de simplu, acela de a-i fi de folos domnului Ferrars.

— Mă rog, mă rog, oricum ar fi colonelul Brandon, Edward este un om foarte norocos. Te rog totuși să nu-i pomenești lui Fanny despre toate acestea ; căci deși i-am adus la cunoștință noutatea și o suportă foarte bine, nu i-ar plăcea să se vorbească prea mult de acest lucru.

Lui Elinor îi veni destul de greu, cînd îl auzi, să nu facă observația că, după părerea ei, Fanny n-avea de ce să se necăjească auzind că fratele ei a dobîndit un venit care nu i-ar putea sărăci nici pe ea și nici pe fiul ei.

— Doamna Ferrars, adăugă el, coborîndu-și glasul la un ton care să se potrivească unui subiect de o atare importanță, n-a aflat încă nimic în această privință ; și cred că cel mai bun lucru ar fi să-i ascundem realitatea cît mai mult timp cu putință. În orice caz va auzi cum stau lucrurile cînd va avea loc căsătoria.

— Dar la ce toate aceste precauții ? Deși nu se poate presupune ca doamna Ferrars să aibă o satisfacție cît de mică știind că fiul ei cîștigă destul pentru a se întreține, căci asta nici nu intră în discuție, de ce totuși, ținînd seama de felul în care s-a comportat în ultima vreme, să ne închipuim că o mai poate afecta în vreun fel ? A ter-

minat-o cu fiul ei — l-a alungat pentru totdeauna și i-a făcut și pe aceia asupra cărora are vreo oarecare influență să-l alunge și ei. Fără îndoială că, după ce a procedat în felul acesta, nimeni nu-și poate imagina să fie în stare să se necăjească sau să se bucure din pricina lui : n-o mai poate interesa nimic din ceea ce i se întîmplă lui Edward. Bănuiesc că nu e atît de slabă încît să renunțe la mîngîierea ce ți-o aduce un copil și să păstreze, totuși, grijile unui părinte !

— Eh, Elinor, spuse John, judecata ta e foarte sănătoasă, dar nu cunoști de loc firea omenească. Crede-mă pe mine, cînd va avea loc nefericita căsătorie a lui Edward, mama lui va fi la fel de afectată ca și cum nu l-ar fi dezmoștenit niciodată ; așadar orice împrejurare care poate apropia acest îngrozitor eveniment, trebuie să-i fie tăinuită cît mai mult cu putință. Doamna Ferrars nu poate uita că Edward este fiul ei.

— Mă uimești : cred că între timp acest amănunt i-a ieșit complet din minte.

— O nedreptățești la culme. Doamna Ferrars este una dintre cele mai afectuoase mame din lume.

Elinor nu mai spuse nimic.

— Acum ne gîndim, spuse domnul Dashwood, după o scurtă pauză, să-l căsătorim pe Robert cu domnișoara Morton.

Zîmbind la auzul tonului grav și teribil de important al fratelui ei, Elinor îi replică liniștită :

— Presupun că domnișoara n-are nici o preferință de manifestat în această afacere.

— Preferință ! Ce vrei să spui cu asta ?

— Vreau doar să spun că, după cele ce-mi relatai, s-ar părea că domnișoarei Morton trebuie să-i fie indiferent dacă se căsătorește cu Edward sau cu Robert.

— Sigur, nu poate fi nici o deosebire ; căci acum Robert este acela care va fi considerat, din toate punctele de vedere, băiatul cel mai mare ; și, oricum, amîndoi sînt niște tineri foarte plăcuți : n-aș putea spune că unul îi este superior celuilalt.

Elinor tăcu și pentru un timp nici John nu mai scoase o vorbă. Reflecțiile lui se încheiară astfel :

— De un lucru te pot asigura, draga mea surioară, spuse el luîndu-i afectuos mîna și vorbind pe un glas foarte scăzut ; și am s-o fac, pentru că o să te bucure cu siguranță. Am motive serioase să cred, pentru că dacă n-aș cunoaște lucrurile din sursa cea mai autorizată nici nu le-aș repeta — ba chiar ar fi o greșeală să spun vreo vorbă — dar le știu din sursa cea mai autorizată — nu c-aș fi auzit-o chiar pe doamna Ferrars spunînd aceste cuvinte, dar fiica ei a auzit-o și de la ea am aflat — că, pe scurt, orice obiecțiuni ar putea exista împotriva unei anumite legături — unei *anumite legături,* înțelegi tu ce vreau să zic — n-ar fi supărat-o nici pe jumătate, cît o supără cea în cauză. Mi-a făcut grozav de multă plăcere să aflu că doamna Ferrars vede situația într-o asemenea lumină ; știi, ăsta e un lucru foarte plăcut. „Nici n-ar fi suferit vreo comparație, spunea ea, ar fi fost răul cel mai mic din două.“ Și acum ar fi bucuroasă să nu se pregătească pentru ce-i mai trist. Oricum însă, toate astea sînt excluse, nu mai merită să ne mai gîndim la ele sau să le mai pomenim. Iar în ceea ce privește vreun atașament, după cum știi, n-ar mai putea exista : totul a trecut. Dar m-am gîndit să-ți relatez totuși aceste amănunte pentru că știam cîtă plăcere îți pot face. Nu că ai avea vreun motiv să regreți, draga mea Elinor ; nu încape îndoială că-ți merge foarte bine — la fel de bine sau poate mai bine, dacă ținem seama de toate. A mai fost pe la tine colonelul Brandon ?

Elinor auzise îndeajuns, dacă nu ca să-i mulțumească vanitatea și să-i crească propria importanță, cel puțin s-o calce pe nervi și să-i umple gîndurile ; așa că fu încîntată să fie cruțată de necesitatea de a da un răspuns și de primejdia de a mai auzi și altceva de la fratele ei, datorită intrării în salon a domnului Robert Ferrars. După ce stătu cîteva clipe la taifas cu ei, John Dashwood, aducîndu-și aminte că Fanny nu fusese încă informată de prezența surorii lui acolo, părăsi odaia, ducîndu-se s-o caute ; și Elinor avu prilejul să-l cunoască mai bine pe Robert, care, prin veselia lui lipsită de griji, prin fericita mulțumire de sine ce-o manifesta, prin felul său de a se comporta, bucurîndu-se pe de altă parte și de împărțirea atît de nedreaptă a dragostei și generozității mamei lui

ce-l prejudicia pe fratele său surghiunit — dragoste și generozitate ce și le cîștigase printr-o viață desfrînată, în pofida integrității morale a fratelui său — prin toate acestea nu făcea decît să confirme părerea cît se poate de nefavorabilă pe care ajunsese să și-o formeze în inima și-n mintea ei.

Nici nu erau încă singuri de două minute, cînd Robert începu să vorbească despre Edward ; căci și el auzise de acea parohie și îi puse o mulțime de întrebări. Elinor repetă toate detaliile ce i le dăduse și lui John, impresionîndu-l altfel decît pe cumnatul lui, dar tot atît de vizibil. Rîse cu multă poftă. Ideea de a-l vedea pe Edward preot și de a-l ști că trăiește într-o căsuță parohială, îl amuză peste măsură ; și cînd și-l mai imagină și îmbrăcat în veșminte albe, citind rugăciuni și anunțînd căsătoria dintre John Smith și Mary Brown, nu putu concepe nimic mai caraghios.

Pe cînd Elinor aștepta în tăcere și cu o țeapănă gravitate sfîrșitul acestor aiureli, ea nu putu să nu-și aținteasă asupra lui o privire ce exprima întregul dispreț deșteptat de ele. Dar această privire avu un efect foarte bun, căci Elinor se simți mai ușurată cu toate că el nu reușise să-i prindă tîlcul. Fu adus de la glumă la seriozitate nu din pricina vreunui reproș de-al ei, ci datorită propriei lui înțelepciuni.

— O putem noi trata ca pe o glumă, spuse el, în cele din urmă, revenindu-și din rîsul afectat, care prelungise în mod considerabil momentul de veselie ; dar, pe cinstea mea, e o chestiune cît se poate de gravă. Bietul Edward ! E ruinat pentru totdeauna. Îmi pare foarte rău pentru el, căci știu că este o ființă cu o inimă de aur — la fel de bine intenționat ca oricare alt om de pe lume. Să nu-l judeci, domnișoară Dashwood, după puținele cunoștințe pe care le ai despre el. Bietul Edward ! Felul lui de a se purta nu este, fără îndoială, prea fericit. Dar nu sîntem născuți toți cu aceleași însușiri, cu aceeași abilitate. Bietul băiat ! Să-l știi într-un cerc de străini ! E destul de jalnic ; dar, pe cinstea mea, cred că are o inimă la fel de bună ca oricare alta din acest regat ; și declar și afirm că n-am fost niciodată în viața mea mai șocat decît atunci cînd a izbucnit toată povestea asta. Nu-mi venea să cred.

Mama a fost prima care mi-a adus vestea ; și, simțindu-mă dator să acționez cu hotărîre, i-am spus numaidecît : — „Dragă doamnă, nu știu ce ai de gînd să faci în această împrejurare, dar, în ceea ce mă privește, trebuie să mărturisesc că dacă Edward se căsătorește cu această femeie, eu unul nu mai vreau să-l văd în ochi." Asta-i ce i-am spus atunci. Am fost într-adevăr nemaipomenit de șocat. Bietul Edward ! Și-a făcut-o cu mîna lui și fără posibilitate de a mai scăpa, s-a izgonit singur din orice societate onorabilă ! Dar, după cum i-am spus mamei, nu sînt de loc surprins de cele ce-a făcut. Genul de educație pe care l-a căpătat nu putea duce decît la una ca asta. Biata mama, era pe jumătate înnebunită.

— Ați văzut-o vreodată pe domnișoara respectivă ?

— Da, o dată, pe cînd stătea în casa surorii mele, s-a întîmplat să trec pe aici vreo zece minute ; dar am văzut-o destul să-mi formez o părere : o simplă provincială stîngace, lipsită de stil sau de eleganță și nici măcar frumoasă. Mi-o aduc aminte perfect. Exact genul de fată pe care mi-l închipui capabil să sucească mințile bietului Edward. M-am oferit imediat, de îndată ce mama mi-a relatat situația, să stau personal de vorbă cu el și să-l conving să renunțe la acea partidă ; dar am constatat că era prea tîrziu să mai pot face ceva ; căci, din nefericire, n-am prea fost pe acasă chiar în vremea aceea și n-am știut nimic de toată povestea decît după ce s-a produs ruptura și cînd, știi, nu m-am mai putut amesteca. Dar, dac-aș fi fost informat cu cîteva ceasuri mai devreme, cred că aș fi reușit să fac ceva. Fără îndoială că i-aș fi prezentat lui Edward situația într-o lumină foarte puternică. „Dragă băiete, i-aș fi spus, gîndește-te la cele ce faci. Ești pe cale să închei o legătură cît se poate de rușinoasă, o legătură pe care familia ta o dezaprobă în mod unanim." Ce să mai vorbim, nu-mi pot închipui că n-aș fi putut eu găsi vreun mijloc să-l conving ; dar acum e prea tîrziu, mult prea tîrziu. Cred că e pe jumătate mort de foame, asta-i aproape sigur ; e cu siguranță mort de foame.

Tocmai stabilise acest lucru fără să-și piardă cumpătul, cînd intrarea lui Fanny în salon puse capăt subiectului. Dar deși ea nu vorbea niciodată despre acest lucru în afara familiei, Elinor își dădu seama de influența pe

care întreaga situație o avusese asupra spiritului lui Fanny din expresia ei stînjenită și încurcată cînd își făcu apariția și datorită faptului că încercă să se poarte cu cordialitate față de ea. Fanny merse chiar atît de departe încît să-și arate părerea de rău cînd află că Elinor și sora ei aveau să plece curînd din Londra, deoarece dorise să le vadă mai des ; o străduanie în care soțul ei, care-o însoțise în cameră și care-i sorbea cu nesaț fiecare vorbă, păru a distinge numai afecțiune și grație.

CAPITOLUL XLII

O ALTĂ SCURTĂ VIZITĂ ÎN HARley Street, în cursul căreia Elinor fu felicitată de fratele ei că aveau să călătorească atît de departe, spre Barton, fără să cheltuiască nici un ban, fiind apoi urmate, la Cleveland, după o zi, două de colonelul Brandon, strînse relațiile pe care fratele și cele două surori le întreținură la Londra ; și o vagă invitație din partea lui Fanny ca ele să treacă pe la Norland, oricînd s-o întîmpla să aibă drum pe acolo, ceea ce era cît se poate de puțin probabil, cît și o asigurare mai călduroasă, deși mai puțin publică din partea lui John față de Elinor, despre promptitudinea cu care avea el să vină să o vadă la Delaford — asta era cam tot la ce se limitau viitoarele lor distracții în provincie.

Fu un prilej de amuzament pentru ea să observe că toți prietenii ei păreau hotărîți să o trimită la Delaford, un loc unde, dintre atîtea altele, ar fi vrut acum cel mai puțin să se ducă, sau să stea ; căci nu numai că era considerat drept viitorul ei cămin de către fratele ei și de către doamna Jennings, dar chiar și Lucy, cînd se despărțiră, insistă foarte mult să o viziteze acolo.

Cîndva, pe la începutul lui aprilie, destul de devreme, în cursul dimineții, cele două grupuri din Hanover Square și din Berkeley Street își părăsiră casele și porniră spre locul de întîlnire stabilit. Aveau să călătorească mai bine de două zile, pentru că trebuia să se țină seama de con-

fortul Charlottei și al copilului ; domnul Palmer, ce urma să călătorească mai rapid împreună cu colonelul Brandon, trebuia să vină și el la Cleveland curînd după sosirea lor.

Oricît de puține fuseseră orele tihnite pe care Marianne le petrecuse la Londra, și oricît de dornică ar fi fost ea să părăsească orașul, nu putu, cînd sosi momentul, să-și ia rămas bun fără să simtă o profundă durere, de la casa în care trăise ultimele ei momente de speranță și încredere în Willoughby, ce se stinseseră cu totul între timp. Și nici nu putea părăsi, fără să verse multe lacrimi, orașul unde rămînea Willoughby, ocupat cu alte angajamente și alte proiecte, la care ea nu putea fi părtașă.

Satisfacția lui Elinor, în momentul plecării, fu mult mai concretă. Ea nu avea un asemenea obiect asupra căruia să stăruie și să-și fixeze gîndurile, nu lăsa în urma ei pe nimeni de care să regrete o clipă măcar că se desparte ; era bucuroasă să știe că s-a eliberat de prietenia chinuitoare a lui Lucy ; era recunoscătoare că-și poate duce sora înapoi fără să-l fi zărit pe Willoughby, de la căsătoria lui ; și aștepta cu nerăbdare și speranță ceea ce ar putea face cîteva luni de tihnă, la Barton, spre a-i reda Mariannei liniștea sufletească și spre a i-o consolida pe a ei.

Călătoria decurse fără greutăți. A doua zi ajunseră în comitatul Somerset, îndrăgit, dar interzis Mariannei, iar în dimineața celei de a treia zile ajunseră la Cleveland.

Conacul de la Cleveland era spațios, modern, așezat pe o pajiște în pantă. Nu avea un parc, dar terenurile ce-i aparțineau erau destul de întinse ; și, ca orice alt loc, de aceeași importanță, își avea și el aleile lui cu arbuști și boschete și nu departe, poteca de plimbare prin pădure ; un drum din pietriș neted, șerpuind în jurul unei plantații, te aducea pînă în fața casei ; pajiștea era împodobită de cîțiva copaci ; clădirea era străjuită de brazi, de frasini de munte și de salcîmi, alcătuind laolaltă o perdea deasă din care, ici-colo, se înălțau plopi înalți de Lombardia ; dincolo de ea erau atenansele.

Marianne intră în casă cu inima plină de emoția ce i-o dădea conștiința faptului că se afla la numai optzeci de mile depărtare de Barton și la mai puțin de treizeci

de Combe Magna ; și nici nu stătuse zece minute între pereții acestei case, în timp ce toată lumea era aferată, ajutînd-o pe Charlotte să-și arate copilul, menajerei, — că o părăsi din nou, și strecurîndu-se printre tufișurile șerpuitoare, care tocmai începeau să fie în plină splendoare, ajunse pe o culme mai îndepărtată ; din templul grecesc aflat acolo, privirile ei, străbătură o largă întindere deschisă spre sud-est, apoi se opriră pe șirul cel mai înalt de coline ce se vedeau în zare, închipuindu-și că de pe culmile lor s-ar putea vedea Combe Magna.

În astfel de momente de profundă, nemăsurată tristețe, se bucura plîngînd amarnic că se află la Cleveland ; și pe cînd se întorcea spre casă pe un alt drum, simțind toate privilegiile fericite ale libertății din sînul naturii, unde puteai umbla de colo-colo, bucurîndu-te slobod și pe deplin de singurătate, ea hotărî să-și petreacă aproape fiecare ceas al fiecărei zile, cît avea să rămînă în tovărășia Palmerilor, resfățîndu-se cu astfel de hoinăreli solitare.

Se reîntoarse tocmai la timp să se alăture celorlalți, care plecau de acasă să facă o excursie de recunoaștere a locurilor ; restul zilei fu petrecut în mod plăcut, plimbîndu-se cu toții prin grădina de zarzavaturi, examinînd florile de pe ziduri și ascultîndu-l pe grădinarul care se plîngea de mălură și alte stricăciuni, zăbovind prin seră, unde pierderea plantelor favorite ale Charlottei, expuse în mod cu totul neînțelept și mușcate de gerul ce mai stăruia încă, o făcu pe doamna Palmer să rîdă, vizitînd curtea de păsări, unde, speranțele dezamăgite ale fetei ce le îngrijea, din pricina găinilor ce-și părăseau cuibarele sau a celor furate de vulpe, sau a morții fulgerătoare a unor pui abia ieșiți din găoace, în care-și pusese mari speranțe — îi prilejuiră Charlottei noi surse de veselie.

Dimineața era frumoasă și senină și Marianne, în planul ce și-l făcuse de a sta mai mult pe afară nu pusese la socoteală nici un fel de schimbare a vremii, în timpul ședерii lor la Cleveland. Nu mică-i fu surpriza, prin urmare, cînd fu împiedicată să mai iasă după masă, din pricina unei ploi ce începuse să cadă cu temei. Sperase ca pe la asfințit să poată face o plimbare pînă la templul grecesc și poate chiar să viziteze domeniul și o simplă seară rece sau umedă n-ar fi reușit să o facă să renunțe

la intenţiile ei. Dar nici măcar ea nu mai putea considera o ploaie deasă şi aşezată drept vreme frumoasă sau potrivită pentru plimbare.

Societatea lor era destul de restrînsă şi orele treceau liniştite unele după altele. Doamna Palmer era ocupată cu băieţelul ei, iar doamna Jennings lucra la un covor : stăteau de vorbă despre prietenii pe care-i lăsaseră în urma lor ; făceau planuri pentru activitatea mondenă a ladyei Middleton şi se întrebau dacă domnul Palmer şi colonelul Brandon vor călători mai departe de Reading în seara aceea. Oricît de puţin interesată era Elinor de cele ce se discutau, intră şi ea în vorbă, iar Marianne, care ştia întotdeauna să-şi găsească drumul spre bibliotecă, în orice casă, oricît de mult ar fi fost aceasta evitată de membrii familiei, reuşi în curînd să-şi facă rost de o carte.

Doamna Palmer se strădui din răsputeri să le facă să se simtă cît mai bine prin tot ceea ce putea realiza o bună dispoziţie constantă şi prietenoasă. Felul ei sincer şi inimos de a fi, compensau lipsa de stăpînire de sine şi de eleganţă care o făceau adesea să nu se conformeze pe deplin normelor etichetei ; bunătatea chipului ei, sporită şi mai mult de frumuseţea acestuia, era de-a dreptul cuceritoare ; felul ei aiurit de a fi, deşi evident, nu era respingător pentru că nu dovedea nici o umbră de înfumurare ; Elinor i-ar fi putut ierta totul, în afară de rîs.

Cei doi domni sosiră a doua zi la ora mesei ce fusese întîrziată din pricina lor, îmbogăţind în mod agreabil societatea şi adăugînd o variaţie binevenită la conversaţia lor, care fusese redusă considerabil din pricina unei lungi dimineţi în care ploaia nu mai contenise.

Elinor îl întîlnise atît de rar pe domnul Palmer, şi-n puţinul timp în care-l văzuse el se purtase atît de inconsecvent faţă de ea şi de sora ei, încît nu-şi putea închipui cum se va manifesta în mijlocul familiei lui. Constată totuşi că se comportă ca un adevărat gentleman faţă de toţi musafirii lui, fiind doar cînd şi cînd oarecum bădăran cu soţia şi cu soacra lui ; îşi dădu seama că poate fi un om de lume plăcut şi că ceea ce îl împiedica să fie întotdeauna astfel era doar faptul că se considera superior

oamenilor în general, așa cum se simțea față de doamna Jennings și de Charlotte. În ceea ce privește restul felului său de a fi și obiceiurile, nu se distingeau, după cîte putu constata Elinor, prin nimic deosebit de cele ale celorlalți bărbați de aceeași vîrstă. Mînca frumos și nu era prea punctual; ținea la băiețelul lui deși pretindea că nu-i dă nici o atenție; își pierdea diminețile jucînd biliard, în loc să se țină de treburi. În orice caz în general îi plăcu mult mai mult decît se așteptase și în fundul sufletului ei nu-i părea rău că nu-l poate simpatiza și mai mult; nu regretă cînd, observîndu-i epicurianismul, egoismul și îngîmfarea, își aduse cu mulțumire aminte de firea generoasă a lui Edward, de gusturile lui simple și de felul său neîncrezător de a fi.

Despre Edward, sau cel puțin despre o parte din preocupările lui, căpătă vești de la colonelul Brandon, care fusese de curînd în Dorsetshire și care, tratînd-o deopotrivă drept prietenă dezinteresată a domnului Ferrars și amabila lui confidentă, îi vorbi pe larg despre casa parohială de la Delaford, îi descrise cusururile acesteia și-i spuse ce intenționează să facă spre a le înlătura. Comportarea lui față de ea în această privință, cît și în toate celelalte privințe, plăcerea lui vădită de a o întîlni, după o absență de numai zece zile, dorința lui de a sta de vorbă cu ea, și respectul ce-l arăta față de părerile ei, puteau fi prea bine o dovadă a acelui atașament de care era convinsă doamna Jennings și poate că Elinor însăși ar fi putut bănui una ca asta, dacă n-ar fi știut, încă de la început, că Marianne este de fapt favorita lui. Dar așa cum stăteau lucrurile, o astfel de idee nici nu-i trecuse prin cap, decît atunci cînd i-o sugerase doamna Jennings; și Elinor era convinsă că este o mai fină observatoare decît doamna Jennings: ea îi urmărea privirile, pe cînd doamna Jennings se gîndea numai la comportarea lui; și în timp ce îngrijorarea și solicitudinea lui față de Marianne, care avînd dureri de gît și de cap, simțea apropierea unei răceli grave, trecură cu totul neobservate de doamna Jennings, din pricină că nu erau exprimate și prin cuvinte, ea, Elinor, putu descoperi în ele sentimentele vii și spaima exagerată a unui îndrăgostit.

În cea de-a treia și cea de-a patra zi a șederii lor acolo, spre amurg, două plimbări încîntătoare nu numai pe pietrișul uscat de pe aleile dintre boschete, dar pe întreg cuprinsul proprietății, chiar și în cele mai îndepărtate colțuri ale ei, unde natura era mai sălbatică decît în rest, unde copacii erau mai bătrîni și iarba mai lungă și mai umedă, plimbări cu a căror ocazie Marianne făcuse marea imprudență de a rămîne cu ciorapii și pantofii uzi, o făcuseră să se aleagă cu o răceală atît de zdravănă, încît deși două-trei zile nu-i dădu importanță, tratînd-o cu indiferență, pînă la urmă, din pricina simptomelor tot mai evidente, fu observată de toată lumea și Marianne însăși trebui să o bage în seamă. Cu toții o sfătuiră ce să facă și ca de obicei refuză să ia în considerație recomandările lor. Deși avea febră, se simțea toropită și o dureau toate mădularele, deși tușea și o ustura în gît, odihna sănătoasă de peste noapte avea s-o vindece pe de-a-ntregul; cu greu reuși Elinor s-o convingă, cînd se duse la culcare, să încerce unul sau două dintre cele mai simple remedii.

CAPITOLUL XLIII

A DOUA ZI DIMINEAȚĂ, Marianne se sculă la ora obișnuită; răspunse la toate întrebările, spunînd că se simte mai bine și intenționă chiar s-o dovedească, încercînd să se ocupe de îndeletnicirile ei obișnuite. Dar o zi pe care și-o petrecu stînd și tremurînd lîngă foc, în mînă cu o carte pe care n-o putu citi, sau zăcînd istovită pe sofa, nu te prea lăsa să-ți închipui că se simte mai bine; și cînd, în cele din urmă, tot mai indispusă se duse devreme la culcare, colonelul Brandon nu fu surprins decît de calmul surorii ei, care deși nu se dezlipise de ea toată ziua, îngrijind-o, în ciuda împotrivirilor Mariannei și care o obligă în seara aceea să ia medicamentele necesare, se încrezu, întocmai ca și sora ei cea mai mică, în eficacitatea neîndoielnică a somnului, și nu se arătă din cale afară de alarmată.

Dar fură amîndouă amăgite în această speranţă a lor, de o noapte foarte agitată, în care Marianne se dovedi a avea febră ; iar a doua zi, cînd Marianne, deşi insistase să se scoale, mărturisi că nu este în stare să se ridice în capul oaselor şi rămase de bunăvoie în pat, Elinor se grăbi să ţină seama de sfatul pe care i-l dăduse doamna Jennings şi trimise după doctorul domnului Palmer.

Acesta veni, o examină pe pacientă şi deşi o încurajă pe domnişoara Dashwood cea mare, asigurînd-o că sora ei îşi va reveni în decurs de cîteva zile, totuşi, referindu-se la boala ei ca la ceva molipsitor, lăsînd să-i scape printre buze cuvîntul „infecţie", o sperie numaidecît pe doamna Palmer, din pricina copilaşului ei. Doamna Jennings, care încă de la început îşi dăduse părerea că boala Mariannei e mai serioasă decît îşi închipuise Elinor, arboră un aer foarte grav cînd află şi părerea domnului Harris şi confirmînd temerile şi precauţia Charlottei, insistă asupra necesităţii ca ea să plece imediat cu băieţelul ; domnul Palmer, deşi pretindea că temerile lor n-au nici un temei, constată că nu se poate împotrivi îngrijorării şi pisălogelii soţiei lui. Se hotărî aşadar ca ea să plece ; şi cam la o oră după sosirea domnului Harris, porni, împreună cu băieţelul şi îngrijitoarea acestuia, spre casa unei rude apropiate de-a domnului Palmer, care locuia la cîteva mile, de cealaltă parte a oraşelului Bath, unde în urma rugăminţilor repetate ale soţiei lui promise că va veni şi el într-o zi-două ; şi unde doamna Palmer ţinea aproape tot atît de mult să fie însoţită de mama ei. Dar doamna Jennings, cu o desăvîrşită bunătate a inimii, care o făcu pe Elinor să o iubească cu adevărat, declară că e ferm hotărîtă să nu se mişte de la Cleveland, atîta timp cît Marianne va fi bolnavă, străduindu-se, printr-o îngrijire atentă, să ţină locul mamei de lîngă care o luase ; şi Elinor constată că doamna Jennings este, în toate împrejurările, un ajutor zelos şi foarte energic, doritoare să împartă cu ea toată oboseala şi adesea de real folos, datorită faptului că avea o mai mare experienţă în această privinţă.

Biata Marianne, lîncezind istovită şi abătută din pricina bolii, şi simţindu-se prost, în general, nu mai putea spera că se va face bine pînă a doua zi ; şi gîndul la ce-ar

fi putut aduce ziua de mîine de n-ar fi fost ghinionul să se îmbolnăvească, o făcu să se simtă încă şi mai rău ; căci în acea zi ele urmau să-şi fi început călătoria spre casă şi, însoţite de un servitor de-al doamnei Jennings, trebuiau să-i facă mamei lor o surpriză în dimineaţa următoare. Puţinele cuvinte pe care le rosti exprimau toate profunda ei părere de rău pentru această inevitabilă întîrziere ; deşi Elinor încercă să o mai îmbărbăteze şi să o facă să creadă — în momentul acela credea chiar şi ea — că amînarea nu va fi decît de scurtă durată.

Ziua următoare nu aduse mai nici o schimbare în starea pacientei ; era sigur că nu se simţea mai bine dar, în afară de faptul că nu se putea observa vreo ameliorare, nu părea să se simtă mai prost. Apoi grupul de la Cleveland se restrînse şi mai mult căci domnul Palmer, deşi nu prea era doritor să plece, pe de o parte din bunăvoinţă şi omenie, iar pe de alta din cauză că nu voia să pară că se lăsase speriat de soţia lui, fu în cele din urmă convins de colonelul Brandon să-şi ţină promisiunea de a o urma ; în timp ce domnul Palmer se pregătea să plece, colonelul, făcînd un efort şi mai mare, începu să spună că ar trebui să plece şi el. Dar, de astă dată, amabilitatea doamnei Jennings interveni într-un chip cît se poate de nimerit ; căci să-l lase pe colonel să plece, cînd iubita lui era atît de neliniştită din pricina bolii surorii sale, ar fi însemnat, după părerea ei, să-i lipsească pe amîndoi de orice mîngîiere ; şi spunîndu-i, prin urmare, neîntîrziat că şederea lui la Cleveland îi este necesară, că are nevoie de el ca să joace pichet, în serile în care Elinor era sus împreună cu sora ei şi aşa mai departe, insistă atît de mult să rămînă încît el, care prin acceptarea propunerii doamnei Jennings nu făcea decît să-şi împlinească cea mai mare dorinţă a inimii lui, nu mai putu nici măcar să pretindă că obiectează în vreun fel ; mai ales că rugămintea bătrînei doamne fu călduros susţinută de domnul Palmer, care părea că se simte şi el mai liniştit lăsînd în urma lui o persoană atît de capabilă la caz de nevoie.

Fireşte că Mariannei nu i se spuse nimic despre toate aceste aranjamente. Ea nu ştia că, datorită ei, proprietarii domeniului Cleveland plecaseră, cam la şapte zile după ce sosiseră acolo. Nu fu cîtuşi de puţin mirată să n-o

vadă de loc pe doamna Palmer ; și cum nici n-o preocupa persoana acesteia nu-i pomeni niciodată numele.

Trecură două zile de cînd plecase domnul Palmer ; și starea sănătății ei continuă, cu mici variații, să rămînă aceeași. Domnul Harris, care venea să o vadă în fiecare zi, mai vorbea încă, cu destul curaj, de o însănătoșire rapidă ; iar Elinor era și ea la fel de optimistă ; dar speranțele celorlalți nu erau nici pe departe prea încurajatoare. Doamna Jennings ajunsese, încă de la început, la concluzia că Marianne nu se va mai însănătoși ; iar colonelul Brandon, care de obicei nu juca alt rol decît să asculte prevestirile doamnei Jennings, nu avea tăria să se împotrivească influenței acestora. Încerca singur să se convingă că temerile lui n-au nici un temei, și ele păreau într-adevăr absurde atunci cînd stătea de vorbă cu doctorul ; dar zi de zi, în nenumăratele ore cînd rămînea absolut singur, era chinuit de gînduri sumbre ; și nu era în stare să scape de obsesia că n-o s-o mai vadă pe Marianne.

În dimineața celei de-a treia zile, presimțirile negre ale celor doi fură izgonite aproape cu totul ; căci cînd sosi domnul Harris, declară că starea pacientei lui este incomparabil mai bună. Pulsul îi era mai puternic și toate simptomele erau mai favorabile decît cu ocazia vizitei anterioare. Elinor, ale cărei speranțe frumoase erau astfel confirmate, era foarte veselă și se bucura pentru că în scrisorile ce le trimisese mamei ei ținuse seama de propriile-i păreri mai degrabă decît de cele ale doamnei Jennings și se referise la motivul ce le mai reținuse la Cleveland ca la o ușoară indispoziție ; mersese chiar atît de departe încît să precizeze și ziua cînd Marianne va fi în stare să călătorească.

Dar ziua nu se termină atît de bine pe cît începuse. Spre seară Mariannei i se făcu iarăși rău. Se simți mai moale, mai agitată și mai chinuită decît pînă atunci. Încă optimistă, sora ei era dispusă să pună schimbarea pur și simplu pe seama faptului că se obosise stînd în capul oaselor, pe cînd i se făcea patul ; și după ce-i administră cu grijă tonicele prescrise, observă, cu satisfacție, că în cele din urmă ațipește ; nădăjdui că somnul își va aduce efectele binefăcătoare. Deși nu petrecu o noapte atît de

liniştită pe cît ar fi dorit Elinor, în schimb dormi mult; şi pentru că voia să observe chiar ea rezultatul, se hotărî să o vegheze tot timpul. Doamna Jennings, care nu ştia de schimbarea ce survenise în starea pacientei, se dusese la culcare neobişnuit de devreme; iar camerista ei, care era una dintre principalele îngrijitoare ale Mariannei, se odihnea şi ea în camera menajerei, aşa că Elinor rămase singură cu sora ei.

Somnul acesteia deveni tot mai agitat; şi Elinor, care o urmărea tot timpul cu o atenţie neostenită, care o vedea cum se tot întorcea de pe o parte pe alta şi auzea cum îi scapă foarte des printre buze gemete de durere, aproape că se gîndea că n-ar fi rău să o scoale din acea toropeală chinuitoare, cînd Marianne, deşteptată de vreun zgomot întîmplător din casă, tresări şi se ridică în grabă, ţipînd într-un delir al febrei:

— Mama nu vine?

— Încă nu, îi răspunse Elinor, ascunzîndu-şi groaza şi ajutîndu-şi sora să se culce la loc; dar nădăjduiesc că are să ajungă curînd. Ştii, de aici şi pînă la Barton, e drum lung...

— Dar nu trebuia să vină prin Londra, strigă Marianne cu aceeaşi grabă. N-am s-o mai văd niciodată, dacă trece pe la Londra.

Elinor îşi dădu speriată seama că soră-sa aiurează şi, încercînd s-o liniştească, îi luă, îngrijorată, pulsul. Era mai slab şi mai iute ca oricînd. Şi pentru că Marianne încă mai vorbea fără şir despre mama ei, se sperie atît de tare, încît se hotărî să trimită de îndată după domnul Harris şi să expedieze pe cineva la Barton, după mama ei. De îndată ce stabili ce are de făcut se gîndi să se consulte cu colonelul Brandon, asupra celui mai nimerit mijloc de a-şi anunţa mama şi după ce o chemă pe femeia de serviciu, rugînd-o să rămînă în locul ei, lîngă Marianne, se grăbi să coboare în salon, unde ştia că, în general, colonelul poate fi găsit chiar şi la o oră mult mai tîrzie.

Nu mai era timp de şovăit. Îi spuse de îndată care-i sînt temerile şi ce greutăţi întîmpină. Colonelul n-avea nici curajul şi nici încrederea care să-l facă să încerce a i le îndepărta: o ascultă cu o deznădejde mută; cît

despre greutăţile cărora trebuia să le facă faţă Elinor, le găsi repede rezolvarea ; căci cu o promptitudine care părea că nu mai are nevoie de explicaţii şi plănuind cum să-i fie de folos, se oferi chiar el să se ducă să o aducă pe doamna Dashwood. Obiecţiile lui Elinor fură uşor date la o parte. Îi mulţumi în cuvinte puţine, dar pline de o fierbinte recunoştinţă ; şi pe cînd colonelul se duse să-şi trimită repede servitorul după domnul Harris şi să poruncească să i se pregătească de îndată caii, Elinor îi scrise cîteva rînduri mamei ei.

Mîngîierea de a avea în momentul acela un prieten de felul colonelului Brandon, un asemenea om care s-o întovărăşească pe mama lor, era mare ; o, cît de recunoscătoare îi era pentru toate acestea ! Un prieten a cărui judecată ar putea-o călăuzi pe mama ei, a cărui prezenţă avea cu siguranţă să-i aducă uşurare, şi a cărui prietenie ar putea-o alina ! Dacă şocul unei astfel de chemări urgente putea fi cît de cît micşorat de ceva, apoi acest lucru nu l-ar fi putut realiza decît prezenţa lui, comportarea lui şi ajutorul ce i-l putea da.

Oricare i-ar fi fost simţămintele, el acţionă între timp cu toată fermitatea unei minţi ordonate, făcu toate aranjamentele necesare în cea mai mare grabă şi îşi calculă cu cea mai mare precizie momentul în care i-ar fi putut aştepta Elinor întoarcerea. Nu pierdu nici o clipă, nu zăbovi în nici un fel. Caii sosiră încă înainte ca ei să-i aştepte ; şi strîngîndu-i doar mîna cu un aer grav, după ce-i adresă cîteva cuvinte pe un ton prea scăzut ca Elinor să-l poată auzi, se grăbi să se urce în trăsură. Era aproape miezul nopţii şi Elinor se întoarse în camera în care se afla sora ei ca să-l aştepte pe doctor şi s-o vegheze pînă dimineaţa. Fu o noapte la fel de chinuită pentru amîndouă. Orele se scurgeau una după alta aducîndu-i Mariannei o suferinţă ce n-o lăsa să doarmă, făcînd-o să delireze, iar lui Elinor o îngrijorare cumplită ce dură pînă la sosirea domnului Harris. Temerile ei, o dată stîrnite, îi zdrobiră încrederea ce o susţinuse pînă atunci ; iar servitoarea care stătea şi ea împreună cu Elinor, căci aceasta nu voise să o cheme pe doamna Jennings, nu făcu decît s-o chinuiască şi mai tare, făcînd aluzie la cele ce-i trecuseră mereu prin minte stăpînei ei.

Gîndurile Mariannei se legau încă, din cînd în cînd, de mama ei ; şi ori de cîte ori îi pomenea numele, un fior o străbătea pe Elinor ; nenorocită că nu poate aduce o alinare imediată, îşi închipuia că în curînd orice uşurare ar putea deveni zadarnică şi că totul fusese amînat prea mult ; şi-o imagină pe biata ei mamă sosind prea tîrziu ca să-şi mai vadă fiica iubită sau s-o mai poată găsi cu mintea întreagă.

Era tocmai pe punctul de a trimite din nou după domnul Harris sau dacă el nu putea veni, după alt om competent, cînd acesta sosi, dar nu înainte de ora cinci. Părerea lui însă îi scuză într-o oarecare măsură întîrzierea ; căci deşi recunoscu o schimbare în rău la pacienta sa — întru totul neaşteptată şi foarte neplăcută — îşi exprimă credinţa că nu poate fi vorba de o primejdie adevărată şi sugeră un alt tratament ce ar fi putut aduce o ameliorare, manifestînd o încredere care-i fu comunicată în mai mică măsură şi lui Elinor. Promise să treacă din nou pe acolo după vreo trei-patru ore şi cînd le părăsi, atît pacienta, cît şi atenta ei îngrijitoare erau mai liniştite ca pînă atunci.

A doua zi dimineaţă doamna Jennings află de cele întîmplate cu multă îngrijorare şi le făcu multe reproşuri pentru faptul că nu fusese şi ea chemată în ajutor. Temerile ce le avusese pînă atunci, care-i fuseseră acum confirmate atît de categoric de cele întîmplate, o făcură să nu mai pună de loc la îndoială tristul deznodămînt ; şi deşi încercă să o consoleze pe Elinor, convingerea bătrînei doamne despre primejdia în care se găsea Marianne nu-i îngădui să-i ofere lui Elinor mîngîierea speranţei. Era într-adevăr mîhnită pînă în adîncul sufletului. Declinul rapid, moartea timpurie a unei fete atît de tinere şi de încîntătoare ca Marianne ar fi impresionat şi o persoană mai puţin preocupată de binele ei. Dar doamna Jennings avea cu totul alte motive să o compătimească. Timp de trei luni Marianne îi fusese tovarăşă, se mai afla încă în grija ei şi toată lumea ştia că tînăra fată fusese din greu lovită de soartă şi că era adînc nefericită. Mai era şi martora suferinţei surorii ei, pe care o simpatiza în mod cu totul deosebit, iar cît despre mama lor, durerea ce o simţea doamna Jennings faţă de ea,

cînd se gîndea că Marianne înseamnă probabil pentru doamna Dashwood ceea ce Charlotte însemna pentru ea, compătimirea ei pentru suferinţele mamei, izvorau de-a dreptul din inimă.

Domnul Harris fu foarte punctual cînd reveni să-şi examineze pacienta ; dar din păcate nu avu prilejul decît să-şi vadă înşelate speranţele ce şi le pusese în vizita lui anterioară. Doctoriile ce le prescrisese dăduseră greş ; temperatura nu scăzuse de loc ; iar Marianne, care era mai liniştită, dar foarte schimbată, părea extrem de toropită. Elinor, care sesiză într-o clipă temerea doctorului şi chiar mai mult decît ceea ce simţea el, propuse ca să se mai ceară şi sfaturile altcuiva. Domnul Harris nu consideră însă necesar acest lucru : mai avea ceva de încercat, un nou tratament, despre al cărui rezultat era la fel de încrezător cum se arătase a fi şi faţă de cel de pînă atunci ; aşa că vizita lui se încheie cu asigurări încurajatoare, pe care Elinor le auzi, dar nu le mai putu crede. Era calmă, în afară de clipele cînd se gîndea la mama ei ; dar aproape că deznădăjduise ; şi rămase aşa, pradă descurajării pînă la prînz, abia dezlipindu-se de patul unde zăcea sora ei, cu gîndurile rătăcindu-i de la o imagine dureroasă, de la un prieten în suferinţă, la altul ; o tortura cumplit conversaţia doamnei Jennings, care nu se dădea de loc îndărăt să atribuie gravitatea şi puterea acestei crize nenumăratelor săptămîni de indispoziţie anterioară, produse de deziluzia pe care o încercase Marianne. Elinor, îşi dădea şi ea seama că această presupunere este foarte adevărată şi acest lucru fu o nouă sursă de suferinţă pentru gîndurile ei.

Pe la prînz însă începu, dar cu multă precauţie, cu groaza de a nu mai încerca o nouă dezamăgire — care un timp o făcu să nu se destăinuiască nici măcar prietenei ei — să-şi închipuie şi să spere că poate percepe o foarte uşoară ameliorare a pulsului surorii ei ; aşteptă, îl luă încă o dată şi încă o dată ; şi-n cele din urmă, stăpînită de o agitaţie pe care şi-o putu ascunde sub un calm aparent, mult mai greu decît îşi tăinuise suferinţa ei de pînă atunci, îndrăzni să-i împărtăşească şi doamnei Jennings speranţele ce le avea. Deşi uitîndu-se la Marianne fu silită să recunoască o ameliorare temporară,

doamna Jennings încercă să n-o lase pe tînăra ei prietenă să se mîngîie cu ideea că aceasta va fi de durată; iar Elinor căutînd să nu se mai lase înşelată de speranţe, îşi spuse şi ea că nu mai trebuie să nădăjduiască. Era însă prea tîrziu. Speranţa pusese stăpînire pe ea; şi îmboldită de o nerăbdare care făcea să i se strîngă inima, se aplecă asupra surorii ei ca să observe — nici ea nu ştia ce. Trecu o jumătate de oră şi cu toate acestea simptomul favorabil nu dispăruse încă. Dimpotrivă, mai apărură şi altele care să-l confirme. Respiraţia Mariannei, pielea şi buzele ei, toate îi dădeau lui Elinor impresia a fi semne de ameliorare; iar Marianne îşi aţinti asupra ei o privire lucidă, deşi toropită. Acum era în egală măsură copleşită cînd de îngrijorare, cînd de speranţă şi nu avu o clipă de linişte pînă ce nu sosi domnul Harris, la ora patru, cînd, asigurările şi felicitările lui cu privire la însănătoşirea surorii ei, care întrecuse pînă şi aşteptările sale, îi dădură încredere, îi aduseră consolare şi lacrimi de bucurie în ochi.

Marianne se simţea mai bine în toate privinţele; şi el declară că se află fără doar şi poate în afara oricărei primejdii. Doamna Jennings, mulţumită de parţiala justificare a sumbrelor ei preziceri, dovedită de spaima simţită pînă nu de mult, îşi permise să se încreadă în aprecierea lui şi recunoscu, cu sinceră bucurie şi curînd cu o veselie lipsită de orice urmă de îndoieli, probabilitatea unei însănătoşiri complete.

Dar Elinor nu putea fi veselă. Bucuria ei era de cu totul altă natură şi ducea la ceva cu totul diferit de voioşie. Gîndul că Marianne revenise la viaţă, la sănătate, la cei apropiaţi şi la mama ei care-o iubea nebuneşte, îi umplea inima de un sentiment de deplină uşurare şi de caldă recunoştinţă; dar nu-i prilejui manifestări exterioare de bucurie, nici prin vorbe şi nici prin zîmbete. În fundul sufletului ei Elinor simţea o mulţumire tăcută şi profundă.

Cu mici întreruperi continuă să stea la căpătîiul surorii ei întreaga după-amiază; potolindu-i temerile, satisfăcîndu-i toate dorinţele spiritului ei istovit, oferindu-i ajutorul ei în toate privinţele şi urmărindu-i fiecare răsuflare. Firește că, uneori, se mai gîndea la posibili-

tatea vreunei reveniri a bolii, ceea ce o făcea din nou să-şi dea seama ce însemnează să fii îngrijorat ; dar cînd observă, după ce o examină cu şi mai multă atenţie, că toate simptomele unei însănătoşiri se făceau în continuare simţite, cînd, pe la şase, o văzu pe Marianne căzînd într-un somn profund şi liniştit, şi, după toate aparenţele, odihnitor, toate îndoielile ei fură înlăturate.

Se apropia acum momentul cînd s-ar fi putut înapoia colonelul Brandon. Elinor spera ca, pe la zece sau în orice caz nu mult mai tîrziu, mama ei să nu mai trăiască sub îngrozitoarea încordare pe care trebuia s-o încerce probabil în drumul ei spre Cleveland. Şi pe urmă şi colonelul ! Nici el nu era probabil mai puţin de compătimit ! Oh, cît de încet mai trecea timpul ce-i împiedica să afle vestea cea bună !

Pe la şapte, lăsînd-o pe Marianne într-un somn dulce, coborî în salon să ia ceaiul împreună cu doamna Jennings. La micul dejun nu putuse mînca cine ştie ce din pricina temerilor ei, iar la prînz de bucurie ; aşa că gustarea pe care urma s-o ia în starea de mulţumire în care se afla, era foarte binevenită. După ce băură ceaiul, doamna Jennings ar fi vrut să o convingă să se odihnească puţin, înainte de sosirea mamei ei, lăsînd-o pe ea să-i ia locul la căpătîiul Mariannei ; dar Elinor nu simţea oboseala, nu era în stare să doarmă în clipele acelea şi nu putea fi ţinută departe de sora ei, dacă acest lucru nu era absolut necesar. Aşa că, după ce doamna Jennings o însoţi pînă sus, în camera bolnavei, să se convingă şi ea că totul merge bine, o lăsă acolo pe Elinor, cu îndeletnicirea şi gîndurile ei, iar ea se retrase în propria-i cameră să scrie nişte scrisori şi apoi să se culce.

Noaptea fu rece şi furtunoasă. Vîntul sufla în jurul casei şi ploaia răpăia în ferestre ; dar Elinor, fericită în sinea ei, nu ţinea seama de ce se petrece afară : Marianne continua să doarmă în ciuda rafalelor puternice ; cît despre călători, ei aveau să fie din plin răsplătiţi pentru neplăcerile prin care treceau acum.

Orologiul bătu ora opt. De-ar fi fost zece, Elinor ar fi fost convinsă în clipa aceea că aude o trăsură apropiindu-se de casă ; iar convingerea ei că auzise totuşi aşa ceva fu atît de puternică, încît, în ciuda faptului că ar

fi fost aproape imposibil ca ei să fi și sosit se duse pînă în cămăruța de toaletă de lîngă odaia în care se afla, și deschise un oblon ca să se convingă care este adevărul. Își dădu numaidecît seama că auzul n-o înșelase. Observă numaidecît felinarele pîlpîinde ale unei trăsuri. La lumina lor neclară avu impresia că distinge că e trasă de patru cai și această constatare, ce dovedea îngrijorarea extremă a bietei ei mame, explica într-o oarecare măsură faptul că sosiseră atît de repede.

Niciciînd pînă atunci nu-i venise lui Elinor mai greu decît în clipa aceea să fie calmă. Fiind încredințată de sentimentele pe care trebuie să le încerce mama ei, pe cînd trăsura urma să oprească la ușă — îndoielile, groaza, disperarea ei poate — și gîndindu-se la ce avea ea să-i spună — era imposibil să fie calmă fiind conștientă de toate acestea. N-avea altceva mai bun de făcut decît să se grăbească ; așa că, zăbovind în odaie doar pînă ce o putu lăsa în locu-i pe camerista doamnei Jennings, se grăbi să coboare.

Agitația pe care o auzi în vestibul, pe cînd trecea printr-un culoar interior, o asigură că musafirii intraseră în casă. Se repezi spre salon, intră — și-l văzu doar pe Willoughby.

CAPITOLUL XLIV

TRESĂRIND ÎNGROZITĂ LA VEDEREA lui, Elinor nu făcu decît să se supună primei porniri a sufletului ei, dînd să părăsească imediat încăperea ; și pusese mîna pe clanță, dar se opri acolo pentru că el înaintă repede și, pe un glas care îi poruncea mai degrabă decît o ruga, îi spuse :

— Domnișoară Dashwood, te implor să rămîi o jumătate de oră... măcar zece minute...

— Nu, domnule, îi răspunse ea hotărîtă. N-am să rămîn. Dumneata nu poți avea vreo treabă cu mine. Presupun că servitorii au uitat să te informeze că domnul Palmer nu este acasă.

— Chiar dacă mi-ar fi spus, strigă el cu vehemenţă, că domnul Palmer şi toate rudele lui s-au dus la naiba, şi tot nu m-ar fi făcut să mă întorc de la uşă. Am treabă cu dumneata şi numai cu dumneata.

— Cu mine ! exclamă ea în culmea uimirii, ei bine, domnule, spune repede ce ai de spus, şi dacă se poate, fii, te rog, mai puţin violent.

— Atunci ia loc şi vom face precum zici.

Elinor ezită ; nu ştia ce să facă. Se gîndi că bravul colonel Brandon ar putea da peste el, acolo. Dar îi promisese să-l asculte. Şi voia să audă ce spune nu numai pentru că-şi dăduse cuvîntul, dar şi pentru că îi stîrnise curiozitatea. Aşadar, după o clipă în care îşi adună gîndurile, ajungînd la concluzia că prudenţa îi cerea să se grăbească şi că încuviinţarea ei nu putea decît să ajute la asta, se îndreptă fără o vorbă către un scaun şi se aşeză. Willoughby se aşeză lîngă ea şi un timp nici unul nu scoase o vorbă.

— Spune repede ce ai de spus, domnule, te rog, zise Elinor nerăbdătoare. Nu am timp de pierdut.

Willoughby şedea într-o atitudine de profundă meditaţie şi nu păru s-o audă.

— Sora dumitale, spuse el dintr-o dată, e în afară de orice pericol. Am aflat acest lucru de la servitor. Domnul fie lăudat ! Dar e adevărat ? E sigur ?

Elinor nu vru să-i răspundă. El repetă întrebarea, cu şi mai multă insistenţă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, este sau nu este în afară de pericol ?

— Sperăm că este.

Willoughby se ridică şi se plimbă prin odaie.

— Dac-aş fi ştiut-o cu o jumătate de oră în urmă... dar acuma, de vreme ce tot sînt aici, spuse el vorbind cu o vioiciune silită, pe cînd se întorcea la scaunul de pe care se ridicase, ce importanţă mai are ? Măcar o dată, domnişoară Dashwood... chiar de-o fi poate ultima dată... să am de ce mă bucura... Spune-mi sincer, îi zise el, pe cînd obrajii i se împurpurară şi mai tare, mă crezi un ticălos sau un zevzec ?

Elinor îl privi și mai uimită. Începu să creadă că se află sub influența băuturii ; ciudățenia acestei vizite și a comportării lui nu părea să aibă altă explicație ; avînd așadar această impresie se ridică numaidecît și spuse :

— Domnule Willoughby, te sfătuiesc să te întorci la Combe Magna. Nu am răgaz să mai stau cu dumneata. Orice ai avea să-mi spui, mîine vei fi mai liniștit și o să mă poți lămuri mai bine.

— Te înțeleg, replică el cu un zîmbet foarte expresiv și pe un glas cît se poate de calm ; da, sînt beat ! Jumătatea de litru de porto, pe care l-am băut după friptura de vacă de la Marlborough, a fost suficientă ca să mă dea peste cap.

— La Marlborough ! strigă Elinor, înțelegînd tot mai puțin cele ce-i spunea.

— Da. Am plecat din Londra azi dimineață la opt și de atunci singurele zece minute în care am coborît din trăsură au fost cele pe care le-am petrecut la Marlborough, cînd am luat o gustare.

Seriozitatea comportării sale și privirea lui, de loc tulbure, ațintită asupra ei în timp ce-i vorbea, o convinseră pe Elinor că orice altă nebunie de neiertat l-ar fi putut aduce la Cleveland, nu pornise într-acolo într-un moment de beție, așa încît, după o clipă de gîndire, îi spuse :

— Domnule Willoughby, s-ar cuveni să simți, eu o simt în orice caz, că, după toate cele întîmplate, sosirea dumitale aici, în felul acesta, și insistența cu care ai vrut să stai de vorbă cu mine, necesită scuze deosebite. Ce înseamnă de fapt întreaga dumitale comportare ?

— Înseamnă, spuse el, energic și grav, că vreau să te fac, dacă pot, să mă urăști ceva mai puțin decît în momentul de față. Vreau să-ți dau un fel de explicație, să mă scuz oarecum pentru cele întîmplate ; vreau să-mi descarc sufletul față de dumneata și convingîndu-te că, deși am fost întotdeauna un dobitoc, n-am fost întotdeauna și un ticălos, doresc să fiu într-o oarecare măsură iertat de Ma... de sora dumitale.

— Acesta este motivul adevărat pentru care ai venit ?

— Acesta este, pe cuvîntul meu, răspunse el, cu o căldură care i-l reaminti dintr-o dată pe fostul Willoughby, și care o făcu, în pofida ei, să-l considere sincer.

— Dacă ai venit numai pentru asta, poți fi mulțumit de pe acuma ; căci Marianne te iartă, te-a iertat de mult.

— M-a iertat ? exclamă el cu aceeași intensitate. Atunci înseamnă că m-a iertat înainte de a se fi cuvenit s-o facă. Dar o să mă ierte din nou, avînd motive mai temeinice. Vrei să m-asculți acum ?

Elinor încuviință, dînd din cap.

— Nu știu, spuse el, după ce se lăsă o clipă de tăcere între ei, în care timp ea îl aștepta să vorbească, iar el rămase cufundat în gînduri, cum ți-ai explicat dumneata comportarea mea față de sora dumitale, sau ce motiv diabolic i-ai putut atribui. Poate că n-ai să fii în stare să-ți formezi o părere mai bună despre mine — merită totuși să mă supun și acestei grele încercări — dar o să afli totul. Cînd am început să mă împrietenesc cu familia dumitale, n-am avut altă intenție și nici alt scop decît să-mi petrec timpul în mod plăcut, cît voi fi obligat să rămîn în Devonshire, într-un mod mult mai plăcut decît pînă atunci. Persoana încîntătoare a surorii dumitale, cît și manierele ei interesante, nu puteau să nu-mi placă ; și comportarea ei față de mine aproape de la început a fost de așa natură... e uimitor cînd mă gîndesc la felul ei de a fi și la cum era ea, încît inima mea n-a rămas nesimțitoare ! Dar, trebuie să mărturisesc că, la început, n-a făcut decît să-mi flateze orgoliul. Prea puțin preocupat de fericirea ei, gîndindu-mă numai la propriul meu amuzament, lăsîndu-mă pradă unor simțăminte pe care mă obișnuisem să mi le permit, m-am străduit, pe cît îmi stătea în putință, să-i plac cît mai mult, fără să am însă intenția de a răspunde afecțiunii ei.

În clipa aceea, aruncîndu-i o privire mînioasă și plină de dispreț, Elinor îl opri, spunîndu-i :

— Nu cred că mai merită, domnule Willoughby, ca dumneata să-ți continui relatarea sau ca eu să te ascult. Un asemenea început nu mai poate fi urmat de nimic. Nu mă mai chinui, obligîndu-mă să aud restul poveștii.

— Insist să-mi dai ascultare pînă la capăt, replică el. N-am avut niciodată o avere prea mare și am fost în-

totdeauna foarte risipitor, obișnuit să mă învîrt în cercul unor oameni mai înstăriți decît mine. Fiecare an ce s-a scurs după ce am devenit major sau chiar și mai înainte, cred, n-a făcut decît să-mi sporească datoriile ; și deși moartea bătrînei mele verișoare, doamna Smith, urma să mă scape de ele, evenimentul acela fiind nesigur și poate foarte îndepărtat, aveam intenția să-mi reabilitez situația, căsătorindu-mă cu o femeie bogată. Nu mă puteam așadar gîndi în mod serios la o legătură cu sora dumitale ; și dînd dovadă de meschinărie, de un egoism și de o cruzime pe care nici măcar privirea indignată și disprețuitoare a dumitale, domnișoară Dashwood, n-o pot vreodată dezaproba îndeajuns — acționam în așa fel încît să-i cuceresc dragostea, fără să mă gîndesc însă să răspund acestui sentiment. Un singur lucru pot spune în apărarea mea : chiar și atunci, în starea aceea îngrozitoare de orgoliu egoist, nu știam ce suferință aveam să provoc, pentru că atunci nu știam ce înseamnă să iubești. Dar am știut-o vreodată ? Acest lucru se poate prea bine pune la îndoială, căci, dac-aș fi iubit cu adevărat, aș fi putut oare să-mi sacrific sentimentele îngîmfării și setei de bani ? Sau mai mult decît atît, le-aș fi putut oare sacrifica pe ale ei ? Dar am făcut-o. Pentru a evita o oarecare sărăcie, pe care dragostea și prezența ei alături de mine ar fi lipsit-o de orice neplăceri, am pierdut, ajungînd la bogăție, toate bucuriile pe care mi le-ar fi putut aduce banii.

— Va să zică, spuse Elinor, oarecum îmblînzită, te-ai simțit la un moment dat atașat de ea ?

— Să fi fost orb la astfel de farmece, să fi rezistat unei asemenea duioșii ! Există oare vreun bărbat pe pămîntul ăsta care ar fi putut să o facă ? Da, încetul cu încetul, mi-am dat seama că încep să țin sincer la Marianne ; și cele mai fericite ceasuri din viața mea sînt acelea petrecute alături de ea, cînd simțeam că intențiile mele sînt onorabile, iar sentimentele fără prihană. Dar chiar și atunci, cînd eram pe deplin hotărît să-i cer mîna, mi-am permis, așa cum nu s-ar fi cuvenit s-o fac, să amîn de la o zi la alta momentul, nedorind să mă logodesc, atîta timp cît situația în care mă găseam era atît de încurcată. N-am să argumentez în această privință și nici n-am să mă opresc pentru ca dumneata să-mi

vorbești pe larg despre absurditatea — ca să nu zicem mai rău — de a-mi face scrupule pentru că nu mi-am legat credința acolo unde-mi angajasem onoarea. S-a dovedit că am fost un nătîng viclean, avînd mare grijă să găsesc un prilej favorabil de a deveni pentru totdeauna un om nenorocit și vrednic de dispreț. În cele din urmă m-am hotărît, totuși ; m-am decis, ca de îndată ce voi avea ocazia să fiu singur cu ea, să-i explic atenția pe care i-o acordasem mereu și s-o asigur deschis de afecțiunea de care mă străduisem atît de mult să dau dovadă. Dar între timp — în decursul cîtorva ore ce aveau să mai treacă pînă cînd urma să am ocazia de a-i vorbi între patru ochi — s-a petrecut ceva... a avut loc o întîmplare nefericită care avea să-mi zdruncine hotărîrea și o dată cu ea și fericirea. S-a făcut o descoperire — și aici ezită plecînd ochii în jos. Doamna Smith fusese într-un fel sau altul informată, de vreo rudă îndepărtată, îmi închipui, care avea tot interesul să mă facă să-mi pierd orice trecere pe lîngă bătrîna mea verișoară, despre o intrigă amoroasă, o legătură... dar cred că nu mai este cazul să mă explic, adăugă el, privind-o cu ochii întrebători și cu o față și mai aprinsă încă, intimitatea dumitale cu... probabil că ai aflat de mult despre întreaga poveste.

— Da, am aflat, replică Elinor, roșind și ea la rîndul ei și împietrindu-și inima din nou, așa încît să nu mai simtă nici o milă față de el, am auzit totul ; și trebuie să-ți mărturisesc că nu știu ce explicație ai putea aduce pentru a te dezvinovăți de această poveste îngrozitoare.

— Nu uita, strigă Willoughby, cine a fost acela care ți-a prezentat-o. Să fi fost oare imparțial ? Recunosc că ar fi trebuit să respect situația și reputația domnișoarei respective. Nu intenționez să mă justific, dar, pe de altă parte, nu te pot lăsa să presupui că n-am nimica de spus... că din pricină că a avut de suferit nu i se mai poate reproșa nimic și din pricină că eu am fost desfrînat, ea trebuie să fie neapărat o sfîntă. Dacă ardoarea ei pătimașă, slăbiciunea minții ei... dar nu vreau să mă apăr. Dragostea ce mi-a dovedit-o trebuia să mă facă să mă port mai frumos ; și adesea mă gîndesc, făcîndu-mi reproșuri, la duioșia ei care, pentru scurtă vreme, ar fi putut să mă

aducă pe calea cea bună. Ce n-aș da, ce n-aș da ca lucrurile astea să nu se fi întîmplat cu adevărat ! Dar eu nu i-am făcut rău numai ei ; am făcut rău și cuiva, a cărei dragoste pentru mine (pot s-o spun oare ?) n-a fost mai puțin profundă decît a Elizei ; și a cărei minte... este infinit superioară !

— Și cu toate acestea, indiferența dumitale față de fata aceea nenorocită — și trebuie să-ți spun acest lucru oricît de neplăcut mi-ar fi să discut un asemenea subiect — indiferența dumitale nu înseamnă o scuză pentru cruzimea cu care ai abandonat-o. Să nu te simți scuzat — cruzimea dumitale iresponsabilă, atît de evidentă, nu poate fi scuzată de vreo slăbiciune oarecare, de vreo deficiență a minții ei. Trebuie să fi știut că pe cînd dumneata te distrai în Devonshire, făcîndu-ți alte planuri, întotdeauna vesel și fericit, ea era redusă la cea mai cumplită sărăcie.

— Dar pe cuvîntul meu că n-am știut-o, replică cu înflăcărare Willoughby. Nu mi-am adus aminte că omisesem să-i las adresa ; și dac-ar fi avut puțin cap ar fi știut cum s-o afle.

— Ei bine, domnule, și ce-a spus doamna Smith ?

— M-a acuzat numaidecît pentru fapta mea și îți poți da seama de încurcătura în care mă aflam. Puritatea vieții ei, concepțiile ei rigide, faptul că nu cunoștea lumea — toate erau împotriva mea. Nu-mi puteam nega fapta și în zadar am încercat să-i atenuez gravitatea. Presupun că se îndoia încă mai de demult de moralitatea comportării mele în general și mai era, pe deasupra, nemulțumită de puțina atenție și de timpul prea scurt pe care i-l acordasem cu ocazia acelei vizite.

Pe scurt, totul s-a terminat cu o ruptură definitivă. M-aș fi putut salva într-un singur fel. Mînată de o înaltă moralitate, biata femeie se arătă dispusă să uite trecutul cu condiția să mă însor cu Eliza. Dar asta n-o puteam face, așa că am fost literalmente izgonit din casa și din inima ei. Noaptea ce a urmat acestei întîmplări — trebuia să plec a doua zi de dimineață — mi-am petrecut-o meditînd la ceea ce aveam să fac în viitor. În sufletul meu s-a dat o luptă aprigă, dar de scurtă durată. Afecțiunea ce-o simțeam față de Marianne, convingerea mea fermă

că și ea mă iubește... toate acestea n-au fost suficiente pentru a înlătura groaza mea de sărăcie, n-au putut să învingă falsele idei despre necesitatea bogăției, spre care eram înclinat de la natură și pe care le încurajase societatea de oameni avuți în care mă învîrtisem. Aveam motive să cred că actuala mea soție se va căsători cu mine, dacă mă voi hotărî să-i cer mîna, și am ajuns să mă conving că nu-mi rămîne nici o altă cale înțeleaptă de urmat. Trebuia însă să fac față unei situații extrem de dificile, înainte de a pleca din Devonshire : fusesem poftit să cinez cu dumneavoastră chiar în ziua aceea ; era, așadar, nevoie de o scuză care să-mi permită să nu mă țin de cuvînt. Dar a trebuit să dezbat îndelung hotărîrea dacă urma să-mi cer iertare în scris sau prin viu grai. Simțeam că ar fi îngrozitor să o mai văd pe Marianne ; și mă îndoiam chiar că dacă o voi revedea voi mai putea să mă țin de hotărîrea pe care o luasem. În această privință însă, așa cum au dovedit-o și cele ce s-au petrecut, mi-am subevaluat capacitatea mea spirituală ; căci m-am dus, am văzut-o, mi-am dat seama cît este de nefericită și-am părăsit-o așa nenorocită cum era... am părăsit-o sperînd să n-o mai văd niciodată.

— Dar de ce-ai mai trecut pe la noi, domnule Willoughby ? întrebă Elinor cu reproș ; un bilețel te-ar fi scos din încurcătură. De ce era necesar să ne mai vizitezi ?

— Era necesar pentru propria mea mîndrie. Nu puteam suporta să plec din ținut într-un fel care să vă facă pe dumneavoastră sau pe cei din împrejurimi să bănuiți ceva din cele petrecute între doamna Smith și mine, așa că m-am hotărît să trec pe la vilă, în drum spre Honiton. Dar imaginea pe care mi-a oferit-o scumpa dumitale soră, a fost într-adevăr înspăimîntătoare ; și ce e mai rău e că am găsit-o și singură. Erați toate plecate nu știu unde. Abia cu o seară înainte o părăsisem atît de deplin, atît de ferm hotărît în sinea mea să mă comport așa cum se cuvine ! Doar cîteva ceasuri să mai fi trecut și am fi fost definitiv logodiți ; îmi aduc aminte cît de vesel și de fericit mai eram, pe cînd mă întorceam de la vilă la Allenham, mulțumit de mine însumi, încîntat de toată lumea ! Dar în ultima noastră întrevedere m-am apropiat de ea cu un sentiment de vinovăție, care aproape

că mi-a răpit puterea de a mă preface. N-am să uit niciodată mîhnirea ei, dezamăgirea ei, profundul ei regret cînd i-am spus că sînt constrîns să părăsesc așa, dintr-o dată, comitatul Devonshire — și pe deasupra nădejdea, încrederea ce și-o punea în mine ! Oh, Doamne, ce nemernic lipsit de inimă am mai fost !

Tăcură amîndoi cîteva clipe. Elinor vorbi cea dintîi.

— I-ai spus că ai să te întorci în curînd ?

— Nu știu ce i-am spus, replică el enervat ; fără îndoială că mai puțin decît ar fi trebuit să-i spun ținînd seama de trecut și probabil mai multe decît cele confirmate de viitor. Nici nu mă mai pot gîndi la scena aceea. E imposibil ! Și apoi a mai venit și scumpa dumitale mamă să mă mai chinuiască în continuare, cu toată bunătatea și încrederea ei față de mine. Doamne, Dumnezeule ! A fost într-adevăr un chin ! Mă simțeam îngrozitor. Nici nu-ți închipui dumneata, domnișoară Dashwood, ce mîngîiere înseamnă pentru mine să mă gîndesc la nefericirea ce-am încercat-o. Îmi datorez mie însumi o astfel de răzbunare pentru nechibzuința prostească și ticăloasă a propriei mele inimi, potrivit căreia toate suferințele mele trecute nu înseamnă pentru mine acum decît triumf și încîntare. Ei bine, am plecat, am părăsit tot ceea ce îmi era drag și m-am dus la cei cărora le eram, în cel mai bun caz, indiferent. În timpul călătoriei mele la Londra — am mers cu propriii mei cai, prin urmare a fost lungă, n-am avut pe nimeni cu cine să vorbesc ; gîndurile mi-erau atît de vesele, totul era atît de ademenitor cînd mă gîndeam la ce mă așteaptă ! Iar, pe de altă parte, cînd îmi întorceam privirile înapoi, spre Barton, aveam în fața ochilor o imagine atît de mîngîietoare ! Oh, a fost o călătorie binecuvîntată !

Se opri.

— Ei bine, domnule, spuse Elinor care, deși îl compătimea, abia aștepta să-l vadă plecat, și asta-i totul ?

— Totul ? Nu, ai uitat ce s-a întîmplat la Londra ? Scrisoarea aceea ticăloasă ? Nu ți-a arătat-o ?

— Da, am văzut întreaga corespondență.

— Cînd am primit primul bilet de la ea (și l-am primit numaidecît, căci am fost tot timpul la Londra) nici n-am cuvinte să spun prin ce-am trecut — ca să folosesc o

expresie atît de curentă ; sau ca să vorbesc mai simplu, poate prea simplu pentru a mai stîrni vreo emoție, am încercat un sentiment foarte, foarte dureros. Fiecare rînd, fiecare cuvînt a fost pentru mine — ca să folosesc o metaforă de mult banalizată și pe care scumpa autoare a scrisorilor mi-ar interzice-o dacă ar fi aici — un pumnal înfipt în inima mea. Și, uzînd de un limbaj asemănător, aș spune că sosirea Mariannei la Londra a căzut asupra mea ca o lovitură de trăsnet ! Trăsnete și pumnale ! Ce reproșuri mi-ar mai fi făcut ! Gusturile ei, părerile ei, cred că i le cunosc mai bine decît pe ale mele și sînt convins că îmi sînt mai dragi.

Inima lui Elinor, care în decursul acestei extraordinare conversații trecuse adesea de la un sentiment la altul, se îmblînzi din nou ; cu toate acestea consideră că este de datoria ei să-l facă pe Willoughby să renunțe la asemenea idei ca cele exprimate mai în urmă.

— Asta nu-i drept, domnule Willoughby. Adu-ți aminte că ești căsătorit. Relatează, te rog, doar ceea ce potrivit conștiinței dumitale socotești că este necesar să aud eu.

— Asigurîndu-mă că îi sînt încă la fel de drag ca în trecut, că în ciuda nenumăratelor săptămîni de despărțire sentimentele ei nu se schimbaseră și că avea aceeași deplină încredere în statornicia mea, bilețelul Mariannei mi-a deșteptat remușcări cumplite. Spun că mi-a deșteptat, pentru că timpul și faptul că trăiam în Londra, ocupațiile și desfrîul, mi le mai potoliseră într-o oarecare măsură ; mă transformasem într-un ticălos înrăit, considerînd că-mi este indiferentă și preferînd să-mi închipui că și eu i-am devenit cu siguranță indiferent ; gîndindu-mă la atașamentul dintre noi ca la o poveste neserioasă, lipsită de importanță, dînd din umeri spre a-mi dovedi că așa stau lucrurile, încercînd să reduc la tăcere reproșurile ce mi le făceam, să-mi înfrîng scrupulele, spunîndu-mi uneori în sinea mea că voi fi tare bucuros să aflu că s-a măritat bine. Dar biletul primit de la ea m-a făcut să mă cunosc mai bine. Mi-am dat seama că îmi este mult mai dragă decît orice altă femeie de pe lume și că mă port cu ea într-un chip scandalos. Dar tocmai atunci se stabilise totul între domnișoara Gray și mine. Nu mai puteam da înapoi. Tot ceea ce puteam face era să vă evit pe amîn-

două. Nu i-am răspuns Mariannei, încercînd astfel să o fac să nu-mi mai dea atenţie şi să nu mă mai caute ; şi un timp am fost chiar foarte hotărît nici să nu trec măcar prin Berkeley Street ; dar pînă la urmă, chibzuind că e mai înţelept să las impresia că sînt doar o cunoştinţă obişnuită, oarecare, într-o dimineaţă, după ce v-am văzut plecînd, şi ştiindu-mă astfel în siguranţă, mi-am lăsat cartea de vizită.

— Ai aşteptat să ne vezi plecînd !

— Exact precum spui. Ai fi uimită dacă ai afla de cîte ori v-am supravegheat şi cît de des mi s-a întîmplat să fiu pe punctul de a vă întîlni. De multe ori a trebuit să intru în vreun magazin, spre a evita să fiu zărit de voi, în timp ce treceaţi cu trăsura. Deoarece locuiam în Bond Street, rar dacă trecea vreo zi în care să nu dau cu ochii de vreuna din voi. Şi numai o atenţie permanentă din partea mea, o dorinţă fermă şi neabătută de a nu mă lăsa văzut de voi ne-a făcut să nu ne întîlnim atîta vreme. I-am evitat cît am putut pe Middletoni şi nu numai pe ei, dar pe toţi aceia care se puteau dovedi a fi cunoştinţe comune. Neştiind însă că Middletonii sînt la Londra, cred că am dat din greşeală peste sir John chiar în ziua sosirii lui, adică a doua zi după ce trecusem eu pe la doamna Jennings. M-a poftit să vin în seara aceea la o petrecere, o serată dansantă acasă la el. De nu mi-ar fi spus, încercînd în felul acesta să-i accept invitaţia, că veniţi, dumneata şi sora dumitale, nu mi-ar fi fost de loc teamă să mă aflu în preajma lui. A doua zi de dimineaţă am primit un alt bilet de la Marianne ; se mai arăta încă afectuoasă, sinceră, candidă şi încrezătoare, tot ce mă putea face să-mi urăsc propria comportare. Nu i-am putut răspunde. Am încercat, dar n-am fost în stare să aştern pe hîrtie măcar o singură propoziţie. Dar cred că n-a existat clipă în ziua aceea în care să nu mă gîndesc la ea. Dacă mă poţi compătimi, domnişoară Dashwood, compătimeşte-mă pentru situaţia în care mă aflam atunci. Gîndindu-mă numai la sora dumitale, cu inima plină de dragoste pentru ea, eram silit să o fac pe fericitul îndrăgostit faţă de o altă femeie ! Acele trei-patru săptămîni au fost îngrozitoare. Ei bine, nu mai trebuie să-ţi spun că, în cele din urmă, v-am întîl-

nit totuși fără să vreau și cît de frumos m-am mai comportat! Ce seară chinuitoare a fost! De o parte Marianne, frumoasă ca un înger și spunîndu-mi Willoughby pe un asemenea ton! Vai, Doamne! Cum mi-a întins mîna, cerîndu-mi o explicație, cu ochii ei fermecători ațintiți asupra feței mele plini de o căldură atît de grăitoare! Iar de cealaltă parte Sophie, geloasă ca dracul, privind la tot ceea ce... Dar, nu mai are nici o importanță, a trecut acum. Ce mai seară! Am fugit de voi toți cît de repede am putut, dar nu înainte de a zări fața dulce a Mariannei palidă ca moartea. Aceea a fost ultima, ultima dată cînd mi-a fost dat s-o mai văd; felul în care mi-a apărut pentru ultima oară? N-am să uit niciodată! Dar cînd m-am gîndit la ea astăzi, crezînd că e pe moarte, am fost oarecum consolat socotind că știam exact cum avea să le apară acelora ce aveau să fie ultimii care o mai văd în viață. Am avut-o mereu în față, am avut-o tot timpul în fața ochilor mei, cît am călătorit; avea aceeași înfățișare și culoare.

Urmă o scurtă pauză în care amîndoi căzură pe gînduri. Willoughby fu primul ce reveni la realitate și rupse tăcerea spunînd:

— Ei, atunci să mă grăbesc și să plec. Ești sigură că sora dumitale e mai bine, că e în afară de pericol?

— Sîntem încredințați de asta.

— Și biata voastră mamă, care o iubește la nebunie pe Marianne!

— Dar despre scrisoare, domnule Willoughby, despre propria dumitale scrisoare nu ai nimica de spus?

— Da, da, mai ales despre scrisoarea aceea. Știi, a doua zi, sora dumitale mi-a scris din nou. Ai văzut ce mi-a spus. Luam micul dejun în casa familiei Ellison și scrisoarea ei mi-a fost adusă împreună cu altele. Sophie s-a întîmplat să dea cu ochii de ea înainte de a o vedea eu; și forma ei, eleganța hîrtiei, scrisul de pe ea i-au trezit numaidecît bănuielile. Auzise foarte vag despre o legătură de a mea cu o domnișoară din Devonshire și ceea ce se întîmplase chiar sub ochii ei cu o seară înainte îi dăduse posibilitatea să remarce cine este tînăra și toate adunate la un loc o făcuseră să devină și mai geloasă încă. Așadar, arborînd aerul jucăuș ce te

încîntă la femeia pe care o iubești, deschise neîntîrziat scrisoarea și-i citi conținutul. Fu răsplătită așa cum trebuie pentru nerușinarea ei. Citi ceea ce avea să o facă nefericită. I-aș fi putut suporta nefericirea, dar trebuia neapărat să-i potolesc mînia, răutatea. Ei, și ce părere ai, pe scurt, despre stilul epistolar al soției mele ? Un stil delicat, duios, cu adevărat feminin, nu-i așa ?

— Stilul soției dumitale ! Dar scrisoarea era scrisă chiar de mîna dumitale.

— Da, dar n-am avut altceva de făcut decît să copiez în mod docil un șir de propoziții sub care mi-a fost rușine să mă iscălesc. Originalul a fost opera ei — fericite gînduri sugerate chiar de ea, într-un stil atît de dulce ! Dar ce puteam face ? Eram logodiți, totul era pregătit, ziua nunții fixată — dar vorbesc ca un prost. Totul era pregătit, ziua fixată ! Vorbind cinstit, aveam nevoie de banii ei și în situația în care mă aflam trebuia să fac orice să evit o ruptură. Și la urma urmelor, ce importanță mai avea pentru reputația mea în ochii Mariannei și ai celor din jurul ei felul în care îmi era formulat răspunsul ? Nu aveam decît un singur scop. Trebuia să mă dovedesc un ticălos și dacă o făceam cu eleganță sau cu mojicie asta nu mai conta. „Și-au pierdut pentru totdeauna orice iluzie ar mai fi putut avea despre mine, mi-am spus. Voi fi pentru totdeauna izgonit din societatea lor ; mă consideră un om lipsit de scrupule ; scrisoarea nu va face altceva decît să mă socotească și un nemernic.“ Astfel cugetam pe cînd, cu un fel de nepăsare disperată, copiam cuvintele soției mele, despărțindu-mă de tot ce-mi mai rămăsese de la Marianne. Am fost silit să-i dau cele trei bilețele ce mi le trimisese — din nefericire erau toate trei în portvizitul meu, căci altfel aș fi negat că le mai am și le-aș fi păstrat cu sfințenie. A trebuit să le scot la iveală și n-am putut nici măcar să le sărut. Iar șuvița ei de păr — pe aceea o purtasem întotdeauna asupra mea, în același portvizit care fu scotocit acum de doamna respectivă cu aceeași agresivitate zîmbitoare — acea scumpă șuviță, totul, pînă și ultima amintire îmi fu smulsă de ea.

— Greșești foarte mult domnule Willoughby ; ești foarte vinovat, spuse Elinor pe cînd, fără să vrea, vo-

cea îi trăda o emoție plină de compătimire ; n-ar trebui să vorbești în felul acesta nici de doamna Willoughby și nici de sora mea. Singur ți-ai ales soarta. Nimeni nu te-a silit s-o faci. Îi datorezi soției dumitale cel puțin politețe și respect. Probabil că ține la dumneata, căci altfel nu te-ar fi luat de bărbat. Dacă vorbești despre ea cu atît de puțină amabilitate și cu dispreț nu-i aduci nici o compensație Mariannei ; și nici nu cred că-ți ușurezi în vreun fel conștiința.

— Să nu-mi vorbești de soția mea, spuse el oftînd din greu ; nu merită să-ți fie milă de ea. Știa că nu țin la ea, atunci cînd m-am însurat. Ei bine, ne-am căsătorit și ne-am dus la Combe Magna să fim fericiți și apoi ne-am întors la Londra să petrecem. Și acum nu ți-e milă de mine, domnișoară Dashwood ? Sau ți-am spus degeaba toate astea ? Nu sînt oare — cît de cît — mai puțin vinovat în ochii dumitale decît pînă acum ? N-am fost întotdeauna rău intenționat. N-am reușit să-mi spăl nici măcar o părticică de vină ?

— Te-ai dezvinovățit, firește, într-o oarecare, într-o foarte mică măsură. Te-ai dovedit a fi, în general, ceva mai puțin vinovat de cum te credeam eu. Inima dumitale s-a dovedit a fi mai puțin înrăită, mai puțin haină. Dar nu știu, zău dacă știu, cum ai fi putut aduce mai multă suferință decît ai izbutit să pricinuiești.

— Ai să vrei să-i împărtășești și surorii dumitale, cînd se va face bine, cele ce ți-am spus ? Permite-mi să apar mai puțin vinovat și în ochii ei, ca și în ai dumitale. Mi-ai spus că m-a și iertat. Dă-mi voie să-mi închipui că dacă are să știe mai bine ce-i în inima mea și care-s sentimentele mele de acum are să mă ierte mai spontan, mai firesc și cu mai multă înțelegere. Vorbește-i, te rog, despre nefericirea și căința mea ; asigur-o de statornicia sentimentelor mele și, dacă vrei, spune-i te rog că în momentul de față îmi este mai dragă ca oricînd.

— Am să-i spun tot ceea ce este necesar să-ți explice comportarea. Dar nu mi-ai pomenit încă de motivul anume care te-a făcut să vii acum și nici de felul în care ai aflat despre boala ei.

— Aseară, în foaierul teatrului Drury Lane, m-am întîlnit cu sir John Middleton ; şi cînd m-a văzut, mi-a vorbit, pentru prima dată în ultimele două luni. Constatasem, fără uimire sau resentiment, că de cînd m-am însurat se face că nu mă mai cunoaşte. Dar în clipa aceea, bun la suflet, cinstit şi prostuţ cum este, plin de indignare împotriva mea şi de îngrijorare faţă de sora dumitale, n-a putut rezista ispitei de a-mi spune ceea ce ştia că ar fi trebuit să mă necăjească profund, deşi probabil se temea că totuşi vorbele lui n-au să aibă nici un efect asupra mea. Aşa că, mi-a spus foarte pe şleau că Marianne Dashwood este la Cleveland pe patul de moarte din cauza unei infecţii foarte grave ; o scrisoare pe care o primise în dimineaţa aceea de la doamna Jennings arăta că este ameninţată de un pericol iminent, că Palmerii părăsiseră conacul înspăimîntaţi ; şi-aşa mai departe. Am fost prea izbit de această veste ca să mai pozez în nesimţitor, chiar şi în ochii unui om atît de puţin perspicace ca sir John. I s-a îmblînzit inima cînd m-a văzut suferind şi reaua-voinţă pe care o simţea faţă de mine a dispărut pînă într-atîta, încît, atunci cînd ne-am despărţit, mi-a strîns chiar şi mîna, amintindu-mi de o veche promisiune ce mi-o făcuse, de a-mi da un ciine de vînătoare. Prin ce-am trecut cînd am auzit că sora dumitale este pe moarte şi mai ales că are să se prăpădească socotindu-mă cel mai mare ticălos de pe lume, dispreţuindu-mă şi urîndu-mă în ultimele clipe ale vieţii ei ! Cum aş fi putut oare şti ce intenţii îngrozitoare mi se vor fi atribuit ? Ştiam că există în orice caz o *anumită* persoană care mă putea înfăţişa ca fiind în stare de orice. Au fost nişte clipe oribile pentru mine ! M-am hotărît repede şi azi-dimineaţă la opt eram în trăsură. Acum ştii totul.

Elinor nu-i răspunse. Tăcută, se gîndea la răul ireparabil, pe care o independenţă prea devreme cîştigată, — ce avusese drept consecinţe fireşti o predispoziţie spre trîndăvie, desfrîu şi lux — i-l adusese minţii, caracterului şi fericirii unui bărbat care, pe lîngă faptul că era atrăgător şi înzestrat, mai era şi sincer şi cinstit din fire,

sensibîl şi afectuos. Lumea îl făcuse să devină risipitor şi înfumurat — risipa şi înfumurarea îl transformaseră într-un om împietrit şi egoist. Înfumurarea, ce-şi căuta victorii vinovate în detrimentul altora, îl implicase într-o sinceră legătură de dragoste pe cînd risipa sau cel puţin vlăstarul ei, nevoia, ceruse sacrificarea acestei iubiri. Fiecare înclinaţie greşită, mînîndu-l spre rău, îl mînase în acelaşi timp spre pedeapsă. Dragostea de care se rupsese, neţinînd seama de onoare, de sentimente, de propriile lui interese de fericire, îi stăpînea acum — cînd nu şi-o mai putea permite — fiecare gînd ; şi legătura de dragul căreia şi, fără să aibă vreun scrupul, adusese nefericirea surorii ei, se dovedea a fi pentru el un izvor de suferinţă din care nu mai avea într-adevăr nici o scăpare. La capătul a cîtorva minute Willoughby o făcu pe Elinor să-şi revină din reveria ei, trezindu-se el însuşi dintr-una cel puţin la fel de dureroasă ; se sculă, tresărind şi gata de plecare îi spuse :

— N-are rost să mai rămîn ; trebuie să mă duc.

— Te întorci la Londra ?

— Nu, la Combe Magna. Am treabă acolo ; mă întorc în capitală într-o zi sau două. La revedere.

Îi întinse mîna, iar Elinor nu se simţi în stare să nu i-o dea pe a ei. Willoughby i-o strînse cu multă afecţiune.

— Sper că ai despre mine o părere ceva mai bună decît înainte, nu ? spuse el, lăsîndu-i mîna şi sprijinindu-se de poliţa căminului, de parc-ar fi uitat că trebuie să plece.

Elinor îl asigură că are dreptate, că-l iartă, că-i pare rău de el şi că nu-i doreşte decît binele, c-ar vrea chiar să-l ştie mulţumit — şi-i dădu cîteva sfaturi blînde de cum ar trebui să se poarte pentru a deveni mai fericit. Dar răspunsul lui nu fu prea încurajator :

— Cît despre asta, spuse el, trebuie să-mi duc crucea prin lume cum voi putea. Pentru mine fericirea conjugală este exclusă. Dacă totuşi mi se îngăduie să sper că dumneata şi ai dumitale vă interesaţi de soarta şi de faptele mele, acest lucru ar fi un mijloc — ar putea fi o pavăză — cel puţin aş avea un ţel în viaţă. Fără în-

doială că pe Marianne am pierdut-o pentru totdeauna. Dacă vreo întîmplare fericită mi-ar reda libertatea...

Elinor îl opri cu un reproș.

— Bine, spuse el, atunci încă o dată la revedere. Acum plec să aștept cu groază să se producă un anumit eveniment.

— La ce te referi ?

— La căsătoria surorii dumitale.

— Te înșeli foarte tare. N-o poți pierde în mai mare măsură decît ai pierdut-o.

— Dar o va cîștiga altcineva. Și dacă acel altcineva va fi persoana pe care, dintre toate celelalte o prețuiesc cel mai puțin... dar n-am să mai rămîn spre a nu pierde compătimirea dumitale îngăduitoare, dovedindu-mă mai puțin iertător tocmai cu cei pe care i-am rănit cel mai rău. Rămîi cu bine și... Domnul să te aibă în pază !

Și cu aceste cuvinte ieși din odaie aproape în fugă.

CAPITOLUL XLV

CÎTVA TIMP DUPĂ CE WILLOUGHBY o părăsise și chiar după ce zgomotul făcut de trăsura lui se pierdu în depărtare, Elinor rămase mult prea apăsată de o mulțime de gînduri — ce se băteau cap în cap, dar care aveau cu toatele drept rezultat doar o profundă tristețe — ca să-și mai poată măcar aduce aminte de sora ei.

Willoughby, pe care cu o jumătate de oră în urmă îl urîse, considerîndu-l cel mai nemernic dintre oameni, Willoughby, în ciuda tuturor cusururilor lui, îi deștepta o puternică compătimire pentru suferința pe care i-o provocau chiar ele. Ajunsese astfel să privească despărțirea lui definitivă de familia ei cu un sentiment de duioșie, de regret, care — după cum recunoscu ea curînd în sinea ei — era mai degrabă pe măsura dorințelor decît pe cea a meritelor lui. Era conștientă că influența pe

care o exercita asupra minții ei era mult sporită de împrejurări ce nu trebuiau să aibă, de fapt, vreo greutate, de marele lui farmec personal, de felul lui de a fi — deschis, afectuos și înflăcărat — care nu însemnau merite în sine și de dragostea lui încă fierbinte pentru Marianne, din păcate însă o iubire vinovată. Dar ea își dădu seama de cum stau cu adevărat lucrurile cu mult înainte de a se fi eliberat de influența lui.

Cînd în cele din urmă se reîntoarse la Marianne care încă mai dormea, constată că tocmai este pe punctul de a se deștepta, refăcută, așa cum sperase ea, de un somn atît de lung și de binefăcător. Elinor avea inima plină. Trecutul, prezentul și viitorul, vizita lui Willoughby, faptul că Marianne era în afara oricărei primejdii și sosirea mamei ei ce trebuia să se producă atît de curînd, toate acestea îi aduseră o agitație spirituală, care înlătură orice urmă de oboseală, făcînd-o doar să se teamă că se va da de gol față de sora ei. Dar nu prea avu timp ca teama să pună stăpînire pe ea, căci la mai puțin de jumătate de oră de la plecarea lui Willoughby, zgomotul unei alte trăsuri o făcu să coboare iar scările. Dornică s-o cruțe pe mama ei chiar și de o singură clipă inutilă de încordare chinuitoare, se repezi în vestibul și ajunse la ușa din față pentru a o primi și a o sprijini tocmai cînd aceasta intra în casă.

Doamna Dashwood, a cărei spaimă, în timp ce se apropiau de casă, aproape că o convinsese că Marianne nu mai era în viață, nu mai putu nici măcar să întrebe de ea, și nici să-i spună vreo vorbă lui Elinor ; dar aceasta, fără să mai aștepte salutări sau întrebări îi dădu pe dată vestea cea bună ; iar mama ei, prinzînd-o din zbor cu obișnuitul ei optimism, fu într-o clipă tot atît de copleșită de fericire pe cît fusese mai înainte de înspăimîntată. Intră în salon, sprijinită pe de o parte de fiica ei, iar pe de alta de prietenul lor ; și o dată acolo, vărsînd lacrimi de bucurie, și încă incapabilă de a rosti vreo vorbă, o îmbrățișă pe Elinor de nenumărate ori, întorcîndu-se din cînd în cînd către colonelul Brandon, spre a-i strînge mîna, aruncîndu-i priviri pline de recunoștință și care dovedeau că este încredințată că și el e fericit. Colonelul îi împărtășea sentimentele, dar într-o tăcere încă și mai adîncă decît a ei.

De îndată ce doamna Dashwood își mai reveni puțin, prima ei dorință fu să o vadă pe Marianne și peste două minute era alături de iubita ei copilă, care-i devenise încă și mai dragă pentru că n-o văzuse de atîta vreme, pentru că avusese atîta de suferit și pentru că fusese în pericol. Încîntarea pe care o încercă Elinor cînd își dădu seama cît sînt ele de emoționate să se revadă, nu fu umbrită decît de teama că Mariannei o să-i piară somnul ; dar doamna Dashwood știa să fie calmă ; și chiar și prudentă cînd era în joc viața unui copil ; și Marianne, mulțumită să știe că mama ei este lîngă ea și conștientă de faptul că este prea slăbită să susțină o conversație, se supuse de bunăvoie tăcerii și liniștei prescrise de toate îngrijitoarele ei. Doamna Dashwood ținu cu tot dinadinsul s-o vegheze toată noaptea ; iar Elinor, ascultînd de rugămințile mamei ei, se duse la culcare. Dar odihna ce părea a fi cerută de o noapte albă și de multe ceasuri de istovitoare îngrijorare, întîrzie să vină din pricina stării ei agitate. Willoughby, „bietul Willoughby", așa cum își permitea acum să-i spună, îi revenea neîncetat în minte : n-ar fi trebuit pentru nimic în lume să accepte să-l asculte dezvinovățindu-se ; și cînd se acuza, cînd își dădea dreptate pentru că-l judecase atît de aspru pînă atunci. Dar gîndul că-i promisese să-i relateze surorii ei ce aflase de la el constituia un chin permanent. Îi era groază să facă acest lucru, îi era groază de efectul pe care l-ar putea avea asupra Mariannei : se îndoia că, după o asemenea explicație, ar mai putea fi fericită cu altul ; și o clipă i-ar fi plăcut să-l știe pe Willoughby văduv. Dar apoi, aducîndu-și aminte de Brandon, își reproșă acest gînd, dîndu-și seama că sora ei ar trebui să răsplătească suferințele și statornicia colonelului mult mai mult decît pe ale rivalului său și dori orice altceva mai degrabă decît moartea doamnei Willoughby.

Șocul pe care ar fi trebuit să-l producă asupra doamnei Dashwood misiunea colonelului Brandon la Barton fusese mult atenuat de teama pe care o simțise mama fetelor. Era atît de neliniștită cu privire la starea Mariannei, încît se hotărîse să pornească înspre Cleveland chiar în

ziua aceea, fără să mai aştepte alte veşti şi făcuse atîtea pregătiri în vederea plecării încă dinaintea sosirii colonelului, încît, cînd el veni, doamna şi domnul Carey tocmai trebuiau să treacă pe acolo să o ia pe Margaret la ei, deoarece doamna Dashwood nu voia s-o ducă într-un loc unde ar fi putut exista pericol de molipsire.

Pe zi ce trecea, Marianne se simţea tot mai bine ; iar veselia optimistă a înfăţişării şi vorbelor doamnei Dashwood dovedea că este, aşa cum o şi afirma în nenumărate rînduri, una dintre cele mai fericite fiinţe din lume. Elinor nu-i putea asculta această declaraţie şi vedea dovezile adevărului ei fără să se întrebe uneori dacă mama ei îşi mai aduce vreodată aminte de Edward. Dar, încrezîndu-se în seninătatea cu care Elinor îi înfăţişase într-o scrisoare dezamăgirea suferită de ea, doamna Dashwood fu luată pe sus de exuberanţa bucuriei ei, aşa încît nu se mai gîndi la nimic altceva, decît la ceea ce i-ar fi putut-o spori. Soarta i-o redase pe Marianne, smulgînd-o din ghearele unei primejdii la care contribuise şi ea, după cîte începea să-şi dea seama, datorită faptului că în mod greşit încurajase acea nefericită idilă a Mariannei cu Willoughby ; iar însănătoşirea fetei mai însemna pentru ea şi un alt izvor de bucurie, la care Elinor nu se gîndise. Dar el îi fu împărtăşit lui Elinor de îndată ce se ivi ocazia ca ele să poată sta de vorbă între patru ochi.

— Iată-ne în sfîrşit şi singure. Draga mea Elinor, tu încă nu ştii cît de profundă este fericirea mea. Colonelul Brandon o iubeşte pe Marianne. Mi-a spus-o chiar el.

Fiica ei, simţindu-se pe rînd impresionată, întîi în mod plăcut, apoi în mod neplăcut, fiind mai întîi uimită şi pe urmă cîtuşi de puţin mirată, o ascultă atentă, fără să scoată vreo vorbă.

— Să nu fi ştiut cît de puţin semeni cu mine, scumpa mea Elinor, m-aş fi mirat foarte tare văzînd cît eşti de liniştită. Dacă m-aş fi hotărît să mă gîndesc la vreun avantaj posibil pentru familia mea, aş fi ajuns la concluzia că lucrul cel mai de dorit pentru noi ar fi o căsătorie între colonelul Brandon şi una din voi ; şi cred că de fapt Marianne va fi cea mai fericită ca soţie a lui.

Elinor aproape că ar fi vrut s-o întrebe ce motive are să gîndească una ca asta, pentru că era sigură că n-ar fi

putut avea nici unul, dacă ar fi fost să ţină seama cu nepărtinire de vîrsta, firea şi sentimentele lor ; dar mama lor era întotdeauna furată de imaginaţie în orice privinţă ; aşa că în loc s-o mai întrebe ceva, nu mai ţinu seama de atitudinea mamei ei şi zîmbi.

— Brandon mi s-a destăinuit pe de-a-ntregul ieri, în timpul călătoriei. Totul s-a pornit pe neaşteptate, fără nici o intenţie. După cum cred că-ţi închipui, eu nu puteam vorbi despre altceva decît despre copila mea, iar el nu şi-a putut ascunde tristeţea ; mi-am dat seama că suferă la fel de mult ca şi mine ; iar el, gîndindu-se poate că aşa cum se prezintă astăzi lucrurile în lume, o simplă prietenie n-ar justifica o compătimire atît de fierbinte ; sau mai degrabă, fără să se mai gîndească de loc, dînd, presupun, drumul unor sentimente pe care nu le mai putea ţine în frîu, îmi aduse la cunoştinţă dragostea lui statornică, serioasă şi sinceră pentru Marianne. S-a îndrăgostit de ea, dragă Elinor, de cum a văzut-o.

Dar în acest moment al relatării Elinor recunoscu nu limbajul şi declaraţiile colonelului, ci înfloriturile firești aduse de fantezia activă a mamei ei, care înfrumuseţa după cum simţea nevoia tot ce-i era pe plac.

— Afecţiunea lui pentru ea depăşind cu mult orice ar fi putut Willoughby să simtă sau să pretindă că simte, fiind mai caldă, mai sinceră şi mai statornică, oricum am vrea să-i spunem, nu l-a părăsit nici cînd a aflat de sentimentul nefericit pe care Marianne l-a manifestat pentru acel tînăr netrebnic ! O dragoste lipsită de orice egoism ce nu era încurajată de nici o speranţă. S-ar fi încumetat chiar să o ştie fericită cu un alt bărbat ! Ce suflet nobil ! Ce caracter sincer şi deschis ! Nimeni nu se poate înşela în privinţa *lui* !

— Toată lumea ştie, replică Elinor, că domnul Brandon este un om extraordinar.

— Sînt convinsă că aşa şi este, îi spuse mama ei, cu multă seriozitate, căci, după ce-am fost astfel încercată de soartă, aş fi ultima care să încurajeze o asemenea iubire sau care să se bucure măcar la vederea unui astfel de sentiment. Dar faptul că a venit să mă aducă, în condiţiile

în care a făcut-o, dovedind o prietenie atît de promptă, de plină de zel, e o dovadă suficientă vă avem de-a face cu un om cu totul deosebit.

— Dar caracterul lui, îi răspunse Elinor, nu poate fi judecat numai după această faptă bună la care l-ar fi îndemnat dragostea lui pentru Marianne, chiar dacă n-ar mai fi să ţinem seama că era şi un gest de omenie. Doamna Jennings şi Middletonii îl cunosc bine de multă vreme şi-l iubesc şi-l respectă cu toţii ; şi chiar şi eu, pot spune, că-l cunosc foarte bine, deşi nu de prea multă vreme ; şi-l stimez şi-l preţuiesc atît de mult, încît, dacă Marianne poate fi fericită cu el, mă voi grăbi, întocmai ca şi tine, să consider această legătură, ca fiind pentru noi cea mai mare binecuvîntare din lume. Dar ce răspuns i-ai dat ? I-ai încurajat speranţele ?

— Oh, iubita mea ! Pe atunci nu-i puteam vorbi de speranţe nici lui şi nici mie. S-ar fi putut ca în clipa aceea Marianne să fie pe moarte. Dar el nu mi-a cerut să-i dau speranţe sau să-l încurajez. Nu mi s-a adresat ca unui părinte, ci mi-a făcut o destăinuire involuntară a unui sentiment irezistibil ca unei prietene de la care aşteaptă o consolare. Dar, e foarte adevărat că după un timp — la început nu i-am putut da nici o speranţă, căci eram prea copleşită — i-am spus că, dacă Marianne va trăi, aşa cum nădăjduiam că se va-ntîmpla, voi fi cît se poate de fericită să-i ajut să se căsătorească ; şi de cînd am ajuns, de cînd mi-am dat seama că din fericire primejdia a trecut, i-am spus-o cu şi mai multă tărie, l-am încurajat pe cît am putut. Timpul, i-am spus, are să facă totul. Inima Mariannei n-are să tînjească la nesfîrşit după un om de teapa lui Willoughby. Fără îndoială că meritele pe care le are Brandon o să-i cîştige dragostea Mariannei.

— Dac-ar fi însă să judecăm după starea de spirit a colonelului, nu s-ar putea spune c-ai reuşit să-l faci prea optimist.

— Nu, el crede că iubirea Mariannei are rădăcini prea adînci, ca să-i treacă în scurt timp ; şi chiar presupunînd că inima ei ar fi liberă, e prea puţin încrezător în forţele lui, ca să mai poată crede că ar fi vreodată în stare s-o

facă să simtă ceva pentru el, ţinînd seama de deosebirea de vîrstă şi de temperament dintre ei. Dar în această privinţă se înşeală. El e mai în vîrstă decît ea doar atît încît acest lucru să însemne un avantaj : să-l facă să aibă o fire statornică şi principii stabile ; şi sînt sigură că şi temperamentul lui este tocmai potrivit pentru a o face fericită pe sora ta. Înfăţişarea şi manierele lui îl avantajează şi ele. Dar să nu-ţi închipui că sînt orbită de părtinire : fără îndoială că nu e la fel de frumos ca Willoughby ; pe de altă parte însă chipul lui are ceva mult mai plăcut. Nu ştiu dacă-ţi aduci aminte că în ochii lui Willoughby era întotdeauna ceva ce mi-a displăcut.

Elinor nu-şi putu aminti de una ca asta ; dar fără să aştepte vreo încuviinţare din partea fetei ei, doamna Dashwood continuă :

— Şi comportarea lui, a colonelului vreau să zic, nu numai că-mi este mai pe plac decît mi-a fost vreodată a lui Willoughby, dar dovedeşte ceva care ştiu prea bine că are să stabilească o legătură mai solidă între Marianne şi el. Bunătatea lui, atenţia sinceră pe care o arată faţă de semenii lui şi simplitatea-i bărbătească, atît de firească, e mult mai potrivită cu adevăratul ei temperament decît vioiciunea, adesea artificială şi adesea deplasată, a celuilalt. Sînt încredinţată că, dacă s-ar fi dovedit că Willoughby este într-adevăr un om cumsecade, cum nu s-a arătat a fi, cu toate acestea Marianne n-ar fi fost niciodată la fel de fericită cu el cum va fi cu domnul Brandon.

Se opri. Fiica ei nu putu fi cu totul de acord cu ea, dar nu-şi exprimă cu glas tare părerea, aşa încît nu aduse nici o jignire.

— La Delaford nu va fi prea departe de mine, adăugă doamna Dashwood, chiar dac-am să rămîn la Barton ; dar după toate probabilităţile — căci după cîte am auzit satul e mare — nu mă îndoiesc că trebuie să existe pe aproape vreo căsuţă sau vilişoară care să ne convină tot atît de mult ca actuala noastră locuinţă.

Biata Elinor !... Avea din nou de înfruntat perspectiva de a ajunge la Delaford !... Dar ea avea o fire hotărîtă.

— Şi pe urmă cînd te gîndeşti şi cît e de bogat !... Căci, ştii, cînd ajungi la vîrsta mea, toată lumea ţine seama de

asta ; ...și deși eu nu știu și nici nu vreau să știu exact ce avere are, sînt sigură că e destul de frumușică.

Tocmai atunci fură întrerupte de intrarea unei alte persoane ; și Elinor se retrase pentru a chibzui în liniște la toate, pentru a-i ura succes prietenului ei și totuși nu fără a simți o strîngere de inimă pentru Willoughby.

CAPITOLUL XLVI

BOALA MARIANNEI, DEȘI PRIN natura ei nu putea să n-o slăbească, durase destul de puțin pentru a nu-i întîrzia însănătoșirea ; iar tinerețea, vigoarea ei firească și ajutorul oferit de prezența mamei sale, o făcură să-și revină atît de lin încît să-i permită ca, la patru zile de la sosirea doamnei Dashwood, să se poată muta în budoarul doamnei Palmer. Și o dată instalată acolo, colonelul Brandon fu poftit s-o viziteze, chiar la insistențele Mariannei, care ardea de nerăbdare să-i exprime caldele ei mulțumiri pentru că îi adusese mama.

După părerea lui Elinor, emoția pe care el o manifestă cînd intră în odaie și văzu cît de mult se schimbase și-i luă mîna palidă pe care Marianne i-o întinse numaidecît, izvora probabil și din altceva decît din dragostea ce-o simțea pentru ea sau din faptul că își dădea seama că ceilalți sînt conștienți de sentimentele lui ; curînd Elinor descoperi în ochii lui triști și în felul în care se schimba la față în timp ce o privea pe sora ei, că el își aduce probabil aminte de multe scene nefericite din trecut, amintiri sugerate desigur de acea asemănare dintre Marianne și Eliza, despre care el îi pomenise și care devenise acum, fără-ndoială și mai izbitoare, din pricina ochilor duși în fundul capului, a pielii de o culoare bolnăvicioasă, a felului în care stătea sprijinindu-se pe spate, din cauza slăbiciunii, cît și din pricina căldurii cu care-și arăta recunoștința față de el.

Doamna Dashwood, care și ea era la fel de atentă ca și Elinor la cele ce se petreceau, avînd însă cu totul altceva

în minte și așadar căutînd să descopere cu totul altceva, nu văzu nimic în purtarea colonelului decît ceea ce îi sugerau cele mai simple și mai evidente senzații, iar vorbele și acțiunile Mariannei — ajunse ea să se convingă — lăsau să se întrevadă ceva mai mult decît simpla gratitudine.

După alte două-trei zile, deoarece Marianne își revenea vizibil pe zi ce trecea, doamna Dashwood, îndemnată atît de propriile ei dorințe, cît și de acelea ale fiicei ei, începu să vorbească de plecarea la Barton. De hotărîrile ei depindeau măsurile ce trebuiau să le ia cei doi prieteni ai lor : doamna Jennings nu putea pleca de la Cleveland atîta timp cît doamna Dashwood și fiicele ei mai erau încă acolo ; și foarte curînd, după ce fu rugat de toată lumea, colonelul fu convins să-și considere șederea acolo ca fiind la fel de certă, dacă nu și la fel de indispensabilă. Pe de altă parte, la insistențele lui și ale doamnei Jennings, doamna Dashwood acceptă să se folosească de trăsura colonelului în drumul lor de întoarcere, pentru ca fiica ei bolnavă să călătorească mai confortabil ; iar domnul Brandon, la invitația ce-i fu adresată de către doamna Dashwood și chiar și de doamna Jennings, a cărei fire binevoitoare și activă o făcea să fie săritoare și prietenoasă nu numai în ceea ce o privea, ci și în numele altora, se oferi cu plăcere să treacă peste vreo cîteva săptămîni pe la vilă să le facă o vizită, cu ocazia căreia avea să-și ia înapoi trăsura.

Sosi și ziua despărțirii, cînd trebuiau să plece de la Cleveland. Marianne își luă rămas bun de la doamna Jennings cu manifestări deosebite și îndelungi de profundă recunoștință — o recunoștință respectuoasă și însoțită de nenumărate urări de bine, care păreau să izvorască din străfundul inimii ei, dintr-o tainică pocăință pentru lipsa de atenție ce-o dovedise față de ea în trecut ; îi spuse la revedere colonelului Brandon cu o cordialitate prietenească. El o ajută, cu multă grijă, să se urce în trăsură, arătîndu-se parcă doritor ca ea să ocupe cel puțin jumătate din aceasta. Apoi intrară doamna Dashwood și Elinor, iar colonelul și doamna Jennings rămaseră singuri să

mai vorbească despre prietenele ce tocmai plecaseră, și să simtă cît sînt de triști, pînă cînd doamna Jennings fu chemată în trăsura ei, să se mai consoleze puțin de pierderea celor două tinere prietene ale ei, pălăvrăgind cu camerista și numaidecît după aceea colonelul Brandon porni de unul singur spre Delaford.

Doamna Dashwood și fetele ei călătoriră două zile, iar Marianne le suportă fără să dea semne de oboseală prea mare. Tot ce putea realiza afecțiunea cea mai zeloasă și grija cea mai plină de solicitudine pentru a o face să se simtă bine constitui preocuparea fiecăreia dintre cele două grijulii însoțitoare ale Mariannei și amîndouă fură răsplătite prin faptul că ea călători comod și liniștit. Seninătatea surorii ei îi oferi o deosebită satisfacție lui Elinor. După ce o văzuse pe Marianne suferind neîncetat săptămîni de-a rîndul, cu sufletul chinuit de durere, neavînd nici curajul să se destăinuie și nici bărbăția să ascundă totul, Elinor observă acum, cu o bucurie pe care nimeni altul nu o putea împărtăși, o evidentă liniște sufletească, liniște care, fiind, după cum nădăjduia ea, rezultatul unor meditații profunde, aveau cu siguranță s-o aducă în cele din urmă la mulțumire și voioșie.

Pe cînd se apropiau de Barton însă, și dădură peste peisaje in care fiecare cîmpie și fiecare copac îi aduceau aminte de ceva deosebit și dureros, Marianne deveni tăcută și gînditoare și întorcîndu-și fața ca ele să n-o poată vedea, rămase cu privirea ațintită la cele ce i se perindau pe dinaintea ochilor. Dar Elinor nici nu se miră și nici nu-i găsi vreo vină pentru această atitudine ; și cînd, ajutînd-o să coboare din trăsură, Elinor observă că Marianne plînsese, acest lucru i se păru o emoție foarte firească ce nu putea în nici un caz să deștepte un sentiment mai puțin tandru decît compătimirea, iar faptul că încercase să-și ascundă lacrimile era doar spre lauda ei. În întreaga sa comportare de după aceea, Elinor remarcă tendința unei minți ce devenise conștientă că trebuie să se stăpînească ; fiindcă, nici nu intrară bine în salonașul lor, că Marianne se uită de jur împrejur cu un aer dîrz, de parcă ar fi fost ferm hotărîtă să se obișnuiască de

îndată cu toate obiectele ce i-ar fi putut aduce aminte de Willoughby. Nu vorbi decît puţin, dar toate cuvintele pe care le rosti erau menite să stîrnească voioşie ; şi deşi uneori îi scăpa cîte un suspin, era întotdeauna compensat de zîmbet. După-masă vru să-şi încerce pianul. Se duse pînă la el, dar notele pe care i se opriră ochii mai întîi erau ale unei opere de care-i făcuse rost Willoughby şi care conţinea cîteva dintre duetele lor favorite, avînd numele lui, scris cu propria-i mînă, pe prima foaie. Asta era prea mult. Clătină din cap, puse notele deoparte şi după ce-şi plimbă cîteva minute degetele pe clape, se plînse că simte o slăbiciune în degete şi închise capacul declarînd, totuşi, cu tărie, că în viitor va exersa foarte mult.

Ziua următoare nu aduse vreo modificare acestor simptome favorabile. Dimpotrivă, cu mintea şi trupul întărite deopotrivă de odihnă, se comportă şi vorbi cu mai multă vioiciune autentică spunînd că abia aşteaptă întoarcerea lui Margaret şi discutînd despre nepreţuita unitate a familiei ce va fi astfel restabilită, despre obiceiurile lor comune şi despre buna dispoziţie a societăţii lor, ca despre singura fericire pe care merita să o doreşti.

— Cînd vremea se va linişti şi după ce o să-mi revin în puteri, spuse ea, o să facem împreună plimbări lungi în fiecare zi. O să mergem pînă la ferma de la marginea dunei şi-o să vedem cum le mai merge copiilor ; o să ne ducem pînă la noile plantaţii ale lui sir John de la Barton Cross şi de la Abbeyland, să vizităm deseori vechile ruine ale mînăstirii şi-o să încercăm să dăm de urma vechilor fundaţii pînă unde ni s-a spus că ajungeau pe vremuri. Sînt încredinţată că vom fi fericite. Sînt convinsă că ne vom petrece vara în deplină mulţumire. Nu vreau să mă scol niciodată mai tîrziu de ora şase şi de atunci şi pînă la cină am să-mi împart tot timpul între muzică şi lectură. Mi-am făcut eu un plan al meu şi sînt hotărîtă să încep un studiu serios. Cunosc prea bine biblioteca noastră ca să mai pot recurge la ea pentru altceva decît ca să mă amuz. Dar la Barton Park sînt o

mulțime de lucrări ce merită să fie citite, și mai sînt și altele, mai moderne pe care știu că le-aș putea împrumuta de la colonelul Brandon. Citind chiar numai șase ore pe zi, voi cîștiga în decurs de un an o educație care simt că-mi lipsește în momentul de față.

Elinor își prețui sora pentru un plan atît de nobil, deși zîmbi în sinea ei cînd își dădu seama de fantezia-i nesățioasă, aceeași care o împinsese pînă la extrema unei indolențe trîndave și a unei nemulțumiri egoiste și care acum făcea să pară excesiv un plan privitor la îndeletniciri atît de raționale și la o stăpînire de sine atît de lăudabilă. Zîmbetul i se transformă totuși în suspin cînd își aduse aminte că nu-și îndeplinise încă făgăduiala ce i-o făcuse lui Willoughby și-i era teamă că ceea ce trebuia să-i comunice ar putea tulbura din nou starea de spirit a Mariannei, distrugînd, cel puțin pentru un timp, această frumoasă perspectivă de pașnică activitate. Dorind, așadar, să mai amîne acel ceas nefast, se hotărî să aștepte pînă ce sora ei se va mai înzdrăveni. Dar n-avu încotro și curînd trebui să-și încalce hotărîrea.

Marianne era acasă de vreo două-trei zile, înainte ca vremea să fi devenit destul de frumoasă ca să-i permită unei convalescente să se aventureze în aer liber. Dar în cele din urmă avură parte de o dimineață blîndă, plăcută, o dimineață ce-ar fi putut ispiti dorințele fiicei și-ar fi putut îndreptăți încrederea mamei ; așa că Marianne, sprijinindu-se de brațul lui Elinor, începu să se plimbe pe aleea din fața casei atîta timp cît o putea face fără să obosească.

Cele două surori porniră încetișor, așa cum o cerea sănătatea șubredă a Mariannei, care nu se mai plimbase de cînd fusese bolnavă ; și nu se îndepărtaseră decît atît cît să poată vedea pe de-a-ntregul dealul din spatele casei lor, cînd, cu ochii ațintiți asupra lui, Marianne se opri și spuse calm :

— Uite-acolo, chiar acolo, zise ea, arătînd cu mîna, pe movila aceea, acolo am căzut, și-acolo l-am văzut prima dată pe Willoughby.

Vocea i se stinse cînd îi rosti numele, dar revenindu-și numaidecît, adăugă :

— Sînt mulţumită să constat că pot privi fără să mă întristez spre locul acela. Să mai discutăm oare subiectul, Elinor? spuse ea, ezitînd. Sau poate ar fi o greşeală? Sper că acum pot vorbi despre asta aşa cum se cuvine.

Elinor o îndemnă cu multă duioşie să-şi deschidă inima.

— Cît priveşte părerile de rău, zise Marianne, nu prea mai simt aşa ceva în legătură cu el. N-am de gînd să-ţi vorbesc despre sentimentele ce le-am avut pentru el, ci despre ceea ce simt eu acum. În momentul de faţă, dac-aş fi sigură într-o anumită privinţă, dacă mi s-ar permite să gîndesc că n-a jucat *întotdeauna* teatru, că nu m-a înşelat *întotdeauna*, dar mai presus de toate dac-aş fi încredinţată că n-a fost niciodată chiar atît de ticălos cum m-a făcut uneori imaginaţia mea să mă tem că este, după ce-am aflat de povestea nefericită a acelei fete...

Se opri. Elinor se bucură auzindu-i cuvintele şi-i spuse :

— Dac-ai fi încredinţată de acest lucru, ai impresia că te-ai simţi mai liniştită.

— Da. Liniştea mea sufletească este de două ori tulburată de această situaţie ; căci nu numai că este îngrozitor să bănuieşti de asemenea intenţii pe cineva, care-a însemnat ce-a însemnat pentru mine, dar cum apar eu în propriii mei ochi ? Într-o situaţie ca a mea, ce altceva decît o afecţiune ruşinos de nestăpînită m-a putut expune la...

— Bine, dar atunci, o întrebă sora ei, cum îţi explici comportarea lui ?

— Atunci l-aş socoti — oh, şi cu cîtă bucurie — l-aş socoti doar frivol, din cale-afară de frivol.

Elinor nu mai spuse nimic. În sinea ei se dădea o luptă : ce era mai bine să facă : să-i spună povestea chiar atunci sau s-o amîne pe cînd Marianne se va fi înzdrăvenit ; şi cîteva minute merseră în tăcere.

În cele din urmă, Marianne spuse, oftînd :

— Nu-i doresc prea mult bine din moment ce-aş vrea ca gîndurile lui tainice să nu fie mai puţin plăcute decît ale mele. Va avea destul de suferit în cazul acesta.

— Îţi compari oare comportarea cu a lui ?

— Nu. O compar cu ce-ar fi trebuit să fie ; o compar cu a ta, Elinor.

— Dar situaţiile noastre nu se aseamănă cîtuşi de puţin.

— Ba s-au asemănat mai mult decît purtarea noastră. Draga mea Elinor, nu apăra, din bunătate, ceea ce ştiu că judecata ta condamnă cu siguranţă. Boala mi-a dat prilejul să reflectez. Mi-a dat răgazul şi calmul necesar pentru o serioasă reculegere. Cu mult înainte de a-mi fi revenit îndeajuns pentru a putea vorbi, eram perfect capabilă să reflectez. M-am gîndit la trecut ; şi propria mea comportare de la începutul cunoştinţei noastre cu el, nu m-a făcut să constat decît un şir de imprudenţe faţă de mine însămi şi de mici răutăţi faţă de alţii. Mi-am dat seama că propriile mele simţăminte mi-au adus suferinţe şi că lipsa mea de tărie sufletească faţă de el era cît pe-aci să mă bage în groapă. Ştiam prea bine că boala mea mi-o datoresc mie însămi, din pricina unei neglijenţe pe care am manifestat-o faţă de propria-mi sănătate şi care, încă de pe atunci, mi-am dat seama că este greşită. Dac-aş fi murit, ar fi însemnat sinucidere. N-am fost conştientă de pericolul în care m-am aflat, decît după ce-am scăpat de el ; dar mă mir cum de mi-am mai revenit, încercînd sentimentele pe care mi le-au provocat aceste reflecţii... mă mir cum de însăşi dorinţa mea de a trăi pentru a avea timp să-mi răscumpăr greşelile în faţa lui Dumnezeu şi a voastră, a tuturor, nu m-a ucis pe dată. Şi dac-aş fi murit cîtă suferinţă ţi-aş fi provocat ţie, îngrijitoarea mea, prietena mea, sora mea ! Tu, care-ai văzut tot egoismul meu fără astîmpăr din ultima vreme ; tu care ştiai de tot zbuciumul inimii mele ! Cum aş fi rămas oare în amintirea ta ? Şi-apoi mama ! Cum ai fi putut s-o consolezi ! Nici nu găsesc cuvinte să-mi exprim oroarea pe care o am faţă de mine însămi. Ori de cîte ori îmi îndreptam gîndurile spre trecut, nu vedeam decît vreo datorie neglijată sau vreo slăbiciune căreia mă lăsasem pradă. Mi se

părea că i-am rănit pe toţi. N-am răsplătit decît cu un dispreţ lipsit de orice urmă de recunoştinţă bunătatea, nesfîrşita bunătate a doamnei Jennings. Am fost insolentă şi nedreaptă cu familiile Middleton, Palmer şi Steele, şi chiar cu oricare dintre cunoştinţele noastre obişnuite ; inima îmi era împietrită, nu le mai recunoştea meritele şi mă iritau pînă şi atenţiile lor. Lui John, ba şi lui Fanny chiar, pînă şi lor, le-am dat mai puţin decît le datoram, chiar dacă nu meritau prea mult. Dar tu, tu mai presus de toată lumea, mai presus chiar şi decît mama, ai fost nedreptăţită de mine. Eu şi numai eu ştiam ce-i în inima ta şi cît suferi ; şi în ce măsură m-a influenţat acest lucru ?... Nu m-a dus la nici un fel de compătimire care să-ţi fie de folos ţie sau mie. Îţi aveam exemplul în faţă ; dar la ce mi-a slujit ? Am ţinut seama oare mai mult de tine şi de tihna ta ? Ţi-am imitat eu stăpînirea ta de sine sau ţi-am micşorat oare obligaţiile luînd parte la acele îndeletniciri de generală complezenţă sau de deosebită gratitudine pe care a trebuit de atunci să le duci la bun sfîrşit de una singură ? Nu, nici măcar atunci cînd te ştiam nefericită şi cu atît mai puţin cînd te credeam că te simţi în largul tău ; n-am făcut nici un efort pe calea datoriei sau a prieteniei, permiţînd durerii să sălăşluiască doar în sufletul meu, regretînd numai *acea* inimă care mă nedreptăţise şi mă părăsise şi lăsîndu-te pe tine — faţă de care pretindeam că am o nesfîrşită afecţiune — să fii nefericită din pricina mea.

Dar aici încetă şuvoiul de reproşuri ce şi le făcea ; iar Elinor, nerăbdătoare s-o aline, deşi prea cinstită pentru a o măguli, îi aduse pe dată laudele şi sprijinul atît de mult meritate de sinceritatea şi de pocăinţa Mariannei. Aceasta o strînse de braţ şi răspunse :

— Eşti foarte bună. Viitorul o va dovedi. M-am gîndit eu la un plan al meu, şi dac-am să mă pot ţine de el am să reuşesc să-mi stăpînesc sentimentele şi să-mi schimb în bine caracterul. N-am să le mai las să-i supere pe alţii şi nici să mă mai chinuie pe mine. De aici înainte n-am să trăiesc decît pentru familia mea. Tu, mama şi Mar-

garet veți fi de azi înainte întregul meu univers ; o să-mi împart dragostea numai între voi. N-am să mai doresc niciodată cîtuși de puțin să mă îndepărtez de voi sau de căminul meu : și dac-am să mai apar vreodată în societate, apoi atunci am s-o fac numai ca să vă arăt că sînt mai smerită, că inima mea e mai bună și că pot face față cum se cuvine îndatoririlor mondene, obligațiilor minore pe care ni le impune viața, cu amabilitate și răbdare. Iar în ceea ce-l privește pe Willoughby, cred că n-ar avea nici un rost să pretind că-l voi uita curînd sau că-l voi uita vreodată. Amintirea ce i-o port n-o să poată fi înlăturată de vreo schimbare a situației și nici a părerilor mele. Dar va fi ținută în frîu, dominată de credință, de rațiune, de o activitate asiduă. Se opri și adăugă cu un glas mai scăzut :

— Dac-aș putea măcar ști ce-i în inima lui, mi-ar fi mult mai ușor să suport totul.

Elinor, care de cîtva timp tot chibzuia dacă ar fi potrivit sau nu să îndrăznească să-i relateze spusele lui Willoughby chiar atunci, îi auzi vorbele, fără însă ca acest lucru să o ajute să ia în sfîrșit o hotărîre ; și dîndu-și seama că dacă reflecția nu e de nici un folos, curajul trebuie să facă totul, se pomeni deodată că începe să-i spună adevărul.

Reuși să-i relateze faptele cu destulă dibăcie, după părerea ei ; o pregăti cu multă precauție pe nerăbdătoarea ei ascultătoare ; îi povesti simplu și cinstit punctele principale pe care își întemeiase Willoughby scuzele ; recunoscu toată căința lui drept sinceră și nu atenuă decît declarațiile sale că ar mai iubi-o și acum pe Marianne. Marianne nu scoase o singură vorbă. Tremura, iar privirile îi erau ațintite în pămînt. Buzele îi păliră încă și mai tare decît cînd era bolnavă. Inima ei era chinuită de mii de întrebări, dar nu îndrăzni să rostească nici una. Sorbea toate cuvintele lui Elinor cu nesaț, cu răsuflarea întretăiată de emoție ; fără să-și dea seama, mîna ei o strînse pe aceea a surorii sale, iar lacrimile îi șiroiră pe obraji.

Fiindu-i teamă că sora ei prea se obosise, Elinor o conduse spre casă ; și pînă ce ajunseră la ușa vilei lor, dîndu-și prea bine seama cît de curioasă trebuie să fie Marianne, deși aceasta nu-i puse nici măcar o singură întrebare, Elinor nu-i vorbi decît de Willoughby și despre conversația ce-o avusese cu el ; și-i relată cu o atentă minuțiozitate fiecare detaliu referitor la înfățișarea lui și la cuvintele ce i le adresase, bineînțeles în măsura în care-și putea permite să-i dea amănunte, fără a stîrni vreo primejdie. De îndată ce intrară în casă, Marianne o părăsi și se retrase sus, în camera ei, după ce o sărută cu recunoștință și după ce rosti doar cîteva cuvinte, pe care abia le putu articula printre lacrimi :

— Spune-i și mamei.'

Elinor nici nu vru măcar să încerce să tulbure singurătatea pe care sora ei o căuta acum pe bună dreptate ; și cu gîndurile preocupate de a-i prevedea rezultatul și hotărîtă să reia subiectul, dacă cumva s-ar fi întîmplat ca Marianne să nu-l redeschidă, se îndreptă spre salonaș spre a duce la îndeplinire rugămintea pe care Marianne i-o adresase la despărțire.

CAPITOLUL XLVII

DOAMNA DASHWOOD NU ASCULTĂ fără emoție apărarea ce i se aduse fostului ei favorit. Se bucură să știe că poate fi absolvit de o parte din acuzațiile ce i se aduseseră ; îi păru rău pentru el ; ar fi vrut să-l știe fericit. Dar nu mai putu avea pentru el sentimentele din trecut. Nimic nu i-l mai putea aduce înapoi Mariannei, cu o reputație nepătată și o credință neclintită. Nimic nu putea șterge suferințele ce i le pricinuise Mariannei și nici atitudinea lui vinovată față de Eliza. Nimic nu putea așadar să o facă pe doamna Dashwood să aibă aceeași stimă ce i-o purtase și nici să-i atingă în vreun fel oarecare interesele colonelului Brandon.

Dacă, la fel ca și Elinor, doamna Dashwood ar fi auzit întreaga poveste chiar de la Willoughby, dac-ar fi fost martora tulburării lui profunde și-ar fi fost influențată de înfățișarea și comportarea lui — este foarte probabil că l-ar fi compătimit mai mult. Dar Elinor n-avea nici puterea, nici dorința să stîrnească asemenea sentimente în inima interlocutoarelor ei, printr-o amănunțită relatare, aceleași sentimente pe care le încercase ea cînd îl ascultase. Meditația o făcuse să judece calm și îi temperase propriile ei păreri despre meritele lui Willoughby ; așa că nu dorea altceva decît să prezinte pur și simplu realitatea și să dea în vileag adevăratele lui trăsături de caracter, fără ca vreo subliniere duioasă să permită fanteziei să facă tot felul de presupuneri.

În aceeași seară, pe cînd erau împreună toate trei, Marianne începu să vorbească din nou despre el din proprie inițiativă. Dar faptul că un timp rămăsese cufundată într-o meditație agitată, neliniștită, că i se îmbujoraseră obrajii, pe cînd vorbea și că vocea îi era nesigură, toate acestea dovedeau limpede că n-o făcea fără efort.

— Aș vrea să vă asigur pe amîndouă, spuse ea, că văd lucrurile așa cum ați dori voi să le văd.

Doamna Dashwood ar fi întrerupt-o imediat, încercînd să o calmeze cu manifestări de duioșie, dacă Elinor, care voia cu adevărat să afle părerea sinceră a surorii ei, nu ar fi îndemnat-o cu un semn nerăbdător să tacă. Marianne continuă încet :

— Cele ce mi-au fost împărtășite de Elinor azi dimineață au fost o mare mîngîiere pentru mine ; am auzit-o spunîndu-mi exact ceea ce aș fi vrut să aflu.

Vocea i se stinse cîteva momente, dar revenindu-și adăugă, mai calmă decît pînă atunci :

— Acum sînt pe deplin mulțumită și nu mai doresc nimic altceva. N-aș fi putut fi niciodată fericită alături de el dacă aș fi aflat toate acestea, așa cum era normal să se întîmple, mai curînd sau mai tîrziu. N-aș mai fi avut nici încredere, nici stimă pentru el.

— Știu, știu că așa este, strigă mama ei. Să fi fost fericită alături de un bărbat atît de desfrînat! Alături de cineva care-a tulburat liniștea celui mai drag dintre prietenii noștri, celui mai bun dintre oameni! Nu — nu i-ar fi stat în fire Mariannei să fie fericită cu un asemenea bărbat! Conștiința ei, conștiința ei atît de sensibilă ar fi simțit tot ce-ar fi trebuit să simtă cea a soțului ei.

Marianne oftă și repetă :

— Nu mai vreau nimic altceva.

— Privești chestiunea, zise Elinor, exact cum trebuie să fie ea considerată de o minte înțeleaptă și sănătoasă ; și îndrăznesc să spun că îți dai seama, la fel de bine ca și mine, că nu numai în această împrejurare, dar și în multe altele, ai motive suficiente să fii convinsă că mariajul tău ți-ar fi adus negreșit multe bucluculi și dezamăgiri ce nu pot fi puse la îndoială, în care ai fi fost prea puțin sprijinită de o afecțiune care, din partea lui, s-ar fi dovedit mult mai puțin solidă. Dacă te-ai fi căsătorit cu el, ai fi fost întotdeauna săracă. El singur recunoaște că e un risipitor și întreaga-i comportare demonstrează că jertfa de sine este un cuvînt pe care nici nu-l înțelege. Pretențiile lui pe de o parte și pe de alta lipsa ta de experiență, într-o căsnicie întemeiată pe un venit mic, foarte mic, n-ar fi făcut decît să ducă la supărări, care n-ar fi fost mai puțin dureroase pentru tine, cu atît mai mult cu cît ți-ar fi fost cu totul necunoscute și neașteptate. Știu că sentimentul tău de onoare și cinste te-ar fi făcut, cînd ți-ai fi dat seama de cum stau lucrurile, să încerci să fii cît se poate mai econoamă ; și, poate că dacă cumpătarea s-ar fi mărginit numai la bunăstarea ta, ți s-ar fi permis să o practici — dar mai departe... și-n ce măsură ar fi reușit doar propria ta administrare, împinsă la maximum, să împiedice ruina ce-ar fi început încă înainte de căsătoria ta? Dincolo de aceasta, oricît de rațională ar fi fost străduința ta de a-i restrînge costisitoarele plăceri, n-ar trebui oare să ne temem că, în loc să convingi un om atît de egoist să consimtă la așa ceva, ai fi reușit doar să ai mai puțină influență asupra inimii

lui şi să-l faci să regrete legătura care l-a implicat în asemenea dificultăţi ?

Buzele Mariannei tremurară şi repetă cuvîntul „egoist" pe un ton ce spunea : „Crezi într-adevăr că aşa este ?"

— Întreaga lui comportare, replică Elinor, de la începutul şi pînă la sfîrşitul idilei voastre, nu s-a bazat decît pe egoism. Din egoism s-a jucat la început cu sentimentele tale şi tot din egoism, atunci cînd şi el a început să te îndrăgească, a amînat mărturisirea acestui lucru şi a plecat, în cele din urmă, de la Barton. Propria lui plăcere sau comoditate i-au fost principiul călăuzitor în toate amănuntele.

— E foarte adevărat. Nu s-a gîndit niciodată la fericirea *mea*.

— În momentul de faţă, continuă Elinor, regretă ce-a făcut. Şi de ce-o regretă ? Pentru că a constatat că cele ce-a făcut nu i-au priit. Nu l-au făcut fericit. În prezent nu mai are încurcături financiare — nu mai suferă din pricina unui rău de felul acesta, aşa că nu se gîndeşte decît la faptul că s-a însurat cu o femeie a cărei fire este mai puţin plăcută decît a ta. Dar poţi oare din toate acestea să tragi concluzia că, dacă s-ar fi însurat cu tine, ar fi fost fericit ? Ar fi avut neplăceri de altă natură. În cazul din urmă ar fi suferit din pricina nevoilor materiale, care, acum că nu le mai cunoaşte, le consideră a fi cu totul lipsite de importanţă. Ar fi avut o soţie de care nu s-ar fi putut plînge, dar ar fi fost întotdeauna strîmtorat, mereu sărac ; şi probabil că foarte curînd ar fi învăţat să preţuiască nenumăratele avantaje ale unei moşii fără datorii şi ale unui venit frumuşel ca fiind mult mai importante decît chiar fericirea casnică şi decît însăşi firea unei neveste.

— Nu mă îndoiesc că aşa este, spuse Marianne, şi că n-am nimic de regretat... nimic altceva decît propria-mi nebunie.

— Spune mai degrabă că nu regreţi decît imprudenţa mamei tale, copila mea, spuse doamna Dashwood ; ea este răspunzătoare de întreaga situaţie.

Marianne nu vru să o lase să continue ; și Elinor, mulțumită că fiecare dintre ele își dă seama de propria greșeală, vru să evite amintirea trecutului ce-ar fi putut înrăutăți starea de spirit a surorii ei ; așa că revenind la primul subiect, Elinor continuă numaidecît :

— Eu cred că întreaga poveste ne poate face să tragem o singură concluzie corectă și anume că toate greutățile lui Willoughby au provenit din primul lui păcat împotriva virtuții, din comportarea lui față de Eliza Williams. Această ticăloșie pe care a săvîrșit-o a fost punctul de plecare al tuturor celor ce i-au urmat — mai puțin grave — și al întregii lui nemulțumiri de acum.

Marianne încuviință din inimă observațiile lui Elinor, iar acestea din urmă fură un prilej pentru mama lor de a enumera suferințele și meritele colonelului Brandon, cu căldura dictată atît de prietenie cît și de interes. Dar Marianne nu părea că aude mare lucru din ce spune mama ei.

După cum se și așteptase, Elinor observă în următoarele două-trei zile că Marianne nu se mai întremează așa cum începuse ; dar cum hotărîrea ei părea a fi neabătută și cum ea încerca încă să pară veselă și degajată, Elinor rămase încredințată că timpul își va spune cuvîntul asupra sănătății ei.

Se întoarse și Margaret și astfel întreaga familie ajunse să fie din nou împreună, și-și reîncepură viața tihnită în vilișoara lor, și chiar dacă încă nu-și îndeplineau îndeletnicirile obișnuite cu tot atîta energie ca atunci cînd se stabiliseră la Barton, plănuiră cel puțin să le continue cu mult zel în viitor.

Elinor devenise nerăbdătoare să mai afle unele lucruri despre Edward. Nu mai auzise nimic despre el de cînd plecase ea de la Londra, nu știa nimic nou despre intențiile lui și nici nimic sigur despre actuala lui reședință. Din pricina bolii Mariannei, între Elinor și fratele ei avusese loc un schimb de scrisori ; și în prima scrisoare ce o primise de la John, dăduse peste următoarea propoziție : *„Nu știm nimic despre nefericitul nostru Edward, și nu pot nici măcar să mă interesez în legătură cu acest su-*

biect, interzis cu strășnicie, dar trag concluzia că mai este încă la Oxford"; numai atît află ea despre Edward din corespondența lui John, căci numele lui Edward nu mai fu nici măcar pomenit în următoarele scrisori. Dar nu-i era sortit să rămînă multă vreme neștiutoare despre măsurile ce le luase el.

Într-o dimineață, servitorul lor fusese trimis la Exeter cu niște treburi; și pe cînd le servea masa și după ce răspunsese la întrebările stăpînei lui cu privire la felul în care își îndeplinise misiunea, le făcu și următoarea comunicare din proprie inițiativă:

— Cred că știți, doamnă, că domnul Ferrars s-a căsătorit.

Marianne tresări îngrozitor, își aținti ochii asupra lui Elinor, o văzu pălind și se lăsă pe spate, pradă unei crize de nervi. Doamna Dashwood, ale cărei priviri se îndreptaseră instinctiv în aceeași direcție, pe cînd îi răspundea servitorului, fu șocată să constate, după înfățișarea lui Elinor, cît de mult suferă de fapt; și, o clipă mai tîrziu, speriată în aceeași măsură și din cauza Mariannei, nu mai știu căreia dintre cele două fete ale ei să-i dea atenție mai întîi.

Servitorul, care nu observă decît că domnișoara Marianne nu se simte bine, fu îndeajuns de înțelept să o cheme pe una dintre fetele de serviciu, care, cu ajutorul doamnei Dashwood, o duse aproape pe sus pînă în cealaltă odaie. Între timp Marianne își mai reveni puțin; iar mama ei, lăsînd-o în grija lui Margaret și a slujnicei, se reîntoarse la Elinor care, deși încă mult tulburată, își recăpătase pînă-ntr-atît stăpînirea de sine și glasul, încît tocmai se pregătea să-l întrebe pe Thomas de unde aflase vestea. Doamna Dashwood își luă imediat asupra ei toată bătaia de cap în această privință, așa că Elinor beneficie de informații fără să-și mai dea osteneala să le ceară.

— Cine ți-a spus că domnul Ferrars s-a căsătorit, Thomas?

— L-am văzut chiar eu pe domnul Ferrars azi dimineață la Exeter, doamnă, și am văzut-o și pe doamna

dumnealui, domnișoara Steele cum îi zicea înainte. Era amîndoi într-o trăsură ce s-a oprit în fața hanului New London, cînd eu m-am dus acolo cu un bilet de-al lui Sally, de la Barton Park, pentru fratele ei, care este unul dintre surugii. S-a întîmplat că mi-am ridicat ochii cînd am trecut pe lîngă trăsură, așa că am văzut imediat că în ea e domnișoara Steele a mică ; așa că mi-am scos pălăria și ea m-a cunoscut și m-a chemat și a întrebat de dumneavoastră, doamnă, și de domnișoarele, mai ales de domnișoara Marianne și mi-a poruncit să vă spun din partea ei salutări și din partea lu domn Ferrars, cele mai frumoase salutări și urări și cît de rău le pare că nu are timp să vină să vă vadă, da ei era foarte grăbiți să meargă mai departe, că trebuia să mai meargă nițeluș o bucată de vreme, da ,orișicît că are să treacă neapărat să vă vadă cînd s-or întoarce.

— Dar ți-a spus că s-a măritat, Thomas ?

— Da, doamnă. A zîmbit și mi-a spus cum și-a schimbat numele de cînd este prin părțile astea. Dumneaei a fost întotdeauna o domnișoară binevoitoare, care vorbește pe șleau și care se poartă frumos. Așa că mi-am luat și eu coraj să-i urez fericire.

— Și era și domnul Ferrars cu ea în trăsură ?

— Da, doamnă, l-am văzut chiar cînd se lăsa pe spate pe pernă, dar nu s-a uitat în sus : dumnealui nu prea e un domn care să vorbească mult.

Inima lui Elinor își dădea foarte bine seama că lui Lucy nu-i prea convenea să se afișeze și probabil că doamna Dashwood își explică lucrurile cam în același fel.

— Și nu mai era nimeni în trăsură ?

— Nu, doamnă, nu era decît ei doi.

— Nu știi de unde veneau ?

— Drept de la Londra, cum mi-a spus domnișoara Lucy — vreau să zic doamna Ferrars.

— Și se duceau mai departe, spre apus ?

— Da, doamnă, dar nu ca să zăbovească mult. O să se-ntoarcă repede și-o să treacă negreșit pe aici.

La auzul acestor cuvinte, doamna Dashwood se uită la fiica ei ; dar Elinor era prea înțeleaptă ca să le aștepte

vizita. O recunoștea întrutotul pe Lucy în mesajul pe care-l primise, dar era încredințată că Edward nu va trece niciodată pe la ele. Remarcă, pe un ton scăzut, că probabil se duceau la domnul Pratt, lîngă Plymouth.

Se părea că Thomas nu mai știa nimic în plus. Dar Elinor avea aerul că ar fi vrut să mai afle și alte lucruri.

— Și ai așteptat să-i vezi plecînd, înainte de a te întoarce ?

— Nu, doamnă — caii ieșea chiar atunci, dar eu n-am putut să mai zăbovesc ; mi-a fost frică să nu întîrziu.

— Și doamna Ferrars arăta bine ?

— Da, doamnă, și mi-a zis că se simte foarte bine ; și eu am zis întotdeauna că e o domșoară foarte frumoasă... și părea că-i grozav de mulțumită.

Doamnei Dashwood nu-i mai veni în minte nici o altă întrebare ; așa că îl pofti pe Thomas să strîngă fața de masă și să se retragă, nemaiavînd nevoie de nimic. Marianne îi trimisese vorbă că n-o să mai mănînce, cît despre doamna Dashwood și Elinor, își pierduseră și ele pofta de mîncare ; iar Margaret se putea considera a fi foarte privilegiată pentru că, după toate necazurile prin care trecuseră surorile ei în ultima vreme, după ce ele fuseseră în atîtea rînduri în situația de a nu le mai arde de mîncare ca, Margaret, nu fusese niciodată nevoită să rămînă nemîncată.

După ce se aduse desertul și vinul, doamna Dashwood și Elinor rămaseră singure și multă vreme stătură împreună, cufundate în gînduri, fără ca vreuna să scoată o vorbă. Doamna Dashwood nu îndrăznea să facă nici o remarcă, fiindu-i teamă să încerce a o mîngîia. Își dădea acum seama că greșise atunci cînd se bizuise pe seninătatea pe care Elinor voise să o simuleze ; și pe bună dreptate trase concluzia că fata ei mai mare îi prezentase anume lucrurile într-o lumină atenuată, spre a nu-i mai spori nefericirea ce i-o pricinuise suferința Mariannei. Constată că fusese indusă în eroare de atenția grijulie, înțeleaptă a fiicei ei, care o lăsase să-și închipuie că atașamentul, pe care ea îl observase în trecut, foarte limpede, era de fapt mult mai puțin decît se obișnuise să creadă

sau decît se dovedea acum a fi. Doamnei Dashwood îi era tare teamă că din pricina acestei impresii greșite fusese nedreaptă, lipsită de atenție, ba, mai mult încă, fusese rea cu Elinor a ei; că mîhnirea Mariannei, pentru că fusese mai fățiș recunoscută, mai sub ochii ei, o făcuse să-și manifeste prea mult duioșia față de Marianne, și să uite că poate și Elinor, cealaltă fiică a ei, suferă aproape tot atît de mult, evident fără să exagereze lucrurile și fără să se dea bătută.

CAPITOLUL XLVIII

ELINOR ÎȘI DĂDU ACUM SEAMA de deosebirea dintre așteptarea unui eveniment neplăcut, despre care știi prea bine că are să aibă loc, și situația faptului împlinit. Constată așadar că, fără să vrea, păstrase întotdeauna în inima ei speranța că, atîta timp cît Edward e încă neînsurat, s-ar mai putea întîmpla ceva care să împiedice căsătoria lui cu Lucy; că propria lui hotărîre, intervenția unor prieteni sau vreun mariaj mai avantajos pentru domnișoara Steele ar putea surveni, în așa fel încît toată lumea să fie fericită. Dar acum el era însurat; și ea se condamnă în inima ei pentru că se mai lăsase încă amăgită de asemenea iluzii care făceau ca acum vestea pe care o primise să-i aducă și mai multă suferință.

La început rămase puțin mirată să afle că se însurase atît de repede, înainte (după cîte își închipuia) să fi fost hirotonisit și înainte, așadar, de a fi intrat în stăpînirea parohiei, dar își dădu curînd seama cît de probabil era ca Lucy, în grija ei egoistă, în graba ei de a pune mîna pe el, să nu mai țină seama de nimic altceva decît de riscul ce i-l putea aduce o amînare. Se căsătoriseră — se căsătoriseră la Londra — și în momentul acela se grăbeau să ajungă la unchii ei. Ce trebuie să fi simțit Edward aflîndu-se la doar patru mile de Barton... văzîndu-l

pe servitorul mamei ei... şi auzind mesajul transmis de Lucy !

Presupunea că foarte curînd se vor stabili la Delaford : — Delaford — locul unde se unelteau atîtea lucruri ce-o puteau interesa ; locul pe care dorea să-l cunoască şi pe care voia, totuşi, să-l evite. Într-o clipă îi şi văzu în căsuţa parohială : o văzu pe Lucy organizînd totul, energică, şi izbutind să le ducă pe toate la bun sfîrşit, îmbinînd dorinţa unei aparenţe elegante cu o cumpătare dusă la extrem şi fiindu-i ruşine să nu fie cumva bănuită măcar de jumătate din şiretlicurile ce avea să le folosească pentru a face economii, urmărindu-şi propriile interese în toate privinţele ; încercînd să obţină favorurile colonelului Brandon, ale doamnei Jennings şi a tuturor prietenilor ei avuţi. Pe Edward nu şi-l putu închipui într-un fel anume, şi nici nu vroia să şi-l închipuie. Fericit sau nefericit, nu putea fi nicicum mulţumită, gîndindu-se la el : încerca să-şi alunge din minte orice imagine a lui.

Lui Elinor îi plăcea să creadă că vreuna dintre cunoştinţele lor din Londra le va scrie pentru a le anunţa evenimentul şi pentru a le mai da şi alte amănunte ; dar zilele treceau fără ca ele să primească veşti sau vreo scrisoare. Deşi nu era convinsă că vreunul dintre prietenii ei este cu adevărat de condamnat, ea îi găsea vinovaţi pe toţi. Erau cu toţii nepăsători sau indolenţi.

— Cînd te gîndeşti să-i scrii colonelului Brandon, mămică ? Întrebarea izbucni ca urmare a nerăbdării lui Elinor, care dorea să afle mai multe amănunte.

— I-am scris săptămîna trecută, iubita mea, şi mă aştept mai degrabă să-l văd sosind decît să primesc vreo scrisoare de la el. L-am rugat insistent să vină la noi şi nu m-aş mira de loc să-l văd intrînd în casă azi, mîine sau în oricare din zile.

Asta însemna ceva... era un lucru pe care-l putea aştepta cu nerăbdare. Era imposibil ca domnul Brandon să nu-i poată da vreo informaţie.

Nici nu-i trecuseră bine prin minte toate aceste gînduri, cînd silueta unui bărbat călare o făcu să-şi îndrepte privirile spre fereastră. Călăreţul se opri la poarta

casei lor. Era un gentilom... trebuia să fie chiar colonelul Brandon. Acum avea să afle și alte amănunte și începu să tremure în așteptarea lor. Dar nu era colonelul Brandon ; noul venit n-avea nici aerul și nici înălțimea colonelului. Dacă ar fi fost cu putință ar fi spus mai degrabă că este Edward. Privi din nou. Bărbatul tocmai descălecase : nu mai putea fi vorba de vreo eroare — era Edward în persoană. Elinor se retrase de la fereastră și se așeză. „Vine de la domnul Pratt anume să ne vadă. Promit să fiu calmă... promit să mă stăpînesc."

Într-o clipă văzu că și mama și surorile ei își dăduseră seama de greșeală. O văzu pe mama ei și pe Marianne schimbîndu-se la față... le văzu uitîndu-se la ea și șoptindu-și ceva între ele. Ar fi dat orice să poată vorbi, spre a le face să înțeleagă că nu dorește ca ele să manifeste răceală, sau lipsă de considerație în atitudinea lor față de el ; dar nu putu rosti un singur cuvînt și fu silită să lase totul pe seama propriului lor tact.

Nimeni nu scoase vreo vorbă. Așteptau toate patru în tăcere ca vizitatorul să-și facă apariția. Îi auziră pașii pe pietrișul aleii : o clipă mai tîrziu era pe coridor și apoi, în cea următoare, se afla în fața lor.

Nici măcar lui Elinor înfățișarea lui nu i se păru aceea a unui om foarte fericit. Era palid și tulburat ; îți făcea impresia că-i este teamă de primirea care i se va face și că e conștient că nu merită una cordială. Dar doamna Dashwood, fiind încredințată că nu face altceva decît să se conformeze dorințelor acelei fiice ale ei, de care intenționa acum, din toată inima, să se lase călăuzită în orice privință, îl întîmpină cu un aer de falsă încîntare, îi întinse mîna și-i ură fericire.

Edward roși și bîigui un răspuns pe care nu-l putură înțelege. Buzele lui Elinor se mișcaseră și ele o dată cu cele ale mamei ei ; și, după ce trecu acest moment în care ar fi trebuit să se dovedească mai activă, îi păru rău că nu-i strînsese și ea mîna. Dar era prea tîrziu ; cu o înfățișare care ar fi dorit să fie sinceră, se așeză la loc și începu să vorbească despre vreme.

Marianne se retrăsese mai într-un colţ al odăii, să fie văzută cît mai puţin, să-şi poată ascunde mîhnirea ; iar Margaret, înţelegînd numai într-o oarecare măsură cum stau lucrurile, consideră că se cuvine să arboreze un aer demn, aşa încît se aşeză cît mai departe de el şi tăcu tot timpul.

După ce Elinor încetă să-şi arate încîntarea faţă de vremea frumoasă de afară, se lăsă o tăcere grea. Fu întreruptă de doamna Dashwood, care se simţi obligată să-şi arate speranţele că doamna Ferrars se simte bine. Edward răspunse grăbit că da, aşa este.

Urmă apoi o altă pauză.

Hotărîtă să se stăpînească, deşi îi era teamă că n-are să poată vorbi cu glasul ei firesc, Elinor întrebă :

— Doamna Ferrars este la Longstaple ?

— La Longstaple ! replică Edward cu un aer uimit. Nu. Mama e la Londra.

— Mă interesam de doamna *Edward* Ferrars, spuse Elinor, luînd lucrul de mînă de pe masă.

Nu îndrăzni să-şi ridice privirile ; dar atît doamna Dashwood cît şi Marianne îşi aţintiră ochii asupra lui. Edward se înroşi, păru încurcat de parcă s-ar fi îndoit de ceva şi după o oarecare ezitare, spuse :

— Vă referiţi poate la fratele meu... vreţi poate să spuneţi doamna... doamna *Robert* Ferrars...

— Doamna Robert Ferrars ! repetară Marianne şi doamna Dashwood cu un glas ce trăda o profundă uimire ; şi deşi Elinor nu putu să rostească nici un cuvînt, pînă şi ochii ei îl fixau cu aceeaşi mirare nerăbdătoare. Edward se ridică de pe scaun şi se duse pînă la fereastră, dînd impresia că nu ştie ce-ar trebui să facă ; luă de pe pervazul ferestrei un foarfece şi stricîndu-l pentru că îi tăie teaca în bucăţele în timp ce vorbea, spuse, în grabă mare :

— Poate că nu ştiţi ; se prea poate să nu fi aflat că fratele meu s-a căsătorit de curînd cu... cu cea mai tînără dintre... cu domnişoara Lucy Steel.

Vorbele lui fură repetate cu o uimire de nedescris de mama şi de surorile ei, dar nu de Elinor care şedea, cu

capul aplecat asupra lucrului de mînă, atît de agitată încît abia dacă mai știa unde se află.

— Da, spuse el, s-au căsătorit săptămîna trecută și acum sînt la Dawlish.

Elinor nu mai putu rămîne locului. Ieși aproape alergînd din salonaș ; și de îndată ce ușa se închise în urma ei, izbucni în lacrimi de bucurie, care, i se păru că nu se vor mai opri niciodată. Edward, care pînă atunci se uitase ori încotro numai la Elinor nu, o văzu că pleacă în grabă și își dădu probabil seama de emoția de care era stăpînită sau poate că o și auzi chiar ; căci imediat după aceea căzu într-o reverie ce nu putu fi întreruptă de nici o observație, de nici o întrebare și nici măcar de vorbele pline de afecțiune ale doamnei Dashwood ; și în cele din urmă, fără să mai spună nimic, părăsi încăperea și porni pe jos spre sat, lăsîndu-i pe ceilalți în culmea uimirii și în mare încurcătură, neștiind ce să creadă despre această schimbare atît de neașteptată și de minunată a situației — căci n-aveau nici un alt mijloc de a se lămuri decît propriile lor presupuneri.

CAPITOLUL XLIX

ORICÎT DE INEXPLICABILE I S-AR fi părut, întregii familii, împrejurările ce duseseră la această eliberare, era cert că Edward scăpase ; și era pentru toată lumea ușor de prevăzut cum avea el să se folosească de această libertate ; căci după ce cunoscuse timp de mai bine de patru ani *binefacerile* unei logodne pripite, pe care o făcuse fără consimțămîntul mamei lui — avînd în vedere prima sa încercare ce dăduse greș, la ce altceva te puteai aștepta de la el decît să se logodească pe dată din nou ?

De fapt, misiunea cu care venise la Barton, era foarte simplă. Nu voia decît să o roage pe Elinor să se mărite cu el ; și ținînd seama că nu era cu totul lipsit de expe-

rienţă într-o asemenea privinţă, putea să pară ciudat că se simte atît de stînjenit cum era de fapt făcînd o cerere în căsătorie, că avea nevoie de atîta încurajare şi de aer curat.

Dar cred că nu este nevoie să mai spunem cît timp a trebuit să se plimbe pînă ce a luat hotărîrea, cît de curînd s-a ivit prilejul ca el să şi-o pună în aplicare, în ce fel a făcut-o şi cum a fost primită propunerea lui. Ceea ce trebuie neapărat relatat este că pe la patru, cînd se aşezară cu toţii la masă, deci la trei ore după sosirea lui, Edward fusese acceptat de Elinor, căpătase încuviinţarea mamei ei şi nu numai că se putea manifesta ca un îndrăgostit entuziast, ci şi era, de fapt şi de drept, unul dintre cei mai fericiţi oameni. Situaţia lui îi aducea într-adevăr mai mult decît deplină mulţumire sufletească. Nu numai că se putea bucura de obişnuitul succes al unei iubiri împărtăşite, ce-i umplea inima de încîntare, făcîndu-l să fie vesel şi binedispus. Se eliberase, şi pe lîngă toate, fără să aibă nimic să-şi reproşeze, dintr-o încurcătură care îl făcuse multă vreme să se simtă nenorocit, scăpase de o femeie pe care de multă vreme încetase s-o mai iubească ; şi ajunsese dintr-o dată într-o situaţie de paşnică siguranţă, la care se gîndise probabil aproape cu disperare, de îndată ce apucase să o dorească din inimă. Atinsese fericirea pornind nu de la îndoială şi încordare, ci de la o cumplită suferinţă sufletească ; şi schimbarea se manifestă vădit printr-o voioşie atît de sinceră, de debordantă şi de plină de recunoştinţă, cum nu le mai fusese dat prietenelor lui să vadă vreodată la el.

Acum îşi deschise sufletul faţă de Elinor ; îi mărturisi toate slăbiciunile şi greşelile de care se făcuse el vinovat şi ataşamentul de tînără fără experienţă faţă de Lucy, fu acum analizat cu demnitatea filozofică a celor douăzeci şi patru de ani ai lui.

— A fost o pornire prostească, nebunească din partea mea, spuse el, rezultatul faptului că nu cunoşteam lumea şi că n-aveam altceva mai bun de făcut. Dacă la optsprezece ani, atunci cînd m-a luat de la domnul Pratt, mama s-ar fi gîndit să mă facă să îmbrăţişez vreo profesie,

cred, ba sînt chiar sigur, că nu s-ar fi întîmplat să mă logodesc ; căci deşi am plecat din Longstaple cu o dragoste — pe care o socoteam pe atunci de nezdruncinat — pentru nepoata lui, dacă atunci aş fi avut vreo îndeletnicire care să mă preocupe şi să mă ţină cîteva luni departe de ea, aş fi scăpat foarte curînd de acea afecţiune închipuită, mai ales dacă m-aş fi învîrtit şi eu mai mult prin lume, aşa cum aş fi fost obligat de o asemenea situaţie. Dar în loc să am ceva de făcut, în loc ca familia mea să se gîndească să-mi aleagă o profesie sau să mă lase pe mine s-o fac, m-am întors acasă să-mi pierd timpul trîndăvind ; şi în anul care a urmat n-am reuşit să am vreo ocupaţie nici măcar cu numele — ca de pildă să fiu la universitate — căci nu m-au înscris la Oxford decît cînd am împlinit nouăsprezece ani. Aşa că n-aveam nimic alta mai bun de făcut în lume decît să-mi închipui că sînt îndrăgostit ; şi cum mama mea n-a reuşit în nici un fel să transforme casa noastră într-un cămin agreabil, cum n-aveam un prieten şi un tovarăş în fratele meu şi nu-mi plăcea să leg noi cunoştinţe, a fost cît se poate de firesc ca eu să revin foarte adesea la Longstaple, unde mă simţeam întotdeauna ca acasă şi unde ştiam că sînt întotdeauna bine primit ; aşa că acolo mi-am petrecut cea mai mare parte din timp, între optsprezece şi nouăsprezece ani : Lucy îmi apărea drept cea mai blîndă şi mai amabilă fată din lume. Pe deasupra mai era şi drăguţă — sau cel puţin aşa mi se părea mie pe atunci ; şi văzusem atît de puţine alte femei, încît nu puteam face comparaţii ca să fiu conştient şi de defecte. Ţinînd aşadar seama de toate acestea, sper că, oricît de nechibzuită ar fi fost logodna noastră, aşa cum s-a dovedit de fapt a fi, în toate privinţele, n-a fost, la timpul acela o nebunie nefirească sau de neiertat.

Schimbarea ce se produsese, în decurs de cîteva ore, în mintea şi starea de spirit a celor din familia Dashwood fu atît de mare, de fericită, încît promitea să le ofere satisfacţia unei nopţi de nesomn. Doamna Dashwood, prea încîntată ca să se mai gîndească la odihnă, nu ştia cum să-şi manifeste dragostea ei faţă de Edward,

și nici cum să o laude mai mult pe Elinor, nu știa cum să fie suficient de recunoscătoare soartei pentru că-l eliberase pe Edward, fără să-i rănească sentimentele delicate și nici cum să le lase răgaz tinerilor să stea de vorbă nestingheriți și, totodată, să se poată și ea bucura, așa cum dorea, de vederea și societatea lor.

Marianne nu-și putu exprima fericirea altfel decît vărsînd lacrimi. Vrînd-nevrînd, mintea ei făcea comparații și încerca regrete ; iar bucuria ei, deși la fel de sinceră și adevărată pe cît era și dragostea ce-o simțea pentru sora ei, nu era de natură s-o facă să devină nici veselă și nici vorbăreață.

Dar Elinor ? Cum ar trebui să descriem sentimentele ei ? Din clipa în care aflase că Lucy s-a căsătorit cu altul, că Edward e liber și pînă în clipa în care el dăduse temei speranțelor pe care ea și le făcuse neîntîrziat, Elinor nu mai avusese o clipă de liniște, deși încercase, între timp, sentimente foarte diferite. Dar cînd trecu și momentul cel greu, cînd toate îndoielile și întreaga ei îngrijorare fură înlăturate, cînd își compară situația cu cea de pînă atunci, cînd îl văzu pe Edward scăpat în mod onorabil de logodna lui anterioară, cînd văzu cum, profitînd fără întîrziere de această eliberare, venise la ea să-i spună că o iubește cu tot atîta duioșie și statornicie, precum presupusese ea întotdeauna — cînd își dădu seama de toate acestea, fu copleșită, doborîtă de propria ei fericire ; și cum, spre norocul nostru, mintea omenească se obișnuiește ușor cu orice schimbare în bine, nu-i trebuiră decît cîteva ceasuri să-și potolească starea de spirit și să-și liniștească inima.

Edward era acum stabilit la vilă pe cel puțin o săptămînă, căci orice treburi ar fi avut el de dus la îndeplinire, era imposibil să acorde mai puțin de o săptămînă bucuriei lui de a fi alături de Elinor sau să mărturisească jumătate din cîte avea el de spus despre trecut, prezent și viitor ; căci deși două ființe raționale sînt în măsură să discute în cîteva ore de conversație neîntreruptă mai multe subiecte decît se întîmplă în mod obișnuit, lucrurile stau însă altfel cînd este vorba de doi îndrăgostiți.

Ei nu socotesc niciodată încheiat un subiect și nici terminată o comunicare, dacă n-au mai făcut-o de cel puțin douăzeci de ori pînă atunci.

Firește că unul dintre primele subiecte luate în discuție de către cei doi îndrăgostiți fu căsătoria lui Lucy, uimirea firească și nesfîrșită pe care ea o stîrnea tuturora ; și cum Elinor îi cunoștea foarte bine pe amîndoi, atît pe Lucy cît și pe Robert, acest lucru o făcea să considere mariajul lor ca reprezentînd cea mai extraordinară și inexplicabilă situație de care aflase pînă atunci. Cum de ajunseseră să se căsătorească și ce anume nu-i reușiseră să-l facă pe Robert să se-nsoare cu o fată, despre a cărei frumusețe îl auzise chiar ea vorbind fără pic de admirație — o fată care mai era, pe deasupra, logodită cu fratele lui și din pricina căreia acel frate fusese izgonit din familie — acestea reprezentau mistere ce-i depășeau puterea de înțelegere. Întreaga poveste îi desfăta inima, imaginația ei o considera ridicolă, dar pentru mintea ei, pentru judecata ei, era enigma cea mai de nedezlegat.

Edward se străduia totuși să o explice, făcînd presupunerea că, poate, după ce se întîlniseră întîmplător, îngîmfarea unuia fusese atît de măgulită de lingușelile celeilalte, încît pînă la urmă se ajunsese la deznodămîntul știut. Elinor își aduse aminte de cele ce-i spusese Robert în Harley Street, despre părerea acestuia cu privire la influența pe care intervenția lui ar fi putut s-o aibă asupra situației fratelui său, dacă ea ar fi fost făcută la timp. Îi relată lui Edward spusele fratelui lui, Robert.

— În cele ce mi-ai spus îl recunosc întocmai pe Robert, remarcă Edward numaidecît. Și poate că la *asta* s-a și gîndit, adăugă el după aceea, cînd a făcut cunoștință cu ea. Și este foarte probabil că Lucy a încercat la început să-i obțină serviciile în favoarea mea. Și abia după aceea s-ar putea să se fi născut alte planuri.

Dar de cînd existau relații între Lucy și Robert, în această privință nici Edward și nici Elinor nu știau absolut nimic ; căci la Oxford, unde se hotărîse Edward să

stea, după ce părăsise Londra, nu avusese prilejul să afle alte lucruri despre ea, decît cele pe care i le comunica Lucy personal, iar scrisorile acesteia, pînă în ultima clipă, n-au fost nici mai rare și nici mai puțin afectuoase decît de obicei. Așa că n-a avut nici cea mai mică bănuială care să-l pregătească pentru ceea ce avea să se întîmple ; și cînd în cele din urmă află noutatea printr-o scrisoare pe care o primi chiar de la Lucy, un timp, rămase, după părerea lui, pe jumătate prostit, încercînd sentimente cînd de uimire și de groază, cînd de bucurie la gîndul că devenise astfel un om liber. Edward îi înmînă lui Elinor scrisoarea ce o primise de la Lucy.

„Dragă domnule,

Fiind foarte sigură că am pierdut de multă vreme dragostea dumitale, am considerat că sînt liberă să-mi dăruiesc sentimentele altui bărbat și nu mă îndoiesc că voi fi la fel de fericită cu el, cum credeam pe vremuri că aș putea fi cu dumneata ; dar consider că e mai prejos de demnitatea mea să accept mîna cuiva care și-a dăruit inima altei femei Doresc din suflet să fii fericit în alegerea dumitale și nu va fi vina mea dacă nu vom rămîne prieteni buni, așa cum s-ar cuveni să fim, datorită legăturilor de rudenie ce există acum între noi. Recunosc deschis că nu-ți port de loc pică și sînt sigură că vei fi prea generos să ne faci vreun rău. Fratele dumitale mi-a cîștigat pe de-a-ntregul inima, și cum n-am putea trăi unul fără celălalt, tocmai ne-am întors de la altar, ne aflăm în drum spre Dawlish, unde vom rămîne cîteva săptămîni ; scumpul dumitale frate ține mult să vadă acest loc, dar eu m-am gîndit ca înainte de a pleca să te deranjez cu aceste cîteva rînduri, rămînînd sincera dumitale prietenă și cumnată, care-ți dorește tot binele,

Lucy Ferrars.“

„Am ars toate scrisorile dumitale și o să-ți înapoiez cu prima ocazie medalionul. Distruge și dumneata, te

rog, mîzgălelile mele — dar dacă dorești, poți păstra inelul cu șuvița mea de păr."

Elinor citi scrisoarea și i-o înapoie fără nici un comentariu.

— N-am să-ți cer părerea în legătură cu felul în care e scrisă, spuse Edward. Pe vremuri n-aș fi vrut pentru nimic în lume ca tu să vezi vreo scrisoare de-a ei. E groaznic să ai și o cumnată ce scrie astfel, dar încă o soție ! Cît mi-a mai fost de rușine citindu-i rîndurile ce mi le trimitea ! Și cred că pot spune că încă din prima jumătate de an a logodnei noastre aceasta este prima scrisoare ce-am primit-o de la ea al cărei conținut compensează, pentru mine, defectele de stil.

— Oricum se vor fi întîmplat lucrurile, spuse Elinor după o pauză, nu încape îndoială că s-au căsătorit ; și mama ta s-a pedepsit singură. Independența materială cu care l-a înzestrat pe Robert, din cauza resentimentelor ce le avea împotriva ta, i-a dat acestuia posibilitatea să aleagă singur ; și de fapt n-a făcut altceva decît să-l mituiască cu o mie de lire pe an pentru ca el să săvîrșească însăși fapta pentru care te-a dezmoștenit pe tine cînd ți-a aflat intențiile. Presupun că nu va fi mai puțin lovită de căsătoria lui Robert cu Lucy, decît ar fi fost dacă te-ai fi însurat tu cu ea.

— Va fi încă și mai rău lovită, căci Robert a fost întotdeauna favoritul ei. Va fi mult mai lovită și din aceleași considerente îl va ierta mult mai repede.

Edward nu știa care era în momentul acela adevărata stare de lucruri dintre mama lui și Robert, căci nu încercase încă să ia legătura cu nimeni din familie. Părăsise Oxfordul la mai puțin de douăzeci și patru de ore după ce primise scrisoarea lui Lucy și neavînd decît un singur țel, cel mai apropiat drum spre Barton, nu avusese răgaz să se gîndească la vreun alt plan de comportare decît la cel strict legat de destinația sa. Nu putea acționa în nici un fel pînă cînd nu avea să știe ce soartă îi hărăzește domnișoara Dashwood. Și se poate presupune că iuțeala cu care venise să-și întîmpine

această soartă — în ciuda geloziei cu care se gîndise odinioară la colonelul Brandon, a modestiei cu care-şi aprecia propriile merite şi a politeţei cu care se vorbea de îndoielile ce le avea în inimă — nu-l făcuse totuşi să se aştepte la o primire foarte proastă. Era de datoria lui, totuşi, să spună că se temuse de aşa ceva şi o făcu într-un chip foarte elegant. Ce-ar fi putut spune despre acelaşi lucru un an mai tîrziu îşi poate închipui orice soţ şi orice soţie.

Elinor îşi dădea perfect de bine seama că Lucy intenţionase fără îndoială, să le inducă în eroare, să-i facă lui Edward un rău, cînd le trimisese mesajul prin Thomas ; şi Edward însuşi, care era şi el acum pe deplin edificat cu privire la caracterul ei, nu-şi făcea scrupule s-o creadă capabilă de cea mai cumplită josnicie a unei firi nejustificat de răuvoitoare. Deşi îşi dăduse de multă vreme seama, încă dinainte de a face cunoştinţă cu Elinor, de ignoranţa lui Lucy şi de lipsa de orizont manifestată de unele dintre părerile ei, el pusese totul pe seama faptului că nu este suficient de instruită ; şi pînă ce nu primise ultima ei scrisoare, fusese întotdeauna încredinţat că este o fată binevoitoare, bună la suflet şi care ţine mult la el. Doar această convingere îl determinase să nu rupă o logodnă care, cu mult înainte ca ea să fi fost descoperită şi să stîrnească mînia mamei lui, însemnase un izvor permanent de nelinişte şi de regret pentru el.

— Am considerat, spuse el, că, indiferent de propriile mele sentimente, este de datoria mea să o las pe ea să aleagă dacă vrea să continue sau să rupă logodna, atunci cînd mama ne-a renegat şi cînd am rămas fără nici un ajutor pe lume. Într-o asemenea situaţie, în care nimic nu părea să ispitească avariţia sau vanitatea vreunei fiinţe omeneşti, cum să-mi pot închipui — cînd ea a insistat atît de serios, cu atîta căldură, să-mi împărtăşească soarta, oricare-ar fi ea — că Lucy nu este animată de cea mai dezinteresată afecţiune ? Şi nu pot înţelege nici chiar acum ce motiv o fi avut sau ce avantaj îşi închipuia că poate avea rămînînd legată de un om faţă de care nu avea nici cea mai mică afecţiune şi care n-avea nimic alta pe lume decît două mii de lire. Nu

putea să prevadă că domnul Brandon îmi va oferi parohia.

— Nu, dar își putea închipui că se va întîmpla ceva în favoarea ta ; că pînă la urmă familia ta s-ar mai îndupleca. Și în orice caz n-avea nimic de pierdut, rămînînd logodită cu tine, căci, după cum a și dovedit-o, acest lucru nu i-a încătușat nici pornirile și nici acțiunile. Legătura cu tine era cît se poate de onorabilă și probabil că, prin ea, a cîștigat în ochii prietenilor ei ; și, de nu s-ar fi ivit ceva mai avantajos, atunci era mai bine pentru ea să se mărite cu tine, decît să nu se căsătorească de loc.

Edward fu, firește, imediat convins că nimic n-ar fi putut fi mai firesc decît comportarea lui Lucy și nici mai evident decît motivul acesteia.

Elinor îl certă cu asprime pe Edward, așa cum fac întotdeauna femeile cînd imprudența bărbaților nu este altceva decît un compliment ce li se aduce lor, că își petrecuse atîta timp cu ele la Norland, cînd de fapt cu siguranță își dădea seama că se arăta nestatornic față de Lucy.

— Te-ai comportat fără îndoială greșit, spuse ea ; căci, lăsînd la o parte propria mea convingere, datorită comportării tale, legăturile dintre noi creau o impresie greșită făcînd lumea să se aștepte la ceva ce nu se putea întîmpla, din pricina situației în care te găseai.

Edward nu putu decît să-i spună cît de neștiutoare îi fusese inima și cît de tare greșise încrezîndu-se în trăinicia logodnei lui.

— Am fost destul de prost să cred că, din pricină că inima mea era promisă alteia, nu putea exista vreo primejdie dacă mă aflam în preajma ta ; conștiința faptului că sînt logodit mă făcea să sper că atît afecțiunea cît și cinstea mea sînt sacre și de neatins. Îmi dădeam seama că te admir, dar îmi ziceam că asta nu înseamnă decît prietenie ; și n-am constatat cît de departe au mers lucrurile, pînă ce n-am început să fac comparații între tine și Lucy. Din clipa aceea însă, bănuiesc, am făcut rău, zăbovind în Sussex ; și argumentele cu care mă convingeam

că e necesar să rămîn acolo se rezumau la următoarele : pericolul mă privește doar pe mine ; nu fac nici un rău altcuiva decît mie însumi.

Elinor zîmbi și clătină din cap.

Edward află cu plăcere de apropiata sosire la vilă a colonelului Brandon, deoarece dorea cu adevărat nu numai să-l cunoască mai bine, dar să aibă un prilej pentru a-l convinge că nu mai e supărat că i-a oferit parohia Delaford.

— Lucru care, spuse el, în momentul de față, după ce atunci i-am mulțumit cu atît de puțină politețe, îl va fi făcut să creadă că nu l-am iertat niciodată pentru propunerea aceea.

Și acum, începu să se mire și el că nu se dusese încă să vadă locul. Dar întreaga poveste îl interesase atît de puțin, încît toate cîte le știa el despre casă, grădină și domeniile bisericii, despre întinderea parohiei, starea pămîntului, cît de mare era dajdia ce o primea biserica, nu erau decît informații primite de la Elinor, care și ea le aflase de la colonelul Brandon și le ascultase cu atîta atenție încît ajunsese să cunoască pe deplin subiectul.

Pînă la urmă o singură chestiune rămase încă în suspensie ; mai aveau de înfruntat o singură dificultate. Erau legați de o afecțiune reciprocă, aprobată cu toată căldura de prietenii lor adevărați ; faptul că se cunoșteau atît de bine unul pe celălalt părea să prevadă fericirea lor ca pe o certitudine și singurul lucru ce le trebuia era un venit din care să poată trăi. Edward dispunea de două mii de lire, iar Elinor de una ; asta, împreună cu parohia Delaford, era toată averea lor ; căci era imposibil ca doamna Dashwood să-i mai ajute cu ceva ; și nici unul dintre ei nu era chiar atît de îndrăgostit încît să creadă că un venit de trei sute cincizeci de lire pe an le putea asigura un trai confortabil.

Edward mai spera totuși într-o schimbare în bine a atitudinii mamei lui față de el ; și pe asta se bizuia el pentru a-și rotunji veniturile. Dar Elinor nu-și făcea astfel de speranțe ; căci, de vreme ce Edward tot nu se va putea căsători cu domnișoara Morton și cum doamna Fer-

rars se referise — în acei termeni măgulitori — la o eventuală căsătorie între ea, Elinor, și Edward doar ca la un rău mai mic decît la căsătoria dintre el și Lucy Steele, lui Elinor îi era tare teamă că lovitura ce i-o dăduse Robert mamei lui nu va servi la nimic altceva decît să o îmbogățească pe Fanny.

Cam la patru zile după sosirea lui Edward, își făcu apariția și colonelul Brandon, desăvîrșind astfel bucuria doamnei Dashwood și făcîndu-i onoarea ca, pentru prima dată de cînd se aflau la Barton, să aibă mai mulți musafiri decît putea să găzduiască vilișoara. Lui Edward i se rezervă privilegiul de prim sosit, așa că domnul Brandon se ducea în fiecare seară la Barton Park, unde mai stătuse de atîtea ori și de unde se întorcea de obicei dimineața, destul de devreme pentru a întrerupe *tête-à-tête*-ul celor doi îndrăgostiți dinaintea micului dejun.

O ședere de trei săptămîni la Delaford, unde, în orele de seară, mai ales, nu prea avea mare lucru de făcut decît să calculeze disproporția dintre vîrsta de treizeci și șase de ani și cea de șaptesprezece, îl aduse la Barton, într-o stare de spirit care avu nevoie, pentru a deveni mai optimistă, de înfățișarea mult mai sănătoasă a Mariannei, de căldura cu care ea îl primi, și de încurajările mamei ei. Dar, între prieteni ca cei de la Barton, măgulit de aprecierea lor, Brandon se mai învioră. Nu-i ajunsese încă la urechi nici o veste despre căsătoria lui Lucy ; nu știa nimic despre cele întîmplate ; așa că, primele ceasuri ale vizitei lui și le petrecu ascultînd și minunîndu-se. Doamna Dashwood îi explică totul ; și colonelul găsi un nou motiv să se bucure pentru ceea ce făcuse pentru domnul Ferrars, deoarece pînă la urmă ajutorul lui promova interesul lui Elinor.

E inutil să spunem că domnii ajunseră să se aprecieze tot mai mult, pe măsură ce se cunoșteau mai bine, căci altfel nici nu se putea. Probabil că asemănarea dintre ei, dintre principiile lor sănătoase și bunul lor simț, asemănarea dintre temperamentul lor și felul lor de a gîndi, ar fi fost probabil suficientă pentru a-i face să se împrietenească, chiar și fără să mai existe și alte motive ; dar

faptul că erau îndrăgostiți de două surori și mai cu seamă de două surori ce țineau atît de mult una la alta, făcu ca respectul reciproc dintre ei să devină inevitabil și imediat ceea ce altfel ar fi trebuit poate să mai aștepte efectul timpului și al judecății.

Scrisorile ce le primiră de la Londra, care cu cîteva zile în urmă ar fi făcut fiecare nerv din trupul lui Elinor să se-nfioare de emoție, ajunseră acum să fie citite mai degrabă cu veselie decît cu emoție. Doamna Jennings le scrise să le anunțe nemaipomenita întîmplare, să-și dea drumul la cinstita ei indignare față de neseriozitatea fetei ce rupsese logodna și să-și reverse compătimirea față de bietul domn Edward. După cum era ea încredințată, acesta o iubise la nebunie pe acea femeiușcă ticăloasă și nemernică și acum, după toate probabilitățile, era la Oxford, cu inima zdrobită de durere. *„Cred că nimic nu s-a pus la cale cu atîta șiretenie,* continuă ea, *căci nu sînt mai mult de două zile de cînd Lucy a trecut pe la mine și-a stat aici vreo cîteva ore. Nimeni n-a bănuit absolut nimic, nici măcar Nancy care, biata de ea, a venit plîngînd a doua zi, fiindu-i foarte frică de doamna Ferrars și neștiind cum să ajungă la Plymouth; căci se pare că, înainte de a se duce să se mărite, Lucy îi luase cu împrumut toți banii, presupun că anume, ca să se poată făli cu ei, așa că biata Nancy nu mai rămăsese nici măcar cu șapte șilingi; de aceea m-am bucurat foarte mult că i-am putut da cinci lire, ca să ajungă la Exeter, unde se gîndește să stea vreo trei-patru săptămîni la doamna Burgess, sperînd, după cum i-am spus și eu, să se poată întîlni cu preotul. Și după părerea mea răutatea lui Lucy care n-a vrut s-o ia și pe Nancy în trăsură cu ei, le întrece pe toate. Bietul domn Edward! Nu-mi mai iese din minte, dar trebuie să-l poftiți să vină la Barton, și domnișoara Marianne trebuie să încerce să-l consoleze.“*

Jelaniile domnului Dashwood erau mai solemne. Doamna Ferrars era cea mai nefericită femeie din lume... biata Fanny trecuse prin chinuri cumplite... și el își exprima mirarea și recunoștința față de providență că după o asemenea lovitură cele două femei au mai putut rămîne

în viață. Fapta lui Robert era de neiertat, dar a lui Lucy era infinit mai ticăloasă. Doamna Ferrars nu vroia să i se mai pomenească despre nici unul dintre ei și chiar dacă mai tîrziu ar fi putut fi cumva convinsă să-și ierte fiul, soția lui nu va fi niciodată recunoscută drept noră și nici nu i se va permite să apară în fața ei. În mod foarte rezonabil, John Dashwood considera felul tainic în care ascunseseră totul ca sporind foarte mult gravitatea faptei lor căci, dacă ceilalți ar fi bănuit ceva, s-ar fi luat măsurile cuvenite pentru a le împiedica mariajul; și făcu apel la Elinor să regrete împreună cu el că logodna dintre Lucy și Edward nu-și găsise împlinirea, pentru că, așa cum stăteau lucrurile, Lucy avusese posibilitatea să producă și alte suferințe familiei lor. John Dashwood continua astfel:

„Doamna Ferrars n-a menționat încă numele lui Edward, fapt care nu ne surprinde; dar spre marea noastră uimire, n-am primit nici un rînd de la el cu această ocazie. Cine știe, poate că păstrează tăcerea ca să nu mai supere pe nimeni; așa că am să-i trimit un bilețel la Oxford și să-i spun că atît sora lui cît și eu ne gîndim că o scrisoare cuviincioasă și supusă din partea lui, adresată eventual lui Fanny, care la rîndul ei s-o arate mamei, n-ar fi poate luată în nume de rău; căci știm cu toții cită duioșie încape în inima doamnei Ferrars și că nu dorește nimic altceva decît să fie în termeni buni cu copiii ei.“

Acest paragraf putea să aibă o oarecare importanță pentru perspectivele și comportarea lui Edward. Îl hotărî să încerce o împăcare, deși nu tocmai în genul aceleia sugerate de sora și de cumnatul lui.

— O scrisoare cuviincioasă și supusă! repetă el; poate că vor să-i cer mamei iertare pentru ingratitudinea lui Robert față de ea și pentru necinstea lui față de mine? De supus n-am să mă supun. Cele prin care am trecut nu m-au făcut să devin nici umil și nici pocăit. Am devenit un om fericit, dar asta nu-i interesează. Nu știu de vreun act de supunere pe care s-ar cuveni să-l fac.

— Fără îndoială că o poți ruga să te ierte, spuse Elinor, pentru că ai jignit-o ; și cred că acum ar fi cazul să îndrăznești să pretinzi că-ți pare rău că ai făcut o logodnă care a atras asupra ta supărarea mamei tale.

Edward încuviință că asta ar putea-o face.

— Și poate că, după ce te-a iertat, n-ar fi nepotrivit să dovedești puțină smerenie cînd ai să-i aduci la cunoștință o a doua logodnă, care în ochii ei este aproape tot atît de neînțeleaptă ca și prima.

Edward nu avu nimic de spus împotriva celor sugerate, dar se mai împotrivi ideii de a le trimite o scrisoare chiar atît de umilă ; așa că, pentru a-i ușura situația, și deoarece le declară că e dispus să facă concesii mai degrabă prin viu grai decît prin scris, ajunseră la hotărîrea ca, în loc să-i trimită o scrisoare lui Fanny, să se ducă la Londra s-o roage din suflet să intervină în favoarea lui.

— Și dacă au să-l ajute cu adevărat să se împace cu mama lui, spuse Marianne cu noul ei gen de candoare, o să ajung să cred că pînă și John și Fanny sînt niște oameni de treabă.

După ce colonelul Brandon stătu la ele vreo trei-patru zile, cei doi bărbați plecară împreună de la Barton. Trebuiau să se ducă întîi la Delaford pentru ca Edward să ia cunoștință personal de viitoarea lui casă și să-și ajute prietenul și protectorul să hotărască ce anume îmbunătățiri trebuie să i se aducă ; și de acolo, după vreo cîteva zile, urma să plece mai departe la Londra.

CAPITOLUL L

DUPĂ CE DOAMNA FERRARS SE ÎMpotrivi îndeajuns, cu destulă vehemență și fermitate ca să fie pusă la adăpost de reproșurile de care îi era parcă întotdeauna teamă — și anume că a fost prea blîndă — Edward căpătă în cele din urmă permisiunea să se înfățișeze dinaintea ei și fu recunoscut din nou drept fiul ei.

În ultima vreme familia ei suferise fluctuații considerabile. Timp de mulți ani avusese doi fii ; dar crima

de care se făcuse vinovat Edward cu cîteva săptămîni în urmă, urmată de desființarea lui, i-l răpise pe unul dintre ei, iar apoi desființarea similară a lui Robert o lăsase timp de două săptămîni fără nici unul ; și acum, prin reînvierea lui Edward, avea din nou un fiu.

În ciuda faptului că i se dăduse din nou permisiunea de a trăi, Edward simți că viața îi mai este și acum în primejdie atîta timp cît nu-i dezvăluise încă mamei lui actuala sa logodnă ; căci, îi era tare teamă că darea ei în vileag ar putea aduce cu sine o schimbare bruscă în starea lui și l-ar putea face să dispară tot atît de repede ca și prima dată. Așa încît îi dezvălui adevărul cu o precauție temătoare ; și fu ascultat cu un calm neașteptat. La început doamna Ferrars se strădui să-l convingă să nu se însoare cu domnișoara Dashwood, folosindu-se de toate argumentele ce-i stăteau la îndemînă ; îi spuse că dacă se va căsători cu domnișoara Morton, va avea o soție de un rang social superior și-și sublinie afirmația, observînd că domnișoara Morton este fiica unui aristocrat, posesorul a treizeci de mii de lire, în timp ce domnișoara Dashwood nu era decît fiica unui simplu gentilom de țară și nu avea mai mult de trei mii de lire ; cînd doamna Ferrars constată însă că, deși recunoscînd pe de-a-ntregul adevărul spuselor ei, Edward nu este totuși de loc dispus să țină seamă de el, ea chibzui că e mai înțelept, ținînd seama de experiența din trecut, să cedeze ; așa că, după o amînare suficient de neplăcută pentru a-i salva — după părerea ei — demnitatea și care nu făcu decît să împiedice orice bănuială de slăbiciune, își proclamă decretul prin care consimțea la căsătoria lui Edward cu Elinor.

Ce avea să facă pentru a le spori veniturile, acest lucru avea să fie luat în discuție după aceea ; și, cu acest prilej, reieși foarte clar că, deși Edward era acum singurul ei fiu, el nu era totuși și fiul ei cel mai mare ; căci pe cînd Robert dispunea prin însăși firea lucrurilor de o mie de lire pe an, nu se obiectă în nici un fel împotriva hirotonisirii lui Edward, pentru ca acesta să poată obține astfel un cîștig de cel mult două sute cincizeci de lire pe an ; și nici nu i se făcu vreo promisiune

pentru prezent sau viitor, în afară de cele zece mii de lire care-i fuseseră date și lui Fanny.

Această sumă însă era exact atît — sau poate chiar mai mult — decît ceea ce doreau și la ce se așteptaseră Edward și Elinor ; și doamna Ferrars, prin scuzele ei șovăielnice păru a fi singura persoană care se miră că nu oferă mai mult.

De îndată ce le fu astfel asigurat un venit cu totul suficient pentru a le acoperi nevoile, nu mai avură nimic alta de așteptat, după ce Edward intră în posesia parohiei, decît să li se pună casa la punct, căreia colonelul Brandon, ținînd foarte mult s-o instaleze cum nu se poate mai bine pe Elinor, îi aducea considerabile îmbunătățiri ; și după ce așteptară cîtva timp să fie terminate, după ce fură supuși, așa cum se întîmplă de obicei, la nenumărate dezamăgiri și întîrzieri, din pricina meșterilor din cale-afară de zăbavnici, Elinor, ca de obicei, fu aceea care renunță la hotărîrea lor fermă de a nu se căsători pînă ce totul nu va fi fost pus la punct, și ceremonia avu loc în biserica din Barton, pe la începutul toamnei.

Își petrecură prima lună de căsnicie, împreună cu prietenul lor, la conac, de unde puteau supraveghea felul în care înaintau reparațiile de la casa parohială, putînd da pe loc îndrumările dorite ; aleseră tapetele, proiectară aleile cu boschete și cele cu pietriș. Profețiile doamnei Jennings se adeveriră în bună măsură, deși puțin altfel, căci, înainte de căderea frunzelor fu în măsură să-l viziteze pe Edward și pe soția lui în casa parohială ; și, așa cum își și închipuia, constată că Elinor și soțul ei alcătuiau cea mai fericită pereche din lume. Ei nu-și mai doreau firește nimic decît să o vadă pe Marianne măritată cu colonelul Brandon și să aibă o pășune mai bună pentru vacile lor.

La început, imediat după ce se stabiliră în casă, fură vizitați de mai toate rudele și prietenii lor. Doamna Ferrars veni să inspecteze fericirea conjugală pe care îi era aproape rușine că o autorizase ; și chiar și John Dashwood cu soția lui își permiseră luxul unei călătorii din Sussex pentru a-i onora cu o vizită.

— N-am să-ţi spun că sînt dezamăgit, scumpa mea soră, îi spuse John, pe cînd se plimbau împreună într-o dimineaţă prin faţa porţii conacului Delaford, asta ar însemna că spun prea mult, căci, aşa cum stau lucrurile, nu încape îndoială că ai fost una dintre cele mai norocoase fete din lume. Dar trebuie să-ţi mărturisesc că mi-ar face mare plăcere să-l pot avea drept cumnat pe colonelul Brandon. Proprietatea lui de aici, domeniile lui, conacul... totul atît de respectabil şi într-o stare excepţională ! Şi pădurile ce le stăpîneşte... pe cinstea mea dac-am mai văzut în tot comitatul Dorsetshire cherestea mai bună decît aceea ce se află acum în depozitul din Delaford. Şi poate că deşi Marianne nu pare a fi persoana cea mai indicată să-l ispitească, cred, totuşi, că ar fi recomandabil să-i faci să vină mai des pe la voi ; căci, întrucît am impresia că domnul Brandon stă mai mult pe acasă, nu se ştie niciodată ce se poate întîmpla. Atunci cînd oamenii au ocazia să se întîlnească mai adesea şi nu mai văd altă lume... şi ţie are să-ţi vină întotdeauna uşor s-o pui în valoare şi-aşa mai departe. Pe scurt, ai putea să-i oferi Mariannei o şansă : înţelegi ce vreau să spun.

Dar deşi doamna Ferrars veni într-adevăr să-i vadă şi-i tratã întotdeauna de parcă ar fi simţit o sinceră afecţiune pentru ei, nu fură niciodată deranjaţi de o adevărată favoare şi preferinţă din partea ei. Şi aceasta datorită nebuniei lui Robert şi vicleniei soţiei lui ; căci ei reuşiră să o cîştige de partea lor într-o perioadă de numai cîteva luni. Deşteptăciunea şi egoismul lui Lucy, care la început îl băgaseră pe Robert în bucluc, fură principalul instrument al scăpării lui ; căci smerenia ei respectuoasă, asiduitatea atenţiilor şi nesfîrşitele sale linguşeli de îndată ce găsiră cel mai neînsemnat prilej pentru a le pune în practică, o făcură pe doamna Ferrars să se împace cu alegerea lui şi-i dădură posibilitatea să se bucure din nou de toate favorurile ei.

Întreaga comportare a lui Lucy în toată povestea, încoronată în cele din urmă de prosperitate, oferă aşadar un exemplu cît se poate de încurajator de ceea ce este în stare să realizeze o grijă serioasă, permanentă faţă

de interesele proprii — oricîte piedici li s-ar pune în cale — în a-şi asigura toate avantajele sorţii, fără alt sacrificiu decît acela al timpului şi conştiinţei. Cînd Robert încercă să facă la început cunoştinţă cu ea şi se duse personal să o viziteze la Bartlett's Buildings, n-o făcu decît cu scopul ce i-l încredinţase fratele lui. N-avusese altă intenţie decît aceea de a o face să renunţe la logodna ei cu Edward ; şi cum n-avea nimic mai greu de înfrînt decît afecţiunea lor reciprocă i se păruse foarte firesc să rezolve problema într-o întrevedere sau două. Dar în această privinţă, şi numai în aceasta, se dovedi a nu avea dreptate ; căci deşi curînd Lucy îi dădu speranţe că elocvenţa lui o va convinge cu timpul, mai era întotdeauna nevoie de încă o vizită şi de încă o conversaţie pentru ca ea să se lase pe deplin convinsă. Cînd se despărţeau, în minte îi zăboveau întotdeauna anumite îndoieli, ce n-ar fi putut fi înlăturate decît de o altă jumătate de oră de conversaţie cu el. În felul acesta reuşi să-l aducă mereu în preajma ei, iar restul urmă de la sine. Încet, încet, în loc să mai vorbească despre Edward, ajunseră să vorbească despre Robert — un subiect despre care acesta avea întotdeauna mai multe de spus decît orice altceva şi pentru care Lucy avea în curînd să trădeze un interes la fel de mare ca şi al lui ; pe scurt, deveni repede evident pentru amîndoi că Robert luase pe de-a-ntregul locul fratelui său. Era mîndru de cucerirea lui, mîndru de a-l fi păcălit pe Edward, mîndru că se căsătorise în secret, fără consimţămîntul mamei lor. Se ştie ce-a urmat imediat după aceea. Petrecură cîteva luni de mare fericire la Dawlish ; căci Lucy avea multe rude şi vechi cunoştinţe de care trebuia să se debaraseze — iar el întocmi mai multe planuri pentru cîteva vilişoare splendide. Întorcîndu-se de acolo, la Londra, reuşi să obţină iertarea doamnei Ferrars, printr-un mijloc foarte simplu, de care se folosi la îndemnul lui Lucy şi anume acela că se duse să i-o ceară. Aşa cum era şi de aşteptat, iertarea îl incluse la început numai pe Robert, iar Lucy, care nu-i datora nimic mamei lui, aşa că nu putuse păcătui în nici un fel, rămase neabsolvită încă vreo cîteva săptămîni. Dar perseverînd într-o atitudine umilă şi trimiţîndu-i tot felul de mesaje

smerite, condamnînd chiar ea vina lui Robert și arătînd recunoștință pentru lipsa de bunăvoință cu care era tratată de doamna Ferrars, Lucy obținu, în cele din urmă, atenția trufașă a soacrei ei, care o copleși prin bunăvoința sa condescendentă și care, curînd după aceea, într-un ritm foarte rapid, ajunse la cel mai înalt grad de afecțiune și influență. Lucy îi deveni la fel de necesară doamnei Ferrars cum îi erau Robert sau Fanny ; și dacă Edward nu fu niciînd iertat din inimă pentru că intenționase o dată să se însoare cu ea și dacă Elinor, deși superioară lui Lucy în ceea ce privește atît averea, cît și originea socială, era numită intrusă, Lucy fu considerată în toate privințele, fapt recunoscut în mod fățiș, drept un copil favorit. Se stabiliră la Londra, primiră un ajutor foarte generos din partea doamnei Ferrars, fiind în cei mai buni termeni posibili cu John și Fanny Dashwood ; și dacă nu ținem seama de geloziile și dușmănia care au dăinuit tot timpul între Fanny și Lucy și în care, firește, erau amestecați și soții lor și nici de nenumăratele neînțelegeri domestice chiar dintre Robert și Lucy, s-ar putea spune că nimic nu putea întrece armonia în care trăiau cu toții.

Ce anume făcuse Edward pentru a-și pierde dreptul de fiu mai mare ar fi putut fi pentru mulți o enigmă de nedezlegat. Iar ce făcuse Robert pentru a cîștiga acest drept putea să-i uimească și mai tare pe aceștia. Era, totuși, un aranjament ce-și avea justificarea în efectele lui, dacă nu și în cauza lui, căci nimic din stilul de viață sau de exprimare al lui Robert nu dădu vreodată de bănuit că și-ar fi regretat bogăția fie pentru că îi lăsa prea puțin fratelui său, fie pentru că îi aducea lui prea mult ; și dacă ar fi fost să-l judecăm pe Edward după felul prompt în care-și îndeplinea îndatoririle, după afecțiunea sa tot mai profundă pentru soția și căminul lui și după veselia sa constantă, nu l-am putea considera mai puțin mulțumit de soarta lui sau mai puțin doritor să intervină vreo schimbare.

Căsătorindu-se, Elinor se despărți cît mai puțin cu putință de familia ei fără însă a face vilișoara de la Barton să devină cu totul inutilă — căci mama și surorile

ei își petreceau mai bine de jumătate din timp la ea. Doamna Dashwood acționa din plăcere, cît și din motive strategice făcînd vizite atît de dese la Delaford ; căci dorința ei de a o face pe Marianne să se întîlnească cu colonelul Brandon nu era de loc mai puțin serioasă, deși era fără îndoială mai cuprinzătoare în vederi decît cea exprimată de John. Devenise acum preocuparea ei favorită. Oricît de prețioasă ar fi fost pentru ea prezența fiicei sale, nu dorea nimic mai mult decît să renunțe la această permanentă bucurie a ei în favoarea apreciatului ei prieten ; Edward și Elinor țineau și ei să o vadă pe Marianne instalată la conac. Atît Edward, cît și soția lui, își dădeau seama de mîhnirea colonelului și de obligațiile lor față de acesta, așa că Marianne, printr-un fel de încuviințare tacită, urma să fie răsplata tuturor acestora.

Avînd de înfruntat o asemenea coaliție, fiind acum convinsă de bunătatea colonelului, de profunda lui afecțiune față de ea, de care deveni și ea, în cele din urmă, conștientă — ce mai putea face Marianne ?

Mariannei Dashwood îi fusese menită o soartă cu totul aparte. Fusese menită să descopere ce concepții greșite avea și să compenseze prin conduita ei maximele preferate. Fusese menită să-și înfrîngă dragostea simțită la vîrsta înaintată de șaptesprezece ani și să accepte să se căsătorească cu un altul, neavînd pentru acesta decît stimă și o vie prietenie ! Iar acest din urmă bărbat, era un om ce nu suferise mai puțin decît ea din pricina unei iubiri anterioare ; pe acest bărbat îl considerase cu doi ani în urmă, prea bătrîn spre a se mai putea căsători — și care, pe lîngă toate, mai simțea nevoia să fie protejat de o vestă de flanelă !

Dar așa s-a întîmplat. În loc să fie sacrificată pe altarul unei pasiuni irezistibile, așa cum se gîndea ea odinioară că i-ar place să se petreacă lucrurile, în loc să rămînă de-a pururi alături de mama ei și să-și găsească plăcere într-o viață retrasă și în studiu, așa cum se hotărîse ea odată, cînd chibzuise cu mai mult calm și cumpătare, — la nouăsprezece ani ajunse să accepte o nouă legătură, asumîndu-și noi îndatoriri, într-o casă a

ei, în calitate de soție, stăpînă a unei familii și protegui-toare a unui sat întreg.

Colonelul Brandon era acum la fel de fericit cum con-sidera că merită să fie toți cei ce-l iubeau. Marianne îl consolă pentru tot ceea ce suferise el în trecut ; dragos-tea și prezența ei îl făcură să devină vioi și vesel ; și faptul că Marianne ajunse să fie fericită știind că-i adu-ce fericire, deveni convingerea și încîntarea acelora care o urmăreau cu atenție. În dragoste, Marianne nu putea umbla cu jumătăți de măsură și cu timpul întreaga-i inimă deveni tot atît de devotată soțului ei pe cît îi fusese odată lui Willoughby.

Willoughby nu află de căsătoria ei fără o strîngere de inimă ; și curînd după aceea fu pedepsit pe deplin, prin aceea că doamna Smith, îl iertă din proprie inițiativă. Dînd drept justificare a înduplecării ei faptul că el se căsătorise cu o femeie de bună condiție, doamna Smith îi dădu să înțeleagă că, de s-ar fi comportat în chip ono-rabil față de Marianne, ar fi putut deveni dintr-o dată fericit și bogat. Și nu trebuie să punem la îndoială faptul că regretul lui pentru felul în care se comportase — ceea ce adusese cu sine propria lui pedeapsă — era într-adevăr sincer ; și nici că l-a invidiat multă vreme pe colonelul Brandon sau că i-a părut rău după Marianne. Dar nu trebuie, pe de altă parte, să ne așteptăm că a rămas pentru totdeauna neconsolat, că a fugit de socie-tate sau că felul lui de a fi a devenit sumbru și moho-rît — căci nu s-a întîmplat nimic din toate acestea. Ră-mase un om activ și adesea se distra după pofta inimii. Soția lui nu era întotdeauna prost dispusă și nici căminul lui nu era întotdeauna dezagreabil ; și și-a găsit destulă mulțumire crescînd cai și ciini și practicînd tot felul de sporturi.

Dar, în ciuda nepoliteții comise de a supraviețui după ce o pierduse pe Marianne, Willoughby a păstrat întot-deauna pentru ea o certă afecțiune, care-l făcea să se intereseze de tot ce i se întîmpla, considerînd-o, în taină, a fi un etalon de perfecțiune feminină ; și pe multe femei frumoase le-a desconsiderat după aceea, declarînd că nu suferă comparație cu doamna Brandon.

Doamna Dashwood fu îndeajuns de precaută să rămînă la vilă, fără să încerce să se mute la Delaford ; și cînd Marianne părăsi Bartonul, Margaret ajunsese — din fericire pentru sir John și doamna Jennings — la o vîrstă foarte potrivită pentru dans, fiind destul de atrăgătoare pentru a se putea presupune că are un admirator.

Între Barton și Delaford se stabili acea constantă comunicare dictată în chip firesc de o puternică afecțiune de familie ; și printre meritele și fericirea lui Elinor și a Mariannei nu trebuie să considerăm de mică importanță faptul că, deși surori și deși stînd atît de aproape una de cealaltă, ele reușiră să conviețuiască fără să se certe sau să strecoare vreodată cea mai mică răceală între soții lor.